

JOHN GRISHAM

BOYALI EV

Remzi Kitabevi

BOYALI EV / John Grisham
Orijinal adı: *A Painted House*

© Belfry Holdings, Inc., 2000, 2001
Türkçe yayın hakları © Remzi Kitabevi 2001
Yayın hakları, Akçalı Telif Hakları Ajansı
aracılığıyla satın alınmıştır.

Her hakkı saklıdır. Bu yapıtın aynen ya da
özet olarak hiçbir bölümü, telif hakkı
sahibinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Kapak: *Ömer Erdurarı*

ISBN 975-14-0805-9
BİRİNCİ BASIM: Haziran, 2001

Remzi Kitabevi AŞ., Selvili Mescit Sok. 3, Cağaloğlu 34440, İstanbul.
Tel (212) 513 9424-25, 513 9474-75, Faks (212) 522 9055
WEH: <http://www.remzi.com.tr> E-POSTA: post@remzi.com.tr

Remzi Kitabevi A.Ş. tesislerinde basılmıştır.

1

TEPE HALKI ve Meksikalılar aynı günde geldiler. 1952 Eylülü başlarında bir Çarşamba günüydü. Daha üç hafta vardı ama Cardinal'ler Dodgers'ların beş oyun gerisindeydi ve sezon umutsuz görünüyordu. Bununla beraber pamuklar babamın beline geliyor, benim başımı aşırıyordu ve akşam yemeğinden önce babamla dedemin pek duymadığımız sözleri birbirlerine fısıldadıkları iştiliyordu. "İyi ürün" olacaktı.

Onlar, sadece hava durumu ve üründen söz ederken kötümser olan çiftçiler, çalışkan insanlardı. Çok fazla güneş oluyor, çok fazla yağmur yağıyor, alçak arazilerde sel tehlikesi var, tohum ve gübre fiyatları yükseliyor ya da piyasada denge yok gibi şeyler konuşurlardı hep. En iyi günlerinde bile annem bana hafif bir sesle, "Hiç üzülme. Bu adamlar mutlaka üzülecek bir şey bulurlar," derdi.

Tepe halkı arasından işçi bulmaya gittiğimizde, Pappy-ben dedemi hep böyle çağırırdım- işçi ücretlerini düşünüp endişeleniyordu. İşçilere, topladıkları her yüz libre pamuk başına ücret ödeniyordu. Ona göre geçen yıl yüz libre için 1.50 dolar ödenmişti. Bu hasat mevsiminde ise Lake City'de bir çiftçinin 1.60 dolar teklif ettiğine dair söylentiler duymuştu.

Kasabaya doğru giderken aklı hep bununla meşguldü. Dedem araba kullanırken hiç konuşmazdı ve kendisi de pek iyi bir sürücü olmayan anneme göre bunun nedeni dedemin motorlu araçlardan korkmasıydı. Dedemin kamyonu 1939 modeli bir Ford'du ve eski John Deere traktörümüzü saymazsak, o bizim tek taşıt aracımızdı. Bu büyük bir sorun değildi, sadece kiliseye gittiğimizde annem ve

büyükannem, Pazar giysileriyle birbirlerine sokulup sıkışık bir vaziyette ön koltukta oturur, babam ve ben de kamyonun arkasında toz toprak içinde yolculuk yapardık. Arkansas'ın kırsal bölgelerinde yeni model otomobil pek nadirdi.

Pappy saatte otuz yedi mil hızla sürerdi kamyonu. Onun teorisine göre her motorlu aracın en etkili, en randımanlı gittiği bir sürat vardı ve o da, tanımlaması kolay olmayan bir yöntemle eski kamyonunun saatte otuz yedi mil hızla gitmesi gerektiğine karar vermişti. Annem bunun saçma olduğunu (bana) söylemişti. Bir gün babamla dedemin, kamyonun daha hızlı gidip gidemeyeceği konusunda tartıştıklarını da söyledi. Fakat babam kamyonu nadiren kullanırdı ve yanında ben olduğumda da otuz yedi mili asla geçmezdi. Annem ise onun, yalnız olduğunda kamyonu daha hızlı sürdüğünden kuşkulandığını söylerdi.

Otoyol 135'e çıktık ve ben her zamanki gibi Pappy'nin, kamyon en iyi hızını buluncaya kadar vites değiştirmesini -debriyajı yavaşça basışını ve direksiyon üzerindeki vites koluyla oynayışını- izledim. Sonra hız göstergesine bakmak için eğildim: ibre otuz yediyi gösteriyordu. Dedem bana baktı ve sanki her ikimiz de kamyonun en iyi hızı bulduğu konusunda aynı fikirdeymişiz gibi gülümsedi.

Otoyol 135, Arkansas Delta boyunca dümdüz uzanıyordu. Yolun her iki yanındaki tarlalar gözümün görebildiği yerlere kadar pamuk dolu, bembeyazdı. Hasat zamanıydı, benim için harika bir dönemdi çünkü okul iki ay tatildi. Fakat dedem için bu, sonsuz endişelerle dolu bir zamandı.

SAĞDA, Jordan'ın çiftliğinde, yola yakın tarlada çalışan bir grup Meksikalı gördük. Torbaları sırtlarında, eğilmiş, ellerini büyük bir beceriyle hareket ettiriyor, pamuk topluyorlardı. Pappy bir şeyler homurdandı. Jordan'ları sevmezdi, çünkü onlar Metodist kilisesine bağlıydı ve ayrıca Cub taraftarıydı. Şu anda tarlalarında işçilerin çalışıyor olması ise onları sevmemesi için bir başka nedendi.

Çiftliğimizle kent arası sekiz milden daha azdı ama saatte otuz yedi mil hızla yolculuğumuz yirmi dakika sürdü. Trafik az olsa bile İni süre hep yirmi dakika olurdu. Pappy önünde giden daha ya-

vaş araçları sollayıp geçmekten hoşlanmazdı. Zaten en yavaş araç genellikle onunki olurdu. Black Oak yakınlarında ağzına kadar yeni toplanmış pamukla dolu bir treylere yetiştik. Ön tarafı bir branda ile örtülmüştü ve benim yaşımda olan Montgomery ikizleri pamukların arasında tepinip oynarken, bizi görünce durdular. Sonra el salladılar. Ben de el salladım ama dedem onlara karşılık vermedi. Araba kullanırken asla başkalarına el sallamaz ve konuşmazdı; annemin söylediğine göre bunun nedeni, ellerini direksiyondan çekmeye korkmasıydı. Annem, insanların dedemin arkasından konuştuğunu ve ona kaba, kibirli dediklerini söylüyordu. Ben şahsen onun, bu dedikodulara pek aldırdığını sanmıyordum.

Montgomery treylerini çırçır fabrikasına dönünceye kadar izledik. Treyleri çeken eski Massey Harris traktörünü Montgomery'lerin, beşinci sınıftan okulu terk etmiş ve kilisede herkesin, başı derde girecek dediği en büyük oğlu Frank kullanıyordu.

Otoyol 135, Black Oak'a gelindiğinde Ana Cadde halini aldı. Black Oak Baptist Kilisesi'ni geçtik, ibadet etmeden geçtiğimiz nadir zamanlardan biriydi bu. Tüm dükkânlar, mağazalar, işyerleri, kilise ve hatta okul Ana Cadde üzerindeydi ve Cumartesi günleri insanlar haftalık alışverişleri için kasabaya geldiklerinde caddede arabalar âdeta tampon tampona ve çok ağır ilerlerdi. Ama o gün Çarşamba'ydı ve kasabaya girince Ana Cadde üzerinde, Pop and Pearl marketi önüne park ettik.

Dedem bana başıyla dükkânı gösterinceye kadar kaldırımda bekledim. Dükkâna girip veresiye olarak bir Tootsie gofreti almam için gereken işaretledi bu. Gofretin fiyatı sadece bir peniydi ama sonuçta kasabaya her gelişimde bir tane almak durumundaydım. Dedem bazen başını sallamazdı ama ben yine de dükkâna girip, Pearl bana gizlice bir gofret vererek dedeme söylemememi tembih edinceye kadar kasanın önünde dolaşırdım. Pearl dedemden korkardı. Eli Chandler fakir bir adamdı ama son derece gururluydu. Tootsie gofreti de dahil olmak üzere herhangi bir gıda maddesini bedava almaktansa açlıktan ölmeyi yeğlerdi. Bir parça şeker bile aldığımı bilse sopayla döverdi beni, onun için Pearl Watson sır tutmam konusunda söz vermemi sağlamakta hiç de güçlük çekmezdi.

Ama bu kez dedem başını salladı. İçeriye girip ona sarıldığımda

Pearl her zamanki gibi yine tezgâhın tozlarını alıyordu. Sonra kasasının yanındaki kavanozdan bir Tootsie gofreti aldım. Hesap pusulasını gururla imzalararken Pearl benim el yazıma baktı. Sonra, "imzan gittikçe düzeliyor Luke," dedi.

"Yedi yaşındaki bir çocuk için fena sayılmaz," dedim ona. Annemin zoruyla iki yıldan beri imzamı düzeltmeye çalışıyordum. "Pop nerede?" diye sordum. Tanıdığım yetişkinler içinde kendilerine ilk adlarıyla hitap etmemi isteyen yalnızca onlardı ama bunu sadece dükkânda kimse olmadığı zaman yapabiliirdim. İçeriye bir müşteri girdiği takdirde onlar da birden Bay ve Bayan VVatson oluyordu elbet. Bunu sadece anneme söyledim ve o da bana, başka hiçbir çocuğun böyle bir ayrıcalığa sahip olmadığına emin olduğunu söyledi.

Pearl, "Arkada, malları diziyor," diye cevap verdi. "Deden nerede?"

Pearl kasaba halkının yaşamını yakından izlemekten hoşlanır ve bu nedenle ona sorduğunuz sorunun arkasından genellikle hemen o da bir soru sorardı.

"Kahvehane'de, Meksikalılara bakıyor. Arka tarafa gidebilir miyim?" Ondan daha çok soru sormaya kararlıydım.

"Gitmesen daha iyi. Siz de tepe insanlarını mı kullanıyorsunuz?"

"Bulabilirsek. Eli onların aşağıya eskisi gibi inmediklerini söylüyor. Sonra hepsinin de yarı deli olduğunu düşünüyor. Champ nerede?" Champ dükkânın, Pop'un yanından asla ayrılmayan yaşlı köpeğiydi.

Dedemden ne zaman ilk adıyla söz etsem Pearl sırtıttı. Kapının açılıp kapanmasıyla küçük çingirak çaldığında bana bir soru sormak üzereydi. İçeriye gerçek bir Meksikalı girdi, yalnızdı ve hepsinin ilk başta görüldüğü gibi o da çekingen, ürkek görünüyüdü. Pearl yeni gelen müşteriye kibarca başını salladı.

IVn, "Uruos (lias, senor!" diye bağırdım.

Mı I MI,ılı du,I,ınıı ırkasma doğru gidip gözden kaybolmadan ı >u ı mi iin \ı ııulu u> bir tavırla, "Buenos dias,"dedi.

r> .ıı. Mı I Mı I .ıı .ılı İngilizce biliyor da onun söylediği güzel İmı .•.,ı, ıı ııı.m.ı .ıı mi', i'ılılı h.tıf bir sesle, "Bunlar iyi insanlar,"

dedi. Tootsie gofretimin yarısını ısıtıp yavaşça çiğnerken, diğer yarısını tekrar sarıp cebime koydum.

"Eli onlara fazla para veriyoruz diye endişeleniyor," dedim. Dükkâna bir müşteri girince Pearl yeniden hareketlenmiş, kasanın etrafını düzeltip toz almaya başlamıştı.

"Eli her şeye endişeleniyor," dedi.

"O bir çiftçi."

"Sen de çiftçi mi olacaksın?"

"Hayır efendim. Ben beyzbol oyuncusu olacağım."

"Cardinal'lerde mi oynayacaksın?"

"Elbette."

Ben Meksikalıyı beklerken Pearl bir süre bir şeyler mırıldandı. Denemek için sabırsızlıkla beklediğim birkaç Meksika sözcüğüm daha vardı.

Eski tahta raflar taze sebze ve meyve doluydu. Toplama sezonda bu dükkâna bayılıyordum çünkü Pop burasını tavana kadar doldururdu. Ürünler geliyor, paralar el değiştiriyordu.

Pappy kapıyı biraz aralayıp başını içeriye uzattı. "Hadi gidelim artık," dedi ve sonra Pearl'e bakıp, "Nasılsın Pearl?" diye ekledi.

Pearl başımı okşayıp beni kapıya doğru gönderirken, "Merhaba Eli," dedi.

Dışarıya çıkınca Pappy'ye, "Meksikalılar nerede?" diye sordum.

"Akşama doğru geleceklermiş."

Kamyona bindik ve kasabadan ayrılıp Jonesboro yönüne doğru gitmeye başladık, dedem oralarda her zaman tepe insanları bulurdu.

TAŞLI BİR YOL KAVŞAĞI YAKININDA, anayolun kenarına çekip durduk. Pappy'nin fikrine göre burası tepe insanların bulunabileceği en güzel noktaydı. Ben ise bundan pek emin değildim. Dedem bir haftadır işçi bulmaya çalışıyordu ama başarılı olamamıştı. İlk kamyon gelip yanımızda duruncaya kadar yakıcı güneş altında, kamyonun arka kapağı üzerinde yarım saat sessizce oturduk. Kamyon temizdi ve iyi lastikleri vardı. Tepe insanları bulacak kadar şanslı olursak bu insanlar gelecek iki ay için bizimle birlikte yaşaya-

çaktı. Temiz insanlar istiyorduk ve bu kamyonun Pappy'ninkinden daha iyi durumda olması iyiye işaretti.

Kamyonun motoru sustuğunda Pappy, "İyi günler," dedi.

Sürücü, "Merhaba," diye karşılık verdi.

Pappy, "Sizler nerelisiniz?" diye sordu.

"Hardy'nin kuzeyinden."

Yolda trafik olmadığından dedem yüzünde mutlu bir ifadeyle asfaltın üzerine çıktı, kamyonu ve içindekilere baktı. Sürücü ve kasisi, şoför yerinde oturuyorlardı ve aralarında küçük bir kız çocuğu vardı. Üç iri delikanlı arka tarafta kestirmekteydi. Herkes sağlıklı ve iyi giyimli görünüyordu. Pappy'nin bu insanları beğendiğini söyleyebilirdim.

Dedem, "Sizler iş mi arıyorsunuz?" diye sordu.

"Biz, Black Oak'ın batısında bir yerlerdeki Lloyd Crenshaw'ı arıyoruz." Dedem onlara yolu tarifetti ve kamyon tekrar yola çıktı. Gözden kayboluncaya kadar onların arkasından baktık.

Onlara Bay Crenshaw'ın vereceğinden daha fazlasını teklif edebildik. Tepe insanları ücret pazarlığı konusunda ünlüydü. Geçen yıl çiftliğimize Calico Rock'tan gelmiş Fulbright'lar, ilk toplama zamanının tam ortasında, bir Pazar gecesi birden ortadan kaybolmuş ve bize on mil mesafedeki bir çiftlik için çalışmaya gitmişlerdi.

Fakat Pappy dürüst biriydi ve bir pazarlık savaşı başlatmak da istemiyordu.

Pamuk tarlasının kenarında birbirimize beyzbol topu atarak ve ne zaman bir kamyon yaklaşırsa durarak bekledik.

Benim eldivenim, geçen yıl Noel Baba'nın getirdiği bir Rawlings'ti. Geceleri onunla yatıyor, haftada bir de yağlıyordum, benim için ondan daha kıymetli bir şey yoktu.

Bana top atmasını, yakalamasını ve vurmasını öğreten dedemin eldivene ihtiyacı yoktu. Nasırlı kocaman elleriyle benim attığım topları hiç zorlanmadan, kolayca tutuyordu.

Hiçbir zaman övünmeyen sakin bir adam olmasına rağmen Eli Chandler bir zamanların ünlü bir beyzbol oyuncusuydu. On yedi yaşında iken profesyonel beyzbol oyuncusu olarak anlaşma imzalayıp Cardinal'ler takımına girmişti. Fakat Birinci Dünya Savaşı'n-

da askere gitmiş ve bir süre sonra eve döndüğünde de babası ölmüştü. Böylece Pappy'nin de bir çiftçi olmaktan başka seçim hakkı kalmamıştı.

Pop Watson bana, Eli Chandler'm ne büyük bir oyuncu olduğunu - beyzbol topuna vurup ne kadar uzağa attığım, ne kadar sert atışlar yaptığını anlatmaktan zevk alırdı. Pop'un değerlendirmesi, "Belki de o, Arkansas'tan çıkan en büyük oyuncuydu," şeklindeydi.

Bunu söylediğinde ona, "Dizzy Dean'den de mi büyüktü?" diye sordum.

Pop da içini çekerek, "Dizzy onun yanma bile yaklaşılamazdı," derdi.

Bu hikâyeleri anneme anlattığımda o daima gülümser ve, "Dikkatli ol. Pop masal anlatmaktan hoşlanır," derdi.

Beyzbol topunu iri ellerinde okşayıp duran Pappy bir araç sesi duyunca başını hafifçe yana yatırdı. Batıdan, arkasında römork çeken bir kamyon geliyordu. Onların tepe insanları olduğunu çeyrek mil mesafeden söyleyebilirdik. Sürücü vitesi gıcırtyla küçültüp kamyonu durdururken biz de yolun kenarına yürüyüp bekledik.

Yedi kişi saydım, beşi kamyonunda, ikisi treylerdeydi.

Biz onları incelerken sürücü de dikkatle dedeme baktı hafif bir sesle, "İyi günler," dedi.

Pappy ona bir adım daha yaklaştı ama mesafesini korudu ve, "İyi günler," diye karşılık verdi.

Kamyon sürücüsünün alt dudağından tütün suyu sızıyordu. Uğursuz bir belirtiydi bu. Annem, tepe halkından çoğunun temiz olmadığını ve kötü âdetlere meyilli olduğunu düşünürdü. Bizim evimizde tütün ve alkol kullanmak yasaktı. Biz Baptist'tik.

Adam, "Adım Spruill," dedi.

"Ben de Eli Chandler. Tanıştığımızı sevindim. İş mi arıyorsunuz?"

"Evet."

"Nerelisiniz?"

"Eureka Springs," dedi.

Kamyon hemen hemen Pappy'ninki kadar eskiydi, lastikleri kabaklaşmış, ön camı çatlamış, çamurlukları paslanmış ve üzerindeki toz tabakasının altından soluk mavi rengi zor görülüyordu.

Kamyonun arkasına raf gibi bir şey yapılmış ve bunun üzerine de onların eşyalarıyla dolu olan bir sürü karton kutu ve çuval yığılmıştı. Bunun altında, kasanın döşemesinde şoför yerine iyice dayanmış bir yatak görünmekteydi. İriyarı iki oğlan çocuğu yatağın üzerinde durmuş, boş gözlerle bana bakıyordu. Kasanın açık olan arka kapağında çıplak ayaklı, gömleksiz, geniş omuzlu, iriyarı bir genç adam oturuyordu, bir kütük kadar kaim boynu vardı. Genç adam kamyonla römorkun arasına tütün suyu tükürdü, Pappy ve beni görmemiş gibiydi. Yavaşça ayaklarını salladı, tekrar tükürdü, altındaki asfalttan başka bir yere bakmıyordu.

Pappy, "Tarlada çalışacak yardımcı arıyorum," dedi.

Bay Spruill, "Ne ödüyorsunuz?" diye sordu.

Pappy, "Yüz libre başına bir altmış," diye yanıt verdi.

Bay Spruill kaşlarını çattı ve yanındaki kadına baktı. Aralarında bir şeyler mırıldandılar.

İşte süratli kararların, konuşmanın bu bölümünde verilmesi gerekiyordu. Bu insanların bizimle birlikte yaşamalarını isteyip istemediğimize karar vermek zorundaydık. Onlar da bizim verdiğimiz ücreti ya kabul ya da reddedecekti.

Bay Spruill, "Ne tür pamuğunuz var?" diye sordu.

Dedem, "Stoneville," dedi. "Pamuk hazır. Toplamak kolay olacaktır." Bay Spruills etrafına bakıp pamukların patlamış olduğunu görebilirdi. Güneş, toprak ve yağmur şimdiye kadar işbirliği yapmıştı. Pappy hiç kuşkusuz yine de, "*Çiftçiler Almancağı*"ndaki olumsuz yağmur tahminleri karşısında bir süre söylenip durmuştu.

Bay Spruills, "Biz bir altmışı geçen yıl aldık," dedi.

Para konusundaki konuşmalar beni ilgilendirmiyordu, bu nedenle römorku incelemek için yolun orta çizgisi boyunca yürüdüm. Römorkun lastikleri kamyonunkinden de fazla kabaklaşmıştı. Biri, yükün fazlalığından yarı yarıya inmişti. Yolculuklarının hemen hemen sonuna gelmiş olmaları iyi bir şeydi.

Römorkun köşesinde, dirseklerini kenar tahtasına dayayıp doğrulmuş çok güzel bir kız vardı. Koyu renk saçları sıkıca başının arkasına toplanmıştı, gözleri iri ve kahverengiydi. Annemden gençti ama hiç kuşkusuz benden çok daha büyük görünüyordu ve gözlerimi ondan ayıramadım.

Kız, "Adın ne senin?" diye sordu.

Ayağımla bir taş parçasını tekmeleyip, "Luke," dedim. Yanaklarım hemen kızarmıştı. "Seninki ne peki?"

"Tally. Kaç yaşındasın sen?"

"Yedi. Sen kaç yaşındasın?"

"On yedi."

"O römorkta ne zamandan beri yolculuk ediyorsun?"

"Bir buçuk gündür."

Kızın ayakları çıplak, elbisesi çok dar ve kirliydi - dizlerine kadar iniyordu. Hatırladığım kadarıyla bir kızı ilk kez bu kadar yakından inceliyordum. Çok bilmiş bir gülümsemeyle bana bakıyordu. Kızın yanındaki sandığın üzerinde küçük bir çocuk oturuyordu, yavaşça döndü ve ben sanki orada değilmişim gibi baktı. Oğlanın yeşil gözleri ve yapışmış siyah saçlarla örtülü geniş bir alnı vardı. Sol kolu sakat gibi görünüyordu.

Kız, "Bu çocuk Trot," dedi. "Pek işe yaramaz."

"Merhaba Trot," dedim ama çocuk uzaklara bakıyordu. Sanki beni duymamıştı.

Kıza, "Kaç yaşında o?" diye sordum.

"On iki. O sakat."

Trot birden, bir köşeye doğru döndü, sakat kolu cansız bir şekilde sallandı. Arkadaşım Devrayne tepe insanların yakın akraba evlilikleri yaptığını ve bu nedenle ailelerinde çok sayıda sakat olduğunu söylemişti bana.

Ama Tally mükemmel görünüyordu. Düşünceli bir ifadeyle pamuk tarlalarına baktı ve ben de kirli elbisesine bir kez daha hayranlıkla baktım.

Bay Spruill kamyonunu çalıştırınca, dedemle Bay Spruill'in anlaştıklarını anladım. Römorku ve kamyonun arkasında oturan, bir ara uyanmış ama hâlâ asfaltta bakan genç adamı geçtim ve Pappy'nin yanında durdum. "Bu yoldan dokuz mil gideceksiniz, yanmış bir ambarın yanından sola dönün ve sonra St. Francis Nehri'ne kadar altı mil daha gidin. Solda nehri geçtikten sonra göreceğiniz ilk çiftlik bizimidir."

Bay Spruill sanki bir bataklığa gönderiliyormuş gibi, "Balçık arazi mi?" diye sordu.

"Bir kısmı öyledir ama iyi arazidir."

Bay Spruill tekrar karısına baktı ve sonra yine bize döndü. "Nereye yerleşeceğimiz peki?"

"Arka tarafta silonun yanında gölgelik bir yer göreceksiniz. En iyi yer orasıdır."

Kamyonun, vites dişlilerini gıcırdatarak, tekerlekleri yalpalayarak, kutuları, sandıkları ve çömleri hoplatarak uzaklaşmasını seyrettik.

"Onlardan hoşlanmadın, değil mi?" diye sordum.

"İyi insanlar. Sadece bizden farklılar."

"Onları bulduğumuz için şanslı sayılırız, değil mi?"

"Evet öyle."

İşçi sayısının çok olması, benim daha az pamuk toplayacağım anlamına geliyordu. Önümüzdeki bir ay süresince güneş doğarken tarlalara gidecek, omzuma üç metre boyunda bir torba atıp boyumu geçen sonsuz pamuk tarlalarına bir an bakacak ve onların arasına dalıp kaybolacaktım. Sonra da sürekli aynı hızla yumuşacık pamukları saplarından koparıp ağır torbanın içine atacak, tarlanın ne kadar uçsuz bucaksız olduğunu hatırlamamak için ileriye bakmaya ve birisi görebilir diye yavaşlamaya korkacaktım. Parmaklarım kanayacak, boynum yanacak, sırtım ağrıyacaktı.

Evet, tarlalara çok işçi gelsin istiyordum. Bir sürü tepe insanı, bir sürü Meksikalı gelmeliydi.

2

PAMUK TARLADA BEKLERKEN dedem sabuk bir adam olamıyordu. Kamyonu hâlâ o bildiği, gerekli hızda sürmesine rağmen huzursuzdu, çünkü yol üzerindeki diğer tarlalarda pamuk toplanıyordu ama bizde toplama hâlâ başlamamıştı. Bizim Meksikalılar iki gün gecikmişti. Yine Pop ve Pearl'ün dükkânı yakınına park ettik ve Kahvehaneye giden dedemin arkasına takıldım, dedem orada çiftliklere işçi bulan adamla tartıştı.

Adam, "Biraz sakin ol Eli," dedi. "Neredeyse gelirler."

Ama dedem sakin olamıyordu. Kasabanın kenarındaki Black Oak çırçır fabrikasına yürüyerek gittik - Pappy boş yere benzin harcamaktan hoşlanmazdı. O sabah saat altı ile on bir arasında iki yüz libre pamuk toplamıştı ama hâlâ çok hızlı yürüyordu, ona yetişmek için koşar adım yürümek zorundaydım.

Çırçır fabrikasının avlusu pamuk römorklarıyla doluydu, bazıları boşalmıştı, bazıları da pamukların çırçır makinesinde çığitten ayrılması için bekliyordu. Römorklarını boşaltmış, yeniden doldurup gelmek için evlerine giden Montgomery ikizlerine el salladım.

Çırçır fabrikasının makineleri büyük bir uğultuyla çalışıyordu. İnanılmayacak kadar gürültülü ve tehlikeliydi bu makineler. Her toplama mevsiminde en azından bir işçi çırçır fabrikasında korunç bir kazaya kurban giderdi. Makinelerden korkuyordum ve dedem bana dışarda beklememi söyleyince bunu severek yaptım. Dedem römorklarını bekleyen bir grup pamuk işçisinin yanından selam vermeden geçti. Kafası çok doluydu, düşünüyordu.

Hazır balyaları el arabalarıyla getirip römorklara yükledikleri

yükleme yeri yakınında güvenli bir yer buldum kendime. Fabrikasının bir ucunda yeni toplanmış pamuklar, boyu yaklaşık otuz santim olan bir boruyla römorkların üzerinden içeriye çekiliyor ve makinelere verilip işleniyordu. Pamuklar fabrikanın diğer ucundan muntazam, çuval bezine sarılmış ve iki buçuk santim eninde çelik şeritlerle sıkıca bağlanmış balyalar halinde çıkıyordu. İyi bir çırçır fabrikasında balyalar mükemmel bir halde, âdeta tuğla gibi sıralanabilecek şekilde çıkardı.

Bir balya pamuk, piyasasına göre yaklaşık olarak yüz yetmiş beş dolar ediyordu. İyi bir hasat yaklaşık bir dönüme iki buçuk balya pamuk verirdi. Biz otuz beş dönüm kiralamıştık. Çiftlik çocuklarının çoğu bunun hesabını yapabiliirdi.

Aslında matematik öyle kolaydı ki insanların çiftçi olmak istemesini anlamak güçtü. Annem sayıları anlamam için elinden geleni yaptı. İkimiz, hiçbir koşulda çiftlikte kalmayacağıma dair gizli bir anlaşma yapmıştık. Okulda on ikinci sınıfı bitirdikten sonra Cardinal'lerde oynamak için buradan gidecektim.

Pappy ve babam Mart ayında çırçır fabrikasının sahibinden on dört bin dolar borç almışlardı. Bu, ürün için alınan bir borçtu ve para, tohum, gübre, işçilik ve diğer harcamalar için kullanıldı. Şimdiye kadar şansımız yaver gitmişti - hava koşulları hep iyi olmuştu, ürün iyi görünüyordu. Toplama sürecinde de şansımız böyle gider ve dönüm başına iki buçuk balya alırsak Chandler çiftliği başabaş çıkacaktı bu işten. Hedefimiz de zaten buydu.

Fakat çiftçilerin çoğu gibi Pappy ve babamın geçen yıldan da borçları vardı. Çırçır fabrikatörüne ürünün pek iyi olmadığı 1951 yılından iki bin dolar borçları kalmıştı. Ayrıca yedek parçalar için Jonesboro'daki John Deere acentasma, benzin için Lance Kardeşler'e, tohum ve malzeme için kooperatife ve sebze meyve için de Pop and Pearl'e borçluydular.

Hiç kuşkusuz benim, onların ürün karşılığı ödenecek borçlarını bilmem gerekmiyordu. Fakat yaz gecelerinde büyüklerim, havanın serinlemesini beklemek ve terlemeden uyuyabilmek amacıyla geç saatlere kadar evin önündeki basamaklara oturuyor ve konuşuyorlardı. Yatağım verandaya bakan pencereye yakındı. Onlar benim uyuduğumu sanıyordu ama ben, gereğinden fazla şey işitiyordum.

Pappy'nin, Meksikalılara ve tepe insanlarına ödeme yapmak için daha fazla borç almak istediğinden emin gibiydim. Ona borç para verip vermediklerini pek anlayamadım. Kaşları, çırçır fabrikasına girerken de çatıktı, çıkarken de.

TEPE HALKI onlarca yıldan beri Ozarks'tan pamuk toplamak için geliyorlardı. Çoğunun kendi evi, tarlası vardı ve bir kısmının araçları da, kendilerini hasat mevsiminde kiralayan çiftçilerin araçlarından daha güzeldi. Çok çalışıyor, para biriktiriyor ve bizim kadar fakir görünüyorlardı.

1950 sıralarında bunların gelişleri azalmıştı. Savaş sonrası ekonomik gelişmeler en nihayet Arkansas'ı, en azından eyaletin bazı bölümlerini de değiştirmiş ve tepenin genç insanları ekstra paraya yaşlıları kadar ihtiyaç duymaz olmuştu. Bunlar evlerinde kalıyordu. Pamuk toplamak insanların gönüllü olarak yapacakları bir iş değildi artık. Çiftçiler işçi bulmakta zorluk çeker olmuştu; derken birisi Meksikalıları keşfetti.

Meksikalılarla dolu ilk kamyon Black Oak'a 1951'de geldi. Onlardan altısını biz aldık, bunların içinde bana ilk tortillamı veren arkadaşım Juan da vardı. Juan ve diğer kırk kişi, birbirleri üstüne çıkıp sıkışarak, çok az yiyecek, güneş ve yağmurdan korunacak bir örtüleri bile olmadan uzun bir römork üzerinde üç gün yolculuk yapmıştı. Kasabanın Ana Caddesine girdiklerinde bitkin ve şaşkın bir haldeydiler. Pappy'nin söylediğine göre römork bir sığır kamyonundan daha berbat kokuyordu. Onları görenler bu durumu başkalarına da anlattı ve çok geçmeden Baptist ve Metodist kilisesinde kadınlar Meksikalıları böyle ilkel bir tarzda yolculuğa zorlayanları protesto etmeye başladı.

Annem de, en azından babama söylendi. Ürün toplanıp Meksikalılar geriye döndükten sonra onların birkaç kez bu konuyu tartıştığını duydum. Annem, babamın diğer çiftçilerle de konuşmasını ve işçi temsilcisinin, Meksikalıları bulup bize gönderenleri, daha iyi koşullarda yolculuk konusunda ikna etmesini istiyordu. Annem, çiftçiler olarak işçileri korumanın görevimiz olduğunu düşünüyordu, babam da bir noktaya kadar onunla aynı fikirdeydi ama bu işte önder olmak istemiyordu. Pappy ise bu konuyla hiç ilgilen-

medi bile. Zaten Meksikalılar da ilgilenmemişti; onlar sadece çalışmak istiyordu.

Bizim Meksikalılar en nihayet, saat dörtten hemen sonra geldiler. Onların bir otobüsle geleceği söyleniyordu ve hiç kuşkusuz ben de bunun doğru olmasını umuyordum. Annemle babamın bir kış mevsiminde daha bu konuyla uğraşıp didişmelerini istemiyordum. Ama tabii Meksikalılara böyle kötü davranılmasını da istemiyordum.

Ama adamlar yine bir römork üzerinde geldiler, eski römorkun yanlarına korkuluk olarak tahta parçaları konmuştu ve tepede onları koruyacak hiçbir şey yoktu. Sığırların bile daha iyi koşullarda taşındığı doğrudur.

Adamlar römorkun üzerinden dalgalar halinde, büyük bir dikkatle, üçer dörder kişilik gruplar halinde sokağa atladılar. Kooperatifin önünde, küçük, şaşkın gruplar halinde kaldırım üzerinde toplandılar. Gerinip eğildiler ve sanki başka bir gezegene inmiş gibi etrafa bakındılar. Saydığımda altmış iki kişi olduklarım anladım. Juan'ın aralarında olmaması beni hayal kırıklığına uğrattı.

Hepsi de Pappy'den birkaç santim daha kısa boylu, zayıf adamlardı, saçları siyah, tenleri kahverengiydi. Her birinin elinde giysi ve eşyalarıyla dolu birer torba vardı.

Pearl Watson dükkânının önünde, kaldırımda durup ellerini kalçalarına dayamış bakıyordu. Bu adamlar onun müşterisiydi ve kadın onlara kötü davranılmasını istemiyordu. Kadınların, Pazar günü kiliseye gitmeden önce yine patırtı çıkaracaklarını biliyordum. Yanımızda adamlarla eve gider gitmez annemin beni sorguya çekeceğinin de bilincindeydim elbet.

İşçi temsilcisiyle kamyonun şoförü arasında sert bir tartışma oldu. Aslında Teksas'ta birisi, Meksikalıların otobüsle gönderileceğine dair söz vermişti. Pis bir römorkla gelen ikinci kafileydi bu. Pappy kavgadan hiç kaçmazdı ve onun, tartışmaya karışıp şoföre haddini bildirmek istediğini biliyordum. Ama işçi temsilcisine de kızılıyordu ve sanırım her ikisini de dövmeyi biraz fazla buldu. Kamyonumuzun arka kapağına oturduk ve ortalığın yatışmasını bekledik.

Bağrıışmalar kesildiğinde kâğıt işleri başladı. Meksikalılar kal-

dirim üzerinde, kooperatifin önünde birbirlerine sokulmuş bekleyiyordu. Arada bir bize ve Ana Cadde'de toplanmaya başlayan diğer çiftçilere bakıyorlardı. Haber duyulmuştu - Meksikalılar gelmişti.

Pappy ilk on kişiyi aldı. Adamların şefi Miguel'di. Aralarında en yaşlısı o görünüyordu ve başlangıçta yaptığım incelemede gördüğüm kadarıyla elinde bezden torba olan tek kişi de oydu. Diğerleri eşyalarını kâğıt torbalarda taşıyordu.

Miguel'in İngilizcesi fena sayılmazdı ama Juan'ınki kadar iyi değildi. Pappy kâğıt işlerini bitirirken onunla biraz sohbet ettim. Miguel beni gruptaki adamlarla tanıştırdı, içlerinde bir Rico, bir Roberto, bir Jose, bir Luis, bir Pablo vardı ama birçoğunun adını anlayamadım. Geçen yıldan hatırladığım kadarıyla onları birbirinden ayırt etmek için bir hafta gerekecekti.

Adamların yorgun olduğu açıkça görülmesine karşın hepsi de gülümsemeye gayret eder gibiydi - içlerinde sadece biri alay eder, ya da küçümser gibi baktı bana. Miguel, adamın başındaki Batı stili şapkayı gösterip, "Kendisini kovboy sanıyor. Biz de ona bunun için 'Kovboy' adını taktık," dedi. Kovboy çok genç ve bir Meksikalı için uzun boyluydu. Gözleri kısık ve kötü bakışlıydı. İnce bıyığı da onun sert, vahşi görünüşünü artırıyordu. Beni öylesine korkuttu ki Pappy'ye söylememek için kendimi zor tuttum. Bu adamın önümüzdeki haftalarda bizim çiftlikte yaşamasını hiç kuşkusuz istemiyordum. Ama sesimi çıkarmayıp bekledim.

Bizim Meksikalı grubu kaldırım üzerinde Pappy'nin arkasından Pop ve Pearl'ün dükkânına doğru yürüdü. Ben de Kovboy'a yaklaşmamaya dikkat ederek onları izledim. Dükkâna girince kasanın yanındaki yerimi aldım. Pearl orada ilk gelene söylenmeye hazır, bekliyordu.

"Onlara hayvan gibi davranıyorlar," dedi.

Ben de ona, "Eli onların buraya gelmekle mutlu olduklarını söylüyor," diye fısıldadım. Dedem kollarını göğsüne kavuşturup kapının yanında durmuş, Meksikalıların, ihtiyaçları olan şeyleri almalarını seyrediyordu. Miguel da bazılarına talimat vermekteydi.

Pearl elbette Eli'yi eleştirecek değildi. Ama yine de ona pis pis baktı, şükür ki dedem onun bu bakışını görmedi. Pappy benimle

ya da Pearl ile ilgilenmiyordu. Sinirliydi çünkü pamuk toplama çalışmasına hâlâ başlanmamıştı.

Pearl, "Korkunç bir şey bu," dedi. Pearl'ün, bizim gitmemizi beklediğini ve dükkân boşalır boşalmaz kilise arkadaşlarını bulup ortalığı yine karıştıracağını biliyordum. Pearl bir Metodist'ti.

Meksikalılar dükkândan aldıklarıyla birlikte kasanın önüne gelince Miguel hepsinin adını sırayla Pearl'e söyledi ve o da adamlar adına birer kredi hesabı açtı. Daha sonra, alınan malların toplamını yaptı ve ana hesap defterine, adamların adlarının karşısına yazdı. Yazdıklarını Miguel ve hesap sahiplerine gösterdi. Anında kredi... Amerikan stiliydi bu.

Adamlar tortilla yapmak için un ve yağ ile, bir sürü fasulye konservesi, kiloyla kurufasulye ve pirinç aldılar. Temel gereksinimleri dışında hiçbir şey - şeker ya da tatlı bir şeyler almadılar. Mümkün olduğunca az yiyorlardı, çünkü yemek pahalıydı. Onların amacı mümkün olduğu kadar para biriktirip eve götürmekti.

Tabii bu zavalı adamların, nereye gittiklerine dair hiçbir fikirleri yoktu. Annemin çok iyi bir bahçıvan olduğunu ve zamanının çoğunu pamuktan ziyade sebzeleri için harcadığını bilmiyorlardı. Çok şanslı sayılırlardı, çünkü annem, çiftliğimizde ya da yakınında yaşayan insanların gıdasız kalmaması gerektiğine inanırdı.

Sıradaki son kişi Kovboy'du ve Pearl ona gülümsediğinde adamın ona tüküreceğini sandım. Miguel hemen onlara sokuldu. Bir römorkun üzerinde bu adamlar üç gün geçirmişti ve büyük olasılıkla onu iyi tanıyordu.

Genellikle haftada bir gördüğüm Pearl'e o gün ikinci kez veda ettim.

Pappy Meksikalıları kamyonla götürdü. Adamlar kamyonun arkasına, kasaya bindiler ve omuz omuza, bacakları ve ayakları birbirine karışır vaziyette oturdular. Sesleri çıkmıyor ve yolculuklarının nerede sona ereceğini bilmiyormuş gibi, boş gözlerle ileriye bakıyorlardı.

Yaşlı kamyon ağır yükün altında biraz zorlandı ama sonunda otuz yedi mil sürati buldu ve Pappy de hafifçe gülümsedi. Akşam-iizeriydi, hava sıcak ve kuruydu, pamuk toplamak için mükemmeldi. Spruill ailesi ve Meksikalılarla beraber yeterince pamuk iş-

çimiz olmuştu. Elimi cebime attım ve Tootsie gofretimin diğer yarısını çıkardım.

Evimize varmadan uzunca bir süre önce duman ve sonra da bir çadır gördük. Yılın büyük bölümünde tozlu olan toprak bir yol üzerinde yaşıyorduk ve Pappy, Meksikalılar tozdan boğulmasını diye yavaş gidiyordu.

"Nedir bu?" diye sordum.

Pappy, "Bir çadıra benziyor," dedi.

Çadır yola yakın, ön bahçemizin diğer ucuna, yüz yıllık meşe ağacının altına, beyzbol sahamızın bulunduğu yerin çok yakınına kurulmuştu. Posta kutumuza yaklaşınca biraz daha yavaşladık. Spruill'ler ön bahçemizin yarısını işgal etmişti. Tepesi sivri uçlu büyük çadır kirli beyaz renkteydi, elle yontulmuş sopalar ve metal çubuklarla ayakta duruyordu. Çadırın iki yanı açıktı ve içerde, yerdeki battaniyeler ve kutuları görebiliyordum. Tally'nin içerde uyuduğu da görülüyordu.

Kamyonları çadırın yanına park edilmiş ve kasanın üzeri bir tür çadır beziyle örtülmüştü. Kamyonu toprağa çakılı bir kazığa bağlamışlardı, onu çözmeden aracı yerinden oynatmak mümkün değildi. Eski römorkun bir kısmı boşaltılmış, üzerindeki kutular ve çuval bezinden yapılmış torbalar sanki bir fırtınaya tutulmuş gibi otların üzerine dağılmıştı.

Bayan Spruill bir ateş yakıyordu ve uzaktan gördüğümüz dumanın kaynağı da işte bu ateşti. Kadın her nedense bahçenin sonuna doğru çıplak bir yeri seçmişti. Burası, Pappy ya da babamın hemen hemen her öğleden sonra gelip çömelerek benim attığım hızlı ve kavisli topları yakaladıkları yerd. Ağlamak istiyordum. Bayan Spruill'i, bunu yaptığı için asla affetmeyecektim.

Dedeme, "Onlara silonun arkasına yerleşmelerini söyledin sanıyordum," dedim.

Pappy, "Söyledim," dedi. Kamyonu, neredeyse duracakmış gibi iyice yavaşlattı ve sonra içeriye döndü. Silo arkada, ambara yakındı ve evle arasında yeterince mesafe vardı. Daha önce de orada kalan tepe insanları olmuştu - ön bahçeye kimse gelmemişti.

Dedem kamyonu, büyükannemin dediğine bakılırsa yetmiş yaşında olan başka bir meşe ağacının altına park etti. Evi ve bahçeyi

gölgeleyen üç ağaçtan en küçüğüdü bu. Evin yakınında, Pappy'nin onlarca yıldır durduğu kuru tekerlek izlerinin üzerinde durduk. Annem ve büyükannem mutfak merdiveninde bekliyorlardı.

Büyükannem Ruth tepe insanların ön bahçeye yerleşmesinden hiç hoşlanmamıştı. Pappy ve ben bunu, daha kamyondan inmeden anlamıştık. Büyükannemin elleri kalçalarındaydı.

Annem Meksikalıları incelemek ve bana onların yolculukları hakkında soru sormak için sabırsızlanıyordu. Adamlar kamyondan inerken onlara baktı ve benim yanıma gelip omuzumu sıktı.

"On kişiler," dedi.

"Evet efendim."

Büyükannem, Pappy ile kamyonun önünde buluştu ve hafif ama sert bir sesle, "Bu insanlar neden bizim ön bahçeye yerleşti?" diye sordu.

Karısı karşısında bile gerilemeyen bir adam olan Pappy, "Ben onlara silo yakınma yerleşmelerini söyledim," diye konuştu. "Neden orayı seçtiklerini bilmiyorum."

"Onlara oradan gitmelerini söyleyebilir misin?"

"Bunu yapamam. Toplanırlarsa kalkıp buradan giderler. Tepe halkının nasıl insanlar olduğunu biliyorsun."

Bu da büyükannemin sorularının sonu oldu. Benim ve on Meksikalının önünde tartışamazlardı elbet. Büyükannem başını öfkeyle iki yana sallayarak eve doğru uzaklaştı. Pappy aslında tepe insanların oraya yerleşmiş olmalarını umursamıyordu. Bu insanlar güçlü ve çalışmaya hazır görünüyordu ve başka hiçbir şey de onun için önemli değildi.

Büyükannemin de buna pek fazla aldırdığını sanmıyordum. Pamuk toplamak o kadar önemliydi ki, günde üç yüz libre pamuk toplayabilecek prangalı bir mahkûmu bile işe alabilirdik.

Meksikalılar Pappy'yi, arka veranda merdiveninden 352 fit uzakta olan ambardan itibaren izlediler. Tavuk kümesini, su pompasını, çamaşır ipini, alet odasını ve Ekim ayında parlak kırmızıya dönüşen akçaağacı geçtiler. Babam geçen Ocak ayında bir gün, bu mesafeyi ölçmemde yardımcı olmuştu. Orası bana bir mil gibi görünürdü. Başlangıç noktasından Cardinal'lerin oynadığı, Sportsman Park'taki sol saha duvarına olan mesafe 350 fit'ti ve Stan Mu-

sial'ın her sayı koşusundan sonra, ertesi gün basamaklara oturur ve bu mesafeyi şaşkınlıkla seyrederdim. Temmuz ortasında Brave'lere karşı oynarken topu 400 fit'e gönderen bir vuruş yapmıştı. Pappy o zaman, "Vuruşu ambarı aştı Luke," demişti.

Ondan sonra iki gün süreyle oturmuş ve topları ambarın üzerinden aşırma hayalleri kurmuştum.

Meksikalılar alet odasının yanından geçerken annem, "Çok yorgun görünüyorlar," dedi.

Nedense ortalığı karıştırmak istenmişim gibi, "Altmış iki kişi birden, bir römork üzerinde yolculuk yapmışlar," dedim.

"Ben de bundan korkuyordum zaten."

"Eski bir römork. Eski ve pis. Pearl de çok kızdı buna."

Annem, "Bu bir daha olmayacak," dedi ve ben o anda babamın bir sürü azar işiteceğini anladım. "Hadi koş da dedene yardım et biraz."

Daha önceki iki haftanın çoğu zamanında annemle beraber ambarı süpürüp temizleyerek, Meksikalılar için kalacak bir yer, bir ev haline getirmeye çalışmıştık. Çiftçilerin çoğu onları daha önce kiraya verilip kullanılmış ve sonra terk edilmiş evlere ya da ambarlara koyuyordu. Üç mil güneyde Ned Shackleford'un, işçilerini tavukların arasında yaşamak zorunda bıraktığına dair söylentiler vardı.

Chandler çiftliğinde bu olmazdı. Kalacakları başka bir yer olmadığı için Meksikalılar ambarın samanlık bölümünde yaşamak zorunda kalacaklardı ama ortalık tertemiz olacaktı. Ayrıca ambar güzel de kokacaktı. Annem bir yıl süresince onlar için battaniye ve yorgan toplamıştı.

Ambara daldım ama aşağıda, Isabel'in ahırını yanında kaldım. Isabel bizim süt ineğimizdi. Pappy, Birinci Dünya Savaşı sırasında hayatının Isabel adlı genç bir Fransız kızı tarafından kurtarıldığını ve bizim Jersey ineğimize de onun anısına saygı için bu adı koyduğunu anlatmıştı. Büyükanmem ise bu hikâyeye hiç inanmadı.

Adamların yukardaki samanlıkta dolaşıp yerleştiğini duyuyordum. Pappy, samanlığın çok güzel ve temiz olmasından etkilenmiş olan Miguel ile konuşuyordu. Pappy onun iltifatlarını, ortalığı sanki tek başına temizlemiş gibi kabul etti.

Aslına bakarsanız bir zamanlar dedem ve büyükannem, işçilerin uyuyabilmesi için annemin uygun bir yer sağlayabileceğinden kuşku duymuşlardı. Annem Black Oak'un hemen kenarında bulunan küçük bir çiftlikte büyümüşü, onun için bir kasaba kızı olarak kabul edilebilirdi. Gerçekten de pamuk toplamayacak kadar nazik olan çocuklarla birlikte yetişmişti. Okula hiçbir zaman yürüyerek gitmemişti - onu her zaman arabayla babası götürmüştü. Babamla evlenmeden önce üç kez Memphis'e gitmişti. Boyalı bir evde büyümüşü annem.

3

BİZ CHANDLER'LAR, toprağımızı Jonesboro'lu Bay Vogel adında, benim hiç görmediğim birinden kiralamıştık. Ondan pek sık söz edilmezdi ama bir konuşma sırasında adı geçtiğinde saygı duyulurdu. Ben onun, dünyanın en zengin adamı olduğunu düşünürdüm.

Pappy ve büyükannem bu araziyi, Arkansas kırsal kesimine erken gelip geç giden Büyük Kriz'den önce kiralamışlardı. Otuz yıl süren sıkı bir çalışmadan sonra Bay Vogel'den evi ve etrafındaki bir buçuk dönüm toprağı satın almayı başarmışlardı. Ayrıca bir John Deer traktörleri, iki tırmıkları, bir tohum ekici, bir pamuk römorku, bir uzun römork, iki katır, bir araba ve bir de kamyonları vardı. Babamın elinde, tüm bu değerlere sahip olduğunu belirten karışık bir anlaşma bulunuyordu. Arazinin tapusu Eli ve Ruth Chandler üzerineydi.

Para kazanan çiftçiler sadece toprağı kendisine ait olanlardı. Tarlayı bizim gibi kiralayarak ekenler başabaş gelmeye çalışırdı. Ortakçıların hali ise daha beterdı, onlar fakir kalmaya mahkûmdu.

Babamın amacı kendisine ait on beş dönüm kadar toprağa sahip olmaktı. Annemin hayalleri ise bir yana itilmişti ve ancak daha sonraları, büyüdüğüm sürece benimle paylaşılacaktı. Ama onun çiftlik yaşamından uzaklaşmak istediğini ve benim de çiftçi olmamı istemediğini biliyordum. Yedi yaşıma geldiğimde beni inançlı bir insan yapmıştı.

Annem Meksikalıların yerleştiklerinden emin olduktan sonra

beni çağırıp babamı bulmamı istedi. Geç olmuştu, güneş St. Francis Nehri boyunca uzanan sıra ağaçların arkasına doğru alçalıyordu ve babamın, torbasını son kez doldurup çalışmaya son vermesi gerekiyordu.

Çıplak ayakla iki tarla arasındaki toprak patikada yürüyüp onu aramaya başladım. Toprak koyu renkli ve verimliydi, sizi kendisine bağlayacak kadar ürün veren iyi Delta toprağıydı. İlerde bir pamuk römorku gördüm ve babamın da pamuk toplamayı oraya doğru sürdüreceğini biliyordum.

Jesse Chandler, Pappy ve büyükannemin büyük oğluydu. Kardeşi Ricky on dokuz yaşındaydı ve Kore'de savaşıyordu. İki kız kardeş vardı ama onlar liseyi bitirir bitirmez çiftlikten kaçmıştı.

Babam kaçmamıştı. O da babası ve dedesi gibi çiftçi olmaya kararlıydı ama o, kendi toprağına sahip ilk Chandler olacaktı. Onun, tarlalardan uzakta bir yaşam hayali olup olmadığını biliyordum. Dedem gibi bir zamanlar o da çok iyi bir beyzbol oyuncusu olmuştu ve onun da bir zamanlar, liglerde oynayıp şampiyonluk yaşama gibi hayaller kurduğundan emindim. Fakat 1944'te Anzio'da kalçasına bir Alman mermisi yemiş ve beyzbol kariyeri de son bulmuştu.

Babam hafifaksayarak yürürdü ama pamuk tarlalarında çalışan insanların çoğu da böyle yürüyordu zaten.

Hemen hemen boş olan römorkun yanında durdum. Römork daracık bir pamuk yolunda, doldurulmayı bekliyordu. Üstüne tıramdım. Etrafımda, her yönde, yeşil ve kahverengi saplar arazimizi çevreleyen ağaç sıralarına kadar düzgün bir biçimde uzanıyordu. Bu sapların uçlarında yumuşak pamuk toplan patlamaktaydı. Her dakika yeni bir pamuk topu patlıyordu ve römorkun arkasına geçip tarlalara baktığımda beyaz bir okyanus gördüm. Tarlalar sessizdi - hiçbir insan sesi, hiçbir traktör motoru gürültüsü duyulmuyordu, yolda hiç araç yoktu. Römorkun üzerinde dururken bir an, babamın neden çiftçi olmak istediğini hemen hemen anlar gibi oldum.

Pamukların arasında yürüyen babamın eski hasır şapkasını zorlukla görebiliyordum. Aşağıya atladım ve ona doğru koştum. Hava kararmaya başladığından pamuk bitkileri arasındaki boşluklar da-

ha da kararmıştı. Güneş ve yağmur açısından iyi bir mevsim geçirdiğimiz için yapraklar dolgun ve sıkı ve babama doğru hızlı adımlarla yürürken bana sürtünüyorlardı.

Babam, kendisini aramak için benden başka kimsenin gelmeyeceğini bildiği halde, "Sen misin Luke?" diye seslendi.

Sesin geldiği yöne doğru hareketlenerek, "Evet efendim!" diye cevap verdim. "Annem artık işi bırakma zamanı geldiğini söylüyor!"

"Yaa, öyle mi?"

"Evet efendim." Aramızda bir sıra kalmıştı. Pamukların arasından geçip onu gördüm, hafifçe eğilmiş, becerikli elleriyle topladığı pamukları omuzundan sarkan, hemen hemen dolmuş olan torbanın içine atıyordu. Güneş doğarken tarlalara çıkmış, çalışmasına sadece öğle yemeği için ara vermişti.

Bana bakmadan, "İşçi bulabildiniz mi bari?" diye sordu.

Övünerek, "Evet efendim," dedim. "Meksikalılar ve tepe halından bazı insanlar."

"Kaç Meksikalı var?"

Onları sanki kendi başıma bulmuşum gibi, "On," dedim.

"Güzel. Tepeden gelenler kimler?"

"Spruill adında bir aile. Nereli olduklarını unuttum."

"Kaç kişiler?" Bir pamuk kopardı ve ağır torbasını arkasında sürükleyerek ileriye doğru yürüdü.

"Bir kamyon dolusu insan. Söylemek güç. Büyükannem öfkeli, çünkü bizim ön bahçeye yerleşmişler, hatta bizim oyun yerinde ateş bile yakmışlar. Pappy onlara silo yanma yerleşmelerini söylemişti. Söylerken duydum onu. Pek akıllı olduklarını sanmıyorum."

"Böyle şeyler söyleme."

"Evet efendim. Neyse, büyükanne hiç de memnun değil."

"O da alışıcaaktır. Tepeden gelen bu insanlara ihtiyacımız var."

"Evet efendim. Pappy de böyle söyledi. Ama oyun yerini karıştırmalarından nefret ediyorum."

"Bugünlerde pamuk toplamak beyzboldan daha önemli."

"Sanırım." Belki onun fikrine göre öyleydi.

"Meksikalıların durumu nasıl?"

"Pek iyi sayılmaz. Onları yine römork üzerinde getirmişler ve annem bunu duyunca pek mutlu olmadı tabii."

Tartışmalarla geçecek yeni bir kış mevsimini düşününce babamın elleri bir an için durdu. Sonra tekrar çalışmaya başlarken, "Onlar buraya geldikleri için mutlu oluyor," dedi.

Uzakta duran römorka doğru birkaç adım attım, sonra dönüp tekrar onu seyretmeye başladım. "Bunu anneme söyle."

Bana şöyle bir baktıktan sonra, "Juan gelebildi mi?" diye sordu.

"Hayır efendim."

"Bunu duyduğuma üzuldüm."

Juan hakkında bir yıl durmadan konuşmuştum. Babam da geçen sonbaharda onu getireceğine söz vermişti. "Zararı yok," dedim. "Yeni şefin adı Miguel. Gerçekten iyi bir adam."

Babama, kasabaya gidip Spruill'leri nasıl bulduğumuzu, Tally ve Trot'u, arka kapakta oturan iriyarı genç adamı, tekrar kasabaya dönüp Pappy'nin işçi temsilcisiyle tartışmasını, çıırır fabrikasına gidişimizi ve sonra da Meksikalıları anlattım. Durmadan konuşuyordum çünkü günüm babamınkinden çok daha hareketli geçmişti.

Babam römorkta torbasının ucundaki kayışları kaldırdı ve tartının dibindeki kancaya taktı. Terazi ibresi elli sekiz libre gösterdi. Bu rakamı römorkun kenarına telle bağlanmış eski bir not defterine yazdı.

Defteri kaparken, "Ne kadar?" diye sordum.

"Dört yüz yetmiş."

"Üç misli," dedim.

Omuzlarını silkti ve, "Fena sayılmaz," dedi.

Beş yüz libre bir beyzbol sayı koşusuna eşitti ki babam iki günde bir bunu başarıyordu. Eğildi ve, "Atla," dedi.

Sırtına atladım ve eve doğru gitmeye başladık. Gömleği ve iş tulumu terden sıırıslıkladı, bütün gün de öyle kalmıştı ama kolları çelik gibiydi babamın. Pop Watson bir gün bana, babamın beyzbol topuna vurup Ana Cadde'nin ortasına kadar gönderdiğini söylemişti. Pop ve berber Bay Snake Wilcox ertesi gün mesafeyi ölçmüş ve topun havada 440 fit uçuşunu herkese söylemişlerdi. Fakat

kahvehaneden düşmanca bir fikrin çıkması gecikmemiş, Bay Junior Barnhart oldukça yüksek bir sesle, topun Ana Cadde'ye düşmeden önce en azından bir kez zıpladığını belirtmişti.

Pop ve Junior haftalarca birbirleriyle konuşmamışlardı. Annem tartışmayı doğrulamış ama topun uçuş mesafesi konusunda bir şey söylememişti.

Annem bizi su pompasının yanında bekliyordu. Babam sıraya oturup botlarını ve çoraplarını çıkardı. Sonra da iş tulumunu ve gömleğini üzerinden sıyrıp kenara bıraktı.

Gün doğarken yapmam gereken işlerden biri de bir leğene su doldurup gün boyunca ısınması için güneşe bırakmaktı, böylece babam için akşama doğru sıcak su oluyordu. Annem bir havluyu leğene batırıp ıslattı ve bununla babamın ensesini silmeye başladı.

Annem kızlarla dolu bir evde büyümüş ve yetişmesinin bir kısmı da titiz, yaşlı iki teyzenin ellerine kalmıştı. Sanırım onlar çiftlik halkından daha çok banyo yapıyordu ve annem de bu temizlik tutkusunu babamın üzerinde tatmin ediyordu. Ben de, ihtiyacım olsun ya da olmasın, her Cumartesi öğleden sonra iyice yıkanıyordum.

Babam yıkanıp kurulandıktan sonra annem ona temiz bir gömlek verdi. Yeni gelenlere hoşgeldin deme zamanıydı. Annem, hiç kuşkusuz kendi elleriyle topladığı en güzel sebze çeşitlerini büyük bir sepete doldurmuş ve onları iki saat hiç yorulmadan yıkamıştı. Sepette Hint domatesleri, Vidalia soğanları, kırmızı patatesler, yeşil ve kırmızı dolmalık biberler ve mısır koçanları vardı. Sepeti alıp ambarın arkasına götürdük, Meksikalılar burada oturmuş konuşuyor ve tortillalarını pişirmek için yaktıkları ateşin korlaşmasını bekliyorlardı. Babamla Miguel'i tanıştırdım ve o da babama ekibinden bazılarını tanıştırdı.

Kovboy sırtını ambara verip oturmuş, bizi görmemiş gibi davranıyordu. Geniş kenarlı şapkasının ucundan babamı gözlediğini görebiliyordum. Onun bu hali beni bir an için korkuttu; ama sonra, yanlış bir hareket yaptığı takdirde Kovboy'un o ince boynunu, Jesse Chandler'm kolayca kırabileceğini anladım.

Bir yıl önce Meksikalılardan çok şey öğrenmiştik. Bu adamlar taze fasulye, kabak, patlıcan ya da şalgam yemezler, ama domates,

soğan, patates, biber ve mısır severlerdi. Bizim bahçeden hiçbir zaman da sebze istemezlerdi. Bunları onlara ikram etmeliydik.

Annem Miguel ve diğer adamlara bahçemizin sebzeyle dolu olduğunu ve onlara her gün getirebileceğini söyledi. Onlardan bunun için para istenmeyecekti. Anlaşmanın bir parçasıydı bu.

Bir sepet de, evin ön tarafına, saatler geçtikçe daha çok yayılan Spruill kampına götürdük. Bahçeye daha çok dağılmışlardı ve etrafta daha çok çuval ve kutu görülüyordu, Onların yanına gittiğimizde, bir tarafına bir kutu ve diğerine bir varil koyup üzerine üç tahta parçası atarak oluşturdukları masanın etrafına toplanmış akşam yemeği yiyorlardı. Bay Spruill ayağa kalktı ve babamla tokalaştı.

Dudağımdaki yemek parçasının farkında olmadan, "Ben Leon Spruill," dedi. "Sizinle tanıştığıma sevindim."

Babam da nazik bir tavırla, "Burada olmanızdan mutluyuz," diyerek karşılık verdi ona.

Bay Spruill pantolonunu çekerek, "Teşekkür ederim," dedi. "Bu benim eşim Lucy." Kadın gülümsedi ve ağzındaki lokmayı yavaşça çiğnemeyi sürdürdü.

Adam daha sonra kızı gösterip, "Bu benim kızım Tally," dedi. Kız bana bakınca yanaklarının kızardığını hissettim.

Sonra, yolda durdukları zaman yatağın üzerinde gördüğüm iki çocuğu başıyla gösterip, "Bunlar da yeğenlerim Bo ve Dale," dedi. Çocuklar on beş ya da ona yakın yaşlarda olmalıydı. Onların yanında da, arka kapak üzerinde yarı uyur halde gördüğüm dev gibi genç adam oturuyordu.

Bay Spruill, "Bu benim oğlum Hank," diye devam etti. Hank en azından yirmi yaşında olmalıydı, hiç kuşkusuz ayağa kalkıp el sıkışacak kadar büyüktü. Ama yemeğine devam etti. Her iki yanağı da, ağzındaki mısır ekmeği sandığım lokmayla şişmişti. Bay Spruill, "Çok yer," dedi ve biz de gülmeye çalıştık.

Adam, "Bu da Trot," dedi. Trot asla başını kaldırıp bakmadı. Sakat olan sol kolu yanma sarkmıştı. Sağ eliyle bir kaşığı sıkıca tutuyordu. Aile içindeki pozisyonu hakkında bir şey söylenmedi.

Annem onlara sebzelerle dolu büyük sepeti gösterince Hank bir an için ağzındaki lokmayı çiğnemekten vazgeçti ve yeni gelen seb-

zclere baktı. Sonra tekrar önündeki fasulyeye döndü. Annem, "Bu yıl özellikle domatesler ve mısırlar çok iyi," diyordu. "Çok da bol. Bana nelerden hoşlandığınızı söyleyin yeter."

Tally ağızındaki lokmayı ağır ağır çiğniyor ve bana bakıyordu. Ben ise gözlerimi ayaklarıma dikmiştim.

Bay Spruill, "Çok iyisiniz hanımefendi," dedi ve karısı da hemen teşekkür etti. Şimdiye kadar yiyeceksiz kalmadıkları ve hiçbir yemeği kaçırmadıkları belli oluyordu. Hank, geniş göğsü sadece boynuna doğru biraz daralan iriyarı bir gençti. Bay ve Bayan Spruill de tıknaz insanlardı ve güçlü görünüyorlardı. Bo ve Dale narindi ama zayıf değillerdi. Tally hiç kuşkusuz güzel bir vücuda sahipti. Sadece Trot sıksa, güçsüz bir çocuktuktu.

Babam, "Yemeğinizi kesmeyelim," dedi ve gitmeye hazırlandık.

Bay Spruill, "Tekrar teşekkür ederim," dedi.

Spruill ailesi hakkında istediğimizden çok şeyi kısa zamanda öğreneceğimizi tecrübelerime dayanarak biliyordum. Toprağımızı, suyumuzu ve bahçemizi bizimle paylaşacaklardı. Onlara bahçemizden sebze, Isabel'den süt, kümeden yumurta verecektik. Onları Cumartesi günleri kasabaya, Pazar günleri kiliseye davet edecektik. Güneşin doğuşundan akşam karanlığına kadar tarlalarda onlarla yan yana çalışacaktık. Pamuk hasadı bittiğinde onlar yine tepelerdeki yerlerine döneceklerdi. Ağaçlar sararacak, kış gelecek ve bizler de ateşin çevresinde toplanıp Spruill ailesi hakkında hikâyeler anlatacaktık.

AKŞAM YEMEĞİNDE ince dilinmiş ve kızartılmış patates, bamyaya yemeği, koçanlı mısır ve sıcak mısır ekmeği vardı - et yoktu çünkü sonbahar yaklaşıyordu ve bir gün önce fırınlanmış biftek yemiştik. Büyükanne, Çarşamba günleri dışında haftada iki gün tavuk kızartırdı. Annemin bahçesinde tüm Black Oak'a yetecek kadar domates ve soğan yetişiyor ve o da her yemekte bir tabak dolu su domates ve soğan dilip sofraya getiriyordu.

Mutfak küçük ve sıcaktı. Annem ve büyükannem yemeği hazırlarken buzdolabının üzerindeki döner küçük vantilatör de havayı değiştirmeye çalışıyordu. Vantilatörün hareketleri yavaş ama

sürekliydi. Herkes yorgundu ve hava da acele edilemeyecek kadar sıcaktı.

Annem ve büyükannemin birbirlerine düşkün olduğu söylene-
mezdi ama her ikisi de iyi geçinmeye kararlıydı. Onların tartışıklara-
rını ya da annemin, kayınvalidesi hakkında kötü bir şey söylediğini
hiç duymadım. Aynı evde yaşıyor, yemekleri beraber pişiriyor, ça-
maşırıları birlikte yıkıyor ve birlikte pamuk topluyorlardı. Bu kadar
çok iş varken kim tartışacak zaman bulabilirdi ki?

Tek farklılıkları, büyükannem pamuk diyarında doğmuş, bü-
yümüştü. Çalıştığı topraklara gömüleceğini biliyordu. Annem ise
buralardan kaçmaya can atıyordu.

Gün boyunca yaptıkları her zamanki işler sırasında mutfak ça-
lışmaları için kendilerine göre sessizce bir yol bulmuşlardı. Büyük-
annem ocağın önünde, mısır ekmeğini kontrol ediyor, patatesleri,
bamyaya yemeğini ve mısırları karıştırıyordu. Annem ise lavaboda
domatesleri soyuyor, kirli tabakları yıkayıp yan tarafa diziyordu.
Ben bunları, her akşam oturup hıyar soyduğum mutfak masasın-
dan seyrediyordum. İkisi de müzik sever, birisi bir şeyler mırıldan-
ırken diğeri de hafif sesle şarkı söylerdi. Müzik, gerginliği yok edi-
yordu.

Fakat bu gece aynı şeyi söyleyemezdim. Her ikisi de şarkı mırıl-
danacak durumda değildi. Annem, Meksikalıların hayvan gibi ge-
tirilmesine kızıyordu. Büyükannemin somurtkanlığının nedeni ise
SpruillPlerin bahçemizi işgal etmiş olmalarıydı.

Saat tam altıda büyükannem önlüğünü çıkarıp benim karşıma
oturdu. Masanın bir kenarı duvara dayanmış, üzerine konan eşya-
lar için geniş bir raf görevi yapıyordu. Ortada ceviz kutulu bir RCA
radyo vardı. Büyükannem radyonun düğmesini çevirdi ve bana
gülümsedi.

CBS haberleri New York'tan canlı olarak Edward R. Murrow ta-
rafından veriliyordu. Japon Denizi yakınlarında Pyonggang'da bir
haftadır korkunç çarpışmalar sürüyordu ve büyükannemin komo-
dini üzerinde duran eski bir haritadan izleyerek, Ricky'nin piyade
tümeninin o bölgede bulunduğunu biliyorduk. Son mektubu iki
halkta önce gelmişti. Mektup, çabucak yazılmış bir nottu ama satır
araları okunduğunda, onun zor durumda olduğu anlaşılıyordu.

Bay Murrow Ruslar'a indirilen bir şamarla ilgili flaş haberini verdikten sonra Kore haberlerine başladı ve büyükannem gözlerini kapadı, ellerini kenetledi, her iki işaretparmağını dudakları üzerine koydu ve bekledi.

Onun neyi beklediğini bilmiyordum. Bay Murrow, halka, Ricky Chandler'ın sağ mı ölü mü olduğunu söylemeyecekti elbet.

Annem de dinliyordu. Sırtını lavaboya dayamış, ellerini bir havluyla silerken boş gözlerle masaya bakıyordu. 1952 yazı ve sonbaharında hemen her akşam oluyordu bu.

Barış girişimleri başlamış ama bir süre sonra askıya alınmıştı. Çinliler geri çekilmiş, sonra tekrar taarruza başlamıştı. Bay Murrov'un haberleri ve Ricky'nin mektuplarıyla biz de savaşı yaşıyorduk.

Pappy ve babam haberleri dinlemezlerdi. Dışarıya çıkıp alet odası ya da su pompasında, aslında bekleyebilecek küçük işler bulup onlarla uğraşır, ürün hakkında konuşur, endişelenmek için Ricky'den başka konular ararlardı. İkisi de savaş görmüştü. Savaşta neler olduğunu öğrenmek için Bay Murrow'un Kore'deki bir muhabirden gelen raporları okuyarak olanları anlatmasına ihtiyaçları yoktu. Onlar bunu zaten biliyordu.

Neyse ki o akşamki Kore raporu kısaydı ve bu da bizim küçük çiftlik evimizde iyi bir şey olarak karşılandı. Bay Murrow başka konulara geçti ve büyükannem bana gülümsedi. Elimi okşayıp, "Ricky iyi," dedi. "Çok geçmeden eve dönecektir."

Buna inanmaya hakkı vardı. Birinci Dünya Savaşı'nda Pappy'yi beklemiş, İkinci'de ise, yaralanan babam için çok uzak mesafelerden dualar etmişti. Erkekleri her zaman eve dönmüştü ve Ricky de bizi hayal kırıklığına uğratmayacaktı.

Büyükannem radyoyu kapadı. Patateslere ve bamyaya bakması gerekiyordu. O ve annem yine yemek hazırlama işine döndüler ve lüz de Pappy'nin telli arka kapıdan içeriye girişini beklemeye başladık.

Sanırım Pappy savaştan en kötü haberleri bekliyordu. Chandler'lar bu yüzyılda şimdiye kadar şanslı olmuştu. Dedem haberleri dinlemiyordu ama işlerin iyi gidip gitmediğini de öğrenmek istiyordu aslında. Radyonun kapandığını işitince genellikle mutfağa

dalardı. O akşam da masanın yanında durdu ve saçlarımı karıştırdı. Büyükannem ona baktı. Gülümsedi ve, "Kötü haber yok," dedi.

Annem bana, büyükannemle Pappy'nin geceleri ancak bir-iki saat uyduğunu ve küçük oğullarını düşünüp endişelendiklerini söylemişti. Büyükannem Ricky'nin eve döneceğine inanıyordu. Ama Pappy bundan pek emin değildi.

Saat altı buçukta masanın etrafına oturduk, birbirimizin ellerini tuttuk ve bize verdiği yemek ve diğer şeyler için Tanrı'ya şükrettik. Pappy dua etti, en azından akşam yemeğinde yapardı bunu. Meksikalılar, Spruill'ler ve tarlalarımızdaki iyi ürün için Tanrı'ya dualarını sundu. Ben sessizce ve sadece Ricky için dua ettim. Tanrı'nın verdiği yemekler için müteşekkirdim ama yemek şu anda Ricky kadar önemli değildi.

Büyükler yavaş yavaş yiyor ve sadece pamuktan söz ediyorlardı. Benim, onların konuşmalarına bir katkıda bulunmam beklenmiyordu. Büyükannemin fikrine göre çocuklar görünmeli ama seslerini duyurmamalıydılar.

Ambara gitmek ve Meksikalılara bir bakmak istedim. Ön bahçeye görünmeden gitmek ve Tally'yi görmek de istiyordum tabii. Annem bir şeylerden kuşkulanmış olmalı ki, yemeğimiz bitince gelip bulaşıklar için kendisine yardım etmemi istedi. Ben kırbaçlanmayı yeğlerdim ama başka seçeneğim yoktu.

GECE OTURMAK İÇİN ön verandaya gittik. Geceleri orada oturmamız basit bir âdet gibi görünüyordu ama değildi elbette. Önce yediklerimizi hazmeder, sonra da beyzbol maçlarını dinlemeye başladık. Radyoyu açar, St. Louis'deki KMOX istasyonunda Harry Caray'm sevgili Cardinal'lerimizin maçlarını anlatışını dinlerdik. Annemle büyükannem bezelye ya da taze fasulye ayıklardı. Yemekte yarım kalmış konuşmalar tamamlanırdı. Kuşkusuz, en çok konuşulan konu, hasat ve ürünü.

Fakat o gece iki yüz mil uzaktaki St. Louis'de yağmur yağıyordu ve maç iptal edilmişti. Merdivene oturup Rawlings eldivenimi aldım, beyzbol topumu onun içine sıkıştırdım, uzakta, Spruill'lerin bulunduğu karanlık yere baktım ve insanların nasıl olup da benim

beyzbol oyun yerimde ateş yakacak kadar düşüncesiz olabileceğini düşündüm.

Dışardaki radyo, babamın savaş sırasında hastaneden çıkınca Boston'dan aldığı, General Electric marka küçük bir radyoydu. Bu radyonun tek amacı Cardinal'leri bizim yaşamımıza sokmaktı. Maçları çok nadiren kaçırırdık. Radyo, erkeklerin dinlendiği gıcır-tılı salıncağın yanında bir tahta sandık üzerinde duruyordu. Annemle büyükannem biraz ilerde, verandanın diğer ucunda minderli tahta sandalyelere oturmuş bezelye ayıklıyorlardı. Ben onların ortasında, merdivendeydim.

Meksikalılar gelmeden önce portatif bir vantilatörümüz vardı, onu telli kapının yanına koyardık. Vantilatör her gece hafif bir uğultuyla çalışır ve ağır havayı harekete geçirip daha dayanılır bir hale getirirdi. Ama sağolsun annem, onu şimdi ambardakilere vermişti. Bu da bir sürtüşmeye neden olmuş ama tartışmaların çoğu benden gizlenmişti.

Kısacası, gece çok sessiz ve sakindi -ne beyzbol oyunu, ne de vantilatör uğultusu vardı- sadece havanın birkaç derece daha serinlemesini bekleyen yorgun çiftlik halkının hafif sesle konuşmaları duyulmaktaydı.

St. Louis'deki yağmur, erkeklere hava durumu hakkında endişelenmek için ilham vermişti sanki. Arkansas Delta'daki nehir ve ırmaklar insanı sinirlendirecek kadar düzenli taşardı. Bu akarsular her dört ya da beş yılda bir yataklarından taşıp etrafa yayılır ve ürünleri alıp götürürdü. Ben hiç sel hatırlamıyordum ama onlardan söz edildiğini o kadar çok duymuştum ki kendimi yaşlılar gibi hissediyordum. İyi bir yağmur için haftalarca dua ederdik. Yağmur gelir ve toprak ıslanır ıslanmaz Pappy ve babam bu kez de bulutları gözetlemeye ve sel hikâyeleri anlatmaya başlardı.

Spruill'ler ortada görünmüyordu. Sesleri iyice azalmaya başlamıştı. Çadırların etrafında hareket eden gölgelerini görebiliyordum. Yaktıkları ateş bir süre sonra zayıfladı ve söndü.

Chandler çiftliğinde etraf sakindi. Tepe halkından insanlarımız vardı. Meksikalılar vardı. Pamuk bekliyordu.

4

KAPKARANLIK GECENİN belirsiz bir saatinde bizim canlı çalar saatimiz Pappy uyandı, botlarını giydi ve ilk kahvemizi yapmak için mutfakta dolaşmaya başladı. Ev büyük değildi - üç yatak odası, bir mutfak, bir salon- ve öyle eskiydi ki, döşeme tahtaları bazı yerlerde bel vermişti. Eğer birisi diğerlerini uyandırmak istiyorsa bunu kolayca yapabiliirdi.

Babam beni kaldırmak için yanıma gelinceye kadar yatmama izin veriyorlardı. Aslında çiftlikte kalan o kadar çok insan ve toplanacak onca pamuk varken uyumak çok zordu. Babam gelip beni sarsarak, "Gitme zamanı," dediğinde zaten uyanıktım. Hemen giyindim ve arka verandaya, onun yanına gittim.

Arka bahçede yürürken daha güneş doğmamıştı, çiy botlarımızı ıslatıyordu. Kümesin önünde durduk, babam eğilip içeriye girdi. Geçen ay karanlıkta yumurta toplarken koca bir karayılana basmış ve iki gün bağırmıştım, o günden sonra bana kümesin önünde beklemem söylenmişti. Babam önce bana karşı pek anlayışlı davranmamıştı; karayılanlar zararsız ve çiftlik yaşamının bir parçası olan hayvanlardı. Fakat annem bu olaya çok kızmıştı ve artık yalnız başıma yumurta toplamam yasaktı. Babam bir hasır kaba bir düzine yumurta koydu ve bana uzattı. Oradan, Isabel'in beklediği ambara gittik. Tavukları uyandırdığımız için horozlar ötmeye başlamıştı.

Görülen tek ışık, samanlıkta asılı küçük bir ampulden geliyordu. Meksikalılar uyanmıştı. Ambarın arkasında bir ateş yakılmış, adamlar üşüymüş gibi onun başına toplanmıştı. Ben rutubetli havada ısınmışım bile.

inek sağmayı bilirdim ve pek çok sabah bu benim görevim olurdu. Fakat karayılandan hâlâ korkuyordum, ayrıca acele etmemiz gerekiyordu, çünkü güneş doğarken tarlalarda olmalıydık. Babam çabucak iki galon süt sağıverdi; ben bunu yapmak için bütün sabah uğraşırdım. Yiyecekleri kadınların kontrolündeki mutfağa götürdük. Jambon tavaya konmuş, iştah açıcı kokusu her yana yayılmıştı.

Kahvaltıda taze yumurta, süt, tuzlanmış jambon ve sıcak çörekler vardı, isteyen darı lapası da alabilirdi. Onlar kahvaltı hazırlarken ben sandalyeme oturdum, parmaklarımı nemli, ekose masa örtüsünün üzerinde gezdirdim ve kahvemi bekledim. Annemin izin verdiği tek kötü alışkanlığım buydu.

Büyükannem önüme önce fincanla tabağı, sonra da şeker kabıyla sütü koydu. Kahveye şeker ve süt koyup iyice karıştırdım ve sonra yudumlamaya başladım.

Kahvaltı sırasında mutfakta çok az konuşuldu. Hasat için çiftliğimizde bir sürü yabancının bulunması heyecan verici bir şeydi, ama önümüzdeki on iki saatin büyük bölümünü korunmasız olarak güneş altında, ne eğilmiş, parmaklarımız kanayıncaya kadar pamuk toplayarak geçireceğimizi düşününce, bu heyecanımız azaldı.

Kahvaltımızı çabucak yaptık, horozlar yan bahçede birbirleriyle dalaşıp gürültü ediyorlardı. Büyükannemin yaptığı küçük çörekler dolgun, yusuvarlak ve öyle sıcaktı ki, birinin ortasını açıp bir parça tereyağı koyduğumda yağ hemen eridi. Sarı tereyağının çöreğin içine işlemesini bekledim ve sonra bir lokma ısırdım. Annem, Şimdiye kadar yediği en lezzetli rekleri Ruth Chandler'ın yaptığını kabul ediyordu. Ben de babam gibi bu yağlı çöreklerden iki-üç tane yemek istiyordum ama mideme fazla geliyordu. Annem de büyükannem gibi bir tane yedi. Pappy iki, babam üç tane yediler. Saatler sonra, oğleye doğru bir ağacın gölgesinde ya da pamuk römorkunun yanında birkaç dakika durup kalan çörekleri de yiyecektik.

Kış sabahları kahvaltı uzun sürerdi, çünkü yapılacak pek fazla iş yoktu. Ekimin yapıldığı ilkbaharda ve çapalama mevsimi olan yazda ise biraz daha hızlanırdık. Ama sohbahar haşatında, güneş tepede bizi yakalamadan önce hızlı yememiz gerekiyordu.

Hava durumu konusunda biraz sohbet edildi. Dün akşam St. Louis'deki Cardinal'ler maçının ertelenmesine neden olan yağmur Pappy'yi düşündürüyordu. St. Louis bizden o kadar uzaktı ki, masadakiler arasında Pappy'den başka hiç kimse oraya gitmemişti, ama yine de o kentin hava durumu bizim haşatımız için önemli bir unsur oluşturuyordu. Annem konuşmaları sabırla dinledi. Ben tek kelime etmedim.

Babam takvimdeki hava tahminlerine bakmıştı ve hava koşullarının Eylül ayında da istediğimiz gibi olacağı fikrindeydi. Fakat Ekim ortaları biraz kötü görünüyordu. Kötü hava geliyordu. Önümüzdeki altı hafta boyunca yorgunluktan baygın düşünceye kadar çalışmak zorundaydık. Biz ne kadar çok ve hızlı çalışırsak Meksikalılar ve Spruill'ler de o kadar iyi çalışırdı. Babamın yaptığı moral konuşması işte böyleydi.

Bir ara gündelikçi işçiler konusu açıldı. Bunlar çiftlik çiftlik doluşup en iyi ücreti arayan bölge insanlarıydı. Pek çoğu da kasaba halkından, tanıdığımız kişilerdi. Geçen sohbaharda beşinci ve altıncı sınıflara ders veren Bayan Sophie Turner, pamuk toplamak için bizim tarlalarımızı seçerek bize büyük şeref vermişti.

Bulabildiğimiz kadar gündelikçi işçiye ihtiyacımız vardı ama bu insanlar genellikle kendi istedikleri yerlerde çalışırlardı.

Pappy kahvaltısını bitirince hazırladıkları güzel yiyecekler için karısına ve anneme teşekkür etti ve masayı temizlemeleri için kalktı. Ben de kasılarak yürüyüp arka verandaya, erkeklerin yanına gittim.

Evimiz güneye, ambarla pamuk tarlaları ise kuzeye ve batıya bakıyordu, dönüp doğuya bakınca Arkansas Deltası'nın düz çiftlik arazileri üzerinde, güneşin ilk belirtileri olan sarı parıltıyı gördüm. Güneş, çevresinde tek bir bulut olmadan geliyordu. Gömleğim sırtıma yapışmaya başlamıştı bile.

John Deere traktörün arkasına, üzeri açık bir römork takılmış ve Meksikalılar buna binmişti. Babam, konuşmak için Miguel'in yanına gitti. "Günaydın. Nasıl uyudunuz? Çalışmaya hazır mısınız?" dedi. Pappy de Spruill'leri almaya gitti.

John Deere'in çamurluğuyla sürücü koltuğu arasında küçük bir yerim vardı, Pappy ya da babamla saban sürmek, tohum atmak

ya da gübre serpmek için tarlalara çıktığımızda sürücüyü koruyan şemsiyenin metal çubuğuna sıkıca tutunup orada saatlerce oturdum. Yerimi aldım ve aşağıya, üzeri dolmuş olan römorka baktım, Meksikalılar bir yanda, Spruill'ler diğer yandaydı. O anda kendimi çok ayrıcalıklı biri olarak hissettim, çünkü traktör üzerinde gidecektim ve traktör de bizimdi. Ama bu kendimi beğenmişliğim biraz sonra sona erecekti, çünkü pamuk tarlasında herkes, her şey eşitti.

Zavallı Trot'un da tarlalara gidip gitmeyeceğini merak etmiştim. Pamuk toplamak için insanın iki sağlam kolu olması gerekiyordu. Görebildiğim kadarıyla Trot'un sadece bir kolu sağlamdı. Fakat Trot işte orada, sırtını diğerlerine dönüp ayaklarını aşağıya sarkıtmış, kendi dünyasında, römorkun kenarında oturuyordu. Tally de oradaydı ama beni görmezden gelmişti, uzaklara bakıyordu.

Pappy hiçbir şey söylemeden debriyaja basıp vites kolunu oynattı ve traktörle römork ileriye fırladı. Kimsenin düşmediğinden emin olmak için geriye baktım. Bulaşıkları yıkayan annemin yüzünü mutfak penceresinden görebiliyordum. İşlerini bitirip bahçesinde bir saat uğraşacak ve sonra o da tarlalarda zor bir gün geçirmek için bize katılacaktı. Büyükannem için de geçerliydi bu. Pamuk toplanmaya hazır olduğunda, hiç kimse dinlenemezdi.

Dizel motorunun gürültüsü ve römorkun gıcirtıları arasında ambarı geçip güneye, Siler's Çap yakınındaki tarlalara yöneldik. Önce buradaki tarlalarda pamuk toplardık, çünkü seller buralardan başlayacaktı.

Otuz beş dönümlük toprağı, aşağı tarlalar ve arka tarlalar olarak ikiye bölmüştük. Hiç de küçük bir alan sayılmazdı burası.

Birkaç dakika sonra pamuk römorkunun yanına vardık ve Pappy traktörün motorunu susturdu. Aşağıya atlamadan önce doguya baktım ve bir milden daha yakın olan evimizin ışıklarını gördüm. Evin arkasında gökyüzü sarı ve portakal rengi ışıltılarıyla canlanmaya başlamıştı. Havada hiç bulut görünmüyordu ve bu da yakın gelecekte sel olmayacağı anlamına geliyordu. Ama bulutsuz semanın bir diğer anlamı da bizi kavurucu güneşten koruyacak hiçbir şeyin olmayacağıydı.

Tally yanımdan geçerken, "Günaydın Luke," dedi.

Onun selamına karşılık vermeyi becerdim. Hiçbir zaman söylemeyeceği bir sır biliyormuş gibi gülümsedi bana.

Pappy kimseye çalışma için bir talimat vermedi, zaten buna gerek de yoktu. İki yönden birini seçip toplamaya başlayacaktık. Gevezelik, gerinmek ya da hava tahmini yoktu. Meksikalılar tek kelime etmeden uzun pamuk çuvallarını omuzlayıp sıraya girdiler ve güneye doğru gittiler. Arkansalılar da kuzeye yöneldi.

Bir an için, şimdiden sıcak olan Eylül sabahının yarı karanlığında durup önümde uzanan, her nasılsa bana bırakılmış olan, dümdüz pamuk sırasına baktım. Sıranın sonuna kadar asla gidemeyeceğimi düşündüm ve birden kendimi bitkin hissettim.

Memphis'te, babamın iki kız kardeşinin kız ve erkek çocukları olan kuzenlerim vardı ve onlar hiç pamuk toplamamıştı. Kent banliyölerinde yaşayan, konforlu küçük evlerde oturan şehir çocuklarıydı onlar. Arkansas'a bazen cenazeler için gelirlerdi, bazen de Şükran Günü için. Sonu gelmeyecekmiş gibi görünen pamuk sırasına bakarken bu kuzenleri düşündüm.

İki şey beni çalışmaya motive etti. Motivasyonların birincisi ve en önemlisi, bir yanımda babamın, diğerinde ise dedemin olmasıydı. İkisi de tembelliği hoşgörmezdi. Onlar çocukken de tarlalarda çalışmışlardı ve ben de kuşkusuz aynı şeyi yapmalıyım. İkincisi, ben de tüm diğer pamuk işçileri gibi para alıyordum. Yüz libre başına, bir dolar altmış sent. Bu para konusunda da büyük planlarım vardı.

Babam bana bakıp güçlü bir sesle, "Hadi bakalım, başlayalım," dedi. Pappy hemen işe girişmiş ve kendi sırasında üç metre ilerlemişti bile. Onun hatlarını ve hasır şapkasını görebiliyordum. Birkaç sıra ilerde birbirleriyle konuşan Spruill'lerin sesleri geliyordu kulağıma. Tepelerde yaşayan insanlar şarkı söylemekten hoşlanırdı ve onların, pamuk toplarken alçak sesle hüzünlü şarkılar söylediklerini duymak her zaman mümkündü. Tally bir şeye güldü ve şeli sesi tarlada yankılandı.

O benden sadece on yaş büyüktü.

Pappy'nin babası İç Savaş'ta savaşmıştı. Adı Jeremiah Chandler'dı ve aile tarihine göre Shiloh Muharebesini hemen hemen tek

başına kazanmıştı. Jeremiah, ikinci karısı ölünce üçüncü kez evlenmiş ve kendisinden otuz yaş küçük bir kız almıştı. Bu eş birkaç yıl sonra Pappy'yi doğurmuştu.

Jeremiah'la karısı arasında otuz yaş fark vardı. Tally ve benim aramdaki yaş farkı ise ondu. Bu iş olabilirdi.

Büyük bir kararlılıkla iki buçuk metrelik çuvalımı sırtımdan aşağıya sarkıttım, kayışını sağ omuzuma aldım ve ilk pamuk topuna saldırdım. Pamuk topu çiy yüzünden nemliydi ve işe erken başlamamızın bir nedeni de buydu. İlk bir ya da iki saat için, güneş yükselip her şeyi kavurmaya başlamadan önce pamuk elimize yumuşacık geliyordu. Daha sonraları, yani römorka atıldıktan sonra kuruyor ve çırçır makinesinde daha iyi işleniyordu. Yağmurda ıslanmış pamuk çırçır makinesinde işlenemezdi ve her çiftçi de bunu zor yoldan öğrenmişti.

Pamuk toplarını her iki elimle de mümkün olduğunca hızlı topluyor ve çuvalıma atıyordum. Ama dikkatli olmalıydım. Babam ya da Pappy, belki de her ikisi birden, öğle vakti olmadan önce benim sıramı kontrol edebilirlerdi. Dalların ucunda çok fazla pamuk bıraktığım takdirde azar işitebilirdim. Bu azarın şiddeti de, annemin o anda bana ne kadar yakm bir yerde olduğuna bağlıydı elbet.

Küçük ellerimi büyük bir beceriyle kullanıp sapların ucundaki pamuk yığınlarını toplarken, elimi kanatacak kadar sivri olan dikenlerden de mümkün olduğunca kaçınıyordum. Hafifçe eğilmiş, pamuk toplayarak ilerliyordum ama yine de babamla Pappy'nin arkasında kalıyordum.

Pamuk bitkilerimiz o kadar sıkı ki sıralardaki saplar birbirine girmişti. Yüzüme sürtünüyorlardı. Nehir yakınlarında 'pamukağzı' denen zehirli yılanlar bulunduğundan, karayılan olayından sonra çiftlik civarında ve özellikle de tarlalarda attığım her adıma dikkat elliyordum. Saban sürme ve tohum atma zamanlarında John Deere traktörün üzerinden çok görmüştüm onları.

Bir süre sonra yalnız kalmıştım, elleri daha çabuk, sırtları daha güçlü olanlar tarafından geride bırakılmış bir çocuktum şimdi. (iüneş, parlak, portakal rengi bir top olarak bugün de toprağı kavurmak üzere yükseliyor, her zamanki konumunu alıyordu. Babamla Pappy gözden kaybolunca ilk molamı almaya karar verdim.

Tally bana en yakında duran kişiydi. Benden beş sıra ilerde, on beş metre kadar önümdeydi. Onun bağcıklı, soluk renkli kumaş başlığını pamukların üzerinden güçlkle görebiliyordum.

Sapların gölgesi altında, bir saat geçmesine rağmen can sıkacak kadar boş olan çuvalımın üzerine uzandım. Çuvalda biraz yumuşak pamuk yumağı vardı ama önemli bir şey toplamamıştım. Geçen yıl günde elli libre toplamam beklenmişti ama bu yıl kotanın artacağından korkuyordum.

Sırtüstü uzanıp sapların arasından açık gökyüzüne baktım, bulutların özlemini çektim ve para hayali kurdum. Her Ağustos ayında eve postayla Sears'ın en son Roebuck katalogu gelirdi ve en azından benim yaşamımda pek az olay bundan daha önemliydi. Katalog taa Chicago'dan kahverengi bir zarf içinde gelir ve büyükannem onun mutfak masasının kenarında, radyo ve aile İncili'nin yanında durmasını isterdi. Kadınlar, elbiseler ve ev eşyalarını incelediler. Erkekler alet ve oto malzemesine bakardı. Ama ben önemli bölümlerle ilgilenirdim - oyuncaklar ve spor malzemeleri. Kafamda gizlice Noel listeleri hazırlardım. Hayalini kurduğum her şeyi yazmaya korkardım. Birisi bu listeyi bulur ve benim umutsuz bir açgözlü ya da kafadan sakat olduğumu düşünebilirdi.

Son katalogun 308'inci sayfasında beyzbol ısınma ceketleri için inanılmaz bir ilan vardı. Hemen her profesyonel takım için bir ceket yapmışlardı. İlanı bu kadar harika yapan şey de, resimdeki genç manken erkeğin Cardinal takımının ceketini giymesi ve resmin renkli olmasıydı. Ceket parlak ve Cardinal kırmızısı bir kumaştan yapılmıştı, öndeki düğmeleri de beyazdı. Sears'deki çok zeki birinin etkisiyle, Roebuck reklam katalogu için tüm takımlar arasından Cardinal'ler seçilmişti.

Yol parası dahil fiyat 7.50 dolardı. Ceketler çocuk ölçülerine göre yapılmıştı ve bu da beni kararsızlığa iten bir diğer konuydu, çünkü büyümek kaçınılmazdı ama ben bu ceket hayatumun sonuna kadar giymek istiyordum.

On gün hiç durmadan, sıkı çalışırsam ceket alacak kadar para biriktirebilirdim. Black Oak, Arkansas'ta şimdye kadar böyle bir şey görülmediğine emindim. Her ne demekse, annem onun fazla şatafatlı, zevksiz olduğunu söylemişti. Babam da bota ihtiyacım ol-

duğunu belirtti. Pappy ise bunun israf olacağını söyledi ama içinden, onun da bu cekete hayranlık duyduğuna emindim.

Serin havalar başlar başlamaz bu ceketi her gün okula ve Pazar günleri de kiliseye giderken giyebilirdim. Cumartesi günleri de kasabaya giderken giyer, kaldırımlarda yürüyen, kasvetli giysiler içindeki insanlar arasında parlak kırmızı ceketimle göz alabilirdim. Onu her yerde giyebilir ve Black Oak'taki her çocuğun (bu arada birçok yetişkinin de) kıskandığı biri olabilirdim.

Onlar Cardinal'ler takımında oynama şansını asla bulamayacaklardı. Ben ise St. Louis'de ünlü olacaktım. Onlardan biri olduğumu göstermeye başlamak önemliydi.

Birden tarlaların sessizliğinde, "Lucas!" diye seslenen sert bir ses duyuldu. Yakındaki sapsar kırılıyordu.

Hemen ayağa fırlayıp eğildim, ellerimi en yakın pamuk yığına uzattım ve, "Evet efendim," dedim.

Babam aniden başıma dikilivermişti. "Ne yapıyorsun sen bakayım?" diye sordu.

Ellerimin hareketini kesmeden, "Çişimi yapmak zorundaydım," dedim.

Bana inanmamış gibi, "Çişini yapmak uzun sürdü," dedi.

"Evet efendim. Hep şu kahve yüzünden." Başımı kaldırıp ona baktım. Gerçeği biliyordu.

Dönüp uzaklaşırken, "Çalışmaya devam et, geride kalma," dedi.

Ona asla yetişemeyeceğimi bildiğim halde arkasından, "Peki efendim," dedim.

BÜYÜKLERİN TAŞIDIĞI üç buçuk metrelik çuvallar yaklaşık altmış libre pamuk alıyordu ve saat sekiz buçuk, dokuzda erkekler tartıya hazırdı. Römorkun arkasında asılı olan terazinin başında Pappy ve babam duruyordu. Çuvallar onlardan birine doğru itilip kaldırılıyordu. Kayışlar terazi kefelere dibindeki kancalara takılırdı. Terazi ibresi büyük bir saatin yelkovanı gibi hareket ediyordu. Her işçinin ne kadar pamuk topladığını herkes görebiliyordu.

Pappy tartı sonuçlarını terazinin yanındaki küçük bir deftere kaydediyordu. Dolu çuval daha sonra biraz daha yukarıya kaldırılı-

lup römorkun içine boşaltılıyordu. Dinlenecek zaman yoktu. Aşağıya atılan boş çuvalı alıyor, başka bir sıra seçiyor ve tekrar pamuk tarlasına dalıyordunuz.

Sonsuz gibi görünen pamuk sıraları arasında ter içindeydim, güneşin altında kavruluyor, öne eğilmiş, ellerimi mümkün olduğunca hızlı kullanmaya çalışıyor ve arada bir durup babamla Pappy'nin hareketlerine bakıyordum, belki bir mola anı daha yakalayabilirdim. Fakat sırtımdaki çuvalı bırakma fırsatını bir türlü bulamadım. Dinlenmekten vazgeçip çuvalımı bir an önce doldurmak için tüm gücümle pamuk toplamaya başladım, bu arada ilk kez olarak, Cardinal ceketine gerçekten ihtiyacım olup olmadığı da düşünüyordum.

Tarlada yalnız başıma geçen ve bana sonsuzluk gibi gelen bir süreden sonra John Deere'in motor sesini duydum ve öğle yemeği zamanı geldiğini anladım. Henüz ilk sıramı tamamlayamamıştım ama geride kalmış olduğuma pek aldırımıyordum. Traktörün yanında toplandık ve Trot'un, römorkun bir köşesinde kıvrılıp yatmış olduğunu gördüm. Bayan Spruill ve Tally onu hafifçe dürtüyordu. Birden onun öldüğünü sandım ama çocuk biraz sonra hafifçe kımıldadı. Babam benim çuvalımı alıp sanki boşmuş gibi omuzum üzerinden savururken bana, "Sıcak vurmuş olmalı çocuğu," diye fısıldadı.

Babamın arkasından terazinin yanına gittim, Pappy sesini çıkarmadan çuvalımı tarttı. Sırtımı uyuşturan tüm o yorucu çalışmada ancak otuz bir libre pamuk toplamıştım.

Meksikalılar ve Spruill'lerin tartıları bittikten sonra hepimiz eve doğru yola çıktık. Yemeği tam öğle vakti yiyorduk. Annem ve büyükanmem yemek hazırlamak için tarladan bir saat önce ayrılmıştı.

John Deere'in üzerindeki yerimde, çizilmiş ve acıyan sol elimle şemsiyenin direğine yapıştım ve gelen pamuk işçilerine baktım. Bay ve Bayan Spruill, hâlâ hareketsiz ve solgun olan Trot'u tutuyordu. Tally onların yakınına oturmuş, uzun bacaklarını römorkun döşemesine uzatmıştı. Bo, Dale ve Hank zavallı Trot'un durumuyla hiç ilgilenmiyor gibiydiler. Herkes gibi onlar da terli, yorğun ve bir molaya hazırды.

Meksikalılar ise römorkun diğer kenarında, omuz omuza oturmuş, ayaklarını aşağıya sarkıtmışlardı, ayakları neredeyse yere değecekti. Birkaçının ayağında ayakkabı ya da bot bile yoktu.

Ambara yaklaştığımızda, gördüğüm şeye önce inanmadım. Kısa römorkun en ucunda oturan Kovboy birden döndü ve Tally'ye baktı. O da onun bakışım bekler gibiydi sanki, çünkü bana yaptığı gibi, o güzel, tatlı gülümsemelerinden biriyle baktı ona. Kovboy onun gülümsemesine karşılık vermedi ama bundan hoşlandığı belliydi.

Bu bakışmalar bir an içinde olup bitti ve benden başka kimse de görmedi.

5

ARALARINDA GİZLİ BİR ANLAŞMA yapmış gibi görünen annemle büyükanneme göre bir çocuğun büyümesi için öğleden sonra uyuması gerekirdi. Ben bunu sadece pamuk topladığımız zaman haklı buluyordum. Yılın geriye kalan zamanlarında, öğleden sonra uyuma fikrine, beyzbol kariyerimi planlama konusunda olduğu gibi, tüm enerjimle karşı koydum.

Fakat hasat zamanında, öğle yemeğinden sonra herkes biraz kestirirdi. Meksikalılar yemeklerini çabucak yiyip ambar yakınında bir akçaağacın altına sereserpe uzandılar. Spruill'ler de, kalan jambon ve çöreklerden yediler ve diğerleri gibi gölge bir yere sığındılar.

Tarlada kirlendiğim için yatağıma yatmama izin verilmiyordu, ben de yatak odamda yere uzandım. Çalışmaktan her tarafım tutulmuştu, yorgundum. Öğleden sonra çalışmasını hiç sevmiyordum, çünkü süre bana hep daha uzun geliyordu ve hiç kuşkusuz daha sıcaktı. Hemen uykuya daldım ama yarım saat sonra uyandığımda vücudum daha da beter ağrıyordu.

Trot ön bahçede sorun yaratıyordu. Kendisini bir köy doktoru gibi gören büyükannem gidip ona bakmıştı, niyeti hiç kuşkusuz kendi karışımı olan ilaçlardan bir kaşık içirmektir ona. Çocuğu bir ağaç altındaki eski bir yatağı yatırmış, alnına ıslak bir bez koymuşlardı. Onun tekrar tarlaya götürülmesi olanaksızdı ve Bay ve Bayan Spruill de çocuğu yalnız bırakmak istemiyordu.

Yaşamlarını sürdürmek için pamuk toplayıp para kazanmaları gerekiyordu. Benim gıyabımda bir plan yapıldı, öğleden sonra gü-

İR'ş altında herkes tarlada çalışırken ben Trot'un yanında oturmayı aktım. Eğer Trot kötüleşirse benim hemen tarlaya koşup en yakındaki Spruill'e haber vermem gerekiyordu. Annem bana bu planı söylediği zaman üzölmüş gibi görünmeye çalıştım.

Elimden geldiğince endişeli görünmeye çalışıp, "Peki ama ya < ardinale ceketim?" diye sordum.

"Senin toplayabileceğın çok pamuk kalacak merak etme," dedi. Sadece bugün öğleden sonra onun yanında oturuver. Yarın daha iyi olacaktır."

Hiç kuşkusuz önümüzdeki iki ay ya da biraz daha fazla sürede ve iki kez toplanacak olan otuz beş dönümlük pamuk vardı. Ben (İardinal'ler ceketimi kaybetsem bile bunun nedeni Trot olmayı aktı.

Tekrar tarlalara giden römorkun arkasından baktım, bu kez annin ve büyükannem işçilerle beraber oturuyordu. Gıcırtılar, takırtılar arasında evden uzaklaşıp ambarı geçtiler, tarla yoluna çıktılar ve bir süre sonra pamukların arasında kayboldular. Tally ve Kovyim'yun yine birbirlerini süzüp süzmediklerini merak etmeden duamadım. Cesaretim olsa bunu anneme sorabilirdim.

Yatağın yanına gittiğimde Trot gözleri kapalı, hareketsiz yatıyordu. Nefes almıyor gibi görünüyordu.

Benim nöbetimde öldüğünü düşünüp birden paniğe kapıldım ve yüksek sesle, "Trot," diye seslendim.

Gözlerini açtı, yavaşça doğrulup oturdu ve bana baktı. Sonra, sanki yalnız olduğumuzdan emin olmak istiyormuş gibi etrafa baktı. Sakat olup kurumuş olan sol kolu bir süpürge sapından daha kalın değildi ve omuzundan aşağıya hareketsiz olarak sarkıyordu. Siyah saçları karmakarışık.

"İyi misin?" diye sordum. Onun konuştuğunu henüz duymamıştım ve bunu yapıp yapamayacağını merak ediyordum.

"Sanırım," diye homurdandı, sesi kalındı ve söylediği zor anlaşılıyordu. Konuşma gücölüğü mü çekiyordu yoksa sadece yorgun ve şaşkın mıydı bilemiyordum. Herkesin gidip gitmediğini anlamak için etrafa bakınıp duruyordu ve o anda Trot'un belki de numara yaptığını düşündüm. Ona hayranlık duymaya başlamıştım.

"Tally beyzboldan hoşlanır mı?" diye sordum, ona sormak iste-

diğim bir sürü sorudan biriydi bu. Bunun basit bir soru olduğunu sanıyordum ama o buna cevap veremedi, hemen gözlerini kapayıp yan tarafına döndü, sonra dizlerini göğsüne çekip büzüldü ve yeniden uyumaya başladı.

Rüzgâr meşe ağacının tepesini hışırdattı. Onun yatağının yakınında yüksek otlarla kaplı bir yer buldum ve uzandım. Tepedeki dalları ve yaprakları seyrederken şansımı düşündüm. Saatler ilerlerken diğerleri güneşin altında terliyordu. Bir an için kendimi suçlu gibi hissetmeye çalıştım ama olmadı. Bu şans sadece geçici bir süre içindi ve düşününce zevkini çıkarmaya karar verdim.

Trot gibi yaptım. O bir bebek gibi uyurken gökyüzünü seyrettim. Ama bir süre sonra canım sıkıldı. Bir top ve beyzbol eldivenimi almak için eve gittim. Ön veranda yakınında topla atış yapmaya başladım, bunu saatlerce yapabilirdim. Bir ara, arka arkaya on yedi atış yaptım.

Trot akşama kadar yataktan kalkmadı. Uyuyor, bazen doğrulup oturarak etrafı gözden geçiriyor, sonra bir an dönüp bana bakıyordu. Onunla konuşma girişiminde bulunduğum zaman genellikle öbür yana dönüyor ve yeniden uykuya dalıyordu. Ama en azından ölmüyordu.

Pamuk tarlasından kaçan ikinci kişi Hank oldu. Akşama doğru sallanarak ve sıcaktan şikâyet ederek geldi. Trot'u kontrol etmeye geldiğini söyledi.

Sanki beni etkileyecekmiş gibi, "Üç yüz libre topladım," dedi. "Ama sonra sıcak beni bunalttı." Yüzü güneşte yanmış, kıpkırmızı olmuştu. Başında şapka yoktu ve bu da onun pek akıllı olmadığını gösteriyordu. Tarlalarda herkes başım örterdi.

Bir saniye için gidip Trot'a baktı, sonra kamyona gitti ve aç bir ayı gibi kutuları, torbaları karıştırmaya başladı. Koca ağzına küçük bir çörek attı, sonra gidip bir ağacın gölgesine uzandı.

Birden benim bulunduğum tarafa döndü ve, "Bana biraz su getir çocuk," diye homurdandı.

Kımıldayamayacak kadar şaşırılmıştım. Tepe halkından birinin bizlerden birine emir verdiğini hiç duymamıştım. Ne yapacağımı bilemiyordum. Ama o koca bir erkekti ve bense bir çocuktum.

"Efendim?" dedim.

Sesini yükselterek, "Bana biraz su getir!" diye tekrarladı.

Onların kendi yiyecekleri arasında su da olduğundan emindim. Kamyonlarına doğru şaşkın bir halde birkaç adım attım. Bu onun <• anını sıktı.

"Soğuk su, çocuk! Evden getir. Biraz da çabuk ol! Bütün gün çalıştım. Sen çalışmadın."

Eve koşup mutfağa girdim, büyükannem buzdolabında daima bir galonluk bir sürahi su bulundururdu. Bardağa su koyarken ellerim titriyordu. Bu olanı anlattığım zaman sorun çıkacağını biliyordum. Babam gidip Leon Spruill'le biraz konuşurdu elbet.

Bardağı Hank'e uzattım. Suyu hemen içip bitirdi, dudaklarını şapırdattı ve sonra, "Bir bardak daha getir," dedi.

Trot oturmuş bizi seyrediyordu. Eve koşup bardağı tekrar doldurdum. Hank ikinci bardağı da içtikten sonra ayağımın yakınına tükürdü. "Sen iyi bir çocuksun," dedi ve bardağı bana attı.

Bardağı yakaladım ve, "Teşekkür ederim," dedim.

O zaman, otların üzerine uzanırken, "Şimdi bizi yalnız bırak," dedi. Eve gidip içeriye girdim ve annemi beklemeye başladım.

İsterseniz saat beşte pamuk toplama işine son verebilirsiniz, l'appy de römorku o saatte eve getirirdi. Ya da Meksikalılar gibi hava kararınca kadar tarlada kalabilirsiniz. O adamların dayanma gücü şaşkınlık vericiydi. Pamuk toplarını karanlıkta göremez oluncaya kadar toparlar, sonra ağır çuvallarıyla beraber ambara kadar yarım mil yol yürürler, ateş yakıp birkaç tortilla yedikten sonra da yatarlardı.

Spruill ailesinin diğer bireyleri Trot'un çevresine toplandı ve onların kendisini kontrol ettiği birkaç dakika süresince Trot daha da hasta görünmeyi başardı. Diğerleri onu sağ görüp durumunun da o kadar kötü olmadığına karar verdikten sonra dikkatlerini hemen yemeğe çevirdiler. Bayan Spruill ateş yaktı.

Daha sonra büyükannem Trot'un başına geldi. Çocuk için endişelenmiş görünüyordu ve Spruill'ler de bundan memnundu. Ama ben onun, berbat ilaçlarından birini o zavallı çocuk üzerinde denemek istediğini biliyordum. Etrafta en küçük kurban ben olduğumdan, onun keşfettiği yeni karışımların denenmesinde kobay genellikle ben olurdum. Trot'a öyle güçlü, tedavi edici bir ilaç vere-

bilirdi ki çocuk yatağından, üzerine kaynar su dökülmüş bir köpek gibi fırlayıp koşabilirdi, bunu tecrübelerimden biliyordum. Birkaç dakika sonra Trot kuşkulandı ve onu dikkatle gözetlemeye başladı. Çocuk şimdi etrafta olanları daha iyi anlıyor görünüyordu ve bü-yükannem de onun bu halini görünce, hemen o anda bir ilaca ihtiyacı olmadığını düşündü. Fakat hastayı gözetimi altına aldı, yarın gelip onu tekrar görecekti.

Akşamüzeri bana verilen en berbat iş bahçedeydi. Beni ya da yedi yaşında herhangi bir çocuğu güneş doğmadan kaldırıp bütün gün tarlalarda çalışmaya zorladıktan sonra, ona bir de akşam yemeğinden önce bahçede iş vermenin zulüm olduğunu düşünüyordum. Fakat bu kadar güzel bir bahçeye sahip olmakla şanslı olduğumuzu da biliyordum.

Kadınlar ben doğmadan önce, bir zamanlar, bahçedeki çimenlik araziye ve evin içinde bazı yerleri bölmüş ve bu yerleri sahiplenmişti. Annemin bütün bahçeyi nasıl sahiplendiğini bilmiyordum ama bahçenin ona ait olduğuna kuşku yoktu.

Evimizin doğu cephesinde, mutfak kapısından, ambar yanındaki avludan ve kümeden uzakta, sakin bir yerdeydim. Pappy'nin pikabından ve nadiren gelen ziyaretçilerin park ettiği daracık toprak yoldan da uzaktım. Burası annemin isteği üzerine, babam tarafından bir metre yüksekliğinde bir tel çitle çevrilmiş, zararlı küçük hayvanları ve geyikleri uzak tutacak şekilde tasanmlanmıştı.

Çitin etrafına mısır ekilmişti ve böylece, deri bir mandalla kapanan kapıyı kapadığınız zaman, mısırlarla çevrilmiş, gizli bir dünyaya girmiş oluyordunuz.

Benim görevim, elime hasır bir sepet alıp olgunlaşmış ne bulursa toplayan annemin arkasından gitmekti. Onun elinde de bir sepet vardı ve bunu domates, hıyar, kabak, biber, soğan ve patlıcanlarla dolduruyordu. Hafif bir sesle konuşurdu ama çoğu kez bana değil de bahçeye hitap ederdi.

"Mısırlara iyi bak, olur mu? Bunları haftaya yiyeceğiz."

"Peki anne."

"Balkabakları Cadılar Bayramı'na kadar olgunlaşacaktır."

"Evet anne."

Sürekli olarak yabancı otları, bahçemizde izinsiz büyüyen ve kısa

Miri' yaşıyan bitkileri arardı. Bir ara durdu ve bana, "Şurda, kavunlu m yanındaki yabancı otları sök, Luke," dedi.

Sepetimi toprak keçiyoluna bıraktım ve otları intikam alır gibi M>ktüm.

Yaz sonu bahçede çalışmak, toprağın işlendiği ve yabancı otların sebzelerden daha hızlı büyüdüğü ilkbaharda olduğu kadar zor de-,Mid..

Büyük yeşil bir yılan bir an için bizi yerimizde dondurdu, sonra u/c fasulye sııklarının arasında kayboldu. Bahçede çok yılan vardı, zararsızdılar ama ne de olsa yılan yılandı. Annem onlardan pek korkmazdı ve onlara da yeterince yer bırakırdık. Bir hıyara uzanırken elime bir yılanın dişleri batıverecek diye ödüm patlardı.

Annem bu küçük toprak parçasını seviyordu çünkü burası unundu - aslında bu bahçeyi başka hiç kimse istemiyordu. Annem buraya âdeta bir kutsal yermiş gibi bakıyordu. Evin içi kalabalıklaş-ı tftı zaman annemi hep bahçesinde, sebzeleriyle konuşurken bulurdum. Ailemizde sert konuşmalar pek fazla olmazdı. Böyle bir şey okluğunda ise annemin hemen sığınağına kaçacağını bilirdim.

Annem seçtiği sebzeleri toplamayı bitirdiğinde elimdeki sepeti 1.ışımakta güçlük çekiyordum.

ST. LOUIS'DE YAĞMUR DURMUŞTU. Saat tam sekizde l'.ıppy radyoyu açtı, düğmeler ve antenle biraz oynadı ve bir süre sonra Cardinal'lerin kulak tırmalayıcı sesi, Harry Caray çıktı karşımıza. Sezonda yaklaşık yirmi maç kalmıştı. Dodgers önde, Giant-lır ikinci, Cardinal'ler de üçüncü sıradaydı. Buna tahammül edemiyorduk. Cardinal taraftarları olarak Yankee'lerden nefret ediyorduk ve kendi ligimizde diğer iki New York takımının arkasından gitmek dayanılmaz bir şeydi.

Pappy'nin fikrine göre menajer Eddie Stanky'nin aylar önce kovulması gerekiyordu. Cardinal'ler maçları Stan Musial sayesinde kazanıyordu. Ama kaybettikleri zaman, sahada aynı oyuncular olmasına rağmen suçlu hep menajer oluyordu.

Babamla dedem salıncaklı divanda yan yana oturuyor, yavaş yavaş sallanırken divanın paslı zincirleri de gıcırıyordu. Annem ve büyükannem küçük verandanın diğer ucunda yine taze fasulye

ve bezelye ayıklıyorlardı. Ben üst basamakta, radyoyu işitebileceğim bir noktada oturmuş, Spruill'lerin hareketlerini, yetişkinlerle beraber ateşin azalmasını beklemelerini izliyordum. Eski vantilatörün o sürekli uğultusunu özlemiştim ama bu konuyu açmamam gerektiğinin de bilincindeydim.

Kadınlar hafif bir sesle kilise konularından söz etmeye başladı - sohbaharda yapılan dinsel toplantılardan ve bir süre sonra açık alanda verilecek akşam yemeğinden söz ediyorlardı. Black Oak'tan bir kız büyük olasılıkla zengin bir delikanlıyla Jonesboro'da, büyük bir kilisede evleniyordu ve bu konunun her gece belli bir üslupla tartışılması gerekti. Kadınların aynı konuyu her gece neden açtıklarını anlayamıyordum.

Erkeklerin söyleyecek fazla şeyleri yoktu, en azından beyzbol dışında bir şey konuşmuyorlardı. Pappy uzun süreler sessiz kalabilirdi ve babam da bu konuda ondan aşağı değildi. Hava koşulları ve pamuk fiyatları konusunda endişelendiklerine emindim, ama bunlardan söz edemeyecek kadar yorgundular.

Ben sadece dinlemekten, gözlerimi kapayıp, otuz bin seyircinin toplanıp Stan Musial ve Cardinal'leri seyrettiği St. Louis'deki Sportman's Park'ı, o muhteşem stadyumu gözümün önünde canlandırmaya çalışmaktan memnundum. Pappy oraya gitmişti ve sezon sırasında haftada en az bir kez bana orasını anlatmasını istemiştim. Sahaya bakınca onun genişler gibi görüldüğünü söylemişti bana. Alandaki çimler öylesine yeşil ve düzdü ki üzerinde misket oynanabilirdi. İç sahadaki topraklar mükemmel bir hale gelene kadar tırmıklanmıştı. Sol-merkezdeki sayı levhası bizim evden büyüktü. Cardinal'leri seyretme olanağına sahip olan, pamuk toplamak zorunda kalmayan, St. Louis'nin tüm o şanslı insanlarım düşünüyordum.

Dizzy Dean, Enos Slaughter, Red Schoendienst ve tüm ünlü Cardinal'ler, tüm şöhretli Gashouse Gang orada oynamışlardı. Babam, dedem ve amcam bu oyunu iyi oynadıklarından, günün birinde Sportsman's Park'ı fethedeceğim konusunda kafamda en küçük bir kuşku yoktu. Otuz bin taraftarın önünde o mükemmel çim sahada süzülecek ve Yankee'leri toprağa gömecektim.

Tüm zamanların en iyi Cardinal oyuncusu Stan Musial'dı ve

radyo onun ilk koşudan sonra vurucu yerine geldiğini söyleyince, Hank Spruill'in karanlıkta ağır ağır yaklaşıp radyoyu duyabileceği bir yerde, gölgeler arasına oturduğunu gördüm.

Annem, "Stan iyi oynuyor mu?" diye sordu.

"Evet efendim," dedim. Annem beyzbol hakkında hiçbir Şey bilmediği için Şimdi ilgilenir gibi görünmeye çalışıyordu. Stan Musial'le ilgilenmeyi sürdürdüğü takdirde Black Oak'ta bu konuda yapılan konuşmalarda mahcup olmazdı.

Ayıklanan taze fasulye ve bezelyelerin çıkardığı yumuşak çıtırtılar kesildi. Salıncaklı divan durmuştu. Beyzbol eldivenimi sıktım. Babam, Musial oyuna girdiği zaman Harry Caray'ın sesinin sinirli çıktığı fikrindeydi ama Pappy buna inanmıyordu.

Pirate'ların atıcısının ilk hızlı atışında top alçaktı ve yana gitti, ilk atışta Musial'a meydan okuyabilecek çok az sayıda beyzbol atıcısı vardı. Geçen yıl Milli Lig'de .355 ortalamayla birinci olmuştu ve 1952'de de birincilik için Cubların Frankie Baumholtz'u ile çekişiyordu. Güçlü ve hızlıydı, büyük bir oyuncuydu ve her gün çok sıkı oynuyordu.

Çekmecemdeki bir puro kutusunda bir Stan Musial beyzbol kartım vardı ve evde yangın çıksa ilk kaçıracağım Şey o olurdu.

ikinci atış yüksekten falsolu geldi ve iki topun atılmasından sonra taraftarların yerlerinden fırladıklarını duyar gibi olduk. Artık bir beyzbol topu Sportsman's Park'ın uzak bir köşesine uçmak üzereydi. Hiçbir atıcı Stan Musial karşısında bu akibetten kaçamazdı. Üçüncü atış düzgün bir atıştı ve Harry Caray beyzbol sopasının vuruş sırasında çıkaracağı sesi duyabilelim diye konuşmasını birkaç saniye erteledi. Tezahürat ayyuka çıktı. Nefesimi tuttum ve o bir saniye içinde bizim Harry'nin, topun nereye gittiğini söylemesini bekledim. Top sağ alanda duvara çarpıp geriye döndü ve tezahürat daha da arttı. Bizim ön verandada da heyecan doruğa çıkmıştı. Ayağa fırladım, sanki ayakta durunca St. Louis'yi görebilecektim. Harry Caray radyoda bağırırken Pappy ve babam, ikisi birden ileriye doğru eğildiler. Annem de hafifçe bağırmayı başardı.

Musial iki durak koşuda birincilik için takım arkadaşı Schoendienst ile çekişiyordu. Geçen yıl on iki üçlüsü vardı ki büyüklerde

rekordu bu. İkinci durağa vardığında Caray'ın sesi kalabalığın gürültüsünden duyulmuyordu. Üçüncü durağa yerde kayarak ulaştı Stan, ayakları sayı noktasına değdi; üçüncü duraktaki talihsiz oyuncu, topu atıcıya fırlatırken artık iş işten geçmişti. Kalabalık çılgına dönerken Stan'in ayağa kalkışını görüyordum sanki. Sonra parlak kırmızı kenarlı beyaz formasının üzerindeki toprakları iki eliyle vurup temizledi.

Oyun devam edecekti ama biz Chandler'lar, en azından erkekler için günün sonu gelmişti. Musial bir bomba patlatmıştı ama Cardinal'lerin flamayı kazanma şansı konusunda pek umutlu olmadığımızdan, elimizdeki zaferlerle yetinebilirdik. Kalabalık yatıştı, Harry'nin sesi hafifledi ve ben de Stan'ı üçüncüde izlemek üzere verandaya çöktüm.

Şu lanet Spruill'ler orada olmasaydı karanlıkta sıvışıp gider ve oyun sahasındaki yerimi alırdım. Hızlı topu bekler, ona tıpkı kahramanım gibi vurur, sonra da sayı turunu dev Hank'in çaresiz bakışlarla beni izlediği yerde tamamlayıp sayımı kazanırdım.

Bay Spruill karanlıkların içinde bir yerden, "Kim kazanıyor?" diye sordu.

Hank, "Cardinal'ler. Bir sıfır. Musial biraz önce üçlü vurdu," diye cevap verdi. Beyzbol konusunda bu kadar çok şey biliyorlarsa neden ateşlerini benim başlangıç noktamda yakmış ve o eski çadırılarını benim oyun sahamda kurmuşlardı? Hangi aptal olsa ön bahçeye bakıp, ağaçlara boşvererek, orasının bir beyzbol sahası olarak kullanıldığını anlardı.

Tally olmasaydı onların hepsini kovardım. Ve Trot. O zavallı çocuktan hoşlanmıştım.

Hank ve soğuk su olayından söz etmemeye karar vermiştim. Bunu babama ya da Pappy'ye anlatırsam onlarla Bay Spruill arasında müthiş bir tartışma çıkacağını biliyordum. Meksikalılar yerlerini biliyorlardı ve tepe halkının da bilmesi gerekirdi. Onlar bizim evden hiçbir şey istemiyor, bana ya da başka birine emirler vermiyorlardı.

Hank'in şimdiye kadar hiç kimsede görmediğim kadar kalın bir boynu vardı. Kolları ve elleri de kalın ve iriydi ama beni en çok korkutan şey gözleriydi onun. Sanıyorum bu gözler çoğu zaman

hoş boş, aptalca bakıyordu ama benden soğuk su istediğinde kısılmış ve bana kötü kötü bakmışlardı.

Ne Hank'in bana kızmasını ne de babamın onunla karşı karşıya gelmesini istiyordum. Babam gerektiğinde, yaşlı olan Pappy dışında herkesi dövebilir, çok kötü de olabilirdi. Ama ben bu olayı şimdilik unutmaya karar verdim. Eğer aynı şey bir kez daha tekrarlanırsa o zaman anneme söylemekten başka seçeneğim kalmayacaktı.

Piratlar dördüncüde iki sayı yaptılar ve Pappy'ye göre bunun nedeni de Eddie Stanky'nin, atıcıları zamanında değiştirmemiş olmasıydı. Sonra beşincide üç sayı yaptılar ve Pappy kızarak yatmaya gitti.

Yedinci vuruş sırasında ortalık, bizi, gidip yatmamız konusunda ikna edecek kadar sakinleşti. Bezelye ve taze fasulyeler de ayıklanmıştı. Spruill'lerin hepsi çekilip yatmıştı. Yorgunduk ve Cardiuall'ler bir yere varamayacaktı. Maçı terk etmek zor olmadı.

Annem beni yatırıp duamızı ettikten sonra rahat nefes alabilmek için üzerimdeki çarşafı tekmeleyip attım. Bir süre, tarlada birbirlerine mesaj gönderen cırcırböceklerinin keskin çığlıklarını dinledim. Bu böcekler yağmurlu geceler dışında tüm yaz boyunca bize konser verirdi. Uzaklardan gelen bir ses duydum - Spruiller'den biri ortalıkta dolaşıyordu, büyük olasılıkla Hank son bir çörek için ortalığı karıştırıyordu.

Salonda kutu tipi bir vantilatörümüz vardı, büyük, çerçeveli bir aletti ve teorik olarak evin içindeki sıcak havayı emerek dışarıya, ambar avlusuna doğru atması gerekiyordu. Ama her zaman iyi çalışmazdı. İstenmeden açılan ya da kapanan bir kapı hava akımlarını engelliyor ve insan uykuya dalıncaya kadar ter içinde kalıyordu. Dışarda esen rüzgâr her nedense bu kutu tipi vantilatörün çalışmasını bozuyor, salona sıcak hava dolup eve dağılıyor ve hepimizi boğuyordu. Vantilatör sık sık bozuluyordu - fakat bu alet Pappy'nin gurur duyduğu eşyalardan biriydi ve kilisede tanıdığımız çiftçiler içinde sadece iki ailenin böyle bir lükse sahip olduğunu biliyorduk.

Vantilatör bu gece nasılsa iyi çalışıyordu.

Ricky'nin yatağına uzanmış cırcır böceklerinin sesini dinler, yapışkan yaz havasının vücudumun üzerinden hafifçe salona doğru

sürüklendiğini hissedip bundan zevk alırken, düşüncelerim hiç görmediğim bir yere, Kore'ye kaydı. Babam bana savaş hakkında hiçbir şey anlatmazdı. Tek kelime etmezdi. Pappy'nin babasının muhteşem maceraları ve İç Savaş'taki zaferlerini anlatırdı ama bu yüzyılın savaşlarına gelince pek az şey söylerdi. Kaç kişiye ateş ettiğini, kaç çatışma kazandığını bilmek istiyordum. Ondaki yara izlerini merak ediyordum. Ona sormak istediğim belki bin tane sorum vardı.

Annem beni pek çok kez, "Savaştan söz etme," diye uyardı. "Savaş çok korkunç bir şeydir."

Ve şimdi Ricky Kore'deydi. On dokuzuncu doğum gününden üç gün sonra, Şubat ayında bizden ayrıldığında kar yağıyordu. Kore'de de hava soğuktu. Bunu radyoda dinlediğim bir hikâyeden biliyordum. O oralarda bir siper içinde kurşun sıkır ve kurşunlara hedef olurken ben onun sıcak yatağında güvendeydim.

Ya eve dönmezse?

Her gece bu soruyla kendime işkence yapıyordum. Ağlayıncaya kadar, onun öldüğünü düşünüyordum. Onun yatağını istemiyordum. Odasını istemiyordum. Ricky'nin eve gelmesini istiyordum, böylece ön bahçede koşup ambara doğru beyzbol topu fırlatır ve St. Francis'de balık tutabilirdik. O benim için bir amcadan çok bir ağabeydi.

Oralarda pek çok insan ölüyordu. Kilisede onlar için dualar ediyorduk. Okulda savaştan söz ediyorduk. Şu anda Black Oak'tan Kore'ye gitmiş tek genç Ricky idi ve bu da biz Chandler'lara, benim hiç umursamadığım garip bir ayrıcalık getiriyordu.

Kasabaya her gidişimizde karşımıza çıkan en büyük soru, "Ricky'den haber var mı?" idi.

Evet ya da hayır, bunun önemi yoktu. Komşularımız sadece nazik olmaya çalışıyordu. Pappy onlara cevap vermezdi. Ama babam sorulara nazikçe bir cevap veriyordu. Büyükannem ve annem birkaç dakika için sakın bir şekilde onun son mektubundan söz ederlerdi.

Bense her seferinde, "Evet. Yakında eve dönüyor," derdim.

6

KAHVALTIDAN KISA BİR SÜRE SONRA büyükannemin arkasından basamakları indim ve ön bahçenin ortasından yürüdüm. O şimdi görevi olan bir kadındı: görev bölgesinde gerçek bir hasta bulunduğu için heyecanlanan, sabah vizitini yapan Dr. Büyükanne'ydi.

Spruill'ler uydurma masalarının üzerine eğilmiş hızlı hızlı bir şeyler yiyorlardı. Büyükannem, "Günaydın," deyip ona doğru yürüyünce Trot'un tembel gözleri canlandı.

Büyükanne, "Trot nasıl?" diye sordu.

Bayan Spruill, "Çok daha iyi," dedi.

Bay Spruill de, "İyi," diye tekrarladı.

Büyükanne çocuğun alınına dokundu. Sonra, "Hiç ateşi çıktı mı?" diye sordu. Trot intikam almak ister gibi başını iki yana salladı. Bir önceki gün de ateşi olmamıştı. Bu sabah neden olsundu ki?

"Başın dönüyor mu peki?"

Spruill ailesinin diğer bireyleri gibi Trot da bunun ne anlama geldiğinden emin değildi. Çocuğun, tüm yaşamı boyunca baş dönmesi ve sersemlik yaşadığını tahmin ettim.

Bay Spruill ilerledi ve elinin tersiyle ağzının kenarındaki tükrüğü sildi. "Onu tarlaya götürüp römorkun altına, gölgeye oturtmayı düşündük."

Bayan Spruill de, "Bir bulut gelip güneşi örterse o da o zaman pamuk toplayabilir," diye ekledi. Spruill'lerin Trot hakkında bazı planlar yaptığı belli oluyordu.

Lanet olsun, diye düşündüm.

Ricky bana birkaç küfür öğretmişti. Bunları ormanda, nehir kenarında kendi kendime söyler, sonra da affedilmem için dua ederdim.

Beyzbol oynayıp rahat ederek Troy'a muhafızlık etmeyi ve ön bahçede bir başka tembel gün geçirmeyi planlamıştım.

Büyükannem, "Bakalım," diyerek baş ve işaretparmaklarını uzattı ve çocuğun bir gözünü iyice açtı. Trot diğer gözüyle ona korukarak baktı.

Büyükannem açıkça hayal kırıklığına uğramıştı, "Pekâlâ, ben yakınlarda olacağım," dedi. Kahvaltıda onun anneme, bu çocuk için en iyi ilacın güçlü bir doz hintyağı, limon ve cam bir kutuda yetiştirdiği siyah renkli bir otun karışımı olacağını söylediğini duymuştum. Bunu duyunca yemeyi kesmiştim. Birçok kez bana verdiği bir ilaçtı bu. Ameliyattan bile beter bir şeydi bu, çok güçlüydü. Bu ilacı aldığımda dilimden ayak parmaklarıma kadar her tarafım yanar ve hastalığım hemen geçerdi ama o yanma daha sonra da bir türlü geçmek bilmezdi.

Bir keresinde Pappy için de kesin etkili bir karışım yapmıştı, çünkü dedem kabız olmuştu. Dedem iki gün süreyle çalışmadan evin müştemilatında kalmış, durmadan su isteyip yalvarmış ve ben de ona bir süt güğümüyle durmadan su taşımıştım. O zaman büyükannemin dedemi öldürdüğünü sanmıştım. Dedem oradan çıkınca -iyice solmuş, zayıflamıştı- eve doğru, şimdiye kadar kimse görünmediği kadar büyük bir öfkeyle yürümüştü. Babamla annem beni pikaba atmış ve uzunca bir araba gezisine çıkmıştık.

Büyükannem, onu bütün gün boyunca gözetim altında tutacağına dair Trot'a söz verdi. Çocuk hiç sesini çıkarmadı. Yemekten vazgeçmiş, boş gözlerle masanın karşı tarafına, benim varlığımdan habersizmiş gibi görünen Tally'ye bakıyordu.

Oradan ayrılıp eve döndük. Merdivene oturup Tally'yi görmek için beklerken içimden de bu kadar aptal olduğu için Trot'a küfrediyordum. Belki de yeniden hastalanacaktı. Güneş iyice yükselince hiç kuşkusuz dayanamayacak ve yatakta onu beklemem için yine bana ihtiyaç duyacaklardı.

Römorkun başına gittiğimizde, adamları ambardan çıkıp römorkun bir yanına otururken Miguel'i selamladım. Spruill'ler di-

ger tarafa oturdular. Babam tam ortaya, iki grubun arasına yerleşmişti. Pappy traktörü sürerken, onun koltuğu yanında oturduğum yüksek ve ayrıcalıklı yerden onlara baktım. Bu sabah tüm dikkatimi iğrenç Kovboy'la sevgili Tally'm arasında geçebilecek herhangi bir aktiviteye vermiştim. Ama önemli bir şey görmedim. Herkes yarı şuursuz gibiydi, gözleri yarı açıktı, gözkapakları aşağıya düşmüştü ve güneş altında geçecek yeni bir yorucu günü düşünüyorlardı.

Römork sarsılıp sallanırken ağır ağır beyaz tarlalara yaklaşıyorduk. Pamuk tarlalarına bakarken parlak kırmızı Cardinal'ler beyzbol ceketimi düşünemiyordum bile. Sportman's Park'ın dümdüz çimleri üzerinde koşan Musial ve adaleli takım arkadaşlarını hayal etmeye çalışıyordum. Bir kısmı Sears, Roebuck kataloğundaki gibi beyzbol ceketleri giymiş, diğerleri kırmızı ve beyaz formaları içinde olan oyuncuları gözümün önüne getirmeye çalıştım. Bu sahneleri hayalimde yaşamaya gayret ediyordum çünkü onlar bana yaşama şevki veriyordu, ama traktör birden durdu ve tek görebildiğim, sıralar halinde bizleri bekleyen ve göz alabildiğine uzanan pamuk yığınları oldu.

GEÇEN YIL Juan bana Meksika yemeklerinin ve özellikle de tortillamn lezzetini tattırmıştı. İşçiler günde üç öğün tortilla yiyordu, o halde bunlar lezzetli olmalıydı. Bir gün evde öğle yemeği yedikten sonra Juan ve adamlarıyla da bir şeyler yedim. Juan bana iki tortilla hazırladı ve onları büyük bir iştahla yuttum. Ama üç saat sonra pamuk römorkunun altında, ellerim ve dizlerim üzerinde sürünüyordum, bir köpek gibi hastalanmışım. Başta annem olmak üzere tüm Chandler'lardan azar işittim.

Annem şimdiye kadar görmediğim bir öfkeyle, "Onların yemeklerinden yiyemezsin!" diye bağırdı.

"Neden?" diye sordum.

"Çünkü temiz değildir."

Meksikalıların pişirdiği herhangi bir yemeği yemem kesinlikle yasaklandı. Ama bu yasak, tortillaların lezzetini daha da artırmıştı. Pappy hiç beklemediğim bir anda Isabel'e bakmak için ambara geline yine yakalandım. Babam beni alet odasının arkasına götürdü

ve kemeriyle bir güzel dövdü. Ondan sonra mümkün olduğunca tortillalardan uzak durdum.

Ama şimdi yanımızda yeni bir işçi şefi vardı ve Miguel'in yemeğini Juan'inkiyle kıyaslamak istiyordum. Öğle yemeğinden sonra herkesin uykuya daldığından emin olunca mutfak kapısından ya-vaşça çıktım ve büyük bir soğukkanlılıkla ambara doğru yürüdüm. Ama tehlikeli bir ziyaretti bu, çünkü Pappy ve büyükannem tarla-da yorulmuş olsalar bile derin uykuya dalmazlardı.

Meksikalılar ambarın kuzey tarafında gölgeye yayılmışlardı ve çoğu otların üzerinde uyuyordu. Miguel geleceğimi biliyordu çün-kü bu sabah pamuklarımızı tarttırmak için karşılaştığımızda kısa bir süre konuşmuştuk. Onun yükü yetmiş libre, benimki ise on beşti.

Küçük bir ateşin korları üzerine eğildi ve benim için tavada bir tortilla ısıttı. Tortillayı çevirdi ve bir tarafı iyice kızarınca tavaya in-ce bir tabaka salsa ilave etti - bu, hepsi de bizim bahçeden alınmış ve çok ince kıyılmış domates, soğan ve biberden yapılmıştı. Karı-şımın içinde ayrıca, Arkansas'ta yetişmeyen jalapenos ve kıyılmış kırmızı biber de vardı. Meksikalılar bunları beraberlerinde, küçük torbalarda getirirdi.

Birkaç Meksikalı benim tortilla istememle ilgilendi. Diğerleri siestalarına iyice dalmıştı. Kovboy ortalarda görünmüyordu. Am-barın köşesinde, evi ve Chandler'lardan buraya gelebilecek olan herhangi birini görebilecek şekilde durdum ve tortillayı yedim. Çok sıcak, baharatlı ve yağlıydı. Juan ve Miguel'in tortillaları ara-sında fark göremedim. Her ikisinin yaptığı da çok lezzetliydi. Mi-guel bir tane daha isteyip istemediğimi sordu, ikinciyi de kolayca yiyebilirdim. Ama onların yemeğini almak istemedim. Hepsi de zayıf, ufak tefek, fakir insanlardı ve geçen yıl yakalandığımda, bü-yüklerim beni sırayla azarlayıp son derece utandırırken büyük-annem daha yaratıcı davranmış ve fakir insanların yiyeceğini alma-nın günah olduğunu ortaya atıvermişti. Bizler Baptist olarak her zaman günahlardan uzak durmalıydık.

Miguel'e teşekkür ettim ve bir tek Spruill'i bile uyandırmadan eve, ön verandaya döndüm. Sonra, uzun zamandan beri uyuyor-muş gibi salıncaklı divana kıvrıldım. Kimse kıyılamıyordu ama

ben uyuyamadım. Nerden çıktığını anlamadığım bir meltem esti ve pamuk toplamadan, verandada tembellik yaparak geçirebileceğim, belki St. Francis'de balık tutabileceğim ya da ön bahçede lop oynayabileceğim bir öğleden sonranın hayalini kurmaya başladım.

ÖĞLEDEN SONRAKİ çalışma beni sanki öldürdü. Akşama doğru pamuk torbam sırtımda, kan ter içinde, susamış, parmaklarının dikenlerin batması sonucu oluşmuş minik yaralarla şiş olarak ve sendeleyerek pamuk römorkuna doğru yürüdüm. Gün boyunca daha önce kırk bir libre pamuk toplamıştım. Kotam hâlâ elli libreydi ve torbamda en azından on libre olduğuna emindim. Annemin terazi yakınında olmasını umut ediyordum, çünkü benim arlık işi bırakıp eve dönmem konusunda ısrar edebilirdi. Pappy ve babama kalsa kota dolsun ya da dolmasın, beni biraz daha pamuk toplamam için yeniden tarlaya gönderebilirlerdi.

Pamukları sadece o ikisi tartabilirdi ve tartıya gittiğinizde onlar pamuk sıraları arasında çalışıyor olursa römorka dönüşlerine kadar mola verebilirdiniz. İkisini de göremedim ve o anda biraz kestirebileceğimi düşündüm.

SpruillFler römorkun doğu ucunda, gölgede toplanmıştı. Yüklü pamuk çuvallarının üzerine oturmuş dinleniyor ve Trot'a bakıyorlardı ve anlayabildiğim kadarıyla çocuk bütün gün yerinden ancak uç metre hareket etmişti.

Pamuk torbamın kayışım omuzumdan çıkardım ve römorkun sonuna doğru yürüdüm. Spruill'lerden birisi, "Merhaba," dedi.

"Trot nasıl?" diye sordum.

Bay Spruill, "Sanırım iyileşecek," dedi. Tarlalarda çalışanların tok yediği kraker ve Viyana sosisi yiyorlardı. Trot'un yanında oturan Tally beni görmezden geldi.

Hank birden sulu gözlerini bana dikti ve, "Yiyecek bir şeyin var mı çocuk?" diye sordu. Bir an için, konuşamayacak kadar şaşırđım. Itıyan Spruill başını iki yana salladı ve yere baktı.

Hank koca vücudunu bana doğru çevirdi ve, "Var mı?" diye tekrar sordu.

"Şey, hayır," diyebildim.

Öfkeli bir ses tonuyla, "Yani 'Hayır efendim,' demek istiyorsun, değil mi?" dedi.

Tally, "Hadi Hank, bırak şunu," dedi. Ailenin diğer bireyleri gelip girmiş görünüyordu. Bütün başlar öne eğilmişti.

"Hayır efendim," dedim.

"Neye hayır efendim?" Sesi daha da sertleşmişti. Hank'in kavgaya çıkarmaktan hoşlandığı belliydi. Bunu büyük olasılıkla çok kez yaşamışlardı.

Tekrar, "Hayır efendim," dedim.

"Siz çiftlik insanları kendinizi çok beğeniyorsunuz, biliyor musun? Arazi sahibi olup orada bizi parayla çalıştırdığınız için kendinizi biz tepe halkından üstün görüyorsunuz. Doğru değil mi bu, çocuk?"

Bay Spruill, "Yeter artık Hank," dedi ama sesinin tonu onu ikna etmekten uzaktı. O anda babam ya da Pappy'nin gelmesini umut ettim. Bu insanların çiftliğimizden gitmesine hazırdım.

Boğazım daraldı, alt dudağım titremeye başladı. İncinmiş, sıkılmışım, ne diyeceğimi bilemiyordum.

Hank'in susmaya niyeti yoktu. Bir dirseği üzerinde doğruldu ve pis bir sırıtışla, "Şu kaçak Meksikalı işçilerden bir gömlek yukarıdayız biz değil mi, çocuk?" dedi. "Sadece kiralanan işgücü. Hep mehtap sefası süren ve kız kardeşlerimizle evlenen dağ köylüleri-yiz. Öyle değil mi, çocuk?"

Benim gerçekten cevap vermemi ister gibi bir an sustu. Oradan kaçmayı düşündüm ama sadece botlarıma baktım. Diğer Spruill'ler bana acıyor olmalıydı ama hiçbiri yardımına gelmedi.

"Bizim, sizinkinden daha güzel bir evimiz var, çocuk. Buna inanıyor musun? Çok daha güzel."

Bayan Spruill, "Sus artık Hank," dedi.

"Evimiz daha büyük, uzun bir ön verandası var, çatımız teneke ve üzerinde katranlı yamalar yok. Bizim evimizin bir başka özelliği de ne biliyor musun? Buna inanmayacaksın çocuk, ama bizim evimiz boyalı. Beyaz boyalı. Sen hiç boya gördün mü, çocuk?"

Bu sözler üzerine, daha önce seslerini hiç çıkarmamış olan diğer iki çocuk Bo ve Dale kendi kendilerine kıkırdamaya başladılar, Bayan Spruill'i kızdırmadan Hank'i yatıştırmak ister gibi bir halleri vardı.

Tally, "Sustur şunu anne," dedi ve bendeki aşağılanma duygusu bir an için yok olmuş gibi geldi bana.

Trot'a baktım ve onun, dirsekleri üzerinde doğrulmuş, gözlemini daha önce görmediğim kadar açmış, bu tek yanlı konuşmayı dikkatle dinlediğini görünce şaşırdım. Bundan hoşlanmış gibi bir hali vardı.

Hank aptalca bir sırıtışla Bo ve Dale'e bakınca onlar daha çok f.ulumeye başladılar. Bay Spruill de şimdi eğleniyor gibiydi. Belki de kendisine sık sık dağ köylüsü denmesi hoşuna gidiyordu.

Hank bana doğru, "Siz ot yolucular neden evlerinizi boyamıyorsunuz?" diye gürledi.

"Ot yolucular" lafı onların sinirlerini iyice gevşetti. Bo ve Dale varsıla sarsıla gülüyordu. Hank de kendi söylediğine kahkahalarla gülmeye başlamıştı. Hepsi birden dizlerine vurarak kahkaha atıyordu ki Trot bütün cesaretini toplayıp, mümkün olduğunca ciddi bir ses tonuyla, "Kes şunu Hank!" dedi.

Sözleri biraz bulanıktı ve "Hank" sözcüğü "Hane" gibi çıktı, ma diğerleri onun ne söylediğini tam olarak anlamıştı. Herkes şaşırdı ve küçük şaka bir anda sona erdi. Şimdi hepsi, nefret dolu gözlerini Hank'e çevirmiş olan Trot'a bakıyordu.

Ağlamak üzereydim, dönüp koşarak römorkun yanından geçtim ve tarlanın ara yoluna varıp onların görüş alanından çıkıncaya kadar uzaklaştım oradan. Sonra pamukların arasına dalıp dostça sesler beklemeye başladım. Boyları bir metreyi geçen pamuk saplarının arasında sıcak toprağa oturdum ve sulu gözlü olmaktan nefret etme rağmen kendimi tutamayıp hüngür hüngür ağlamaya başladım.

DURUMU BİRAZ İYİ OLAN ÇİFTLİKLERİN römorkları, dolu olarak çırçır fabrikasına giderken pamukların yollara saçılmasını önlemek için katranlı muşambayla örtülürdü. Bizim eski muşambamız da, doksan libresini son iki gün içinde benim toplamış olduğum pamukların üzerine güzelce örtülüp bağlanmıştı'. Şimdiye kadar hiçbir Chandler çırçır fabrikasına pamuklarını kar yağarınış gibi yollara döke saça, etrafı kirleterek gitmemişti. Ama bazı çiftçiler bunu yapıyordu ve hasat mevsiminde insanlar pamuk dolu römorklarıyla ve hızla çırçır fabrikasına giderken, 135 numaralı

otoyolun kenarındaki yabani otlar ve hendekler, kar yağmış gibi bembeyaz bir örtüyle kaplanırdı.

Pikabın yanında dağ gibi duran dolu pamuk römorkunu çekecek kasabaya doğru giderken Pappy saatte yirmi mil hızı geçmiyordu. Hiç konuşmuyordu. İkimiz de akşam yemeğimizi hazmediyorduk. Ben Hank'i düşünüyor ve ne yapmam gerektiğine karar vermeye çalışıyordum. Pappy'nin hava durumu için endişelendiğine emindim.

Hank'in yaptıklarını ona anlatsam neler olacağını biliyordum. Beni alıp Spruill'lerin yanına götürecekti ve onlarla berbat bir biçimde yüzleşmek zorunda kalacaktık. Hank genç ve iriyarı olduğundan Pappy eline bir sopa alacak ve bunu kullanmaktan da mutlu olacaktı. Önce Hank'ten özür dilemesini isteyecek, çocuk bunu yapmadığı takdirde de ona hakaretler ve tehditler yağdıracaktı. Hank hasmını küçümseyecek ve çok geçmeden de sopa işe karışacaktı. Hank'in özür dileyip yalvaracağını sanmıyordum. Babam Chandler'lara yapılan saldırıyı on iki kalibrelik silahıyla korumak zorunda kalabilecekti. Kadınlar verandada güvende olacaktı ama annem yine Pappy'nin şiddete yatkınlığına kızacaktı.

Spruill'ler cezalarını çekecek, eski püskü eşyalarını toplayacaklardı. Yola çıkıp kendilerine ihtiyaç duyulan ve takdir edilecekleri başka bir çiftliğe gidecek, ama bizde de işçi sıkıntısı ortaya çıkacaktı.

Benim daha çok pamuk toplamam gerekecekti.

Onun için hiçbir şey söylemedim.

Otoyol 135'te, yolun sağındaki tarlalarda pamukları hareketlendirip, bazı tarlalarda akşam karanlığına karşın çalışan Meksikalıları seyrederek düşük hızla gidiyorduk.

Hasat mevsimi sona erip tepelere, o harika boyalı evlerine, mehtap sefalarına ve kız kardeş evliliklerine dönüncüye kadar Hank ve diğer Spruill'leri görmezden gelmeye karar verdim. Kış gelip de salonda, şömine başına oturup hasat hikâyeleri anlatacağımız zaman geldiğinde Hank'in pisliklerini açıklayabilirdim. Anlatacaklarımı iyice düşünüp gerekli gördüğüm yerleri istediğim gibi süsleyebilmek için çok zamanım vardı. Bu bir Chandler geleneği idi.

Fakat boyalı ev hikâyesini anlatırken dikkatli olmalıydım.

Black Oak'a yaklaşırken sekiz çocuklu Foy ve Laverl Clench'e ait

olan Clench çiftliğinin önünden geçtik, onların hepsinin hâlâ tarlada çalıştığına emindim. Hiç kimse, hatta Meksikalılar bile Clench'lerden çok çalışmazdı. Anneyle baba insanı esir gibi çalıştırma konusunda ün yapmışlardı ama çocuklar pamuk toplamaktan ve çiftlikteki her türlü işi yapmaktan hiç kaçınmaz, bundan hoşlanır gö-ü nürlerdi. Ön bahçeyi çeviren çalı çırpıyla yapılmış duvar çok düzgündü. Parmaklık ve tahta perdeler bakımlıydı, hiçbiri onarım istelli ezdi. Bahçeleri çok büyüktü ve çokbol ürün verirdi. Eski kamyonları bile tertemizdi. Çocuklardan biri onu her Cumartesi yıkardı.

Otoyoldan kasabaya girerken ilk ev olan evleri de boyalıydı. Bezaya boyanmış olan evin kenar ve köşelerine gri hatlar çekilmişti. Veranda ve basamaklar koyu yeşildi.

Kısa bir süre sonra bütün evler boyanmıştı.

Bizim evimiz Birinci Dünya Savaşı öncesinde, evlerde elektrik ve suyun olmadığı bir dönemde inşa edilmişti. Evin dış yüzeyleri, büyük olasılıkla şimdi pamuk yetiştirdiğimiz topraklardan kesilmiş meşe ağaçlarıyla kaplanmıştı. Kaplama tahtaları zaman içinde ve hava koşulları etkisiyle soluk kahverengine dönüşmüş, Black (>ak bölgesindeki diğer çiftlik evleriyle hemen hemen aynı renge bürünmüştü. Boya gereksizdi. Kaplama tahtaları temiz tutuluyor, gerektiğinde onarılıyordu ve ayrıca boya da pahalıydı.

Fakat annemle babam evlendikten sonra annem evde tadilat yapılmasına karar vermiş, genç karısını mutlu etmek isteyen babamı ikna etmek için çalışmıştı. Fakat babamın ebeveyni, gelinlerini mutlu etme konusunda pek istekli değildi. Pappy ve büyükannem topraktan gelen tüm inatçılıklarıyla evin boyanmasını düşünmek bile istemiyorlardı. Bunun resmi nedeni maliyetti. Bunu anneme, babam aracılığıyla bildirmişlerdi. Kavga olmamış, bu konuda komışulmamıştı bile. Ama dört yetişkin, sadece bir kış mevsimi boyunca, birbirlerine karşı nazik olmaya çalışarak, boyasız ve küçük bir evde, gergin bir ortamda yaşamışlardı.

Annem çocuklarını bir çiftlikte büyütmeceğine dair kendi kendine söz vermişti. Günün birinde bir kasaba ya da kentte, içinde su tesisatı, verandasında bodur ağaçları olan, kaplamaları boyalı hatta duvarları tuğla bir eve sahip olacaktı.

Chandler çiftliğinde "boya" hassas bir sözcüktü.

ÇIRÇIR FABRİKASINA GELDİĞİMİZDE bizden önce on bir römork saydım. Yirmi kadarı da boşaltılmış, bir yana park edilmişti. Bunlar, iki römork alacak kadar parası olan çiftçilere aitti. Bir römorku geceleyin pamukların çırçırda işlenmesi için burada, birini de tarlada bırakıyorlardı. Babam da ikinci bir römork almayı çok istiyordu.

Pappy sıraya girip park etti ve bir römorkun yanında toplanmış olan bir grup çiftçinin yanına gitti. Adamların hallerinden bir şey konusunda endişelendikleri belli oluyordu.

Çırçır fabrikası dokuz ay süresince boş kalmış, çalışmamıştı. Yüksek, uzun, kutu gibi bir binaydı, bölgenin en büyük yapısıydı. Eylül başlarında hasatın başlamasıyla canlanırdı. Hasat mevsiminin en verimli zamanında gece gündüz durmadan çalışır, sadece Cumartesi akşamı ve Pazar sabahı dururdu. Mengene ve makinelerin gürültüsü sürekli olarak tüm Black Oak'ta duyulurdu.

Montgomery ikizlerinin fabrika yanındaki yabancı otlara taş attığını görünce onların yanına gittim. Birbirimize Meksikalılar hakkında hikâyeler anlattık ve tek başımıza ne kadar pamuk topladığımız konusunda yalanlar söyledik. Hava kararmıştı ve römorkların sırası ağır hareket ediyordu.

Dan Montgomery karanlığa doğru bir taş parçası fırlatarak, "Babam pamuk fiyatlarının düştüğünü söylüyor," dedi. "Söylediğine göre çok fazla pamuk olduğundan Memphis'teki pamuk tüccarları fiyatları düşürmüş."

"iyi ürün alındı," dedim. Montgomery ikizleri büyüyünce çiftçi olmak istiyordu. Onlara acıyordum.

Çok yağmur yağdığında seller pamukları alıp götürünce fiyatlar yükselirdi, çünkü Memphis'teki tüccarlar o zaman yeterince pamuk bulamazdı. Çiftçilerin elinde satılacak yeterince pamuk olmazdı. Ama havalar iyi gidip de bol ürün alındığında fiyatlar düşüyordu, çünkü Memphis'teki tüccarlar çok fazla pamuk buluyordu. O zaman, tarlalarda çalışan zavallı insanlar ürün karşılığı aldıkları borçlarını ödeyecek kadar bile para alamıyordu.

Yani ürün iyi de olsa kötü de, pek fark etmiyordu.

Bir süre beyzboldan söz ettik. Montgomery'lerin radyosu yoktu, onun için Cardinal'ler konusunda pek fazla bir şey bilmiyorlardı. Onlara bir kez daha acıdım.

Çırcır fabrikasından ayrıldığımızda Pappy hiç konuşmadı. Alındaki çizgiler biraz daha artmış, çenesi biraz öne çıkmıştı, onun için kötü haberler aldığını biliyordum. Canını sıkın şeyin pamuk fiyatları olduğunu tahmin ettim.

Black Oak'tan ayrılırken hiçbir şey söylemedim. Işıklar arkamızda kalınca biraz rüzgâr alayım diye başımı pencereden dışarıya doğru uzattım. Hava sakin ve sıcaktı, biraz serinleyebilmek için l'appy'nin daha hızlı gitmesini istiyordum.

Önümüzdeki birkaç gün süresince etrafı daha iyi dinlemeliydim. Kendi aralarında fısıldaşmaları için yetişkinlere biraz zaman tanıyabilir, sonra da anneme neler olduğunu sorabilirdim.

Çiftlik konusunda kötü haberler varsa, annem sonunda bana söylerdi.

7

CUMARTESİ SABAHİYDİ. Güneşin doğuşuyla beraber, Meksikalılar bir yanda, Spruill'ler diğer yanda, römorkla tarlalara doğru gidiyorduk. Canavar Hank'in yine bana saldıracığından korktuğum için babamın yanından ayrılmıyordum. O sabah, belki tek savunucum olan Trot dışında, tüm Spruill'lerden nefret ediyordum. Beni görmezden geldiler. Yaptıklarından utanmış olmalarını bekliyordum.

Tarlalara doğru ilerlerken Spruill'leridüşünmemeye çalıştım. Bugün Cumartesiydi. Toprakta çalışan tüm zavallı insanlar için sihirli bir gündü bugün. Chandler çiftliğinde biz yarım gün çalışır, sonra kasabaya gidip, ihtiyaçları olan gıda maddeleri ve malzemeleri almak için oraya gelen diğer çiftçiler ve ailelerine katılır, Ana Cadde'de kalabalığa karışıp dedikoduları dinler ve birkaç saat süreyle pamuk işçiliğinin sıkıntısından kurtulurduk. Meksikalılar ve tepe halkı da kasabaya giderdi. Erkekler gruplar halinde kahvehanenin ve kooperatifin önünde toplanır, ürün kıyaslaması yapar ve su baskım hikâyeleri anlatırdı. Kadınlar Pop ve Pearl'ün dükkânına doluşur, birkaç çeşit sebze almak için uzun zaman harcardı. Çocuklara saat dörde kadar Ana Cadde ve ona açılan dar sokaklarda oynamaları için izin verilirdi, çünkü harika bir saatti o, Dixie, matine için o saatte açılırdı.

Römork durunca aşağıya atladık ve pamuk torbalarımızı bulduk. Seslerin en tatlısı, "Günaydın Luke," dediğinde yarı uyku daydım ve hiçbir şeye dikkat etmiyordum. Tally orada durmuş bana gülümsüyordu. Kendine göre, dün yaptıkları için üzülmediğini belirtiyordu.

Ama ben bir Chandler olduğumdan korkunç inatçı olabilirdim. Sırtımı ona döndüm ve yürüdüm. Kendi kendime, Spruill'lerden nefret ettiğimi söyledim. Sonra da, sanki öğleye kadar yirmi dönüm ürün toplayacakmışım gibi ilk pamuk sırasına saldırdım. Ama birkaç dakika sonra yorulmuştum. Karanlıkta, pamuk sapları arasında kaybolmuştum ama hâlâ onun sesini duyuyor, gülümsemesini görüyordum.

Benden sadece on yaş büyüktü o.

CUMARTESİ BANYOSU her şeyden çok nefret ettiğim bir olaydı. Banyo işi öğle yemeğinden sonra ve annemin sıkı gözetimi altında gerçekleşirdi. Benim için bile yeterince büyük olmayan banyo küveti daha sonra ailenin tüm bireyleri tarafından da kullanılırdı. Küvet, eski bir yatak çarşafıyla gizlenmiş olarak, arka verandanın bir köşesinde dururdu.

Önce arka verandadaki pompadan su çekip küvetin yaklaşık üçte birini doldurmak zorundaydım. Küveti doldurmak için kovayla sekiz kez gidip geldim ve daha banyoya başlamadan yoruldum. Sonra yatak çarşafım kaldırıp arkasına geçtim ve büyük bir hızla soyundum. Su çok soğuktu.

Dükkândan alınmış bir kalıp sabun ve sabun bezi ile vücudumu iyice ovmaya başladım, bir yandan da annem bana bakmak için buraya geldiğinde edep yerlerimi görmesin diye sabunu suda köpürtüp suyu bulanık hale getiriyordum. Annem önce kirli çamaşırlarımı almaya geldi ve sonra temizlerini getirdi. Daha sonra da boynumu ve kulaklarımı yıkamaya başladı. Sabun bezi onun ellerinde âdeta bir silah oluyordu. Nazik tenimi, tarlada çalışırken tozlanıp kirlenmek sanki suçmuş gibi âdeta kazıyordu. Beni yıkarırken de hiç durmadan, nasıl olup da bu kadar kirlendiğime şaşıyordu.

Boynum kıpkırmızı olduktan sonra, sanki aralarında bit ve tarcık kaynıyormuş gibi saçlarıma saldırdı. Sonra başımı durulamak ve köpükleri atmak için başımdan aşağıya kovayla soğuk suyu boca etti. Kollarımla ayaklarımı da yıkadıktan sonra utanmama gerek kalmadı -çok şükür ki vücudumun orta bölümünü bana bıraktı.

Küvetten çıktığım zaman su çamur gibi olmuştu; Arkansas Del-tası'nın bir haftalık kirydi bu. Havluyla kurulanıp temiz çamaşırımı ve tulumumu giyerken küvetin tapasını çekip kirli suyun verandanın çatlaklarından aşağıya sızıp gidişine baktım. Kendimi tapta-ze, tertemiz ve birkaç kilo hafiflemiş gibi hissediyordum, kasabaya gitmeye hazırdım artık.

Pappy kamyonun Black Oak'a sadece bir kez gidip dönmesine karar vermişti. Bu durumda büyükannemle annem önde dedemle birlikte yolculuk yapacak ben de babam ve on Meksikalı ile arka-da gidecektim. Bir kutuya sıkışmak Meksikalıları hiç rahatsız etmi-yordu ama ben sinirleniyordum.

Biz oradan ayrılırken Spruill'ler de kasabaya gitmek üzere eski kamyonlarını kazıklara bağlayan ipleri çözmeye uğraşıyordu. Göl-gede bir şeyler yiyen Hank'ten başka herkes meşguldü.

Çamurluklardan yükselen tozların arkaya dolup bizi boğmasını önlemek için Pappy kamyonu bizim oradaki toprak yolda sa-atte beş milden de düşük bir hızla sürüyordu. Çok düşünceliydi ama bunun bize pek de yararı olmuyordu. Sıcaktan ter içindeydik ve bunalıyorduk. Cumartesi banyosu Arkansas'ın kırsal kesiminde âdettendi. Ama Mexico'da öyle değildi galiba.

BAZI ÇİFTÇİ AİLELERİ Cumartesi günü kasabaya öğle vakti gelirdi. Pappy ise sanki Cumartesi günü eğlenmek için fazla za-man harcamanın günah olduğunu düşünüyordu, bu nedenle ora-ya gitmek için acele etmiyorduk. Kış mevsiminde Pazar günleri ki-lise dışında kasabaya gitmekten bile kaçınırdı. Annem bir zaman-lar onun bir ay süresince çiftlikten hiç ayrılmadığını söylemişti ki bu bir ayın içinde kilise boykotu de vardı, çünkü rahip onu sinir-lendirmişti. Pappy'yi sinirlendirmek hiç de zor değildi. Fakat biz şanslıydık. Pek çok ortakçı çiftlikten ayrılmazdı. Sebze alacak pa-raları ve kasabaya gitmek için arabaları olmazdı. Kasabaya seyrek giden bizim gibi toprak kiralayanlar ve arazi sahipleri de vardı el-bet. Büyükannemin söylediğine göre Caraway'da yaşayan Bay Clo-vis Beckly on dört yıl süreyle kasabaya gitmemişti. Birinci Dünya Savaşı'ndan bu yana kiliseye de uğramamıştı. Kilise âyinlerinde ba-zı kişilerin onun için açıkça dua ettiğini duymuştum.

Trafik, kalabalık kaldırımlar ve sokaklarda kiminle karşılaşacağımı bilmemek hoşuma gidiyordu. Ağaçların gölgesine uzanmış dondurma yerken diğer çiftliklerde çalışan arkadaşlarıyla selamlanarak heyecanlı heyecanlı ispanyolca konuşan Meksikalı grupları seyretmeye bayılıyordum. Bir süre sonra buralardan gidecek olan yabancılar kalabalığını ve tepe halkını seviyordum. Pappy bir gün bana, Birinci Dünya Savaşı öncesinde St. Louis'ye gittiğinde orada varım milyon insan yaşadığını ve bir sokakta yürürken kaybolduğunu söylemişti.

Böyle bir şey bana asla olmayacaktı. Ben St. Louis sokaklarında yürürken beni herkes tanıyacaktı.

Pop and Pearl'e giden annemle büyükannemin peşine takıldım. İrkekler kooperatife gitti, çünkü Cumartesi günü öğleden sonraları tüm çiftçiler oraya giderdi. Orada havalardan ve pamuk fiyatlarından söz ve şikâyet etmekten başka neler yaptıklarını bir türlü anlamazdım.

Pearl kasada meşguldü. Ona yeterince yaklaşabildiğim zaman, "Merhaba Bayan VWatson," dedim. Dükkân kadınlar ve Meksikalılarla doluydu.

Bana göz kırptı ve, "Hey, merhaba Luke," dedi. "Pamuklar nasıl?" Bu soruyu defalarca duyardınız.

Sanki bir ton pamuk toplamışım gibi, "iyi toplanıyor," dedim. Annemle büyükannemin iki kilo un, bir kilo şeker, bir kilo kahve, bir şişe sirke, yarım kilo sofraya tuzu ve iki kalıp sabun almaları bir saat sürdü. Rafların arasındaki kadınlar gıda maddeleri alışverişinden ziyade birbirlerini selamlamakla meşguldü. Birbirleriyle bahçeleri, hava durumu, ertesi gün gidecekleri kilise hakkında konuşuyor, kimin çocuk doğuracağından ve çocuğun cinsiyetinden söz ediyorlardı. Bir yerdeki cenaze, bir tören ve yakında yapılacak bir düğün hakkında gevezelik ediyorlardı.

Cardinal'lerden söz eden yoktu.

Benim kasabadaki tek görevim bakkaldan alınanları kamyonla taşımaktı. Bu işim bittikten sonra Ana Cadde ve yan sokaklarda büyüklerin gözetiminden uzak, koşturup oynamak için serbesttim. Ağır adımlarla yürüyen yayaların arasına karışıp Black Oak'un kuzey ucuna doğru gittim, kooperatifi, eczaneli mağazayı, nalbur dük-

kânını ve kahvehaneyi geçtim. Kaldırım üzerinde insanlar küçük gruplar halinde durmuş dedikodu yapıyordu, kımıldamaya niyetleri yoktu. Kasabada telefon azdı ve sadece birkaç televizyon vardı, bu nedenle Cumartesi günleri en son haberler dinlenir, yeni olaylar öğrenilirdi.

Serbest kalıp dolaşmak için annesini ikna etmeye çalışan arkadaşım Dewayne Pinter ı buldum. Dewayne benden bir yaş büyüktü ama hâlâ ikinci sınıftaydı. Babası ona çiftlikte traktörü kullanma izni vermiş ve bu da ona Black Oak Okulu'nda ikinci sınıfta övünme fırsatı yaratmıştı. Pinter'lar Baptist ve Cardinaler takımı taraftarıydı ama babam benim bilmediğim bir nedenle onları yine de sevmezdi.

Bayan Pinter bana, "İyi günler Luke," dedi.

"Merhaba Bayan Pinter."

Bayan Pinter benim arkama bakarak, "Annen nerede?" diye sordu.

"Galiba hâlâ eczaneli mağazada. Emin değilim."

Bu konuşmadan sonra Dewayne annesinden kurtulmayı başardı. Sokaklarda yalnız dolaşmak için bana güvenildiğine göre ona da güvenilebilirdi. Biz oradan ayrılırken Bayan Pinter arkamızdan hâlâ talimatlar yağdırıyordu. Diğer çocukların oynadığı ve saat dördü beklediği Dbrie'ye gittik. Cebimde biraz bozuk param vardı - matine için beş sent, Coca Cola için beş sent ve patlamış mısır için de üç sent. Annem bu parayı pamuk toplamakla kazanacağım paraya mahsuben vermişti. Bir gün bu borcu ödemem gerekiyordu ama ikimiz de bunun olmayacağını biliyorduk. Pappy bu parayı almak istese bile annemi geçmesi gerekecekti.

Pamuk konusunda Dewayne'in benden daha iyi bir hafta geçirdiği belliydi. Cebinde bir sürü on sentlik bozuk para vardı ve onları göstermek için sabırsızlanıyordu. Onun ailesi de toprak kiralamıştı ama on dönüm kadar da kendi toprakları vardı ki bizim kendi topraklarımızdan çok daha fazlaydı.

Brenda adında yüzü çilli bir kız yakınımızda dolaşıp duruyor, Dewayne'le konuşmak için fırsat kolluyordu. Bu kız, arkadaşlarına onunla evlenmek istediğini söylemişti. Kilisede Dwayne'in peşini bırakmıyor, her Cumartesi Ana Cadde'de onun arkasından gölge-

siymiş gibi geliyor ve sinemada her zaman ona, kendi yanına oturmasını söyleyip çocuğun hayatını zehir ediyordu.

Dewayne onu pek takmıyordu. Yanımızdan bir grup Meksikalı geçerken onların arasına dalıp gözden kaybolduk.

Bizden büyük çocukların toplanıp yumruklaştıkları popüler bir yer olan kooperatifin arka tarafında bir kavga başlamıştı. Bu kavgalar her Cumartesi olurdu ve Black Oak'u hiçbir şey iyi bir kavga kavgalar heyecanlandıramazdı. İnsanlar kooperatifin hemen yanındaki genişçe bir sokağa doluşmuştu ve kalabalık arasında birinin, "Bunun Sisco'lardan biri olduğuna bahse girerim," dediğini duydum.

Annem kooperatifin arkasında yapılan kavgaları seyretmeyi bana yasaklamıştı ama kesin bir yasaklama değildi bu, çünkü onun oraya gelmeyeceğini biliyordum. Dewayne'le beraber kalabalığın arasına sızdık, biraz şiddet görmek için sabırsızlanıyorduk.

Sisco'lar kasabaya bir milden az bir mesafede yaşayan fakir bir ortakçı aileydi. Cumartesi günleri mutlaka buralarda olurlardı. Ailelerinde kaç çocuk olduğunu hiç kimse bilmiyordu ama hepsi de iyi kavga ederdi. Babaları ayaşın tekiydi, onları hep döverdi ve anneleri bir gün, kocasını tutuklamak isteyen silahlı bir polisi evire çevire dövmüştü. Polisin kolu ve burnu kırılmıştı. Rezil olan zavalı polis kasabadan ayrılmak zorunda kalmıştı. Sisco'ların en büyüğü Jonesboro'da bir adam öldürdüğü için hapisteydi.

Sisco'ların çocukları okula ya da kiliseye gitmezdi, bunun için onlardan kaçınmaya çalışırdım. Yanılmamıştık, biraz daha yaklaşmış kalabalığın arasından baktığımız zaman Jerry Sisco'nun bir yabancının yüzüne yumruk attığını gördük.

Dewayne'e, "Kim bu?" diye sordum. Kalabalık bağırıp çağırıyor, kavgacıları, birbirlerini iyi dövmeleri için teşvik ediyordu.

Dewayne, "Bu adamı tanımıyorum," dedi. "Belki de bir orman köylüsüdür."

Söylediği bir anlam taşıyordu. Bölgede pamuk toplayan pek çok tepe insanı olduğundan, Sisco'ların, kendilerini tanımayan biriyle kavga çıkarmaları mantıklıydı. Buranın yerli halkı bunu yapmayacak kadar tanıyordu onları. Yabancının suratı şişmişti ve burundan kan geliyordu. Jerry Sisco rakibinin çenesine müthiş bir yumruk patlattı ve onu yere devirdi.

Diğer Sisco'lar ve aynı türden arkadaşları bir köşeye çekilmiş gülüyor, büyük olasılıkla da içki içiyorlardı. Adamların üzerindeki elbiseler pis ve yırtık pırtıktı, saçları kirli ve karmakarışık, sadece birkaçının ayağında ayakkabı vardı. Bunların güçlü insanlar olduğu biliniyordu. Zayıf ve aç insanlardı, kavga ederken yapmayacakları şey yoktu. Geçen yıl Billy Sisco çırçır fabrikasının arkasında bir Meksikalıyı neredeyse öldürüyordu.

Uydurma ringin diğer tarafında tepe halkından bir grup toplanmış, arkadaşlarına -adamın admın 'Doyle' olduğunu öğrendik- ayağa kalkıp bir şeyler yapması için bağıryorlardı. Doyle çenesini ovuşturarak ayağa fırladı ve rakibine saldırdı. Jerry Sisco'nun midesine bir kafa atmayı başardı ve ikisi de yere yuvarlandı. Bunu gören tepe halkından sevinç çığlıkları yükseldi. Diğer seyircilerle biz de bağırarak istiyor ama Sisco'lan kızdırmaktan çekmiyorduk. Kavga etmek onlar için bir oyundu ve herkese saldırabilirdi.

Bağırışlar artarken iki kavgacı, yerde toz toprak içinde birbirlerine sıkıca yapışmış yuvarlanıp duruyordu. Doyle birden sağ yumruğunu geriye çekip Jerry Sisco'nun yüzüne müthiş bir yumruk patlattı ve kan içinde bıraktı. Jerry bir saniye için hareketsiz kaldı, hepimiz içimizden, bir Sisco'nun, en sonunda güçlü bir rakibe çatmış olmasını umuyorduk. Doyle bir yumruk daha atmak üzereydi ki Billy Sisco birden grubundan fırlayıp atıldı ve Doyle'un sırtına bir tekme attı. Doyle yaralı bir köpek gibi haykırıp yerde yuvarlanırken iki kardeş Sisco'lar onun üzerine atılıp yumruklamaya, tekmelemeye başladılar.

Doyle'u öldürebilirlerdi. Bu büyük bir kalleşlikti ama bir Sisco'yla kavga edenin göze alması gereken bir riskti aynı zamanda. Tepe halkından olanların sesi kesilmişti, yerli halk da bir adım atmadan olanları seyrediyordu.

Bir süre sonra iki Sisco, Doyle'u sürüyerek ayağa kaldırdı ve Jerry, bir cellat sabrıyla durup onun kasığına müthiş bir tekme attı. Doyle bağırarak yere düştü. Sisco'lar çılgın gibi kahkaha atıyordu.

Sisco'lar onu tekrar yerden kaldırmak isterken, kütük boyunlu Bay Hank Spruill kalabalığın arasından çıkıp ilerledi ve Jerry'ye bir yumruk atıp onu yere devirdi. Billy Sisco bir kedi çevikliğiyle atıl-

ılı ve yumruğuyla Hank'in çenesini buldu, ama garip bir şey oldu. Yumruk Hank Spruill'i hiç etkilemedi. Hank dönüp Billy'yi saçlarından yakaladı ve hiç zahmetsiz savurup diğer Sisco'lar ve arkadaşlarının bulunduğu yere doğru fırlattı. Dağılan grubun arasından bu kez başka bir Sisco, Bobby fırladı, on altı yaşından fazla delildi ama o da ağabeyleri kadar kavgacıydı.

Hank Spruill şimdi üç Sisco ile karşı karşıyaydı.

Jerry ayağa kalkmaya çalışırken Hank, inanılmaz bir hızla onun kaburgalarına öyle bir tekme attı ki kırılan kemiğin sesini duyduk. İlk lank sonra dönüp, Bobby'ye elinin tersiyle vurdu, onu yere devirdi ve ağzına bir tekme attı. Billy tekrar saldırdı ama Hank, sirkelerde görülen o güçlü adamlardan biri gibi, kendinden oldukça zayıf olan çocuğu havaya kaldırıp kooperatifin duvarına fırlattı, Billy kaplamaları ve pencereleri sarsarak duvara çarptı ve sonra başının üzerine kaldırılma düştü. Ben bir beyzbol topunu bile bu kadar kolayca fırlatamazdım.

Billy yere düşünce Hank onu boğazından yakaladı, kavga alanını ortasına, Bobby'nin emekleyerek ayağa kalkmaya çalıştığı yere sürükledi. Jerry bir yanda büzülmüş, kaburgalarını tutarak inliyordu.

Hank, Bobby'nin bacakarasmı tekmeledi. Çocuk bağırcınca da korkunç bir kahkaha atarak güldü.

Sonra Billy'yi boğazından yakaladı ve sağ elinin tersiyle onun yüzünü tokatlamaya başladı. Kanlar her yana fışkırıyordu; Billy'nin yüzü gözü kan içindeydi ve kanlar göğsüne akıyordu.

Hank bir süre sonra Billy'yi bıraktı ve diğer Sisco'lara döndü. "Biraz daha isteyen var mı?" diye bağırdı. "Hadi gelin! Biraz daha vereyim!"

Üç kahramanları yerlerde sürünüp dururken diğer Sisco'lar birbirlerinin arkasına gizlenmeye çalışıyordu.

Bu durumda kavga bitmiş olmalıydı ama Hank'in başka planları vardı. Büyük bir zevk ve kararlılıkla yerde yatan üç kişinin yüzlerini tekmelemeye başladı ve çocuklar hareketsiz kalıp inlemeyi keşinceye kadar sürdürdü bunu. Kalabalık dağılmaya başladı.

Arkamda bir adam, "Hadi gidelim," dedi. "Siz çocuklar bunu görmemelisiniz." Ama ben hareket edemiyordum.

Hank o sırada yerde kırık bir sopa buldu. Kalabalık bir an durdu, ürkütücü bir merakla onun yapacağını görmek istiyordu.

Hank, elindeki kalın sopayla Jerry'nin burnuna vurunca kalabalıktan birisi, "Aman Tanrım," dedi.

Kalabalığın arasında başka birisi, şerifin aranması konusunda bir şeyler söyledi.

Yaşlı bir çiftçi, "Gidelim buradan," dedi ve kalabalık tekrar hareketlendi, bu kez daha hızlı adımlarla gidiyordu herkes.

Hank'in işi hâlâ bitmemişti. Yüzü öfkeyle kıpkırmızı olmuştu; gözleri şeytan gözü gibi parlıyordu. Elindeki sopa küçük parçalara ayrılıncaya kadar çocukları dövmeyi sürdürdü.

Kalabalık arasında diğer Spruill'lerden hiçbirini görmemiştim. Kavga âdeta bir cinayete dönüşünce herkes kaçmıştı. Black Oak'ta hiç kimse Sisco'larla dalaşmak istemiyordu. Ama şimdi kimse de tepelerden gelmiş bu deli gençle karşılaşmayı göze alamazdı.

Kaldırıma geri döndüğümüzde kavgayı görenlerin hiç sesi çıkmıyordu. Dövüş hâlâ devam ediyordu. Hank'in, onları öldürünceye kadar dövüp dövmeyeceğini merak ettim.

Kalabalığın arasına karışıp sinema binasına doğru hızlı adımlarla giderken Dwayne de ben de tek kelime etmedik.

CUMARTESİ GÜNÜ öğleden sonra gittiğimiz sinema biz çiftlik çocukları için özel bir olaydı. Evlerimizde televizyon yoktu ve eğlenmek günah sayılıyordu, iki saat süreyle pamuk tarlalarındaki yorucu hayattan kurtuluyor, her zaman iyilerin kazandığı fanteziler diyarına taşınıyorduk. Suçluların nasıl çalıştığını, polislerin onları nasıl yakaladığını, savaşlarda nasıl çarpışılıp nasıl zafer kazanıldığını, Vahşi Batı'da tarihin nasıl yazıldığını hep filmlerden öğreniyorduk. Evde ve okulda bana söylenenlerin tersine, Güney'in İç Savaşı kaybettiği konusundaki üzücü gerçeği bile bir filmde öğrenmiştim.

Fakat bu Cumartesi gittiğimiz Gene Autrey kovboy filmi Dwayne ve benim hoşumuza gitmedi. Filmdeki her kavga sahnesinde Hank Spruill'i hatırlıyor ve hâlâ onu kooperatifin arkasında Sisco'ları döverken görüyordum. Biraz önce gördüğümüz gerçek katliamla kıyaslanınca Autrey'nin itişip kakışmaları hafif kalıyordu. Dwayne'e söyleme cesaretini bulduğumda film bitmek üzereydi.

"Sisco'ları döven şu koca orman köylüsü var ya?" diye fısıldadım. "İşte o bizim çiftlikte çalışıyor."

bana inanamıyormuş gibi, "Onu tanıyor musun?" diye fısıldadı o da.

"Elbette. Hem de çok iyi tanıyorum."

Dewayne çok etkilenmişti ve başka sorular da sormak istiyordu. İma salon kalabalıktı ve sinema müdürü Bay Starnes, bir mesele için elindeki fenerle, sıralar arasındaki koridorlarda dolaşmaktan zevk alıyordu. Konuşurken yakalanan çocuklar kulaklarından tutulup dışarıya atılıyordu. Ayrıca, çilli Brenda da Dewayne'in hemen arkasında bir koltuk bulmuş ve rahatımızı kaçırmıştı.

Seyirciler arasında, salona dağılmış oturan birkaç yetişkin de vardı ama bunlar genelde kasaba halkımdandı. Bay Starnes Meksikalıları balkona oturtmuştu ama onlar bundan rahatsız olmamış gibiydi. Onlardan sadece birkaçı film izlemek için para harcayabiliyordu.

Film biter bitmez dışarıya çıktık, birkaç dakika sonra yine kooperatifin arkasındaydık ve sanki Sisco çocuklarının kanlı cesetlerini bulmayı umuyorduk. Ama orada hiç kimse yoktu. Kavgaya ait hiçbir iz görülüyordu - ne kan, ne bir insan organı ne de parçalanmış sopa vardı ortalıkta.

Pappy'nin fikrine göre, saygın insanlar Cumartesi günü karanlık basmadan kasabadan ayrılmalıydı. Cumartesi gecesi kötü şeyler olurdu. Fakat ben kavgalardan başka gerçek bir kötülüğe hiç rastlamamıştım. Çırçır fabrikası arkasında içki içildiğini, zar oyunları oynandığını ve hatta başka kavgalar da olduğunu duymuştum ama bunlar herkesten uzakta olur ve bunu da sadece az sayıda insan yapardı. Ama Pappy yine de bu pis şeylerin bize bulaşmasından korkardı.

Chandler ailesinin başını ağrıtan kişi Ricky idi ve annemin söylediğine göre Cumartesi günleri kasabada geç saatlere kadar kalmakla ün yapmıştı. Ailenin yakın geçmişinde bir tutuklanma olayı vardı ama bunun ayrıntılarını öğrenememiştim. Annem, Pappy ve Kicky'nin, eve dönme saati konusunda yıllarca tartıştıklarını söylemişti bana. Ben de eve birçok kez onsuz döndüğümüzü hatırlıyor-

dum. O zamanlar, onu bir daha göremeyeceğimi sanarak ağladım ama o, Pazar sabahı, sanki hiçbir şey olmamış gibi mutfak masasında oturup kahvesini yudumlardı. Ricky hep gelirdi eve.

Hâlâ kasabaya gelmekte olan çiftçiler olduğundan, Baptist kilisesinin çevresine gelişigüzel park etmiş düzinelerce aracın ortasında kalmış olan kamyonun yanında buluştuk. Ana Cadde şimdi daha kalabalıktı ve halk, bazen kemancı ve banço çalanların müzik yaptığı okul yakınında toplanıyor gibiydi. Ben gitmek istemiyordum ve bana göre eve dönmek için acelemiz de yoktu.

Büyükannemle annemin, son dakikada, Şabbat gününden önce pek çok kadının yapacak bir şeyler bulduğu kilisede bir işleri çıkmıştı. Babamla Pappy'nin bir kavgadan söz ettiklerini kamyonun diğer tarafından duydum. Sonra Sisco adını işittim ve kımlıdamadan durdum. O sırada Miguel ve Meksikalılardan birkaçı geldi ve onların ispanyolca konuşmalarından dedikodunun son kısmını duyamadım.

Birkaç dakika sonra, Black Oak'ın iki polisinden biri olan Stick Powers sokaktan bizim tarafa geldi ve babamla Pappy'ye merhaba dedi. Stick'in savaşta esir olduğu söylenirdi, hafifaksayarak yürür ve ayağındaki sakatlığın bir Alman esir kampında gördüğü kötü muamele sonucu olduğunu söylerdi. Pappy ise onun Craighead İlçesi'nden asla ayrılmadığını, silah sesi bile duymadığını söyler kızardı.

Ben onlara doğru yaklaşırken Stick'in, "Sisco'ların çocuklarından biri neredeyse ölüyormuş," dediğini duydum. Hava iyice kararmış gibiydi ve kimse bana bakmıyordu.

Pappy, "Bunda şaşılacak bir şey yok ki," dedi.

"Sizin çiftlikte çalışan şu orman köylüsünden söz ediyorlar."

Pappy sinirlenmeye başlamıştı bile, "Ben kavgayı görmedim Stick," dedi. "Onun adını biliyor musun peki?"

"Hank bir şey işte."

"Bizde böyle bir sürü bir şey var."

Stick, "Yarın sizin oraya gelip etrafa bir baksam bir sakıncası var mı?" diye sordu.

"Sana engel olamam."

"Hayır, olamazsın." Stick sağlam bacağıının üzerinde döndü ve sanki suçluymuşlar gibi Meksikalılara baktı.

Kamyonun diğer yanma geçip onların yanına gittim ve, "Ne işiyordu o polis?" diye sordum.

Duymam ya da bilmem gerekmeyen bir şey olduğunda her zaman yaptıkları gibi beni görmezden geldiler.

Karanlıkta eve doğru yola çıktık, Black Oak'un ışıkları arkamızda yavaş yavaş zayıflıyor, yoldan esen serin rüzgâr saçlarımızı karıştırıyordu. Önce kavgayı babama anlatmak istedim ama bunu Meksikalıların önünde yapamazdım. Sonra buna tanık olmamaya karar verdim. Kazanacak hiçbir şey olmadığından hiç kimseye söyleyemezdim. Sisco'larla ilgili bir olaya karışmak hayatımı tehlikeye atabilirdi ve ayrıca, Spruill'in kızıp gitmesini istemiyordum. Pamuk hasadı henüz yeni başlamıştı ve ben şimdiden yorulmuştum. I lepsinden önemlisi de, Hank Spruill'in bana, babama ya da Papp'y'e öfkelenmesini istemezdim elbette.

Eve döndüğümüzde onların eski kamyonunu bizim ön bahçede göremedik. Hâlâ kasabadaydılar, belki de tepe halkından başka insanlarla buluşmuşlardı.

Akşam yemeğinden sonra verandadaki yerlerimizi aldık ve l'appy radyoyu karıştırmaya başladı. Cardinal'ler Philadelphia'da ışıklar altında oynuyordu. Musial ikinci devrenin ortasında topa vurmak için geldi ve ben hayal kurmaya başladım.

8

PAZAR SABAHI şafak vakti şimşek çakışı ve hafifbir gök gürlemesiyle uyandık. Güneybatıdan patlayan fırtına güneşin doğuşunu geciktirmişti ve ben Ricky'nin odasında, karanlıkta yatarken kendi kendime yine her zamanki soruyu sordum, Pazar günleri neden yağmur yağırdı sanki? Pamuk toplamaya zorlanmamak için neden hafta içinde yağmazdı? Pazar zaten dinlenme günüydü.

Büyükannem yanıma geldi ve birlikte verandada oturup yağmuru seyretmemizi istedi. Bana kahve yaptı, içine bolca şeker ve süt koyup karıştırdı, sonra salıncaklı divana oturup ağır ağır sallanırken rüzgârın uğultusunu dinledik. Spruill'ler etrafta koşuşturup duruyor, eşyalarını kutulara dolduruyor ve akan çadırlarından çıkıp sığınacak bir yer arıyorlardı.

Yağmur, kurak geçen iki haftayı telafi etmek ister gibi sağanak halinde yağıyordu. Verandanın etrafını sis gibi puslu bir hava sarmıştı ve teneke kaplı çatımız tepemizde yağmur damlalarıyla çınlıyordu.

Büyükannem konuşacağı zamanları büyük bir dikkatle seçerdi. Bazen, genellikle haftada bir, beni alıp yürüyüşe götürür ya da verandada benimle yalnız kalıp yanımda otururdu. Pappy ile otuz beş yıldır evli olduğundan, susma sanatını öğrenmişti. Birkaç kelime konuşarak uzun süreler yürüyebilir ya da sallanabilirdi.

Fırtına gürültüsünden zor duyulan bir sesle, "Kahven nasıl?" diye sordu.

"Çok güzel büyükanne," dedim.

"Kahvaltıda ne istersin?"

"Çörek."

"O halde bize biraz çörek yapayım."

İlâzar günleri işler daha rahat, daha ağır yapılırdı. Genelde biraz ilâha geç kalkardık ama bu sabah yağmur bizi erken uyandırmıştı, kılıltıda, her zaman yediğimiz yumurta ve jambondan vazgeçer, bol ek ve melasla yetinirdik. Mutfak işi biraz daha hafif olurdu. Bunun ne de olsa bir istirahat günüydü.

Salıncaklı divan olduğu yerde bir ileri bir geri yavaşça sallanıp ılımlıyor, paslı zincirleri hafifçe gıcırdıyordu. Yolun karşı tarafında, leleler arazisi yakınlarında bir yerde şimşek çaktı.

büyükannem, "Dün gece rüyamda Ricky'yi gördüm," dedi.

"Güzel bir rüya mıydı?"

"Evet, çok güzeldi. Rüyamda savaş bitmiş, ama bunu bize bildirmeyi unutmuşlar. Bir gece burada, verandada oturmuş radyo timlerken şu tarafta, yol üzerinde bir adamın bize doğru koştuğunu görüyoruz. Bu, Ricky'miş. Üzerinde üniforması vardı ve savaştan bittiğini bize bağırarak haber veriyordu."

"Ben de böyle bir rüya görmeyi isterdim," dedim.

"Sanırım Tanrı bize bir şeyler söylüyor."

"Ricky'nin eve döndüğünü mü yani?"

"Evet. Belki hemen değil, ama savaş yakında sona erecek. Bir gün başımızı kaldırıp bakacak ve onun bahçede yürüdüğünü göreceğiz."

Bahçeye baktım. Toprakta gölcükler ve akıntılar oluşmaya ve Spruill'lere doğru akmaya başlamıştı. Çimenler hemen hemen yok olmuştu ve rüzgâr, meşe ağaçlarımızdan ilk ölü yaprakları savurup götürüyordu.

Kendimle gurur duyarak, "Ricky için her gece dua ediyorum büyükanne," dedim.

Gözleri hafifçe dolmuş olarak, "Ben onun için her saat dua ediyorum," dedi.

Sallanıyor ve yağmuru seyrediyorduk. Ben Ricky'yi nadiren üniformalı, silahlı, ateş altında bir siperden diğerine koşan bir asker olarak düşünüyordum. Benim anılarımda o, en iyi arkadaşım, lüna bir ağabey gibi davranan amcam, elinde bir olta ya da beyzbol eldiveni tutan dostumdu. Sadece on dokuz yaşındaydı ve bu yaşına hem yaşlı ve hem de genç görünüyordu.

Bir süre sonra annem kapıda göründü. Cumartesi banyosundan sonra bir de Pazar silinmesi vardı ki bu olayda da boynum ve kulaklarım temizlik hastası bir kadın tarafından hızlı bir biçimde ve canımı acıtırmasına ovulurdu. Annem, "Hazırlanmalıyız," dedi. Acıyı şimdiden hissediyordum.

Biraz daha kahve almak için büyükannemin arkasından mutfağa girdim. Pappy mutfak masasına oturmuş İncil okuyor, Pazar vaazına hazırlanıyordu. Babam arka verandada fırtınayı seyrediyordu, nehre doğru bakıyor ve hiç kuşkusuz su baskınlarını düşünüp endişeleniyordu.

YAĞMUR, biz kiliseye gitmek üzere evden çıkmadan çok önce kesildi. Yollar çamurluydu ve Pappy kamyonu her zamankinden daha yavaş sürüyordu. Bazen eski toprak yolda su birikintilerine dalıp çıkarak, eski tekerlek izlerinde kayarak yol alıyorduk. Ben babamla beraber arkadaydım, kasanın yanlarına sıkıca tutunmuştuk, annem ve büyükannem öndeydi, herkes en güzel giysisini giymişti. Bulutlar kaybolmuş, güneş yükselmiş, ıslak toprağı daha şimdiden pişirmeye başlamıştı, pamuk saplarından yukarıya doğru ağır ağır yükselen su buharını görebiliyordunuz.

Mayıs'tan Eylül'e kadar her gün aynı hava tahminini yapan babam, "Bugün yine çok sıcak olacak," dedi.

Otoyola çıktığımız zaman yüzümüze rüzgâr vursun diye ayağa kalkıp sürücü yerinin üzerine abandık. Bu şekilde çok daha iyi serinliyorduk. Tarlalar boştu; dinsel âyin ve istirahat gününde Meksikalılara bile çalışma izni verilmiyordu. Her hasat mevsiminde aynı söylentiler çıkar, dinsiz çiftçilerin Pazar günleri gizlice pamuk topladıklarından söz edilirdi ama ben hiçbir zaman böyle günah işleyen adam görmemiştim.

Arkansas'ın kırsal kesiminde pek çok şey günahtı, özellikle de Baptist iseniz. Pazar günü âyinlerimizin büyük bölümü, gürültücü ve öfkeli bir adam olan ve zamanının çoğunu yeni günahlar icat etmekle geçiren Peder Akers'in uzun vaazlarıyla harcanırdı. Ben elbette vaazlara pek aldırılmazdım -çocukların çoğu da dinlemezdi- ama Pazar kilisesinde dua etmekten başka şeyler de vardı. Dostlarla buluşup haber alışverişi ve dedikodu yapma zamanıydı bu sü-

ır. Herkesin neşeli, mutlu olduğu ya da öyle görünmeye çalıştığı, lifestival gibi toplantılardı bunlar. Dünya sorunları ne olursa olsun olası su baskınları, Kore savaşı, pamuk fiyatlarındaki oynamalar-kilisede bir yana bırakılırdı.

Büyükanneme göre Tanrı, özellikle de O'nun evindeyken halkının üzülmelerini istemezdi. Bu sözler bana garip gelirdi, çünkü büyükannem de en azından Pappy kadar endişelenirdi.

Bizim için aile ve çiftlik dışında hiçbir şey Black Oak Baptist Kilisesi kadar önemli değildi. Kilisemizdeki herkesi tanırdım ve kuşkusuz onlar da beni tanırdı. İyi günde, kötü günde bir aileydi bu kilise cemaati. Herkes birbirini sever ya da sevdiğini iddia ederdi ve ı emaatenden birisi hafifçe bile hasta olsa tüm dualar onun için edilirdi. Mir cenaze töreni bir hafta sürerdi, hemen hemen kutsal bir olaydı. Sonbahar ve ilkbahar dinsel toplantıları aylarca önceden planlanırlır sabırsızlıkla beklenirdi. Ayda en az bir kez bir tür kır yemeği yerdik -kilisenin arkasındaki ağaçların altında Allah ne veriyse yenilen bir piknikti bu- ve bu yemekler öğleden sonraları geç saatlere kadar sürerdi. Düğünler, özellikle hanımlar için önemliydi ama düğünlerde cenaze törenlerindeki ağırbaşlı hava olmazdı elbet.

Biz oraya vardığımızda kilisenin çakıl taşlı otoparkı hemen hemen dolmuştu. Araçların büyük çoğunluğu bizimki gibi eski çiftçi kamyonuydu ve hepsi de çamurluydu. Birkaç otomobil vardı ve bunlar ya kasabalı ailelere ya da toprak sahibi çiftçilere aitti. Sokağın aşağısındaki Metodist kilisesinde daha az kamyon, daha çok otomobil vardı. O kiliseye genellikle tüccarlar ve okul öğretmenleri giderdi. Metodistler bizden biraz daha üstün olduklarını sanırdı. Ama biz Baptistler Tanrı'ya daha yakın olduğumuzu bilirdik.

Kamyondan aşağıya atladım ve arkadaşlarımı bulmak için koştum. Benden biraz daha büyük üç çocuk kilisenin arkasında, mezarlık yakınında birbirlerine bir beyzbol topunu atıp duruyorlardı, onlara doğru gittim.

Birisi, "Luke," diye fısıldadı. Dwayne'di bu, bir karaağacın gölgesine saklanmıştı ve korkmuş görünüyordu. "Bu tarafa gel."

Ağacın yanına gittim.

"Duydun mu?" dedi. "Jerry Sisco bu sabah erken saatlerde ölmüş."

Sanki bir suç işlemiş gibi donup kaldım, ne söyleyeceğimi bilemiyordum. Dewayne gözlerini bana dikmiş bakıyordu. Sonunda cevap verebildim. "Ee?"

"Şimdi, olayı görmüş olanları bulmaya çalışıyorlar."

"Olanları gören bir sürü insan var."

"Evet ama hiç kimse konuşmak istemiyor. Herkes Sisco'lardan da korkuyor, senin şu orman köylüsünden de."

"O benim orman köylüm değil."

"Her neyse, ben yine de ondan korkuyorum. Sen korkmuyor musun?"

"Evet."

"Ne yapacağız peki?"

"Hiçbir şey. Tek kelime etmeyeceğiz, en azından şimdilik."

Gerçekten de hiçbir şey yapmama konusunda sözleştik. Sorguya çekilsek yalan söyleyecektik. Yalan söylediğimiz takdirde de fazladan dua edecektik. Bu Pazar sabahı dualar uzun ve hızlıydı. Jerry Sisco'nun başına gelenler hakkındaki söylentiler de öyleydi. Haberler daha Pazar vaazı bile başlamadan hızla yayılmıştı. Dewayne ve ben kavga hakkında öyle ayrıntılar duyduk ki bunların anlatıldığına inanamıyorduk. Hank her geçen dakika biraz daha büyüyor, irileşiyordu. Birisi, "Elleri pençe gibiymiş," dedi. Bir başkası, "Bir boğa gibi omuzları varmış," diye konuştu. "Yüz otuz kilo geliyormuş."

Erkekler ve büyük çocuklar kilisenin önüne yakın bir yerde toplanmıştı ve Dewayne'le ben de oralarda dolanıp onları dinliyorduk. Olanların önce bir öldürme, sonra da cinayet olarak adlandırıldığını duydum ve Bay Snake Wilson, "Bu bir cinayet sayılmaz, iyi insanlar cinayete kurban gider. Sisco'lar gibi beyaz süprüntüler öldürülür," dediğini duyuncaya kadar ikisi arasındaki farkı anlamakta güçlük çektim.

Black Oak'ta 1947 yılından beri meydana gelen ilk öldürme olayıydı bu, o tarihte kasabanın doğusunda yaşayan birkaç ortakçı sarhoş olmuş ve aralarında bir aile kavgası çıkmıştı. On beş on altı yaşlarında bir erkek çocuğu kendisini bir tüfeğin yanlış tarafında bulmuş, vurulmuş ama kimse suçlanmamıştı. Adamlar geceleyin kaçmışlar ve bir daha kimse de onlardan haber alamamıştı. Son "gerçek" cinayeti kimse hatırlamıyordu.

Duyduklarım beni sanki ipnotize etmişti. Kilisenin ön merdiveninde basamaklara oturduk, Ana Cadde'ye doğru, kaldırıma bakarak adamların, nelerin yapılması ya da yapılmaması gerektiği konusundaki konuşmalarını dinledik.

Sokağın aşağısında kooperatifin önünü görebiliyordum ve bir an için Jerry Sisco'yu tekrar gördüğümü sandım, suratı paramparçaydı ve Hank Spruill sopayla öldürünceye kadar dövüyordu onu.

Bir adamın öldürüldüğünü görmüştüm. Birden, kiliseye tekrar girip yeniden dua etme ihtiyacını hisseder gibi oldum. Bir konuda suçlu olduğumu biliyordum.

Kiliseye girdik, kızlar ve kadınlar da birbirlerine sokulmuş, kendi görüşlerine göre trajediden söz ediyorlardı. Kadınlar arasında Jerry'nin önemi giderek artıyordu. Dewayne'in peşinden koşup duran çilli kız Brenda, Sisco'lara birkaç yüz metre mesafede yaşıyordu ve onların komşusu sayıldığından büyük ilgi çekmeye başlamıştı. Kadınlar kesinlikle erkeklerden daha ilgili ve üzüntülüydü.

Dewayne'le ben dostluk salonuna girip kurabiyeleri bulduk, sonra da dedikoduları dinleyerek küçük sınıflarımıza gittik.

Monette'deki lisede ders veren Pazar okulu öğretmenimiz Bavyan Beverly Dili Cooley uzun uzun ve acıklı bir tarzda Jerry Sisco'dan söz ederek başladı dersine, fakir bir ailenin fakir çocuğuydu o, hayatta hiç şansı olmamış bir genç adamdı. Sonra bizlere, birbirimizin ellerini tutup gözlerimizi kapamamızı söyledi ve sesini cennete yükseltip, Jerry'yi sıcak ve ebedi bağrına basarak kabul etmesi için Tanrı'ya uzun uzun dualar etti. Jerry'den bir Hıristiyan ve masum bir kurban gibi söz ediyordu.

Dewayne'e bir göz attım, onun da bir gözü bendeydi.

Bu işte bir gariplik vardı. Bizlere birer Baptist olarak, bebekliğimizden beri, cennete gitmenin tek yolunun Hz. İsa'ya inanmak, temiz ve dürüst bir Hıristiyan olarak yaşama yolunda O'nu izlemeye çalışmak olduğu öğretilmişti. Her Pazar sabahı, her Pazar akşamı kürsüde vaaz olarak verilen basit bir mesajdı bu, ayrıca Black Oak'tan geçen ve seri konferanslar veren her rahip de bu mesajı yüksek sesle ve net olarak tekrarlardı. Bunu her Pazar okulunda, Çarşamba geceleri dua ederken ve Tatil İncil Okulu'nda duyardık. Müziğimizde, ibadetlerimizde, edebiyatımızda hep bu vardı. Açık-

ça söylenen, değışmez, kaçamak tarafı ve oynak yanı olmayan, uzlaşma gerektirmeyen bir mesajdı bu.

Ve İsa'yı kabul etmeyen, basit bir Hıristiyan gibi yaşamayanlar cehenneme giderdi. Jerry Sisco'nun da gittiğı yer orasıydı ve bunu hepimiz biliyorduk.

Fakat Bayan Cooley duasına devam etti. Bu acılar ve kayıplar döneminde tüm Sisco'lar ve bu aileye yardım elini uzatan küçük kasabamız için dua etti.

Black Oak'ta Sisco'lara yardım elini uzatacak bir tek kişi olabileceğini sanmıyordum.

Garip bir duaydı bu ve öğretmen duasını bitirip "amin" dediğinde ben tamamen şaşkın bir haldeydim. Jerry Sisco hayatında bir kilisenin yakınma bile gitmemiş, ama Bayan Cooley, o sanki şu anda Tanrı'nın yanındaymış gibi dua etmişti. Eğer Sisco'lar gibi yasa tanımayanlar cennete gidebiliyorsa geriye kalan bizler üzerindeki baskı da kalkmış demektir.

Bayan Cooley daha sonra Yunus Peygamber ve balinadan söz etmeye başlayınca biz de bir süre için ölümlerle biten kavgayı unuttuk.

BİR SAAT SONRAKİ ibadet süresince, Chandler'ların her zaman oturduğu yerde, sol taraftaki sıraların orta bölümünde, anemle büyükannem arasındaki her zamanki yerimde oturdum. Sıralarda numara, önceden yer ayırma gibi bir şey yoktu ama herkes herkesin nerede oturacağını bilirdi. Annemle babam, üç yıl sonra on yaşına bastığımda arkadaşlarımla birlikte oturabileceğimi söylemişti, ama yaramazlık yapmamak koşuluyla elbet. Bu sözü onlardan ben almıştım. Yoksa bu izin için yirmi yaşımı beklemem de gerekebilirdi.

Pencereler açıktı ama ağır havada hiç hareket yoktu. Erkekler kımıldamadan oturup terlerken kadınlar yelpaze kullanabiliyordu. Peder Akers vaaz vermek için kalktığında gömleğim sırtıma yapışmıştı.

Rahip her zamanki gibi öfkeliydi ve hemen bağırılmaya başladı. Hiç beklemeden günahkârlara saldırdı; günah Black Oak'a acı getirmişti. Her zaman getirdiğı ve getireceğı gibi ölüm ve tahribat ge-

tirmişti. Biz günahkârlar içki içiyor, kumar oynuyor, küfür edip yalan söylüyor, kavga edip birbirimizi öldürüyor ve zina yapıyoruz, çünkü Tanrı yolundan ayrılıyorduk ve bu yüzden kasabamızda bir genç adam yaşamını yitirmişti. Tanrı bizden, birbirimizi öldürmemizi istemiyordu.

Kafam yine karışmıştı. Ben Jerry Sisco'nun en nihayet kendi dengi birisiyle karşılaştığı için öldürüldüğünü sanıyordum. Bunun, Peder Akers'in üzerine basa basa anlattığı kumar oynamak, zina ve diğer günahlarla hiçbir ilgisi yoktu ki. Sonra, bize neden bağıriyordu bu adam? Bizler iyi insanlardık. Kiliseye gelmiştik!

Peder Akers'in vaazından pek bir şey anlamıyordum ve büyükannemin de Pazar yemeklerinde bazen, onun vaazlarından birinde kafasının karıştığını mırıldandığını duyardım. Ricky de bir gün bana bu yaşlı adamın yarı kaçık olduğunu söylemişti.

Günahlar büyüyor, birbiri üstüne yığılıyordu ve omuzlarım çökmeye başlamıştı. Kavgayı seyretme konusunda yalan söylemek zorundaydım ve bunun ağırlığını şimdiden üzerimde hissetmeye başlamıştım.

Derken Peder Akers, Kabil'in Habil'i öldürmesiyle başlayıp cinayetler tarihine geçti ve bizi incil'deki katliamın kanlı yollarına götürdü. Büyükannem gözlerini kapadı, onun dua ettiğini biliyordum - hep dua ederdi zaten. Pappy duvara bakıyor, büyük olasılıkla ölü bir Sisco'nun, hasadını nasıl etkileyeceğini düşünüyordu. Annem vaazı dinler görünüyordu ama benim başım yavaş yavaş öne düşmeye başladı, dayanamamış uyuklamaya başlamıştım.

Uyandıgımda başım büyükannemin kucagındaydı ama o buna aldırmadı. Ricy için endişelendiğinde beni yanında isterdi. Şimdi org çalmıyordu ve koro da ayaktaydı. Dua zamanıydı. Ayağa kalkıp "Tam Olduğum Gibi" ilahisinden beş kıta söyledik ve sonra Peder bizi serbest bıraktı.

Erkekler dışarda, bir ağacın gölgesinde toplanıp çeşitli konularda sohbet başladılar. Pappy alçak sesle bir şeyler anlatıyor, ellerini heyecanlı bir tavırla sallayıp duruyordu. Oraya yaklaşmamam gerektiğini çok iyi biliyordum.

Kadınlar, çocukların oyun oynadığı ve yaşlıların birbirlerine

veda ettiği ön bahçede küçük gruplar halinde toplanmış dedikodu yapıyordu. Pazar günü hiç kimse kiliseden ayrılmak için acele etmezdi. Evde, öğle yemeği yemekten, yemek sonrası kestirmekten ve yeni bir pamuk toplama haftasına hazırlanmaktan başka yapılacak bir şey yoktu.

Ağır adımlarla otoparka doğru yürüdük. Arkadaşlarımıza tekrar veda ettik ve oradan ayrılırken el salladık. Kamyonun arkasında babamla yalnız kalınca, kavgayı seyrettiğimi ona söyleme cesaretini bulmaya çalıştım. Kilisedeki erkekler bundan başka bir şey konuşmamıştı. Olaya nasıl karıştığımdan emin değildim ama içgüdümlü, her şeyi babama itiraf etmemi ve onun arkasına sığınmamı söylüyordu bana. Fakat Dewayne'le birlikte, sorguya çekilinceye kadar sessiz kalmaya ve ancak ondan sonra kıpırdanmaya başlayacağımıza söz vermiştik. Eve doğru giderken hiçbir şey söylemedim.

Çiftliğimize bir mil kala, taşlı yolun daralıp da yerini toprak yola bıraktığı, tek şeritli toprak köprünlün bulunduğu yerde, yolla St. Francis Nehri birleşiyordu. Köprü otuzlu yıllarda bir belediye projesine göre inşa edilmişti ve hiç kuşkusuz, traktörler ve dolu römorkların ağırlığına dayanacak kadar sağlamdı. Fakat üzerinden ne zaman geçsek kalın tahtalar yerinden oynar, gıcırdardı ve aşağıdaki kahverengi suya baktığınızda köprünlün sallandığına yemin edebilirsiniz.

Köprünlü geçtik ve diğer tarafta Spruill'leri gördük. Bo ve Dale, gömleklerini çıkarmış, pantolon paçalarını dizlerine kadar kıvrıp suya girmiş, suda taş kaydırıyordu. Trot suların sürüklediği kalın bir ağaç dalının üstüne oturmuş, ayaklarını suya sarkıtmıştı. Bay ve Bayan Spruill bir ağacın gölgesine sığınmıştı, yemekler yerdeki bir battaniyenin üzerine dizilmişti.

Tally de suya girmişti, bacakları kalçalarına kadar çıplaktı, uzun saçları açılmış, omuzlarına dökülmüştü. Onun, kendi dünyasında yalnız başına, suyu tekmelediğini görünce kalbim hızla çarpmaya başladı.

Nehrin biraz aşağısında, pek az balığın yakalandığı bir noktada Hank, elinde küçük bir olta kamışıyla duruyordu. Gömleğini çıkarmıştı ve teni güneşte yanıp iyice pembeleşmişti. Jerry Sisco'nun

öldüğünü bilip bilmediğini merak ettim. Belki de bilmiyordu. Fakat yakında her şeyi öğrenecekti elbet.

Onlara hafifçe el salladık. Yasak bölgeye girerken yakalanmış j'ibi birden dondular, sonra gülümseyip baş salladılar. Ama Tally başını kaldırıp bakmadı bile. Hank de aynı şeyi yaptı.

9

PAZAR ÖĞLE YEMEĞİNDE her zaman kızarmış tavuk, taze tuzlu çörek olurdu ve kadınlar yemeği mümkün olduğunca hızlı hazırlamasına rağmen bu iş yine de bir saat sürerdi. Yemeğe oturduğumuzda açlıktan ölmek üzereydik. Peder Akers o kadar bağırmasa ve uzun konuşmasa bu kadar acıkmayacağımızı sık sık düşündüm; kendi kendime elbette.

Pappy şükreden konuşmasını yaptı. Tam yemeğe başlıyorduk ki yakınlarda bir yerde bir araba kapısının hızla kapandığını duyduk. Yemeği bırakıp birbirimize baktık. Pappy sesini çıkarmadan mutfak penceresine gitti. Dışarıya bakıp, "Stick Powers," deyince iştahım kaçtı. Kanun koruyucu gelmişti ve hiç de iyi şeyler olmayacaktı.

Pappy onu arka verandada karşıladı. Konuşmalarını duyabiliyorduk.

"İyi günler Eli."

"Hoşgeldin Stick. Sana nasıl yardımcı olabilirim?"

"Herhalde Sisco'ların çocuğunun öldüğünü duymuşsundur."

Pappy hiçbir üzüntü belirtisi göstermeden, "Duydum," dedi.

"İşçilerinden biriyle konuşmak istiyorum."

"Bu sadece bir kavgaydı Stick. Sisco'ların yıllardan beri yaptıkları her zamanki Cumartesi çılgınlıklarından biri işte. Onlara hiç engel olmadın, durdurmadın onları. Şimdi onlardan biri kaldırmayacağı kadar dayak yedi."

"Yine de soruşturma yapmam gerekiyor."

"Yemek sonrasına kadar beklemen gerekecek. Sofraya şimdi oturduk. Bazı insanlar kiliseye gidiyor, biliyorsun."

Pappy bunu söyleyince annem korkudan büzülür gibi oldu. Büyükanmem hafif hafif başını iki yana salladı.

Stick, "Ben görevdeydim," dedi.

Söylentilere göre Stick her dört yılda bir, seçimler yaklaşırken kiliseye gidip güç gösterisi yapardı. Ama seçildikten sonra üç buçuk yıl süreyle dua etme ihtiyacını asla hissetmezdi. Black Oak'ta kiliseye gitmediğiniz zaman bunu bilmeyen kalmazdı. İbadet zamanlarında dua edecek insanlara ihtiyacımız vardı.

Pappy, "İstersen verandada oturabilirsin," dedi ve mutfağa girip masaya oturdu. O sandalyesine oturunca herkes yemeğini yemeye başladı. Ama benim boğazımda sanki beyzbol topu büyüklüğünde bir düğüm vardı ve kızarmış tavuk bir türlü aşağıya inmiyordu.

Büyükanmem masanın karşı tarafından, "Adam yemek yedi mi acaba?" diye fısıldadı.

Pappy, umurunda değilmiş gibi omuzlarını silkti. Saat iki buçuğa geliyordu. Stick bu saate kadar karnını doyumadıysa biz neden üzülecektik ki?

Ama büyükanmem düşünceli bir insandı. Ayağa kalkıp dolaptan bir tabak çıkardı. Biz onu seyrederken tabağı patates, sos, domates ve hıyar dilimleri, dikkatle tereyağ sürdüğü iki tuzlu çörek, bir tavuk budu ve bir de göğüsle doldurdu. Sonra büyük bir bardağa buzlu çay koydu ve onları arka verandaya götürdü. Konuşulanları yine duyuyorduk.

Büyükanmem, "Buyur Stick," dedi. "Bizim burada hiç kimse aç kalmaz."

"Teşekkür ederim Bayan Ruth, ama ben yemeğimi yedim."

"O halde bir daha ye."

"Gerçekten de yememeliyim."

Ama o anda, Stick'in kocaman burun deliklerinin kızarmış tavuk ve çöreklerin mis gibi kokusunu aldığını anlamıştık.

"Teşekkür ederim Bayan Ruth. Çok naziksınız."

Büyükanmem boş ellerle dönünce hiç şaşırmadık. Pappy sinirlenmişti ama dilini tutmayı başardı. Stick buraya sorun çıkarmaya, işçilerimizin başına dert açmaya gelmişti ve bu da pamuğumuzu tehdit ediyor anlamına geliyordu. Onu neden besleyecektik ki?

Yemeğimizi konuşmadan yiyorduk ve bu da bana bir süre düşüncelerimi toplama fırsatı verdi. Kuşku uyandırmak istemediğim için lokmaları ağızıma zorla sokuyor, mümkün olduğunca ağır ağır çiğniyordum.

Gerçeğin ne olduğunu bilemiyor, doğruyla yanlış biribirinden ayıramıyordum. Hank yardımına gittiğinde, Sisco kardeşler zavallı dağ köylüsünü dövüyordu. Üç Sisco'ya karşı Hank yalnızdı. Onları hemen safdışı bırakmıştı ve kavganın orada bitmesi gerekiyordu. O sopa parçasını neden almıştı ki? Sisco'ların her zaman haksız olduğunu varsaymak kolaydı, ama Hank onları dövmeye başlamadan çok önce kazanmıştı kavgayı.

Dewayne'i ve onunla yaptığımız gizli anlaşmayı düşündüm. Sonunda sessizliğin ve hiçbir şey bilmiyor görünmenin en iyi strateji olduğuna karar verdim.

Stick'in bizi dinlemesini istemiyorduk, bunun için yemek boyunca hiç konuşmadık. Pappy her zamankinden daha yavaş yiyordu yemeğini, çünkü Stick'in oturup beklemesini, sıkılmasını ve belki de kızıp gitmesini istiyordu. Beklemenin Stick'i rahatsız edeceğine sanmıyordum. Tabağını âdeta yaladığını duyar gibiydim.

Babam lokmasını çiğnerken masaya bakıyordu, kafası sanki dünyanın diğer ucunda, büyük olasılıkla Kore'deydi. Annem ve büyükannem üzgün görünüyordu ki bu da her hafta Peder Akers'den yediğimiz sözlü dayaktan sonra anormal bir şey değildi. Vaazlar sırasında uyumaya çalışmamın bir nedeni de buydu zaten.

Kadınların Jerry Sisco'ya karşı sempatisi daha fazlaydı. Saatler geçerken çocuğun ölümü daha da üzücü oluyordu. Rezilliği ve diğer pislikleri yava yavaş unutuluyordu. Ne de olsa kasabanın bir çocuğu, yakından olmasa da tanıdığımız biriydi ve sonu korkunç olmuştu.

Katili de bizim ön bahçede yatıyordu.

Bir süre sonra bazı sesler duyduk. Spruill'ler nehirden dönmüştü.

SORGULAMA ön verandamızla Spruill kampı arasındaki mesafenin yaklaşık yarısında, en yüksek meşe ağacımızın altında yapıldı. Önce erkekler bir araya toplandı, Pappy ve babam geri-

ııip midelerini ovuştururken Stick de iyice doymuş görünüyordu. Stick'in, kahverengi gömleğinin düğmelerini germiş olan koca bir göbeği vardı ve günlerini pamuk tarlalarında geçirmediği belliydi. P'appy onun çok tembel olduğunu ve zamanının çoğunu, kasabanın kenarında, Gurdy Stone'un sosis tezgâhı yakınındaki bir ağa-uı gölgesi altında, devriye arabasının içinde uyuyarak geçirdiğini söylüyordu.

Spruill'ler bahçenin diğer ucundan geldiler, hepsi beraberdi, Bay Spruill en önde yürüyor, Trot ise en arkada, sallanıp ayaklarını sürüyerek, şimdi alıştığım o garip yürüyüşüyle onları izliyordu. Ben annemle büyükannem arasında, onların arasından bakıp meselemi korumaya çalışarak yürüdüm. Ortada sadece Meksikalılar eksikti.

Stick'in etrafında gevşek bir şekilde toplandık; Spruill'ler bir yanda, Chandler'lar diğer yandaydı ama aslına bakarsanız hepimiz aynı taraftaydık. Hank Spruill'in tarafını tutmaktan hoşlanmıyordum ama pamuk her şeyden daha önemliydi bizim için.

Pappy, Stick'le Bay Spruill'i birbirine tanıştırdı, Bay Spruill polisin elini sıktı ve sonra birkaç adım geriledi. Spruill'ler kötü şeyler bekliyor gibiydi ve o anda, onlardan birinin kavgayı seyredip etmediğini hatırlamaya çalıştım. Kavgaya çok kalabalıktı ve her şey çok çabuk olup bitmişti. Dwayne ve ben akan kanları görünce. Ulca ipnotize olmuştuk. Kavgayı seyreden diğer insanların yüzlerini gerçekten de hatırlayamıyordum.

Stick ağzının kenarına sıkıştırdığı bir ot parçasıyla oynarken her iki başparmağını pantolonunun ceplerine iliştiirmiş, bizim tepe halkını inceliyordu. Hank meşe ağacının gövdesine dayanmış, ona bakmaya cesaret eden herkesi küçümser gibi süzüyordu.

Stick, Spruiller'e bakıp, "Dün kasabada, kooperatifin arkasında Sok kötü bir kavga oldu," diye konuştu. Bay Spruill başını salladı. Sesini çıkarmadı. "Kasaba çocuklarından bazıları tepe halkından birisiyle kapışmış. Onlardan birisi, Jerry Sisco, bu sabah Jonesboro'daki hastanede öldü. Kafatası kırılmış."

Hank dışında hepsi huzursuz görünüyordu ama o kımıldamamıştı. Jerry Sisco'nun ölüm haberini daha önce duymadıkları belliydi.

Stick tükürüp hafifçe döndü, süahı ve polis rozetiyle kanunun sesi, önemli bir adam olmanın zevkini çıkarıyor gibiydi. "İşte böylece ben de etrafta dolaşıp sorular soruyor, bu kavgaya karışan adamları bulmaya çalışıyorum."

Bay Spruill, "Bizim içimizde böyle birisi yok," dedi. "Biz barış-sever insanlarız."

"Öyle mi?"

"Evet efendim."

"Dün hepimiz kasabaya gittiniz mi?"

"Evet gittik."

Yalanlar başlamıştı işte ve ben de Spruill'leri daha iyi görmek için iki kadının arasından uzanıp baktım. Spruill'lerin korktukları belli oluyordu. Bo ve Dale birbirine sokulmuşlar, etrafa bakıp duruyorlardı. Tally bize bakmak istemiyordu, gözlerini kirli ve çıplak ayaklarına dikmişti. Bay ve Bayan Spruill ise dostane yüzler arıyor gibiydi. Trot ise hiç kuşkusuz başka bir dünyada yaşıyordu sanki.

Stick, "Hank adında bir oğlun var mı?" diye sordu.

Bay Spruill, "Olabilir," dedi.

Stick birden öfkeleni ve, "Benimle oyun oynama," diye bağırdı. "Sana bir soru sordum, bana adam gibi cevap ver. Jonesboro'daki cezaevinde çok boş yer var. Sorgulama için bütün aileyi alabilirim. Anlıyor musun beni?"

Birden, "Ben Hank Spruill!" diyen, gökgürültüsü gibi bir ses duyuldu. Hank diğerleriyle beraber durduğu yerden ayrılmış, kendisinden çok daha ufak tefek olan ama kendine olan güvenini kaybetmeyen Stick'e iyice yaklaşmıştı, yumruk mesafesindeydi.

Stick bir an süzdü onu, sonra, "Dün kasabaya gittiniz mi?" diye sordu.

"Evet gittim."

"Kooperatifin arkasındaki kavgaya karıştın mı?"

"Hayır. Ben bir kavgayı durdurdum."

"Sisco çocuklarını dövdün mü?"

"Onların adını bilmiyorum. Onlardan ikisi bizim tepelerden bir adamı dövüyordu. Bunu durdurdum."

Hank'in yüzünde bir kendini beğenmişlik ifadesi vardı. Duru-

şunda hiçbir korku belirtisi görülüyordu ve onun kanun karşısındaki bu tavrına istemeyerek hayran kaldım.

Kasaba polisi karşısındaki insanlara baktı ve gözleri Pappy'nin üzerinde kaldı. Stick iz üzerindeydi ve kendisiyle gurur duyuyordu. Ağzının köşesindeki ot parçasını diliyle diğer yana geçirdi, sonra yine Hank'e baktı.

"Bir sopa kullandın mı?"

"Sopaya ihtiyacım yoktu."

"Soruma cevap ver. Bir sopa kullandın mı?"

Hank hiç tereddüt etmeden, "Hayır. Onların kaim ve kısa bir sopası vardı," dedi.

Bu söylenen hiç kuşkusuz Stick'e olayı anlatan başka birinin ifadesiyle çelişiyordu. Stick, "Sanırım seni alıp götürmem gerekiyor," dedi ama kemerinden sarkan kelepçeleri almak için hiçbir harekette bulunmadı.

Bay Spruill bir adım ilerledi ve Pappy'ye, "O giderse biz de gideriz," dedi. "Hem de şimdi."

Pappy buna hazırlıklıydı. Tepe insanları çalıştıkları yerden habersiz kaçmakla ünlüydü ve hiçbirimiz Bay Spruill'in söylediğini yapmayacağından kuşku duymuyorduk. Bir saat içinde toparlanıp Muroka Springs'e, dağlarına ve mehtaplarına gidebilirlerdi. Yaklaşık otuz dönüm pamuğu sadece Meksikalıların yardımıyla toplayabilmemiz olanaksızdı. Pamuğun her bir libresi çok önemliydi. Herkese ihtiyaç vardı.

Pappy, "Biraz ağır ol Stick," dedi. "Bu işi konuşalım. İkimiz de Sisco'ların işe yaramaz insanlar olduğunu biliyoruz. Her zaman kavga ederler ve kallesçe yaparlar bunu. Bana öyle geliyor ki bu kez yanlış adama çattılar."

"Elimde bir ceset var Eli. Anlıyor musun?"

"Bire karşı iki kişi bana bir kendini savunma olayı gibi geliyor, bir kişiye iki kişinin saldırması haksızlık değil mi yani?"

"Ama onun ne kadar iri olduğuna baksana."

"Dediğim gibi, Sisco'lar yanlış adama çattılar. Sen de ben de günün birinde böyle birine çatacaklarını biliyorduk. Bırak da çocuk olanları anlatsın."

Hank birden, "Ben çocuk değilim!" diye patladı.

Pappy zaman kazanmaya çalışarak, "Ne olduğunu anlat ona," dedi. Stick onun anlattıklarını duyarsa belki bir neden bulup gider ve ancak birkaç gün sonra gelebilirdi.

Stick, "Pekâlâ," dedi. "Seni dinleyelim bakalım. Tanrı biliyor ya başka kimse de konuşmuyor zaten."

Hank omuzlarını sükti: "Kavgayı seyretmeye gittim, o iki otyolucuyu Doyle'u döverken görünce aralarına girip ayırdım onları," dedi.

Stick, "Doyle kim?" diye sordu.

"Hardy'den bir çocuk."

"Onu tanıyor musun?"

"Hayır."

"O halde nereli olduğunu nasıl biliyorsun?"

"Biliyorum işte."

Stick, "Lanet olsun!" dedi ve Hank'in yakınına tükürdü. "Kimse bir şey bilmiyor. Kimse bir şey görmemiş. Kasabanın yarısı kooperatifin arkasındaydı ama hiç kimse bir şey bilmiyor."

Pappy tekrar, "İkiye karşı bir gibi görünüyor," dedi. "Sözlerine de dikkat et. Benim arazimdesin ve burada hanımlar var."

Stick, "Özür dilerim," dedi ve elini şapkasının kenarına götürüp annemle büyükannemi başıyla selamladı.

Babam ilk kez konuştu ve, "O sadece kavgayı ayırmak istemiş," dedi.

"Mesele o kadar basit değil Jesse. Duyduğuma göre kavga bittikten sonra bu çocuk eline kalın bir sopa alıp onları iyice dövmüş. Sanırım o çocuğun kafatası da o zaman kırılmış. Bire karşı iki kişi haksızlık elbet ve suçun Sisco'larda olduğunu biliyorum, ama yine de onlardan birinin ölmüş olması kötü."

Hank, "Ben kimseyi öldürmedim," dedi. "Ben bir kavgayı ayırdım. Ve orada bana karşı iki değil, üç kişi vardı."

Hank'in, olayı doğru olarak anlatması zamanı gelmişti. Stick' in, Sisco'lardan üçünün sakatlandığını bilmemesini garip bulmuştum zaten. Tüm yapması gereken, parçalanmış suratları saymaktı. Ama çocuklar belki de yakınları tarafından kaçırılmış ve evde saklanmıştı.

Stick, duyduğuna inanamıyormuş gibi, "Üç mü?" diye tekrarladı. Oradaki herkes de donup kalmıştı.

Pappy fırsatı kaçırmadı. "Bire karşı üç kişi, bu durumda onu asla cinayetle suçlayıp içeriye alamazsın. Bire karşı üç kişi saldırdıysa bu ülkede hiçbir jüri onu suçlu bulmaz."

Stick bir an için aynı fikirdeymiş gibi göründü ama yine de hemen teslim olmak istemiyordu. "Tamam ama bu çocuk bize doğruyu söylüyorsa. Tanıklara ihtiyacı olacak ve şu anda da pek fazla tanık olduğunu söyleyemem." Stick tekrar Hank'e döndü ve, "Kimdi o üç kişi?" diye sordu.

Hank alaycı bir ifadeyle, "Onlara adlarını sormadım efendim," dedi. "Birbirimize merhaba diyecek zamanımız olmadı. Bir kişinin üç kişiyi halletmesi oldukça uzun süre alıyor, özellikle de o bir kişi sizseniz."

Gülmek Stick'i kızdırabilirdi ve kimse de bu riski göze almak istemedi. Onun için hepimiz başlarımızı eğdik ve kendi kendimize sırtttık.

Stick herkesin karşısında dik durmaya çalışarak, "Benimle ciddi konuş çocuk," dedi. "Herhalde tanıgın yoktur sanırım, değil mi?"

Espriyi uzun bir sessizlik izledi. Bo ve Dale'in ileriye çıkıp tanık olmak isteyeceğini umut ediyordum. Spruill'ler baskı altında yalan söyleyebileceklerini biraz önce kanıtladığına göre içlerinden biri çıkıp Hank'in hikâyesini doğrulayabilirdi, bu bana mantıklı geliyordu. Ama hiçbiri kımıldamadı, konuşmadı. Birkaç santim yana kaydım ve annemin tam arkasına geçtim.

Sonra da hayatımı değiştirebilecek sözleri duydum. Hank gayet sakin bir tavırla, "Küçük Chandler kavgayı gördü," dedi.

Küçük Chandler nerdeyse pantolonunu ıslatacaktı.

Gözlerimi açtığımda hiç kuşkusuz herkes bana bakıyordu. Özellikle büyükannem ve annem dehşet içinde kalmıştı. Kendimi suçlu hissediyor, suçlu görünüyordum ve o anda oradaki herkesin Hank'e inandığını anlamıştım. Ben bir tanıktım! Kavgayı görmüştüm.

Pappy, "Buraya gel Luke," deyince, insanlar için mümkün olan en ağır adımlarla ortaya doğru yürüdüm. Hank'e baktım, gözleri parlıyordu. Yüzünde o her zamanki yılışık gülümsemesi vardı ve ifadesi bana, yakalandığımı bildiğini söylüyordu. Kalabalık beni sarmak ister gibi hafifçe ilerledi,

Pappy, "Kavgayı gördün mü?" diye sordu.

Yürümeye başladığım günlerden beri gittiğim Pazar okulunda yalan söylemenin insanı doğruca cehenneme göndereceğini öğrenmiştim. Yoldan dönüş yoktu. İkinci bir şans da olmuyordu. Doğruca şeytanın, Hitler ve General Grant gibi adamları beklediği cehennem ateşinin içine düşüyordunuz. Yalancı tanıklık yapma deniyordu ki, bu hiç kuşkusuz yalan söylemeyi kesinlikle yasaklar gibi gelmiyordu insana, ama biz Baptistler bunu böyle yorumlardık. Hatta birkaç kez küçük yalanlar söylediğim için dayak yemiştım. Büyükannemin favori sözlerinden biri de, "Hemen gerçeği söyle ve bitir işi," idi.

"Evet," dedim.

"Ne yapıyordun orada?"

"Kavga olduğunu duydum ve oraya gidip seyrettim." Dewayne'i bu işin içine katmak istemiyordum, zorunlu olmadıkça yapmayacaktım bunu.

Stick bir dizinin üstüne çöktü, tombul yüzü şimdi benim yüzümle aynı seviyedeydi. "Gördüğünü anlat bana," dedi. "Ama gerçeği söyle."

Omuzumun üstünde bana tepeden bakan babama bir göz attım. Sonra Pappy'ye baktım, garipti ama hiç de bana kızmış gibi görünmüyordu.

Ciğerlerim doluncaya kadar hava çektim içime ve büyük bir dikkatle beni izleyen Tally'ye baktım. Sonra gözlerimi Stick'in yassı burnuna ve siyah, şiş gözlerine çevirdim ve, "Jerry Sisco tepe halından bir adamla kavga ediyordu," dedim. "Sonra Billy Sisco da saldırdı adama. Onu fena dövüyorlardı ki Bay Hank ona yardım etmek için ortaya atıldı."

Stick, "O anda bire karşı iki miydi, yoksa ikiye karşı iki mi?" diye sordu.

"Bire karşı iki."

"Birinci dağ köylüsüne ne oldu peki?"

"Bilmiyorum. Oradan ayrıldı. Sanırım çok fena dayak yemiş, hırpalanmıştı."

"Pekâlâ. Devam et. Ve doğruları anlat."

Pappy, "Doğruyu anlatıyor işte," diye homurdandı.

"Devam et."

Tally'nin hâlâ bana baktığından emin olmak için etrafa bakındım. Şimdi sadece bana bakmakla da yetinmiyordu, yüzünde o hoş gülümsemesi vardı. "Sonra Bobby Sisco birden kalabalığın arasından fırladı ve Bay Hank'e saldırdı. Bay Hank'in dediği gibi bire karşı üçtü."

Hank'in yüzü rahatlamamıştı. Hatta şimdi bana daha da kötü bakıyordu. İleriyi düşünüyordu ve benimle işi henüz bitmemişti.

Pappy, "Sanırım mesele anlaşıldı," dedi. "Ben bir avukat değilim ama bire karşı üç durumu varsa bir jüriyi etkileyebilirim."

Stick ona aldırmadı ve bana biraz daha yaklaştı. Sanki en önemli soru buymuş gibi, gözlerini kısarak, "O kalın sopa kimdeydi?" diye sordu.

Hank birden patladı. "Ona gerçeği söyle çocuk!" diye bağırdı. "O kalın sopayı Sisco'lardan birisi kaptı, değil mi?"

Arkamda duran annemle büyükannemin bakışlarını hissedebiliyordum. Pappy'nin de, ağızından doğru sözlerin çıkması için uzanıp beni boynumdan tutarak sarsmak istediğini biliyordum.

Önümde, biraz ileride, Tally gözleriyle bana yalvarıyordu. Bo, Dale, hatta Trot da bana bakıyordu.

Hank yine, "Öyle değil mi çocuk?" diye bağırdı.

Stick'le göz göze geldim ve başımı sallamaya başladım, önce yavaş salladım, konuşmadan söylenen küçük bir yalandı bu. Başımı sallamayı ve yalan söylemeyi sürdürdüm ve bunu yapmakla, pamuk hasadımız için altı aylık iyi havanın yapmış olduğundan daha fazlasını yapmış oldum.

Ateşli uçurumların kenarlarında dolaşıyordum. Şeytan bekliyordu ve sıcaklığı hissedebiliyordum. Mümkün olan en kısa zamanda ormana koşup affedilmem için dua etmeliydim. Beni affetmesi için Tanrı'ya yalvarmalıyım. O bize pamuk vermişti; onu korumak ve ürünü toplamak da bize düşüyordu.

Stick ağır ağır doğrulup kalktı ama sürekli bana bakıyordu, gözlerimiz birbirine kiliülenmişti, çünkü ikimiz de yalan söylediğimi biliyorduk. Stick, en azından o anda Hank Spruill'i tutuklamak istemedi. Her şeyden önce ona kelepçe takması gerekiyordu ki bu iş kötü sonuçlanabilirdi. İkincisi de tüm çiftçilerin canım sıkacaktı.

Babam beni omzumdan tuttu ve anneme doğru itti. Sonra havadaki gerginliği ortadan kaldırmak ve yanlış bir şey söylemeden beni oradan uzaklaştırmak için yalancıkıtan gülererek, "Onun ödünü patlattın Stick," dedi.

Stick, "İyi bir çocuk mu o?" diye sordu.

Babam, "Gerçeği söylüyor," dedi.

Pappy de öfkeli bir ses tonuyla, "Elbette gerçeği söylüyor," diye homurdandı.

Gerçek biraz önce yeniden yazılmıştı.

Stick, "Ben soruştırmayı sürdüreceğim elbette," dedi ve arabasına doğru yürümeye başladı. "Daha sonra tekrar gelebilirim."

Eski devriye arabasınının kapısını vurarak kapadı ve arazimizden çıkıp gitti. Gözden kayboluncaya kadar onun arkasından baktık.

10

PAZAR GÜNÜ ÇALIŞMADIĞIMIZDAN, annemle babamın ve dedemle büyükannemin, yapılmasına izin verilen ufak tefek işlemlerle uğraşması sonucu ev sanki biraz daha küçülüyordu. Herkes önce biraz kestirmek istedi ama sıcak nedeniyle vazgeçti. Bazen, sinirler gergin olduğunda annemle babam beni pikabın arkasına atar ve uzun bir geziye çıkardık. Aslında görülecek hiçbir şey yoktu - arazi dümdüzdü ve her taraf pamukla kaplıydı. Manzara bizim verandadan görülen manzaranın aynıydı. Fakat önemli olan oradan uzaklaşmaktı.

Stick gittikten biraz sonra, bahçeye çıkıp sebzeleri taşımam söylendi. Gezi hazırlığı vardı.

İki karton kutu sebzeyle doluydu. Öyle ağırlardı ki babam onları kamyonun arkasına koymak zorunda kaldı. Biz oradan ayrılırken Spruill'ler ön bahçeye çeşidi şekillerde yayılmış dinleniyordu. Onlara bakmak istemedim.

Arkada sebze kutuları arasına oturdum ve kamyonun arkasından hızla kalkan ve rüzgâr olmadığından, yavaş yavaş dağılmadan önce ağır havada yolun üzerinde gri bulutlar gibi asılı kalan tozları seyrettim. Sabahki yağmur ve çamur çoktan unutulmuştu. Şimdi her şey yeniden ısınmıştı: kasanın döşeme tahtaları, şoför yerinin paslı, boyasız kaportası ve hatta annemin biraz önce yıkadığı mısırlar, patatesler ve domatesler bile sıcacıktı. Arkansas'ta bizim taraflara yılda iki kez kar yağardı; kışın, pamuksuz, çıplak toprağımızı örten bembeyaz ve soğuk örtüyü özlemiştim.

Nehrin kenarında toz nihayet kesildi ve köprüyü geçtik. Aşağı-

da, iki kıyı arasında çok ağır akan kahverengi, koyu akıntıyı görmek için ayağa kalktım. Kamyonun arkasında iki olta kamışı vardı ve babam, sebzeleri verdikten sonra bir süre balık tutacağımıza dair bana söz vermişti.

Latcher'lar bize yaklaşık bir mil mesafede oturan ortakçılardı ama sanki başka bir ilçede yaşıyorlardı. Harap kulübeleri nehrin bir dirseğindeydi, karaağaçlar ve söğütler evin çatısına değişiyor, pamuklar neredeyse verandalarına kadar geliyordu. Evin çevresinde yeşillik yoktu, sadece küçük Latcher'larm oynadığı toprak bir çember görülüyordu. Onların nehrin diğer tarafında yaşadıklarına içimden seviniyordum. Aksi takdirde onlarla oynamak zorunda kalabilirdim.

On iki dönüm toprağı ekiyor ve ürünü toprak sahibiyle yarı yarıya paylaşıyorlardı. Yarıcılıktan ellerine pek bir şey kalmıyordu ve Latcher'lar fakir insanlardı. Ne elektrik, ne otomobil, ne de kamyonları vardı. Bay Latcher bazen bizim eve gelir ve Pappy'den, yakında Black Oak'a giderse kendisini de almasını rica ederdi.

Evlerine giden patika ancak kamyonumuzun geçebileceği kadar genişti ve biz orada durduğumuzda veranda küçük kirli yüzlerle dolmuştu. Bir gün Latcher'larda yedi çocuk saymıştım ama toplam olarak kaç çocuk vardı bilemiyordum. Oğlanlarla kızları birbirinden ayırmak olanaksızdı; hepsinin karmakarışık saçları, zayıf yüzlerinde aynı soluk mavi gözler vardı ve hepsi de yırtık pırtık giysiler içindeydi.

Bayan Latcher ellerini önlüğüne silerek eski, kırık dökük veranda da görüldü. Anneme bakarak gülümsedi ve yumuşak bir sesle, "Hoşgeldiniz Bayan Chandler," dedi. Ayakları çıplak ve bacakları çırpı gibi incekti.

Annem, "Merhaba Darla," dedi. Babam kamyonun arkasına geçmiş, kadınların konuşması bitinceye kadar zaman geçirmek için kutularla uğraşıyordu. Bay Latcher'ı göreceğimizi sanmıyorduk. Gururu, ortaya çıkıp getirdiğimiz sebzeleri almasını engelliyordu. Bu işi kadınların yapması daha iyiydi.

İki kadın hasattan ve havanın ne kadar sıcak olduğundan söz ederken, tüm o çocukların meraklı gözleri önünde kamyonu uzaklaştım. Evin yan tarafına doğru yürüdüm, en uzun boylu ço-

cuk orada bizi görmezden gelip aylak aylak dolaşıyordu. Adı Percy idi ve on iki yaşında olduğunu söylüyordu ama ben bundan kuşkuluydum. On iki yaşında olacak kadar büyümüş görünmüyordu, ama Latcher'lar okula gitmediğinden onu kendi yaşındaki çocuklar arasında görmek olanaksızdı. Üzerinde gömlek yoktu, ayakları çıplaktı ve teni, saatlerce güneş altında kalmaktan iyice bronzlaşmıştı.

"Merhaba Percy," dedim ama bana cevap vermedi. Ortakçılar böyle garip oluyordu işte. Bazen konuşur, bazen de sanki onları yalnız bırakmanızı ister gibi boş gözlerle bakarlardı size.

Onların, küçük bir kutuya benzeyen evlerine baktım ve bir kez daha, bu kadar çok insanın böyle minik bir yerde nasıl yaşayabildiğini düşündüm. Bizim alet ve malzeme odamız da neredeyse bu kadardı. Pencereleler açıktı ve yırtık perdelerin kalıntıları kırırdamadan asılı duruyordu. Sinek ve sivrisineklerin içeriye girmesini engelleyen teller ve elbette havayı değiştirecek vantilatörler de yoktu.

Onlara acıdım. Büyükannem İncil'den bölümler okumaya bayılırdı: "Fakirlerin ruhları kutsanmıştır, çünkü onlarınki cennet krallığıdır," ve, "Fakirler hep seninle beraber olacak," gibi şeyler okurdu hep. Fakat bazı insanların bu koşullar altında yaşaması zulüm gibi geliyordu bana. Ayaklarında ayakkabıları yoktu. Elbiseleri o kadar eski, yırtık pırtıktı ki kasabaya gitmeye utanıyorlardı. Evlerinde elektrik olmadığından Cardinal'leri de dinleyemiyorlardı.

Percy'nin hiçbir zaman bir topu, bir eldiveni, bir beyzbol sopası olmamıştı ve o hiçbir zaman babasıyla beyzbol oynayamamış, hiçbir zaman Yankee'leri yenmeyi hayal edememişti. Aslında büyük olasılıkla, hiçbir zaman pamuk tarlalarından ayrılmayı bile düşünmemişti. Bunları düşünmek beni bunaltıyordu.

Annem ilk kutuda neler olduğunu sayarken babam da sebze kutularından birincisini alıp getirdi, o sırada Latcher ailesinin çocukları ön basamaklara gelmiş heyecanla kutuya bakıyordu ama yine de fazla yaklaşmamışlardı. Percy yerinden kıımıldamadı; tarlalarda bir şeye bakıyordu ama baktığı şeyi ne o ne de ben görebiliyorduk.

Evde bir kız vardı. Adı Libby idi, on beş yaşındaydı, çocukların

en büyüğüydü ve Black Oak'taki son dedikodulara göre hamileydi. Çocuğun babasının kim olduğu bilinmiyordu; yine söylentilere göre kız, kendisini hamile bırakan erkeğin adını, ana-babası da dahil olmak üzere hiç kimseye söylemiyordu.

Black Oak bu tür dedikodulara tahammül edemezdi. Savaş haberleri, bir kavga, bir kanser vakası, bir araba kazası, evli bir çiftin doğacak olan bebeği... bunlar konuşulurdu kasabada. İnsanlar iyi bir cenaze töreni hakkında günlerce konuşurdu. Kötü de olsa birinin tutuklanması haftalarca analiz edilir, dedikodulara konu olurdu. Fakat bir ortakçının kızı da olsa, on beş yaşındaki bir kızın evlenmeden bir çocuk sahibi olması o kadar olağandışı bir olaydı ki, kasaba çalkalanıyordu. Sorun şuydu: kızın hamileliği henüz tam olarak doğrulanmamıştı. Sadece söylentiler vardı. Latcher'lar çiftlikten hiçbir zaman ayrılmadığından, kanıt bulmak da çok güçtü tabii. Onlara en yakın mesafede yaşayan insanlar bizler olduğumuzdan, bunun araştırmasını yapmak da doğal olarak anneme düşüyordu.

Annem, bu rivayetin doğruluk ya da yanlışlığının teyidi için yardımcı olarak beni seçmişti. Annem dedikoduların bir kısmını benimle paylaşmıştı ve ben, hayatım boyunca çiftlik hayvanlarının çiftleşip doğurmalarını seyretmiş olduğumdan, konunun ana hatlarını biliyordum. Ama yine de bu işe karışmak istemiyordum. Hamilelik olayım doğrulamanın neden bize düştüğünü de tam olarak anlamıyordum. Bu konu o kadar çok konuşulmuştu ki tüm kasaba zavallı kızın bebek beklediğine inanıyordu. Büyük sır, babanın kimliğiydi. Pappy'nin kooperatifte, "Bu işi benim üzerime atamazlar," dediğini ve tüm diğer yaşlı adamların kakhahalarla güldüğünü duymuştum.

Percy'ye, "Pamuklar nasıl?" diye sordum. Orada iki gerçek çiftçiydik.

Başıyla birkaç metre ilerdeki pamukları gösterdi ve, "Hâlâ oradalar," dedi. Başımı çevirip onların pamuklarına baktım, aynen bizimkilere benziyordu. Ben topladığım her libre başına 1.60 dolar ücret alıyordum. Ortakçı çocuklarına hiçbir şey verilmiyordu.

Sonra tekrar eve, pencerelere, perdelere ve kabarmış kaplama tahtalarına baktım ve gözlerim arka bahçede, çamaşır ipine asılmış

çamaşırlara takıldı. Evden nehre uzanan toprak yola baktım ama Libby Latcher'dan hiçbir iz yoktu. Belki de onu bir odaya kapamışlardı ve Bay Latcher de kapısının önünde bir tüfekle bekliyordu. Günün birinde bebeğini doğurabilir ve bundan kimsenin de haberi olmazdı. O bebek de diğerleri gibi etrafta çıplak olarak koşturan bir Latcher olacaktı.

Percy, gözleri hâlâ uzaklarda, "Ablam burada değil," dedi. "Onu arıyorsun."

Ağzım bir karış açık kaldı ve yanaklarım kıpkırmızı oldu. Sadece, "Ne?" diyebildim.

"Ablam burada değil. Hadi şimdi kamyonuna git."

Babam kamyondan diğer sebzeleri de çıkarıp verandaya bıraktı ve ben de Percy'den uzaklaştım.

Oradan ayrılırken annem, "Gördün mü onu?" diye fısıldadı. Başımı iki yana salladım.

Biz oradan uzaklaşırken Latcher'lar sanki bir haftadır açmış gibi iki kutunun çevresine toplanmıştı.

Dedikoduları doğrulayabilmek için birkaç gün sonra onlara yine sebze getirecektik. Latcher'lar Libby'yi sakladıkları sürece iyi besleneceklerdi.

BABAMIN SÖYLEDİĞİNE GÖRE St. Francis Nehri'nin derinliği on beş metreydi ve köprü iskelesi ve çevresinin dibinde yirmi beş kilo kadar gelen ve yakınlarından geçen her şeyi yiyen yayın balıkları vardı. Bunlar büyük, pis balıklardı - sadece yiyecek bulunca kımıldayan, leş ve çöp yiyen hayvanlardı. Bazıları yirmi yıl yaşardı. Ailede anlattıklarına göre Rick on üç yaşındayken bir gün bu canavarlardan birini yakalamıştı. Balığın ağırlığı yirmi kiloydu ve Ricky onun karnını bir bıçakla yarıncı Pappy'nin kamyonunun arka kapağı üzerine bir sürü şey dökülmüştü; bunların içinde bir buji, bir misket, yarıları yenmiş bir sürü küçük balık, iki madeni para ve insan pisliği olabileceği sanılan kuşkulu bir madde vardı.

Büyükannem ondan sonra asla yayın balığı kızartmamıştı. Pappy ise nehir balıklarından tamamıyla vazgeçmişti.

Oltama yem olarak kırmızı kurt taktım, sığ ve kumluk bir yerde karagöze benzer küçük balıklar tutmaya çalıştım, nehirde bunlar-

dan çok vardı ve yakalamak da zor değildi. Çıplak ayaklarımla nehrin dönen sularında, o sığ yerde bile biraz ilerlesem annem hemen, "Bu kadar yeter, dur orada Luke!" diye bağıyordu. Nehrin kenarında meşe ve söğüt ağaçları vardı ve güneş onların arkasındaydı. Annemle babam, kiliseye gelen kadınların kış aylarında yaptıkları türden bir battaniye üzerine oturmuş, bahçemizden alınmış bir kavunu dilimleyip yiyorlardı.

Birbirleriyle alçak sesle, âdeta fısıldayarak konuşuyorlardı ve onları dinlemeye çalışmadım, çünkü pamuk toplama mevsiminde yalnız kaldıkları nadir zamanlardan biriydi bu. Tarlalarda geçen zor bir günden sonra geceleri insanın hemen uykusu geliyordu ve onların yatakta konuştuklarını pek duymazdım. Bazen verandada oturur, havanın serinlemesini beklerlerdi ama o zaman da yalnız kalmazlardı.

Nehirden yeterince korktuğum için güvende sayılırdım. Yüzmeyi henüz öğrenmemiştim, bunun için Ricky'nin eve dönmesini bekliyordum. Gelecek yıl, sekiz yaşıma bastığımda bana yüzme öğretene söz vermişti. Suyun ancak ayaklarımın üstüne çıktığı sığ kumsalda duruyordum.

Arada bir boğulma olayları da duyulurdu ve hayatım boyunca, yetişkin adamların kayan kumlara yakalanıp, olanları dehşet içinde seyreden ailelerinin gözleri önünde sürüklenip gittiklerine dair hikâyeler dinlemiştim. Sakin sular nasıl oluyorsa bazen vahşileşiyordu ama ben hiçbir zaman böyle bir olaya tanık olmamıştım. Boğulma olaylarının hepsi de St. Francis'te meydana geliyordu ama olay yeri, anlatana göre değişiyordu. Küçük bir çocuk kumsalda oturmuş oynarken kumlar birden kayıp yer değiştirmiş ve çocuk suların altında kalıp batmaya başlamış. Olayı gören ve ondan biraz daha büyük olan kardeşi girdaba atlamış, ama o da kuvvetli akıntıya kapılıp sürüklenmiş. Onların bağırıışlarını duyan ve yaşça ikisinden de büyük olan abla nehre girip, su beline gelinceye kadar yürümüş ama o anda yüzme bilmediğini hatırlamış. Yine de cesaretini kaybetmeden ileriye atılıp kardeşlerine, sıkı durmalarını onlara erişeceğini haykırmış. Ama ayaklarının altındaki kumlar âdeta bir depremde olduğu gibi tamamen çökmüş ve sular her yana akmaya başlamış.

Üç çocuk da kıyıdan gittikçe uzaklaşıyor. Hamile olan ya da olmayan, yüzme bilen ya bilmeyen anne onların çılgınlıklarını duyduğunda bir ağacın gölgesinde öğle yemeği hazırlıyor. Kendisini suya atmış ama o da birkaç saniye sonra zor durumda kalmış.

Baba, gürültüleri duyduğunda bir köprü üzerinde balık tutuyormuş, kıyıya koşup nehre oradan girerek zaman kaybetmektense St. Francis'in sularına balıklama atlamış ve boynunu kırmış.

Tüm aile ölmüş. Bazılarının cesetleri bulunmuş, bazılarının bulunamamış. Bazılarını yayın balıkları yemiş, bazıları da her neredeyse, denize sürüklenmiş. Gariptir ama, onlarca yıldır isimleri dahi bilinmeyen bu zavallı aile bireylerinin cesetlerine neler olduğuna dair bir sürü değişik hikâye anlatılmış.

Benim gibi çocuklar nehrin tehlikelerini bilsin diye bu hikâye tekrarlanıp durmuş. Ricky de bu hikâyeyi anlatıp beni korkutmadan hoşlanır, ama bazen de şaşırıp onu değişik şekillerde anlatırdı. Annem ise bu hikâyenin uydurma olduğunu söylemişti.

Peder Akers bile bir vaazında bu hikâyeyi anlatmış ve şeytanın, dünyanın her tarafında insanlara kötülük yapmak için fırsat kolladığını söylemişti. O gün uyumamış, onu dikkatle dinlemiştim ama hikâyenin kırık boyun bölümünü atladığında onun da işi abarttığını anladım.

Fakat ben boğulmamaya kararlıyım. Oltaya bir balık gelmişti, küçük bir şeydi, onu yakalayıp çektim ve arkaya attım. Kenarda oluşmuş bir gölcük yakınında bir kütük bulup üzerine oturdum ve balıkları arka arkaya yakalamaya başladım. Balık tutmak da hemen hemen beyzbol oynamak kadar zevkliydi. Öğleden sonra saatler yavaş yavaş ilerliyordu ve ben yalnız kaldığım için mutluydum. Çiftliğimiz yabancılarla doluydu. Tarlalarda insanın sırtını mahveden işler bizi bekliyordu. Bir insanın öldürüldüğünü görmüş ve nasıl olduysa kendimi bu olayın ortasında bulmuştum.

Sığ suların ağır ağır akarken çıkardığı şırıltı rahatlatıcıydı. Neden bütün gün balık tutmuyordum sanki? Neden nehrin kıyısında, gölgede oturmuyordum? Pamuk toplamak dışında her şeye razıydım. Ben bir çiftçi olmayacaktım ki. Bunun pratiğine ihtiyacım yoktu.

Birden babamın biraz ilerden, "Luke," diye seslendiğini duy-

dum. Ucunda kurtçuk olan oltamı sudan çektim ve onların oturduğu yere doğru yürüdüm.

"Evet baba, ne var?" dedim.

"Otur," dedi. "Konuşalım."

Battaniyenin kenarına, onlardan mümkün olduğunca uzağa oturdum. Bana kızmış gibi görünmüyorlardı; aslında annemin yüzünde hoş bir ifade vardı.

Fakat babamın sesi beni endişelendirecek kadar sertti. "Bize kavgayı neden anlatmadın?" diye sordu.

Şu kavğadan kurtulamıyordum bir türlü.

Bu soruyu duyduğuma aslında hiç şaşırılmamıştım. "Sanırım korkuyordum."

"Neden korkuyordun?"

"Kooperatifin arkasındaki kavgayı seyrettiğimin bilinmesinden korkuyordum."

Bu kez annem, "Çünkü sana bunu yapmamam söylemiştim, değil mi?" diye sordu.

"Evet efendim. Bunun için özür dilerim."

Kavga seyretmekle büyük bir itaatsizlik davranışı göstermiş sayılmazdım ve bunu üçümüz de biliyorduk. Cumartesi günleri kasaba insanlarla dolu ve heyecan zirvedeyken erkek çocuklar ne yapabiliirdi? Annem özür dilediğimi duyunca gülümsedi. Mümkün olduğunca acınacak bir durumdaymış gibi görünmeye çalışıyordum.

Babam, "Beni endişelendiren şey senin kavga seyretmen değil," dedi. "Ama sır saklamak başına dert açabilir. Gördüklerini bana anlatmalıydın."

"Ben sadece bir kavga gördüm. Jerry Sisco'nun öleceğini bilemezdim ki."

Mantıklı konuşmam onu bir an için durdurdu. Sonra, "Stick Powers'a doğruyu mu söyledin?" diye sordu.

"Evet efendim."

"O kalın sopayı önce Sisco'lardan biri mi aldı? Yoksa onu alan Hank Spruill miydi?"

Ona gerçeği söylersem, ilk anlatışım da yalan söylediğimi kabul etmiş olacaktım. Doğru ya da yalan söylemek, hep ortada kalan so-

ru buydu. Ortayı biraz bulandırmaya karar verdim. "Şey, doğrusunu istersen, her şey o kadar çabuk oldu ki baba. insanlar yerlerde yuvarlanıyor, havalarda uçuşuyordu. Hank o çocukları sanki birer oyuncakmış gibi etrafa fırlatıyordu. Kalabalık hareket halindeydi, herkes bağıırıyordu. Sonra birden o kalın sopayı gördüm."

Şaşırtıcı bir şey ama, bu söylediklerim onu tatmin etmiş gibiydi. Ne de olsa sadece yedi yaşında bir çocuktum ve kooperitifin arkasında başlamış korkunç bir kavgayı seyreden kalabalığın arasına nasıl olduysa karışmışım. Neler olduğunu anlayamadığım için kim suçlayabilirdi beni?

"Bundan hiç kimseye söz etme, tamam mı? Hiç kimseye."

"Tamam baba."

Annem, "Anne ve babasından sır saklayan küçük çocukların başı, her zaman derde girer," dedi. "Bize her zaman söyleyebilirsin."

"Evet anne."

Babam, "Pekâlâ, şimdi git ve biraz daha balık tut bakalım," dedi ve ben de hemen koşarak yerime gittim.

11

PAZARTESİ SABAHİ yarı karanlıkta yeni hafta başladı. Tarlalara gitmek üzere römorkun yanında toplandık, pamukları nehirde eve doğru gelerek topladığımız için yolculuk her gün biraz daha kısalıyordu.

Kimse konuşmuyordu. Cumartesi gününe kadar önümüzde bunaltıcı bir çalışma ve sıcakla geçecek beş gün vardı, Pazartesi gününden düşünöldüğünde ise Cumartesi Noel kadar uzak görünüyordu.

Traktördeki yüksek yerimden aşağıya baktım ve Spruill'lerin çiftliğimizden gideceği günün çabuk gelmesi için dua ettim. Hepsi bir aradaydı ve onlar da benim gibi şaşkın ve uykulu görünüyordu. Trot onlarla beraber değildi ve tarlaya da gelmeyecekti. Pazar akşamı Bay Spruill gelip Pappy'ye, Trot'un ön bahçede dolaşıp oynamasının bir mahzuru olup olmayacağını sormuştu. "Çocuk sicağa dayanamıyor," dedi. Trot'a ne olacağı Pappy'nin umurunda bile değildi. Çocuk tarlalarda hiçbir işe yaramıyordu.

Traktör durunca torbalarımızı aldık ve pamuk tarlasına daldık. Kimseden bir ses duyulmuyordu. Bir saat sonra güneş bizi yakmaya başlamıştı. Trot'u düşündüm, gününü bir ağacın gölgesinde geçiriyor, canı istediğinde uyuyor olmalıydı, hiç kuşkusuz çalışmadığı için mutluymdu. Kafadan biraz çatlak olabilirdi ama bence şu anda tüm Spruill'ler içinde en akıllı olan oydu.

Pamuk toplama sırasında zaman duruyordu. Günler çok yavaş geçiyor, her gün bir sonraki günü çok zor getiriyordu.

PERŞEMBE GÜNÜ akşam yemeğinde Pappy, "Cumartesi günü kasabaya gitmeyeceğiz," dedi.

Ağlayacak gibi hissettim. Bütün hafta tarlalarda çalışmak yetince zordu, ama bunu patlamış mısır ve sinema ödülü olmadan yapmak tam anlamıyla zulümdü. Benim haftalık Coca Cola'm ne olacaktı peki?

Evde uzun bir sessizlik oldu. Annem dikkatle bana bakıyordu. Şaşırılmış görünmüyordu ve o anda büyüklerin bu konuyu daha önce tartışmış olduklarını tahmin ettim. Şimdi bunu bir kez de benim için söylüyorlardı.

Kaybedecek neyim var? diye düşündüm. Sonra dişlerimi sıktım ve, "Neden peki?" diye sordum.

Pappy öfkeli bir sesle, "Çünkü ben öyle söylüyorum," dedi ve o anda tehlikeli bölgeye girdiğimi anladım.

Anneme baktım. Yüzünde garip bir sırıtış vardı.

"Sisco'lardan korkmuyorsunuz, değil mi?" diye sordum ve o anda onlardan birinin uzanıp beni yakalayabileceğini düşünüp bekledim.

İçerde bir anlık bir ölüm sessizliği oldu. Babam boğazını temizledi ve, "Spruill'ler bir süre kasabaya gitmezse daha iyi olacak," dedi. "Bunu Bay Spruill'le konuştuk ve Cumartesi günü hepimizin burada kalması konusunda fikir birliğine vardık. Hatta Meksikalılar bile kalacak."

Pappy masada oturduğu yerden, "Ben kimseden korkmam evlat," diye homurdandı. Ona bakmıyordum. Durdu ve sonra, "Bana küstahlık da etme," diye söylendi.

Annemin yüzündeki o sırıtış hâlâ duruyor ve gözleri parlıyordu. Benimle gurur duyuyordu.

Büyükannem, "Dükkândan bazı şeyler almam gerekiyor," dedi. "Biraz un ve şeker."

Pappy, "Ben giderim," dedi. "Eminim Meksikalıların da bazı ihtiyaçları olacaktır."

Daha sonra her zaman yaptıkları gibi oturmak için ön verandaya çıktılar ama ben yanlarına gitmeyecek kadar kırılmıştım. Ricky'nin odasında, karanlıkta yere uzandım, açık pencereden Cardinal'lerin maçını dinlerken, büyüklerin hafif sesle havadan sudan konuşma-

larını duymazdan gelmeye çalıştım. Spruill'lerden nefret etmek için yeni yollar düşünmeye çalıştım ama bir süre sonra onların pislik ve kötülüklerinden bunaldığımı hissettim. Gecenin erken saatlerinde bir ara iyice uyuştum ve yerde uyuyakaldım.

CUMARTESİ GÜNLERİ öğle yemeği genellikle mutlu bir zamandı. Haftalık çalışma bitmiş olurdu. Kasabaya gitmeye hazırlanırdık. Cumartesi günü arka verandayı fırçalama işini çok yorulmadan bitirdiğim takdirde hayat gerçekten de harika olurdu, birkaç saat için olsa bile.

Ama bu Cumartesi hiçbir heyecan yoktu. Pappy bize gerçek bir iyilik yapıyormuş gibi, "Saat dörde kadar çalışacağız," dedi. Çok sağolsun. işi bir saat erken bırakacaktık. Ona, Pazar günü de çalışıp çalışmayacağımızı sormak istedim, ama Perşembe akşamı çok konuşmuştum. O beni görmezden geliyordu, ben de onu.

Böylece Black Oak yerine tarlalara gittik. Meksikalılar bile bozulmuştu bu işe. Römork durduğunda torbalarımızı sırtladık ve pamukların arasına daldık. Biraz pamuk topladım, uzun süre sallandım ve güvenli bir yerde olduğumu anlayınca uygun bir yer bulup biraz kestirdim. Beni kasabaya götürmeyebilir, zorla tarlaya getirebilir ama istedikleri gibi sıkı çalıştıramazlardı. Sanırım o Cumartesi öğleden sonra çalışmak yerine kestirenler çok oldu.

Annem beni buldu ve ikimiz yalnız başımıza eve yürüdük. Kendisini iyi hissetmiyor, bana yapılan haksızlığı da biliyordu. Bahçeden biraz sebze topladık, ama çok değil. Korkulu banyom sırasında yine canım yandı ama yaşamayı sürdürdüm. Yıkayıp temizlendikten sonra Trot'un, günlerini geçirip Spruill'lerin kampını koruduğu yere gittim. Onun bütün gün ne yaptığını hiçbirimiz bilmiyorduk; aslında kimse de aldırılmıyordu buna. Trot'u düşünemeyecek kadar meşgul ve yorgunduk. Onu kamyonlarının direksiyonu arkasında oturuyor buldum, aracı sürüyor gibi yapıyor, dudaklarıyla garip bir ses çıkarıyordu. Bana şöyle bir baktı ve sonra yine şoförlük oyununa ve tükürük saçmaya devam etti.

Gelen traktörün sesini duyunca eve gittim ve annemi yatağında yatarken buldum, gündüz vakti hiç yapmazdı bunu. Etrafta sesler duyuluyordu, ön tarafta yorgun sesler vardı, Spruill'ler dökülüyor

ve arkada da Meksikalılar ayak sürüyerek ambara doğru gidiyordu. Bir elimde beyzbol topu, bir elimde eldiven, bir süre Ricky'nin odasında saklandım ve Dewayne, Montgomery ikizleri ve ailemle birlikte Dbrie'de oturmuş, patlamış mısır yiyerek Cumartesi filmi ni seyrettiğimizi hayal ettim.

Birden kapı açıldı ve Pappy görüldü. "Bazı şeyler almak için Pop and Pearl'e gidiyorum. Benimle gelmek ister misin?"

Ona bakmadan başımı hayır anlamında iki yana salladım.

"Sana bir Coca Cola alırım," dedi.

Başımı yerden kaldırmadan, "Hayır, teşekkür ederim," dedim.

Eli Chandler bir idam mangası karşısında bile merhamet dilenmezdi ve yedi yaşında bir çocuktan da özür dilemeyecekti elbet. Kapı kapandı ve birkaç saniye sonra da kamyonun motoru çalıştı.

Ön bahçeden sakındığım için arkaya yöneldim. Silonun yakınında, aslında Spruill'lerin yerleşmeleri gereken yerde, beyzbol oynanabilecek bir yeşil alan vardı. Benim ön bahçedeki saham kadar uzun ve geniş değildi ama yeterince açıktı ve pamukların kenarına kadar uzanıyordu. Topu mümkün olduğunca yükseklerle atıp tutmaya başladım ve arka arkaya on top tutunca durdum.

Miguel birden ortaya çıkıverdi. Beni seyretmeye başladı ve ben de seyirci baskısı karşısında üç topu tutamayıp düşürdüm. Topu ona yavaş attım çünkü eldiveni yoktu. Onu kolayca yakaladı ve bana attı. Topu yakalayamadım, düşürdüm, tekmeledim ve sonra yerden alıp bu kez biraz daha sert olarak attım ona.

Geçen yıl birçok Meksikalının beyzbol oynadığını öğrenmiştim ve Miguel'in de bu oyunu bildiği belliydi. El hareketleri hızlı ve yumuşak, atışları benimkilerden daha sertti. Topu birbirimize birkaç kez atıp tuttuk ve bir süre sonra Rico, Pepe ve Luis de bize katıldı.

Miguel, "Beyzbol sopan var mı?" diye sordu.

"Elbette," dedim ve sopayı almak için eve koştum.

Sahaya döndüğümde Roberto ve Pablo da diğerlerine katılmıştı ve topumu birbirlerine atıp oynuyorlardı. Miguel, "Sen vur," dedi ve atıcı oldu. Silonun önüne, üç metre mesafeye eski bir tahta parçası koydu ve, "Vuruş noktası," dedi. Diğerleri sahaya dağıldı. Orta alandaki Pablo pamukların kenarındaydı. Rico benim arkamda çömeldi ve ben de vuruş noktasının sağındaki yerimi aldım. Miguel

kolunu sert ve güçlü bir hareketle arkaya doğru kaldırdı, bir an için beni korkuttu, sonra yumuşak bir top attı, sopayı bütün gücümle savurdum ama vuramadım.

Ondan sonraki üç topu da kaçırdım ama daha sonra birkaç topu kestim. Topa değdiğim zaman Meksikalılar neşeyle bağırıp gülüyor ama kaçırdığımda sesleri çıkmıyordu. Birkaç deneme atışından sonra sopayı Miguel'e verdim ve onunla yer değiştirdik. Sert atışlarla başladım oyuna ama Miguel pek etkilenmişe benzemiyordu. Bazı iyi vuruşlar yaptı, bazı vuruşları da yakına düştü ve Meksikalılar topu alıp geriye yolladılar. Meksikalılardan çoğu daha önce beyzbol oynamıştı ama birkaçının eline top bile almadığı belliydi.

Ambarda kalmış olan diğer dört kişi de şamatayı duyup geldi. Kovboy gömleksizdi ve pantolon paçalarını dizlerine kadar kıvrıyordu. Diğerlerinden yirmi otuz santim daha uzun boylu görünüyordu.

Daha sonra vurucu yerine Luis geçti. O, Miguel kadar tecrübeli değildi ve falsolu atışlarımla onu aldatmakta hiç zorluk çekmedim. Bir süre sonra Tally ve Trot'un bir karaağaç altına oturmuş oyunu-muzu seyrettiğini görmek çok hoşuma gitti.

Birkaç dakika sonra babam da sahaya geldi.

Oyun uzadıkça Meksikalıların canlılığı da artıyordu. Birbirlerinin top kaçırmalarına neşeyle bağırıyor, gülüyorlardı. Benim atışlarım hakkında Tanrı bilir neler söylüyorlardı.

Babam, "Bir maç yapalım," dedi. Bo ve Dale de gömleksiz ve çıplak ayakla gelmişti. Miguel ile konuşuldu ve birkaç dakikalık planlamadan sonra Meksikalıların, Arkansas takımına karşı oynamalarına karar verildi. Rico her iki takım için de top tutucu olacaktı ve ben, babamın eski top tutucu eldiveniyle diğer topumu da almak için tekrar eve koştum.

ikinci kez sahaya döndüğümde Hank de gelmişti ve oyuna hazırdı. Onunla aynı takımda oynamak pek hoşuma gitmemişti ama sesimi çıkarmadım tabii. Trot'un da bu oyunda ne yapacağını merak ediyordum. Tally ise bir kızdı. Utanç verici bir şeydi bu: bir kız, takım arkadaşım olacaktı. Fakat Meksikalılar yine de sayıca bizden üstündü.

Bir süre daha konuşuldu ve önce bizim vurucu olmamız karar-

laştırıldı, sopayı ilk olarak biz kullanacaktık. Miguel gülümseyerek, "Sizin oyuncular küçük," dedi. Sayı koşusunda varış noktaları olarak etrafa birkaç tahta parçası daha kondu. Babam ve Miguel, böyle uydurma bir saha için oldukça yaratıcı bir biçimde kuralları saptadılar. Meksikalılar koşu noktalarına dağıldılar, oyuna hazırдық.

Kovboyun tümseğe çıkıp ısınmaya başladığını görünce şaşır-dım. Zayıfama güçlüydü ve topu attığı zaman göğüs ve omuz adaleleri kabarıyordu. Koyu esmer teni terden parlıyordu. Babam hafif bir sesle, "İyi görünüyor," dedi. Kovboy'un gerilişi yumuşak, atışı düzgün, topu bırakışı oldukça soğukkanlıydı, top onun parmaklarından fırlayıp uçtu ve Rico'nun eldiveni içinde kaldı. Atışları gittikçe sertleşiyordu. Babam başım iki yana sallayıp, "Bu çocuk çok iyi," dedi. "Çok beyzbol oynamış bu."

Birisi, "Önce kızlar," dedi. Tally beyzbol sopasını aldı ve vurucu yerine geldi. Ayakları çıplaktı, paçaları dizlerine kadar kıvrılmış dar bir pantolon giymiş, bol gömleğinin eteğini düğümlemişti. Göbeği görünüyordu. Önce Kovboy'a bakmadı ama Kovboy hiç kuşkusuz gözlerini ona dikmişti. Genç adam atış noktasına biraz daha yaklaştı ve ilk atışını omuzdan aşağı bir hareketle fırlattı. Tally sopayı savurdu ve topu kaçırdı, ama en azından bir kız için etkileyici bir sopa sallamaydı.

Sonra göz göze geldiler. Kovboy topu elinde ovalıyor, Tally sopasını sallayıp hazır bekliyor, dokuz Meksikalı da çekirgeler gibi konuşup duruyordu.

İkinci atış daha da yavaştı ve Tally bu kez topla teması başardı. Top üçüncü noktada duran Pete'e kadar gitti ve ilk sayı koşumuzu yaptık. Babam, "Sopa senin Luke," dedi. Kendime Stan Musial gibi güvenerek vuruş yerine giderken Kovboy'un topu bana çok sert atmamasını umut ediyordum. Tally'nin bir vuruş yapmasına izin vermişti, herhalde benim için de aynı şeyi yapardı. Adımı haykıran, coşmuş binlerce Cardinal'ler taraftarının sesini dinleyerek vuruş noktasına geldim. Ağzına kadar dolu bir stadyumdaydım ve Harry Caray mikrofonda bağıriyordu - sonra, benden on metre mesafede duran Kovboy'a baktım ve kalbim duracak gibi oldu. Adam gülümseyiyordu, çok ciddiye. Beyzbol topunu iki eliyle tutmuş, başımı bu topla koparabilirmiş gibi bakıyordu bana.

Böyle bir durumda Musial ne yapardı? Lanet sopayı sallardı elbet!

ilk atış yine omuzaltından, yavaş geldi ve yeniden rahat bir nefes aldım. Top yüksekti, sopayı sallamadım; Meksikalıların bağırışları bu konuda çok şey söylüyordu, ikinci top ortadan geldi, sopayı savurdum, hedefim sahanın 105 metre ilerdeki sol duvarı, yani çitti. Gözlerimi kapadım ve Sportsman Parkı'ndaki otuz bin şanslı taraftar için salladım sopamı. Tally için de salladım elbet.

Babam, "Birinci boş vuruş!" diye bağırdı, sanırım biraz fazla bağırmıştı. "Bu topu öldürmeye çalışıyorsun Luke," dedi.

Elbette çalışıyordum. Üçüncü atışı da öldürmeye çalıştım ve Rico topu geriye attığında iki vuruş ıska geçmenin dehşetiyle karşı karşıya kaldım. Topu üç kez ıska geçip oyun dışı kalmayı düşünemedim bile. Tally biraz önce topa gayet güzel vurmuştu. Kız ilk sayı noktasındaydı ve ilerlemek için, benim topu oyuna sokmamı heyecanla bekliyordu. Benim sahamda, benim topum ve sopamla oynuyorduk. Tüm bu insanlar oyunu izliyordu.

Vuruş noktasından bir adım geriledim ve oyun dışı kalma korkusuyla dehşete kapıldım. Elimdeki beyzbol sopası sanki daha da ağırlaşmıştı. Kalbim hızla çarpıyordu, ağzım kurumuştu. Yardım ister gibi babama bakınca, "Hadi bakalım Luke," dedi. "Vur şu topa." Kovboya baktım, o pis gülümsemesi şimdi daha da pis olmuştu. Onun atacağı top için hazır olup olmadığını bilemiyordum.

Titrek bacaklarla vuruş noktasına döndüm, dişlerimi gıcırdattım, Musial'ı düşünmeye çalıştım, ama kaybedeceğim düşüncesini kafamdan atamıyordum ve sopamı çok yavaş fırlatılan topa salladım. Üçüncü kez ıska geçtiğimde sahada büyük bir sessizlik oldu. Sopayı elimden düşürdüm, eğilip yerden aldım ve takımımın yanına dönerken hiçbir şey duymadım, dudakların titriyor, ağlamak için kendimi güçlkle tutuyordum. Tally'ye bakamadım, elbette babama da.

Eve koşup kapıları kilitlemek istiyordum.

Benden sonraki vurucu Trot'tu ve sopayı sağ elinde, biraz aşağıda tuttu. Sol kolu her zamanki gibi cansızdı ve sopayı sallamaya çalışan bu zavallı çocuğun görünüşü bizi üzüyor, canımızı sıkıyor-

du. Ama o gülümsüyor ve oyuna katıldığı mutlu görünüyordu ve o anda her şeyden önemli olan da buydu. Trot ilk iki vuruşunda başarılı olamadı ve Meksikalıların bizi yirmi sayı farkla yeneceklerini düşünmeye başladım. Fakat nasıl olduysa, çocuk üçüncü atışta topa vurdu, top hızlı gitmese de ikinci sayı noktasının arkasına düştü ve en azından dört Meksikalı onu kaçırdı. Tally ikinci noktanın kenarından koşarak geçti ve üçüncüye erişirken Trot da güçlkle birinci noktaya vardı.

O anda içimde zaten büyük olan aşağılık duygusunun daha da büyüdüğünü hissettim. Trot birincide, Tally üçüncüdeydi, sadece bir etap kalmıştı.

Sıra Bo'daydı, o sağlam ve oldukça iri bir çocuk olduğundan Kovboy gerileyip kolunu kaldırdı ve topu attı. ilk atışı fazla hızlı değildi ama zavallı Bo daha top vuruş noktasına varmadan titremeye başlamıştı. Sopayı, Rico topu tuttuktan sonra salladı ve Hank kakhahayı koyverdi. Bo ona çenesini kapamasını söyledi; Hank ona cevap olarak bir şeyler homurdandı ve o anda, ilk vuruş sıramızın en önemli yerinde Spruill'ler arasında bir aile kavgası çıkmamasından korktum.

İkinci atış biraz daha sertti, hızlı geldi. Bo'nun sopayı savuruşu da daha yavaştı. Bo olayı espriyle geçiştirmeye çalışıp bize, "Şuna söyleyin topu aşağıdan ve yavaş atsın!" diye bağırırdı.

Hank, "Hanım evladı," dedi. Bay ve Bayan Spruill de oyunu izlemeye gelmişti ve Bo onlara baktı.

Üçüncü atışın daha sert ve hızlı olmasını bekliyordum; Bo da öyle sanıyordu. Fakat Kovboy değişik bir atış yaptı ve Bo, top daha uzaktayken salladı sopayı.

Babam Kovboy için, "Çok iyi bu çocuk," dedi.

Hank, Dale'in önüne geçip, "Vuruş sırası bende," dedi ve Dale de sesini çıkarmadı. "Bu işin nasıl yapıldığını göstereyim size."

Hank topu sanki nehrin karşı yakasına kadar gönderecekmiş gibi sopayı sağa sola savurarak ısınırken elindeki beyzbol sopası kürdan gibi görünüyordu. Kovboy'un ilk atışı sertti ve dışarıya gitti, Hank sopayı sallamadı bile. Top Rico'nun eldiveninde kaldı ve Meksikalı alaycı bir ifadeyle İspanyolca bir şeyler söyledi.

Hank dayanışma için bizlere bakarak, "Şu topu vuruş noktasına

at!" diye seslendi. Kovboy'un, hızlı bir topa onun kulağını delmesini umut ediyordum.

İkinci atış daha sertti. Hank sopayı savurdu ve iska geçti. Kovboy, Rico'dan gelen topu yakaladı ve Tally'nin bekleyip oyunu izlediği üçüncü noktaya baktı.

Kovboy bu kez falsolu, doğruca Hank'in başına giden bir top fırlattı, Hank hızla eğilirken elindeki sopayı düşürdü, top üzerinden geçti ve sihirliymiş gibi boş vuruş bölgesine düştü. Meksikalılar kahkahayla gülerken Miguel ikinci noktadan, "Boş vuruş!" diye bağırdı.

Hank kıpkırmızı kesilen bir yüzle, "Ben iska geçmedim!" diye bağırdı.

Babam, "Burada hakem yok," dedi. "Topa sopa sallamadıktan sonra iska geçmiş sayılmaz."

Kovboy için önemsizdi bu. Cephaneliğinde bir falsolu atış daha vardı. Atış önce zararsız bir top gibi göründü, havada, doğruca vuruş yerine giden yavaş, düzgün bir atışa benziyordu. Hank müthiş bir vuruş için geriledi. Fakat top hiç beklenmedik bir şekilde onu geçti ve Rico daha yakalamadan yere çarpıp sıçradı. Hank sadece havayı dövmüştü. Dengesini kaybedip vuruş noktasının üstüne düştü ve Meksikalılar yine kahkaha atmaya başlayınca bir an için Hank'in onlara saldıracağını sandım. Ama ayağa kalktı, gözlerini kısarak Kovboya baktı ve kendi kendine bir şeyler mırıldanıp tekrar yerini aldı.

İki dışa atış, iki iska geçiş ve iki de vuruş oldu. Kovboy iki sert atışla onun işini bitirdi. Hank bir kez daha iska geçince elindeki beyzbol sopasını yere fırlattı.

Babam yüksek sesle, "Sopayı öyle atma!" dedi. "Sportmen bir insan olamıyorsan oynama." Meksikalılar çıkarken biz sahaya doğru yürüdük.

Hank babama ters ters baktı ama sesini çıkarmadı. Bilmediğim bir nedenle ilk atış sırası bana verildi. Babam, "İlk atışı sen yap Luke," dedi. Ama ben top atmak istemiyordum. Kovboyun karşısında çok zayıftım. Kendi oyunumuzda mahcup olacaktık.

Hank birincide, Bo ikincide ve Dale de üçüncü noktadaydı. Tally, elleri kalçalarında sol ortada duruyordu, Trot ise sağ alanda

dört yapraklı yonca arıyordu. Ne savunma ama! Benim atışlarımla sahadaki dört oyuncumuzu da sayı noktasından mümkün olduğunca uzakta tutmak zorundaydık.

Miguel vuruş noktasına ilk önce Roberto'yu gönderdi, bunu kasten yaptığına emindim çünkü bu çocuk hayatında beyzbol topu görmemişti. Adam sopayı yavaşça salladı ve topu babam yakaladı. Pete ise babamın ikinci noktanın arkasında yakaladığı bir vuruş yaptı. İki içeri, iki dışarı, sıra bana geliyordu ama benim şansım tükenmek üzereydi. Birbiri ardına ciddi vurucular geldi ve topu çiftliğin her yanına attılar. Hızlı toplar, falsolu toplar, değişik atışlar denedim ama hiçbiri işe yaramadı. Adamlar bir sürü sayı koşusu yaptılar ve bunun zevkini çıkardılar. Sürekli sayı verdiğim için perişandım, ama diğer yandan, Meksikalıların bizim bozgunumuzdan zevk alarak, galibiyetlerini dans edip eğlenerek kutlamalarını seyretmek de hoş oluyordu.

Annemle büyükannem bir ağacın altına oturmuş, Bay ve Bayan Spruill'le birlikte oyunu izliyordu. Hâlâ kasabada olan Pappy dışında herkes buradaydı.

Meksikalılar yaklaşık on sayı koşusu yaptıktan sonra babam oyunu kesti ve atış noktasına geldi. "Yeter mi bu kadar?" diye sordu.

Ne kadar saçma bir soruydu bu. "Sanırım," dedim.

"Dinlen biraz bakalım," dedi.

Hank birinci sayı noktasından, "Ben atış yapabilirim," diye seslendi. Babam bir an tereddüt etti, sonra topu ona attı. Fazla hareketin olmadığı Trot'un yanına, sahanın sağına gitmek istedim ama teknik direktörüm, "Sen birinci noktaya git," dedi.

Hank Spruill'in olağanüstü hızlı olduğunu tecrübeme dayanarak biliyordum. Üç Sisco'yu birkaç saniye içinde alaşağı etmişti. Bu nedenle onun, sanki yıllardan beri bu işi yaparmış gibi top fırlattığını görmek benim için şaşırtıcı olmadı. Gerilip topu atar ve Rico'nun fırlattığı topu yakalarken kendine güvenir görünüyordu. Luis'in yanından geçen çok güzel üç hızlı top attı ve ilk devre katliamı sona erdi. Miguel babama on bir sayı koşusu yaptıklarını söyledi. Bana ise elli sayı gibi gelmişti bu.

Kovboy tümseğe çıktı ve bıraktığı yerden başladı. Dale ıskalarına devam etti ve vuruş noktasına babam geldi. Bir hızlı top bek-

liyordu, istediği oldu, sert bir vuruş yaptı ve top havada falso alarak pamukların arasına düştü. Pablo topu aramaya gidince oyuna ikinci topuyla devam ettik. Her iki top da elimizde olmadan oyunu asla bırakamazdık.

İkinci atış sert bir falsoluydu ve babam onun nasıl geleceğini anlamaya çalışırken dizlerini hafifçe büktü. Şaşkın bir halde başını iki yana sallayıp, "İska geçtim," diye söylendi. Sonra da herkesin duyabileceği kadar yüksek bir sesle, ama doğrudan hiç kimseye hitap etmeden, "Bu aynı zamanda birinci ligde görülen bir falsolu atışı," diye ekledi.

Babam bir süre sonra ortaya geçti, Miguel orada topu iki eliyle tutuyor ve Arkansas takımı bize yine sayı vermeyecek gibi görünüyordu. Vuruş yerine Tally geçti. Kovboy kaş çatmaktan vazgeçti ve biraz yaklaştı. Omuz altından birkaç top attı, kızın sopasına vurmaya çalışıyor gibiydi, kız en sonunda ikinci noktaya kadar giden bir vuruş yaptı ve iki Meksikalı topu yakalamak için koşucunun güvünde olduğunu görünceye kadar uğraştılar.

Sıra bendeydi. Babam, "Biraz sakin ol," dedi ve onun dediğini yaptım. Ne gerekiyorsa yapabilirdim. Kovboy havadan gelen, yavaş bir top attı ve ben de onu saha ortasına kadar gönderdim. Meksikalılar çılgına döndü. Herkes sevinçle bağıırıyordu. Bu kadar şamatta karşısında biraz mahcup olmuştum ama oyun dışı kalmaktan da kurtulmuştum. Üzerimdeki baskı kalkmıştı; Cardinal'lerin bir oyuncusu olarak geleceğim tekrar rayına oturmuştu.

Trot üç atışa sopa salladı ve üçünde de en azından otuz santim mesafeyle iska geçti. Miguel, "Dört boş vuruş," dedi ve kurallar tekrar değiştı. İnsan ikinci devrede on bir sayı ilerleyken cömert olabiliyordu. Trot gelen topa hafifçe vurabildi, top yuvarlanarak Kovboy un önüne kadar gitti ve o da topu alıp sadece oyun olsun diye Tally'yi yakalamak üzere üçüncü noktaya attı. Kız sağlam yerdedeydi, skor noktaları doluydu. Meksikalılar bize sayı kazandırmak istiyordu. Bo vuruş yerine geldi, ama Kovboy atıcı tümseğine gerilemedi. Yavaş bir elaltı topu attı, Bo yere yakın gelen topa vurdu, yakın bir noktaya düşürdü ve Pablo orada topu yakalamak için atladı ama bilerek elinden kaçırdı. Tally sayı yaptı ve ben üçüncü noktaya ilerledim.

Hank beyzbol sopasını aldı ve ısınmak için birkaç kez savurdu. Sayı noktaları dolu olduğundan tek bir şey düşünüyordu - büyük, kuvvetli bir vuruş. Kovboy'un da başka planları vardı. Geriledi ve gülümsemeyi bıraktı. Hank vuruş noktasında bir dev gibi durmuş atıcıya tepeden bakıyor, vurabileceği bir atış yapması için onu etkilemeye çalışıyordu.

Sahada sesler kesildi; Meksikalılar parmaklarının ucunda yük-selip ileriye doğru eğilmiş, bu karşılaşmaya katılmak için merakla bekleyiyordu. Birinci atış, Kovboy'un elinden çıkan topun bir saniyeden az bir süre içinde şimşek gibi vuruş noktasına varıp geriye geçmesiyle sona erdi. Hank beyzbol sopasını savurmayı bile düşünemedi; buna zamanı olmadı. Vuruş noktasında biraz geriledi ve rakibin üstünlüğünü kabul eder göründü. Babama baktım, başını iki yana sallıyordu. Kovboy topu daha ne kadar sert atabilirdi ki?

Sonra havadan bir falsolu top yolladı, top kolay gibi görünüyordu ama boş vuruşla sonuçlandı. Hank kesti ama yeterince yaklaşamadı. Ondan sonraki top sert, hızlı bir falsoluydu, son saniyede doğrucu Hank'in başına doğru gitti ve vuruş noktasını geçip yere düştü. Hank'in yüzü kıpkırmızı olmuştu.

Hank'in saldırdığı bir başka hızlı top geldi. İki boş vuruş, skor noktalan dolu ve iki boş atış. Kovboy hiçbir gülümseme belirtisi göstermeden biraz oynamaya karar vermişti. Önce dışarıya giden yavaş bir falsolu, arkasından Hank'in eğilmesine neden olan sert bir top attı. Sonra bir yavaş top daha gönderdi, Hank buna neredeyse vuracaktı. Bana öyle geliyordu ki eğer Kovboy istese bir beyzbol topunu Hank'in başı etrafına sarabilirdi. Savunmadaki adamlar yine bağıra çağıra gevezeliğe başlamıştı.

Üçüncü atış havada âdeta sallanarak gitti, bana kolayca vurulabilecek bir top gibi geldi bu. Fakat top sonradan yalpaladı ve düştü. Hank sopayı tüm gücüyle savurdu, topu otuz santimden iska geçti ve tekrar toprağa yuvarlandı. Bağırarak küfretti ve beyzbol sopasını babama yakın bir noktaya fırlattı.

Babam sopayı yerden aldı ve, "KONUŞMANA DİKKAT ET," dedi.

Hank kendi kendine bir şeyler homurdandı ve üzerindeki tozları silkeledi. Devrenin yarısı sona ermişti zaten.

İkinci devrenin sonunda Miguel vuruş noktasına geldi. Hank'in ilk atışı onun başına doğru gitti, nerdeyse ona vuracaktı. Top siloya çarpıp sıçradı ve üçüncü noktaya kadar yuvarlandı. Meksikalılar sessizdi. İkinci atış daha da sert ve altmış santim içerdeydi. Miguel yine toprağa vurdu ve takım arkadaşları mırıldanmaya başladı.

Babam bulunduğu yerden, "Saçmalığı bırak," diye bağırdı. "Doğru dürüst top at."

Hank ona her zamanki, insanı küçümser ifadesiyle baktı. Topu vurucuya doğru attı ve Miguel vuruşunu yapıp topu sahanın sağına gönderdi, Trot orada savunma oyuncusuydu ama sırtını vuruş noktasına dönmüş, uzaklara, St. Francis Nehri kıyısındaki ağaçlara bakıyordu. Tally topun arkasından koştu ama pamuk tarlasının kenarına gelince durdu. Üç kalelik bir vuruş kuralına giriyordu bu.

Bir sonraki atış oyunun son atışı olacaktı. Beyzbol sopası Kovboy'daydı. Hank gerileyip iyice gerindi, tüm gücünü topladı ve Kovboy'un üzerine doğru hızlı bir top fırlattı. Kovboy eğildi ama yeterince hızlı gerileyemedi ve müthiş bir hızla gelen top, tuğlaların üzerine çarpan bir kavunun çıkardığı iğrenç bir sesle tam kurgularına vurdu. Kovboy canhıraş bir çığlık attı ama aynı anda elindeki beyzbol sopasını da bir kızılderili savaş baltası gibi tüm gücüyle ileriye fırlattı. Fakat sopa, onun istediği yere, yani Hank' in iki gözü arasına isabet etmedi. Yere çarpıp sekti ve bacaklarına vurdu. Hank yine bağırarak küfretti ve sonra çılgın bir boğa gibi saldırdı.

Diğerleri de saldırıya geçti. Babam bulunduğu noktadan, Bay Spruill de silonun yanında durduğu yerden fırladılar. Meksikalılardan bazıları da ortaya atıldı. Bense hiç kımıldamadım. Adım atamayacak kadar dehşet içindeydim. Herkes bağıryor ve vuruş noktasına doğru koşuyor gibiydi.

Kovboy bir adım bile gerilemedi. Bir an için hiç kımıldamadan orada öylecene durdu, esmer teni terden parlıyordu, uzun kolları gerilmiş hazır bekliyor, dişleri görünüyordu. Saldıran boğa ona birkaç metre yaklaştığında Kovboy'un elleri hızla harekete geçti, bir eli cebine girdi ve bir sustalı çıktı ortaya. Kovboy sustalılı elinde şöyle bir salladı ve uzun bıçağı açtı - çok keskin, pırıl pırıl bir

çelik parçasıydı bu. Sustalı açılıp bıçak yerine kilitlenince keskin bir çıtırtı duydum, yıllarca unutamayacaktım bu sesi.

Kovboy sustalı bıçağını herkesin görmesi için havaya kaldırdı ve Hank o anda aniden, ayakları kayarak durdu.

Bir buçuk metre geriden, "Bırak onu elinden!" diye bağırdı.

Kovboy sol eliyle onu çağırır gibi bir işaret yaptı, sanki Hadi bakalım iri çocuk, der gibiydi. Gel de al onu benden.

Sustalı bıçak herkesi şoke etmişti ve birkaç saniye süren derin bir sessizlik oldu. Kimse kımıldamıyordu. Duyulan tek ses, ağır ağır alınıp verilen soluklardı. Hank gittikçe uzar gibi görünen bıçağa dikmişti gözlerini. Kovboy'un bu bıçağı daha önce de kullanmış olduğu, onu çok iyi kullandığı ve bir adım daha atarsa Hank' in başını büyük bir mutlulukla kesebileceği konusunda kimsenin kuşkusu yoktu.

Babam birden, elinde beyzbol sopası olduğu halde ikisinin arasına girdi ve Miguel de Kovboy'un yanında belirdi.

Hank tekrar, "Bırak onu elinden," diye tekrarladı. "Erkek gibi dövüş."

Babam beyzbol sopasını ikisine de sallayıp, "Kapa çeneni!" dedi. "Burada kimse kavgaya edemez."

Bay Spruill, Hank'in kolunu yakaladı ve, "Hadi gidelim Hank," dedi.

Babam Miguel'e baktı ve, "Onu alıp ambara götür," diye söylendi.

Diğer Meksikalılar Kovboy'un çevresinde toplandı ve onu âdetâ iterek oradan uzaklaştırdılar. Kovboy onlara itiraz etmeyip döndü ve yürümeye başladı, sustalı bıçak hâlâ elindeydi. Fakat Hank yerinden kımıldamıyordu. Olduğu yerde durup Meksikalıların uzaklaşmasını seyretti, böyle yapmakla galibiyetini ilan ediyordu sanki.

Durduğu yerde, "Bu herifi öldüreceğim," diye homurdandı.

Babam, "Yeteri kadar öldürdün," dedi. "Şimdi git buradan. Ambardan da uzak dur."

Bay Spruill tekrar, "Gidelim," dedi ve diğerleri -Trot, Tally, Bo ve Dale- ağır adımlarla ön bahçeye doğru uzaklaşmaya başladılar. Meksikalılar gözden kaybolunca Hank de kımıldadı, yürümeye

başladı. Uzaklaşırken de babamın duyacağı şekilde, yüksek sesle, "ldreceğim o herifi," diye tekrarladı.

Beyzbol toplarını, eldivenleri ve beyzbol sopasını alıp annemin, babamın ve büyükannemin arkasından koşar adım yürüdüm.

12

O GÜN AKŞAMA DOĞRU Tally arka bahçeye, yanıma geldi. Onu ilk kez çiftlik arazisinde dolaşırken görüyordum, ama aslında günler geçtikçe Spruill'ler toprağımızı daha iyi tanıma konusuyla daha çok ilgilenir olmuşlardı.

Tally'nin elinde küçük bir torba vardı. Ayakları çıplaktı ama üzerini değiştirmiş, onu ilk gördüğümde üzerinde olan daracık elbiseyi giymişti.

Tatlı bir sesle, "Bana bir iyilik yapar mısın Luke?" diye sordu. Yanaklarım kıpkırmızı oldu. Benden nasıl bir iyilik isteyeceğini bilmiyordum ama istediğini yapacağım konusunda en küçük bir kuşku yoktu.

Zor bir çocuk gibi davranmaya çalışarak, "Ne var?" diye sordum.

"Büyükannen anneme, yakında bir dere olduğunu ve orada yıkanabileceğimizi söylemiş. Onun nerede olduğunu biliyor musun acaba?"

Parmağımla kuzey yönünü gösterip, "Elbette. Siler Deresi. Şu tarafta, yaklaşık yarım mil mesafede," dedim.

"Yılan var mı orada?"

Yılanların kimseyi rahatsız etmemesi gerekirmiş gibi güldüm. "Belki birkaç tane su yılanı vardır. Zehirli yılan olmaz oralarda."

"Su temiz mi peki, çamurlu değil mi?"

"Temiz olmalı. Pazar gününden beri yağmur yağmadı."

Kimse dinlemediğinden emin olmak için etrafa bakındı ve sonra, "Benimle gelir misin oraya?" diye sordu.

Kalbim duracak gibi oldu ve ağzımın içi bir anda kurudu. Kendimi zorlayıp, "Neden?" diye sormayı başardım.

Tekrar sırtıttı ve gözlerini benden kaçırdı.

Cilveli bir ifadeyle, "Bilmem," diye şakıdı. "Kimsenin beni görmeyeceğinden emin olmak için."

Halbuki, "Çünkü derenin yerini bilmiyorum," ya da, "Yılan olmadığından emin olmak için," gibi bir şeyler söyleyebilirdi. Veya onu derede yıkanırken göreceğimi ima etmeyen başka bir cevap da bulabilirdi.

Ama bunu yapmadı.

"Korkuyor musun?" diye sordum.

"Biraz." Ev ve ambar gözden kayboluncaya kadar tarlaya giden yolda yürüdük, sonra ilkbahar ekimi için kullandığımız dar patikaya döndük. Yalnız kaldığımızda Tally konuşmaya başladı. Ona ne söyleyeceğimi bilemiyordum ama onun, durumu idare etmeyi bildiğini görünce rahatladım.

"Hank'in yaptıklarına çok üzülüyorum," dedi. "O her zaman sorun çıkarıyor."

"Sen kavgayı gördün mü?" diye sordum.

"Hangi kavgayı?"

"Kasabadakini."

"Hayır. Korkunç muydu?"

"Evet, oldukça korkunçtu. O çocukları çok kötü dövdü. Kavgaya bittikten sonra bile onları dövmeye devam etti."

Tally birden durunca ben de durdum. Bana yaklaştı, ikimiz de hızlı hızlı soluyorduk. "Bana gerçeği söyle Luke. O sopayı önce o mu aldı?"

Onun o kahverengi güzel gözlerine bakınca az kalsın, "Evet," diyecektim. Ama birden kendimi toparladım. Daha dikkatli olmam gerektiğini düşündüm. Ne de olsa Hank'in kardeşiydi, Spruill'lerin sık sık yaptıkları aile kavgalarından biri sırasında, söylediğim her şeyi ona aktarabilirdi. Ricky her zaman, kanın sudan daha koyu olduğunu söylerdi. Hank'in peşimden gelmesini istemezdim doğrusu.

"Her şey çok hızlı oldu," dedim ve yürümeye başladım. Bana hemen yetişti ve birkaç dakika hiç konuşmadı.

Sonra, "Onu tutuklayacaklarını sanıyor musun?" diye sordu.

"Bilmiyorum."

"Deden ne düşünüyor?"

"Biliyorsam kahrolayım." Ricky'nin bazı sözlerini kullanıp onu etkilemeyi düşünmüştüm.

Ama o hiç etkilenmemiş gibi, "Luke, ne biçim bir söz bu!" dedi.

"Özür dilerim." Yürümeye devam ettik. "Daha önce de birini öldürdü mü?" diye sordum.

"Bildğim kadarıyla hayır," dedi.

Dereye yaklaştığımızda, "Bir zamanlar Kuzeye gitti," diye devam etti. "O zaman bir sorun çıkmıştı. Ama biz hiçbir zaman ne olduğunu öğrenemedik."

Hank'in gittiği her yerde sorun çıktığından emindim.

Siler Deresi çiftliğimizin kuzey sınırından geçiyor ve hemen hemen köprüden görülebilen bir noktada bir dirsek yaparak St. Francis Nehri'ne dökülüyordu. Her iki kıyısında da büyük ağaçlar vardı, bu nedenle yazın yüzülüp banyo yapılabilecek serin bir yerdi. Fakat sık sık ve çabucak kururdu, suyu fazla değildi.

Tally'yi, suyun en derin olduğu yerdeki kum setine götürdüm. "En iyi yer burasıdır," dedim.

Etrafına bakınarak, "Derinliği ne kadardır?" diye sordu.

Su temizdi. Çenemin biraz altına dokundum ve, "Hemen hemen burama gelir," dedim.

"Buralarda kimse yoktur, değil mi?" Biraz sinirli gibi görünüyordu.

"Hayır. Herkes çiftlikte şu anda."

"Sen patikaya kadar git ve benim için gözcülük yap, tamam mı?"

Yerimden kımıldamadan, "Peki," dedim.

Torbasını yere bıraktı ve, "Hadi Luke, gitsene," dedi.

"Pekâlâ," dedim ve dönüp yürümeye başladım.

"Hey Luke, röntgencilik yok, tamam mı?"

Kendimi sanki yakalanmış gibi hissettim. Aklımdan asla böyle bir şey geçmemiş gibi elimi ona doğru şöyle bir salladım ve, "Elbette yok," dedim.

Dere kenarından yukarıya doğru tırmandım ve yerden biraz yüksekte, bir karaağacın dalında, oturabileceğim bir yer buldum. Oraya çıkıp oturduğumda bizim ambarın çatısını hemen hemen görebiliyordum.

Tally, "Luke!" diye seslendi.

"Evet!"

"Ortalık sakın mı?"

"Evet!"

Suyun sesini duydum ama gözlerimi güney yönünden ayırmadım. Bir-iki dakika sonra yavaşça döndüm ve dereye baktım. Onu göremedim ama her nedense rahatlar gibi oldum. Dere kenarındaki kum seti hafif bir dirseğin arkasındaydı ve ağaçların dallan sığıyordu.

Bir dakika daha geçti, ama ben kendimi yararsız biri gibi hissetmeye başlamıştım. Buraya geldiğimizi kimse bilmiyordu ve kimse de gelip gizlice onu seyretmeye çalışmazdı. Yıkanan güzel bir kızı seyretme şansını kaç kez bulabilirdim ki? Bunun yanlış olduğunu biliyordum ama kilisede ya da Kutsal Kitap'ta bununla ilgili özel bir yasaklama olduğunu hatırlamıyordum. Belki de büyük bir günah değildi.

Bu işin yaramazlık olduğunu bildiğim için Ricky'yi düşündüm. Böyle bir durumda o ne yapardı acaba?

Karaağacın dalından indim, kum setinin yukarisına varıncaya kadar fundalık ve yabancı otların arasından eğilerek geçtim ve sonra çalılırların arasında yavaşça emekledim.

Elbise ve çamaşırları bir dalda asılı duruyordu. Tally suya iyice girmiş saçlarını yıkıyordu, başı beyaz sabun köpüğüyle kaplıydı. Yüzükoyun otların arasına uzanmış, iki kalın bitki sapı arasından ona bakıyordum, beni göremezdi. Ağaç dalları benden daha hareketliydi.

Tally kendi kendine bir şarkı mırıldanıyordu, serin suyun zevkini çıkararak, derede yıkanan güzel bir kızdı işte. Korkulu gözlerle etrafına bakmıyor, bana güveniyordu.

Bir ara başını suya sokup duruladı, köpükleri hafif ıktıntıya bıraktı. Soma kıyıya u/arıp bir sabun kahin alili. Sn 11 bana döüikti. M- atka tar al alını nldığı gibi gördüm. Benim halt alıl ham olalı ında

olduğu gibi, onun üzerinde de hiçbir şey yoktu ve beklediğim de buydu zaten. Fakat bunun gerçekleştiğini görmek beni baştan aşağıya ürpertti. Sanırım onu daha iyi görebilmek amacıyla içgüdüsel olarak başımı biraz kaldırdım, ama sonra hemen aklım başıma geldi ve tekrar indirdim.

Beni görse hemen babasına, o da benim babama söyler ve babam da beni yürüyemeyecek hale getirinceye kadar döverdi. Annem bir hafta küserdi bana. Büyükannem öyle üzülürdü ki benimle konuşmazdı. Pappy de beni herkesin içinde rezil ederdi. Mahvoldurdum.

Tally, beline kadar suyun içinde, kollarını ve göğüslerini yıkıyordu, onu yandan görüyordum. Daha önce hiç kadın göğsü görmemiştim ve Craighead İlçesi'nde benden başka hiçbir yedi yaşında çocuğun gördüğünü de sanmıyordum. Belki küçük bir çocuk kazara annesinin göğüslerini görmüş olabilirdi ama benim yaşım da hiçbir çocuğun böyle bir manzara görmediğinden emindim.

Durup dururken tekrar Ricky'yi düşündüm ve aklıma şeytansı bir fikir geldi. Onun vücudunun gizli bazı yerlerini görmüştüm ama şimdi her şeyi görmek istiyordum. Bütün gücümle "Yılan!" diye bağırırsam Tally de korkuyla bağırıacaktı. Sabunu, sabun bezini ve çıplak olduğunu da unutacak ve kendini dereden dışarıya, kıyıya atacaktı. Hemen çamaşır ve elbisesini alacaktı ama ben de o muhteşem birkaç saniye içinde her şeyi görebilecektim.

Güçlkle yutkundum, boğazımı temizlemeye çalıştım ve ağzımın kurduğunu hissettim. Kalbim yerinden fırlayacakmış gibi atarken birkaç saniye tereddüt ettim ve bunu yapmakla da sabır konusunda iyi bir ders aldım.

Tally bacaklarını yıkamak için kıyıya biraz daha yaklaştı. Derenin içinde doğruldu ve sadece ayakları suyun içinde kaldı. Elinde sabun ve sabun bezi olduğu halde yavaşça eğilip uzandı, bacaklarını, kalçalarını ve göbeğini ovmaya başladı. Kalbimin atışları iyice hızlanmıştı.

Bir şiire sonra üzerine su serperek durulandı. Yıkınması bitmişti .lllll o halâ ayak bileklerine kadar suyun içinde çırılçıplak, muhteşem bir güzellik olarak duruyordu, sonra birden başını kaldırıp ve hellim gırlılığını uoktasa baktı

Hemen başımı indirdim ve yabancı otların arasına iyice gömülüp saklandım. Bana bağıırıp bir şeyler söylemesini bekledim ama Tally sesini çıkarmadı. Affedilemeyecek bir günahı bu, şimdi emindim bundan.

Pamuk tarlasının kenarına yaklaşınca kadar yavaş yavaş, hiç ses çıkarmadan geriledim. Sonra ağaçları izleyip çılgın gibi süründüm ve sanki hiçbir şey olmamış gibi patika yakınındaki yerimi aldım. Onun geldiğini duyunca canım sıkılmış gibi görünmeye çalıştım.

Saçları ıslaktı; elbisesini değiştirmişti. "Teşekkür ederim Luke," dedi.

"Bir şey değil," diyebildim.

"Şimdi kendimi çok daha iyi hissediyorum."

Ben de öyle, diye düşündüm.

Eve doğru ağır adımlarla yürüdük. Önce hiç konuşmadık ama evin yarı yoluna geldiğimiz zaman, "Beni gördün, değil mi Luke?" diye sordu. Sesi hafif ve oyun oynar gibiydi, ona yalan söylemek istemedim.

"Evet," dedim.

"Önemli değil. Sana kızmadım."

"Kızmadın mı?"

"Hayır. Sanırım erkek çocukların kızlara bakması çok doğal bir olay."

Hiç kuşkusuz doğal görünüyordu bu. Söyleyebilecek hiçbir şey bulamadım.

Tally, "Eğer gelecek sefer de benimle dereye gelir ve gözcülüğümü üstlenirsen bunu yine yapabilirsin," diye devam etti.

"Neyi yapabilirim?"

"Beni seyredebilirsin."

"Tamam," dedim ve bunu hiç beklemeden, çok çabuk söyledim.

"Ama bunu kimseye söyleyemezsin."

"Söylemem."

AKŞAM YEMEĞİNDE, hiçbir şey olmamış gibi yemeğimi ağır ağır yemeye çalıştım. Ama midemde sanki hâlâ bir şeyler hareket

halindeymiş gibiydi, güçlükle yiyebiliyordum. Sanki hâlâ deredeymişiz gibi Tally'yi açık açık görebiliyordum.

Korkunç bir şey yapmıştım ve onu tekrar yapmak için sabırsızlanıyordum.

Büyükannem, "Ne düşünüyorsun öyle Luke?" diye sordu.

Birden irkilip gerçek dünyaya döndüm ve, "Hiçbir şey," dedim.

Pappy, "Hadi," dedi. "Aklında bir şeyler var senin."

İlham gelmekte gecikmedi. "Şu sustalı bıçak," dedim.

Dört büyüğüm de başlarını üzgün üzgün iki yana salladılar.

Büyükannem, "Güzel şeyler düşün," dedi.

İçimden, endişelenme, diye söylendim. O konuda hiç endişen olmasın.

13

ARKA ARKAYA bu ikinci Pazar gününde de kilisedeki âyinin ana konusu ölümdü. Bayan Letha Haley Dockery iriyarı, gürültücü bir kadındı, kocası yıllar önce evden kaçmış ve Kaliforniya'ya gitmişti. Adamın oraya gittiğinde neler yaptığı hakkında hiç kuşkusuz bazı rivayetler vardı ve bunlardan en çok anlatılan ve benim de birkaç kez duyduğum hikâyeye göre adam başka ırktan genç bir kadınla yaşamaya başlamıştı - galiba bir Çinli'ydi bu ama Black Oak'ta duyulan pek çok söylenti gibi bunun da doğruluk derecesi bilinmiyordu. Buradan kim gitmişti Kaliforniya'ya ki?

Bayan Dockery, pek başarılı olamayan, ama pamuk tarlalarını bırakıp gidecek kadar akıllı davranan iki erkek çocuk yetiştirmişti. Çocuklardan biri Memphis'te, diğeri ise Batı'da bir yerlerdeydi işte.

Kadının kuzeydoğu Arkansas'ta başka akrabaları vardı ve uzak bir kuzeni de buradan yirmi mil mesafede, Paragould'da yaşıyordu. Pappy'nin söylediğine göre çok uzak bir akrabaydı bu ve Bayan Dockery'yi hiç sevmezdi. Paragould'da yaşayan bu kuzenin de Kore'de savaşan bir oğlu vardı.

Kilisedeki dualar sırasında Ricky'nin adının da geçmesi hiç hoşuma gitmezdi ve bu ne zaman olsa, Bayan Dockery hemen ayağa fırlar ve cemaate, savaşta onun da akrabası olduğunu hatırlatırdı. Bazen büyükannemi bir köşede sıkıştırır ve ona büyük bir ciddiyetle, cepheden haber beklemenin ne kadar ağır bir yük olduğunu fısıldardı. Pappy kimseye savaştan söz etmezdi ve uzun zaman önce, bir gün kendisine dert ortağı olarak yaklaşmak iste-

yen Bayan Dockery'yi terslemişti. Biz aile olarak Kore'de olanlardan söz etmekten kaçınıyorduk, en azından diğer insanların arasındayken.

Aylar önce, kadının sık sık yaptığı sempati gösterilerinden biri sırasında, birisi, Bayan Dockery'ye, yeğenin bir fotoğrafı olup olmadığını sormuştu. Kilisede onun için çok dua ediyorduk ve birisi de onun resmini görmek istemişti. Ama kadın yeğenin fotoğrafını bulup gösterememiş ve mahcup olmuştu.

Bu yeğen ilk kez cepheye gittiğinde adı Jimmy Nance idi ve kadının dördüncü kuzeninin yeğeniydi - yani onun "çok yakın kuzeninin". Savaşın sürmesiyle beraber bir zaman sonra çocuğun adı Timmy Nance oldu ve artık sadece uzak bir yeğen değil, gerçek bir kuzendi, ikinci ya da üçüncü derece bir kuzen. Bunun kaydını tutamıyorduk artık. Kadın genellikle Timmy adını yeğliyordu ama arada sırada konuşmalarda onun adı Jimmy de oluyordu.

Adı her neyse, işte bu akraba savaşta ölmüştü. Bu haberi o Pazar günü kiliseye gittiğimizde, daha kamyondan bile inmeden önce aldık.

Kadını cemaat salonuna almışlardı, etrafında Pazar okulundan arkadaşları vardı ve kimi ağlıyor, kimi de konuşuyordu. Büyükanem ve annem başsağlığı dilemek için sırada beklerken ben onları uzaktan seyrettim ve Bayan Dockery için gerçekten üzüldüğümü hissettim. Akrabalık derecesi ne olursa olsun kadın büyük üzüntü içindeydi.

Ayrıntılar fısıltı halinde tartışılıyordu: komutanının cipiyle bir yere giderlerken mayın tarlasına girmişlerdi, cipin direksiyonunda o vardı. Cenazesi ülkeye iki aydan önce gelecekti, belki de hiç gelmezdi. Çocuk yirmi yaşındaydı ve Kennett, Missouri'de genç bir karısı vardı.

Kadınlar arasında bunlar konuşulurken Peder Akers geldi ve Bayan Dockery'nin yanına oturdu. Kadının elini tuttu ve uzun uzun, sessizce dua ettiler. Kilisenin tüm cemaati oradaydı, herkes kadına bakıyor, başsağlığı dilemek için sırasını bekliyordu.

Birkaç dakika sonra Pappy'nin sessizce ve yavaşça kapıdan çıktığını gördüm.

Demek ki korktuğumuz başımıza gelirse bizim halimiz de böyle

olacak, diye düşündüm: dünyanın öbür ucundan onun öldüğü haberi gelecekti. Sonra dostlar çevremize toplanacak ve herkes ağlayacaktı.

Boğazım düğümlendi ve gözlerim sulanmaya başladı. Kendi kendime, "Bu bize olamaz," diye söylendim. "Ricky orada cip kullanmaz, kullansa bile mayın tarlasına girmeyecek kadar akıllıdır o. Mutlaka eve gelecektir."

Beni ağlarken görmelerini istemiyordum, hemen binadan çıktım ve tam o sırada Pappy'nin kamyona bindiğini görünce ona kaptıldım. Uzun süre kamyonun sürücü yerinde oturup ön camdan dışarısını seyrettik; sonra Pappy hiçbir şey söylemeden motoru çalıştırdı ve oradan ayrıldık.

Çırçır fabrikasının önünden geçtik. Fabrika Pazar sabahları sessizdi ama her çiftçi içten içe onun tam kapasite çalışmasını isterdi. Fabrika yılda sadece üç ay çalışıyordu.

Nereye gideceğimizi düşünmeden kasabadan çıktık, en azından ben bilmiyordum gideceğimiz yeri. Taşlı tozlu, kenarlarından birkaç metre içerde pamuk sapları sıralanmış arka yollardan geçtik.

Pappy'nin ilk sözü, "İşte, Sisco'lar burada yaşıyor," oldu. Elini direksiyondan çekmeden başıyla sol tarafı gösterdi. Uzakta, pamuk saplarının üzerinden güçlkle görülen tipik bir ortakçı evi vardı. Paslı teneke çatı bel vermiş, veranda yamulmuştu, bahçe topraklı ve pamuk sapları neredeyse çamaşır ipine kadar geliyordu. Etrafta dolaşan kimseyi göremeyince rahatladım. Pappy'yi iyi tanırdım, birden karar verip onların ön bahçesine girebilir ve bir tartışma başlatabilirdi.

Sonu görünmeyen dümdüz pamuk tarlalarının arasından geçip gidiyorduk. Pazar okulundan kurtulmuşum ve buna inanmakta zorluk çekiyordum, benim için bir ikramdı bu. Annem bundan hoşlanmayacaktı ama Pappy ile tartışmaktan da kaçınırdı. Pappy ve büyükannemin, Ricky için endişeli oldukları zamanlarda bana sarıldıklarını annem söylemişti.

Pappy bir süre sonra bir şey gördü ve neredeyse duracak kadar yavaşladı. Tekrar başıyla gösterip, "Burası Embry'lerin yeri," dedi. "Şu Meksikalıları görüyor musun?" Uzanıp bir süre bakındım ve sonunda onları gördüm, beyaz pamuk denizinde dört ya da beş

hasır şapka görülüyordu, adamlar sanki bizi duymuş gibi, saklanmak için eğilmişlerdi.

"Pazar günü pamuk mu topluyorlar?" dedim.

"Evet."

Hızımızı artırdık ve bir süre sonra adamlar gözden kayboldu. Sanki yasadışı bir şey yapılmış gibi, "Ne yapacaksın?" diye sordum.

"Hiçbir şey. Bu Embry'nin meselesi."

Bay Embry bizim kilisenin cemaatindendi. Onun, kutsal istirahat gününde tarlada işi çalıştırabileceğini inanamıyordum. "Onların çalıştığını biliyor mudur dersin?"

"Belki de bilmiyordur. O kiliseye gittikten sonra Meksikalıların gizlice tarlaya girmesi hiç de zor olmaz sanırım." Pappy bunu söylerken kendisi de pek inanmaz gibiydi.

"Ama topladıkları pamuğu tartamazlar ki," dedim ve Pappy gülümsedi.

"Hayır, sanırım tartamazlar." Bu durumda Bay Embry'nin, Meksikalılara Pazar günü pamuk toplama izni vermiş olacağı konusunda karar kıldık. Bu söylentiler her sonbaharda duyulurdu ama ben, Bay Embry gibi dindar bir adamın böyle bir günah işleyebileceğine inanamıyordum. Şoke olmuşum; Pappy ise olmamıştı.

Şu zavallı Meksikalılar. Onları bir yerden bir yere hayvanlar gibi naklediyorlar, köpek gibi çalıştırıyorlardı ve çiftlik sahibi kilisede gizlenirken adamların bir günlük istirahatleri bile ellerinden almıyordu.

Pappy, bir söylentinin gerçek olduğunu açığa çıkarmanın memnuniyetiyle, "Bu konuda sessiz olalım," dedi.

Gizlenecek şeyler çoğalıyordu.

KİLİSEYE DOĞRU YÜRÜRKEN cemaatin ilahi söylediğini duyduk. Dışarda olmamam gereken zamanlarda hiç dışarda olmadım. Pappy kapıyı açarken kendi kendine "On dakika geç kaldık," diye mırıldandı. Herkes ayağa kalkmış ilahi söylüyordu, böylece fazla dikkat çekmeden sıramıza geçebildik. Annemle babama baktım ama onlar beni görmezden geldi. İlahi sona erince yerleri-

mize oturduk, dedemle büyükannemin arasına sıkışmıştım. Ricky tehlikede olabilirdi ama ben hiç kuşkusuz iyi korunacaktım.

Peder Akers savaş ve ölüm konularına girmekten kaçınmazdı. Konuşmaya Timmy Nance hakkındaki üzücü haberle başladı ama bunu zaten herkes duymuştu. Bayan Dockery'yi kendini toparlaması için evine götürmüşlerdi. Onun Pazar okulu sınıfında yemek planları yapıyordu. Peder Akers, cemaatin elbirliği yapması ve içimizden birini teselli etmesi için zamanın geldiğini söyledi.

Bayan Dockery'nin en iyi saati olacaktı bu, hepimiz biliyorduk bunu.

Peder, savaş konusu üzerinde fazla durduğu takdirde âyinden sonra Pappy'nin kendisine çatacağını biliyordu, onun için önceden hazırlanmış olan mesajından sapmadı. Biz Baptistler dünyanın her yanına misyoner göndermekle övünürdük ve şimdi bu mezhep mensupları, bunların desteğine para toplanması amacıyla büyük bir kampanya başlatmıştı. Peder Akers bu konuda konuştu. Hindistan, Kore, Afrika ve Çin gibi yerlere daha fazla misyoner gönderilebilir için daha çok para verilmeliydi. Hz. İsa bizlere, fark gözetmeden tüm insanları sevmemiz gerektiğini öğretmişti. Dünyanın geriye kalanını Hıristiyan yapmak da biz Baptist'lere kalıyordu.

On sent bile vermemeye kararlıydım.

Kazancımın onda birini kiliseye bağışlamamı öğretmişlerdi bana ve bunu istemeyerek yapıyordum. Kutsal Kitap'ta böyle yazıyordu ve bu konuda tartışmak zordu. Ama Peder Akers bundan da fazlasını istiyordu şimdi ve benim açımdan bakıldığında fazlaca bir şansı yoktu. Benim paramdan hiçbir şey gitmeyecekti Kore'ye. Geriye kalan Chandler'ların da benim gibi düşündüğünden emindim. Belki tüm kilise de böyle düşünmekteydi.

Rahip bu sabah yumuşaktı. Günah ve ölümler hakkında değil de sevgi ve yardım konusunda konuşuyordu ama bu işi isteyerek yaptığını sanmıyordum. İçerdeki atmosfer her zamankinden daha sakin olduğundan, kestirmeye başladım.

Âyinden sonra havadan sudan konuşacak halimiz kalmamıştı. Büyükleler hemen kamyona bindi ve oradan aceleyle ayrıldık. Kasabadan çıkarken babam, "Pappy ile nereye gittiniz?" diye sordu.

"Etrafta biraz dolaştık," dedim.

"Nerede?"

Doğuyu gösterdim ve, "Şu tarafta," dedim. "Aslında belirli bir yere gitmedik. Sanırım dedem kiliseden biraz uzaklaşmak istedi."

Babam başını salladı, bizimle beraber gitmiş olmayı ister gibiydi.

PAZAR AKŞAM YEMEĞİNİ bitirmek üzereydik ki, arka kapının hafifçe vurulduğunu duyduk. Kapıya en yakın olan babamdı ve kalkıp arka verandaya çıkınca karşısında Miguel ve Kovboy'u buldu.

Babam, "Anne, sana ihtiyaç var," dedi ve büyükannem kalkıp acele adımlarla mutfaktan çıktı. Biz de arkasından gittik.

Kovboy'un gömleği yoktu; göğsünün sol tarafı şişti, berbat görünüyordu. Sol kolunu güçlkle kaldırabiliyordu ve büyükannem ona kolunu kaldırmasını söyleyince bunu yaptı ama yüzünü buruşturdu. Ona acıdım. Beyzbol topunun vurduğu yerde küçük bir yara vardı. Büyükannem, "Topun dikişleri sayabiliyorum," dedi.

Annem küçük bir leğen suyla bir bez getirdi. Pappy ve babam birkaç dakika sonra sıkılıp çıktılar. Yaralı bir Meksikalının hasadı nasıl etkileyeceğini düşündüklerinden emindim.

Büyükannemin en mutlu olduğu zamanlar doktorluk yaptığı zamanlardı ve Kovboy'u çok iyi tedavi etti. Yarayı temizleyip sardıktan sonra onun başının altına divandan getirdiği bir yastık koydu ve onu arka verandada yatırdı.

Miguel'e, "Hareketsiz durması gerekiyor," dedi.

Sonra yaralıya, "Çok acıyor mu?" diye sordu.

Kovboy başını iki yana sallayıp, "Pek fazla değil," dedi. İngilizcesi bizi şaşırttı.

Büyükannem anneme doğru bakıp, fikir ister gibi, "Acaba ona bir ağrı kesici versem mi?" diye mırıldandı.

Büyükannemin ağrı kesicileri kırılan bir kemikten daha berbatı, Kovboya acıyarak baktım. Ama o beni hemen anladı ve, "Hayır, ilaç istemem," dedi. Büyükannem çuval bezinden yapılmış küçük bir torbaya mutfaktan getirdiği buzlan koydu ve onu yavaşça Kovboy'un şiş kaburgaları üzerine bıraktı. Onun sol kolunu torbanın

üzerine koydu ve, "Torbayı orada tut," dedi. Buzlar tenine değince Kovboy'un tüm vücudu birden kasıldı ama biraz sonra uyuşma başlayınca rahatladı. Birkaç saniye sonra, üzerinden sızan su verandanın döşemesine damlıyordu. Kovboy gözlerini kapadı ve derin nefesler alıp vermeye başladı.

Miguel, "Teşekkür ederim," dedi.

"*Gracias*," dedim ve Miguel bana bakıp gülümsedi.

Onları orada bıraktık ve birer bardak buzlu çay içmek için ön verandaya geçtik.

Büyükannem, verandada salıncaklı divana oturmuş, sallanarak yediklerini hazmetmeye çalışan Pappy'ye baktı ve, "Kaburga kemikleri kırılmış," dedi. Pappy konuşmak istemiyordu ama birkaç saniyelik bir sessizlikten sonra, "Çok kötü," diye homurdandı.

"Onun bir doktora görünmesi gerekiyor."

"Doktor ne yapacak ona?"

"İç kanaması olabilir."

"Belki yoktur."

"Tehlikeli olabilir."

"İç kanaması olsaydı şimdiye kadar ölürdü, değil mi?"

Babam lafa karıştı ve, "Elbette ölürdü," dedi.

Burada iki şey oluyordu. Birincisi ve en önemlisi, erkekler doktora para ödemek zorunda olacaklarını düşünüp bunun dehşetini yaşıyordu. İkinci önemli konu, ikisinin de siperlerde savaşmış olmasıydı. Etrafa saçılmış vücut parçaları, ezilip dağılmış cesetler, kolu bacağı kopmuş insanlar görmüşlerdi ve böyle küçük yaralara tahammülleri yoktu. Her zaman görülen kesikler ve kırıklar hayatın riskleriydi. Bunlara dayanmak gerekirdi.

Büyükannem onları ikna edemeyeceğini biliyordu. "Ölürse bizim hatamız olacak."

Pappy, "Ölmeyecek o Ruth," dedi. "Ölse bile bu bizim hatamız olmayacaktır. Onun kaburgalarını kıran Hank'tir."

Annem kalkıp içeriye girdi. Kendisini yine iyi hissetmiyordu ve onun için endişe ediyordum. Onlar pamuktan söz etmeye başlayınca verandadan ayrıldım.

Dolanıp arkaya gittim, Miguel Kovboy'un yakınında oturuyordu. İkisi de uyuyor gibiydi. Yavaşça eve girdim ve gidip anneme

baktım. Yatağına uzanmıştı, gözleri açıktı. "İyi misin anne?" diye sordum.

"Evet, elbete iyiyim Luke. Beni merak etme."

Kendisini ne kadar kötü hissederse etsin böyle söylerdi o. Birkaç saniye için yatağının kenarına yaslandım ve oradan ayrılmadan önce, "İyi olduğuna emin misin?" dedim.

Hafifçe kolumu okşadı ve, "Ben iyiyim Luke," dedi.

Beyzbol topumu ve eldivenimi almak için Ricky'nin odasına gittim. Sessizce mutfaktan çıktığımda Miguel gitmişti. Kovboy verandanın kenarına oturup ayaklarını aşağıya sarkıtmış, sol kolunu yarasının üstündeki buzlara bastırmıştı. Bu adam beni hâlâ korkutuyordu ama şu haliyle bana bir kötülük yapabileceğini sanmıyordum.

Sertçe yutkundum topu ona doğru uzattım, kaburgalarını kıran toptu bu. Sonra, "O falsolu atışı nasıl yapıyorsun?" diye sordum. Yüzündeki o pek de nazik olmayan ifade gevşedi ve gülümser gibi oldu. Verandanın yanındaki çimenleri gösterip, "Oraya git," dedi. Aşağıya atladım ve dizlerinin yanında durdum.

Kovboy beyzbol topunu, ilk iki parmağı dikişlerin hemen üstüne gelecek şekilde kavradı. Sonra, "İşte böyle," dedi. Pappy'nin de öğrettiği tutuş şekliydi bu.

Topu fırlatırken parmakları topun alt kısmına gelecek şekilde bileğini kıvrıp, "İşte böyle aniden atacaksın," dedi. Bu benim için yeni bir şey değildi. Topu aldım ve onun dediğini aynen yaptım.

Hiç konuşmadan bana bakıyordu. Yüzündeki hafif gülümseme belirtisi kaybolmuştu ve çok acı çekiyor hissine kapıldım.

"Teşekkür ederim," dedim. Başını belli belirsiz salladı.

O anda gözlerim, iş pantolonunun sağ ön cebinden ucu görünen sustalı bıçağına takıldı. Gözlerimi ondan alamıyordum. Onun yüzüne baktım, sonra ikimiz de gözlerimizi sustalıya çevirdik. Kovboy onu yavaça cebinden çıkardı. Bıçağın kabzası dümdüz, koyu yeşildi ve üzerinde oymalar vardı. Onu görmem için kaldırdı, sonra sustasına bastı ve bıçak yerinden fırlayıp açıldı. Yaylı bıçak yerine oturup kilitlendi ve ben geriye sıçradım.

"Onu nereden aldın?" diye sordum. Aptalca bir soruydu bu ve o da buna cevap vermedi.

"Tekrar yapsana," dedim.

Yıldırım gibi bir hareketle bıçağı bacağına dayayıp kabzanın içine katladı, sonra onu sustayla yeniden açarken yüzüme doğru salladı.

"Ben de yapabilir miyim?" diye sordum.

Başını hayır anlamında sertçe iki yana salladı.

"Bununla kimseyi bıçakladın mı?"

Sustalı bıçağı kendisine doğru çekti ve bana kötü kötü baktı, sonra da, "Pek çok adamı," dedi.

Yeterince şey görmüştüm. Geriledim ve koşarak siloyu geçtim, orada yalnız kalmak istiyordum. Bir saat boyunca topu atıp tutarak oynadım ve Tally'nin tekrar dereye gitmek için oradan geçmesini umutsuzlukla bekledim.

13

PAZARTESİ SABAHİ erkenden traktörün yanında sessizce toplandık. Gizlice eve kaçıp Ricky'nin yatağına yatmayı ve günlerce uyumayı o kadar istiyordum ki. Ne pamuk, ne Hank Spruill, ne de hayatı zehir edecek başka bir şey olmalıydı. Büyükannem her zaman, "Kışın dinlenebiliriz," derdi ve bu söylediği doğrudu. Pamuklar toplanıp tarlalar sürüldükten sonra küçük çiftliğimiz soğuk kış ayları süresince kış uykusuna yatacaktı.

Fakat Eylül'ün ortasında soğuk hava uzak bir hayaldi. Pappy, Bay Spruill ve Miguel traktörün yanında yan yana durmuş hararetle konuşurken diğerleri onları dinlemeye çalışıyordu. Meksikalılar ayrı bir grup halinde biraz ilerde bekliyordu. Yapılan plana göre onlar ambar yakınındaki pamuklardan başlayacaktı işe ve böylece tarlaya yürüyerek gidebileceklerdi. Biz Arkansas'lılar biraz daha ilerde çalışacaktık ve pamuk römorku iki grup arasında bir sınır hattı görevi yapacaktı. Hank ve Kovboy arasına mesafe koymak gerekiyordu, aksi takdirde birisi daha ölebilirdi.

Pappy'nin, "Başka sorun yok," dediğini duydum. Kovboy'un sustalı bıçağının cebinden hiç çıkmayacağını herkes biliyordu ve Hank'in, biraz kalın kafalı olmasına rağmen ona tekrar saldıracak kadar aptal olabileceğini sanmıyorduk. O sabah kahvaltıda Pappy, silahlı tek Meksikalının Kovboy olmayacağı tahmininde bulunmuştu. Hank'in dikkatsiz bir hareketiyle, tüm sustalı bıçaklar ortaya çıkabilirdi. Bunu Bay Spruill de kabul etmiş ve Pappy'ye, sorun çıkmayacağı konusunda garanti vermişti. Fakat, kimsenin Hank'i kontrol altında tutamayacağını o zamana kadar herkes öğrenmişti.

Dün gece yağmur yağmıştı ama tarlalarda bunun izi görünmüyordu; pamuklar kuru, toprak tozluysa. Fakat yağmur, Pappy ve babam tarafından kaçınılmaz seller için uğursuz bir uyarı olarak görülüyordu ve ikisinin endişeli halleri bulaşıcı bir hastalık gibiydi.

Ürünümüz hemen hemen mükemmeldi ve gökyüzü boşalmadan önce onları toplamak için birkaç haftamız daha vardı. Traktör tarlada durur durmaz hemen torbalarımızı sırtladık ve pamuk saplarının arasında kaybolduk. Spruill'ler gülmüyor, şarkı söylemiyor, ilerde çalışan Meksikalılardan da ses çıkmıyordu. Ben de artık gizlice kestirmiyordum. Pamukları mümkün olduğunca hızlı topluyordum.

Güneş hemen yükseldi ve pamuklar üzerindeki çiyi buharlaştırmaya başladı. Yoğun hava tenime yapıyor, iş tulumumu ıslatıyor, çenemden ter damlıyordu. Küçük ve kısa olmanın ufak bir avantajı, pamuk saplarından çoğunun boyumdan uzun olmasıydı; böylece biraz gölgede kalıyordum.

İKİ GÜN SIKI BİR ŞEKİLDE pamuk topladıktan sonra römork doldu. Pappy onu kasabaya götürürdü; hep Pappy götürürdü, babam hiç gitmezdi. Annemin bahçe işinde olduğu gibi, pamuğu götürme işi de ben doğmadan çok önce ayarlanmış işlerden biriydi. Onunla gideceğimi herkes bilir ve ben de, çırçır fabrikasına bile olsa bu yolculuktan hoşlanırdım, çünkü kasabaya gitmiş oluyordum.

Akşam yemeğini çabucak yedikten sonra kamyonu tarlaya götürdük ve römorku arkasına taktık. Sonra römorkün kenarlarına çıkıp yüklenen pamukların uçmaması için üzerindeki muşambayı iyice sıkıştırdık. Toplamak için çok çalıştığımız pamuklardan bir kilosunun bile uçması cinayet olurdu.

Yola çıkmak üzere manevra yaparken ambarın arkasında toplanmış yavaş yavaş tortillalarını yiyen Meksikalıları gördüm. Babam alet odasında, John Deer'in ön tekerleklerinden birinin iç lastiğini yamıyordu. Kadınlar bulaşık yıkıyordu. Pappy kamyonu aniden durdurdu. Bana, "Burada bekle," dedi. "Hemen döneceğim." Bir şey unutmuş olmalıydı.

Evden çıkıp geldiğinde elinde on iki kalibrelik kısa namlulu tüfeği vardı, hiçbir şey söylemeden onu sürücü koltuğunun altına koydu.

Bir yanıt alamayacağımı bildiğim halde, "Ava mı gideceğiz?" diye sordum.

Yemekte ya da ön verandada Sisco olayından hiç söz edilmemişti. Sanırım büyükler bu konuyu en azından benim yanımda konuşmamaya karar vermişti. Fakat tüfeğin alınması birçok olasılığı akla getiriyordu.

Aklıma çırcır fabrikasında Gene Autry tarzı bir silahlı çatışma geldi hemen. Bir tarafta iyiler, yani çiftçiler, pamuk römorklarının arasına ve arkasına sığınıp ateş açarken, kötüler, yani Sisco'lar ve arkadaşları da diğer tarafta onlara kurşun yağdırıyordu. Pamuk dolu römorklar isabet aldıkça yeni toplanmış pamuklar havada uçuşuyordu. Pencereler kırılıyordu. Kamyonlar infilak ediyordu. Nehri geçtiğimiz ana kadar, çırcır fabrikasının avlusu ölü ve yaralı dolmuştu.

Pappy'yi konuşmaya zorlamak için, "Birini mi vuracaksın?" diye sordum.

Vites değiştirirken, "Sen kendi işine bak," diye tersledi beni.

Belki de kendisini sinirlendirmiş birisiyle hesaplaşacaktı. Bunu düşünmek, şu ünlü Chandler hikâyelerinden birini getirdi aklıma. Pappy gençken, tüm diğer çiftçiler gibi tarlada çalışırken birkaç katır kullanıyormuş. Traktörler ortaya çıkmadan çok önceymiş bu ve tüm çiftlik işleri insan ve hayvan gücüne dayanıyormuş. İşleri asla pek iyi gitmeyen Woolbright adında bir komşu bir gün onu tarlada görmüş, Pappy'nin katırlarla kötü bir gün geçirdiği belliymiş. Woolbright'ın anlattığı hikâyeye göre, Pappy elindeki koca bir sopayla zavallı hayvanların başına vuruyormuş. Woolbright daha sonra bu hikâyeyi kahvehanede anlatırken, "Elimde ıslak bir çuval olsaydı Eli Chandler'a bir iki şey öğrettirdim," demiş. Bu laf dönüp dolaşıp Pappy'nin kulağına gitmiş. Birkaç gün sonra, tarlalarda geçen uzun ve sıcak bir gün sonunda, Pappy bir çuval alıp bir kova suyun içine koymuş ve akşam yemeğini bile yemeden üç mil yürüyüp Woolbright'ın evine gitmiş. Bu mesafe hikâyeyi anlatana göre beş milden on mile kadar değişirdi.

Pappy oraya vardığında Woolbright'a seslenip dışarıya çıkmasını ve kendisiyle hesaplaşmasını istemiş. "Voolbright akşam yemeğini bitiriyormuş, ama bir sürü çocuğu olup olmadığından söz edilmezdi hikâyede. Her neyse, Voolbright telli kapıya gelip dışarıya, ön verandasına bakmış ve evin içinde daha güvende olacağına karar vermiş.

Pappy, dışarıya çıkması için ona durmadan bağıriyormuş. "İşte istediğin ıslak çuvalı getirdim Voolbright!" diye sesleniyormuş. "Şimdi çık dışarı da şu işi bitir!"

Voolbright evin arkasındaki bir odaya kaçmış ve onun çıkma-yacağını anlayan Pappy de ıslak çuvalı telli kapıdan içeriye fırlatmış. Sonra üç mil mi, beş ya da on mil mi bilmem, yürüyerek eve dönmüş ve yemek yemeden yatmış.

Bu hikâyeyi, gerçek olduğuna inanacak kadar çok dinlemiştim. Annem bile inanırdı buna. Eli Chandler gençliğinde çok sinirli, kavgacı bir adammış ve şimdi altmış yaşında bile hâlâ aynı.

Fakat Pappy kendini savunma dışında kimseyi öldüremezdi. Kavgalarında da genellikle yumruklarını ya da çuval gibi daha az tehlikeli silahları yeğlerdi. Silahı her ihtimale karşı almıştı yanına. Sisco'lar çılgın insanlardı.

Çırcır fabrikasına vardığımızda makineler gürültüyle çalışıyordu. Önümüzde uzun bir römork sırası vardı ve orada saatlerce kalacağımızı biliyordum. Pappy motoru susturup parmaklarıyla direksiyon üzerinde tempo tutmaya başladığında hava kararmıştı. Cardinal'lerin maçı vardı ve bir an önce eve dönmek istiyordum.

Pappy kamyondan inmeden önce bir süre römorklara, kamyonlara ve traktörlere baktı, sağa sola koşuşturan çiftlik ve çırcır işçilerini seyretti. Dert aranıyor gibiydi ama bulamayınca, bir an düşündü ve, "İçeriye gidip bir bakacağım. Sen burada bekle," dedi.

Onun taşlı avluyu geçip ofis dışındaki bir grup adamın yanında durduğunu gördüm. Bir süre, konuşup dinleyerek orada kaldı. Sırada bizden önde olan bir römorkun yakınında başka bir grup toplanmıştı, birkaç genç adam sigara içiyor, konuşuyor ve bekliyordu. Çırcır fabrikası hareketliliğin merkezi olmasına rağmen işler yavaş yürüyordu.

Birden kamyonumuzun arkasından çıkan birini fark ettim. Bir ses,

"Merhaba Luke," deyince irkildim. Dönüp bakınca Jackie Moon'un dostça ifadeli yüzünü gördüm, kasabanın kuzeyinde yaşayan, benden epey büyük bir çocuktur.

Rahatladım ve, "Merhaba Jackie," dedim. Bir an için Sisco'lardan birinin bana bir tuzak hazırladığını düşünmüştüm. Jackie sırtını fabrikaya dönüp çamurluğun üzerine eğildi ve daha önceden sardığı sigarayı çıkardı. Sonra, "Ricky den haber aldınız mı?" diye sordu.

Sigaraya baktım. "Son günlerde almadık," dedim. "Birkaç hafta önce bir mektup gelmişti."

"Nasılmış peki?"

"Sanırım iyiymiş."

Kıbriti kamyonun yan tarafına sürüp sigarayı yaktı. Zayıf, uzun boyluydu ve hatırladığım kadarıyla Monette Lisesi'nde uzun süre basketbol takımının yıldızlarından biri olarak oynamıştı. Ricky okulun arkasında sigara içerken yakalanıncaya kadar beraber oynamışlardı. Savaşta bir bacağına kaybetmiş bir gazi olan takım çalıştırıcısı Ricky'yi takımdan atmıştı. Pappy o zaman bir hafta boyunca ortalarda dolaşmış ve küçük oğlunu öldürmekle tehdit etmişti. Ricky bir gün bana, basketboldan zaten bıktığını söyledi. O futbol oynamak istiyordu ama pamuk toplama işi nedeniyle Monette bir futbol takımı kuramıyordu.

Jackie, "Ben de oraya gidebilirim," dedi.

"Kore'ye mi?"

"Evet."

Kore'de ona ihtiyaç duyduklarını düşünmesinin nedenini sor-mak istedim. Pamuk toplamaktan hoşlanmıyordum ama mermilere hedef olmaktansa bu işi yapmayı yeğlerdim elbet. "Basketboldan ne haber?" diye sordum. Arkansas State takımının Jackie'yi alacağı konusunda söylentiler vardı.

"Okuldan ayrılıyorum," dedi ve sigara dumanını havaya savurdu.

"Neden?"

"Bıktım artık. Bu işi bazen aralıklarla da olsa on iki yıldır götürüyorum. Ailede bunu en uzun yapan benim. Yeterince öğrendim sanıyorum."

Bölgemizde çocuklar her zaman okulu bırakırdı. Ricky de birçok kez bunu denemiş ve sonunda Pappy de önemsemez olmuştu. Fakat büyükannem ısrarcı olmuş ve Ricky en sonunda okulu bitirmeyi başarmıştı.

Jackie uzaklara bakarak, "Orada bir sürü insan vuruluyor," dedi.

Bu hiç de duymak istediğim bir şey değildi, sesimi çıkarmadım. Sigarasını bitirdi ve ellerini ceplerine soktu. Sonra, yine yüzüme bakmadan, "Senin şu Sisco kavgasını gördüğünü söylüyorlar," dedi.

Kasabaya gelirken her nedense burada yine kavgadan söz edileceğini düşünmüştüm. Babamın, bu olayı kimseyle tartışmamam konusundaki sert uyarısını hatırladım.

Fakat Jackie'ye güvenebilirdim. Ricky ve o beraber büyümüşlerdi.

"Bir sürü insan gördü onu," dedim.

"Evet ama kimse konuşmuyor. Orman köylüleri tek kelime etmiyor, çünkü kavga eden adam onlardan biriydi. Buranın yerlileri de ağzım açmıyor, çünkü Eli herkese ağzını kapalı tutmasını söylemiş. Böyle söylüyorlar işte."

Ona inanıyordum. Eli Chandler'ın, en azından pamuk toplarıncaya kadar, Baptist kardeşlerinden bu konuda yardım istediğinden bir an bile kuşku duymamıştım.

"Sisco'lardan ne haber?" diye sordum.

"Kimse görmemiş onları. Pek görünmüyorlar ortalıkta. Cenaze törenini geçen Cuma yapmışlar. Sisco'lar mezarı kendileri kazmış; onu Bethel kilisesi arkasına gömmüşler. Stick onları yakından izliyor."

Çırcır fabrikasından gürültüler gelirken aramızda yine uzun bir sessizlik oldu. Jackie bir sigara daha sarıp yaktı ve bir süre sonra, "Seni kavga yerinde gördüm," dedi.

Bir suç işlerken yakalanmış gibi hissettim. Söylemeyi düşündüğüm tek şey, "Ee," oldu.

"Seni Pinter'ların küçük oğluyla birlikte gördüm. Şu orman köylüsü o sopayı eline alınca ikinize baktım ve, 'Bu çocuklar bunu görmemeli,' diye düşündüm. Ve haklıydım."

"Bu olayı görmemeyi isterdim."

"Ben de görmek istemezdim bunu," dedi ve ağızından düzgün bir duman çemberi çıkardı.

Pappy'nin yakınlarda olmadığından emin olmak için fabrikaya doğru baktım. Hâlâ içerde bir yerlerde, fabrika sahibinin belgeleri muhafaza ettiği küçük ofisteydi. Başka römorklar da gelmiş ve arkamızda sıraya girmişti. "Stick'le konuştun mu?" diye sordum.

"Hayır. Konuşmayı da düşünmüyorum. Ya sen?"

"Ben konuştum, evimize geldi."

"O orman köylüsüyle de konuştu mu peki?"

"Evet."

"O halde Stick onun adını biliyor, öyle mi?"

"Sanırım biliyordur."

"Neden tutuklamadı onu peki?"

"Bilmiyorum. Ben onun üç kişiye karşı tek başına kavga ettiğini söyledim."

Jackie bir şeyler homurdandı ve çimenlere tükürdü. "Üç kişiyle kavga etti ama kimsenin ölmesi gerekmezdi. Sisco'ları sevmem, kimse de sevmez, ama onları bu kadar korkunç dövmek zorunda değildi o çocuk."

Bir şey söylemedim. Jackie, sigaradan derin bir nefes çekti, dumanı ağızından ve burnundan çıkararak konuşmaya devam etti.

"Hank'in suratı kan rengi gibi kıpkırmızıydı, gözleri parlıyordu, birden durdu ve sanki bir hayalet onu tutmuş ve kavgayı bitirmiş gibi yerdeki çocuklara baktı. Sonra geriledi, doğruldu ve onları sanki başka birisi o hale getirmiş gibi tekrar yerdeki çocuklara baktı. Ondan sonra oradan uzaklaşıp ana caddeye çıktı ve o zaman diğer Sisco'lar ve yakınları koşup çocukları aldı oradan. Roe Duncan'ın pikabını alıp onları eve götürdüler. Jerry bir daha asla kendine gelmedi. Jerry'yi gece yarısı hastaneye Roe kendisi götürdü ama dediğine göre çocuk oraya varmadan önce ölmüştü. Kafatası kırılmış. Diğer ikisinin ölmemesi büyük şans. Onları da Jerry kadar kötü dövmüştü. Ben hayatımda böyle şey görmedim."

"Ben de görmedim."

"Senin yerinde olsam bir süre kavga seyretmezdim. Henüz çok gençsin."

"Beni merak etme sen." Çırçır fabrikasına bakınca Pappy'yi gördüm.

"İşte, Pappy geliyor," dedim.

Jackie sigarasını yere atıp ayağıyla ezdi.

"Sana söylediklerimi kimseye anlatma, tamam mı?"

"Elbette."

"Şu orman köylüsüyle başımın derde girmesini istemem."

"Tek kelime etmem."

"Ricky'ye selamımı söyle. Ben oraya gidinceye kadar düşmanları yanına yaklaştırmasin."

"Söylerim Jackie."

Geldiği gibi yine sessizce uzaklaştı Jackie.

Saklayacağım sırlar giderek çoğalıyordu.

Pappy römorku kamyondan ayırdı ve direksiyonun arkasına geçti. "Burada üç saat beklemeyeceğiz," diye homurdandı ve motoru çalıştırdı. Fabrikadan ayrıldık ve kasabadan çıktık. Gecenin daha geç bir saatinde çırçır fabrikasının işçilerinden biri römorkumuza küçük bir traktör bağlayıp onu ileriye çekecekti. Pamuk fabrikanın içine çekilecek ve bir saat sonra iki mükemmel balya çıkacaktı ortaya. Balyalar tartılacak ve her iki balyadan da örnek alınıp pamuk tüccarının değerlendirmesi için bir yana konacaktı. Pappy kahvaltıdan sonra fabrikaya dönüp römorku alacaktı. Balyalarla örnekleri inceleyecek ve bu tartı işini unutacaktı.

ERTESİ GÜN Ricky'den bir mektup geldi. Ayaklarımızı sürüyerek, sırtımız ağrıyarak arka kapıdan girdiğimizde bulmamız için büyükannem onu mutfak masasının üzerine bırakmıştı. O gün yetmiş sekiz libre, yani otuz beş kilo pamuk toplamıştım, çok yalan söylendiğinden rekorları izlemek kolay değildi ama benim gibi yedi yaşında bir çocuk için bu bir rekordu. Özellikle çocuklar çok yalan söylerdi. Pappy ve babam şimdi her gün beş yüz libre, yani iki yüz yirmi beş kilo kadar pamuk topluyordu.

Büyükannem gülümsüyor ve kendi kendine bir şarkı mırılda-
nıyordu, onun için haberlerin iyi olduğunu anlamıştık. Biz içeriye
girince mektubu kaptı ve bize yüksek sesle okudu. Şimdiye kadar
onu ezberlemiş olmalıydı.

*Sevgili Anneciğim, Babacığım, Jesse, Kathleen ve Luke:
Umarım bizim oralarda her şey yolundadır. Pamuk toplamayı özleyebileceğimi hiç sanmazdım ama, şu anda evde olmayı çok isterdim. Her şeyi özledim - çiftliği, kızarmış tavuğu, Cardinal'leri. Dodgers'ların şampiyon olacağını düşünebiliyor musunuz? Bu beni hasta ediyor.*

Her neyse burada iyiyim. Etrafsakin. Artık cephe değiliz. Birliğim beş mil cephe gerisinde ve biraz rahat uyuyabiliyoruz. Üşümüyoruz, dinleniyoruz, yemekler güzel, şu anda kimse bize ateş etmiyor ve biz de kimseye ateş etmiyoruz.

Artık gerçekten yakında eve dönebileceğimi düşünüyorum. Her şey biraz yavaşlamış gibi görünüyor. Barış görüşmeleri gibi şeyler duyuyor ve dua edip bekliyoruz.

Son birkaç mektubunuzu aldım; onlar benim için çok şey ifade ediyor. Bana yazmaya devam edin. Luke, mektubun biraz kısaydı, bana daha uzun yaz.

*Artık kesmeliyim. Hepinize sevgiler,
Ricky*

MEKTUBU ELDEN ELE GEÇİRDİK, tekrar tekrar okuduk, sonra büyükannem onu alıp radyonun yanındaki bir puro kutusuna koydu. Ricky'nin bütün mektupları o kutudaydı ve gecenin bir saatinde mutfağa girip de Pappy ya da büyükannemi onları tekrar okurken yakalamak olağandışı bir olay değildi.

Yeni mektup bize sertleşmiş adalelerimizi ve yanmış tenimizi unutturdu ve masaya oturup bir an önce Ricky'ye yazabilmek için yemeğimizi aceleyle yedik.

Mektup bloknotumla kurşunkalemimi aldım ve ona Jerry Sisco ve Hank Spruill hakkında her şeyi, hiçbir ayrıntıyı ihmal etmeden yazdım. Kanlar, parçalanan sopa, Stick Powers, her şeyi. Kelimelerin birçoğunu nasıl heceleyeceğimi bilmiyordum ama tahmin ederek yazdım. Yanlış heceleme için beni affedecek biri varsa o da Ricky idi. Büyüklerin tüm bu dedikoduları Kore'ye kadar gönderdiğimi bilmesini istemediğimden bloknotu mümkün olduğunca iyi sakladım.

Aynı anda beş mektup yazılmıştı ve aynı olayların Ricky'ye beş

ayrı şekilde anlatıldığından emindim. Mektup yazarken büyükler garip hikâyeler anlattı. Hasadın ortasında mutlu bir andı bu. Pappy radyoyu açtı ve mektuplarımız gittikçe uzarken Cardinal'leri bulduk.

Mutfak masasına oturmuş gülüşür, mektup yazar ve bir yandan da Cardinal'ler maçını dinlerken, Ricky'nin yakında eve geleceği konusunda en küçük bir kuşku yoktu içimizde.

O, geleceğini söylediye gelirdi.

13

PERŞEMBE GÜNÜ ÖĞLEDEN SONRA annem tarlada beni buldu ve bahçede bana ihtiyacı olduğunu söyledi. Omuzumdaki pamuk torbasının askısını büyük bir mutlulukla çıkardım ve diğer işçileri pamuklar arasında bırakıp ayrıldım oradan. İkimiz de iş günü bittiği için mutlu ve rahat, eve doğru yürüdük.

Yolda annem, "Latcher'lara gitmeliyiz," dedi. "Onlar için çok üzülüyorum. Aç olabilirler biliyor musun?"

Latcher'ların bir bahçesi vardı ama pek de bahçeye benzemiyordu. Onların aç olabileceğini sanmıyordum. Belki bir tarafa koyacakları yedek yiyecekleri olmayabilirdi ama Craighead İlçesi'nde kimsenin açlıktan öldüğü duyulmamıştı. En fakir ortakçılar bile domates, hıyar yetiştirebiliyordu. Her çiftçi ailesinde yumurtlayan birkaç tavuk vardı.

Fakat annem Libby'yi görmeye kararlıydı, dedikodular ancak bu şekilde doğrulanabilir ya da reddedilebilirdi.

Biz bahçeye girdiğimiz zaman, annemin ne yapmak istediğini anladım. Eğer acele eder ve iş saati bitmeden Latcher'lara gidebilirsek evin büyükleri ve diğer çocukların hepsi tarlada olacaktı. Libby'yi, eğer gerçekten hamileyse, büyük olasılıkla evde yalnız başına bulabilecektik. Çaresiz kalacak ve sebzeleri bizden almak için evden dışarıya çıkacaktı. Koruyucuları evde yokken onu şaşırtıp sürpriz yapacak, iyilik yapan Hıristiyanlar olarak yakından görecektik. Parlak bir plandı bu.

Annemin sıkı gözetimi altında domates, hıyar, bezelye, taze fasulye, mısır topluyordum; bahçedeki her şeyden biraz vardı. An-

nem, "Şurda, sağındaki şu küçük kırmızı domatesi kopar Luke," dedi. "Hayır, hayır, o bezelyeler biraz daha bekleyebilir." Durdu ve, "Hayır," diye ekledi. "O hıyar henüz olmamış."

Sebzeleri genellikle kendisi toplamasına rağmen bazen durup beni seyrederdi. Uzakta durup her yanı gözden geçirse ve bir sanatçı gözüyle sebzeleri saplarından koparan benim ya da babamın yaptığı işi yönetebilse bahçenin dengesi korunabilirdi.

Bahçeyi sevmiyordum ama o anda tarladan daha çok nefret ediyordum. Her şey pamuk toplamaktan iyiydi.

Bir mısır koçanım koparmak için uzandım ama sapların arasında gördüğüm bir şey beni olduğum yerde aniden hareketsiz bıraktı, donup kaldım. Bahçenin ötesinde küçük, oyun oynanamayacak kadar dar ve hiçbir işe yaramayan gölgeli, şerit halinde bir yeşillik vardı. Evimizin trafikten uzak olan doğu duvarı onun hemen yanındaydı. Batı tarafında mutfak kapısı, kamyonumuzun park ettiği yer, ambara giden patika, müstemilat ve tarlalar bulunuyordu. Her şey batı yönündeydi; doğuda hiçbir şey yoktu.

Köşede, bahçeye bakan ve herkesin gözünden uzak bir noktada birisi kaplama tahtasının dibinde bir bölümü boyamıştı. Orası beyaza boyanmıştı. Evin geriye kalan kısmı eskisi gibi soluk kah-verengi, dayanıklı meşe kaplama tahtaları yine aynı koyu, kasvetli renkteydi.

Annem, "Ne var Luke?" diye sordu. Bahçesinde hiçbir zaman acele etmezdi, çünkü burası onun sığınağıydı, ama bugün bir tuzak kurmuştu ve zaman önemliydi.

Hâlâ donmuş gibi, "Bilmiyorum," dedim.

Annem yanıma gelip bahçenin kenarında yetişen ve orasını dışardan ayıran mısır saplarının arasından ileriye baktı ve boyanmış tahtayı görünce o da benim gibi donup kaldı.

Boya köşede koyuydu ama kaplama tahtasının evin arkasına doğru uzadığı bölümde incelmışti. Orada bir çalışma yapıldığı belliydi. Birisi evimizi boyuyordu.

Annem, yüzünde hafif bir gülümseme ve yumuşak bir sesle, "Bu Trot," dedi.

Ben onu hiç düşünmemiştim, bu işi yapanın o olacağı aklıma bile gelmemişti. Ama başka kim olabilirdi bu? Hepimiz tarlada esir

gibi çalışırken bütün gün yapacak işi olmadan ön bahçede dolaşan kimdi? Bu kadar yavaş bir tempoyla başka kim çalışabilirdi? Başka kim, birinin evini onun iznini almadan boyayacak kadar kafasız olabilirdi?

Otyolucuların küçük, boyasız eviyle ilgili olarak bana işkence yapan Hank'e bunu kesmesi için bağırın da Trot olmuştu. Beni savunmak için ortaya atılan Trot'tu.

Peki ama boya için gerekli parayı nerden bulmuştu Trot? Ayrıca, acaba bunu neden yapıyordu? Kafamda bir sürü soru vardı.

Annem bir adım geriledi ve bahçeden çıktı. Arkasından yürüdüm ve beraberce evin köşesine gidip boyalı tahtaya baktık. Boya kokuyor ve yapışkan görünüyordu. Annem gözleriyle ön bahçeyi taradı. Trot ortalarda görünmüyordu.

"Ne yapacağız?" diye sordum.

"Hiçbir şey, en azından şimdilik."

"Bunu birine söyleyecek misin?"

"Bunu babana anlatacağım. Bu arada bunu bir sır olarak saklayalım."

"Sır saklamanın çocuklar için kötü olduğunu söylemiştin."

"Sadece anne ve babandan sır saklamak kötüdür."

İki hasır sepeti sebzelerle doldurduk ve kamyona yükledik. Annem genelde ayda bir araba kullanırdı. Pappy'nin kamyonunu kullanabiliyordu elbette ama direksiyonun arkasında pek rahat olmuyordu. Direksiyonu sıkıca kavradı, debriyaj ve freni pompaladı, sonra kontak anahtarını çevirdi. Geri viteste sarsıldık ve hatta eski kamyon yavaşça dönerken güldük. Oradan ayrılırken Trot'un, Spruill'lerin kamyonu altına uzanmış, arka lastiğin gerisinden bizi seyrettiğini gördüm.

Birkaç dakika sonra nehre vardığımızda eğlence bitti. Annem vites küçültüp öne doğru, direksiyonun üzerine eğildi ve gözleri korkuyla parlarken, "Sıkı tutun Luke," dedi. Neye tutunacaktım ki? Kenarında korkuluk olmayan tek şeridi bir köprüydü bu. Annem yolun dışına çıkarsa ikimiz de boğulurduk.

İnanırcı olmaktan uzak bir ifadeyle, "Bunu başarabilirsin anne," dedim.

"Elbete yapabilirim," dedi. Onunla daha önce de köprüyü geç-

miştım ve bu her zaman bir macera olmuştu. İkimiz de aşağıya bakmaya korkarak yola devam ettik. Diğer taraftaki toprak yola çinkıncaya kadar nefes bile almadık.

"Bravo anne," dedim.

Nihayet nefesini bırakarak, "Hiç de zor değildi," dedi.

Önce tarlalarda Latcher'lardan kimseyi göremedim, ama eve yaklaşırken pamukların sonuna doğru beyazlıkların arasında birkaç hasır şapkayı fark ettim. Bizi duyup duymadıklarını bilmiyordum ama pamuk toplamaya devam ettiler. Ön verandaya yakın bir noktaya park ederken kamyonun etrafındaki toz bulutu da yavaş yavaş yere indi. Biz daha kamyonundan çıkmadan, Bayan Latcher ellerini asabi bir tavırla bir beze silerek merdivenden aşağıya inmeye başladı. Kendi kendine konuşuyor gibiydi ve endişeli görünüyordu.

Uzaklara bakarak, "Merhaba Bayan Chandler," dedi. Annemin adını neden kullanmadığını merak ediyordum. Annemden yaşlıydı ve en azından altı çocuk fazlası vardı.

"Merhaba Darla. Size biraz sebze getirdik."

İki kadın birbirine bakıyordu. Bayan Latcher endişeli bir sesle, "Geldiğiniz için çok sevindim," dedi.

"Bir şey mi oldu?"

Bayan Latcher bana baktı ama sadece bir saniye sürdü bu bakış. "Yardımaınıza ihtiyacım var. Şey, Libby. Sanırım Libby doğum yapacak."

Annem sanki durumu bilmiyormuş gibi, "Doğum mu?" diye sordu.

"Evet. Sanırım doğum sancıları başladı."

"O halde doktoru çağıralım."

"Oh hayır. Bunu yapamayız. Bunu kimse bilmemeli. Hiç kimse. Sessizce olmalı bu iş."

Kamyonun arkasına geçtim ve Bayan Latcher beni görmesin diye hafifçe eğildim. Böylece daha fazla konuşabilirdi. Büyük bir şeyler olmak üzereydi ve bunun bir parçasını bile kaçırmak istemiyordum.

Kadın çatlak bir sesle, "Çok utanıyoruz," dedi. "Kızım bize babanın kim olduğunu söylemiyor, ama şu anda umurumda bile değil bu. Sadece bebeğin dünyaya gelmesini istiyorum ben."

"O halde bir doktora ihtiyacınız var."

"Hayır efendim. Bunu hiç kimse bilmemeli. Buraya doktor gelirse bütün ilçe öğrenir bunu. Sessiz yapmalıyız bu işi Bayan Chandler. Bana söz verir misiniz?"

Zavallı kadın ağlamaya başlamıştı. Black Oak'ta aylardan beri dedikodusu yapılan bir olayı sır olarak saklamak istiyordu, çaresizdi.

Annem ona cevap vermeden, "Onu bir görelim bakalım," dedi ve kadın eve doğru yürüdü. Annem omuzunun üzerinden, "Luke, sen burada, kamyonun yanında kal," dedi.

Onlar içeriye girer girmez evin etrafında dolaştım ve gördüğüm ilk pencereden içeriye baktım. Döşemesinde eski, kirli minderler bulunan küçük bir oturma odasıydı burası. Daha sonraki pencerede onların sesini duydum. Hiç kımıldamadan durdum ve dinledim. Tarlalar arkamdaydı.

Bayan Latcher, "Libby, bu hanım Bayan Chandler," diyordu. "Buraya sana yardıma geldi."

Libby inleyerek anlayamadığım bir şeyler söyledi. Çok acı çekiyor gibiydi. Sonra onun, "Çok özür dilerim," dediğini duydum.

Annem, "Her şey iyi olacak," dedi. "Doğum sancılarının ne zaman başladı?"

Bayan Latcher, "Hemen hemen bir saat önce," diye cevap verdi.

Libby daha yüksek bir sesle, "Çok korkuyorum anne," dedi. Sesi dehşet doluydu, iki kadın da onu sakinleştirmeye çalışıyordu.

Kadın anatomisi konusunda artık bir acemi olmadığımın, hamile bir kıza bakmak için sabırsızlanıyordum. Fakat sesi pencereye çok yakındı ve içeriye bakarken yakalanırsam babam beni bir hafta döverdi. Doğum sancıları çeken bir kadına izinsiz olarak bakmak hiç kuşkusuz çok büyük bir günah olmalıydı. Ona bakarken hemen buracıkta kör bile olabilirdim.

Fakat kendimi tutamıyordum. Eğildim ve sessizce pencere pervazının altına geçtim. Hasır şapkamı çıkardım ve yavaşça doğruluyordum ki koca bir çamur topağı başımın elli santim kadar açığından geçti. Gürültüyle evin duvarına çarptı ve sallanan kaplama tahtalarını sarsarak kadınların korkup bağırmasına neden oldu.

Çamurun bir kısmı dağıldı ve yüzüme sıçradı. Yere düştüm ve yuvarlanarak pencereden uzaklaştım. Sıçrayarak ayağa kalkıp tarlalara baktım.

Percy Latcher uzakta değildi, iki pamuk sırasının arasında bir elinde başka bir çamur topağı olduğu halde durmuş, onu da bana atmaya niyetleniyordu.

Bir ses, "Senin oğlan," dedi.

Pencereye baktım ve Bayan Latcher'm başını görür gibi oldum. Percy'ye bir kez daha baktım ve sonra üzerine kaynar su dökülmüş bir köpek gibi kamyona koştum. Ön koltuğa oturdum, pencereyi kaldırdım ve annemi beklemeye başladım.

Percy tarlaya dalıp kayboldu. Paydos zamanı geliyordu ve Latcher'ların diğerleri gelmeden buradan gitmek istiyordum.

Verandada iki küçük çocuk belirdi, ikisi de çıplaktı, biri kız biri oğlandı ve o anda ablalarının buraya bir bebek daha getireceği konusunda neler düşündüklerini merak ettim. Gözlerini bana dikmiş bakıyorlardı.

Annem acele adımlarla dışarıya çıktı, Bayan Latcher hemen arkasındaydı ve kamyona doğru yürürken hızlı hızlı konuşuyorlardı.

Annem, büyükannemden söz ederek, "Ruth'u getireceğim," dedi.

Bayan Latcher, "Lütfen getirin ve çabuk olun," diye sızlandı.

"Ruth bu işi çok yapmıştır."

"Lütfen getirin onu. Lütfen kimseye söylemeyin. Size güvenebilir miyiz Bayan Chandler?"

Annem kamyonun kapısını açmış binmeye çalışıyordu. "Elbette güvenebilirsiniz."

Bayan Latcher gözlerindeki yaşları silerek, "Çok utanıyoruz," dedi. "Lütfen kimseye söylemeyin."

Annem kontak anahtarını çevirirken, "Her şey yoluna girecek Darla," dedi. "Yarım saat sonra döneceğim."

Vitesi geriye alıp birkaç kez sarsılıp durduktan sonra döndük ve Latcher'ların yerinden uzaklaştık. Annem şimdi kamyonun hızını artırmıştı ve bu da onun dikkatini yola vermesine neden oldu.

Bir süre sonra, "Libby Latcher'ı gördün mü?" diye sordu.

Hemen ve kesin bir ifadeyle, "Hayır efendim," dedim. Bu sorunun geleceğini biliyordum ve gerçeği söylemek için hazırdım.

"Emin misin?"

"Evet efendim."

"Evin yanında ne yapıyordun peki?"

"Orada dolaşıyordum ki Percy bana bir çamur topağı attı. Eve çarpan buydu işte. Bu benim değil, Percy'nin suçu." Hızlı ve kesin bir ifadeyle konuştum; annemin bana inanmak istediğini biliyordum. Onun aklında şimdi daha önemli sorunlar vardı.

Köprüde durduk. Annem vitesi küçülttü, nefesini tuttu ve tekrar, "Sıkı tutun Luke," dedi.

BÜYÜKANNEM ARKA BAHÇEDE, pompanın yanında ellerini yüzünü kuruyor ve akşam yemeğine hazırlanıyordu. Anneme yetişmek için koşmak zorunda kaldım.

Annem, "Latcher'lara gitmemiz gerekiyor," dedi. "Kızın doğum sancıları başladı ve annesi doğumu senin yaptırmam istiyor."

Büyükannemin yorgun gözleri yeni bir maceranın heyecanıyla birden canlandı ve, "Aman Tanrım," dedi. "Demek gerçekten hamile."

"Evet öyle. Bir saatten fazla bir zamandır doğum sancısı çekiyor."

Onları dikkatle dinliyor ve böyle bir olaya karışmış olduğum için zevkleniyordum ki birden ve hiç nedeni yokken ikisi de dönüp bana baktı. Annem sert bir sesle ve sanki evin nerede olduğunu bilmiyormuşum gibi parmağıyla göstererek, "Luke, eve gir," dedi.

Kırılmış gibi, "Ne yaptım ki?" diye sordum.

"Eve gir," diye tekrarladı. Ayağımı sürüyüp yürüdüm. Onunla tartışmaktan hiçbir şey kazanamazdım. Onlar seslerini alçaltıp konuşmaya devam etti ve arka verandaya gittiğimde annem beni çağırıyordu.

"Luke tarlaya koşup babanı bul! Ona ihtiyacımız var."

Büyükannem, "Acele et!" diye ekledi. Gerçek bir hastaya doktorluk yapacağı için çok heyecanlıydı.

Tarlaya geri dönmek istemiyordum ve Libby Latcher o anda bir

bebek doğurmak üzere olmasa onlarla tartışabilirdim. "Peki efendim," dedim ve onların yanından koşarak geçtim.

Babamla Pappy römorkun yanında, bugün için son kez olarak pamuk tartıyordu. Saat beşe geliyor ve Spruill'ler ağır çuvallarıyla beklediği ortada yoktu.

Babamı biraz yan tarafa çektim ve durumu ona anlattım. O da Pappy'ye bir şeyler söyledi ve koşar adım eve yürüdük. Büyükanem malzemelerini topluyordu - alkol, havlular, ağır kesiciler ve Libby'ye bebek doğurmayı bile unutturacak şişelerce berbat ilaç vardı orada. Büyükanem cephanesini mutfak masasının üstüne diziyordu ve şimdiye kadar onun böyle hızlı hareket ettiğini görmemiştim.

Babama sert bir sesle, "Temizlen!" dedi. "Bizi oraya sen götüreceksin. Bu iş biraz uzun sürebilir." Babam bu işe karıştırıldığı için pek de mutlu görünmüyordu ama annesiyle tartışacak da değildi elbet.

"Ben de temizleneyim," dedim.

Annem bana döndü, "Sen hiçbir yere gitmiyorsun," dedi. Mutfak lavabosunda domates doğruyordu. Pappy ve ben akşam yemeğinde her zamanki domates hıyar tabağıyla beraber, kalan ne varsa onu yiyecektik.

Aceleyle gittiler, kamyonu babam sürüyordu, annem onunla büyükanem arasına sıkışmıştı, üçü beraber, Libby'yi kurtarmaya gidiyorlardı. Ön verandaya çıktım ve kamyonun hızla oradan uzaklaşmasını seyrettim, arkalarından bir toz bulutu kalkıyordu, bir süre sonra nehrin kenarına gelince durdular. Onlarla birlikte gitmeyi çok istemiştim.

Akşam yemeğinde fasulye ve soğuk tuzlu çörek vardı. Pappy önceden kalmış yemeklerden hiç hoşlanmazdı. Kadınların, Latcher'ların yardımına gitmeden önce akşam yemeğini hazırlamaları gerektiğini düşünüyordu, zaten o aileye sebze götürülmesine de karşıydı.

Masaya otururken, "ikisinin birden gitmesi şart mıydı sanki?" diye homurdandı. "Bu kadınlar çok meraklı, değil mi Luke? Bir an önce oraya gidip o gebe kızı görmek için sabırsızlanıyorlar."

"Evet efendim," dedim.

Hızlı bir yemek duası yaptı ve sessizce yemeye başladık.

"Cardinal'ler kiminle oynuyor?" diye sordu.

"Red'lerle."

"Maçı dinlemek istiyor musun?"

"Elbette." Her gece maç dinliyorduk zaten. Yapılacak başka ne vardı ki?

Masayı temizledik ve bulaşıkları lavaboya koyduk. Pappy bulaşık yıkamayı asla düşünmezdi; kadın işiydi bu. Hava karardıktan sonra verandada her zamanki yerimize oturduk ve Harry Caray'le Cardinal'leri beklemeye başladık. Hava ağır ve hâlâ korkunç derecede sıcaktı.

"Bebeğin doğması ne kadar sürer?" diye sordum.

Pappy oturduğu salıncaklı divandan, "Bazı şeylere bağlı," dedi. Tüm söylediği buydu, bir süre bekledikten sonra yine sordum, "Neye bağlı?"

"Birçok şeye. Bazı bebekler çabuk doğar, bazılarının doğumu uzun sürer."

"Benim doğumum ne kadar sürdü?"

Bir an düşündü. "Pek hatırlamıyorum. İlk bebeklerin doğumu genellikle daha uzun sürer."

"Benim doğumumda burada miydin?"

"Hayır. Bir traktör üzerindeydim." Pappy bebeklerin doğumu gibi konularla ilgilenmezdi pek, bu nedenle sohbetimiz tavsadı.

O sırada Tally'nin ön bahçeden geçip karanlıkta kaybolduğunu gördüm. Spruill'ler yatmaya hazırlanıyordu; yemek pişirdikleri ateş sönmek üzereydi.

Red'ler ilk devrede dört sayı koşusu yaptı. Pappy'nin canı sıkıldı ve yatmaya gitti. Radyoyu kapattım ve verandada oturup Tally'yi görürüm umuduyla beklemeye başladım. Bir süre sonra Pappy'nin horlamasını duydum.

16

ÖN BASAMAKLARDA OTURUP annem, babam ve büyükan-nemin Latcher'lardan dönüşünü beklemeye karar verdim. Orada olanları gözümün önüne getirebiliyordum; kadınlar arka odada Libby'nin yanında, erkekler ise dışarda, diğer çocuklarla beraber doğum odasından mümkün olduğunca uzakta oturuyordu. Evleri nehrin hemen karşı kıyısmdaydı, hiç de uzak değildi ve orada olmak istiyordum.

Yorgunluk belirtileri kendini gösteriyordu, neredeyse burada uyuyakalacaktım. Spruill'lerin kampı hareketsiz ve karanlıktı, ama hâlâ Tally'nin döndüğünü görememiştim.

Ayaklarımın ucuna basarak evin içinden geçtim, Pappy'nin de-rin uykuya daldığını anladım ve arka verandaya çıktım. Kenara oturup bacaklarımı aşağıya sarkıttım. Bulutların arasından sıyrılan ayın ışığı ambarın ve silonun ötesindeki tarlaları hafif gri bir renge boyamıştı. Ay ışığı olmasa her taraf simsiyah olacaktı. Ayın topra-ğı aydınlattığı bir anda Tally'yi gördüm, yalnız başına büyük tarla-nın yolunda yürüyordu. Hiç acelesi yok gibiydi. Sonra her yer yi-ne kapkaranlık oldu. Uzun süre hiçbir ses duyulmadı, sonra onun, evin yakınında bir dal parçasına basıp kırmasıyla bir çıtırtı işittim.

"Tally," diye fısıldadım, ama sesim oldukça yüksek çıkmıştı.

Uzun bir sessizlikten sonra, "Sen misin Luke?" diye karşılık ver-di bana.

"Bu taraftayım," dedim. "Verandada."

Ayakları çıplaktı ve yürürken hiç ses çıkarmıyordu. Önümde dimdik durdu ve, "Ne yapıyorsun burada, Luke?" dedi.

"Nereye gittin sen?" diye sordum.

"Biraz yürüyüş yaptım."

"Neden yürüyüş yapıyorsun?"

"Bilmiyorum. Bazen ailemden uzaklaşma ihtiyacını hissediyorum."

Bu söz bana oldukça mantıklı geldi. Verandaya çıkıp yanıma oturdu, eteğini dizlerinin üzerine çekti ve bacaklarını sallamaya başladı. Yumuşak bir sesle, "Bazen onlardan kaçıp uzaklaşmak istiyorum," dedi. "Sen hiç kaçmak istedin mi Luke?"

"Pek sanmıyorum. Sadece yedi yaşımdayım. Ama hayatımın sonuna kadar burada yaşamayacağım."

"Nerede yaşayacaksın peki?"

"St. Louis'de."

"Neden St. Louis?"

"Cardinal'ler orada oynuyor da ondan."

"Sen de bir Cardinal mi olacaksın?"

"Elbette."

"Sen akıllı bir çocuksun Luke. Sadece bir aptal hayatının sonuna kadar pamuk toplamak ister. Ben kuzeye, havaların serin olduğu ve çok kar yağan bir yere gitmek istiyorum."

"Nereye?"

"Henüz bilmiyorum. Montreal olabilir."

"Orası nerede?"

"Kanada."

"Beyzbol oynuyorlar mı orada?"

"Sanmıyorum."

"O halde unut orasını."

"Hayır, orası çok güzelmiş. Orasını okulda, tarih dersinde öğrendik. O şehri Fransızlar kurmuş ve onun için de orada herkes Fransızca konuşmuş."

"Sen Fransızca biliyor musun peki?"

"Hayır ama öğrenebilirim."

"Öğrenmek kolaydır. Ben İspanyolca öğrendim bile. Geçen sene Juan öğretti bana."

"Gerçekten mi?"

St.

"Başka bir şey söyle bakayım."

"Buenos dias. Porfavor. Adios. Gracias. Senor. Como esta?"

"Vay canına."

"Gördün mü? Kolay olduğunu söylemiştim sana. Montreal buradan çok mu uzak?"

"Bilmiyorum. Ama sanırım uzaktır. Oraya gitmek istememin bir nedeni var."

Pappy'nin yatak odasında birden ışık yandı. Hemen verandanın diğer ucuna kaçtım ve ona işaret edip, "Sesini çıkarma," diye fısıldadım.

Tally sanki üzerimize ateş ediliyormuş gibi eğildi ve o da fısıltıyla, "Kim o?" diye sordu.

"Pappy su içmek için uyandı sadece. Bütün gece böyle yatıp kalkar." Pappy mutfağa gidip buzdolabını açtı. Onu telli kapıdan görüyordum. İki bardak su içti, sonra yine sallanarak yatak odasına döndü ve ışığı söndürdü. Etrafıne sessiz bir karanlığa bürününce Tally, "Neden bütün gece kalkıyor?" diye sordu.

"Çok düşünüp endişeleniyor. Ricky Kore'de savaşıyor."

"Ricky kim?"

"Amcam. On dokuz yaşındadır."

Tally bir an düşündü, sonra, "Sevimli midir?" diye sordu.

"Bilmem. Aslında bunu hiç düşünmedim. O benim en iyi dostum ve eve dönmesini çok istiyorum."

Gece karanlığında vakit ilerlerken verandadan ayaklarımızı sarkıttık ve bir süre Ricky'yi düşündük.

"Söylesene Luke, sizin pikap yemekten önce buradan ayrıldı? Nereye gittiler?"

"Şu ilerdeki Latcher'lara."

"Kim onlar?"

"Nehrin karşı kıyısında yaşayan bir ortakçı aile."

"Oraya neden gittiler?"

"Bunu sana söyleyemem."

"Neden?"

"Çünkü bu bir sır."

"Nasıl bir sır."

"Büyük bir sır işte."

"Hadi Luke. Bizim zaten sırlarımız var, öyle değil mi?"

"Sanırım öyle."

"Derede beni gizlice seyrettiğini kimseye söylemedim, değil mi?"

"Sanırım söylemedin."

"Söyleseydim başın büyük derde girerdi, öyle değil mi?"

"Sanırım öyle olurdu."

"İşte görüyor musun? Ben de sır tutarım, sen de. Şimdi söyle bana, Latcher'larda neler oluyor?"

"Kimseye söylemeyeceğine söz veriyor musun?"

"Veriyorum."

Libby'nin hamile olduğunu zaten tüm kasaba biliyordu. Bunu bir sır gibi saklamanın yararı neydi sanki? "Şey, onların kızı işte, şu Libby Latcher, bir bebek doğurmak üzere. Yani şu anda."

"Kaç yaşında bu kız?"

"On beş."

"Vay canına."

"Bunu gizli tutmaya çalışıyorlar. Olanları kimse öğrenmesin diye gerçek bir doktor bile çağırmak istemediler. Bebeği doğurtması için büyükannemi çağırdılar."

"Neden gizliyorlar bunu?"

"Çünkü kız evli değil."

"Ciddi misin? Peki bebeğin babası kim?"

"Kız bunu söylemiyor."

"Kimse bilmiyor mu yani?"

"Libby'den başka kimse bilmiyor."

"Sen bu kızı tanıyor musun?"

"Onu daha önce gördüm, ama Latcher'larda bir sürü çocuk var. Onun erkek kardeşi Percy'yi de tanıyorum. Oğlan on iki yaşında olduğunu söylüyor ama ben bundan emin değilim. Bunu bilmek güç, çünkü okula gitmiyorlar."

"Kızların nasıl hamile kaldığını biliyor musun?"

"Sanırım bilmiyorum."

"O halde ben de söylemesem iyi olur."

Bana göre hava hoştu. Ricky bir zamanlar kızlar hakkında konuşmaya çalışmıştı ama tiksindirici bir şeydi bu.

Tally bu harika dedikoduyu düşünür, hazmetmeye çalışırken bacaklarını daha hızlı sallamaya başladı. "Nehir çok uzak değil," dedi.

"Yaklaşık bir mil kadar."

"Nehrin kıyısından ne kadar uzaktalar."

"Kısa bir toprak yolun sonunda yaşıyorlar."

"Bir bebeğin doğumunu gördün mü hiç Luke?"

"Hayır. İneklerin ve köpeklerin doğuşunu gördüm ama gerçek bir bebek doğarken görmedim."

"Ben de görmedim."

Birden aşağıya atladı, elimi tuttu ve beni de verandadan bahçeye çekti. Gücüne şaşırdım. "Gidelim Luke. Ne kadarını görebileceksek gidip görelim." Bir şey söylemek için ağzımı açmama bile fırsat kalmadan beni sürüklemeye başlamıştı.

Onu durdurmaya çalıştım ve "Delisin sen Tally," diyerek itiraz ettim.

"Hayır Luke," diye fısıldadı. "Bu da geçen gün dereye yaşadığımız gibi bir macera işte. O macera hoşuna gitmişti, değil mi?"

"Elbette gitti."

"O halde bana güven."

"Ya yakalanırsak?"

"Neden yakalanalım ki? Burada herkes derin uykuda. Deden biraz önce uyandı ama seni merak bile etmedi. Hadi gel, korkaklık etme."

Birden, Tally'nin arkasından her yere gidebileceğimi anladım.

Spruill'lerden mümkün olduğunca uzak durmaya çalışarak sessizce ağaçların arkasından, kamyonun her zaman durduğu yerdeki tekerlek izlerinin üzerinden ve kısa araba yolundan yürüdük. Uykuya dalmış yorgun insanların soluma ve horultularını duyabiliyorduk. Hiç ses çıkarmadan yola kadar çıktık. Tally çevikti, hızlı yürüyor, gecenin karanlığını kesiyordu. Nehre doğru döndüğümüzde ay tekrar bulutların arasından çıktı ve önümüzdeki patikayı aydınlattı. Tek şeritli yol, bir kamyonun diğerini sollayıp geçemeyeceği kadar dardı ve pamuklar yolun kenarına kadar geliyordu. Ay ışığı olmadığı zaman adımlarımıza dikkat etmemiz gerekiyordu ama ortalık ay ışığıyla aydınlanınca önümüzü görebiliyorduk. İki-

miz de çıplak ayaklıydık. Yolda biraz taş vardı, adımlarımızı kısa ve çabuk atmamız gerekiyordu ama tabanlarımız zaten benim beyzbol topumun meşini kadar sertti.

Korkuyordum ama bunu göstermemeye kararlıydım. Tally ise hiç korkmuyordu - ne yakalanma, ne karanlık ne de bir bebeğin doğmak üzere olduğu bir eve gizlice yaklaşmanın korkusu vardı onda. Tally bazen durgun, mesafeli, hemen hemen karamsar ve üzgün oluyor, annem kadar yaşlı görünüyordu. Bazen de beyzbol oynarken gülen bir çocuk oluyor, yıkanırken seyredilmekten hoşlanıyor, karanlıkta uzun yürüyüşler yapıyor ve hepsinden önemlisi de, yedi yaşında bir çocuğun arkadaşlığından zevk alıyordu.

Köprünün ortasında durduk ve kenarından dikkatle aşağıdaki sulara baktık. Ona nehirdeki yayın balıklarından, onların ne kadar büyük olduğundan, pislik ve çöpleri yediklerinden ve bir gün Ricky'nin yakaladığı yirmi kiloluk balıktan söz ettim. Diğer kıyıya geçerken Tally elimden tuttu, koruyucu değil, sevgi dolu, yumuşak bir tutuştu bu.

Latcher'lara giden toprak yol daha da karanlıktı. Epey yavaşladık, çünkü yoldan çıkmamaya gayret ederken evi de görmeye çalışıyorduk. Bu insanların elektriği olmadığı için etrafta ışık yoktu, nehrin dirsek yaptığı o yerde her taraf karanlıktı.

Tally bir şey duydu ve olduğu yerde durdu. Uzaktan sesler geliyordu. Onların pamuk tarlasının kenarına çekildik ve ayın çıkmasını bekledik. Ben ona arada bir yön belirtiyor ve tahminime göre evin yerini göstermeye çalışıyordum. Duyulan sesler hiç kuşkusuz Latcher'ların çocuklarının sesiydi.

Sonunda ay bulutların arkasından çıktı ve etrafımızı görebildik. Evin koyu gölgesi bize yaklaşık, bizim ambarla arka veranda arasındaki mesafe kadar, yani yaklaşık 105 metre kadardı, Sportman's Park'ta vuruş noktasından alandışı duvara olan mesafe de buydu. Hayatımdaki önemli mesafeleri bu duvarla kıyaslayarak ölçerdim zaten. Pappy'nin kamyonu evin önünde duruyordu.

Tally daha önce buna benzer birçok gizli baskın yapmış gibi, sakin bir sesle, "Şu taraftan gitsek daha iyi olacak," dedi. Pamukların arasına daldık ve sapsuların sıralarını izleyip tarlada büyük bir yarım daire çizdik. Birçok yerde pamuk sapsularının boyu benim boyumu

buluyordu. Sapların ince olduğu bir boşluğa gelince durduk ve etrafımıza baktık. Evin arka odasında hafif bir ışık vardı, Libby'nin bulunduğu odaydı burası. Bu odanın tam doğusuna gelince, pamuk saplarının arasından sessizce eve doğru ilerlemeye başladık.

Birinin bizi görmesi olasılığı zayıftı. Kimse bizi beklemiyordu elbette ve herkes başka şeylerle meşguldü. Gecenin karanlığında pamuk sapları birbirine girmişti; bir çocuk kimseye görünmeden bu sapların arasında elleri ve dizleri üzerinde emekleyerek ilerleyebilirdi.

Suç ortağım büyük bir beceriyle, filmlerde gördüğüm askerler kadar ustalıkla hareket ediyordu. Gözlerini evin üzerinden ayırmıyor ve pamuk saplarını dikkatle yana çekip bana yol açıyordu. Tek kelime konuşmuyorduk. Acele etmiyor, evin yan tarafından ağır ağır ilerliyorduk. Pamuklar daracak toprak bahçeye kadar ilerlemişti ve evin önüne on sıra kadar yaklaştığımız zaman bir yerde durup durum değerlendirmesi yaptık.

Ön verandaya mümkün olduğu kadar uzak bir yere park etmiş olan kamyonumuzun yakınında toplanmış çocukların sesini duyabiliyorduk. Babam ve Bay Latcher kamyonun açık olan arka kapağına oturmuş hafif sesle konuşuyordu. Çocuklar bazen susuyor, bazen de hep beraber konuşup gürültü yapıyordu. Herkes bekliyor gibiydi ve birkaç dakika sonra onların uzun zamandır bekledikleri izlenimi doğdu bende.

Önümüzde bir pencere vardı ve saklandığımız yerde olay yerine babam, Bay Latcher ve diğer çocuklardan daha yakındık. Kimse bizi göremezdi, çok iyi gizlenmiştik; evin tepesinde yanacak bir projektör bile bulamazdı bizi.

Pencerenin iç tarafında masa gibi bir şeyin üstünde bir mum yanıyordu. Kadınlar odanın içinde dolaşıp duruyordu ve gölgelerin hareketinden, içerde birçok mum olduğunu anladım. Işık loş, gölgeler kesindi.

Tally, "Biraz daha ilerleyelim," diye fısıldadı. Orada beş dakika kadar durmuş olmalıydık ve korkmama rağmen, yakalanacağımızı hiç sanmıyordum.

Üç metre kadar ilerledik ve yine güvenli bir yerde durduk.

"Burası yeterince yakın," dedim.

"Olabilir."

Odanın ışığı evin dışını da biraz aydınlatıyordu. Pencerede ne tel ne de perde vardı. Beklerken kalp atışlarım yavaşlayıp eski haline, nefes alıp verişim de normale döndü. Gözlerim karanlığa alıştı ve gecenin içinden gelen sesleri duymaya başladım - çekirgelerin cırcırları, nehirdeki kurbağaların sesleri ve bizden uzakta oturan erkeklerin boğuk seslerini duyabiliyordum.

Annem ve büyükannem de alçak sesle konuşuyordu. Onları duyuyor ama neler söylediklerini anlayamıyorduk.

Tüm o derin sessizliğin içinde birdenbire Libby'nin acı içinde attığı çığlık duyuldu, neredeyse yerimden fırlayacaktım. Kızın acılı sesi tarlalarda yankılandı, ben onun öldüğüne emindim. Kamyonun yanından gelen sesler kesildi. Çekirgeler bile bir an için sustu sanki.

"Ne oldu?" diye sordum.

Tally gözlerini pencereden çekmeden, "Doğumda adale gerilmesi, doğum sancısı," dedi.

"Ne demek bu?"

Tally omuzlarını silkti. "Doğum olayının bir parçası işte. Daha da kötüleşecektir."

"Zavallı kız."

"Bunu kendi istemiş."

"Ne demek istiyorsun?" diye sordum.

"Boşver," dedi bana.

Sessizlik birkaç dakika devam etti, sonra Libby'nin ağladığını duyduk. Annesi ve büyükannem onu teselli etmeye çalışırken o durmadan, "Özür dilerim, özür dilerim," diye tekrarlıyordu.

Annesi, "Her şey düzelecek kızım," dedi.

Büyükannem, "Bundan kimsenin haberi olmayacak," diye konuştu. Bu açıkça bir yalandı ama belki Libby'yi biraz rahatlatmış olabilirdi.

Annem de konuştu ve, "Çok güzel bir bebeğin olacak," dedi.

O sırada Latcher'larm orta boy çocuklarından göründü orada, birkaç saat önce, Percy'nin bana çamur topunu atmasından önce pencereye yanaşmam gibi, sessizce pencereye yaklaştı. Çocuk -kız mı erkek mi anlayamadım- pencereden gizlice içerisini gözetleme-

ye başladı ama o sırada evin diğer ucundan onun büyüğü olduğunu sandığım bir diğer kardeş, "Lloyd, çabuk çekil o pencereden," diye bağırdı.

Lloyd hemen pencereden çekildi ve karanlığın içinde kayboldu. Bu gözetleme olayı Bay Latcher'a anlatıldı ve birden çok uzakta olmayan bir yerde, bir çocuk kötü dayak yedi. Bay Latcher çocuğu döverken bir sopa kullanıyor ve, "Gelecek sefere daha büyük bir sopa bulacağım!" diye homurdanıyordu. Ama Lloyd, kullanılan sopanın gereğinden fazla büyük olduğunu düşünüyor olmalıydı. Bağırışları belki nehirden bile duyuluyordu.

Dayak olayı sona erince Bay Latcher, "Size bir arada ve evden uzak durmanızı söyledim!" diye bağırdı.

Bu dayak faslını görmedik ama etkisini tam olarak algılayabilmek için görmemiz de gerekmiyordu zaten.

Ama babamın o anda bulunduğu yeri öğrenmesi halinde yiyebileceğim dayanın şiddetini ve süresini düşündüğüm zaman daha büyük bir dehşete kapıldım. Birden oradan uzaklaşmak istedim.

Tally'ye, "Bir bebeğin doğması ne kadar sürer?" diye fısıldadım. Sıkılmışsa bile bunu belli etmiyordu. Dizlerinin üzerine çökmüş, gözlerini pencereye dikmiş, donmuş gibi duruyordu.

"Bu bazı şeylere bağlı. İlk çocuğun doğumu hep daha uzun sürer."

"Yedincininki ne kadar sürer peki?"

"Bilmiyorum. Sanırım onlar belki de hemen çıkıyordur. Kimin yedi çocuğu var ki?"

"Libby'nin annesinin. Yedi ya da sekiz. Galiba her yıl bir tane doğuruyor."

Bir sonraki doğum sancısı geldiğinde uykuya dalmak üzereydim. Çılgınlıklar yine evi sarstı ve arkasından, odadan gelen ağlama sesleri ve teselli sözleri duyuldu. Sonra yine sessizlik başladı ve ben de bu işin uzun zaman süreceğini anladım.

Gözlerimi artık açık tutamaz hale gelince iki pamuk sırası arasında sıcak toprağa kıvrılıp yattım. Sonra, "Artık gitsek daha iyi olmaz mı?" diye fısıldadım.

Tally hiç kımıldamadan, kararlı bir ifadeyle, "Hayır," dedi.

"Bir şey olursa uyandır beni," dedim.

Tally pozisyonunu yeniden ayarladı. Yere oturup bacaklarını kavuşturdu ve başımı yavaşça tutup kucığına yerleştirdi. Sonra omuzumu ve başımı hafifçe okşadı. Uyumak istemiyordum ama kendimi tutamadım.

UYANDIĞIM ZAMAN önce kendimi garip bir dünyada kaybolmuş gibi hissettim, karanlık bir yerde bir tarlada yatıyordum. Kımıldamadım. Etrafımdaki toprak artık sıcak değildi, ayaklarım üşüyordu. Gözlerimi açıp yukarıya doğru bakınca korktum ama sonra pamuk saplarının altında olduğumu anlayınca rahatladım. Yakından telaşlı sesler geliyordu. Birisi, "Libby," dedi ve o zaman gerçek dünyaya döndüm. Tally'ye uzandım, ama gitmişti o.

Yerden kalktım ve pamukların arasından ileriye baktım. Manzara değişmemişti. Pencere hâlâ açıktı, mumlar yanıyordu, annem, büyükannem ve Bayan Latcher çok meşguldü.

Telaşa kapılıp, "Tally!" diye fısıldadım ve fazla yüksek sesle konuştuğumu sandım, ama çok korkuyordum.

Bana, "Hişşşt!" diye cevap verdi. "Buradayım."

Onun, iki pamuk sırası önde ve sağ taraftaki başının arkasını güçlükle görebiliyordum. Hiç kuşkusuz daha iyi bir görüş açısı bulmuştu. Pamuk saplarının arasından sıyrılıp geçtim ve birkaç saniye sonra onun yanındaydım.

Atıcı tümseğiyle başlangıç noktası arasındaki mesafe on sekiz metredir. Biz pencereye bundan daha yakındık. Bizimle onların yan bahçelerinin kenarı arasında sadece iki pamuk sırası vardı. İyi eğilerek pamuk saplarının arasından başımı kaldırıp baktığım zaman annemin, büyükannemin ve Bayan Latcher'ın ter içindeki yüzlerini görebiliyordum. Aşağıya doğru, hiç kuşkusuz Libby'ye bakıyorlardı ama biz onu göremiyorduk elbet. Bu durumda onu görmek de istemiyordum zaten ama arkadaşımın istediği belliydi.

Kadınlar bir yandan her şeyin iyi olacağı konusunda onu ikna etmeye çalışırken bir yandan da üzerine eğilip, ıkmınasını ve derin nefesler alıp vermesini söylüyor, onu zorluyorlardı. İşler iyi gitmiyor gibiydi. Zavallı kız bağırıyor, hırıltı benzeri sesler çıkarıyor, arada bir de çığlık atıyordu - oda duvarlarının boğamadığı, dışarı-

ya taşan korkunç çığlıklardı bunlar. Kızın müthiş acılarla dolu sesi gecenin sükûnetini delip geçiyordu ve ben o anda, küçük erkek ve kız kardeşlerinin neler düşündüğünü merak ettim.

Libby bağırap çağırmadığı zaman da durmadan, "Özür dilerim. Üzgünüm," deyip duruyor, aynı şeyleri tekrarlıyordu. Bu sözcükler zaman zaman, acı çeken zavallı kızın ağzından hiç düşünülmeden çıkan anlamsız bir şarkıya benziyordu.

Annesi hiç durmadan, "Tamam yavrum, birazdan geçecek," diyordu.

"Bir şey yapamazlar mı?" diye fısıldadım.

"Hayır, hiçbir şey yapamazlar. Bebek, kendisi istediği zaman gelir."

Tally'ye doğum hakkında bu kadar çok şeyi nasıl öğrendiğini sormak istedim ama dilimi tuttum. Bu beni ilgilendirmezdi ve belki o da bana bunu söylerdi.

O sırada birden her yer derin bir sessizliğe büründü, odadan çıt çıkmıyordu. Chandler kadınları geriledi ve sonra Bayan Latcher elindeki bir bardak suyla eğildi. Libby sessizdi.

"Ne oldu?" diye sordum.

"Hiçbir şey."

Bu hareketsizlik süreci bana başka şeyleri de hatırlama fırsatı verdi, özellikle de yakalanma konusunu düşündüm. Yeterince şey görmüştüm. Bu maceranın sonu gelmişti. Tally bunu Siler Deresi'ne gidişimize benzetmişti ama o olay bununla kıyaslandığında sönük kalıyordu. Saatlerdir buradaydık. Ya Pappy beni kontrol etmek için Ricky'nin odasına girdiyse? Ya Spruill'lerden biri uyanıp Tally'yi aradıysa? Ya babam tüm bu olanlardan sıkılıp da eve döndüyse?

Canlı olarak kurtulsam bile, yiyeceğim o dayağın acısı günlerce çıkmazdı. Paniğe kapılmak üzereydim ki Libby yine yüksek sesle inlemeye başladı, diğerleri de yine ona nefes alıp vermesini, ıkınmasını söylüyordu.

Annem birden, "İşte geliyor!" dedi ve kadınlar çılgın gibi kızın üzerine eğildi, müthiş telaşlıydılar.

Büyükannem yüksek sesle, "Ikınmaya devam et!" dedi.

Libby daha çok inledi. Yorulmuştu ama en azından yolun sonu da görünmüştü.

Annesi, "Kendini bırakma yavrum," dedi. "Kendini bırakma sakın."

Tally ve ben kımıldayamıyorduk, âdeta ipnotize olmuştuk. Tally elimi tuttu ve sıktı. Dişleri birbirine kenetlenmiş, gözleri şaşkınlıkla açılmıştı.

Annem, "İşte geldi!" dedi ve kısa bir sessizlik oldu. Hemen arkasından yeni doğanın ağlaması duyuldu, çağılı gibi bir ses geldi kulağımıza, yeni Latcher sonunda gelmişti.

Büyükanmem hâlâ kanlı ve plasentayla kaplı minicik bebeği havaya kaldırdı ve, "Bir oğlan," dedi.

Bayan Latcher da, "Bir oğlan," diye tekrarladı.

Libby'den hiç ses çıkmadı.

İstedğimden çok daha fazlasını görmüştüm. Oradan ayrılmak için dönerken, "Hadi gidelim artık," dedim ama Tally yerinden kımıldamıyordu.

Büyükanmemle annem Libby ile uğraşmaya devam ederken, Bayan Latcher de bir şeye öfkelenmiş cıyak cıyak ağlayan bebeği temizliyordu. Bir Latcher olmanın, şu küçük pis kulübede bir sürü diğer çocuğun arasında doğmanın ne kadar üzücü bir şey olduğunu düşünmekten alamadım kendimi.

Aradan birkaç dakika geçti ve Percy pencereye geldi, içeriye bakmaya korkar gibi, "Bebeği görebilir miyiz?" diye sordu.

Bayan Latcher, "Bir dakika bekleyin," dedi.

Artık bir dede olan baba da dahil olmak üzere tüm Latcher'lar pencere önünde toplanıp bebeği görmek için beklemeye başladı. Hemen önümüzdeydiler, başlangıç noktasıyla atıcı tümseğinin yarı mesafesinde gibi duruyorlardı ve bizi duyabilirler korkusuyla nefesimi bile tuttum. Ama onlar arazilerine gizlice giren insanları düşünmüyordu. Hepsî şaşkın bir halde hâlâ açık pencereye bakıyordu.

Bayan Latcher bebeği pencereye getirdi ve minik oğlan ailesiyle tanışsın diye eğildi. Bebek bana beyzbol eldivenimi anımsattı; onun kadar koyu renkliydi ve bir havluya sarılmıştı. Şu anda sessizdi ve kendisini seyreden kalabalıktan etkilenmemiş gibi görünüyordu.

Kalabalıktan biri, "Libby nasıl?" diye sordu.

Bayan Latcher, "İyi," diye yanıt verdi.

"Onu görebilir miyiz?"

"Hayır, şimdi olmaz. Şu anda çok yorgun." Bayan Latcher bebeği geriye çekti ve diğer Latcher'lar da yavaşça evin ön tarafına gittiler. Babamı göremedim ama onun, kamyonunun yakınlarında bir yerde saklandığını biliyordum. Para verseniz bile evlilik dışı doğan bir bebeğe bakmazdı o.

Kadınlar birkaç dakika daha, doğumdan önce olduğu gibi meşgul görüldü ama sonra yavaş yavaş işlerini bitirdiler.

Birden transtan çıktım ve evden çok uzakta olduğumuzu hatırladım. Telaş içindeydim, "Gitmeliyiz Tally!" diye fısıldadım. O da hazırды, arkasına takıldım, geldiğimiz yolu izleyerek evden uzaklaşmaya kadar mısır saplarının arasından yürüdük, sonra güneye döndük ve sapların arasında koşmaya başladık. Bir süre sonra yönümüzü kestirmek için durduk. Pencerenin ışığı görünmüyordu. Ay da kaybolmuştu. Latcher'ların tarafında hiçbir şekil ya da gölge göremiyorduk. Her taraf zifiri karanlıktı.

Batıya döndük, tekrar mısır saplarının arasına girdik ve yüzümüze vurmamaları için onları yana doğru iterek yolumuza devam ettik. Sıralar halindeki mısır sapları bir süre sonra bitti ve ana yola çıkan patikayı bulduk. Ayaklarım acıyor, bacaklarım ağrıyordu ama vakit kaybedemedik. Köprüye kadar koştuk. Tally yine aşağıda girdap yapan sulara bakmak istedi ama yola devam etmesi için onu zorladım.

Köprünün bizim taraftaki kısmına geçtikten sonra Tally, "Artık yürüyelim," dedi ve bir süre için koşmayı bıraktık. İkimiz de soluk soluğa, sessizce yürümeye başladık. Yorgunluk yavaş yavaş etkisini gösteriyordu; macera buna değmişti ama bedelini de ödüyorduk. Çiftliğimize yaklaşmıştık ki arkamızda bir gürültü duyduk. Farlar! Köprü üzerinde! Korku içinde koşmaya başladık. Tally beni kolayca arkada bırakabilir ve bu da benim için aşağılayıcı bir durum olurdu ama şimdi utanacak zaman değildi, zaten o da beni kaybetmemek için hızını ayarladı.

Babamın geceleyin, yanında annem ve büyükannem varken, bizim bu toprak yolda kamyonu hızlı sürmeyeceğini biliyordum ama farlar bize gittikçe yaklaşıyordu. Bizim eve yaklaşınca derin olma-

yan hendeği atlayarak geçtik ve tarlada koşmaya başladık. Motor sesi gittikçe artıyordu.

Tally bahçemizin kenarına yakın bir yerde durdu ve, "Ben burada bekleyeceğim Luke," dedi. Kamyon bize çok yaklaşmıştı. "Sen arka verandaya koş ve hemen içeriye gir. Onlar eve girinceye kadar burada bekleyeceğim ben. Hadi abuk ol."

Koşmaya devam ettim ve kamyon bahçeye girerken evin arka koşesinden dolandım. Hiç ses çıkarmadan mutfağa, oradan Ricky'nin odasına daldım, bir yastık yakaladım ve pencerenin yanında yere uzanıp kıvrıldım. Yatağa yatamayacak kadar kirli ve terliydim ve beni kontrol edemeyecek kadar yorgun olmaları için dua ettim.

Mutfağa girerken çok az gürültü yaptılar. Botlarını ve ayakka-bırlarını çıkarırken fısıltyla konuşuyorlardı. Odama bir ışın demeti girdi. Gölgeleri bu ışın demetinin içinden geçti ama kimse de gelip küçük Luke'a bakmadı. Birkaç dakika sonra yatmışlardı, evin ii tamamen sessizdi. Bir süre beklemeyi dşddm, daha sonra mutfağa gider ıslak bir bezle ellerimi ve yüzümü silebilirdim. On-dan sonra da yatağa girer sonsuza kadar uyurdum. Benim ortalıkta dolaştığımı duyarlarsa onlara hemen, eve geldikleri zaman beni uyandırdıklarını söyleyebilirdim.

Uykuya dalmadan önce anımsadığım son şey bu plandı işte.

13

NE KADAR UYUDUĞUMU BİLMİYORUM ama sanki sadece birkaç dakika uyumuş gibiydim. Pappy üzerime eğilmiş neden yerde yattığımı soruyordu. Ona yanıt vermeye çalıştım ama işler yolunda gitmiyordu. Yorgunluktan felç olmuştum sanki.

Dedem, "Sadece sen ve ben," dedi. "Diğerleri uyuyor." Sesinde onları küçük görüyormuş gibi bir ifade vardı.

Hâlâ düşünemiyor, konuşamıyordum, onu izleyip mutfağa gittim, kahve hazırdı. Sessizce birkaç soğuk çörek yedik. Pappy öfkeliydi, çünkü doğru dürüst bir kahvaltı bekliyordu. Annem, babam ve büyükannem tarlaya gitmek için hazırlanmak yerine uydukları için de çok sinirliydi.

Ağzını silerken, "Şu Latcher'ların kızı dün gece bir çocuk doğurmuş," dedi. Şu Latcher'ların kızı ve bebeği, pamuğumuzu ve kahvaltımızı engelliyordu ve Pappy öfkelerini güçlkle kontrol altında tutabiliyordu.

Şaşırılmış görünmeye çalışarak, "Öyle mi?" dedim.

"Evet ama çocuğun babasını hâlâ bulamamışlar."

"Bulamamışlar ha!"

"Hayır. Bu konuyu gizli tutmak istiyorlar, onun için kimseye bir şey söyleme sakın, tamam mı?"

"Tamam efendim."

"Hadi bakalım biraz acele et. Gitmemiz gerekiyor."

"Ne zaman döndüler?"

"Saat üçe geliyordu."

Çıktı ve traktörü çalıştırdı. Tabakları lavaboya koydum ve an-

nemle babamın yatak odasına baktım. Ölü gibi yatıyorlardı; sadece derin derin nefes alıp verişleri duyuluyordu. Botlarımı çıkarıp onların yanına uzanmak ve bir hafta boyunca uyumak isterdim. Fakat kendimi zorlayıp dışarıya çıktım. Doğuda güneş ağaçların üzerinden yeni yükseliyordu. Uzakta tarlalara giden Meksikalıların siluetlerini görebiliyordum.

Spruill'ler de ön bahçede ağır adımlarla hareketlenmişti. Tally ortalarda görünmüyordu. Bo'ya sordum, Tally'nin biraz rahatsız olduğunu söyledi. Herhalde midesi bulanıyordu. Pappy bunu duydu ve öfkesi biraz daha arttı.

Bense sadece, neden ben de mide bulantısını hatırlayamadım? diye düşündüm.

Traktöre atlayıp, yarı dolu pamuk römorkunun dümdüz tarlaların ortasında bir abide gibi yükseldiği ve bizi yine ızdırap dolu bir güne çağırdığı yere kadar çeyrek mil gittik. Yavaşça torbalarımızı aldık ve pamuk toplamaya başladık. Pappy'nin kendi sırasında ilerlemesini bekledim, sonra ondan ve Spruill'lerden uzaklaştım.

Bir saat kadar sıkı çalıştım. Pamuklar ellerime ıslak ve yumuşak geliyordu, güneş de henüz çok yükselmemişti. Hızlı çalışmamın nedeni para kazanma hırısı ya da korku değildi; uyuyabileceğim yumuşak bir yer arıyordum. Tarlaların derinliğine iyice dalıp beni kimsenin bulamayacağı bir yere gelince, torbamda bana küçük, güzel bir yatak görevi yapacak kadar pamuk da toplandığından onun üzerine uzandım.

Babam öğle vakti geldi ve otuz beş dönümlük pamuk tarlalarında yer kalmamış gibi seçe seçe benim sıramın yanındaki sırayı seçti. Beni görünce öfkeli bir sesle, "Lukel!" dedi. Önce beni azarlamayacak kadar şaşırды ve ben de kendimi toparlar toparlamaz, midemin bulandığından, başımın ağrıdığından söz ettim ve dün gece iyi uyuyamadığımı söyledim.

Tepeme dikilip, "Neden uyuyamadın?" diye sordu.

"Sizin eve gelmenizi bekledim." Bu söylediğimde bir gerçek payı vardı elbet.

"Peki ama bizi neden bekledin?"

"Libby'ye ne olduğunu merak ediyordum."

"Şey, onun bir bebeği oldu. Bilmek istediğin başka bir şey var mı?"

"Pappy söyledi bana." Yavaşça ayağa kalktım ve mümkün olduğunca hasta görünmeye çalıştım.

Babam, "Hadi eve git," dedi. Tek kelime etmeden oradan ayrıldım.

ÇİN VE KUZEY KORE ASKERLERİ Pyongyang yakınlarında bir Amerikan birliğini tuzağa düşürmüş, en azından elli asker öldürmüş ve birçok esir almıştı. Bay Edward R. Murrow gece haberlerini bu olayla açtı ve büyükannem dua etmeye başladı. Mutfak masasında her zamanki gibi benim karşımda oturuyordu. Annem mutfak lavabosuna eğilmişti ve o da her işi bırakıp gözlerini kapadı. Pappy'nin arka verandada öksürdüğünü duydum. O da haberleri dinliyordu.

Barış görüşmeleri tekrar kesilmişti ve Çinliler Kore'ye daha çok asker sevk ediyordu. Bay Murrow, bir ara çok yakın olan barışın artık mümkün olmadığını söyledi. Sözleri bu gece biraz daha ağırdı ya da bizler belki her zamankinden daha yorgunduk. Bay Murrow bir ara konuşmasını kesti, reklamlardan sonra da bir deprem haberi verdi.

Pappy mutfağa girdiğinde annemle büyükannem ortalıkta ağır adımlarla dolaşıyordu. Pappy, sanki her şey yolundaymış gibi gelip saçlarımı karıştırdı. Sonra da, "Akşam yemeğinde ne yiyoruz?" diye sordu.

Annem, "Domuz pizolası," diye yanıt verdi.

Bir süre sonra babam da geldi ve yerlerimizi aldık. Pappy yemek duasını yaptıktan sonra hepimiz Ricky için dua ettik. Masada hemen hemen hiç konuşma yoktu; herkes Kore'yi düşünüyor, ama kimse de bu konuya girmek istemiyordu.

Arka verandada telli kapının hafif gıcırıtmasını duyduğumda, annem Pazar okulunda sınıfının hazırladığı bir projeden söz etmekteydi. Sesi benden başka duyan olmamıştı. Dışarda rüzgâr ya da kapıyı oynatacak herhangi bir neden yoktu. Yemeyi bıraktım.

Büyükannem, "Ne var Luke?" diye sordu.

"Bir ses duydum gibi geldi," dedim.

Herkes kapıya baktı. Hiçbir şey yoktu. Tekrar yemeye başladılar.

Ama birkaç saniye sonra Percy Latcher girdi mutfağa ve hepimiz donup kaldık. Kapıdan girip iki adım attı ve sonra, sanki kaybolmuş gibi birden durdu. Ayakları çıplaktı, tepeden tırnağa pislik içindeydi ve sanki saatlerdir ağlıyormuş gibi gözleri kızarmıştı. O bize baktı, biz de ona. Pappy ne olduğunu anlamak için ayağa kalkmaya çalıştı. "Percy Latcher bu," dedim.

Pappy, sağ elinde bıçağı olduğu halde tekrar yerine oturdu. Percy'nin gözleri cam gibi parlıyordu ve nefes alırken, sanki şiddetli öfkelerini bastırmak istemiş gibi hafif bir inilti sesi çıktı ağzından. Belki yaralıydı, ya da nehrin diğer tarafında birine bir şey olmuş ve o da koşarak bizden yardım istemeye gelmişti.

Pappy yüksek sesle, "Ne oluyor oğlum?" diye sordu. İçeriye girmeden önce kapıya vurulur."

Percy gözlerini hiç çekinmeden Pappy'ye dikti ve, "Ricky yapmış bunu," dedi.

Pappy hemen o anda geriler gibi, sesini biraz daha yumuşatarak, "Ricky ne yapmış?" diye sordu.

"Ricky yapmış işte."

Pappy, "Ricky ne yapmış?" diye tekrarladı.

Percy, "Ricky'nin bebeği bu," dedi. "Ricky'nin bebeği."

Pappy birden, "Kes sesini çocuk!" diye bağırdı ve zavallı çocuğu dövmek için kapıya fırlayacakmış gibi masanın kenarına yapıştı.

Percy bu kez ona değil de bana bakarak, "Ablam bunu yapmak istememiş ama o, onu kandırmış, ikna etmiş," dedi. "Sonra da askere gitmiş."

Pappy öfkeli bir sesle, "Ablam böyle mi söylüyor?" diye sordu.

Büyükannem, "Bağırma Eli," dedi. "O daha bir çocuk." Büyükannem derin bir nefes aldı, kendi torununun doğumunu yaptırmış olma olasılığını ilk düşünen kendisiymiş gibi görünüyordu.

Percy, "Evet, böyle söylüyor," dedi. "Ve söylediği doğru."

Babam, "Luke, odana git ve kapını kapa," diyerek olanları dalgın bir halde seyreden beni yerimden sıçrattı.

Annem ise ben daha yerimden bile kımıldamadan, "Hayır," dedi. "Bu hepimizi etkileyecek bir konu. O da kalabilir."

"Bunu duymamalı."

"Duydu bile."

Büyükannem de annemin tarafını tuttu ve, "O da kalmalı," diyerek sorunu çözdü. Benim kalmak istediğimi varsayıyorlardı. Fakat o anda benim yapmak istediğim şey, dışarıya koşup Tally yi bulmak ve onunla uzun bir yürüyüşe çıkmaktı - o kızın çılgın ailesinden, Ricky ve Kore'den, Percy Latcher'dan uzaklaşmak istiyordum. Ama kımıldamadım.

Annem, "Seni buraya annenle baban mı gönderdi?" diye sordu.

"Hayır efendim. Nerede olduğumu bilmiyor onlar. Bebek bütün gün ağladı. Libby giderek çılgına döndü, kendini köprüden atacağını, intihar edeceğini ve buna benzer söylemeye başladı ve Ricky'nin ona ne yaptığını bana anlattı."

"Libby bunu annenle babana da söyledi mi?"

"Evet efendim. Şimdi herkes biliyor bunu."

"Yani sizin ailede herkes biliyor demek istiyorsun."

"Evet efendim. Başka hiç kimseye söylemedik."

Pappy, "Sakin söylemeyin," diye homurdandı. Sandalyesine iyice çökmüş, omuzları düşmüştü, kendisini bozguna uğramış hissediyordu. Libby Latcher çocuğunun babasının Ricky olduğunu söylerse herkes ona inanırdı. Ricky kendisini savunmak için burada değildi. Ricky sorun çıkarma konusunda ünlü biri olduğundan, bir yemin etme durumunda Libby büyük olasılıkla Ricky'den daha fazla taraftar bulurdu.

Büyükannem, "Akşam yemeğini yedin mi evlat?" diye sordu.

"Hayır efendim."

"Karnın aç mı?"

"Evet efendim."

Masanın üzerinde el sürülmeyecek olan bir sürü yiyecek vardı. Biz Chandler'ların hiç kuşkusuz bütün iştahı kaçmıştı. Pappy sandalyesini geriye itti ve, "Benim yemeğimi yiyebilir," dedi. Ayağa kalktı, mutfaktan çıktı ve ön verandaya gitti. Babam da tek kelime etmeden onu izledi.

Büyükannem Pappy'nin sandalyesini gösterip, "Şuraya otur evlat," dedi.

Percy'ye bir tabak yemekle bir bardak tatlı çay verdiler. Çocuk oturdu ve yavaş yavaş yemeye başladı. Büyükanem, beni ve annemi Percy ile başbaşa bırakıp ön verandaya çıktı. Percy, kendisiyle konuşulmadığı takdirde konuşmuyordu.

ARKA VERANDAYA sürgün edildiğimizden, ön verandada yayılan ve Percy ile benim kaçırdığımız uzun tartışmadan sonra, Pappy ve babam çocuğu alıp evine götürdüler. Onlar giderken ben de büyükanemle birlikte salıncak divana oturdum, hava kararıyordu. Annem taze fasulye ayıklıyordu.

"Pappy Bay Latcher'la konuşacak mı?" diye sordum.

Annem, "Konuşacaklarına eminim," dedi.

"Ne hakkında konuşacaklar peki?" Artık her şeyi bilmem gerektiğini varsayıyordum ve aklımda bir sürü soru vardı.

Büyükanem, "Bebek hakkında konuşacaklarına eminim," dedi. "Elbette Ricky ve Libby hakkında da."

"Kavga edecekler mi?"

"Hayır. Bir anlaşmaya varacaklardır."

"Nasıl bir anlaşma?"

"Herkes bebek hakkında konuşmamak ve Ricky'nin adını bu olaya karıştırmamak konusunda fikir birliğine varacaktır."

Annem, "Buna sen de dahilsin Luke," dedi. "Bu büyük bir sır."

İkna edici bir ifadeyle, "Ben kimseye söylemem," dedim. İnsanların, Chandler'lar ve Latcher'ların herhangi bir nedenle akraba olduğunu öğrenmesi bana korkunç bir şey gibi geliyordu.

"Ricky gerçekten yaptı mı bunu?" diye sordum.

Büyükanem, "Elbette hayır," dedi. "Latcher'lar güvenilir insanlar değildir. Onlar iyi birer Hıristiyan da değil; kızın hamile kalmasının nedeni de bu zaten. Büyük olasılıkla bu tür bir anlaşma ile biraz para kapmak istiyorlar."

"Para mı?"

Annem, "Ne istediklerini bilmiyoruz," dedi.

"Bunu onun yaptığını sanıyor musun anne?"

Annem bana yanıt vermeden önce bir an tereddüt etti, sonra, "Hayır," dedi.

"Ben de sanmıyorum," diyerek onlara katıldım. Ricky'yi sonu-

na kadar savunabilir, Latcher bebeğinden söz eden olursa da kav-
gaya hazır olurum.

Fakat Ricky en uygun zanlıydı ve bunu da hepimiz biliyorduk.
Latcher'lar çiftliklerinden nadiren ayrılırdı. İki mil kadar uzakta
Jeter'lerin çocuğu vardı ama onu nehrin yakınlarında hiç görme-
miştim. Latcher'ların yakınında bizden başka yaşayan aile yoktu.
Oraya en yakın erkek kedi Ricky idi.

Kilise konusu birden önem kazanmıştı, kadınlar hiç durmadan
bundan söz ediyordu. Kafamda Latcher bebeğiyle ilgili bir sürü so-
ru vardı ama bu konuda tek kelime edemiyordum. Sonunda pes
ettim ve Cardinal'ler maçını dinlemek için mutfağa girdim.

Latcher'ların çiftliğinde kamyonumuzun arkasında oturup er-
keklerin durumla ilgili konuşmalarını gizlice dinlemeyi çok ister-
dim.

BENİ YATMAYA göndermelerinden çok sonra uyanık olarak
oturuyor, uyumamak için mücadele veriyordum, çünkü dışardan
sesler geliyordu. Büyükanneyle dedem yatakta konuştuğu zaman
onların dar koridordan gelen yumuşak, alçak sesli konuşmalarını
duyabiliyordum. Konuşmalarından tek kelime anlamıyordum ve
onlar da kimsenin onları duymaması için ellerinden geleni yapı-
yordu. Ama bazı geceler, endişeli olduklarında ya da Ricky'yi dü-
şündüklerinde geç saatlere kadar konuşmak zorunda kalırlardı.
Yatağa uzanmış onların boğuk seslerini dinlerken ciddi sorunlar
olduğunu biliyordum.

Annemle babam ön verandaya çıkıp basamaklara oturmuş,
amansız sıcaaktan kurtulmak için bir esinti çıkmasını bekliyordu.
Önce fısıltıyla konuşuyorlardı ama yükleri çok ağırdı ve sözcükle-
ri saklayamadılar. Benim uyuduğuma emin oldukları için her za-
mankinden biraz daha yüksek sesle konuşmaya başladılar.

Yataktan süzülerek indim ve döşemede bir yılan gibi sürünerek
ilerledim. Pencereye gidip dışarıya baktım, sırtlarını bana dönmüş,
birkaç metre ilerde, her zamanki yerlerinde oturuyorlardı.

Her söylediklerini iyice anlıyordum. Latcher'larda işler iyi git-
memişti. Libby bebeğiyle birlikte evin arka tarafmdaymış ve bebek
hiç durmadan ağlıyormuş. Latcher'ların hepsi bebeğin ağlamasın-

dan bıkmış, yorulmuş. Bay Latcher, bizim eve geldi diye Percy'ye çok kızmış, fakat Libby hakkında konuştuğunu öğrenince öfkesi daha da artmış. Libby, Ricky ile ilişkiye girmek istemediğini, ama onun kendisini kandırdığını söylüyormuş. Pappy bunun doğru olamayacağını söyleyip anlatılanları reddetmiş ama bir dayanağı yokmuş. Yine de her şeyi reddetmiş ve Ricky'nin, Libby'yi tanıdığından bile kuşku duyduğunu söylemiş.

Fakat onların tanıkları varmış. Bay Latcher, Ricky'nin Noel'den hemen sonra iki kez Pappy'nin kamyonuyla oraya gittiğini ve Libby'yi alıp gezmeye çıktığını kendi gözleriyle görmüş. Monette'e gitmişler ve Ricky orada kıza gazoz almış.

Babam, böyle bir şey gerçekten olduysa Ricky'nin bilerek Monette'e gitmiş olacağını söyledi, çünkü onu orada tanıyan insan sayısı daha azdı. Ricky hiçbir zaman bir ortakçının kızıyla birlikte Black Oak'ta görünmezdi.

Annem, "Güzel bir kız o," dedi.

Bir diğer tanık da yaşı en çok on olan bir oğlandı. Bay Latcher onu, ön merdiven yakınında toplanmış diğerlerinin arasından çağırmıştı. O da Pappy'nin kamyonunu pamuk sıralarının sonundaki bir çalılıkta gördüğünü söylemişti. Anlattığına göre, kamyonu gizlice ve iyice yaklaşmış, Ricky ile Libby'nin öpüşüklerini görmüştü. Korktuğu için bunu kimseye söylememiş ve hikâyeyi ancak birkaç saat önce anlatmıştı.

Chandler'ların ise hiçbir tanığı yoktu elbet. Nehrin bizim tarafımızda olan topraklarında, tomurcuklanan bir aşkın en ufak bir belirtisi bile olmamıştı. Elbette Ricky bunu herhangi birine söylemiş olamazdı. Pappy bunu duysa onu pataklardı.

Bay Latcher, bebeğin babasının Ricky olabileceğini düşünüp ondan kuşkulandı ama Libby bunu inkâr etmişti. Zaten aslında Libby ile ilgilenen birkaç çocuk daha olmuştu. Fakat kız artık her şeyi anlatıyordu - Ricky'nin ona tecavüz ettiğini, kendisinin bebeği asla istemediğini söylüyordu.

Annem, "Bebeği bizim almamızı istiyorlar mı?" diye sordu.

Nerdeyse acıdan inleyecektim.

Babam, "Hayır, sanmıyorum," dedi. "Onların evinde bir bebek fazla olsa ne olur?"

Annem, bebeğin iyi bir yuvayı hak ettiğini düşünüyordu. Babam ise, Ricky çocuğun babası olduğunu kabul edinceye kadar bunun mümkün olamayacağını söyledi. Ricky'yi iyi tanırdım, böyle bir şeyi asla kabul etmezdi.

Annem, "Bebeği gördün mü?" diye sordu.

"Hayır."

Annem, "Tıpkı Ricky, ona o kadar benziyor ki," dedi.

Benim anımsadığıma göre yeni gelen Latcher o zaman beyzbol eldivenime çok benzettiğim minicik bir şeydi. İnsana bile çok az benziyordu. Fakat annemle büyükannem bebeğin gözlerinin, burnunun ve saçlarının kime benzediğini anlayabilmek için saatlerce etraftaki insanların yüzünü incelemişti. Kilisede de bebeklere bakar ve, "Oh, bu çocuk tam bir Chisenhall," ya da, "Şu gözlere bak, babaannesinden almış," derlerdi.

Onların hepsi de bana küçük oyuncak bebekler gibi görünürdü.

Babam, "Yani sen şimdi onun bir Chandler olduğunu mu düşünüyorsun?" dedi.

"Bundan hiç kuşkum yok."

18

YİNE BİR CUMARTESİ GÜNÜYDÜ ama her zamanki gibi, kasabaya gidiş heyecanının duyulmadığı bir Cumartesiydi. Gideceğimizi biliyordum çünkü hiçbir zaman arka arkaya iki Cumartesi'yi kasabaya gitmeden geçirmemiştik. Büyükanemin bakkaldan alacakları, özellikle de un ve kahveye ihtiyacı vardı ve annem de eczaneli markete gitmek istiyordu. Babam iki haftadır kooperatife gitmemişti. Bu konuda benim oy hakkım yoktu ama annem, Cumartesi matinesinin bir çocuğun gelişmesi için ne kadar önemli olduğunu biliyordu, özellikle de dünya ile teması çok az olan bir çiftlik çocuğu için. Evet, kasabaya gidiyorduk ama her zamanki hevesimiz yoktu.

Yeni bir korkunun pençesine düşmüştük, Hank Spruill'le ilgili tüm o sorunlardan bile daha büyüktü bu korku. Latcher'ların söylediklerini birisi duymuşsa ne olacaktı? Ana Cadde'nin bir ucunda bir kişinin konuşması, dedikodunun söndürülmesi güç bir yangın gibi kasabaya yayılması için yeterdi. Pop and Pearl'deki hanımlar ellerindeki sepetleri düşürür, inanamıyormuş gibi elleriyle ağızlarını kapatırdı. Kooperatif civarında vakit geçiren yaşlı erkekler sırtır ve, "Hiç şaşırmadım," derdi. Kilisede, benden büyük çocuklar, sanki suçlu benmişim gibi beni gösterirdi. Kasaba halkı bu dedikoduyu mutlak bir gerçek gibi kabul eder ve Chandler ismi sonsuza kadar lekelenirdi.

Onun için kasabaya gitmek istemiyordum. Evde kalıp beyzbol oynamak ve belki de Tally ile yürüyüşe çıkmak istiyordum.

Kahvaltıda çok az konuşuldu. Hepimiz baskı altındaydık ve sa-

nırım bunun nedeni de hepimizin gerçeği bilmesiydi. Ricky arkasında küçük bir hatıra bırakmıştı. Onun, Libby ve bebek hakkında bir şeyler bilip bilmediğini merak ediyordum ama konuyu açacak olan ben değildim. Bunu daha sonra anneme sorabilirdim.

Pappy, "Kasabada karnaval var," dedi. Günüm birdenbire neşelenir gibi oldu. Çatalım havada dondu kaldı.

"Ne zaman gidiyoruz?" diye sordum.

Pappy, "Her zamanki saatte. Öğle yemeğinden sonra," dedi.

"Saat kaç kadar kalabiliriz?"

"Bunu düşünüyoruz," dedi.

Karnaval, kışın Florida'da yaşayan, sonbaharda, hasat zamanının en hararetli olduğu ve insanların cebinin biraz para gördüğü günlerde ise küçük çiftlik kasabalarına gelen garip aksanlı bir sürü Çingene'yle başlıyordu. Bunlar genellikle bir Perşembe günü aniden gelir, izin almadan beyzbol sahasına yerleşir ve hafta sonu kasabada kalırdı. Hiçbir şey Black Oak'ı karnaval kadar heyecanlandırmazdı.

Her yıl değişik bir grup gelirdi kasabaya. Gruplardan birinde bir fil ve dev bir deniz kaplumbağası görmüştük. Başka birinde hiç hayvan yoktu ama bu grup garip insanlarla doluydu - takla atan cüceler, altı parmaklı bir kız, üç bacaklı bir adam vardı. Fakat tüm karnaval gruplarında atlı karınca ve genellikle gıcırdayan ve annelerin yüreğini ağzına getiren birkaç tür salıncak olurdu. *Sünger* bu tür bir oyundu, çocuklar zincirlerin ucuna takılı oturaklara oturup dönmeye başlar, bir süre sonra iyice hızlanıp yere paralel uçmaya ve yeter diye bağırmağa başlardı. Birkaç yıl önce Monette'de bir zincir kopmuş ve bir kız çocuğu havaya fırlayıp düşerek bir römorkun yan tarafına çarpmıştı. *Slinger* denen bu asılı döner oturaklar bir hafta sonra yeni zincirlerle Black Oak'a gelmiş ve insanlar ona binmek için kuyruğa girmişti.

Hediyeler kazanmak için halka ya da dart atılan ve saçma atan tüfeklerle atış yapılan pavyonlar vardı. Bazı karnavallarda falcılar, kimisinde fotoğrafkabinleri, bazılarında da sihirbazlar olurdu. Bu karnavalların hepsi de çok gürültülü, renkli ve heyecan doluydu. Karnaval haberi ilçede hızla yayılır, insanlar gruplar halinde gelir ve Black Oak birkaç saat içinde tamamen dolardı. Oraya gitmeyi çok istiyordum.

Karnavalın heyecanı belki de Libby Latcher konusunu merak eden insanları oyalar, diye düşünüyordum. Çöreklerimi aceleyle yedim ve dışarıya koştum.

Tarlalara gitmek için traktörün yanında bulduğumuz zaman Tally'ye, "Kasabada karnaval varmış," diye fısıldadım.

"Hepiniz gidiyor musunuz?" diye sordu.

"Elbette. Kimse karnavalı kaçırmak istemez."

Fıldır fıldır gözlerle etrafa bakındı ve, "Bir sır biliyorum," dedi.

"Nedir o?"

"Dün gece bir şey duydum."

"Nerde duydun?"

"Ön verandada."

Benimle oyun oynamasından hoşlanmamıştım. "Nedir o?"

Bana iyice yaklaştı. "Ricky ve şu Latcher'ların kızı hakkında. Sana benim yeni bir kuzenin oldu." Sözleri zalimceydi ve gözlerinde kötü bir ifade vardı. Benim tanıdığım Tally değildi bu kız.

"Orada ne arıyordun peki sen?" diye sordum.

"Bu seni ilgilendirmez."

Pappy evden çıktı ve traktöre doğru yürüdü. Dişlerimi sıkıp arasından, "Bundan söz etmesen iyi olur," dedim.

Yanımdan ayrılırken, "Sırlarımızı saklıyoruz, hatırlıyorsun değil mi?" dedi.

"Evet."

ÖĞLE YEMEĞİMİ çabucak yedim ve ovulup yıkanmak için hazırlanmaya başladım. Annem kasabaya gitmek için ne kadar sabırsızlandığını biliyordu, onun için beni yıkama konusunda hiç vakit kaybetmedi.

On Meksikalının hepsi de, ben ve babamla beraber kamyonun arkasına bindi ve çiftlikten ayrıldık. Kovboy bütün hafta boyunca kırık kaburgalarla pamuk toplamış ve bu da babamla Pappy'nin gözünden kaçmamıştı. Onu takdir ediyorlardı. Pappy, "Bunlar sağlam insanlar," demişti.

Spruill'ler bize yetişmek için acele ediyordu. Tally onlara karnavaldan söz etmiş, Trot bile heyecanlanıp koşuşturmaya başlamıştı.

Nehri geçtikten sonra Latcher'ların evine giden tarla yolundan

ileriye, uzun uzun ve dikkatle baktım ama küçük kulübeleri görmüyordu. Gözlerimi babama çevirdim. O da bakıyordu, gözlerinde sert, hemen hemen öfkeli bir ifade vardı. Bu insanlar bizim yaşamımıza nasıl girmişti böyle?

Taşlı yolda ilerlemeye devam ettik ve kısa bir süre sonra Latcher'ların tarlaları arkada kaldı. Otoyolda durduğumuz zaman tekrar karnaval hayaline dalmıştım.

Elbette şoförümüz hiçbir zaman acele etmezdi. Kamyon bu kadar yüklü iken zaten kolayca otuz yedi mil yapamazdı ve Pappy de kuşkusuz gaza fazla basmıyordu. Kasabaya varışımız bir saat sürdü gibi geldi bana.

Stick'in devriye arabası Baptist kilisesi yanına park etmişti. Ana Cadde'de trafik daha şimdiden yavaşlamıştı, kaldırımlarda büyük bir canlılık vardı. Kamyonu park ettik, Meksikalılar dağıldı. Stick bir ağacın gölgesinden çıktı ve hemen bize doğru yürüdü. Annem ve büyükannem alışverişe gittiler. Ben erkeklerle beraber orada kaldım, ciddi konuların tartışılacağından emindim.

Şapkası hafifçe bir yana eğilmiş, ağzının kenarına bir ot parçası sıkıştırmış olan Stick, "Merhaba Eli. Nasılsın Jesse?" dedi.

Pappy, "İyi günler Stick," diye karşılık verdi ona. Babam sadece başını salladı. Kasabaya Stick'le vakit öldürmek için gelmemişlerdi ve sinirli oldukları yüzlerinden belliydi.

Stick, "Şu Spruill'lerin oğlunu tutuklamayı düşünüyorum," dedi.

Pappy hemen, "Ne yapacağın umurumda değil," dedi, öfkesi kabarıyordu. "Sadece pamuk bitinceye kadar bekle."

Babam, "Bir ay bekleyebileceğinden eminim," diyerek araya girdi.

Stick ağzının kenarındaki otu çiğnedi, tükürdü ve, "Sanırım," dedi.

Babam, "İyi bir işçi o," dedi. "Ve toplanacak çok pamuk var. Onu şimdi alırsan altı işçimizi birden kaybederiz. Bu insanları sen de tanırsın."

Stick tekrar, "Bekleyebilirim herhalde," dedi. Bizimle anlaşmak için sabırsızlanıyormuş gibi görünüyordu. "Birçok kişiyle konuştum ve şu sizin oğlanın gerçeği söylediğinden emin değilim." Bunu

söylerken uzun uzun bana baktı ve ben de yerdeki bir taşı tekmeledim.

Babam, "Onu bu işe karıştırma Stick," dedi. "O henüz küçük bir çocuk."

Pappy sert bir sesle, "O daha yedi yaşında," diye ekledi. "Neden kendine birkaç gerçek tanık bulmuyorsun?"

Stick'in omuzları sanki yumruk yemiş gibi düştü.

Pappy, "İşte anlaşma," dedi. "Pamuklar bitinceye kadar Hank'i rahat bırak, ondan sonra kasabaya gelip onunla işimizin bittiğini söylerim sana. O zaman onu ne yaparsan yap, umurumda bile olmaz."

Stick, "Tamam, bu şekilde olur," dedi.

"Ama ben hâlâ bu olayda bir şey tutturamayacağını düşünüyorum. O çocuk üç kişiyle birden kavga etti Stick, hiçbir jüri onu suçlu bulmaz."

Stick kendini beğenmiş bir tavırla, "Göreceğiz," dedi. Sonra başparmaklarını pantolon ceplerinin kenarına takıp, bizim canımızı sıkmak için, kasılarak yürüdü gitti.

"Karnaval yerine gidebilir miyim?" diye sordum.

Pappy, "Elbette gidebilirsin," dedi.

Babam, "Ne kadar paran var?" diye sordu.

"Dört dolar."

"Ne kadar harcayacaksın?"

"Dört dolar."

"Sanırım iki yeter."

"Üçe ne dersin?"

"Şunu iki elli yap, tamam mı?"

"Peki efendim." Kilisenin önünden ayrıldım, kaldırım boyunca kalabalığı yararak koştum ve kısa süre sonra kooperatifin, Dixie sinemasının ve bilardo salonunun karşısında bulunan beyzbol sahasına vardım. Karnaval bütün sahayı kaplamıştı. Atlıklarınca ortaya kurulmuş, diğer oyun yerleri, kabinler ve pavyonlar onun çevresine dağıtılmıştı. Atlıklarınca ve dönmedolaptaki hoparlörlerden yükselen gürültülü müzik her yana yayılıyordu. İnsanlar salıncakların önünde kuyruğa girmişti. Burnuma patlamış mısır, sosis ve yağda kızartılmış şeylerin kokusu geliyordu.

Pamuk helva satan römorku buldum. Pamuk helvanın fiyatı on sentti ama onun için daha fazla para da verebilirdim. Panayır yerinde bir havuzda yüzen küçük ördeklere havalı tüfek atan büyük çocukları seyrederken Dewayne beni gördü. Çocuklar ördekleri asla vuramıyordu ve bunun nedeni de, Papy'nin söylediğine göre, nişangâhların çarpıtılmış olmasıydı.

Elma şekerleri de on sentti. Kendimize birer tane aldık ve etrafı seyretmeye başladık. Uzun siyah elbiseli, siyah saçlı, her şeyi siyah olan bir cadı vardı ve yirmi beş sente insanın geleceğini söylüyordu. Kara gözlü yaşlı bir kadın da aynı şeyi, aynı fiyata tarot kartlarıyla yapıyordu. Rengârenk bir şeyler giymiş eli mikrofonlu bir adam on sente yaşınızı ya da kilonuzu tahmin ediyordu. Tahmininde üç yaş ya da dört kilodan fazla yanılırsa bir ödül kazanıyordunuz. Panayır yerinde her zamanki oyunlar vardı - süt kutularına atılan yumuşak toplar, çok küçük potalara atılan basketbol topları, balonlara fırlatılan dartlar ve şişe boyunlarına geçirilen kementler, bunlardan bazılarıydı.

Gürültü ve heyecanın tadını çıkararak karnaval alanında dolaşıyorduk. Alanın diğer ucunda bir kalabalık toplanmaya başlamıştı, biz de oraya gittik. Büyük bir tabelaya iri harflerle, "Dünyanın En Büyük Güreşçisi, Mısırlı Samson" yazılmıştı, tabelanın altında, köşelerinde yastıklı direkler, döşemesinde de kare şeklinde büyük bir minder olan bir ring vardı, direklerin arası iplerle kapatılmıştı. Samson henüz ringe çıkmamıştı ama elinde mikrofonuyla ortada duran uzun boylu, güzel vücutlu bir kadın olan Delilah'a göre biraz sonra gelecekti. Kadının giysisi bacaklarını tamamiyle, göğsünün de büyük bölümünü açıkta bırakıyordu ve Black Oak'ta şimdiye kadar böyle bir çıplaklık görülmediğine emindim. Kadın, büyük çoğunluğu erkeklerden oluşan sessiz kalabalığa kuralların basit olduğunu söyledi. Samson, ringde kendisine bir dakika dayanabilen kişiye bire on veriyordu. Kadın, "Sadece altmış saniye!" diye bağırırdı. "Ondan sonra para sizindir!" Kadının aksanı, onların gerçekten de başka yerlerden geldiği konusunda bizi ikna edecek kadar garipti. Hayatımda hiç Mısırlı görmemiştim ama Pazar okulundan, Hz. Musa'nın orada bazı maceralar yaşadığını biliyordum.

Kadın ringin önünde aşağı yukarı gidip gelirken tüm gözler onun hareketini izliyordu. Bir an durdu, alaycı bir tavırla ve herkeşe meydan okur gibi, "Bu seferki turunda Samson arka arkaya üç yüz maç kazandı," dedi. "Samson son kez olarak Rusya'da yenildi, ama üç kişiye karşı güreşti ve ayrıca rakipleri hile yaptı."

Tabelanın üzerine asılmış olan hoparlörden gürültülü bir müzik yayıldı. Kadın müzik sesini de bastırarak, "İşte bayanlar baylar!" diye bağırdı. "Sizlere dünyanın biricik ve en büyük güreşçisini takdik ediyorum, müthiş Samson!"

Nefesimi tuttum.

Adam bir perdenin arkasından âdeta sıçrar gibi çıktı ve pek de hararetli olmayan seyirci alkışı arasında zıplayarak ringe fırladı. Onu neden alkışlayacaktık ki? Oraya bizden bazılarını dövmeye çıkıyordu. İlk dikkatimi çeken şey adamın saçları oldu. Saçlar siyah, dalgalıydı ve kadın saçı gibi omuzlarına dökülmüştü. Resimli Eski Ahit hikâyelerinde böyle uzun saçlı adamlar görmüştüm ama onlar beş bin yıl önce yaşamıştı. İri vücudu, omuzları ve göğsündeki şişmiş adaleleriyle dev gibi bir adamdı. Kolları siyah kıllarla kaplıydı ve bir binayı kaldırabilecek kadar güçlü görünüyordu. Fizikini iyi görebilmemiz için, Samson gömlek giymemişti. Bizler aylarca tarlalarda çalıştığımız halde onun teni bizimkinden daha esmerdi, bunu görünce onun başka diyarlardan gelmiş olduğuna daha çok inandım. Ruslarla da güreşmişti muhakkak!

Adam müziğe ayak uydurup ringin üzerinde dolanıp dururken, kollarını kıvrarak o koca adalelerini gösteriyordu. Neyi varsa bize gösterinceye kadar şov yaptı, ama benim için fazlasıyla yeterliydi bu kadarı.

Müzik kesilirken kadın elindeki mikrofona, "Önce kim çıkıyor?" diye sordu. "Minimum bahis iki dolar!"

Kalabalık birden sessizleşti ve durdu. O ringe ancak bir aptal çıkabilirdi.

Ama birisi, "Ben korkmuyorum," diye bağırdı ve daha önce hiç görmediğim bir genç adamın ileriye çıkıp iki doları Delilah'a uzattım şaşkın gözlerle izledik. Kadın parayı aldı ve, "Bire on. Ringde altmış saniye kalırsan, yirmi dolar alacaksın," dedi. Sonra mikrofonu genç adama uzattı ve, "Adın ne senin?" diye sordu.

"Farley."

"Sana şans dilerim Farley."

Genç adam, en küçük bir endişe duymadan olanları izleyen Samson'dan hiç korkmuyormuş gibi ringe çıktı. Delilah tahta bir çekiç alıp ringin kenarındaki çingırağa vurdu ve, "Altmış saniye!" dedi.

Farley ringin üzerinde biraz dolaştı, sonra Samson ona doğru bir adım atınca bir köşeye çekildi. İkisi de birbirini inceliyordu, Samson, rakibine onu küçümser gibi bakarken Farley de kendine güveniyor gibi görünüyordu.

Kadın, "Kırk beş saniye!" diye bağırdı.

Samson biraz daha yaklaştı ve Farley ringin diğer tarafına kaçtı. Genç adam Samson'dan çok daha ufak yapıydı ama aynı zamanda ondan hızlıydı ve kaçma stratejisi uyguladığı belliydi. Samson azametle onun üzerine yürüdü; Farley kaçmaya devam etti.

"Otuz saniye!"

Ring kaçmak için yeterince büyük değildi ve Samson burada pek çok ürkek tavşan yakalamıştı. Rakibine karşı yaptığı saldırılardan birinde bir çelmeyle onu yıktı, yerden kaldırdı ve bir kolunu çocuğun başına sarıp onu kafakola aldı.

Delilah biraz abartılı bir tavırla, "Hey, şuraya bakın!" diye bağırdı. "Yirmi saniye!"

Zavallı Farley onun yan tarafında çırpınırken Samson onu döndürdü ve sadist bir zevkle yüzünü buruşturdu.

"On saniye!"

Samson birden döndü ve Farley'i ringin diğer tarafına fırlattı. Farley ayağa kalkmaya çalışırken Dünyanın En Büyük Güreşçisi onu ayağından yakaladı, havaya kaldırıp iplerin üzerinde tuttu ve maçın bitmesine iki saniye kala yere bırakıp galibiyetini ilan etti.

Delilah elindeki mikrofona, "Vay canına, az kalmıştı Samson!" dedi.

Farley şaşkındı ama sakatlanmadan ringden ayrıldığı için kendisiyle gurur duyar gibiydi. Erkek olduğunu kanıtlamış, hiç korkmamış ve yirmi doları kazanmasına iki saniye kalmıştı. Ondaki sonraki gönüllü yine bir yabancı, Claude adında iriyarı bir gençti, otuz dolar kazanma umuduyla üç dolar ödedi. Farley'den iki kat

daha ağırdı ama ondan çok daha yavaştı ve Samson on saniye içinde onu kıstırıp bir oyunla kollarını onun beline sardı ve sonra sık-maya başladı. Maçın bitmesine on saniye kala müthiş bir güç gösterisi yapıp rakibini başının üstüne kaldırdı, ringin kenarına yürüdü ve onu yere fırlattı.

Claude da kendisiyle gurur duyarak uzaklaştı ringden. Samson, şovlarına ve tehdit gibi görünen davranışlarına rağmen sportmen bir adam olduğunu ve kimseye zarar vermek istemediğini göstermişti. Gençlerin çoğu Delilah'la yakından tanışma fırsatı kolladığından, çok geçmeden kadının önünde bir kuyruk oluştu.

Müthiş bir gösteriydi bu, Dewayne'le birlikte orada uzun zaman kalıp Samson'un, repertuarındaki tüm oyunları kullanarak rakiplerini birbiri arkasına safdışı bırakışımı seyrettik. Bostan Yengeci, Makas, Şahmerdan, Taş Matkabı ve Vücut Çarpma, oyunlarından bazılarıydı. Delilah ona bir oyun adı söylüyor ve o da bu oyunu rakibi üzerinde hemen gösteriyordu.

Bir saat sonra Samson ter içinde kalmıştı ve dinlenmeye ihtiyacı vardı, Dewayne ve ben de bu aradan yararlanıp iki kez dönme dolaba bindik. Birer tane daha pamuk helva alıp almama konusunu tartışıyorduk ki birkaç delikanlının, bir çıplak kız şovundan söz ettiğini duyduk.

Yanımızdan geçerlerken içlerinden biri, "Üstündeki her şeyi çıkarıyor kız!" dedi ve o anda pamuk helva konusunu unuttuk. Bir süre onları izleyip Çingene treylerlerinin park ettiği yere kadar gittik. Treylerlerin arkasında, kimsenin göremeyeceği bir şekilde dikilmiş küçük bir çadır vardı. Birkaç adam sigara içerek orada bekliyordu ve hepsinin yüzünde de bir suçluluk ifadesi vardı. Çadırın içinden müzik sesi geliyordu.

Bazı karnavallarda bu tür çıplak kız şovları da oluyordu. Geçen yıl Ricky, kendisi için çok doğal olarak, bu tür çadırlardan birinden çıkarken görülmüş ve bu da evimizde oldukça büyük bir gürültü koparmıştı. Bay Ross Lee Hart yakalanmasaydı o da yakalanmayacaktı. Bay Hart, Metodist kilisesinde vekilharçtı, kendi toprağına sahip bir çiftçi, çok konuşan bir kadınla evli, dürüst bir vatandaştı. Karısı bir karnaval sırasında, Cumartesi gecesini geç vakit onu aramaya çıkmış ve o yasak çadırdan çıkarken görmüştü. Kadın onu

orada, darmadağınık bir halde görünce feryada başlamış, adam da kendini treylerlerin arkasına atmıştı. Kadın bağıırıp tehditler yağdırarak kocasını izlemiş ve Black Oak'a da yeni bir dedikodu hikâyesi çıkmıştı.

Bayan Hart her nedense kocasının yaptığını herkese anlatmış ve zavallı adam aylarca kasaba halkı tarafından dışlanmıştı. Kadın aynı zamanda, kocasının arkasından çadırdan çıkan kişinin de Ricky Chandler olduğunu söylemişti. Sesimizi çıkarmadan acı çektik. Kendi kasabamızda asla bir çıplak kız şovuna gitmemek, yazılmamış bir kuraldı. Bunu yapmak için Monette, Lake City ya da Caraway'e gidebilirdiniz ama Black Oak'ta asla böyle bir şey yapamazdınız.

Dewayne ve ben, çıplak kız çadırının çevresinde dolanıp duran adamlardan hiçbirini tanıımıyorduk. Treylerlerin arasından dolaşıp bir tur attık ve çadıra diğer yönden yaklaştık, ama orada bir kazığa zincirlenmiş koca bir köpek vardı ve çadırı bizim gibi röntgen-cilere karşı koruyordu. Geri çekildik ve karanlığı beklemeye karar verdik.

Saat dörde gelirken zor bir karar vermek zorunda kaldık - ya sinemaya gidecek ya da karnaval sahasında kalacaktık. Sinema eğilimi ağır basmak üzereyken Delilah güreş ringinde göründü. Üzerini değiştirmiş ve şimdi, her yerini daha da çok gösteren iki parçalı kırmızı bir şeyler giymişti. Kalabalık ona doğru aktı ve çok geçmeden Samson yine çiftlik çocuklarını, orman köylülerini ve arada bir de Meksikalıları ringden aşağıya atmaya başladı.

Samson'un ilk dişli rakibi hava karardıktan sonra çıktı ortaya. Bay Horsefly Walker'ın yüz otuz beş kilo ağırlığında sağır ve dilsiz bir oğlu vardı. Ona Grunt (Homurtu) diyorlardı ama kimse de bunu çocuğa saygısızlık etmek ya da zulüm yapmak için söylemiyordu - ona yıllardan beri böyle hitap ediliyordu. Horsefly beş dolar koydu ve Grunt yavaşça ringe çıktı.

Delilah elindeki mikrofona bir kedi gibi, "Bu iri bir rakip, Samson," diye mırladı.

Samson yüz otuz beş kiloyu ringden atmak için biraz daha uzun süre uğraşacağını anladı ve hemen saldırıya geçti. Rakibinin bacaklarına daldı, her iki topuğunu da yakalayıp onu yere devirmek isti-

yordu. Grunt düştü düşmesine de, Samson'un üstüne yuvarlandı ve Samson acıyla bağırdı. Seyirci kalabalığından bazıları da bağırmaya ve Grunt'ı teşvik etmeye başladı ama çocuk elbette hiçbir şey duymuyordu. İki güreşçi ringin üzerinde yuvarlanıp birbirini alt etmeye çalışıyordu ve Grunt bir ara Samson'u yakaladı.

Delilah, "Kırk saniye!" dedi, Samson sırtüstü yerde yattığı için saat daha yavaş çalışıyordu elbet. Samson birkaç tekme atıp bundan sonuç alamayınca Jersey Darbesi oyununu yaptı, silkinip bacaklarını kaldırarak Grunt'ın başını bacakları arasına sıkıştırdı ve onu arkaya yuvarladı. Delilah oyunu seyircilere anlatırken Samson ayağa fırladı. Bir Uçan Tekme Grunt'ı sersemletti.

Kadın, "On beş saniye!" diye bağırdı, saat yine hızlanmıştı. Grunt çılgın bir boğa gibi saldırdı ve iki rakip tekrar yere yuvarlandı. Kalabalık tekrar bağırdı. Horsefly ringin çevresinde deliler gibi dönüp duruyordu. İki güreşçi bir süre birbirine sarılıp kaldı, sonra Delilah, "On saniye!" dedi.

Bazı seyirciler saat hakemine bağırmaya başladı. Samson, Grunt'ın kolunu yakalayıp sırtına doğru kıvırdı, sonra onun bir bacağını yakaladı ve zavallı çocuğu ringin üzerinde iplere doğru kaydırdı. Grunt babasının ayakları dibine düştü. Horsefly, "Hile yaptın orospu çocuğu!" diye bağırdı.

Samson bu küfüre çok kızdı ve Horsefly'a işaret edip onu ringe çağırırdı. Horsefly bir adım ilerledi ve Samson ipleri kaldırdı. Fakat bu tür olayları çok görmüş olan Delilah, "Yerinde olsam bunu yapmazdım. Kızdığı zaman insanın canını yakar," dedi.

Horsefly da zaten bu işten vazgeçmek için bir bahane arıyordu. Ringin kenarından alay eder gibi bakan Samson üç metre boyundaymış gibi görünüyordu. Horsefly oğlunun üzerine eğildi, Grunt omuzunu ovuşturuyordu ve neredeyse ağlayacaktı. Onlar uzaklaşırken Samson arkalarından bakıp güldü ve sonra seyircileri kızdırtmak için ringin üzerinde pazularını şişirerek dolaşmaya başladı. Kalabalık arasından birkaç kişi onu ıslıkladı ama onun da istediği buydu zaten.

Kendisine meydan okuyan birkaç rakibi daha halletti ve bir süre sonra Delilah, adamının akşam yemeği yiyeceğini söyledi. Bir saat sonra son gösteri için ringe döneceklerdi.

Hava kararmıştı. Karnaval alanında müthiş bir gürültü vardı; her tarafta, hareketli oyunculara binmiş çocukların heyecanlı çığlıkları, ortadaki pavyonlarda bir şeyler atıp ödül kazanan insanların sesleri, hepsi de değişik müzik çalan bir sürü hoparlörden yükselen nağmeler, insanları dünyanın en büyük kaplumbağasını görmeye ya da başka bir ödül kazanmaya davet eden çığırkanların bağırışları duyuluyordu ve hepsinin üstünde de, kalabalığın o bunaltıcı elektriklenmesi vardı havada. Kalabalık birbirine öylesine girmişti ki, büyükannemin deyişiyle onları bir çubukla karıştıramazdınız. Pavyonların çevresinde oyunları seyredip bağırان insanlar doluydu. Hareketli oyuncak arabalara binmek için uzun kuyruklar oluşmuştu. Meksikalılar küçük gruplar halinde şaşkın şaşkın etrafa bakınır ağır adımlarla dolaşıyordu ama çoğu parasını pek harcamıyordu. Hiçbir yerde bu kadar muazzam bir kalabalık görmemiştim.

Annemle babamı sokağa yakın bir yerde, limonata içip manzarayı güvenli bir mesafeden seyrederken buldum. Pappy ve büyükannem kamyona dönmüştü bile, gitmeye hazırlardı ama bizi beklemeye de razıydılar. Karnaval yılda sadece bir kez yapılıyordu.

Babam, "Ne kadar paran kaldı?" diye sordu.

"Bir dolara yakın," dedim.

Annem, "Şu dönme dolap pek de güvenli gibi görünmüyor Luke," dedi.

"Ona iki kez bindim. Merak etme sağlam."

"Bir kez daha binmezsen sana bir dolar daha veririm."

"Anlaştık."

Annem bana bir dolar verdi. Bir saat kadar sonra onların yanına döneceğim konusunda anlaştık. Tekrar Dewayne'i buldum ve bu kez çıplak kız şovunu araştırmaya karar verdik. Sahanın ortasında kalabalığı yarıp ilerledik ve Çingene treylerlerinin yakıma gelince yavaşladık. Arka taraf şimdi çok daha karanlıktı. Çadırın önünde sigara içen birkaç adam vardı ve üzerine minicik bir şeyler giyip kapının önüne çıkmış genç bir kadın kalçalarını sallayıp ah-laksızca dans ediyordu.

Baptistler olarak her türlü dansın sadece bir kötülük değil, tamamen günah olduğunu da biliyorduk. Büyük günahlar listesinde, içki içmek ve küfretmekle beraber dans da vardı.

Dansçı kız Delilah kadar çekici değildi, onun kadar çok yerini göstermiyor ve onun gibi zarif hareketler de yapmıyordu. Delilah elbette yılların tecrübesine sahipti ve dünyayı dolaşmıştı.

Karanlıkta yavaşça süzıldük ve ağır ağır ilerliyorduk ki nerden geldiğini anlamadığımız yabana bir ses, "Buraya kadar. Siz çocuklar defolun burdan," dedi. Donmuş gibi orada kaldık ve etrafa bakınırken arkamızdan bağırarak tanıdık bir ses duyduk, "Tövbekâr olun siz günahkârlar! Töve edin!"

Rahip Akers'ti bu, bir elinde İncil'i vardı, diğer elinin uzun ve çarpık işaretparmağını ileriye uzatmış, dimdik duruyordu orada.

Avazı çıktığı kadar, "Sizi engerek yılanı soyları sizi!" diye bağırıldı.

Genç kadının dans etmekten vazgeçip geçmediğini ya da adamların dağılıp dağılmadığını bilmiyorum. Bakmak zahmetine bile girmedim. Dewayne'le beraber kendimizi yere attık, dizlerimizin üzerinde, avcılara yakalanmış av hayvanları gibi emekleyip iki pavyon çadırı arasında bir ışık görünceye kadar kamyonların ve treylerlerin arasından ilerledik. Orada ayağa kalktık ve kalabalığın arasına karışıp izimizi kaybettirdik.

Güvenli bir yere geldiğimiz zaman Dewayne, "Bizi gördü mü acaba?" diye sordu.

"Bilmiyorum. Ama sanmam."

Bir tur attık ve Çingene treylerleri yakınında güvenli bir noktada durduk. Rahip Akers formundaydı. Çadırdan on metre kadar ayrılmış, bağırarak duruyordu. Başarılı da olmuştu. Dansçı kız da oralarda dolaşarak sigara içen adamlar gibi ortadan kaybolmuştu. Rahip şovu mahvetmişti ama hepsinin içerde olduğunu sanıyordum, seslerini kısmış onun gitmesini bekliyor olmalıydılar.

Delilah yine giysisini değiştirmiş ve ringin yanına dönmüştü. Üzerindeki kostüm leopar postundan yapılmıştı, vücudunda pek az yeri örtüyordu ve Peder Akers'in ertesi sabah bu konuda da bir şeyler söyleyeceğini biliyordum. Rahip, karnavalı seviyordu çünkü burası ona vaazı için bol malzeme sunuyordu.

Ringin çevresinde yine oraya uygun bir kalabalık toplanmıştı, adamlar Delilah'a aptal aptal bakarak Samson'u bekliyordu. Kadın onu yine daha önce duyduğumuz sözlerle seyircilere tanıttı. Sam-

son nihayet ortaya çıktı ve ringe atladı, o da leopar postunu seçmişti. Dar bir şort, parlak siyah deri botlar giyiyordu, gömleksizdi. Ringin üzerinde dolaşiyor, durup poz veriyor ve seyircilerin kendisini yuhalamasını bekliyordu.

Ring e ilk çıkan kişi arkadaşım Jackie Moon oldu ve o da diğer pek çok kurban gibi kaçamak güreşme stratejisini benimsedi. Yirmi saniye süresince, Samson'un sabrını taşırmaya kadar ringin üzerinde oradan oraya zıplayıp durdu. Jackie, Delilah'ın açıklamalarına göre önce bir Giyotin, arkasından da bir Türk Sarması yedi ve kendisini, benim durduğum yere yakın bir noktada çimenlerin üzerinde buldu. Ama gülüyordu. "Hiç de fena değilim," dedi.

Samson kimseyi incitemezdi; bu onun işine zarar verirdi. Fakat son gösterisi ilerledikçe kendisini daha çok beğenmeye ve seyircilere, "Aranızda bir erkek yok mu?" diye bağırılmaya başladı. Egzotik bir aksanı vardı; sesi derin ve korkutucuydu. "Black Oak, Arkansas'ta savaşçı yok mu hiç?"

O anda iki metre boyunda olmayı ne kadar isterdim. Öyle ol sam hemen ringe zıplar, kalabalık çılgın gibi bağırırken yaşlı Samson'un üzerine saldırdım. Onu bir güzel benzetir, havaya fırlatır ve Black Oak'un en büyük kahramanı olurum. Ama şu an için onu sadece yuhalayabilirdim.

Bir süre sonra Hank Spruill göründü oralarda. Güreşler arasında ringin kenarında dolaştı ve uzun uzun duraklayıp sonunda Samson'un dikkatini çekti. İki dik dik birbirine bakarken kalabalıktan çıt çıkmıyordu. Samson ringin kenarına geldi ve, "Gel bakalım ufaklık," dedi.

Hiç kuşkusuz, Hank ona küçümser gibi baktı. Sonra Delilah'ın yanına gitti ve cebinden para çıkardı.

Kadın parayı alırken, "Vay canına, Samson," dedi. "Yirmi beş dolar bu!"

Herkes duyduğuna inanamıyormuş gibi mırıldanıyordu. Arka taraftan bir adam, "Yirmi beş dolar ha!" dedi. "Bir haftalık ücret demek bu."

Başka bir adam, "Evet ama çocuk iki yüz elli dolar kazanabilir," diye konuştu.

Kalabalık birbirine biraz daha sokulup sıklaşırken Dewayne ve ben de yetişkinlerin arasından görebilmek için ön tarafa doğru ilerledik.

Delilah mikrofonu uzatıp, "Adın ne senin?" diye sordu.

"Hank Spruill," diye bir homurdanma duyuldu. "Hâlâ bire on veriyor musunuz?"

"Anlaşma böyle iri çocuk. Bahse yirmi beş dolar yatırmak istediğine emin misin?"

"Evet. Tüm yapacağım, ringde bir dakika kalmak mı olacak?"

"Evet, altmış saniye. Samson'un beş yıldır hiçbir güreşi kaybetmediğini biliyor musun? Son kez Rusya'da kaybetti ama ona hile yaptılar."

Hank gömleğini çıkarırken, "Rusya umurumda değil," dedi. "Başka kural var mı?"

"Hayır." Kadın kalabalığa döndü ve mümkün olduğunca dramatik bir tavırla, "Bayanlar baylar," diye bağırdı. "Büyük Samson'a şimdiye kadar yaptığı güreşlerin en büyüğü için meydan okunuyor. Bay Hank Spruill bire on bahis için yirmi beş dolar koyuyor. Tarihte hiç kimse bu kadar büyük bir bahisle meydan okumamıştır."

Samson ringin üzerinde poz veriyor, saçındaki kocaman lüleleri sallıyor ve kendine olan büyük güveniyle bu mücadeleyi bekliyordu.

Hank, Delilah'a bakıp, "Parayı göreyim," dedi.

Kadın mikrofonu kullanıp, "İşte burada," diye yanıt verdi

"Hayır, iki yüz elli doları görmek istiyorum ben."

Kadın biraz da sinirlenmiş gibi güldü ve, "Ona ihtiyacımız olmayacak," dedi. Fakat sonra mikrofonu indirdi ve ayrıntılarla ilgili sıkı bir pazarlığa giriştiler. Bo ve Dale kalabalığın arasından çıkıp geldiler ve Hank onlara, Delilah'ın paraları muhafaza ettiği küçük masanın yanında durmalarını söyledi. Paranın orada olduğuna emin olduktan sonra, büyük Samson'un, o müthiş kollarını göğsünde kavuşturmuş olarak beklediği ringe çıktı.

Arkamızdan birisi, "Sisco'ların çocuğunu öldüren genç değil mi bu?" diye sordu.

Yanıt, "Evet o," oldu.

"O da neredeyse Samson kadar iri."

Hank rakibinden birkaç santim daha kısaydı ve göğsü de onun kadar geniş değildi ama hiçbir tehlikeden çekinmiyordu. Hank kollarım uzatıp gererek onu seyrederken, Samson ringin bir tarafında dans etmeye başladı.

Delilah mikrofonu dudaklarına yaklaştırıp, "Hazır mısınız?" diye seslendi ve kalabalık biraz daha ilerledi. Kadın gonga vurdu. İki güreşçi de sert bakışlarla birbirini süzüyordu. Ama Hank köşesinde kalmıştı. Saat onun tarafındaydı. Birkaç saniye sonra, işinin kolay olmadığını bildiğini sandığım Samson, gerçek bir güreşçinin yapması gerektiği gibi sallanıp dans ederek ve başını oynatarak harekete geçti. Hank hareketsiz duruyordu.

Samson bir buçuk metreden, "Hadi gel evlat!" diye bağırdı ama Hank köşesinden hiç kıvıldamadı.

Delilah, "Kırk beş saniye," dedi.

Samson'un hatası, bunun bir kavga değil de bir güreş müsabakası olduğunu varsaymasıydı. Bildiği o pek çok kavramalardan birini uygulamak için eğilerek geldi ve bir an için yüzünü açık bıraktı. Hank müthiş bir hızla vurdu. Sağ yumruğu âdetâ gözle takip edilemeyecek bir hızla ileriye fırladı ve büyük Samson'un tam çenesine indi.

Samson'un başı hızla arkaya gitti, güzel saçları her yana dağıldı. Darbe sırasında bir çatırtı duyuldu. Stan Musial bile beyzbol topuna bu kadar sert vuramazdı.

Samson'un gözleri o kocaman başında arkaya kaydı. Çok iri olduğundan, başının hasar gördüğünü vücudunun anlaması bir saniye kadar sürdü. Bir bacağı titredi ve dizden itibaren kıvrıldı. Sonra diğer bacak bükülüp çöktü ve Mısır'dan gelmiş olan Dünyanın En Büyük Güreşçisi büyük bir gürültüyle sırtüstü yere düştü. Küçük ring sarsıldı, ipler sallandı. Samson ölmüş gibi görünüyordu.

Hank köşesine çekilip kollarını üst iplere koydu. Acelesi yoktu. Zavallı Delilah konuşamıyordu. Bunun, gösterinin bir parçası olduğu konusunda seyirciyi aydınlatmak için bir şeyler söylemeye çalıştı, ama aynı anda da ringe çıkıp Samson'a bakmak istiyordu. Seyirci kalabalığı serseme dönmüştü.

Samson ringin ortasında inlemeye başladı ve ayağa kalkmaya çalıştı, bileri ve dizleri üzerinde, emekler gibi durdu ve bir ayağını

öne çekmeyi başarmadan önce birkaç kez öne arkaya sallandı. Bir hamle yapıp ayağa kalkmaya çalıştı ama ayakları sanki ona ait değildi. İplere doğru atıldı ve düşüşünü kesmek için onlara yapışmayı başardı. Doğruca seyirci kalabalığına bakıyordu ama zavallı adam hiçbir şey görmüyordu. Kıpırmızı gözlerinde vahşi bir ifade vardı ve nerede olduğunu bilmiyor gibi görünüyordu. Sendeledi, kendini toparlamaya çalışarak iplere asıldı, hâlâ ayaklarını arar gibiydi.

Bay Horsefly Walker koşarak ringin kenarına geldi ve Hank'e, "Öldür orospu çocuğunu! Hadi bitir işini!" diye bağırdı.

Fakat Hank kıyılamadı. Sadece, "Zaman!" diye bağırdı ama Delilah saati unutmuştu.

Kalabalığın arasından bağırın, onu alkışlayan birkaç kişi çıktı ama çoğunluk baskı altındaymış gibi sessizdi. Hislerini kaybetmiş gibi görünen ve ayakta durmak için çabalayan Samson'un hali seyircileri şoke etmişti.

Samson döndü ve gözlerini Hank'in üzerine odaklamaya çalıştı. Destek için iplere tutundu, sallanarak birkaç adım attı, sonra son ve umutsuz bir hamle yaptı. Hank hafifçe kenara çekildi ve Samson sert bir düşüşle ringin köşe direğine çarptı. Ağırlığıyla ipler gerildi ve diğer üç direk kırılacak gibi oldu. Samson, vurulmuş bir ayı gibi inliyor ve ayakta durmaya çalışıyordu. Ayaklarını biraz çekti ve dönebilecek kadar dengesini buldu. Aslında minderde kalması daha iyi olurdu. Hank ileriye atıldı ve bir sağ kroşe attı, ringin ortasında atılan bu yumruk da birincinin indiği noktaya indi. Rakibi artık savunmasız kaldığından Hank geriledi, üçüncü ve son darbesini de indirdi. Samson dolu bir çuval gibi yere yığıldı. Delilah bir çığlık attı ve ringe fırladı. Hank köşesine çekilip kollarını yine iplerin üzerine attı ve sırttı, rakibiyle hiç ilgilenmiyordu bile.

Ne yapacağımı bilemiyordum ve diğer seyircilerin çoğu da sessizdi. Bir yandan, bir Arkansas gencinin bu Mısırlı devi mahvetmesi güzeldi. Fakat diğer yandan, bunu yapan Hank Spruill'di ve yumruklarını kullanmıştı. Galibiyeti lekelenmişti ama onun umurunda değildi bu. Buralı bir çocuk Samson'la eşit şartlarda mücadele edip yenseydi onu, hepimiz kendimizi çok daha iyi hissedecektik.

Hank zamanın dolduğuna emin olduktan sonra iplerin arasın-

dan geçti ve yere atladı. Bo ve Dale parayı almışlardı ve üçü birlikte ortadan kayboldu.

Arkamdan birisi, "Samson'u öldürdü," dedi. Dünyanın En Büyük Güreşçisi sırtüstü yatıyordu, kolları ve bacakları yana açılmıştı, kadını onun üzerine eğilmiş, uyandırmaya çalışıyordu. Onlara acıdım. Harika renkli insanlardı, bir daha uzun zaman, belki de hiç göremeyeceğimiz bir gösteriydi bu. Aslında Samson ve Delilah'ın bir daha Black Oak, Arkansas'a geleceklerinden kuşkuluydum.

Samson doğrulup oturunca rahatladık. Birkaç iyi insan onu hafifçe alkışladı ve sonra kalabalık dağılmaya başladı.

Hank neden karnavala katılmıyordu ki? insanları döverek para kazanabilir ve bu da onu bizim çiftliğimizden kurtarırdı. Bunu Tally'ye söylemeye karar verdim.

Zavallı Samson sıcak havada bütün gün çok çalışmış ve birkaç saniye içinde o günün tüm kazancım yitirmişti. Hayatını kazanmak için berbat bir yoldu bu. Sonunda pamuk toplamaktan daha berbat bir iş görmüştüm işte.

19

İLKBAHAR VE KIŞ MEVSİMİNDE Pazar günleri öğleden sonraları genellikle ziyaretlerle geçerdi. Öğle yemeğimizi bitirip biraz kestirir, sonra pikaba doluşup Lake City ya da Paragould'a gider, bazı akraba ya da dostları habersizce ziyaret ederdik ve onlar da bizi gördüğüne sevinirdi. Onlar da bizi ziyarete gelirdi elbet. "Bizi ziyarete gelin," cümlesi çok sık kullanılır ve insanlar bunu gerçek bir istek olarak algıladı. Önceden hiçbir hazırlık ya da uyarı gerekmez ya da mümkün olmazdı. Bizde telefon yoktu, elbet akraba ve dostlarda da.

Fakat yaz sonu ve sonbaharda ziyaretler pek akla gelmezdi. Çünkü yapılacak çok iş vardı ve öğleden sonraları çok sıcak olurdu. Amcaları halaları bir süre için unutturduk ama daha sonra bunu telafi edeceğimizi de bilirdik.

Köprü tarafından bir toz bulutunun kalktığını gördüğümde Cardinal'lerin maçını dinliyor ve annemle büyükannemin bezelye ve taze fasulye ayıklayışlarını seyrediyordum. "Bir araba geliyor," dedim ve onlar da o tarafa baktı.

Bizim yolumuzda trafik çok azdı. Buradan geçenler büyük çoğunlukla yolun karşı tarafındaki Jeter'lerden biri ya da bizim doğumumuzdaki Tolliver'lerden biri olurdu. Arada bir yabancı bir araba da geçerdi elbet ve biz toz bulutu yere ininceye kadar onun arkasından hiç konuşmadan bakar, sonra akşam yemeğinde ondan söz ederek, onların kim olduğu ya da Craighead İlçesi'nin bu taraflarında ne yaptıkları hakkında fikir yürütürdük. Pappy ve babam bunu kooperatifte anlatır, annemle büyükannem de Pazar okulun-

dan önce tüm kadın arkadaşlarına bundan söz ederdi ve sonunda o yabancı arabayı görmüş olan başka birini de bulurlardı. Esrar genellikle çözüldü ama bazen bizim yoldan geçen yabancı arabanın nereden geldiğini hiç öğrenemezdik.

Bu araba yavaş geliyordu. Gözüme, gittikçe büyüyen ve parlaklaşan bir şeyler göründü ve çok geçmeden pırıl pırıl, iki kapılı bir sedan otomobil bizim yola döndü. Üçümüz de şaşırmış, verandada kımıldamadan duruyorduk. Sürücü arabayı bizim pikabın arkasına park etti. Spruill'ler de ön bahçeden bakıyordu.

Sürücü kapıyı açıp arabadan indi. Büyükannem, "Hey, Jimmy Dale bu," dedi.

Annem de heyecanının bir kısmını kaybederken, "Gerçekten de o," diye ekledi.

Büyükannem, "Luke, koş babam ve Pappy'yi çağır," dedi. Onlara bağırarak evin içinden koşup geçtim ama araba kapısının çarpışım duymuşlar, arka bahçeden geliyorlardı.

Yepyeni, temiz ve hiç kuşkusuz şimdiye kadar gördüğüm en güzel araç olan arabanın önünde toplandık. Herkes birbirini kucaklayıp tokalaştı, selamlaştı, sonra Jimmy Dale yeni eşini tanıştırdı. Eşi zayıf, ufak tefek, Tally'den bile genç görünen bir kadındı. Adı Stacy idi. Michiganlıydı ve konuşurken sözcükler burnundan geliyordu, cümleleri kesik kesikti; birkaç saniye içinde sinirlerimi bozdu.

Hep birlikte verandaya doğru yürürken anneme, "Neden böyle konuşuyor?" diye fısıldadım.

Annem kısaca, "O bir Yankee," dedi.

Jimmy Dale'in babası Ernest Chandler, Pappy'nin ağabeyi idi. Ernest birkaç yıl önce kalp krizinden ölünceye kadar Leachville'de çiftçilik yapmıştı. Ernest ya da Jimmy Dale'i hatırlamıyordum ama onlar hakkında pek çok hikâye duymuştum. Jimmy Dale'in çiftlikten kaçıp Michigan'a gittiğini, oradaki Buick fabrikasında saati üç dolardan bir iş bulduğunu biliyordum, Black Oak standartlarına göre inanılmaz bir ücretti bu. Buralı çocuklardan bazıları için de iyi işler bulmuştu orada. İki yıl önce babam da kötü bir hasat mevsiminden sonra gitmiş ve Flint'te yeni Buick'lere ön cam takarak berbat bir kış geçirmişti. Eve bin dolar getirmiş ve paranın hepsini de çiftlik borçlarını kapatmak için harcamıştı.

Ön basamaklara oturunca babam, "Harika bir araba bu," dedi. Büyükanнем mutfakta buzlu çay hazırlıyordu. Anneme, arabadan iner inmez huysuz biri olduğunu gösteren Stacy ile sohbet etmek gibi zevksiz bir görev düşmüştü.

Jimmy Dale gururla, "Araba yeni," dedi. "Buraya gelmek için geçen hafta aldım. Ben ve Stacy bir ay önce evlendik ve bu da bizim düğün hediyemiz."

Yeni eş verandanın diğer ucundan atılıp, "Ben ve Stacy değil, Stacy ve ben evlendik diyeceksin," dedi. Hepimiz Stacy'nin, bu kadar insan içinde kocasının gramer hatasını düzeltmesini hazmetmeye çalışırken konuşma kısa bir süre kesildi. Hayatımda daha önce hiç böyle bir şey duymamıştım.

Pappy, "Elli iki model mi bu?" diye sordu.

"Hayır, elli üç modeli, yollardaki en yeni araba. Bunu kendim yaptım."

"Nasıl yani?"

"Evet. Buick bize özel sipariş için izin veriyor, böylece araba üretim hattından gelirken dikkat etmemiz gerekiyor. Bunun alet panelini ben kendim taktım."

"Kaça mal oldu bu?" diye sordum ve aynı anda annemin boğazına sarılacağını sandım.

"Luke!" diye bağırdı. Babam ve Pappy sert sert bana baktı, tam bir şey söylemek üzereydim ki Jimmy Dale konuştu, "İki bin yedi yüz dolar. Bu bir sır değil ki. Ülkede her araba satıcısı bunların fiyatını bilir."

O sırada Spruill'ler de yaklaşmış arabayı inceliyordu - Tally dışında hepsi oradaydı, kız ortalarda görünmüyordu. Pazar günü öğleden sonraydı ve bana göre Siler Deresi'nde serin bir banyo için uygun zamandı. Veranda çevresinde dolanmış, onun görünmesini beklemiştim.

Trot badi badi yürüyüp arabayı incelerken Bo ve Dale de arabanın çevresinde dolanıyordu. Hank arabanın içine bakıyor, belki de anahtarı arıyordu. Bay ve Bayan Spruill ise arabayı hayran hayran uzaktan seyrediyordu.

Jimmy Dale dikkatle onlara baktı. "Tepelerden mi bunlar?"

"Evet, Eureka Springs'ten geldiler."

"İyi insanlar mı bari?"

Pappy, "Fena sayılmaz," dedi.

"O iri çocuk ne yapıyor öyle?"

"Bunu asla bilemezsin."

O sabah kilisede Samson'un ayağa kalkıp ringden indiğini duymuştuk, yani Hank kurban listesine yeni birini katmamıştı. Peder Akers vaazında bir saat süreyle karnavalın günahlarından söz etmişti - kumar, kavgalar, şehvet düşkünlüğü, adi giysiler, Çingenelelerle haşır neşir olmak gibi her türlü pislik vardı orada. Dewayne ve ben onun her kelimesini dinledik ama adımız hiç geçmedi.

Stacy, Spruill'lerin kampına bakıp, "Neden böyle yaşıyorlar?" diye sordu. Kesin sözleri havayı bir bıçak gibi kesti.

Pappy, "Başka nasıl yaşayacaklar?" diye sordu. O da yeni Bayan Jimmy Dale Chandler'dan hiç hoşlanmadığına karar vermişti. Kadın salıncaklı bir sandalyenin kenarına küçük bir kuş gibi tünemiş, etrafına tepeden bakıyordu.

"Onlara kalacak yer veremiyor musunuz?" diye sordu.

Pappy'nin köpürmeye başladığını sezebiliyordum.

Jimmy Dale atıldı ve, "Her neyse, Buick bize araba için yirmi dört ay süreli kredi de açıyor," diye konuştu.

Babam yine arabaya bakarak, "Öyle mi?" dedi. "Bu, şimdiye kadar gördüğüm en güzel araba."

Büyükannem elinde bir tepsiyle gelip herkese büyük bardaklar içinde şekerli buzlu çay ikram etti. Ama Stacy istemedi. "Buzlu çay mı?" dedi. "Ben almayayım. Sıcak çayınız var mı?"

Sıcak çay mı? Böyle bir aptallık olabilir miydi?

Pappy salıncaklı divandan Stacy'ye dik dik bakıp, "Hayır, biz buralada sıcak çay içmeyiz," diye cevap verdi.

Stacy, "Şey, kuzeyde Michigan'da biz çayı buzlu içmeyiz," dedi.

Pappy, "Burası Michigan değil," diye patladı.

Annem hemen araya girdi ve, "Bahçemi görmek ister misin?" diye sordu.

Jimmy Dale, "Evet, harika bir fikir bu," dedi. "Hadi git sevgilim, Kathleen, Arkansas'ın en güzel bahçesine sahiptir."

Büyükannem kadını verandadan ve tartışmadan uzaklaştırmak

için, "Ben de geleyim," dedi. Üç kadın oradan uzaklaştılar ve Pappy daha fazla bekleyemedi, "Tanrı aşkına nereden buldun bu kadını Jimmy Dale?" dedi.

Jimmy Dale pek de ikna edici olmayan bir tonla, "Tatlı kızdır o Eli Amca," dedi.

"Lanet bir Yankee o."

"Yankee'ler o kadar da kötü insanlar değil canım. Pamuktan kaçacak kadar akıllılar. İçinde her türlü konfor, telefon, televizyon olan güzel evlerde yaşıyorlar. İyi para kazanıyor, güzel okullar inşa ediyorlar. Stacy iki yıl yüksekokula gitti. Ailesinde üç yıldır televizyon var. Daha geçen hafta Indian'larla Tiger'larm maçını izledim televizyonda. İnanabiliyor musun buna Luke? Televizyonda beyzbol izlemeyi düşün bir kere."

"İstemem efendim."

"Eh ben seyrettim işte. Indian'larm top vurucusu Bob Lemon'du. Tiger'larda pek iş yok; yine sonuncu durumdalar."

Kendimi bildim bileli babam ve dedemin söylediği sözleri tekrarlayarak, "Amerikan Ligi beni pek ilgilendirmiyor," dedim.

Jimmy Dale güldü ve, "Vay canına," dedi. "Gerçek bir Cardinal taraftarı gibi konuştun. Ben de kuzeye gidinceye kadar senin gibiydim. Bu yıl Tiger stadında on bir maç izledim ve Amerikan Ligi'ne bayağı alıştım. İki hafta önce Yankee'ler geldi ve tüm yerler satıldı. Yeni bir oyuncularını var, Mickey Mantle, yumuşak bir oyuncu. Güçlü, hızlı, biraz fazla ıska geçiyor ama vurduğu zaman da topu gerçekten uzağa gönderiyor. Çok iyi bir oyuncu olacak. Sonra Berra ve Rizzuto var onlarda."

"Yine de onları sevmiyorum," dedim ve Jimmy Dale tekrar güldü.

"Hâlâ Cardinal'lerde oynamak istiyor musun?" diye sordu.

"Evet efendim."

"Çiftçilik yapmayacak mısın peki?"

"Hayır efendim."

"Akıllı çocuk."

Büyüklerin Jimmy Dale hakkında konuştuklarım duymuştum. Pamuk tarlalarından kaçıp kuzeye giderek daha iyi bir yaşam kurduğu için kendini çok beğeniyordu. Paradan söz etmek hoşuna gi-

diyordu. Daha iyi bir yaşamı bulmuş ve çok geçmeden bu bölgedeki diğer çiftçi çocuklarına öğüt vermeye başlamıştı.

Pappy ise bir erkek için en şerefli yaşamın, muhtemelen profesyonel beyzbol oyunculuğu dışında, çiftçilik olduğunu düşünüyordu.

Bir süre çaylarımızı yudumladık ve sonra Jimmy Dale, "Ee, pamuklar nasıl?" diye sordu.

Pappy, "Şimdiye kadar iyi," dedi. "İlk hasat iyi gitti."

Babam, "Şimdi yeniden başlayacağız," diye ekledi. "Büyük olasılıkla yaklaşık bir ay sonra işimiz biter."

O sırada Tally, Spruill kampının derinliklerinden ortaya çıktı, elinde bir havlu ya da bez parçası vardı. Ailesinin hâlâ büyülenmiş gibi durduğu yerde, kırmızı arabanın çevresinde büyük bir daire çizdi; diğerleri onu fark etmemişti. Tally uzaktan bana baktı ama işaret etmedi. Birden beyzboldan, pamuktan, araba ve benzeri şeylerden sıkılmıştım ama oradan uzaklaşmıyordum. Misafirin yanından öyle birdenbire ayrılmak kabalık olur, babam da bir şeylerden kuşkulanılabirdi. Böylece orada oturdum ve Tally'nin evin arkasında kayboluşunu seyrettim.

Babam, "Luther nasıl?" diye sordu.

Jimmy Dale, "Çok iyi," diye cevap verdi. "Ona fabrikada bir iş buldum. Saati üç dolara haftada kırk saat çalışıyor. Luther hayatında bu kadar çok para görmemiştir."

Luther, Chandler ailesinin uzak bir kolundan gelen bir başka kuzendi. Ona bir kez bir cenaze töreninde rastlamıştım.

Pappy, "O gelmiyor mu memlekete?" diye sordu.

"Sanmıyorum."

"O da bir Yankee ile mi evlenecek?"

"Bunu sormadım ona. Sanırım canı nasıl isterse öyle yapacaktır."

Bir sessizlik oldu ve havadaki gerginlik biraz azaldı. Sonra Jimmy Dale, "Orada kaldığı için suçlayamazsınız onu," diye devam etti. "Yani, lanet olsun, çiftliklerini kaybettiler. Burada başkalarının tarlasında onlar için pamuk topluyor, yılda bin dolar para kazanıyor, iki yakası bir araya gelmiyordu. Şimdi yılda altı bin dolardan fazla kazanacak, ayrıca ikramiyesi ve emeklilik olanağı da var."

Babam, "Sendikaya kaydoldu mu?" diye sordu.

"Elbette. Buralı çocukların hepsini sendikaya üye yaptım."

"Sendika nedir?" diye sordum.

Pappy, "Luke, git annene bir bak bakalım," dedi. "Hadi git."

Bir kez daha masumane bir soru sormuş ve oradan koyulmuş-
tum, konuşmaları dinlemem yasaklanmıştı. Verandadan ayrıldım
ve Tally'yi görebilirim umuduyla evin arka tarafına koştum. Fakat
gitmişti, hiç kuşkusuz yanında sadık nöbetçisi olmadan derede
yıkanyordu.

Büyükanmem bahçenin çitine dayanmış, sebzeler arasında do-
laşan annemle Stacy'ye bakıyordu. Onun yanına gidip durdum,
saçlarımı karıştırdı. Hafif bir sesle, "Pappy onun lanet bir Yankee
olduğunu söyledi," dedim.

"Küfretme."

"Küfretmiyorum. Sadece duyduğumu tekrarlıyorum."

"Onlar iyi insanlar, sadece bizden biraz farklılar." Büyükanne-
min aklı başka yerlerdeydi. Bu yaz bazı günler beni görmezmiş gibi
konuşmuştu benimle. Düşünceleri çiftlikten başka yerlere kayar-
ken yorgun gözleri de uzaklara bakardı.

"Neden böyle konuşuyor bu kadın?" diye sordum.

"O da bizim garip konuştuğumuzu düşünüyor."

"Öyle mi?"

"Elbette."

Bunu anlayamamıştım.

O sırada boyu otuz santimden daha kısa bir yeşil yılan, hıyar-
ların arasından başını uzattı ve sonra toprağın üzerinde annemle
Stacy'ye doğru kayarak gitti. Onlar da onu aynı anda gördü. An-
nem onu gösterdi ve sakın bir sesle, "Bak, küçük bir yeşil yılan,"
dedi.

Fakat Stacy değişik bir reaksiyon gösterdi. Ağzını bir karış açtı
ama öylesine korkmuştu ki sesini ancak birkaç saniye sonra duya-
bildik. Sonra, Latcher'larm bile duymuş olabileceği bir çığlık attı,
insanın kanını donduran ve en tehlikeli yılanlardan bile daha deh-
şet verici bir çığlıktı bu.

Annemin arkasına sıçrarken, "Bir yılan!" diye tekrar bağırdı.
"Jimmy Dale! Jimmy Dale!"

Yılan olduğu yerde birden durmuş sanki ona bakıyordu. Sadece zararsız bir yeşil yılanı bu. İnsan bundan nasıl korkardı? Birden fırladım ve onu yerden aldım, sorunu çözdüm sanıyordum. Fakat elinde böyle öldürücü bir yaratık tutan küçük bir çocuk manzarası Stacy'nin tahammülünü aşan bir şeydi. Erkekler ön verandadan koşarak gelirken o birden bayıldı ve taze fasulyelerin arasına düştü.

Jimmy Dale eğilip onu yerden kaldırırken biz de ne olduğunu anlatmaya çalıştık. Zavallı yılan hareketsizdi; onun da bayıldığını sandım. Jimmy Dale ve karısının arkasından yürüyüp arka verandaya giderken Pappy sırtımdan kendini alamadı, kadını divana yatırdılar ve büyükannem ilaç almaya gitti.

Stacy sonunda kendine geldi, yüzü sapsarı, teni terden sırılsıklamdı. Büyükannem elindeki ıslak bezler ve amonyak ruhuyla onun üzerine eğildi.

Babama, "Michigan'da yılan yok mu?" diye fısıldadım.

"Sanırım yok."

"Sadece küçük bir yeşil yılanı," dedim.

Babam, "Tanrıya şükür çingiraklı yılan görmedi. Herhalde öldü," dedi.

Annem su kaynattı ve bir fincana koyup içine de bir çay poşeti attı. Stacy doğrulup oturdu, çayını içti ve tarihte ilk kez olarak bizim çiftlikte sıcak çay içildi. Stacy yalnız kalmak istedi ve biz de dinlenmesi için onu yalnız bırakıp ön verandaya geçtik.

Bir süre sonra erkekler Buick'in yanına gitti. Kaputu kaldırmış, motoru inceliyorlardı. Kimsenin bana dikkat etmediğini görünce verandadan ayrılıp Tally'yi aramak için evin arka tarafına gittim. Silonun yanında, kimsenin beni göremeyeceği özel yerime saklandım. Motor sesini duydum, muntazam, güçlü bir sestir bu ve bizim eski kamyonun motoru olmadığını anladım. Arabayla dolaşacaklardı, o sırada babamın bana seslendiğini işittim. Ama ona cevap vermeyince gittiler.

Tally'yi beklemekten vazgeçip eve döndüm. Stacy bir ağacın altında bir tabureye oturmuş boş gözlerle tarlalara bakıyordu, kollarını kavuşturmuştu ve mutsuz görünüyordu. Buick gitmişti.

"Araba gezisine gitmedin mi sen?" diye sordu bana.

"Hayır efendim."

"Neden peki?"

"Canım istemedi işte."

"Hiç otomobile bindin mi?" Benimle alay eder bir tonla konuşuyordu ve ben de yalana başladım.

"Hayır efendim."

"Kaç yaşındasın?"

"Yedi."

"Yedi yaşındasın ve hiç otomobile binmedin, öyle mi?"

"Binmedim efendim."

"Televizyon gördün mü peki?"

"Hayır efendim."

"Hiç telefon kullandın mı?"

"Hayır efendim."

"İnanılacak gibi değil." Bir şeyden öğreniyormuş gibi başını iki yana salladı ve o anda silonun yanında kalmadığıma pişman oldum. "Okula gidiyor musun?"

"Evet efendim."

"Tanrıya şükürler olsun. Okuyabiliyor musun?"

"Evet efendim. Yazabiliyorum da."

"Liseyi bitirecek misin?"

"Elbette."

"Baban da bitirmiş mi?"

"Evet, bitirmiş."

"Ya deden?"

"Hayır efendim."

"Ben de sanmıyordum zaten. Buralarda yüksekokula, üniversiteye giden kimse var mı?"

"Henüz yok."

"Bu da ne demek şimdi?"

"Annem benim üniversiteye gideceğimi söylüyor."

"Bundan kuşkuluyum. Üniversite masraflarına nasıl dayanırsınız siz?"

"Annem gideceğimi söylüyor."

"Sen de büyüyünce baban ve deden gibi zavallı bir pamuk çiftçisi olacaksın."

"Bunu bilemezsiniz," dedim. Sinirlendi ve başını iki yana salladı.

Kendini beğenmiş bir tavırla, "Ben iki yıl üniversiteye gittim," dedi.

Ama bu seni daha akıllı yapmamış, demek istedim ona. Uzun bir sessizlik oldu. Oradan ayrılmak istiyordum ama kabalık yapmadan konuşmayı nasıl keseceğimi bilemiyordum. Kadın taburede tüner gibi oturmuş uzaklara bakıyor, biraz daha zehir topluyordu.

Birden, "Siz buradakilerin nasıl olup da bu kadar geri kaldığınıza inanamıyorum," dedi.

Ayaklarıma baktım. Hank Spruill dışında, Stacy kadar hoşlanmadığım bir insana şimdiye kadar hiç rastlamamıştım. Ricky olsaydı ne yapardı acaba? Herhalde küfrü basardı ve ben de bunu yapamayacağıma göre, hemen oradan gitmeye karar verdim.

Buick geri geliyordu ve direksiyonda babam vardı. Babam arabayı park etti ve hepsi indi. Jimmy Dale seslenip Spruill'leri çağırdı. Bo, Dale ve Trot'u arka koltuğa, Hank'i de ön koltuğa oturttu ve bizim toprak yolda nehre doğru uçar gibi gittiler.

JIMMY DALE artık gitme zamanının geldiğini söylediğinde vakit akşama yaklaşıyordu. Biz onların gitmesine hazırдық ve özellikle ben, yemeğe kadar kalırlar diye endişeliydim. Stacy yemeklerimizi ve âdetlerimizi eleştirirken yemek masasına oturup yemek yiyebileceğimi hiç sanmıyordum. Şimdiye kadar yaşantımızla ilgili hiçbir şeyimizi beğenmemişti, yemeklerimiz konusunda neden yumuşasındı ki?

Yavaş yavaş Buick'e doğru ilerledik, ağır vedalaşmalarımız yine her zamanki gibi uzun sürüyordu.

Gitme zamanı geldiğinde hiç kimse acele etmezdi zaten. Saatin geç olduğu söylenir, bir süre sonra aynı şey tekrarlanır ve sonra birileri ilk veda sahneleriyle beraber araba ya da kamyonu doğru ilk hamleyi yapardı. İnsanlar tokalaşır, kucaklaşır, birbirine söz verirdi. Grup arabaya gelinceye kadar bir ilerleme kaydedilir ama birisi aniden kısa bir hikâyeye hatırlayınca yine herkes dururdu. Sonra yine kucaklaşmalar ve tekrar görüşme konusunda sözleşmeler. Epey

bir gayretten sonra gidecek olanlar arabaya biner, ama evsahipleri başlarını pencereden içeriye uzatıp yeniden vedalaşırdı. Acele bir hikâye daha anlatılırdı. Birkaç itirazdan sonra motor çalışır, araba ya da kamyon ağır ağır gerileyip oradan ayrılırken eller yine sallanırdı.

Ev geride gözden kaybolduğunda, sürücü dışında birisi, "Acelelerimiz neydi ki?" derdi.

Ön bahçede durup hâlâ el sallayan birisi de, "Neden acele ettiler sanki?" diyebilirdi.

Arabanın yanına gittiğimizde Stacy eğilip Jimmy Dale'in kulağına bir şeyler fısıldadı. Jimmy Dale de anneme döndü ve hafif bir sesle, "Tuvalete gitmesi gerekiyormuş," dedi.

Annem birden mahcup olmuş gibi göründü. Bizim evin içinde tuvalet yoktu. Tuvalet ihtiyacımızı bahçede, alet odasının arkasına gizlenmiş, arka verandayla ambar arasında bir çukurun üstüne inşa edilmiş küçük ahşap tuvalette giderirdik.

Annem Stacy'ye, "Gel benimle," dedi ve gittiler. Jimmy Dale hemen başka bir hikâye hatırladı, Flint'e gidip bir barın dışında sarhoşluk ve taşkınlıktan tutuklanan bizim buralı çocuklardan birinin hikâyesiydi bu. Yavaşça onların yanından ayrılıp eve gittim. Sonra gizlice arka verandaya çıktım, iki kümesin arasından geçip, Stacy'yi bahçe tuvaletine götüren annemi görebileceğim bir yere geldim. Stacy durup tuvalete baktı, oraya girme konusunda isteksiz görünüyordu. Ama başka çaresi de yoktu.

Annem onu orada bırakıp ön bahçeye döndü.

Hemen saldırıya geçtim. Annem gözden kaybolur kaybolmaz gidip tuvaletin kapısını vurdum. Önce hafif bir çığlık, sonra da, "Kim o?" diye soran umutsuz bir ses duydum.

"Bayan Stacy, benim, Luke."

"Burada ben varım!" dedi, genelde anlaşılan sözleri şimdi aceleyle söylenmiş ve tuvaletin boğucu neminde boğuklaşmıştı. İçerisi karanlıktı, sadece tahtaların çatlakları arasından hafif bir ışık sızıyordu içeriye.

Mümkün olduğunca rol yapıp paniğe kapılmış bir havada, "Şu anda sakın dışarıya çıkmayın!" dedim.

"Ne?"

"Burada kocaman bir siyah yılan var!"

"Aman Tanrım!" diye derin bir nefes aldı. Yine bayılabilirdi ama neyse ki şimdi oturuyordu.

"Sessiz olun!" dedim. "Yoksa içerde olduğunuzu öğrenir."

Titrek bir sesle, "Tanrım!" dedi yine. "Bir şeyler yap!"

"Yapamam. Bu çok büyük, ısırır beni."

Ağlamaklı bir sesle, yalvarır gibi, "Ne istiyor o hayvan?" dedi.

"Bilmiyorum. Bu bir bok yılanı, hep dolaşır buralarda."

"Git Jimmy Dale'i çağır!"

"Tamam, ama sakın çıkmayın. Kapının yanında duruyor. Sanırım sizin orada olduğunuzu da biliyor."

Tekrar, "Aman Tanrım!" dedi ve ağlamaya başladı. Tavuk kümeslerinin arasına daldım ve sonra evin doğu tarafında bahçede büyük bir daire çizdim. Arazimizi sınırlayan çalıları izleyip yavaşça ilerledim ve bir süre sonra, saklanıp ön bahçeyi gözetleyebileceğim bir yere geldim. Jimmy Dale arabasına yaslanmış yine bir hikâye anlatıyor ve genç karısının, işini bitirmesini bekliyordu.

Zaman geçiyordu. Anemle babam, Pappy ve büyükannem onun birbirini ardına anlattığı hikâyeleri dinliyor ve gülüyordu. Arada bir birisi arka bahçeye bir göz atıyordu.

Bir süre sonra annem meraklandı ve Stacy'ye bakmak için oradan ayrıldı. Bir dakika sonra sesler duyuldu ve Jimmy Dale tuvalete doğru koştu. Ben sık çalılardan arasına iyice gömüldüm.

EVE GİRDİĞİMDE hava kararmak üzereydi. Silonun arkasından, uzaktan evi gözetlemiştim ve annemle büyükannemin yemek hazırladığını biliyordum. Başım yeterince derde girmişti zaten, yemeğe geç kalmam durumu daha da berbatlaştıracaktı.

Arka verandadan yavaşça girip yerime oturduğumda onlar masadaydı ve Pappy yemek duasına başlamak üzereydi. Bana baktılar ama ben önümdeki tabağa bakmayı yeğledim. Pappy hızlı bir dua okudu ve yemek dağıtıldı. Havayı gerginleştirmeye yetecek kadar uzun süren bir sessizlikten sonra babam, " Nerdeydin Luke?" diye sordu.

"Dere kenarına gittim," dedim.

"Ne yaptın orada?"

"Hiç. Sadece etrafa bakındım işte."

Bu söylediğim yeterince kuşkuluydu ama üzerinde durmadılar. Her şey yolunda gidiyor derken Pappy mükemmel bir zamanlama ve sesinde şeytani bir ifadeyle, "Derede hiç bok yılanı gördün mü?" diye sordu.

Bunu sorar sormaz da kakkahayı patlattı.

Masadakilere baktım. Büyükannem sanki gülmek istemiyor-muş gibi dişlerini sıkmişti. Annem ağzını bir peçeteye kapatmıştı ama gözleri onu ele veriyordu; o da gülmek istiyor ama kendini tutuyordu. Babamın ağzında kocaman bir lokma vardı ve onu çiğ-nerken ciddiyetini bozmamıştı.

Fakat Pappy makaraları koyvermişti bir kere. Diğerleri kendi-lerini tutmaya çalışırken o, masanın bir ucunda kakkaha atıp du-ruyordu. Bir ara kendini tuttu ve, "Bu çok iyiydi Luke!" dedi. "O kadın bunu hak etmişti."

Ben de güldüm ama kendi yaptığıma gülmüyordum. Pappy kakkahalar atarken diğer üçünün kendini sıkması garibime gitmiş, komik gelmişti bana.

Büyükannem sonunda ağzını açtı ve, "Bu kadar yeter Eli," dedi.

Ağzıma bir kaşık dolusu bezelye attım ve tabağıma baktım. Et-rafiyine sessizleşti ve bir süre hiç konuşmadan yemeğimizi yedik.

YEMECTEN SONRA babam beni alıp alet odasına götürdü. Odanın kapısında babamın kestiği ve iyice parlattığı kalınca bir so-pa asılıydı. Bu sopa benim içindi.

Bana, cezamı bir erkek gibi çekmem gerektiği öğretilmişti. Ağ-lamak, en azından açıkça ağlamak yasaktı. Bu gibi korkunç anlarda Ricky bana güç verirdi. Pappy'nin onu nasıl dövdüğü konusunda korkutucu hikâyeler dinlemiştim ve annemle babama ve büyük-an-nemle dedeme göre, o hiçbir zaman ağlamamıştı. Ricky'nin çocuk-luğunda dayak yemek bir tür meydan okumaktı.

Babam, "Stacy'ye yaptığın şey çok ayıptı," diye başladı. "Çiftli-gimizde misafirdi o ve ayrıca kuzeninle evli."

"Evet efendim."

"Neden yaptın bunu?"

"Çünkü bizim geri kalmış ve aptal olduğumuzu söyledi." Kadının söylediklerine biraz renk katmak iyi olur diye düşünmüştüm.

"Yaa, öyle mi?"

"Evet efendim. Ondan hoşlanmadım, sen ve diğerleri de hoşlanmadınız."

"Bu doğru olabilir, ama sen yine de büyüklerine karşı saygılı olmalısın. Bunun cezası kaç sopa eder dersin?" Suç ve ceza, uygulamadan önce hep tartışılırdı bizde. Öne eğildiğim zaman kıcıma kaç sopa yiyeceğimi önceden bilirdim.

"Bir," dedim. Bu benim her zamanki değerlendirmemdi.

Babam, "Sanırım iki olacak," dedi. "Peki ya şu kötü laf."

"O kadar da kötü olduğunu sanmıyorum," dedim.

"Kabul edilemeyecek bir laf ettin."

"Evet efendim."

"Bunun için kaç sopa peki?"

"Bir."

"Pekâlâ, toplam olarak üç sopa için anlaştık mı?" diye sordu. Asla öfkeli olduğu zaman dövmezdi beni ve böylece her zaman için bir anlaşma zemini oluyordu aramızda. Üç sopa normal görünüyordu ama ben daima biraz itiraz ederdim. Ne de olsa sopa yiyecek olan bendim. Neden pazarlık etmeyecektim ki?

"İki daha adil," dedim.

"Üç olacak. Şimdi eğil bakalım."

Yutkundum, dişlerimi sıktım, döndüm ve öne doğru eğilip ayak bileklerimi kavradım. Sopyayla kıcıma üz kez vurdu. Epey canım yandı ama babam bunu isteyerek yapmıyordu elbet. Bundan çok kötüsünü de görmüştüm.

"Hadi şimdi doğruca yatağına git," dedi ve eve doğru koştu.

20

SAMSON'UN 250 DOLARINI cebine atmış olan Hank, şimdi pamuk toplama konusunda daha da isteksizdi. Pazartesi sabahı torbalarımızı sırtlayıp işe başlarken Pappy, Bay Spruill'e, "Hank nerede?" diye sordu. Adam hiç düşünmeden, "Sanırım uyuyor," dedi ve o anda başka bir şey de konuşulmadı.

Hank tarlaya öğleye birkaç saat kala geldi. Saatin tam olarak kaç olduğunu bilmiyordum çünkü bir pamuk sırasının diğer uçundaydım, fakat sesler duydum ve Spruill'lerin yine kendi aralarında kavgaya başladığını anladım.

Öğle yemeğinden yaklaşık bir saat önce gökyüzü kararmaya başladı ve batıdan hafifbir rüzgâr geldi. Güneş kaybolunca pamuk toplamayı bıraktım ve bulutlara baktım. Yüz metre kadar ilerde Pappy de aynı şeyi yapmıştı - elleri kalçalarında, hasır şapkası yana yatmış, kaşlarını çatıp başını gökyüzüne kaldırmıştı. Rüzgâr sertleşti, gökyüzü daha da karardı ve çok geçmeden hava serinledi. Bizim buralara fırtına, Kasırğa Geçidi denen Jonesboro'dan gelirdi hep.

Önce dolu geldi, bezelye büyüklüğünde sert taneler halinde düşüyordu, hemen traktöre doğru koştum. Güneybatıda gökyüzü lacivert, hatta siyahti ve alçaktan gelen bulutlar bize doğru yaklaşıyordu. Spruill'ler de kendi sıralarından traktöre doğru koşmaya başladı. Meksikalılar koşarak ambara kaçıyorlardı.

Ben de koşmaya başladım. Dolu taneleri enseme çarpıyor, daha hızlı koşmama neden oluyordu. Rüzgâr nehir kenarındaki ağaçların dalları arasında uğulduyor, pamuk saplarını yana yatırıyordu.

Arkamda bir yerlerde şimşek çaktı ve Spruill'lerden birinin, sanırım Bo idi, bağırdığını duydum.

Yanma vardığımda Pappy, "Pamuk saplarının arasından çıkın hemen," diyordu. "Şimşekler çakarken yapılmaz bu."

Babam, "Eve gitsek daha iyi olacak," dedi.

Hepimiz aceleyle römorkun üstüne doluştuk ve Pappy traktörü döndürürken müthiş bir sağanak başladı. Damlalar soğuk ve şiddetliydi, sert rüzgârla birlikte yan taraftan geliyordu. Bir anda sırlıklam olduk; dereye atlasam ancak bu kadar ıslanırdım.

Spruill'ler Tally'yi ortaya alıp birbirlerine sokmuşlardı. Yakınımda oturan babam birden uzandı ve rüzgâr sanki alıp götürecekmış gibi, beni tutup göğsüne bastırdı. Annem ve büyükannem fırtına başlamadan biraz önce eve gitmişti.

Sağanak dalgalar halinde geliyor, bizi dövüyordu. Öylesine yoğundu ki birkaç metre önümdeki pamuk sıralarını zor görüyordum. Sürekli olarak dedeme, "Acele et Pappy!" diye bağıırıyordum. Fırtınanın gürültüsü öyle fazlaydı ki traktör motorunun o tanıdık sesini bile duyamıyordum. Şimşek yine ve bu kez daha yakında çaktı, gökgürültüsü öyle yakındı ki kulaklarım çınladı.

Eve gelmemiz çok uzun sürdü gibi geldi bana, ama oraya vardığımızda yağmur birden kesildi. Gökyüzü daha da kararmıştı, her taraf simsiyahtı. Römorktan inerken Bay Spruill, "Bu bir hortum!" diye bağırdı. Batıda, nehrin çok ötesinde ve ağaçların üzerinde ince bir hortum yere doğru uzanıyordu. Simsiyah gökyüzünde açık gri, hatta beyaza yakın bir renkte görünüyor ve yere ağır ağır yaklaştıkça genişliyor, gürültüsü de artıyordu. Bizden millerce uzaktaydı ve bu mesafeden çok tehlikeli görünmüyordu.

Kasırğa ve hortumlar Arkansas'ta sık görülen doğa olaylarıydı ve hayatım boyunca onlarla ilgili bir sürü hikâye dinlemiştim. Onlarca yıl önce büyükannemin babası sözde, daireler çizip aynı çiftliği birkaç kez vurmuş olan bir hortumdan güç kurtarmıştı hayatını. Bu bir masaldı ve büyükannem bile anlatırken pek inanmazdı. Hortumlar yaşamın bir parçasıydı ama ben şimdiye kadar hiç görmemişim bunlardan.

Babam eve doğru, "Kathleen!" diye seslendi. Annemin bu manzaraayı kaçırmamasını istemiyordu. Ambara baktım, Meksikalılar da

bizim gibi hareketsiz ve şaşkındı. Birkaçı parmağıyla hortumu gösteriyordu.

Sessiz bir şaşkınlıkla ama hiç korkmadan, dehşete kapılmadan seyrettik hortumu, çünkü çiftliğimize çok uzaktı ve kuzeydoğuya doğru uzaklaşıyordu. Toprağa inmek için mükemmel bir yer arıyormuş gibi yavaş hareket ediyordu. Kuyruğu ufkun üzerinde, yerden çok yukarda net olarak görülüyor, havada kayarak ilerliyor ve bazen nereye, ne zaman vuracağına karar vermek istermiş gibi âdetâ dans ediyordu. Hortumun gövdesi hızla dönüyor, yukardan aşağıya doğru mükemmel bir huni oluşturuyordu, vahşi bir spiraldi bu.

Arkamızda telli kapının çarptığını duydum. Annem ve büyükannem merdivene çıkmış, ikisi de ellerini bezle kuruluyordu.

Pappy, sanki hortumların nereleri vuracağını iyi bilirmiş gibi otoriter bir tavırla, "Hortum kasabaya doğru gidiyor," dedi.

Babam da bir başka meteorolji uzmanı gibi, "Sanırım öyle," diye ekledi.

O sırada hortumun kuyruğu aşağıya sarktı ve kayma hareketini kesti. Çok uzaklarda bir yerde toprağa değmiş gibiydi sanki, çünkü son kısmını göremiyorduk artık.

Kilise, çırçır fabrikası, sinema binası, Pop and Pearl marketi - ben hasar tahmini yapmaya başlamıştım ki hortum birden yükseldi ve sanki tamamen kaybolup gitti.

O sırada arkamızda bir gürültü daha duyduk. Yolun karşı tarafında, Jeter arazisinin derinliklerinde bir başka hortum çıkmıştı ortaya. Biz birinciyi seyrederken o bizim tarafa doğru gelmişti. Bir iki mil mesafedeydi ve doğruca bizim evin üstüne doğru geliyor gibi görünüyordu. Birkaç saniye yerimizde donup kaldık ve korku içinde ona baktık.

Pappy, "Ambara girelim!" diye bağırdı. Spruill'lerden birkaçı, sanki çadırlarında güvende olacakmış gibi kendi kamplarına doğru koşmaya başladı.

Bay Spruill, "Bu tarafa!" diye bağıryp ambarı gösterdi. Birden herkes bağıryp çağırma, işaretler yapıp koşuşturmaya başladı. Baban elimi kaptı ve koşmaya başladık. Toprak sarsılıyor, rüzgâr çığlıklar atıyordu. Meksikalılar her yana dağılmıştı; bazıları tarla-

ya sığınmanın daha iyi olacağını düşünmüştü, bazıları da ambara koştüğümüzü görünceye kadar bizim eve doğru geldi. Trot'u sırtına almış olan Hank hızla yanımdan geçti. Tally de bizi arkada bıraktı.

Biz ambara varmadan önce hortum topraktan ayrıldı ve hızla gökyüzüne yükseldi. Pappy durup onu izlerken herkes de aynı şeyi yaptı. Hortum hafifçe çiftliğimizin doğusuna kayd ve bize cephe-den saldırmak yerine arkasında koyu kahverengi bir çisenti ve çamur yığınları bırakıp gitti.

Birkaç dakika süreyle, konuşamayacak kadar şaşkın ve korku içinde öylece kaldık.

Başımı kaldırıp her yöne bakarak bulutları inceledim, tek yöne bakıp da tekrar yanılmak istemiyordum.

Sonra tekrar yağmur başladı ve biz de eve girdik.

FIRTINA İKİ SAAT SÜRDÜ ve doğanın cephaneliğinde ne bulduysa bize fırlattı: sert rüzgârlar, görüşü engelleyen yağmurlar, hortumlar, dolu ve bazen bizi yatak altına girmeye zorlayacak kadar şiddetli şimşek ve gökgürültüleri yaşadık. Spruill'ler bizim oturma odasına sığındı, biz de evin diğer odalarına dağıldık. Annem beni yanından hiç ayırmadı. Annem fırtınalardan çok korkuyor ve bu da işimizi daha çok zorlaştırıyordu.

Nasıl öleceğimizi henüz bilemiyordum -rüzgârla sürüklenecek, yıldırımla yanacak ya da sellere kapılıp gidebilecektik- ama sonumuzun geldiği açıkça görülüyordu. Fakat babam fırtınanın büyük bölümünü uyuyarak geçirdi ve onun bu umursamazlığı bizi de biraz rahatlattı. Siperlerde yaşamış, Alman kurşunlarına hedef olmuştu, bunun için hiçbir şeyden korkmuyordu. Üçümüz onların yatak odasında yere uzandık-babam horluyor, annem dua ediyor, ben de onların ortasında fırtınanın sesini dinliyordum. Nuh'u ve kırk günlük tufanı hatırladım, ve küçük evimizin sularda yükselip yüzme başlamasını bekledim.

YAĞMUR VE RÜZGÂR sona erince hasarı görmek için dışarıya çıktık. Pamukların ıslanması dışında insanı şaşırtacak kadar az hasar vardı - ortalığa dağılmış kırık ağaç dalları, her zamanki yağmur

suju ve sel derecikleri ve bahçede birkaç kırılmış domates fidanı. Pamuk yarın sabaha kadar kurur ve biz de işimize dönebilirdik.

Geç yediğimiz öğle yemeğinde Pappy, "Gidip çırçır fabrikasına baksam iyi olacak," dedi. Hepimiz kasabaya gitmek istiyorduk. Kasaba hortumla tahrip olduysa ne yapardık?

Büyükannem, "Ben kiliseyi görmek istiyorum," dedi.

"Ben de," dedim.

Babam, "Sen neden görmek istiyorsun kiliseyi?" diye sordu.

"Hortum onu alıp götürmüş mü merak ediyorum."

Pappy, "Hadi gidelim," dedi ve masadan aceleyle kalktı. Bulaşıklar lavaboya öylecene, yıkanmadan bırakıldı ki böyle bir şeyi ilk kez görüyordum.

Yol çamur içindeydi ve bazı yerlerde tamamen silinmiş, yok olmuştu. Çeyrek mil kadar bata çıka yol aldıktan sonra büyük bir çukura geldik. Pappy vites küçülttü ve çukuru sol taraftan, Jeter'lerin pamuk tarlasına yakın bir yerden geçmek istedi. Fakat kamyon orada çakılıp kaldı, umutsuzca orada kalmıştık, çıkamıyorduk. Babam John Deere'i almaya eve gitti ve biz de onu beklemeye başladık. Ben her zamanki gibi kamyonun arkasındaydım ve yerim genişti. Annem önde, Pappy ve büyükannem arasında sıkışıp kalmıştı. Kasabaya gitmenin aslında pek de iyi bir fikir olmadığı gibi bir şeyi söyleyen galiba büyükannem oldu. Pappy sadece endişelendi.

Babam dönünce kamyonun ön tamponuna altı metrelik bir zincir bağladı ve bizi yavaşça çekip çukurdan çıkardı. Erkekler, kamyonun nehre kadar traktör tarafından çekilerek götürülmesinin daha iyi olacağına karar verdi. Oraya vardığımızda Pappy zinciri çıkardı ve babam traktörde kaldı. Kamyonla köprüyü geçtik. Fakat erkeklere göre, köprünün diğer tarafında yol daha da berbatı, onun için zincir tekrar takıldı ve traktör bizi taşıy yola kadar, iki mil daha çekti. John Deere'i orada bıraktık ve kasabaya doğru yola çıktık, tabii hâlâ yerinde duruyorsa, diye düşünüyordum. Nasıl bir yıkıntıyla karşılaşacağımızı ancak Tanrı bilirdi. Heyecanımı güçlükle saklayabiliyordum.

Sonunda otoyola çıktık ve Black Oak'a dönünce asfalt üstünde uzun bir çamur izi bıraktık. Kendi kendime, neden tüm yolları asfalt yapmıyorlar sanki? diye sordum.

Yol boyunca her şey normal görünüyordu. Ne kırılıp parçalanmış ağaçlar ya da ekinler, ne millerce uzayan moloz ve çöp yığınları, ne de arazide açılmış büyük çukurlar vardı etrafta. Tüm evler eski yerinde duruyordu. Tarlalar boştu elbet ama bunun nedeni pamukların ıslak olmasıydı ve bunun dışında hayat eskisi gibi devam ediyordu.

Babamla beraber kamyonun arkasında ayakta durmuş, sürücü yerinin üstünden etrafı incelerken, kasabanın ilk binalarını görmek için gözlerimi açıp dikkatle baktım. Görüntü fazla gecikmedi. Çırcır fabrikası her zamanki gibi gürültüyle çalışıyordu. Tanrı kilisesi korumuştur. Ana Cadde üzerindeki dükkânlar olduğu gibi, sapaşlam duruyordu. Babam,

"Tanrıya şükür," dedi. Binalar sağlam kaldığı için mutsuz değildim elbet, ama her şey daha ilginç olabilirdi.

Meraklı olanlar sadece bizler değildik elbet. Ana Cadde'de trafik yoğunu ve kaldırımlar kalabalıktı. Bir Pazartesi için olağanüstü bir durumdu bu. Kilise yakınında park ettik ve onun hasarsız durumda olduğunu gördükten sonra ben Pop and Pearl marketine doğru koştum, orada daha büyük bir kalabalık var gibiydi. Bay Red Fletcher etrafına bir sürü insan toplamıştı ve ben de tam zamanında yetiştim oraya.

Bay Red'in söylediğine göre, bir hortumun geleceğini önceden tahmin etmişti o, çünkü yaşlı köpeği mutfak masasının altına saklanmıştı ki uğursuz bir işaretti bu. Köpeğinden işareti alan Bay Red gökyüzünü incelemeye başlamış ve çok geçmeden karardığım görünce hiç şaşırılmamıştı. Hortumu görmeden önce sesini duymuştu. Hortum aniden ortaya çıkıp doğruca onun çiftliğine saldırmış, iki tavuk kümesini yerle bir edip evinin çatısını uçuruncaya kadar kalmıştı orada. Bir cam parçası gelip karısını yaralamış, onun kanını akıtmıştı, yani gerçek bir kurban vardı elimizde. Arkamda birkaç kişinin, Fletcher'lerin evine gidip hasarı görme konusunda fışıldadığını duydum.

Birisi, "Nasıl bir şeydi bu hortum?" diye sordu.

Bay Red, "Kömür gibi simsiyahtı," dedi. "Bir yük treni gibi gürültü çıkarıyordu."

Bu beni daha da heyecanlandırdı, çünkü bizim gördüğümüz

hortumların rengi açık gri, hatta beyaza yakındı. O ise gördüğünün siyah renkte olduğunu söylüyordu. Demek ki bölgemize her çeşit hortum gelmişti.

O sırada Bayan Fletcher çıktı ortaya, kolu sarılı ve askıdaydı, ona bakmaktan alamadık kendimizi. Kaldırımın üzerinde düşüp bayılacak gibi görünüyordu. Kadın yaralı kolunu gösterdi ve herkesin dikkatini çekti ama Bay Red hemen dinleyici kaybettiğinin farkına vardı ve tekrar öne çıkıp hikâyesine döndü. Hortumun bir süre sonra yükseldiğini ve etrafta dolaştığını söyledi. Kamyonuna atlamış ve onu izlemeye çalışmıştı. Bir dolu fırtınasına girmesine rağmen, hortum geriye döner gibi olunca ona iyice yaklaşmıştı.

Bay Red'in kamyonu Pappy'ninkinden daha eskiydi. Kalabalık arasından bazıları ona inanmıyormuş gibi etrafa bakınmaya başladı. Yetişkinlerden birinin ona, "Hortumu yakalaysaydın ne yapacaktın Red?" diye sormasını istedim. Her neyse, adam nihayet hortumu kovalamaktan vazgeçip karısına bakmak için evine döndüğünü söyledi. Anlattığına göre hortum, son gördüğünde, kasabaya doğru yönelmişti.

Pappy daha sonra bana, Bay Red Fletcher'in gerçeklerden ziyade yalan söylemekten hoşlandığını söyledi.

O gün öğleden sonra Black Oak'ta bir sürü yalan söylendi ya da abartılı şeyler anlatıldı. Hortum hikâyeleri Ana Cadde'nin bir ucundan diğerine tekrarlanıp durdu. Pappy kooperatifin önünde bizim gördüğümüzü anlattı ve genelde gerçeklerden pek ayrılmadı. Bay Dutch Lamb ortaya çıkıp da üç tane hortum gördüğünü söyleyinceye kadar bizim iki hortum hikâyesi herkesin dikkatini çekti. Karısı çıkıp da Bay Dutch Lamb'ı doğrulamca Pappy kamyonu gitti.

Biz kasabadan ayrılıncaya kadar, hikâyelerde yüzlerce insanın ölmemesi bir mucize sayılabilirdi.

Hava karardığında son bulutlar da kaybolmuş ama hava ısmamıştı. Akşam yemeğinden sonra verandada oturduk ve Cardinal'lerin maçını bekledik. Hava açık ve serindi - işte bu, sonbaharın ilk belirtisiydi.

Üçü Red'lere, üçü de Cub'lara karşı olmak üzere altı maç kalmıştı, hepsi de evde, Sportsman Park'ta oynanacaktı, ama Dodgers'la-

rın başlangıç yedi oyunuyla sezon bitmişti. Stan the Musial vurucu olarak oynama konusunda lig birincisiydi ve aynı zamanda herkes-ten çok vuruş ve duble yapmıştı. Cardinal'ler şampiyon olamayacaktı ama en büyük oyuncu yine de bizdeydi. Sanki hepsi de onun evinde yaşıyormuş gibi tüm oyuncuların söz edip onların selamını dinleyicilerine aktaran Harry Caray'a göre, Chicago deplasmanından St. Louis'e dönen oyuncular çok mutluydu.

Musial bir tekli ve bir de üçlü vuruş yaptı ve dokuz sıradan sonra skor üçte bağlandı. Vakit geç olmuştu ama yorgun değildik. Fırtına bizi tarlalardan uzaklaştırmıştı ve serin havada oturmak da zevkli oluyordu. Spruill'ler ateşin başında toplanıp oturmuş, Hank'in yokluğundan yararlanıp alçak sesle konuşuyor, o anm zevkini çıkarıyorlardı.

Onuncu sıranın sonunda Red Schoendienst bir tek vuruş yaptı ve Stan Musial vurucu yerine geldiğinde, Pappy'nin dediği gibi genellikle bir oyunu izleyip başka birini anlatan Harry Caray'a göre seyirci çılgına döndü. Seyirci on binden azdı; çıkan gürültüden bunu tahmin etmek kolaydı. Fakat Harry, eksik olan yirmi bin kişiye yetecek kadar gürültü yapıyordu. Şimdiye kadar 148 kaç anlatmıştı ama yine de sanki ilk maçını anlatıyormuş gibi heyecanlıydı. Musial bir çiftli kesti, oyunda üçüncü isabetiydi bu, Schoendiens'e bir puan attı ve dört üç öne geçti.

Bir ay önce olsaydı ön verandada bunu Harry ile birlikte kutlardık. Bahçeye fırlayıp bizim sahada koşturur, tıpkı Stan the Man gibi ikinci skor noktasına kayarak varırdım. Böyle bir galibiyet hepimizi mutlu bir halde yatağa göndermeye yeter, ama Pappy yine de menajerin kovulmasını isterdi.

Ancak artık her şey farklıydı. Galibiyetin bir anlamı yoktu; sezon bitiyordu ve Cardinal'ler üçüncüydü. Spruill'ler ön bahçeyi işgal etmişti. Yaz sona ermişti.

Harry'nin sesi yavaş yavaş hafiflerken Pappy radyoyu kapadı. "Baumholtz'un onu yakalaması imkânsız," dedi. Cub'ların Frankie Baumholtz'u, vurucu yarışında Musial'm altı puan gerisindeydi.

Babam da homurdanarak aynı fikirde olduğunu söyledi. Oyun süresince ikisi de her zamankinden daha sakin kalmıştı. Fırtına,

hortumlar ve serin hava sanki onları hasta etmişti. Sezon değişiyordu ama pamuğun yaklaşık üçte biri hâlâ tarladaydı. Yedi ay süresince havalar hemen hemen harika gitmişti; elbette değişme zamanı geliyordu.

21

SONBAHAR YİRMİ DÖRT SAATTEN AZ SÜRDÜ. Ertesi gün öğlende hava tekrar ısınmış, pamuklar kurumuş, toprak sertleşmiş, serin günler ve uçuşan yapraklarla ilgili hoş hayaller hemen unutulmuştu. İkinci pamuk toplama için nehir kenarındaki tarlalara dönmüştük. Sonbahar aylarının sonuna doğru "Noel toplaması" denen ve son pamukların toplanacağı üçüncü haşata başlayacaktık. O zamana kadar tepelerden gelenler ve Meksikalılar da çoktan gitmiş olacaktı.

Günün büyük bölümünde Tally'nin yakınında kaldım ve ona yetişmek için çok sıkı çalıştım. Nedense mesafeli görünüyor, soğuk davranıyordu bana ve bunun nedenini öğrenmek istiyordum. Spruill'lerin sınırları gerilmiş gibiydi, artık tarlada şarkı söylemiyor, gülmüyor ve kendi aralarında çok az konuşuyorlardı. Hank öğle vakti geldi ve ağır ağır çalışmaya başladı. Ailenin diğer bireyleri onu görmezden geliyordu.

Öğleden sonra geç bir saatte yavaş adımlarla traktöre doğru yürüdüm - bunun son kez olmasını umut ediyordum. Paydos vaktinden bir saat önceydi ve annemi arıyordum. Ama onun yerine römorkun diğer tarafında Hank, Bo ve Dale'i gördüm, gölgeye oturmuşlar, pamuklarını tarttırmak için babamın ya da Pappy'nin gelmesini bekliyorlardı. Beni görmemeleri için hemen pamuk saplarının arasına girip eğildim ve daha dostane sesler duyabilmek için beklemeye başladım.

Hank her zamanki gibi yüksek sesle konuşuyordu. "Pamuk toplamaktan bıktım," dedi. "İyice bıktım! Onun için yeni bir iş

bulmayı düşündüm ve para kazanmak için yeni bir yol buldum. Hem de çok para. Şu karnavalın peşine takılıp kasaba kasaba dolaşacağım ve bizim yaşlı Samson ve kadını para toplarken ben kuytu köşelerde gizleneceğim. İyi para toplanıncaya kadar bekleyecek, onun şu otyolucuları ringden aşağıya fırlatmasını zevkle seyredeceğim, sonra gecenin geç bir saatinde, adam iyice yorulduğu zaman birden ortaya çıkıp bahse elli dolar bastırarak, onu yine dövüp tüm parasını alacağım. Bunu haftada bir yapsam ayda iki bin, yılda yirmi dört bin dolar eder. Temiz nakit. Zengin olacağım."

Sesinde şeytani bir ifade vardı ve o hikâyesini bitirdiğinde Bo ve Dale gülüyordu. Ben bile bunun komik olduğunu düşündüm.

Bo, "Ya Samson bu işten bıcarsa?" diye sordu.

"Dalga mı geçiyorsun sen? Adam dünyanın en büyük güreşçisi, doğruca Mısırdan gelmiş. Samson kimseden korkmaz. Lanet olsun, onun kadınına da alabilirim. Oldukça güzel bir kadındı, değil mi?"

Bo, "Arada bir ona da kazanma fırsatı vermelisin," dedi. "Yoksa güreşmez seninle."

Dale, "Onun kadınına alma fikri hoşuma gitti," diye konuştu. "Bacakları gerçekten hoşuma gitmişti kadınının."

Hank, "Vücudunun diğer yerleri de fena sayılmaz," diye devam etti. "Dur bir dakika - işte buldum! Onu safdışı bırakıp yeni Samson olacağım. Saçlarımı kıcıma kadar uzatıp siyaha boyarım, kendime birkaç tane küçük leopar postu şort alırım, garip bir aksanla konuşurum ve buradaki aptal çiftçiler de benim gerçekten Mısır'dan geldiğimi sanır. Delilah ellerini benim üzerimden çekemeyecektir."

Uzun uzun gülüp kahkahalar attılar, ama onların eğlenmesi beni de etkilemişti. Hank'in sıkı şortlar içinde ringin üzerinde dolaşıp, seyircileri Mısırlı olduğuna inandırmaya çalışmasını gözümün önünde canlandırınca kendi kendime güldüm. Ama o bir şovmen olamayacak kadar aptaldı. İnsanların canını yakar, kendisine meydan okuyanları kaçırdı.

Bir süre sonra Pappy römorkun yanına geldi ve pamuklan tartmaya başladı. Ondan biraz sonra da annem geldi ve bana, eve gitmeye hazır olduğunu fısıldadı. Ben de hazırdım zaten. Uzun yolu

beraberce ve konuşmadan yürüdük, iş günü bittiği için ikimiz de mutluyduk.

EVİN BOYANMASI işi yine başlamıştı. Bunu bahçeden fark etmek ve gidip yakından bakınca boyacımızın -hâlâ onun Trot olduğunu varsayıyorduk- en aşağıdan beşinci tahtaya kadar çıktığını ve birinci kat boyayı yaklaşık olarak küçük bir pencere büyüklüğündeki bir alana sürdüğünü gördük. Annem boyaya parmağıyla yavaşça dokundu; boya parmağına bulaştı.

Annem, Trot'un yine ortalarda görünmediği ön bahçeye doğru baktı ve, "Boya hâlâ yaş," dedi.

"Hâlâ bu işi onun yaptığını mı sanıyorsun?" diye sordum.

"Evet öyle."

"Peki ama boyayı nerden buluyor?"

"Tally pamuktan kazandığı parayla boya alıyor ona."

"Kim söyledi bunu sana?"

"Nalbura gidip Bayan Foley'e sordum. Tepe halkından sakat bir çocukla ablasının çeyrek galonluk iki kutu emaylı beyaz ev boyası ve bir de küçük fırça aldığını söyledi bana. Tepelerden gelmiş insanların ev boyası satın almasını garip bulmuş."

"İki kutu çeyreklik boya kaç paradır?"

"Pek pahalı değil."

"Pappy'ye söyleyecek misin bunu?"

"Elbette."

Sadece gerekli sebzeleri toplamak için bahçede hızlı bir tur attık - birkaç domates, hıyar ve annemin gözüne çarpan iki kırmızı biber yeterli oldu. Diğerleri de kısa bir süre sonra tarladan dönecekti ve evinin boyandığını öğrenince, Pappy'nin neler yapacağını, nasıl köpüreceğini merak ediyordum.

Bir süre sonra evin dışından gelen fısıltılar ve kısa konuşmalar duyuldu. Beni tartışmalardan uzak tutmak için mutfakta hıyar doğrama görevi vermişlerdi. Annem yemek hazırlarken büyükanem de radyoda haberleri dinliyordu. Konuşmanın bir yerinde babam ve Pappy evin doğu cephesine gidip Trot'un yaptığı boya işine baktılar.

Sonra mutfağa geldiler, oturup yemek duası yaptık ve yemeği-

mize başladık, sadece hava durumu konuşuluyordu. Pappy evin boyanmasına kızdıysa bile, bunu belli etmedi. Belki de çok yorgundu.

Ertesi sabah annem, benim de onunla kalmamı istedi ve evin içinde mümkün olduğunca uzun kalıp ufak tefek işlerle meşgul oldu. Kahvaltı bulaşıklarını ve birkaç çamaşır yıkadı ve ikimiz beraberce ön bahçeyi kollamaya başladık. Büyükannem evden çıkıp pamuğa gitti ama annemle ben evde kaldık ve küçük işlerle uğraşp meşgul görüldük.

Trot ortalarda yoktu. Ön bahçede hiç görünmedi. Hank saat sekiye doğru bir çadırdan çıktı, sallanarak dolaştı ve teneke kutularla kavanozları devirip kalan çörekleri buldu. Hepsini yiyip bitirdi, sonra geçirdi ve yiyecek bir şeyler bulmak için saldıracakmış gibi bizim eve baktı. En sonunda yine o hantal yürüyüşüyle siloyu geçip tarlaya doğru uzaklaştı.

Ön pencerelerden dışarıyı gözetleyip bekledik. Hâlâ Trot'tan eser yoktu. Sonunda beklemekten sıkıldık ve tarlaya gittik. Annem üç saat sonra öğle yemeği hazırlamak üzere eve döndüğünde, benim odamın penceresi altında küçük bir bölümde, bazı tahtaların yeni boyanmış olduğunu gördü. Trot tahtaları evin arkasına doğru yavaş yavaş boyuyordu, çalışması, elinin yetişebildiği yerler ve kendi gizli çalışma arzusuyla kısıtlıydı elbet. Bu çalışma temposuyla, Spruill'lerin toplanıp tepelere dönme zamanı gelinceye kadar evin doğu cephesinin yaklaşık yarısını boyayabilirdi.

ÜÇ GÜNLÜK SÜKÛNET ve sıkı çalışmadan sonra yeni sorunların zamanı gelmişti. Kahvaltıdan sonra Miguel gelip Pappy'yi traktörün yanında buldu ve ikisi birlikte Meksikalılardan birkaçının beklediği ambara doğru gittiler. Sabah karanlığında onların peşine takıldım, konuşulanları işitecek ama fark edilmeyecek bir mesafedeydim. Luis bir kütüğün üstüne oturmuş, hastaymış gibi başını öne eğmişti. Pappy eğildi ve yakından baktı ona. Adam yaralanmışa benziyordu.

Miguel'in hızlı ve kırık İngilizcesiyle anlattığı hikâyeye göre, geceleyin birisi ambara çamur parçaları atmış. Birinci parça, Meksikalılar yattıktan hemen sonra samanlığın yan tarafına vurmuş. Du-

vara vuran parça silah patlaması gibi ses çıkarmış - tahtalar zangırdamış, bütün ambar sarsılmış. Birkaç dakika sonra bir çamur parçası daha gelmiş. Sonra bir tane daha. On dakika kadar hiçbir şey olmamış ve saldırının bittiğini sanmışlar ama bir tane daha atılmış ve bu seferki, başlarının tam üstündeki teneke çatıya isabet etmiş. Korkmuşlar, öfkelenmişler, uyuyamamışlar. Duvar tahtalarının aralıklarından ambarın arkasındaki pamuk tarlasına bakmışlar. Saldırgan orada bir yerlerde, pamukların arasında, gecenin karanlığında bir korkak gibi saklanıyormuş.

Luis daha iyi bakmak için samanlığın kapısını yavaşça açmış ve bunu yapar yapmaz suratına sert bir şey yemiş. Bizim evin önündeki yoldan alınmış bir taş parçasıymış bu. Taşı atan her kimse, onu bu amaçla, doğruca Meksikalılara atmak için saklamış. Çamur parçaları sadece gürültü yapıyormuş ama taş parçasının amacı birini yaralamakmış.

Luis'in burnu kesilmiş, kırılmış ve eski büyüklüğünün iki katı kadar şişmiş. Pappy hemen babama seslendi ve büyükannemi çağırmasını söyledi.

Miguel hikâyesine devam etti. Luis'i tedavi edip rahatlattıktan sonra bombardıman tekrar başlamış. Yaklaşık on dakikada bir, tam yatmaya hazırlanırken karanlığın içinden yeni bir çamur bombardımanı başlıyormuş. Tahtaların arasından bakmış ama tarlada hiçbir hareket görememişler. Dışarısı zifiri karanlıkmiş, hiçbir şey görünmüyormuş. Sonunda saldırgan bu eğlenceli oyundan bıkip saldırıdan vazgeçmiş. Çoğu rahat uyuyamamış, sık sık uyanmışlar.

Büyükannem geldi ve duruma el koydu. Pappy içinden küfürler yağdırarak oradan uzaklaştı, iki seçim hakkım vardı: Luis'i tedavi edecek olan büyükannemi mi seyretmeli, yoksa öfkesini nasıl çıkaracağını bilemeyen Pappy'yi mi dinlemeliydim?

Pappy'nin arkasından traktörün yanına gittim, orada babama, anlayamadığım bir şeyler homurdandı. Sonra Spruill'lerin yarı uyukulu bir halde bekledikleri yere, römorkun yanına gitti.

Pappy, Bay Spruill'e bakıp, "Hank nerede?" diye sordu.

"Sanırım uyuyor."

"Bugün çalışacak mı?" Pappy'nin sözleri sertti.

Bay Spruill, Pappy'ye yüzyüze cevap vermek için ayağa kalktı ve, "Gidip kendin sor," dedi.

Pappy ona bir adım daha yaklaştı. "Dün gece birisi ambara çamur parçaları attığı için Meksikalı uyuyamamış. Bunun kim olduğu hakkında bir fikrin var mı acaba?"

Çok daha soğukkanlı olan babam hemen gidip ikisinin arasına girdi.

Bay Spruill, "Hayır yok. Birisini mi suçluyorsun yani?" diye sordu.

Pappy, "Bilmiyorum," dedi. "Başka herkes çok çalışıyor, geceleri ölü gibi yorgun oluyor ve deliksiz uyuyor. Hank'ten başka herkes. Bana öyle geliyor ki bol zamanı olan sadece o. Hank bunu yapıtıysa, aptalca bir şey yapmış demektir."

Spruill'lerle yapılan bu açık tartışma hoşuma gitmemişti. Onlar da Hank'ten bizim kadar bıkmıştı ama hâlâ onun ailesiydiler. Ve onlar tepelerin insanıydı - kızdırdığınız zaman hemen giderlerdi. Pappy bu durumda gereğinden fazla konuşabilirdi.

Bay Spruill, Hank'in muhtemel zanlı olduğunu biliyormuş gibi sesini biraz yumuşatarak, "Onunla konuşacağım," dedi. Başını hafifçe öne eğdi ve Bayan Spruill'e baktı. Aile Hank yüzünden sorunlar yaşıyordu ve onu savunmaya hazır değillerdi.

Babam, "Hadi artık işbaşına," dedi. Herkes tartışmanın bitmesini bekliyordu. Tally'ye baktım ama kız uzaklara bakıyordu, derin düşüncelere dalmıştı, beni ya da diğerlerini görmezden geliyordu. Pappy traktöre tırmandı ve pamuk toplamaya gittik.

Luis bütün sabah yüzünde bir buz torbası olduğu halde arka verandada yattı. Büyükannem etrafında dolaşıp hiç bıkmadan ona ilaçlarından vermeye çalıştı ama Luis direndi. Öğle vakti olduğunda bu Amerikan tarzı tedavi usulünden bıkmıştı ve burnu kırık olsun ya da olmasın tarlaya gitmek istiyordu.

HANK'İN PAMUK ÜRETİMİ günde yaklaşık dört yüz libreten iki yüz librenin altına düşmüştü. Pappy bu işe çok sinirleniyordu. Günler geçtikçe durum daha da kötüleşti ve büyükler arasında fısıldaşmalar arttı. Pappy hiçbir zaman havadan 250 dolar kazanmamıştı.

Akşam yemeğinde babama, "Bugün ne kadar topladı?" diye sordu. Yemek duasını yeni bitirmiştik ve yemek dağıtılıyordu.

"Yüz doksan libre."

Annem sinirlenip gözlerini kapadı. Aslında akşam yemeği, aileler için sohbet ve düşünce açıklamalarıyla hoşça geçirilecek bir zaman olarak görülürdü. Annem yemeklerde tartışmadan nefret ederdi. Hafif dedikodular - tanıdığımız ya da tanımadığımız insanların yaptıkları hakkında gevezelikler - tamamı, ama sorunlardan söz edilmesi hiç hoşuna gitmezdi annemin. İnsanın vücudu gerginse yediklerini kolay hazmedemezdi.

Pappy çatalını havada sallayarak, "Yarın kasabaya gidip Stick Powers'ı bulmayı ve ona, bu çocukla işimin bittiğini söylemeyi düşünüyorum," dedi.

Bunu yapması mümkün değildi ve hepimiz de biliyorduk bunu. Kendisi de biliyordu elbet. Eğer Stick becerebilir de Hank Spruill'e kelepçe takarak onu devriye arabasının arka koltuğuna oturtabilirse, ki böyle bir gösteriyi görmeye can atıyordum, geriye kalan Spruill'ler birkaç dakika içinde toparlanıp giderdi buradan. Pappy, Hank gibi bir sersem için hasadı riske atmak istemezdi tabii. Dışlerimizi gıcırdatıp onun çiftliğimizdeki varlığına katlanacaktık. Sadece onun başka birisini de öldürmemesi ve kimsenin de onu ortadan kaldırmaması için umutla beklemek ve dua etmek durumundaydık, nasıl olsa birkaç hafta içinde hasat bitecek ve o da burdan gidecekti.

Büyükannem, "Onun yaptığından emin değilsin," dedi. "Ambara çamur atarken kimse görmemiş ki onu."

Pappy öfkeyle, "Bazı şeyleri görmene gerek yoktur," diye karşılık verdi. "Trot'u da elinde fırçayla görmedik ama boya işini onun yaptığını kesin olarak biliyoruz, değil mi?"

Annem mükemmel bir zamanlamayla, "Luke, Cardinal'ler kimle oynuyor?" diye sordu. Bu onun standart uyarışıydı, çok da ince olmayan bir tarzda diğerlerine, yemeğini sakın sakın yemek istediğini belirtiyordu.

"Cub'larla," dedim.

"Kaç maç daha var?" diye sordu.

"Sadece üç."

"Musial ne kadar önde?"

"Altı puan. O üç yüz otuz altıda. Eaumholtz üç yüz otuzda. Onu yakalayamaz."

Böyle zamanlarda babamın daima karısının yardımına gelmesi ve konuşmayı ağır konulardan uzağa taşıması beklenirdi. Şimdi de boğazını temizledi ve, "Geçen Cumartesi Lou Jeffcoat'a rastladım," dedi. "Sizlere söylemeyi unuttum. Söylediğine göre Metodistler Pazar günkü maç için yeni bir atıcı bulmuşlar."

Pappy, "Yalan söylüyor. Bunu her yıl söylerler," diyecek kadar sakinleşmişti.

Büyükannem hafif bir gülümsemeye, "Neden yeni bir atıcıya ihtiyaçları var ki?" diye sorunca annemin güleceğini sandım.

Pazar günü Sonbahar Pikniği vardı, Black Oak'ı etkisi altına alan muhteşem bir olaydı bu. Kilisedeki âyinden, genellikle, en azından biz Baptistler için çok uzun bir âyinden sonra Metodistler'in toplandığı okula giderdik. Hanımlar ağaçların altında neredeyse tüm eyalete yetecek kadar yiyecek içecek hazırlar, uzun bir öğle yemeğinden sonra erkekler beyzbol maçı yapardı.

Öyle basit bir maç değildi bu, çünkü övünme hakları riske giriyordu. Maçta galip gelenler bir yıl boyunca mağlup olanlarla dalga geçerdik. Kış aylarının boş günlerinde erkeklerin kahvehanede maç hakkında konuşup birbirleriyle dalga geçtiğini duymuştum.

Metodistler son dört yıldır hep galip geliyor, ama yine de yeni bir top atıcı buldukları hakkında söylenti çıkarıyorlardı.

Babam, "Bizim atıcı kim?" diye sordu. Pappy her yıl Baptist takımını çalıştırıyordu ama dört kez arka arkaya kaç kaybettikten sonra insanlar homurdanmaya başlamıştı.

Pappy hiç tereddüt etmeden, "Sanırım Ridley," dedi. Bu maç bir yıldır düşünüyordu.

"Ben Ridley'nin topuna vurabilirim!" dedim.

Pappy öfkeyle, "Daha iyi bir fikrin var mı?" diye sordu.

"Evet efendim."

"Pekâlâ, duymak için sabırsızlanıyorum, söyle bakalım."

"Kovboy atсын topu," dedim ve herkes gülümsedi. Harika bir fikirdi bu.

Fakat maçta ne Meksikalılar, ne de tepelerden gelenler oynayabilirdi. Takımlar sadece kiliselere üye olan cemaat mensuplarından

oluşurdu - ne çiftlik işçileri, ne Jonesboro'dan gelen akrabalar ne de herhangi bir yabancı oynayabilirdi takımlarda. O kadar çok kural vardı ki bunları yazmaya kalksalar herhalde İncil'den daha kalın bir kitap çıkardı ortaya. Hakemler Monette'den getirilir, maç başına beş dolar alır ve öğle yemeğinde istedikleri kadar yerlerdi. Aslında hakemlerin, kimsenin tanımadığı kişilerden seçilmesi gerekirdi tabii, ama geçen seneki mağlubiyetten sonra, en azından bizim kilise ortamında bunların ya Metodist ya da Metodistlerle evlenmiş kişiler olduğu konusunda söylentiler çıkmıştı.

Babam, Kovboy'un, rakiplerimizi biçtiğini hayal ederek, "Ne güzel olurdu, değil mi?" dedi. Adamlar arka arkaya ıskaya geçerdiler. Her yandan gelen falsolu atışlar hepsini şaşırttırdı.

Konuşmanın hoş konulara yöneldiğini gören kadınlar kontrolü ele aldı. Beyzbol konusu bir kenara bırakıldı ve onlar da piknik, yemekler, Metodist kadınlarının nasıl giyinecekleri ve benzeri konularda sohbeteye başladı. Akşam yemeği her zamanki gibi sessizce sona erdi ve biz de verandaya yöneldik.

RICKY'YE BİR MEKTUP YAZIP Libby Latcher olayını ona bildirmeye karar vermiştim. Büyüklerden hiçbirinin bunu yapmayacağına emindim; onlar bu sırrı gömmek için elden geleni yapıyorlardı. Fakat Ricky, Libby'nin kendisini nasıl suçladığını bilmeliydi. Bir şekilde bana cevap yazacaktı. Olanları bilirse belki de olaya el koymak amacıyla kendisini ülkeye geri göndertebilirdi. Mümkün olduğunca çabuk olmalıydı bu. Bildiğimiz kadarıyla Latcher'lar seslerini çıkarmıyor, kimseyle konuşmuyordu ama Black Oak'ta sır tutmak kolay değildi.

Ricky Kore'ye gitmeden önce, eğitim birliğinde tanıştığı Teksaslı bir arkadaşının hikâyesini anlatmıştı bize. Bu çocuk henüz on sekiz yaşındaydı ama evliydi ve karısı da hamileydi. Ordu onu kurşun yiyip yaralanmasın diye, büro işinde çalışmak üzere birkaç aylığına Kaliforniya'ya göndermişti. Sıkıntılı bir görevdi bu ve çocuk karısının doğum yapmasından önce Teksas'a dönecekti.

Şimdi Ricky'nin başı dertteydi, ama o bunu bilmiyordu. Bunu ona bildirecek kişi ben olmalıydım. Yorgun olduğumu bahane edip verandadan ayrıldım ve mektup bloknotumu sakladığım Ricky'nin

odasına gittim. Bloknotu alıp mutfak masasına oturdum - orası daha aydınlıktı - ve ağır ağır, matbaa harfleriyle yazmaya başladım.

Ona kısaca beyzboldan söz ettim, lig sıralamasını, karnavalı ve Samson'u anlattım ve hafta başında gördüğümüz hortumlar konusunda birkaç cümle yazdım. Hank hakkında yazmaya ne vakit vardı ne de bunu yapmak istiyordum, onun için esas konuya geçtim. Libby Latcher'm bir bebek doğurduğunu yazdım ona, ama doğum sırasında oraya yakın bir yerde olduğumu belirtmedim elbette.

Biraz sonra annem verandadan mutfaka geldi ve ne yaptığımı sordu. "Ricky'ye mektup yazıyorum," dedim.

"Ne kadar güzel," dedi. "Ama yatma zamanın geliyor."

"Tamam efendim." Koca bir sayfayı doldurmuştum ve kendimle gurur duyuyordum. Yarın bir sayfa daha yazabilirdim. Sonra belki bir sayfa daha. Ricky'nin şimdiye kadar aldığı en uzun mektup olacaktı bu, kararlıyım.

22

SESLERİ DUYDUĞUM ZAMAN uzun bir pamuk sırasının sonuna yaklaşmıştım, Siler Deresi'nin kenarındaki çalılıklara yakındım. Burada pamuk sapsarı daha da uzundu ve sık bitkilerin arasında kaybolmuştum. Torbamın yarısı dolmuştu ve öğleden sonra kasabada, Dixie sinemasında Coca Cola ve patlamış mısırla film izlemeyi hayal ediyordum. Güneş neredeyse tam tepedeydi; öğle vakti gelmiş olmalıydı. Geriye dönüp römorka doğru çalışarak gitmeyi ve günü başarılı bir şekilde bitirmeyi planlamıştım.

İnsanların konuştuğunu duyunca bir dizimin üzerine çöktüm ve sonra yavaşça, hiç gürültü çıkarmadan yere oturdum. Uzun süre hiçbir ses duymadım ve tam yanıldığımı düşünmeye başlamıştım ki bir kız sesi pamuk sapsarlarının arasından sızıp bulunduğum yere kadar geldi. Kız sağ tarafımda bir yerlerde olmalıydı; mesafesini bilemiyordum.

Yavaşça ayağa kalkıp pamukların arasından baktım ama bir şey göremedim. Sonra torbamı orada bıraktım ve yere çömelerek pamuk sırasının sonuna doğru ilerlemeye başladım. Sessizce ilerledim durdum, ilerledim durdum ve böylece kızın sesini tekrar duyuncaya kadar devam ettim. Benden birkaç sıra daha ötede, pamukların arasında saklanıyor diye düşündüm. Onun gülüşünü duyuncaya kadar, birkaç dakika hiç hareket etmeden durdum, pamukların boğduğu yumuşak bir gülüşü bu, ve onun Tally olduğunu anladım.

Ellerim ve dizlerim üzerinde uzun süre hafif hafif sallandım ve Tally'nin, pamukların yüklendiği römorktan bu kadar uzak bir

noktada, tarlada saklanmış ne yaptığını düşündüm. Sonra bir ses daha duydum, bir erkek sesi idi bu. Onlara biraz daha yaklaşılmaya karar verdim.

İki sap arasındaki en geniş aralığı buldum ve birinci sırayı sessizce geçtim. Yaprakları ve pamuk tohumu zarflarını sallayıp hışırtı çıkaracak rüzgâr yoktu, hiç ses çıkarmamalıydım. Ve sabırlı olmalıydım. Bir süre sonra ikinci sırayı da aştım ve tekrar sesleri bekledim.

Uzun süre sessiz kaldılar ve beni duymuş olabileceklerini düşünüp endişelendim. Birden kıkırdamaya ve ikisi aynı anda alçak sesle konuşmaya başladı, onları güç duyabiliyordum. Toprağa yüzükoyun uzandım, sapların kalın olduğu ve yaprak ya da tohum zarfı olmayan bir noktadan diğer tarafa bakıp neler olduğunu anlamaya çalıştım. Birkaç pamuk sırası ötede bir şeyler görür gibi oldum, Tally'nin koyu renk saçları olabilirdi bu, belki de değildi. Onlara yeterince yakın olduğuma karar verdim.

Yakınlarda kimsecikler yoktu. Diğerleri -Spruill'ler ve Chandler'lar- römorka doğru pamuk toplayarak gidiyordu. Meksikalılar çok uzaktaydı, sadece hasır şapkaları görünüyordu.

Gölgede olmama rağmen ter içindeydim. Kalp atışlarım hızlanmış, ağzım kurumuştü. Tally bir erkekle beraber pamukların arasına saklanmış kötü bir şeyler yapıyordu, eğer yapmıyorsa o zaman neden saklanıyordu? Onları durdurmak için bir şeyler yapmak istedim ama buna hiç hakkım yoktu. Ben sadece küçük bir çocuk, onların işine burun sokan bir casustum. Geri çekilmek istedim ama sesler tuttu beni.

Yılan, Arkansas'm bu taraflarında çok bulunan zehirli bir su yılanıydı. Bunlar dereler, nehirler civarında yaşar, arada sırada güneşlenmek ya da yiyecek aramak için içerilere kadar gelirdi. Her ilkbaharda, ekim zamanı geldiğinde onları pulluk ve sabanlarımızın arasında görürdük. Bu yılanlar kısa, siyah renkli, kalın, saldırgan ve zehirli hayvanlardı. Isırdıkları zaman nadiren öldürücü olurlardı ama, onların zehiriyle korkunç bir şekilde ölenlere dair hikâyeler duymuştum.

Böyle bir yılan gördüğünüzde onu bir sopa, bir çapa ya da elinize geçen herhangi bir şeyle öldürürdünüz. Diğer tarla yılanları

kadar sratlı değillerdi ve saldırı menziline pek girmezlerdi ama ięrenę ve acımasız hayvanlardı.

Gördüğüm bu yılan pamuk sırasının kenarından doğruca üstüme geliyordu, bana iki metreden daha yakındı. Gz göze geldik. Tally ve yaptığına öylesine dalmıştım ki etrafımdaki her şeyi unuttum. Dehşet içinde kalıp bir şeyler söyledim ve ayağa fırlayıp pamuk sırasının arasından koşarak geçtim, sonra bir tane daha aştım.

Bir adam yüksek sesle bir şeyler söyledi ama ben o anda yılanla daha çok meşguldüm. Pamuk torbamı bıraktığım yere gelince eğilip onu sırtladım ve eğilerek römorka doğru yürümeye başladım. Zehirli yılanın uzakta kaldığına emin olduktan sonra durdum ve etrafı dinledim. Hiçbir şey yoktu. Her taraf sessizdi. Kimse kovalamıyordu beni.

Yavaşca durdum ve pamukların arasından ileriye baktım. Sağ tarafımda, birkaç sıra ilerde Tally'yi sırtı bana dönük olarak gördüm, pamuk torbasını sırtına almış, hasır şapkası yana yatmış, hiçbir şey olmamış gibi ilerliyordu.

Sol tarafta ise, pamukların arasında eğilmiş, bir hırsız gibi kaçan Kovboy vardı.

PAPPY, Cumartesi ğleden sonraları çoğunlukla, kasabaya gi-dişimizi geciktiren nedenler bulurdu. ğle yemeğimizi bitirirdik, ben o banyo işkencesine katlanırdım ve o, bizi geciktirmek istediği için mutlaka yapacak bir iş bulurdu. Durup dururken traktörün, onun bakmasını gerektiren bir arızası çıkardı. Kasabaya gidince uygun parçaları alabilmek için ona bakması gerektiği konusunda bir sürü laf edip, eline eski anahtarları alır ve bir şeyler yapmaya başlardı. Ya da kamyonun motoru iyi çalışmazdı ve ona bakmak için en uygun zaman olarak Cumartesi ğleden sonrasını bulurdu. Veya su pompasına bakmak durumunda kalırdı. Bazen de mutfak masasına oturur ve çiftlik işleri için gerekli olan kağıtları önüne serip onlarla uğraşırdı.

En sonunda, herkesi sinir ettikten sonra kalkıp uzun bir banyo yapardı ve ancak ondan sonra kasaba yoluna dşerdik.

Annem, bir Latcher olmasına rağmen Craighead İlçesi'nin en

yeni üyesini görmek istiyordu, bu nedenle Pappy alet odasında bir şeyler yaparken biz de kamyonu dört kutu sebze yükledik ve nehre doğru yola çıktık. Babam her nedense bizimle gelmek istemedi. İddiaya göre bebeğin babası, kardeşi oluyor ve bu da babamı, yine iddiaya göre çocuğun amcası yapıyordu ki babam bunu kabul etmeye henüz hazır değildi. Babamın Bay Latcher'la bir daha karşılaşmak istediğini de sanmıyordum.

Kamyonu annem kullanıyor, ben de dua ediyordum ama köprüyü sağ salim geçmeyi başardık. Nehrin karşı kıyısında durduk. Motor öksürüp sarsıldı ve sustu. Annem derin bir nefes alırken kararımı verdim ve, "Anne, sana söylemek istediğim bir şey var," dedim.

Annem kontak anahtarına uzanırken, "Biraz bekleyemez misin?" diye sordu.

"Hayır."

Köprünün diğer ucunda, görünürde hiçbir ev ya da araç olmayan tek şeritli bir toprak yolda, cehennem gibi sıcak bir kamyonu oturuyorduk. Önemli bir konuşma için mükemmel bir yer ve zaman gibi görünmüştü bana bu an.

Annem, sanki korkunç bir şey yapmışım gibi kollarını göğsünde kavuşturdu ve, "Ne var yine," dedi.

Pek çok sır saklıyordum. Hank'in Sisco'yu dövmesi. Dere kenarında Tally. Libby'nin bebek doğurması. Ama bunlar bir süre için gizlenmişti. Bu sırları ustaca saklamıştım. Fakat yeni sırrımı annemle paylaşmak zorundaydım.

"Galiba Tally ve Kovboy birbirlerinden hoşlanıyorlar," dedim ve kendimi hemen daha bir hafiflemiş gibi hissettim.

Sadece küçük bir çocuk olup pek bir şey bilmezmişim gibi, gülümseyerek, "Öyle mi?" dedi. Sonra biraz düşündü ve yüzündeki o hafif gülümseme kayboldu. Acaba o da bu gizli aşk macerası hakkında bir şeyler biliyor mu? diye merak ettim.

"Evet efendim."

"Peki böyle düşünmenin nedeni nedir?"

"Bu sabah onları pamuk tarlasında yakaladım."

Görmemem gereken bazı şeyleri görmüş olmamdan korkuyormuş gibi, "Pekâlâ, ne yapıyorlardı orada?" diye sordu.

"Bilmiyorum, ama ikisi beraberdi."

"Onları gördün mü?"

Duyduğum seslerle başlayıp, zehirli yılan ve onların kaçıışı da dahil olmak üzere tüm hikâyeyi anlattım ona. Hiçbir ayrıntıyı atlamadım ve hiçbir konuda abartmadığıma kendim de şaşırdım. Belki yılanın büyüklüğü konusunda biraz abartıya kaçmış olabilirim ama genelde gerçeklere sadık kaldım.

Annem anlattığım her şeyi dikkatle dinledi ve gerçekten de şaşırılmış göründü.

"Orada ne yapıyorlardı anne?" diye sordum.

"Bilmiyorum. Sen bir şey görmedin, değil mi?"

"Hayır efendim. Acaba öpüşüyorlar mıydı dersin?"

Annem hemen, aceleyle, "Belki de," dedi.

Tekrar kontak anahtarına uzandı ve, "Pekâlâ, bu konuda babanla konuşacağım," dedi.

Hızla oradan ayrıldık. Birkaç dakika düşündüm ama, kendimi daha iyi hissedip hissetmediğimi bilemiyordum. Annem bana birçok kez, küçük çocukların, annelerinden sır saklamamaları gerektiğini söylemişti. Ama ona ne zaman açılısam anlattıklarımın üzerinde pek durmuyor ve söylediklerimi babama aktarmakla yetiniyordu. Bu kadar samimi, açık sözlü olmakla pek bir şey kazandığımdan emin değildim. Ama tüm yapabileceğim bu kadardı işte. Şimdi büyüklerim Tally ve Kovboy hakkında her şeyi bilecekti. Sorunu artık onlar düşünsün diyordum.

Latcher'lar evin yakınında pamuk topluyordu ve orada durduğumuz zaman oldukça iyi karşılandık. Bayan Latcher evden çıkıp gülümsedi ve biz sebze kutularını verandaya taşıırken yardım etti.

Sonra yumuşak bir sesle anneme, "Sanırım bebeği görmek istiyorsunuz," dedi.

Bebeği ben de görmek istiyordum ama şansımın fazla olmadığını da bilincindeydim. İki kadın eve girdi. Kamyonumuzun yakınında bir ağaç altı buldum ve annemi beklerken kendi işime bakıp, yalnız başıma orada beklemeye karar verdim. Latcher'lardan hiç kimseyi görmek istemiyordum. Şimdi muhtemelen onlarla akıraba olduğumuz düşüncesi beni hasta ediyordu.

Çocuklardan üçü aniden kamyonun arkasından çıkıp geldi - üç oğlandı bunlar ve Percy diğerlerinin önündeydi. Diğer ikisi daha

küçük yaşta, ufak tefekti ve onlar da Percy gibi sıskaydı. Hiçbir şey söylemeden yanıma geldiler.

En azından biraz nazik olmaya çalışarak, "Merhaba Percy," dedim.

"Ne arıyorsunuz burada?" diye homurdandı. İki kardeşini iki yana almış, karşıma dikilmişti.

"Annem getirdi beni," dedim.

"Burda işiniz yok sizin," dedi. Konuşurken âdeta dışlerinin arasından ıslık çalıyordu, gerilemek istedim. Aslında kuyruğumu toplayıp kaçmayı düşündüm.

"Annemi bekliyorum," dedim.

Percy, "Senin kıçına bir tekme atarız, görürsün," dedi ve üçü birden yumruklarını sıktılar.

Kendimi zorlayıp, "Neden?" diye sordum.

"Çünkü sen bir Chandler'sın ve Libby'ye bunu yapan da sizin Ricky'ni iz."

"Bu benim suçum değil," dedim.

"Bunun önemi yok." Özellikle en küçükleri çok öfkeli görünüyordu. Gözlerini dikmiş bana bakıyor, ağzını yamultup duruyor ve hırlar gibi sesler çıkarıyordu, ilk yumruğun ondan gelebileceğini düşündüm.

"Bire karşı üç kişi adil değil," dedim.

Percy, "Libby'ye yapılan da adil değil," dedi ve sonra bir kedi gibi fırlayıp mideme bir yumruk attı. Bir at bile bundan sert çifte atamazdı, bağıarak yere düştüm.

Okulda da birkaç kavgaya karışmıştım - ciddi darbeler yemeden önce öğretmenler tarafından son verilen okul bahçesi itişip kışkırmalarıydı bunlar. Üçüncü sınıf öğretmeni Bayan Erama Enos, Joey Stallcup'la kavga etmeye çalıştığım için bana üç sopa atmıştı ki Pappy bile bununla gurur duyardı. Ricky de bazen bana karşı sert davranır, güreş, boks gibi şeylere çalıştırırdı. Şiddete yabancı değildim yani. Pappy kavga etmeye bayılırdı ve o anda yere düşünce onu hatırladım. Birisi beni tekmeledi; bir ayak yakaladım ama hepsi birden üstüme atladı, tekmeliyor, yumrukluyor, küfrediyorlardı bana. İki sırtıma yumruk atarken ortancanın saçlarını yakaladım. Onun kafasını koparmaya kararlıydım ama Percy birden

burnuma pis bir yumruk attı. Bir an için gözlerim karardı ve onlar yine vahşi hayvanlar gibi çılgınlık atarak üstüme yığıldılar.

Kadınların verandadan bağırdığını duydum. Zamanı gelmişti! diye düşündüm. Önce Bayan Latcher geldi ve çocukları üstümden çekip azarlayarak yana doğru savurdu. En altta olduğum için en son ben kalktım yerden elbet. Annem dehşet dolu gözlerle baktı bana. Üstümdeki temiz giysi kirlenmiş, berbat olmuştu. Burnumdan sıcak sıcak kan sızıyordu.

Annem omuzlarımdan yakaladı ve, "Luke, iyi misin?" dedi.

Gözlerim dolmuş, her yanıma acımaya başlamıştı. Başımı evet, sorun yok anlamında salladım.

Bayan Latcher Percy'ye, "Bana bir dal kes!" diye bağırdı. Homurdanıp duruyor, hâlâ iki küçüğü yakalayıp savuruyordu. "Böyle küçük bir çocuğu dövmek de ne oluyor? O hiçbir şey yapmadı ki."

Kan şimdi gerçekten burnumdan akıyor, çenemden damlayıp gömleğimi lekeliyordu. Annem beni yatırıp kanın durması için başımı arkaya atmamı söyledi ve biz bunu yaparken Percy bir sopa getirdi.

Bayan Latcher bana bakıp, "Bunu seyretmeni istiyorum," dedi.

Annem, "Hayır Darla," diyerek durdurdu onu. "Biz gidiyoruz."

Kadın, "Hayır, çocuğunun bunu görmesini istiyorum," dedi. "Şimdi eğil bakalım, Percy."

Percy korku içinde, "Hayır, eğilmeyeceğim," dedi.

"Hemen eğil, yoksa babanı çağıracağım. Sana nazik davranmayı öğreteyim biraz. Misafirimiz olan şu küçücük çocuğu dövmek neymiş gör bakalım."

Percy, "Hayır," der demez kadın sopayı onun başına indirdi. Çocuk bağırdı ve kadın bu kez onun kulağı üstüne vurdu.

Annesi Percy'yi öne doğru eğdi ve kendi ayak bileklerini tutmasını söyledi. Sonra, "Beni engellemeye kalkma yoksa seni bir hafta durmadan döverim," diye tehdit etti. Kadın daha dayak faslına girişmeden çocuk ağlamaya başladı. Annemle ben onun öfkesi ve vahşeti karşısında şaşırıştık. Sekiz ya da on sert sopa darbesinden sonra Percy kesik kesik bağırırmaya başladı. Annesi ise, "Kes sesini!" diye haykırdı.

Kadının kolları, bacakları incecikti ama sopayı vururken bu siskalığım hızıyla telafi ediyordu. Darbeleri makinelitüfek ateşi gibi iniyor, sert ve hızlı vuruşlar kamçı gibi şaklıyordu. On, yirmi, otuz sopa yiyen Percy feryada başlamıştı, "Lütfen yeter anne! Özür dileirim!"

Dayak hâlâ devam ediyordu, cezalandırma olmaktan çıkmıştı artık bu vuruşlar. Bir süre sonra kolları iyice yorulan kadın Percy'yi yere itti ve çocuk yerde kıvrılıp ağlamaya başladı. Dayak faslını gören diğer ikisi zaten daha önceden ağlamaya başlamıştı. Kadın ortanca olanı saçından yakaladı. Ona Rayford diye seslendi ve, "Eğil," dedi. Rayford yavaşça öne eğilip ayak bileklerini kavradı ve gelen sopa darbelerine dayanmaya çalıştı.

Annem bana, "Hadi gidelim," diye fısıldadı. "Arkaya bin, orada yatabilirsin."

Annem beni kamyonun arkasına bindirirken Bayan Latcher de üçüncü çocuğun saçlarına yapışmış çekiyordu. Percy ve Rayford, başlattıkları savaşın kurbanları olarak toz toprak içinde yerde yatıyordu. Annem kamyonu geriye döndürdü ve biz oradan ayrılırken Bayan Latcher en küçük çocuğu dövüyordu. O sırada bağırışlar duyuldu ve doğrulup oturunca Bay Latcher'ın evin arkasından koşarak çıktığını gördüm, arkasında diğer çocukları vardı. Adam karısına bağırdı ama kadın onu görmezden geldi ve oğlunu dövmeye devam etti. Bay Latcher karısının yanına varınca onu tuttu. Her taraf çocuk doluydu; hepsi de ya bağıyor, ya da ağlıyordu.

Bir süre sonra kamyonun arkasında bir toz bulutu yükseldi ve onları göremez oldum. Kamyon kasasının döşemesine uzanıp rahatlamaya çalışırken, onların çiftliğine bir daha gitmek zorunda kalmamak için dua ettim. Hayatımın sonuna kadar o insanlardan hiçbirini görmek istemiyordum. Ayrıca, Chandler'lar ve Latcher'larım akraba oldukları dedikodusunu hiç kimsenin duymaması için de uzun uzun dua ettim.

Eve bir zafer kazanmış gibi döndüm. Spruill'ler temizlenmiş, kasabaya gitmek için hazırlanmıştı. Beş-altı metre mesafede durduğumuz zaman, onlar bir ağacın altına oturmuş, Pappy, büyükannem ve babamla birlikte buzlu çay içiyorlardı. Kamyonun arkasında mümkün olduğunca abartılı bir tavırla ayağa kalktım ve ham: 16

limi görünce şoke olup gösterdikleri reaksiyonu zevkle seyrettim, işte buradaydım - dayak yemiş, kan revan ve toz toprak içindeydim, giysilerim yırtılmıştı ama ben hâlâ ayaktaydım.

Kamyondan aşağıya atladım ve herkes başıma toplandı. Annem koşarak geldi ve öfkeli bir sesle, "Olanlara inanamayacaksınız!" dedi. "Üçü birden Luke'a saldırdı! Percy ve iki kardeşi ben içerdeyken onu yakaladı. Küçük caniler! Biz onlara yiyecek götürüyoruz, onların şu yaptığına bak."

Tally de meraklanmıştı ve sanırım iyi olup olmadığını anlamak için uzanıp bana dokunmak istedi.

Pappy, gözleri öfkeyle parlayarak, "Üçü birden ha!" dedi.

Annem, "Evet, ve üçü de Luke'dan büyüktü," dedi ve hikâye büyümeye başladı. Üç saldırganın büyüklük ve irilikleri günler, aylar geçtikçe artacaktı.

Büyükannem gelip yüzüme, üstünde küçük bir kesik olan burnuma baktı. Sonra, "Kırılmış olabilir," dedi, bunu duyunca heyecanlandım ama onun tedavisini istemiyordum.

Pappy, "Kaçmadın, değil mi?" diye sordu. O da bana yaklaşmıştı.

Övünür gibi, "Hayır efendim," dedim. Ama bir fırsat bulsaydım hâlâ kaçıyor olabilirdim.

Annem sert bir sesle, "Elbete kaçmadı," dedi. "O da en az onlar kadar sert tekme ve yumruklar atıyordu."

Pappy'nin yüzü aydınlandı, babam gülümsedi.

Pappy, "Yarın gider bitiririz bu işi," dedi.

Annem, "Böyle bir saçmalık yapmayacaksınız," diyerek ona baktı. Pappy kavgadan hoşlandığı için sinirleniyordu annem. Fakat o, kızlarla dolu bir evde yetişmişti. Kavgadan anlamazdı.

Pappy, "İyi yumruk attın mı?" diye sordu.

"Biz oradan ayrılırken hepsi ağlıyordu," dedim.

Annem gözlerini devirip bana baktı.

Hank diğerlerinin arasından geçip yanıma geldi ve eğilip bendeki hasarı inceledi. Sonra, "Demek sana üç kişi birden saldırdı ha?" diye homurdandı.

"Evet efendim," diyerek başımı salladım.

"Aferin sana çocuk. Bu sana sert bir erkek olmayı öğretecek."

"Evet efendim," dedim.

Bana bakıp gülümsedi ve, "Eğer istersen, bire karşı üç durumlarında kullanabileceğin birkaç oyun öğretirim sana," dedi.

Annem, "Hadi temizlenelim," diyerek araya girdi.

Büyükannem, "Galiba kırılmış," dedi.

Tally, "İyi misin Luke?" diye sordu.

Mümkün olduğunca sert görünmeye çalışıp, "Elbette," dedim.

Bir zafer yürüyüşüyle beni oradan götürdüler.

23

NEDENİNİ KİMSE BİLMİYORDU ama, Sonbahar Pikniği da-
ima Eylöl ayının son Pazar günü yapılırdı. Black Oak'un bir gele-
neğiydi bu, karnaval ve ilkbahar toplantıları kadar kökleşmiş, yer-
leşmişti. Bu olayın, yeni sezonun gelişini, hasat sonunun başlangı-
cını ve beyzbol mevsiminin kapandığını gösterdiği varsayılıyordu.
Tüm bunların bir tek piknikle tamamlandığı söylemek pek müm-
kün değildi, ama en azından bir gayret gösteriliyordu.

O günü dostlarımız, dost rakiplerimiz olan Metodistler'le pay-
laşırdık. Black Oak bölünemeyecek kadar küçük bir yerdi. Burada
hiçbir etnik grup, zenci, Yahudi, Asyalı ya da dışardan gelmiş her-
hangi bir yabancı yaşamazdı. Hepimiz Anglo-İrlanda kökenliydik,
belki birkaç Alman kökenli olan da vardı ve herkes çiftçilik ya da
çiftçilerle ticaret yapardı. Herkes Hıristiyandı ya da öyle olduğunu
iddia ederdi. Kahvehanede bir Cub'lar taraftarı çıkıp çok konuşur,
ya da bir salak kalkıp John Deere'in başka bir marka traktörden
daha kötü olduğu söylerse tartışmalar çıkardı, ama hayat genelde
sakindi. Büyük çocuklar ve genç adamlar Cumartesi günleri koo-
peratifin arkasında boks yapmayı, dövüşmeyi severdi ama bu bir
kavga değil, bir spor olayı olurdu. Hank'in Sisco'ları dövmesi gibi
bir olay o kadar az görülürdü ki, kasabada hâlâ o kavga konuşulu-
yordu.

Kişisel kin ve öfkeler ömür boyu sürerdi; Pappy de bu konuda
kendine düşeni yapıyordu. Fakat kasabada birbirine ciddi olarak
düşman olan kimse yoktu. Açık bir sosyal düzen vardı, ortakçılar
bu düzenin en alt tabakasını, tüccarlar ise en üstü oluşturuyor ve

herkesten de kendi yerini bilmesi bekleniyordu. İnsanlar genelde iyi geçinirdi.

Baptistler ve Metodistler arasındaki çizgi hiçbir zaman doğru ve gerçek olmamıştı. Onların ibadetleri biraz farklıydı, bize göre onların küçük bebelere su serpmeye âyini Kutsal Kitap'tan çirkin bir sapmaydı. Ayrıca sık sık bir araya gelmezlerdi ki bu da onların bizim kadar dindar olmadığını gösteriyordu. Hiç kimse Baptistler kadar sık bir araya gelmezdi. Biz sürekli ibadetimizle gurur duyardık. Benim en sevdiğim Metodist olan Pearl Watson, bir Baptist olmak istediğini ama fiziksel olarak buna imkân bulamadığını söylemişti.

Ricky bir gün bana gizlice, çiftlikten ayrıldığı zaman Katolik olabileceğini, çünkü onların haftada sadece bir kez toplandığını söylemişti. Katolikliğin ne olduğunu bilmiyordum ve o bana bazı şeyleri açıklamaya çalışmıştı ama, Ricky de din bilgisi konusunda zayıftı.

Annem ve büyükannem o Pazar sabahı giysilerimizi ütölemek için her zamankinden daha çok zaman harcadı. Tabii ben de banyo sırasında daha sıkı ovuldum. Hayal kırıklığına uğramıştım, çünkü burnum kırılmamıştı, şiş yoktu ve küçük kesik güçlkle görülüyordu.

Mümkün olduğunca iyi giyinmeliydik, çünkü Metodist hanımların elbiseleri bizim kadınlarımızın giydiklerinden biraz daha güzeldi. Bütün bu telaşa rağmen heyecanlıydım ve kasabaya bir an önce gitmek için sabırsızlanıyordum.

Spruill'leri de davet etmiştik. Ben gidecekleri kendim seçmek isterdim ama tabii bu, dostluk duyguları ve Hristiyanlık ilişkisi içinde yapılmıştı. Tally gelebilirdi ama diğerleri bana göre ön bahçede kalabilirdi. Fakat kahvaltıdan sonra onların kampına bakınca çok az hareket gördüm. Kamyonlarını tutan ve çadırlarına bağlı olan bir sürü tel ve ip olduğu gibi duruyordu, çözülmemişti. Pazar okulu dersine çalışan Pappy'ye gidip, "Onlar gelmiyor," diye rapor verdim.

Yavaşça, "İyi," dedi.

Hank'in piknikte, ortalıkta masa masa dolaşarak durmadan tıknması ve kavga edecek adam araması ihtimali hoş bir şey değildi.

Meksikalıların gerçekten seçim hakkı yoktu. Annem hafta başında Miguel'i bu davetten haberdar etmiş ve gün yaklaşırken bir iki kez de hatırlatmıştı. Babam ona kilisede özel bir İspanyolca âyin ve sonra da bol yemekli bir piknik yapılacağı anlatmıştı. Pazar günleri öğleden sonraları onların da yapacak fazla işleri olmuyordu.

Dokuz Meksikalı kamyonumuzun arkasına dolmuştu; sadece Kovboy yoktu. Bu da benim hayal gücümü harekete geçirdi. Bu adam neredeydi ve ne yapıyordu? Tally neredeydi? Oradan ayrılırken onu ön bahçede görememiştim. Onların tarlada gizlenip, yapmak istedikleri her neyse onu yaptıklarını düşünmek beni sinirlendirmişti. Tally bizimle birlikte kiliseye gitmek yerine muhtemelen yine bir yerlere sıvışmış, kötü şeyler yapıyordu. Ya Siler Deresi'nde yıkanırken gözcü olarak benim yerime Kovboy'u kullanıyorsa? Bunu düşünmeye dayanamadım ve kasabaya gidinceye kadar onun için endişe ettim.

PEDER AKERS, yüzünde o nadir görülen gülümsemelerinden biriyle kürsüye çıktı. Kilise tamamen dolmuştu, insanlar ara koridorlarda oturuyor, arka duvara dayanmış duruyordu. Pencere-ler açılmıştı, kilisenin kuzey tarafında, Meksikalılar yüksek bir meşe ağacının altında toplanıp şapkalarını çıkarmış, esmer başlarıyla kahverengi bir deniz meydana getirmişlerdi.

Rahip, misafirlerimizi, tepelerden gelen ziyaretçileri ve Meksikalıları selamladı, onlara hoşgeldiniz dedi. Tepelerden gelen fazla insan yoktu. Peder Akers her zaman olduğu gibi onlardan, ayağa kalkıp kendilerini tanıtmalarını istedi. Bu insanlar Hardy, Mountain Home ve Calico Rock gibi yerlerden gelmişlerdi ve onlar da bizim gibi temiz giyimliydi.

Pencerelerden birine bir hoparlör takılmıştı, böylece Peder Akers'in söyledikleri kilise dışında, Meksikalıların durduğu yerde de duyuluyor ve orada Bay Cari Durbin tarafından İspanyolca'ya çevriliyordu. Bay Durbin Jonesborolu emekli bir rahipti. Peru dağlarında otuz yıl süresince gerçek Kızılderililer arasında çalışmıştı ve misyon haftasında sık sık gelip konuşur, bizlere, geride bıraktığı o garip topraklarla ilgili fotoğraflar, diyalar gösterirdi. İspanyolca'dan

başka bir de, bir Kızılderili diyalekti konuşuyordu ki bu da beni âdeta büyülüyordu.

Bay Durbin ağacın altında durmuş, Meksikalılar onun etrafında çimlere oturmuştu. Emekli rahip beyaz bir elbise, beyaz bir hasır şapka giymişti ve sesi, Peder Akers'in hoparlörden çıkan sesi kadar güçlüydü, kilisenin içine kadar geliyordu. Ricky bir gün Bay Durbin'in, Peder Akers'ten daha mantıklı olduğunu söylemiş ve bu fikrini bir Pazar akşam yemeğinde ortaya atınca yine sorun yaratmıştı. İnsanın, kendi rahibini eleştirmesi ve hele bunu yüksek sesle yapması günahtı.

Bay Durbin'i görebilmek ve sesini duyabilmek için sıranın sonuna, pencere yanına oturdum. Söylediklerinden hiçbir şey anlamıyordum ama İspanyolca'sının, Meksikalıların İspanyolca'sından daha yavaş olduğunu biliyordum. Onlar öyle hızlı konuşurdu ki bazen birbirlerini nasıl anladıklarını merak ederdim. Bay Durbin'in cümleleri düzgün, telaşsızdı ve ağır bir Arkansas aksanıyla konuşuyordu. Söylediklerinden tek kelime anlamıyordum ama konuşması benim için yine de Peder Akers'inkinden çekiciydi.

Bu kadar büyük bir kalabalıkla, sabah âyini de hiç kuşkusuz uzadıkça uzadı ve bir maraton halini aldı. Cemaat küçük olursa âyin de kısa kesiliyordu. Paskalya, Anneler Günü ve Sonbahar Pikniği gibi özel günlerde cemaat kalabalık olunca Peder Akers de performansını gösterme ihtiyacım hissediyordu. Bir süre sonra, vaazda rahibin konudan konuya atladığını gören Bay Durbin'in canı sıkılır gibi oldu. Kilisenin içinden gelen konuşmayı nakletmekten vazgeçti ve kendi vaazını vermeye başladı. Peder Akers nefes almak için durduğu zaman Bay Durbin konuşmaya devam ediyordu. Peder Akers'in konuşması iyice ateşlendiğinde ise Bay Durbin bir bardak su içerek dinleniyordu. Bir süre sonra Meksikalıların yanına, yere oturdu ve kilisenin içinden gelen bağırırların durmasını beklemeye başladı.

Ben de bekliyordum. Zamanımı, bir süre sonra yiyeceğimiz yiyeceklerin hayalini kurarak geçirmeye başladım - yığınla kızarmış piliç dolu tabaklar ve kilolarca ev dondurması olacaktı sofralarda.

Meksikalılar kilisenin pencerelerine bakmaya başladı. Peder Akers'in delirdiğini düşünmeye başlamış olduklarına emindim.

Onlara, "Sakin olun, sıkmayın canınızı," demek isterdim. "Her zaman olur bu."

Takdis duası olarak beş kıta "Olduğum Gibi" ilahisi okuduk. Kimse sıralardan çıkıp yürümedi ve Peder Akers istemeyerek âyine son verdi. Ön kapıda Dewayne'le buluştum ve beraberce beyzbol sahasına doğru koştuk, Metodistler'in orada olup olmadığını merak ediyorduk. Elbette oradaydılar; onların ibadeti hiçbir zaman bizimki kadar uzun sürmezdi.

Top engelinin arkasında, belki bir milyon hatalı topun arkaya kaçmasını önlemiş olan üç karaağacın altına dizilmiş kırmızı beyaz ekose örtülü masalara yiyecekler konuyordu. Metodistler arı gibi çalışıyordu, erkekler ve çocuklar yiyecekleri getiriyor, kadınlar da masaları düzenliyordu. Pearl Watson'u buldum ve onunla sohbeteye başladım. Gülerek bana baktı ve, "Peder Akers'in vaazı hâlâ devam ediyor mu?" diye sordu.

"Bizi biraz önce bıraktı," dedim. Bana ve Dewayne'e iki çikolatalı kurabiye verdi. Kendi kurabiyemi iki lokmada yuttum.

Sonunda Baptistler, "Merhaba", "Nerdesiniz böyle?" ve "Neden bu kadar uzadı?" gibi seslenmeler arasında geldiler. Otomobil ve kamyonlar sahaya biraz daha yakına getirildi, tampon tampona sahanın etrafındaki çitlerin arkasına park edildi. En azından bir ya da ikisi, hatalı atılan toplara hedef olacaktı. İki yıl önce Ricky bir sayı vuruşu yapıp topu sol çitten aşırınca, Bay Wilber Shifflett'in gıcır gıcır, yeni Chrysler otomobilinin ön camı kırılmıştı. Patlama müthiş olmuştu - önce boğuk bir çarpma sesi duyulmuş, arkasından arabanın ön camı patlayıp paramparça olmuştu. Fakat Bay Shifflett zengin bir adamdı ve bu yüzden kimse fazla endişelenmedi. Adam arabasını oraya park ederken aldığı riskin farkındaydı zaten. Metodistler o yıl da bizi beş-yedi yenmiş ve Ricky de, menajer Pappy'nin, atıcıları üçüncü turda değiştirmesi gerekirdi diye konuşmuştu.

Bu yüzden uzun süre birbirleriyle konuşmadılar.

Masaların üzeri kısa sürede, kocaman salata, sebze kâseleri, üzerleri kızarmış piliç dolu geniş tabaklar, içlerinde mısır ekmeği, uzun ya da başka çeşit ekmekler olan sepetlerle dolmuştu. Yiyecek tabaklan, Metodist rahibinin karısı Bayan Orr'un yönetimi altında her masaya belirli bir düzene göre dağıtılmıştı. Bir masada sadece

çiğ sebzeler vardı -bir düzine kadar değişik domates türü, hıyarlar, sirke içinde beyaz ve sarı soğanlar görülüyordu. Onun yanındaki masada bezelye ve fasulye türü yemekleri vardı- börülce, bezelye, domuz etli yeşil fasulye ve taze fasulye tabakları gördüm. Her piknikte patates salatası olur, her aşçı da farklı bir tarife göre yapardı salatasını. Dewayne'le beraber on bir tane büyük kâse saydık, hepsi de birbirinden farklı görünüyordu. Kesilmiş biberli ve baharatlı yumurtalar da çok popülerdi ve bir masanın yarısını bunlarla dolu tabaklar kaplamıştı. Sonuncu ve en önemlisi de kızarmış piliçlerdi. Kasabayı bir ay boyunca doyuracak kadar kızarmış piliç vardı.

Kadınlar oraya buraya koşuşturup durur, yemeklerle ilgili konuşurken, erkekler de sohbet ediyor, gülüşüyor, birbirini selamlıyordu ama gözlerini de kızarmış piliçlerden ayıramıyorlardı. Çocuklar her yere dağılmıştı, biz de Dewayne'le birlikte, belirlediğimiz bir ağaca doğru gittik, burada birkaç kadın yemek sonrası için tatlı hazırlıyordu. Soğutucu kutular içinde altı kutu ev dondurması saydım, hepsinin üzeri havlularla örtülmüş, ve havluların üstüne de buz atılmıştı.

Hazırlıklar Bayan Orr tarafından denetlendikten sonra, kocası Rahip Vernon Orr, Peder Akers'le birlikte masaların ortasında durdu, kalabalık birden sustu ve hareketsiz kaldı. Geçen yıl, verdiği nimetler için Tanrı'ya şükreden rahip Peder Akers olmuştu, bu yıl da bunu yapma şerefi Metodistler'in olacaktı. Pikniğin hiç konuşulmayan bir düzeni vardı. Hepimiz başımızı öne eğdik ve Rahip Orr, bizlere verdiği harika yiyecekler, güzel havalar, pamuklar, her şey için Tanrı'ya şükranını belirtirken onu dinledik. Hiçbir şeyi unutmadı; Black Oak gerçekten de her şey için Tanrı'ya şükrediyordu.

Kızarmış tavuk kokuları geliyordu burnuma. Çikolatalı kek ve dondurmadan biraz tadabilirdim. Dewayne beni tekmeledi, onu altıma alıp dövmek istedim. Ama bunu yapmadım elbet, çünkü bir dua sırasında kavga ettiğim için sopa yerdim.

Rahip Orr'un duası bitince erkekler Meksikalıları alıp yemek servisi için sıraya dizdi. Bu bir gelenektir; yemek servisinde Meksikalılar birinci, tepe halkı ikinci, çocuklar üçüncü, yetişkinler de sonuncu sırayı alırdı. O sırada Stick Powers birden ortaya çıktı, Meksikalıları

sikalılar ve tepe insanların arasına dalıverdi, üzerinde üniforması vardı elbette. Onun, görevde olduğunu ve fazla vakti olmadığını söylediğini duydum. İki tabak doldurup çekildi - bir tabakta birkaç kızarmış piliç vardı, diğerini de bulabildiği tüm diğer yiyeceklerle tepeleme doldurmuştu. Onun, karnını tıka basa doyurduktan sonra kasabanın kenarında bir ağaçaltı bulup kestireceğini biliyorduk.

Metodistler'den birçoğu bana Ricky'yi sordu - ne yapıyordu, ondan haber almış mıydık? Nazik davranıp onların sorularına yanıt vermek istedim ama biz Chandler'lar, aile olarak bu kadar büyük bir ilgiden hoşlanmıyorduk. Özellikle bugünlerde, Latcher sırtının dehşeti ile, herkesin içinde Ricky'nin adından söz edilmesi bizi korkutuyordu.

İnsanlar, "Söyle ona, her zaman düşünüyoruz onu," diyordu. Bunu hep söylerlerdi, sanki evimizde telefon vardı ve biz de her akşam onunla konuşuyorduk.

Bazıları, "Onun için dua ediyoruz," derdi.

Ben de her zaman, "Teşekkür ederim," diye cevap verirdim.

Sonbahar Pikniği gibi harika bir olay, Ricky hakkında sorulacak hiç beklenmeyen bir soruyla mahvolabilirdi. O, Kore'de siperlerde, savaşın ortasında, eve dönüp bizimle beraber kiliseye gidip gidemeyeceğini, kasabada pikniğe gelip gelemeyeceğini, tekrar Metodistler'e karşı oynayıp oynayamayacağını bilemeden, kurşunlardan kaçınıp insanları öldürüyordu. Tüm bu heyecanın ortasında kendimi birdenbire yapayalnız, çok korkmuş hissettim.

Pappy olsa, "Sert ol," derdi. Ama bol yiyecek bana çok yardımcı oldu. Dewayne'le beraber tabaklarımızı alıp, yedek beyzbol oyuncularının oturduğu yerin arkasında gölge bir yer bulup oturduk. Saha dışına battaniyeler yayılmış, aileler güneşin altında oturmuştu. Güneş şemsiyeleri yavaş yavaş açılıyor, kadınlar yüzlerini, küçük çocuklarını ve tabaklarını yelpazeliyordu. Meksikalılar bizlerden uzakta, sahanın sağındaki faul hattının gerisinde bir ağacın altında toplanmıştı. Juan geçen yıl bana, kızarmış tavuktan pek de hoşlanmadıklarını itiraf etmişti. Böyle bir saçmalık duymamıştım doğrusu. O zaman kızarmış tavuğun, tortilladan çok daha iyi, daha lezzetli olduğunu düşünmüştüm.

Annemle babam ve dedemle büyükannem yemeklerini, üçüncü koşu noktası yakınında bir battaniye üzerinde yiyorlardı. Bir sürü konuşma ve mücadeleden sonra arkadaşlarımla beraber yememe izin verilmişti ki, yedi yaşında bir çocuk için muazzam bir başarıydı bu.

Yemek kuyruğu hiç bitmiyordu. Erkekler son masaya vardıklarında, gençler bir şeyler almak için yeniden sıraya giriyordu. Benim için bir tabak yeterliydi. Midemde dondurma için de yer kalmasını istiyordum. Çok geçmeden tatlı masasına gittik, o masada, bizim gibilerin saldırısını önlemek için Bayan irene Flanagan nöbetteydi.

Serinde bekletilen dondurma kutularına bakıp, "Kaç tane çikolatalı dondurma var?" diye sordum.

Kadın gülümsedi ve, "Ah, bilmiyorum, epeyce var," dedi.

Bu kez Dewayne, "Bayan Cooper fıstık ezmeli dondurmasından getirdi mi?" diye sordu.

Bayan Flanagan ortadaki bir dondurma kutusunu gösterdi ve, "Evet getirdi," dedi. Bayan Cooper, dondurmasına çikolatayla fıstık ezmesi katıyor ve harika bir şey yapıyordu. İnsanlar bütün yıl onun dondurmasını konuşurdu. Geçen yıl biri Baptist, diğeri de Metodist olan iki delikanlı, dondurma sırası yüzünden neredeyse birbirine girmişti. Rahip Orr ortalığı sakinleştirirken, Dewayne bu dondurmadan iki kâse kapmayı başarmıştı. Dondurmaları alıp oradan uzaklaşmış ve bir sokağa girip gizlenerek iki kâseyi de son damlasına kadar yemişti. Sonra da bir ay boyunca hep bunu anlattı.

Bayan Cooper dul bir kadındı. Pop and Pearl marketinin iki blok arkasında küçük, güzel bir evde yaşar ve bahçe işi için yardımcı aradığında hemen bir kutu fıstık ezmeli dondurma yapardı. Yaşı yirminin altında olan çocuklar hemen gelip onun bahçesinde çalışırdı; kadın, kasabanın en güzel bahçesine sahipti. Yetişkin erkekler bile arada bir onun bahçesine uğrar ve birkaç yabani ot yolardı.

Bayan Flanagan, "Biraz bekleyeceksiniz," dedi.

"Ne zamana kadar?" diye sordum.

"Herkes yemeğini bitirinceye kadar."

Uzun süre bekledik. Büyük çocuklar ve genç adamlardan ba-

zıları saha dışında ısınmaya, birbirlerine top atmaya başladı. Yetişkinler bir araya gelip durmadan konuşuyordu ve dondurmanın eridiğinden emindim. Bir süre sonra iki hakem Monette'den geldi ve bu da kalabalık arasında heyecanlı bir havanın doğmasına neden oldu. Elbette onların da önce yemek yemesi gerekiyordu ve adamlar bir süre beyzbolu bir yana bırakıp kızarmış piliçlerle ilgilendiler. Battaniye ve şemsiyeler yavaş yavaş saha kenarından toplandı. Piknik sona eriyordu. Maç saati yaklaşmıştı.

Kadınlar dondurma masası etrafına toplandı ve bize servis yapmaya başladı. Dewayne de sonunda fıstık ezmeli dondurmasına kavuştu. Ben, Bayan Lou Kiner'in dondurmasından bir kaşık ve üstüne de iki kaşık çikolatalı istedim. Tatlı masasının çevresinde yirmi dakika kadar süren bir karmaşa oldu ama sonunda düzen sağlandı. İki din adamı da kalabalığın arasına karışıp herkes kadar dondurma yedi. Hakemler sıcak nedeniyle fazla yemekten kaçındı ve dondurma yemedi.

Birisi, "Hadi maç başlasın!" diye bağırды ve kalabalık, top se-tinin arkasına doğru yürüdü. Metodistler'in antrenörü kasabanın batısında yaşayan bir çiftçi, Bay Duffy Lewis'di ve Pappy'ye göre adamın beyzbol zekâsı kısıtlıydı. Fakat biz arka arkaya dört maçı da kaybettikten sonra Pappy artık Bay Lewis hakkında konuşmaz olmuştu. Hakemler iki takımın antrenörünü vuruş noktasının gerisine çağırды ve Black Oak modeli beyzbolun özel kuralları uzun süre tartışıldı. Konuşurken saha kenarındaki çitleri, direkleri ve çıkıntılarını gösteriyorlardı ki bunların hepsinin kendi kuralları ve tarihleri vardı. Pappy, hakemlerin söylediklerinin çoğuna itiraz etti ve çekişme bir türlü sona ermedi.

Baptistler geçen yıl ev sahibi takım olmuştu, bu yüzden ilk vuruşu biz yaptık. Metodist takımının top atıcısı, Craighead İlçesi'nin en büyük arazi sahiplerinden biri olan Bay Sap Prescott'un oğlu Buck Prescott'tu. Buck yirmili yaşlarının başındaydı. İki yıl Arkansas Eyalet Üniversitesi'ne gitmişti ki, nadir görülen bir olaydı bu. Üniversitede atıcı olarak oynamayı denemiş ama antrenörüyle arasında bazı anlaşmazlıklar çıkmıştı. Solaktı, hep falsolu top atardı ve geçen yıl bizi dokuz-iki yenmişti. Top atma tümseğine gittiği zaman bunun uzun bir gün olacağını anlamıştım. İlk atışı yüksek, falsolu

bir toptu, dışa gitti ama hakem tarafından ıska olarak değerlendirildi ve Pappy de hemen hakeme bağırıma başladı tabii. Buck ilk iki vurucuyu safdışı bıraktı, ondan sonra gelen ikisini de oyun dışına gönderdi ve daha sonra bir topun saha ortasına gitmesiyle beraber babamı da götürdü.

Bizim top atıcımız Duke Ridley adında yedi çocuklu genç bir çiftçiydi ama attığı toplara ben bile vurabilirdim. Bir gün, savaş zamanında Alaska'da atıcı olarak oynadığım söylemişti ama kimse bunu doğrulayamadı. Pappy onun yalan söylediğini düşünüyordu ve ben de geçen yıl durmadan ıska geçtiğini gördükten sonra kuşkulandım ondan. Adamın attığı topları ilk üç vurucunun hepsi de karşıladı, sadece bir atışı ıskalandı ve Pappy'nin atış tümseğine koşup onu sakatlayacağını sandım. Bitirici vurucu topu yakalayıcıya bıraktı. Ondan sonraki oyuncu aşağıdan sola gönderdi. Onların altıncı vurucusu, takımlarının elli iki yaşında olan en yaşlı oyuncusu Bay Lester Hurdle sağa uzun bir top gönderdi ama bizim eldivensiz ve ayakkabısız saha oyuncumuz Bennie Jenkins topu çıplak ellerle tutunca şansımız döndü.

Oyun, atıcılar arasında bir düelloya dönüştü, ama bunun nedeni atıcıların çok iyi top atması değildi, iki takım da isabetli top atmıyordu. Tekrar dondurma masasına döndük ve eriyen son kalıntılar da yendi. Üçüncü turda her iki taraftan kadınlar küçük gruplar halinde toplanıp sohbet başladı, onlar için maç pek de önemli değildi. Pek de uzak olmayan bir yerde bir araba radyosu açıktı ve Harry Caray'ın sesini duyabiliyordum. Cardinal'ler mevsimin son maçını Cub'larla oynuyordu.

Dewayne ile birlikte son dondurma kupalarımızı alıp, battaniye üzerine oturmuş sohbet eden yarım düzine kadar kadının yanından geçerken birinin, "Ee, Libby kaç yaşında peki?" dediğini duydum.

Durdum, dondurmamdan bir parça aldım ve onların konuşmalarıyla hiç ilgilenmiyormuş gibi ileriye, maça baktım.

Kadınlardan biri, "On beş yaşında," dedi.

"O bir Latcher. Yakında bir tane daha doğurur."

"Bebek kız mı oğlan mı acaba?"

"Duyduğuma göre oğlanmış."

"Peki ya baba?"

"Kimse bilmiyor. Kız kimseye söyleyormüş."

Dewayne beni dirseğiyle iterek, "Hadi yürüsene," dedi. Oradan ayrıldık ve yedek oyuncu bankına doğru ilerledik. Rahatlamış mıydım, korkmuş muydum bilemiyordum. Latcher bebeğinin doğumu duyulmuştu ama babanın kim olduğunu kimse bilmiyordu.

Fazla uzun sürmez, diye düşündüm. Duyulursa mahvolacaktık. Latcher ailesinden bir kuzenim olacak ve bunu da herkes öğrenecekti.

Sıkı top fırlatma düellosu beşinci turda, her iki takımın da altı koşuyla patlaması sonucu sona erdi. Toplar yarım saat süreyle her yana gitti - kenar toplan, sert atışlar, saha dışına atılan topolar gördük. İki kez atıcı değiştirdik ve Pappy atış tümseğine gidip babama işaret edince başımız dertte diye düşündüm. Babam bir atıcı değildi ama artık geriye kimse de kalmamıştı. Ama yine de atışlarını alçak tuttu babam ve çok geçmeden turu bitirdik.

Birisi, "Musial top atıyor!" diye bağırdı. Bu ya bir şaka ya da hataydı. Stan Musial çok iyiydi ama hiç top atmamıştı şimdiye kadar. Seyirci sıralarının arkasına, arabaların park ettiği yere gittik. Küçük bir kalabalık, Bay Rafe Henry'nin '48 Dodge'una doğru gidiyordu. Arabanın radyosu sonuna kadar açılmıştı ve Harry Caray çılgin gibi anlatıyordu - Stan the Man gerçekten de atış tümseğinde, Cub'lara, bütün yıl vuruş birinciliği için savaştığı Frankie Baumholtz'a karşı top atıyordu. Sportsman Park'taki seyirci çıldırmış gibiydi. Harry mikrofonu bağııyordu. Musial'ın atış tümseğinde bulunması bizi şoke etmişti.

Baumholtz bir yer topunu üçüncüye vurdu ve Musial'ı geriye, orta sahaya gönderdiler. Hemen yedek oyuncu kulübesine koşup Pappy'ye Stan the Man'ın gerçekten de top attığını söyledim ama bana inanmadı. Babama söyleyince o da kuşkuyla baktı bana. Metodistler yedinci turun sonunda altıya-sekiz öndeydi ve Baptist yedek kulübesi gergindi. Bir sel bile bundan daha az endişe yaratırdı, en azından o anda.

Hava sıcaklığı en azından otuz beş derece vardı. Bütün oyuncular sıırıslıklamdı, temiz tulumları ve beyaz Pazar gömlekları sırtlarına yapışmıştı. Çok yavaş hareket ediyorlar, Pappy'nin istediği gibi

oynamıyorlardı - yedikleri tüm kızarmış piliç ve patates salatalarının bedelini ödüyorlardı elbet.

Dewayne'in babası oynamıyordu, onun için bir-iki saat sonra gittiler. Birkaç kişi daha uzaklaşıp evine döndü. Meksikalılar hâlâ sahanın sağında, aynı ağacın altındaydı ama şimdi iyice yere yayılmış, uyuyor gibiydiler. Kadınlar ağaçaltı sohbetlerini koyulaştırmıştı; maçı kimin kazandığı umurlarında bile değildi.

Seyirci sıralarına yalnız başıma oturdum ve Metodistler'in sekizinci turda üç sayı daha yapmasını izledim. Oraya çıkıp sayı koşuları yapacağım, orta sahada harika oyunlar çıkaracağım günün hayalini kuruyordum. Büyüdüğüm zaman bu sefil Metodistler'in benim karşımda hiç şansı olmayacaktı.

Metodistler maçı sekize-on bir kazandı ve Pappy arka arkaya beşinci yıldır Baptistler'in mağlup oluşunu seyretti. Maç bitince oyuncular tokalaşıp güleştü ve buzlu çayın olduğu gölgeliğe doğru yürüdüler. Pappy ne gülümsedi, ne güldü, ne de kimseyle tokalaştı. Bir süre ortadan kayboldu; onun bir hafta boyunca surat asacağını biliyordum.

Cardinal'ler de üç sıfır mağlup oldu. Sezonu, Giant'ların dört oyun, New York Dünya Kupası'nda Yankee'lerle karşılaşacak olan Brooklyn Dodgers'ların da sekiz oyun arkasında bitirdiler.

Piknikten geriye kalanlar toplanıp araba ve kamyonlara konmuştu. Masalar temizlendi, çöpler toplandı. Vuruş yeriyle atıcı tümseğini düzelteren Bay Duffy Lewis'e yardım ettim ve toprağı tırnaklayıp düzelttikten sonra saha yine eskisi gibi dümdüz oldu. Herkesle vedalaşmak bir saat sürdü. Mağlup olan takımın oyuncuları gelecek yıl için her zamanki tehditlerini savururken, galip gelenler de onlarla dalgasını geçiyordu elbet. Görebildiğim kadarıyla Pappy'den başka bozulan yoktu.

Kasabadan ayrılırken sezon sonunu düşündüm. Beyzbol sezonu ilkbaharda, toprağa ekim yaptığımız ve umutların yüksek olduğu bir zamanda başlardı. Maçlar yaz boyunca bizi oyalar, tarlaların ağır ve sıkıcı çalışmasından uzaklaştıran tek eğlence olurdu. Her maçı dinler, bir sonraki maça kadar da oyunlardan, oyuncularından ve stratejilerden söz ederdik. Beyzbol altı ay boyunca günlük yaşantımızın bir parçası olur ve sonra biterdi. Tıpkı pamuk gibi.

Eve vardığımızda üzgündük. Artık verandada oturup maç dinleyemeyecektik. Altı ay Harry Caray'm sesi olmadan geçecekti. Altı ay süresince Stan Musial olmayacaktı. Eldivenimi aldım, bir tarla yoluna çıkıp uzun bir yürüyüşe başladım, topu havaya atıp tutuyor, Nisan'a kadar ne yapacağımı düşünüyordum.

Beyzbol, hayatımda ilk kez olarak kalbimi kırdı.

24

HAVA, Ekim'in ilk günlerinde serinledi. Geceleri oldukça serin oluyor ve sabahleyin tarlaya gidişlerde âdeta üşüyorduk. Boğucu rutubet gitmiş, güneş o yakıcı sıcaklığını kaybetmişti. Öğle vakti yine sıcak oluyordu ama Ağustos sıcağı gibi değildi elbet bu, ve hava karardıktan sonra ortalık serinliyordu. Bekledik ama sıcak havalar geri dönmedi. Mevsim değişiyordu; günler kısalıyordu.

Güneş takatimizi eskisi gibi kesmediğinden daha sıkı çalışıyor, daha çok pamuk topluyorduk. Elbette başka bir ilgi alanı bulmak için Pappy'nin ihtiyacı olan şey de havanın değişmesiydi. Kış mevsiminin artık ucunun görüldüğü şu günlerde, o da şimdi, Noel Günü'ndeki sıra sıra çamurlu, çürümüş ve toplanmamış pamuklarla ilgili hikâyeler hatırlıyordu.

Tarlalarda geçen bir aydan sonra okulu özlemiştim. Okul Ekim sonunda açılacaktı ve bütün gün sınıftaki sıramda, pamuklar arasında değil de arkadaşlar arasında oturmanın ve etrafımda Spruill'ler gibi beni endişelendirecek kimseler olmadan yaşamının ne kadar hoş olacağını düşündüm. Beyzbol bittiğine göre başka hayaller kurmak zorundaydım. Elimde şu anda özlenecek şey olarak sadece okulun kalması, içinde bulunduğum durumun umutsuzluğunu gösteriyordu.

Okula dönüşüm muhteşem olacaktı, çünkü parlak, yeni Cardinal beyzbol ceketimi giyecektim. Masamın üst çekmecesindeki puro kutusunda, sıkı çalışma ve tutumlu para harcamanın sonucu olarak biriktirdiğim 14.50 dolarım vardı. Kiliseye bağış konusunda pek istekli değildim, yatırıma daha çok Cumartesi filmleri ve pat-

lamış mısıra yapıyordum ama kazancımın büyük bölümü güvenli bir şekilde, şu benim Stan Musial beyzbol kartımın ve Ricky'nin Kore'ye giderken bana verdiği sedef saplı çakının yanında saklanıyordu.

Sears, Roebuck'a ceket için sipariş vermek istedim ama annem hasadın sonuna kadar beklemem için ısrar etti. Bu konuyu hâlâ tartışıyorduk. Sipariştten sonra teslimat iki hafta sürüyordu ve ben de sınıfa Cardinal kırmızısı ceketle girmeye kararlıydım.

BİR GÜN AKŞAMA DOĞRU Stick Powers'ı bizi beklerken bulduk. Annem ve büyükannemle birlikte, diğerlerinden biraz daha önce ayrılmıştık tarladan. Stick her zamanki gibi bir ağacın altında oturuyordu, Pappy'nin kamyonu yanındaki ağacı seçmişti bu kez ve uykulu gözleri, bizi beklerken kestirdiğini gösteriyordu.

Şapkasının kenarına dokunup annemle büyükannemi selamladı ve, "İyi günler Ruth, Kathleen," dedi.

Büyükannem, "Merhaba Stick," diye karşılık verdi. "Bir şey mi vardı?"

"Eli ya da Jesse'i aramıştım."

"Birazdan gelirler. Bir şey mi oldu?"

Stick ağzının kenarındaki ot parçasını çiğneyip uzun uzun tarlalara baktı, kadınlara söylemesinin uygun olup olmayacağını bilemediği kötü bir haberi varmış gibi görünüyordu.

Büyükannem, "Ne var Stick?" diye sordu. Savaşta oğlu olan bir kadın olarak, her üniformalı adamın ziyareti korkutuyordu onu. Stick'ten önceki polislerden biri 1944 yılında gelip babamın Anzio'da yaralandığı haberini vermişti.

Stick kadınlara baktı ve onlara güvenebileceğine karar verdi. "Sisco'ların en büyük oğlu Grady, hani şu, Jonesboro'da birini öldürdüğü için hapse giren çocuk, şey, işte o geçen hafta cezaevinden kaçmış. Onun buralara geldiğini söylüyorlar."

Kadınlar bir an hiç konuşmadı. Haberin Ricky ile ilgili olmadığını öğrenen büyükannem rahatlamıştı. Annem ise şu Sisco olayının pisliğinden iyice sıkılmıştı.

Büyükannem, "Sen en iyisi bunu Eli'ye söyle," dedi. "Bizim yemek hazırlamamız gerekiyor."

Stick'ten özür dileyip eve girdiler. Stick onların arkasından baktı, hiç kuşkusuz akşam yemeğini düşünüyordu.

Kadınlar içeriye girer girmez Stick'e, "Kimi öldürmüştü o?" diye sordum.

"Bilmiyorum."

"Nasıl öldürmüş peki?"

"Duyduğuma göre bir kürekle döverek öldürmüş adamı."

"Vay canına, korkunç bir kavgaydı mutlaka."

Sanırım.

"Hank için mi geliyor dersin?"

"Bak, ben hemen gidip Eli'yi görsem iyi olacak. Tam olarak nerede şimdi?"

Tarlaların arka tarafında bir yeri gösterdim ona. Pamuk römorkunun bir kısmı belli belirsiz görünüyordu.

Stick, "Oldukça uzak bir yer," diye söylendi. "Arabayla gidebilir miyim oraya?"

Polis arabasına doğru yürüyerek, "Elbette," dedim. Arabaya bindik.

Ön koltuğa oturduğumuzda Stick, "Sakın elini bir şeye sürme," dedi. Şalterlere, telsize aptal aptal baktım ve tabii bu da Stick'e zevk verdi. Mikrofonu eline alıp, "İşte telsiz bu," dedi. "Şu düğme siren, şu da ışıkların kumandası." Kontrol paneli üzerindeki bir kolu tuttu ve, "Bu da spot ışığının," diye ekledi.

"Telsizde kiminle konuşuyorsun?" diye sordum.

"Genelde KM ile. Yani kumanda merkezi ile, ya da merkez karakolla."

"Merkez karakol nerede?"

"Jonesboro'da."

"Onlarla şimdi konuşabilir misin?"

Stick isteksiz bir tavırla mikrofonu alıp ağzına yaklaştırdı, başını hafifçe yana eğdi ve kaşlarını çatıp, "Dördüncü birimden merkeze. Cevap verin," dedi. Sesi alçaktı ama çağrısı çok önemliymiş gibi hızlı konuşuyordu.

Bir süre bekledik. Merkez cevap vermeyince başını diğer tarafa eğdi, mikrofonun düğmesine bastı ve, "Dördüncü birimden merkeze. Cevap verin," diye tekrarladı.

"Sen dördüncü birim misin?" diye sordum.

"Evet, ben dördüncü birimim."

"Kaç tane birim var?"

"Bu bazı şeylere bağlı."

Telsiz baktım ve merkezin Stick'e yanıt vermesini bekledim. Jonesboro'da oturan bir adamın doğrudan doğruya onunla konuşması ve onun da ona yanıt vermesi bana imkânsız gibi görünüyordu.

Teorik olarak iletişimin bu şekilde olması gerekiyordu ama merkezin, ya da KM'nin, Stick'in bulunduğu yerle pek ilgilenmediği açıktı. Stick mikrofona üçüncü kez olarak, "Birim dörtten merkeze. Cevap verin," diye konuştu. Konuşması bu kez biraz daha sertçe olmuştu.

Fakat KM onu üçüncü kez yanıtsız bıraktı. Stick birkaç saniye bekledikten sonra mikrofona telsiz cihazı üstündeki yerine taktı ve, "Nöbette herhalde ihtiyar Theodore var, yine uyumuştur," dedi.

"Theodore kim?" diye sordum.

"Telsiz memurlarından biri. Zamanının yarısını uyuyarak geçirir."

İçimden, sen de öyle, diye söylendim. Sonra, "Sireni çalar mısın?" diye sordum.

"Hayır. Anneni korkutabilir bu."

"Ya ışıklar?"

"Hayır. Onlar da aküyü zayıflatır." Uzanıp kontak anahtarını çevirdi; motor homurdandı, zorlandı ama çalışmadı.

Stick tekrar denedi ve motor tamamen vazgeçmek üzereyken birden öksürerek, sarsılarak çalıştı. KM hiç kuşkusuz araba filosofunun en eski devriye arabasını Stick'e vermişti. Black Oak aslında suç oranının yüksek olduğu bir yer değildi elbet.

Stick arabayı vitese takmak üzereyken traktörün tarla yolundan ağır ağır geldiğini gördüm. "İşte geliyorlar," dedim. Arkasına yasladı, gözlerini kısarak baktı ve sonra motoru durdurdu. Arabadan indik ve tekrar ağacın altına gittik.

Stick, "Büyüyünce polis olmak ister misin?" diye sordu.

Polis olup da böyle eski bir devriye arabası kullanacak, günün

yarısını kestirerek geçirecek, Hank Spruill ve Sisco kardeşler gibi serserilerle mi uğraşacaktım yani? "Ben beyzbol oynayacağım," dedim.

"Nerede?"

"St. Louis'de."

Yetişkinlerin, hayal kuran küçüklere yaptığı gibi, anlamlı, garip bir gülümsemeyle, "Yaa, öyle mi?" dedi. "Her çocuk bir Cardinal olmak ister."

Ona sormak istediğim bir sürü soru vardı, çoğu da silahı ve kurşunlarıyla ilgiliydi. Ayrıca hep, onun şu kelepçelerini incelemek, onların nasıl kilitlenip açıldığını görmek isterdim. Stick yaklaşan römorka bakarken onun tabancasını, kılıfını inceledim, ona soru sormayı çok istiyordum.

Fakat Stick benimle yeterince zaman harcamıştı. Artık gitmemi istiyordu. Ben de soru sormaktan vazgeçtim.

Traktör durunca Spruill'ler ve birkaç Meksikalı römorktan aşağıya atladı. Pappy ve babam doğruca bize doğru yürüdü, ağacın altında durduklarında hava gerginleşmişti yine.

Pappy sert bir sesle, "Ne istiyorsun Stick?" diye sordu.

Özellikle Pappy, buraya gelip yaşantımıza karışmaya çalışan ve dırđır eden Stick'ten çok rahatsız oluyordu. Biz hasadı bitirmeye çalışıyorduk; başka hiçbir şey ilgilendirmezdi bizi. Stick hem kasabada ve hem de kendi toprağımızda bir gölge gibi bizi izliyordu.

Pappy tekrar, "Yine ne var Stick?" dedi. Sesinden sinirli olduğu belli oluyordu. On saattir çalışıp beş yüz libre pamuk toplamıştı ve bizim polis efendinin alnından yıllardır ter akmadığını biliyordu.

"Sisco kardeşlerin en büyüğü Grady, cinayet işleyip cezaevine giren şu çocuk, işte o geçen hafta hapisten kaçmış ve sanırım buralara gelmiş."

Pappy, "O halde git yakala onu," dedi.

"Onu arıyorum. Sorun yaratabileceklerini duydum."

"Nasıl yani?"

"Sisco'ların ne yapacağı belli olmaz. Ama Hank için buraya gelebilirler."

Güzel bir kavga isteyen Pappy, "Bırak gelsinler bakalım," dedi.

"Silahlı olduklarını duydum."

"Benim de silahlarım var, Stick. Söyle o Sisco'lara, onlardan herhangi birini bu evin yakınlarında görürsem o sersem kafasını uçururum." Pappy bunları söylerken Stick'e bakıp âdeta öfkesinden ıslık çalıyor, tıslıyordu. Babam bile bu, toprağımızı ve aileyi savunma fikrine ısınmış gibiydi.

Stick, "Burada böyle şey olmaz," dedi. "Şu senin çocuğa söyle, kasabadan uzak dursun."

Pappy öfkeyle, "Ona sen söyle," diye karşılık verdi. "O benim çocuğum değil. Ona ne olacağı umurumda bile değil."

Stick başını çevirip ön bahçeye, öğle yemeği hazırlığı yapan Spruill'lerin olduğu yere baktı. Oraya gitmeye hiç de hevesli görünmüyordu.

Pappy'ye baktı ve, "Söyle ona Eli," dedi. Sonra hemen döndü ve arabasına doğru yürüdü.

Arabanın motoru yine homurdamp öksürdü, sonunda çalıştı ve yola çıkıp uzaklaşan Stick'in arkasından baktık.

AKŞAM YEMEĞİNDEN SONRA traktörün iç lastiklerinden birini onaran babamın yanında durmuş, onu seyrediyordum ki, uzakta Tally'yi gördüm. Saat oldukça geçti ama hava henüz kararlamıştı ve kız, uzun gölgelere sığınıp siloya doğru gider gibi görünüyordu. Dikkatle ona bakarken bir an durdu ve eliyle, onu izlememi işaret etti. Lastiğin yaması iyi tutmuyor ve babam söylenip duruyordu, hemen eve doğru sıvıştım. Bizim kamyonun arkasından koştum, gölgelerden süzuldüm ve birkaç saniye sonra onunla birlikte bir pamuk sırasını izleyip Siler Deresi'ne doğru yürümeye başladık.

Bir süre yürüdükten sonra onun konuşmadığını görünce, "Nereye gidiyorsun?" diye sordum.

"Bilmiyorum. Öylesine yürüyorum işte."

"Dereye mi gidiyorsun yoksa?"

Hafifçe güldü ve, "Bunu yapmamı isterdin, değil Luke?" dedi. "Beni yine seyretmek istiyorsun, öyle değil mi?"

Yüzüm birden kızardı ve diyecek bir şey bulamadım.

"Belki daha sonra," dedi.

Ona Kovboy'u sormak istedim ama bu konu bana çok çirkin

ve özel geldiği için bunu yapmaya cesaret edemedim. Bir ara Libby Latcher'ın, çocuğunun babası olarak Ricky'yi gösterdiğini nerden öğrendiğini sormak istedim ona, ama bu konu da açamayacağım konulardan biriydi. Tally her zaman esrarengiz, içine kapanık bir kızdı ve tam anlamıyla hayrandım ona. Daracık patikada onunla birlikte yürürken kendimi sanki yirmi yaşında hissediyordum.

Tally, "O polis ne istiyordu?" diye sordu.

Ona her şeyi anlattım. Stick'in verdiği haber bir sır değildi ki. Sisco'lar büyük konuşuyordu ve bir şeyler yapacak kadar da çılgın insanlardı. Bunların hepsini Tally'ye söyledim.

Yürürken bir süre düşündü, sonra, "Stick, o çocuğu öldürdü diye tutuklayacak mı Hank'i?" diye sordu.

Burada dikkatli olmam gerekiyordu. Spruill'ler kendi içlerinde her zaman kavga ediyordu ama bir dış tehdit belirdiğinde hemen birbirlerine destek olurlardı. "Pappy sizin gideceğinizi düşünüp üzülüyor," dedim.

"Bunun Hank'le ne ilgisi var şimdi?"

"Hank tutuklanırsa hepiniz burdan gidebilirsiniz."

"Gitmiyoruz Luke. Paraya ihtiyacımız var."

O sırada durduk. Tally bana bakıyordu ve ben de gözlerimi kendi ayaklarıma dikmişim. "Sanırım Stick pamuk bitinceye kadar bekleyecek," dedim.

Tally hiç konuşmadan bu söylediğimi düşündü, sonra döndü ve eve doğru yürümeye başladı. Onu izledim hemen, çok konuştuğumu biliyordum. Silo'nun yanında bana iyi geceler diledi ve karanlığa karışıp kayboldu.

Birkaç saat sonra, herkesin beni uyuyor sandığı bir saatte açık pencereden, Spruill'lerin sert sözlerle tartıştığım, homurdandığım duydum. Her kavganın ortasında Hank vardı. Neler söylediklerini, hangi konuda tartıştıklarını bilmiyordum ama, tüm kavgalarının nedeni, Hank'in söylediği ya da yaptığı bir şeydi. Onlar bıkmış yorulmuştu ama o öyle değildi. Hepsi güneş doğmadan kalkıp tarlada en azından on saat çalışıyor, o ise istediği kadar uyuyor ve pamuğu da ağır ağır topluyordu.

Anlaşıldığına göre geceleri yine ortalıkta dolaşıyordu. Babamla beraber kahvaltı için yumurta ve süt almaya gitmek üzere mutfak

kapısını açtığımızda Miguel arka merdivende bizi bekliyordu. Adam bizden yardım istedi. Çamur bombardımanı tekrar başlamış, birisi geceyarısından sonraya kadar kocaman çamur parçalarını ambara fırlatmıştı. Meksikalılar yorgun ve öfkeliydi, her an bir kavga patlayabilirdi.

Kahvaltıda sadece bu konu konuşuldu ve Pappy öylesine öfkeliydi ki kahvaltısını güçlükle bitirdi. Sonunda Hank'in kovulmasına karar verildi, onunla birlikte Spruill'lerin geriye kalanı gitse de durumu idare edebilirdik. Dinlenip iyi uyumuş ve çalışkan on Meksikalı, Spruill'lerden çok daha değerliydi.

Pappy masadan kalkıp doğruca ön bahçeye gitmek ve onlara ultimatom vermek istedi ama babam onu yatıştırdı. Paydos saatine kadar sabretmeye karar verdiler, böylece onları bir gün daha çalıştırmış olacaktı. Ayrıca, hava karardıktan sonra belki de gitmekten vazgeçerlerdi.

Ben sadece onları dinledim. Bir ara atılıp Tally ile konuştuklarımızı, özellikle de onların paraya ihtiyaç duyduğunu söylemek istedim. Bana göre, burdan gitmek istemeyecekler ama Hank'ten kurtulduklarına sevineceklerdi. Fakat tüm bu gergin aile tartışmalarında kimse benim fikrimi sormuyordu elbette. Çöreğimi çiğnedim ve her kelimeyi dikkatle dinledim.

Büyükannem, "Ya Stick?" diye sordu.

Pappy sert bir ifadeyle, "Ne olmuş ona?" diye karşılık verdi.

"Hank'le işin bittiğinde Stick'e haber verecektin ya."

Pappy ağzına bir parça jambon attı ve bir süre bunu düşündü.

Büyükannem şimdi ondan bir adım ilerdeydi tabii ama öfkelenmeden düşünme avantajına sahipti. Kahvesinden bir yudum aldı ve, "Bana öyle geliyor ki şimdi yapılacak şey, gidip Bay Spruill'e, Stick'in, Hank'i almaya geleceğini söylemek olmalı," dedi. "Bırak çocuk gece vakti karanlıkta kaçsın. Önemli olan onun burdan gitmiş olması, böylece Spruill'ler de onun tutuklanmasını engellediğin için sana müteşekkirecektir." "

Büyükannemin planı çok mantıklıydı. Annem hafifçe gülümsedi. Kadınlar yine durum değerlendirmesini erkeklerden daha süratli yapmıştı.

Pappy başka bir şey söylemedi. Babam hemen kahvaltısını bi-

tirdi ve dışarıya çıktı. Güneş uzaktaki ağaçların arkasından yeni görünüyordu ama günümüz sorunluymuştu.

ÖĞLE YEMEĞİNDEN SONRA PAPPY, "Luke, kasabaya gidiyoruz," dedi. "Römork doldu."

Römork tamamiyle dolmamıştı ve ayrıca, onu hiçbir zaman gün ortasında götürmemiştik çırçır fabrikasına. Fakat buna itiraz edecek değildim elbette. Bir şeyler oluyordu.

Çırçır fabrikasına vardığımızda önümüzde sadece dört römork vardı. Genelde hasadın bu döneminde en azından on römork olurdu, ama biz hep akşam yemeğinden sonra gelirdik ve o zaman da burada bir sürü çiftlik işçisi bulunurdu. Pappy, "Çırçır için öğle saati iyi bir zaman," dedi.

Anahtarını kamyonda bıraktı ve oradan ayrılırken, "Kooperatife gitmem gerekiyor. Ana Caddeye doğru yürüyelim," dedi. Benim hoşuma gitti bu. Black Oak kasabasının nüfusu üç yüzdü ve bu insanların hepsi de Ana Cadde'ye beş dakikalık mesafede yaşırdı. Gölgeyi bir sokakta, Pop and Pearl marketinden ve Dixie sinemasından birkaç adım mesafede ve etrafta pamuğun görülmediği bir yerde küçük bir eve sahip olmanın ne kadar güzel bir şey olacağını sık sık düşünürdüm.

Ana Cadde'nin yarı yolunda birden döndük. Pappy, Watsonlar'ın sağımızda kalan evini gösterip, "Pearl seni görmek istiyor," dedi. Pop ve Pearl'ün evine hiç girmemişim, bunun için bir neden de yoktu, ama evi dışardan görmüştüm. Kasabadaki birkaç tuğlalı evden biriydi.

Birden şaşırdım ve, "Ne?" diye sordum.

Hiçbir şey söylemedi ve ben de onu izledim.

Pearl kapıda bekliyordu. Eve girdiğimizde, fırında pişen bir şeyin tatlı, zengin aroması geldi burnuma, ama onun bana ikram etmek için bir şeyler hazırladığını düşünemeyecek kadar şaşkındım. Pearl başımı okşadı ve Pappy'ye göz kırptı. Odanın bir köşesinde Pop, sırtı bize dönük olarak eğilmiş, bir şeyle uğraşıyordu. Bize doğru dönmeden, "Gel buraya Luke," dedi.

Onların evinde televizyon olduğunu duymuştum. İlçemizde ilk televizyonu geçen yıl, bankanın sahibi olan Bay Harvey Gleeson sa-

tın almıştı ama kimseyle görüşmeyen bir adamdı o, ve bildiğimiz kadarıyla onun televizyonunu şimdiye kadar kimse görmemişti. Kilise cemaatinden birçok kişinin Jonesboro'da, televizyonu olan akrabası vardı ve bu insanlar onları ziyaret edip döndükten sonra televizyon denen bu harika icadı anlata anlata bitiremezdi. Dewayne de bir gün Blytheville'deki bir dükkânın vitrininde televizyon görmüş ve okulda uzun süre caka satarak dolaşmıştı.

Pop bana yerde, televizyonun tam karşısında bir yer gösterip, "Şuraya otur," dedi. Hâlâ ayar düğmeleriyle oynuyordu. "Dünya Kupası," dedi. "Üçüncü maç, Dodgers'lar Yankee Stadyumu'nda."

Kalbim duracak gibi oldu, ağzım bir karış açıldı. Kımıldayamıyacak kadar şaşkındım. Bir metre kadar önümde küçük bir ekran vardı ve bunun üzerinde bir sürü çizgi dans ediyordu. Ekran, koyu renkli bir tahta kutunun ortasındaydı, alt tarafında birkaç düğme ve onların altında da kromla yazılmış Motorola kelimesi vardı. Pop düğmelerden birini çevirdi ve birden, atılan bir topu anlatan spikerin cızırtılı sesini duyduk. Daha sonra Pop iki düğmeyi birden çevirdi ve ekrandaki resim netleşti.

Bu bir beyzbol maçıydı. Yankee Stadyumu'nda o anda oynanıyordu ve biz de şu anda onu Black Oak, Arkansas'ta seyrediyorduk!

Arkamda sandalyelerin hareket ettiğini duydum ve Pappy'nin yaklaştığını hissettim. Pearl ateşli bir beyzbol taraftarı değildi. Birkaç dakika mutfakta uğraştı ve sonra bir tabak çikolatalı kurabiye ve bir bardak sütle girdi odaya. Onları aldım ve ona teşekkür ettim. Kurabiyeler fırından yeni çıkmıştı ve harika kokuyordu. Ama o anda yiyemedim.

Yankee'ler için Ed Lopat, Dodgers'lar için de Preacher Roe top atıyordu. Yankee'lerde Mickey Mantle, Yogi Berra, Phil Rizzuto, Hank Bauer ve Billy Martin, Dodgers'larda ise Pee Wee Reese, Duke Snider, Roy Campanella, Jackie Robinson ve Gil Hodges oynuyordu. Hepsi oradaydı, Pop ve Pearl'ün salonunda, Yankee Stadyumu'nda altmış bin seyirci önünde oynuyorlardı. Hipnotize olmuş gibiydim, sesim çıkmıyordu. Sadece televizyona bakıyor, görüyor ama inanamıyordum.

Pearl bir ara odadan geçerken, "Kurabiyelerini ye, Luke," dedi. Bu bir davetten çok bir emre benziyordu ve bir kurabiye alıp ısır-dım.

Pop, "Kimi tutuyorsun?" diye sordu.

"Bilmiyorum," diye mırıldandım, gerçekten de bilmiyordum. Her iki takımdan da nefret etmem öğretilmişti bana. Ve onlar New York'ta, başka bir dünyada olduklarından nefret etmek de kolaydı. Fakat şu anda Black Oak'taydılar, Yankee Stadyumu'nda o anda en sevdiğim oyunu oynuyorlardı. Nefretim yok olmuştu. "Sanırım Dodgers'ları tutacağım," dedim.

Pappy arkandan, "Her zaman Milli Lig'i tut," dedi.

Pop isteksiz bir tavırla, "Sanırım haklısın," dedi. "Fakat Dod-gers'ları tutmak çok zor."

Maç bizim dünyamıza, her ne demekse, National Broadcast Şirketi'nin bir kolu olan, Memphis'teki Kanal 5 tarafından yayın-lanıyordu. Ekranda Lucky Strike sigaraları, Cadillac, Coca Cola ve Texaco reklamları vardı. Turlar arasında ekrandaki oyun kaybolu-yor, reklamlar başlıyor, sonra reklamlar bitip tekrar Yankee Stad-yumu görünüyordu. Beni tamamen büyüleyen, baş döndürücü bir deneyimdi bu. Bir saat süresince sanki başka bir dünyaya götürül-düm.

Pappy'nin işi vardı ve bir süre sonra evden çıkıp Ana Cadde'ye doğru uzaklaştı. Onun gittiğini duymadım ama bir reklam sırasın-da orada olmadığını gördüm.

Yogi Berra bir sayı vuruşu yaptı ve onun altmış bin seyirci önünde koşarak sayı noktalarını dönüşünü görünce Yankee'lerden bir daha nefret etmeyeceğimi anladım. Bunlar beyzbolun en bü-yük takımının en büyük oyuncularındı, hepsi birer efsaneydi. Ol-dukça yumuşadım ama bu yeni duyguları kendime saklamaya söz verdim. Pappy, evinde Yankee sempatanları istemezdi.

Dokuzuncunun tam tepesinde Berra, bir vuruşun yanından geç-mesine izin verdi. Dodgers'lar iki sayı koşusu yaptı ve maçı aldı. Pearl kurabiyeleri kalaylı kâğıda sarıp bana verdi. Bu inanılmaz ma-cerayı benimle paylaştığı için Pop'a teşekkür ettim ve Cardinal'lerin maçı olduğu zaman gelip gelemeyeceğimi sordum.

"Elbette gelebilirsin," dedi. "Ama buna daha çok zaman var."

Yürüyerek çırcır fabrikasına gidince Pappy ye televizyon yayınları hakkında birkaç soru sordum. Bana kafa karıştıran ve anlaşılmaz sözlerle birtakım sinyallerden, kulelerden söz etti ve sonunda, bunun yeni bir icat olduğunu söyleyip bu konuda pek fazla bir şey bilmediğini itiraf etti. Bizim ne zaman televizyon alacağımızı sordum. Böyle bir şey sanki hiç olmayacakmış gibi, "Günün birinde," dedi. Sorduğum için utandığımı hissettim.

Boş römorku çiftliğe geri götürdük ve paydos saatine kadar pamuk topladım. Akşam yemeğinde büyükler konuşmama izin verdi ve Pop ve Pearl'ün televizyonunda seyrettiğim maç, reklamlar ve her şey hakkında hiç durmadan konuştum.

Modern Amerika yavaş yavaş Arkansas'ın kırsal kesimini de istila ediyordu.

25

HAVA KARARMADAN biraz önce babamla Bay Spruill siloyu geçip kısa bir yürüyüş yaptılar. Babam ona Stick Powers'ın, Jerry Sisco'yu öldürdüğü için Hank'i tutuklamaya hazırlandığını söyledi. Hank zaten bir sürü sorun çıkarıyordu, karanlıktan yararlanıp kaçarak tepelere dönmesi için mükemmel bir fırsat olurdu bu gece. Bay Spruill, görüldüğü kadarıyla bu sözleri olumlu karşıladı ve bizi terk etme tehdidinde bulunmadı. Tally haklıydı; paraya ihtiyaçları vardı. Ve onlar da Hank'ten bıkmıştı. Bu durumda kalıp hasadı bitecek gibi görünüyorlardı.

Ön verandaya oturup onları gözlemeye ve dinlemeye başladık. Hiçbir sert konuşma olmadı, çadırların sökülmesi gibi hareketler de görülmedi. Fakat Hank'in gideceğine dair de bir belirti yoktu. Arada sırada onu gölgeler arasında, kampta dolaşırken, ateşin yanında otururken ve kalan yiyecekleri ararken görebiliyorduk. Spruill'ler birer birer çekilip yattı. Biz de aynı şeyi yaptık.

Duamı bitirip Ricky'nin yatağında sırt üstü yattım, uyanıktım ve Yankee'lerle Dodgers'ları düşünüyordum ki uzaktan gelen tartışma sesleri duydum. Yataktan aşağıya kaydım ve pencereden dışarıya baktım. Her taraf sessiz ve karanlıktı, önce hiç kimseyi göremedim. Gölgeler yer değiştirdi ve biraz sonra Bay Spruill'le Hank'in yol kenarında karşı karşıya durup aynı anda konuşmaya başladığını gördüm. Ne söylediklerini anlayamıyordum ama öfkeli oldukları belliydi.

Kaçırılmayacak kadar önemli bir olaydı bu. Sessizce hole çıktım ve tüm büyüklerin uyuduğuna emin oluncaya kadar kaldım

orada. Sonra hiç ses çıkarmadan oturma odasından geçtim, telli ön kapıdan verandaya çıktım, merdivenden indim ve arazimizin doğu sınırındaki çalılara doğru süzüldüm. Gökyüzünde yarım ay ve parçalı bulutlar vardı, birkaç dakikalık sessiz bir yürüyüşten sonra yola yaklaştım. Tartışmaya şimdi Bayan Spruill de katılmıştı. Sisco'nun dövülmesi olayını tartışıyorlardı. Hank ısrarla suçsuz olduğunu söylüyordu. Anne ve babası ise onun tutuklanmamasını istiyordu.

Hank, "O şişko polisi öldüreceğim," diye homurdandı.

Bayan Spruill, "Kaç eve git oğlum, bırak ortalık yatışsın biraz," deyip duruyordu.

Bay Spruill bir ara, "Chandler'lar senin gitmeni istiyor," dedi.

Hank öfkeli bir sesle, "Benim cebimde o otyolucuların asla kazanamayacağı kadar para var," diye söylendi.

Tatışma gittikçe kızışıyordu. Hank bizler, Meksikalılar, Stick Powers, Sisco'lar ve Black Oak halkı hakkında hiç de güzel olmayan sözler söyledi, hatta annesi, babası, Bo ve Dale'i de ihmal etmedi. Sadece Tally ve Trot onun öfkesi dışında kaldı. Gittikçe daha kötü ve yüksek sesle konuşuyordu ama Bay ve Bayan Spruill gerilemedi.

Hank en sonunda, "Tamam tamam, giderim," dedi ve bir şeyler almak için çadırlardan birine koştu. Sessizce yolun kenarına gittim. Sonra onu geçtim ve diğer yanda bulunan Jeter'lerin pamuk tarlasına girdim. Buradan bizim ön bahçeyi çok güzel görüyordum. Hank bir torbaya yiyecek ve giyecek şeylerini dolduruyordu. Tahminime göre otoyola çıkacak ve orada otostop yapacaktı. Pamuk sıralarını geçip derin olmayan hendeği izledim ve nehre doğru ilerledim.

Hank geçerken onu görmek istiyordum. Biraz daha konuştular, sonra Bayan Spruill, "Birkaç hafta sonra biz de evde olacağız," dedi. Konuşmaları bitti ve Hank biraz sonra torbası sırtında, yolun ortasından ve benim yakınımdan sallanarak geçti. Pamuk sırasının sonuna gittim ve köprüye doğru giderken onun arkasından baktım.

Kendimi tutamayıp gülümsedim. Çiftliğimize artık sükûnet gelecekti. Hank uzaklaşıp gözden kaybolduktan sonra da orada uzun

süre kaldım ve o sonunda gittiği için gökyüzündeki yıldızlara teşekkür ettim.

Geriyeye dönmeye hazırlanıyordum ki yolun karşısında aniden bir hareket fark ettim, bir şey kıvılda gibi oldu. Pamuk sapları hafifçe hışırdadı ve bir adam kalkıp ilerledi. Eğilmişti, hızlı hareket ediyor, belli ki görünmemeye çalışıyordu. Yolun üzerinde aşağıya, bizim eve doğru baktı ve bir an için ay ışığı yüzüne vurdu. Kovboy' du bu.

Birkaç saniye olduğum yerde donup kaldım, çok korkmuştum. Yolun Jeter'ler tarafında, onların tarlasında gizlenmiştim, güven-deydim. Geriyeye dönüp koşar adımlarla eve gitmek ve Ricky'nin ya-tağına yatmak istiyordum.

Fakat aynı zamanda, Kovboy'un ne yapmak istediğini görmek de istiyordum.

Kovboy, derinliği dize kadar gelen hendeğin içinde kaldı, hızlı hareket ediyor, hiç ses çıkarmıyordu. Biraz ilerliyor, sonra durup etrafı dinliyordu. İlerliyor, duruyordu. Ben hâlâ Jeter'lerin arazi-sinde, onun yaklaşık otuz metre gerisindeydim ve mümkün oldu-ğunca hızlı ilerliyordum. Beni duyarsa hemen pamukların arasına dalacaktım.

Çok geçmeden Hank'in koca cüssesini gördüm, hâlâ yolun or-tasında yürüyor ve evine gitmekte hiç de acele etmiyordu. Kovboy hızını düşürdü ve elbet ben de yavaşladım.

Ayaklarım çıplaktı ve zehirli bir yılanı bastığım takdirde acı içinde ölecektim. İçimden bir ses eve dönmemi söyledi. Hadi, git burdan diyordu.

Kovboy eğer kavga etmek istiyorsa neden bekliyordu ki? Bizim çiftlik artık gözden kaybolmuştu. Fakat nehir tam önümüzdeydi ve Kovboy'un istediği belki de buydu.

Hank köprüye yaklaşırken Kovboy adımlarını hızlandırdı ve yolun ortasında yürümeye başladı. Ben pamuk tarlasının kenarın-da kaldım, ter içinde, soluk soluğaydım ve neden böyle bir çılgınlık yaptığımı bilmiyordum.

Hank nehre vardı ve köprünün üzerine çıktı. Kovboy koşmaya başladı. Hank köprünün yaklaşık yarısına vardığı zaman Kovboy bir an durup kolunu kaldırdı ve bir taş attı. Taş Hank'in yakınına,

köprünün tahtasına düştü, Hank birden durdu ve geriye döndü. Sonra, "Gel bakalım piç kurusu!" diye homurdandı.

Kovboy hiç durmadı. Köprüye çıkıp yürüyüşüne devam etti, Hank onu bekleyip küfrederken o hiç korkmadan ilerliyordu. Hank, Kovboy'un iki katı kadar iri görünüyordu. Köprünün ortasında buluşacaklar ve hiç kuşkusuz ikisinden biri ıslanacaktı.

Birbirlerine iyice yaklaşıncı Kovboy yine kolunu kaldırdı ve çok yakın mesafeden ona bir taş daha attı. Hank eğildi ve taş üstünden geçip gitti. Sonra Kovboy'a saldırdı. Sustalı bıçak birden açıldı ve hemen kavgaya karıştı. Kovboy bıçağı yukarda tutuyordu. Hank biraz bekledi ve sonra torbasını ona doğru salladı. Torba Kovboyu sıyırdı ve şapkasını düşürdü. İki de daracık köprünün üzerinde birbirini kollayıp dönüyor, bir fırsat yakalamaya çalışıyordu. Hank homurdanıp küfürler ediyor, gözlerini bıçaktan ayırmıyordu, sonra birden elini torbasına soktu ve küçük bir kavanoz çıkardı. Onu bir beyzbol topu gibi kavradı ve atmaya hazırlandı. Kovboy belden eğilmiş, dizlerini de eğmişti, uygun zamanı bekliyordu. Birbiri çevresinde ağır ağır dönerken ikisi de köprü kenarına birkaç santime kadar yaklaşıyordu.

Hank birden müthiş bir homurtuyla ve sert bir hareketle elindeki kavanozu, kendisine üç metreden daha yakın olan Kovboy'a fırlattı. Kavanoz Kovboy'un boynuna ya da boğazına vurdu, nereye isabet ettiğini tam olarak göremedim ve Meksikalı bir an yere düşecekmiş gibi sendeledi. Hank elindeki torbayı ona fırlattı ve saldırdı. Fakat Kovboy inanılmaz bir hızla bıçağı diğer eline geçirdi, pantolonunun sağ cebinden bir taş parçası çıkardı ve müthiş bir hızla attı, şimdiye kadar bir beyzbol topunu bile bu kadar hızlı atmadığına eminim. Taş parçası Hank'in yüzüne isabet etti. Taşın vuruşunu göremedim ama sesini hiç kuşkusuz duydum. Hank bağırdı, yüzünü tuttu, ama kendini toparlamaya çalışırken çok geç kalmıştı.

Kovboy daldı, iyice eğildi ve bıçağı Hank'in karnına ve göğsüne sapladı. Hank acı bir çığlık attı, bir şok ve dehşet haykırışıydı bu.

Kovboy bıçağı çekip çıkardı ve sonra tekrar tekrar sapladı. Hank önce bir, sonra iki dizinin üstüne çöktü. Ağzı iyice açılmıştı ama hiç sesi çıkmadı. Yüzünde müthiş bir korkunun ifadesi vardı, öylecene Kovboy'a baktı kaldı.

Kovboy hızlı ve şiddetli darbelerle onu birkaç yerinden daha kesti ve işini bitirdi. Hank yere düşüp hareketsiz kalınca Kovboy hızlı hareketlerle onun ceplerini aradı, soydu onu. Sonra onu köprü'nün kenarına sürükledi ve aşağıya itti. Ceset gürültüyle suya düştü ve hemen batıp kayboldu. Kovboy onun torbasını aradı, istediği şeyi bulamadı ve torbayı da suya attı. Sonra köprü'nün kenarında durdu ve uzun süre suya baktı.

Hank'e katılmaya niyetim yoktu elbet, hemen iki pamuk sırasının arasına sığındım ve öylesine eğilip büzüldüm ki ben bile kendimi bulamazdım. Kalbim her zamankinden hızlı atıyordu. Tır tır titriyor, terliyor, ağlıyor ve aynı zamanda dua ediyordum. Şu anda annemle babam yan odada, büyükannem ve dedem de holün sonunda, yatağımda, güven içinde uyuyor olmalıydım. Ama onlar şimdi çok uzaklarda gibiydi. Şimdi sığ bir siperde yalnızdım, korku içinde, yalnız ve tehlikedeydim. Biraz önce öyle bir şey görmüştüm ki kendim bile hâlâ inanamıyordum.

Kovboy orada, köprü'nün üzerinde sulara bakarak, Hank'in gittiğine emin olmak için ne kadar durdu bilmiyorum. Bulutlar bazen yarım ayı örtüyor, Kovboy'u göremiyordum. Biraz sonra ay tekrar ortaya çıkınca bakıyordum ki, kirli kovboy şapkası bir yana eğilmiş, hâlâ orada hareketsiz duruyordu. Uzun zaman sonra köprü'den indi, nehrin kenarında durdu ve bıçağını yıkadı. Bir süre daha nehre baktı, sonra döndü ve yola çıkıp yürümeye başladı. Önümden geçerken benden beş-altı metre mesafedeydi, o anda kendimi yerin en azından elli altmış santim altına gömülmüş gibi hissettim.

Orada çok uzun bir süre, o iyice gözden kayboluncaya, artık beni duymasına olanak kalmayıncaya kadar bekledim, sonra çukurdan sürünerek çıktım ve evin yolunu tuttum. Eve vardığımda ne yapacağımı bilemiyordum, ama en azından güvende olacaktım. Bir şeyler düşünürdüm elbette.

Tarlanın sınırı boyunca, Johnson otu denen yüksek otların arasından eğilerek yürüyordum. Bizler çiftçi olarak Johnson otlarından nefret ederdik ama hayatımda ilk kez olarak bu yüksek otlara teşekkür borçlu kalıyordum. Acele etmek, yola çıkıp koşmak ve eve mümkün olduğunca çabuk gitmek istiyordum ama dehşet için-

deydim, ayaklarım ağırlaşmıştı. Yorgunluk ve korku beni iyice sarmıştı, bazen güçlkle kımlıdayabiliyordum. Evimizin ve ambarın ana hatlarını görmem çok uzun zaman aldı. Önumdeki yola dik-katle bakıyordum, Kovboy'un oralarda bir yerlerde, arkasını ve yan taraflarını kontrol ederek ilerlediğinden emindim. Hank'i düşünmemeye çalışıyordum. Düşündüğüm tek şey evimize bir an önce varmaktı.

Soluklanmak üzere durduğumda, hiç kuşku götürmeyecek şekilde bir Meksikalı kokusu duydum. Bu adamlar çok az yıkanır ve birkaç gün pamuk topladıktan sonra kendilerine has bir şekilde kokmaya başlarlardı.

Koku çabuk kayboldu ve birkaç dakika hızlı nefesler alıp verdikten sonra, acaba bazı şeyleri hayal mı ediyorum diye düşündüm. İşi şansa bırakmadım, tekrar Jeter'lerin pamuk tarlasına daldım ve doğuya yönelip, sessizce pamuk sıraları arasından ilerlemeye başladım. Spruill'lerin beyaz çadırlarını gördüğüm zaman eve yaklaştığımı anlamıştım.

Hank hakkında ne anlatabilirdim? Gerçeği, sadece gerçeği elbette. Yeterince sır saklıyor, onların altında eziliyordum; artık sır saklayacak halim kalmamıştı, özellikle de böyle ağır bir sırrı. Ricky'nin odasında yatağına kıvrılıp uyumaya çalışacak, babam sabahleyin yumurta ve süt almaya gitmek için beni uyandırınca ona her şeyi anlatacaktım. Her adımını, her hareketi, bıçağın her darbesini anlatacaktım ona - babam her şeyi öğrenmeliydi. O ve Pappy hemen kasabaya gidip cinayet haberini Stick Powers'a verir, Kovboy da daha öğle vakti gelmeden hapse girerdi. Onu belki de Noel'den önce asarlardı.

Hank ölmüştü. Kovboy hapiste olacaktı. Spruill'ler de toparlanıp giderdi ama umurumda bile değildi. Bundan sonra hiçbir Spruill yüzü görmek istemiyordum, Tally'yi bile. Herkesin çiftliğimizden ve hayatımızdan çıkıp gitmesini istiyordum.

Ricky eve dönse ve Latcher'lar da buradan gitse her şey yeniden normale dönerdi.

Ön verandamıza hızlı koşu mesafesine gelince, harekete geçmeye karar verdim. Sinirlerim laçka olmuş, sabrım tükenmişti. Saatlerdir saklanıyordum ve bıkmıştım bundan. Pamuk sıralarının en

sonuna kadar koştum ve hendeğin üstünden atlayıp yola çıktım. Eğildim, bir an etrafı dinledim, sonra hızla koşmaya başladım. İki ya da üç adım atmıştım ki arkamda bir ses duydum, sonra bir el ayaklarıma vurdu ve yere düştüm. Kovboy üzerime atlayıverdi, bir dizini göğsüme bastırdı ve bıçağını burnuma birkaç santim yaklaştırdı. Gözleri parlıyordu. "Ses çıkarma sakın!" diye tısladı.

İkimiz de soluk soluğaydık, kan ter içindeydik ve kokusu beni mahvetti; hiç kuşkusuz bir süre önce duyduğum kokuydu bu. Debelenmekten vazgeçtim ve dişlerimi gıcırdattım. Göğsümdeki dizi beni eziyordu.

"Nehre mi gittin?" diye sordu.

Başımı hayır anlamında iki yana salladım. Çenesinden tamlayan ter gözüme girdi ve yaktı. Sanki görmüyormuşum gibi bıçağım hafifçe salladı.

"O zaman nerdeydin?" diye sordu.

Başımı yine iki yana salladım; konuşamıyordum. Birden tüm vücudumun sarsıldığını fark ettim, korkudan tirtir titriyordum.

Benim konuşamayacağımı anlayınca bıçağı ucundan tutarak sapıyla başıma hafifçe vurdu ve sonra yavaşça, "Bu gece hakkında tek kelime edersen anneni öldürürüm. Anladın mı?" dedi, gözlemindeki ifade konuşmasından daha da etkiliydi.

Hızla başımı salladım. Ayağa kalktı ve beni orada, yolun üzerinde toz toprak içinde bırakıp yürüdü, karanlığın içinde kayboldu. Birden ağlamaya, emeklemeye başladım ve kendimi kaybetmeden önce kamyonumuzun yanına kadar gidebildim.

SABAHLEYİN beni kendi yataklarının altında buldular. Annemle babamın bağırıp beni halimle ilgili sorguya çektiği o karmaşa anında -leş gibi giysilerim, kollarımdaki kanlı çizikler ve neden onların yatağı altında uyuduğum gibi sorulardı bunlar- hemen bir hikâye uydurdum ve korkunç bir rüya gördüğümü söyledim. Rüyamda Hank boğulmuştu! Ben de ona bakıp ne olduğunu anlamak için gitmiştim.

Annem inanamıyormuş gibi, "Sen uykunda yürüdüñ öyleyse!" dedi ve ben de hemen bu söze sarıldım.

Başımı salladım ve, "Sanırım," dedim. Ondan sonra her şey bir-

birine girdi, bulandı - çok yorgundum, korku içindeydim ve nehirde gördüklerimin gerçek mi, yoksa rüya mı olduğunu kestiremiyordum, hiçbir şeyden emin değildim. Kovboy'la tekrar karşılaşmanın düşüncesi bile beni dehşete düşürüyordu.

Büyükannem holden uzanıp, "Ricky de yapardı bunu," dedi. "Bir gece onu silonun ötesinde yakalamıştım."

Onun bu sözleri ortalığı biraz yatıştırdı. Beni mutfağa götürüp masaya oturtular. Annem beni temizlerken büyükannem de kollarımdaki kesiklere ilaç sürüyordu. Babamla dedem her şeyin kontrol altında olduğunu görünce yumurta toplayıp süt sağmaya gittiler.

Yemeğe oturduğumuz zaman müthiş bir gökgürültüsü duyuldu ve fırtınanın sesi beni çok rahatlattı. Tarlaya gidişimiz birkaç saat gecikecekti. Kovboy'un yakınında olmayacaktım.

Yemeğimi didiklerken hepsi bana bakıyordu. Bir süre sonra dayanamadım ve, "Hey, ben iyiyim," dedim.

Sağanak teneke çatımızı dövüyor, konuşmaları boğuyordu, onun için yemeğimizi hiç konuşmadan yedik, erkekler pamuklar konusunda endişelenirken kadınlar da benim için endişe duyuyordu.

Bende ise hepimize yetecek kadar endişe vardı.

Tabağımı yavaşa ittim ve, "Sonra bitirebilir miyim?" dedim. "Çok uykum var."

Annem, yatağa yatıp istediğim kadar dinlenebileceğime karar verdi. Kadınlar masayı temizlerken anneme fısıldadım ve benim yanıma yatıp yatamayacağını sordum. Elbette yatarı.

Annem benden önce daldı uykuya. Annemle babamın yatağında, onların yarı karanlık yatak odasında idim, hava serin, her yer sakindi, yağmurun sesi duyuluyordu, erkekler çok yakınımda, mutfakta kahve içip bekliyordu ve kendimi güvende hissediyordum.

Yağmurun hiç dinmemesini istedim. Meksikalılar ve Spruill'ler gidebilirdi. Kovboy memleketine gönderilmeliydi, orada istediği kadar kesip biçebilirdi, haberim bile olmazdı. Gelecek yaz hasat planları yapılırken de Miguel ve adamlarının buraya gelmeyeceğinden emin olmalıydım.

Annemi hemen yanımda, babamı da yakınımda istiyordum. Uyumak istiyor, ama gözlerimi kapar kapamaz köprü üstünde Hank ve Kovboy'u görüyordum. Birden Hank'in hâlâ oralarda olmasını, Spruill'lerin kampında çörek arayıp ortalığı karıştırmasını, geceyarısı ambara çamur parçaları atmasını istediğimi fark ettim. O zaman her şey bir rüya olarak kalırdı.

26

BÜTÜN GÜN annemden ayrılmadım, fırtına dindikten sonra, öğle yemeğinden ve diğerleri tarlaya gittikten sonra da onunla beraberdim, evin civarında kaldık. Annemle babam arasında fısıldaşmalar oldu, babam kaşlarını çattı ama annem sertti. Ona göre, bazen küçük çocuklar anneleriyle beraber olmak ihtiyacım hissedirdi. Onun, gözümün önünden uzaklaşmasından korkuyordum.

Köprüde gördüklerimi anlatma düşüncesi bile beni korkutuyordu. Cinayeti ya da olayı anlatma konusunu düşünmemeye çalıştım ama başka bir şey düşünmem imkânsızdı.

Bahçeden sebze topladık. Hasır sepetle onun arkasından giderken gözlerimle her yanı tarıyordum, sanki Kovboy birden meydana çıkıp ikimizi de öldürecekti. Onun kokusunu alıyor, onu hissediyor, işitiyordum. Her hareketimizi gözetleyen o hain ifadeli parlak gözlerini görebiliyordum. Alnıma hafifçe vurduğu sustalı bıçağının ağırlığı gittikçe artıyordu.

Ondan başka bir şey düşünemiyor, annemin yanından ayrılmıyordum.

Annem birkaç kez, "Sorun nedir Luke?" diye sordu. Konuşmadığımın farkındaydım, ama ağzımdan hiçbir söz çıkmıyordu. Kulaklarımda hafif bir çınlama vardı. Dünya daha yavaş dönüyordu. Sadece saklanacak bir yer istiyordum.

"Hiçbir şey," dedim. Sesim bile farklı çıkıyordu - hafif ve cızırtılıydı.

"Hâlâ yorgun musun?"

"Evet efendim."

Tarlalara gitmemi ve Kovboy'dan uzak durmamı sağlayacaksa bir ay bile sürekli olarak yorgun olacaktım.

Durup Trot'un ev boyama işine baktık. Pamuğa gitmeyip orada kaldığımız için Trot da ortalarda görünmüyordu. Ancak biz evden ayrılırsak işinin başına gelecekti. Evin doğu cephesi duvarında şimdi ön taraftan hemen hemen arkaya kadar uzanan yaklaşık bir metre genişliğinde beyaz bir şerit vardı. Düzgün ve temiz boyanmıştı, hiç kuşkusuz acelesi olmayan birinin eseri idi.

Bu çalışma temposuyla Trot'un, Spruill'ler gidinceye kadar evin boyasını bitirmesine imkân yoktu. Onlar gittikten sonra ne olacaktı peki? Doğru duvarı iki farklı renkte olan bir evde yaşayamazdık ki.

Düşünecek daha önemli şeylerim vardı.

Annem biraz domates konservesi yapmaya karar vermişti. O ve büyükannem yaz boyunca ve sonbahar başında bahçeden çeşitli sebzeleri toplayıp konserve yapmak için saatlerce uğraşmıştı - domates, bezelye, fasulye, bamya, hardal bitkisi ve mısır konservesi yapmışlardı. Kasım başına kadar kiler rafları sebze konservesi kavanozları ile dolacaktı, bunlar bize bütün kış ve ilkbaharda yeterdi. Biraz yardıma ihtiyacı olan insanlar için de bir şeyler hazırlıyorlardı elbet. Önümüzdeki aylarda Latcher'lara yiyecek taşımayı da sürdürecektik, bundan emindim, ne de olsa artık akrabaydık onlarla.

Bunu düşünmek beni yine öfkeliendirdi ama artık Latcher'lar konusunda pek de endişe etmiyordum.

Görevim domates soymaktı. Domatesler soyulduktan sonra kesilip büyük tencerelerde yumuşayınca kadar pişiriliyor, sonra birer çorba kaşığı tuzla beraber büyük kavanozlara konup kapakları sıkıca kapatılıyordu. Aynı kavanozları yıllarca kullanıyor ama her seferinde yeni kapaklar alıyorduk. Kapaklarda en küçük bir hava sızıntısı olması halinde kavanoz bozulurdu ve annem ya da büyükannem, kışın bir kavanozu açıp içindekilerin yenilemez durumda olduğunu görünce çok üzülürlerdi. Ama pek sık olmazdı bu.

Kavanozlar, iyice doldurulup kapandıktan sonra yarıya kadar su doldurulmuş büyük bir düdüklü tencere içine dizilirdi. Orada yarım saat kaynatılır, içlerindeki havayı tamamen atar ve kapaklar daha sıkıca, hava geçirmeyecek şekilde kapanırdı. Büyükannem

ve annem konserve konusunda çok titizdi. Kadınlar arasında bir övünç kaynağıydı bu ve kilisede bir sürü kadının, bilmem kaç kavanoz şundan ya da bundan konserve yaptığını söyleyip övündüğünü duyardım.

Bahçede sebzelerin yetismeye, olgunlaşmaya başlamasıyla konserve çalışmalarına girişilirdi. Arada bir ben de yardıma zorlanırdım ama nefret ederdim bu işten. Fakat bugün durum farklıydı. Bugün Kovboy tarlalarda, uzaklardayken, mutfakta annemle beraber olmaktan mutluydum.

Keskin bir bıçakla mutfak lavabosunun başında durup ilk domatesi kestiğim zaman köprü üstünde Hank'i düşündüm. Akan kanlar, sustalı bıçak, ilk bıçak darbesiyle gelen acı dolu haykırış ve sonra diğer darbelerin gelmesiyle meydana çıkan sessiz dehşet görüntüsü. Sanırım Hank o ilk anda, bu işi daha önce de yapmış olan birisi tarafından bıçaklanacağını biliyordu. Öleceğini anlamıştı.

Başım mutfak sandalyesinin bacağına çarptı. Divanın üzerinde kendime geldiğim zaman annem içi buz dolu bir bezi sağ kulağımın üstünde tutuyordu. Bana gülümsedi ve, "Bayıldın Luke," dedi.

Ona bir şeyler söylemek istedim ama ağzımın içi kupkuruydu. Annem bana bir yudum su içirdi ve bir süre hiçbir yere kımılda-mamamı söyledi. "Yorgun musun?" diye sordu.

Başımı salladım ve gözlerimi kapadım.

İLÇE BELEDİYESİ yılda iki kez bizim yola birkaç kamyon mıcır gönderirdi. Kamyonlar onu yola boşaltır ve arkadan gelen bir greyder de bu küçük taş parçalarını yola yayar, yolu iyice düzeltirdi. Greyder operatörü Caraway yakınlarında yaşayan yaşlı bir adamdı. Bir gözünün üstünde siyah, küçük bir kapakçık vardı adamın, ve yüzünün sol tarafı kesilmiş yaralanmıştı, onu gördüğüm zaman içim ürperirdi. Onun hakkında anlatmak istemediği kadar çok şey bildiğini söyleyen Pappy'ye göre, adam Birinci Dünya Savaşı'nda yaralanmıştı. Adı Otis'ti.

Otis'in, Black Oak yollarını düzeltirken kendisine arkadaşlık eden iki maymunu vardı. Uzun tırnaklı, kara kara, küçücük hayvanlardı bunlar, greyderin üzerinde sıçrar durur, bazen aşağıya

aletin bıçağına kadar iner, tozlu taşlı yola iyice yaklaşırlardı. Bazen adamın omuzuna, koltuğunun arkasına ya da direksiyondan öne doğru aşağıya inen uzun çubuğun üstüne otururlardı. Otis greyderle yolun üzerinde dolaşıp lövyelerle oynar, yolu düzelten bıçağın açısını ayarlar ve ağzında çiğnediği tütün nedeniyle yola tükürürken, maymunlar zıplayıp durur, korkmadan sallanır ve müthiş eğleniyor gibi görünürlerdi.

Biz çocuklar, Cardinal'lerde oynama imkânı bulamama gibi feci bir durumla karşılaştığımız takdirde, birçoğumuz greyder operatörü olmak istediğimizi söyledik. Bir tek adamın kontrolü altında olan kocaman, güçlü bir makineydi bu ve tüm o lövyelerin hatasız kullanılması gerekirdi - eller ve ayaklar koordineli olarak çalışmalıydı. Ayrıca, Arkansas'ın kırsal kesiminde düz yollar çiftçiler için çok önemliydi. Bundan daha önemli olan çok az meslek vardı. En azından biz böyle düşünüyorduk.

Greyder operatörünün kaç para ücret aldığını bilmiyorduk tabii, ama çiftçilikten daha iyi bir geliri olduğuna emindik.

Dizel motorunun sesini duyunca Otis'in geldiğini anladım. Annemle el ele tutuşup yolun kenarına kadar yürüdük ve evet, bizim evle köprü arasında üç mıcır tepesi görülüyordu. Otis mıcırı yola yayarak bizim eve doğru ağır ağır ilerliyordu. Bir ağacın altına çekildik ve bekledik.

Kafam açılmıştı, kendimi güçlü hissediyordum. Annem, sanki tekrar bayılacağımı düşünüyor gibi sık sık omuzumdan tutuyordu. Otis bize yaklaşıncı ben de yola doğru biraz daha ilerledim. Motor gürültüyle çalışıyor, greyderin bıçağı mıcır ve toprağı yola yayıp düzeltiyordu. Yolumuz onarılıyordu, çok önemli bir olaydı bu.

Otis bazen el sallar, bazen de sallamazdı. Yüzündeki yara izlerini ve gözünü kapatan siyah kapağı gördüm. Kafamın içinde bu adamla ilgili o kadar çok soru vardı ki!

Ama aletin üstünde bir tek maymun gördüm. Küçük hayvan direksiyonun arkasına oturmuştu fakat çok üzgün görünüyordu. Greyderin diğer bölümlerine bakıp ikinci maymunu aradım ama başka maymun yoktu.

Otis'e el salladık, bize baktı ama selamımıza karşılık vermedi. Bizim dünyamızda büyük bir kabalıktı bu ama ne de olsa Otis de-

gişik bir adamdı. Savaş yaraları yüzünden ne karısı, ne çocukları vardı, yalnız başına yaşıyordu.

Greyder birden durdu. Otis döndü, sağlam gözüyle bana baktı ve sonra da yanına tırmanmamı işaret etti. Hemen ona doğru ilerledim ama annem birden atılıp hayır dedi. Otis, "Sorun yok! Ona bir şey olmaz," diye seslendi. Zaten bunu söylemese de olurdu: ben greydere tırmanmaya başlamıştım bile.

Otis elimi yakaladı ve beni oturduğu platforma çekti. Sonra yanındaki küçük yeri gösterip boğuk bir sesle, "Burada dur," dedi. Biraz sonra, "Şuraya tutun," diye homurdandı ve ben de dokunmaya korktuğum, önemli görünen bir lövyenin yanındaki tutamağı kavradım. Aşağıda duran anneme baktım, elleri kalçalarındaydı. Sanki beni boğmak istermiş gibi başını iki yana sallıyordu ama birden hafifçe gülümsediğini gördüm.

Otis küçük bir kolu oynattı ve arkamızdaki motor birden gürültüyle canlandı. Ayağıyla debriyaja basıp vitesi geçirdi ve hareket ettik. Aslında ben bundan hızlı yürüyebilirdim ama dizelden gelen gürültüyü duyunca sanki hızlı gidiyormuşuz gibi geldi bana.

Otis'in sol tarafında, onun yüzüne çok yakm bir yerde duruyor ve yaralarına bakmamaya çalışıyordum. Birkaç dakika sonra benim varlığımı unutmuş gibiydi. Fakat maymun çok meraklıydı. Buraya istenmeden gelmiş gibi baktı bana, sonra dört ayak üstünde yavaşça yaklaştı, her an üzerime atlayacak gibi duruyordu. Birden Otis'in sağ omuzuna atladı, ensesinden dolandı ve sol omzuna oturup bana bakmaya başladı.

Ben de gözlerimi ona diktim. Sincap yavrusu kadar bir şeydi, düzgün, siyah bir kürkü, burun kemerinin iki yanında birbirine yakın iki küçük, siyah gözü vardı. Uzun kuyruğu Otis'in gömleğinin önüne düşmüştü. Otis lövyeleri oynatıyor, mıcır yayıyor, kendi kendine bir şeyler mırıldanıp duruyordu, omuzundaki maymunun farkında bile değil gibiydi.

Maymunun sadece beni incelemekle yetineceğini anlayınca dikkatimi greyderin çalışmalarına verdim. Otis greyderin bıçağını fazla derin olmayan bir çukura daldırdı, sonra çukurdaki çamuru, çalı çırpıyı ve yabancı otları toplayacak şekilde keskin bir açıyla kaldırıp bunları yolun üzerine döktü. Daha önce gördüğüm için, yo-

lun üzerinde birçok kez gidip geleceğini, çukurları temizleyeceğini, mıcırı yayıp yolu düzelterek bilyordum. Pappy ve babam, Otis ve belediyenin, bizim yolu daha sık onarması gerektiğini düşünüyordu, ama çiftçilerin büyük çoğunluğu da bu fikirdeydi zaten.

Otis greyderi geriye döndürdü, bıçağı bir başka çukura soktu ve bizim eve doğru yöneldi. Maymun yerinden kıvıldamamıştı.

Otis'in kulağına yakın bir mesafeden, "Diğer maymun nerede?" diye bağırdım.

Eliyle aşağıdaki bıçağı gösterdi ve, "Düştü," dedi.

Söylediğini hemen o anda anladım ve zavallı küçük maymunun o kocaman, bıçak denen demirin üzerinden düşüp korkunç bir şekilde öldüğünü düşününce dehşet içinde kaldım. Otis buna pek üzölmüş gibi görünmüyordu ama, olayı gören bu maymunun, arkadaşının yasını tuttuğı belliydi. Orada öylecene oturuyor, bazen bana, bazen uzaklara bakıyor ve çok yalnız görünüyordu. Hiç kuşkusuz bıçaktan da uzak duruyor olmalıydı.

Annem yerinden kıvıldamamıştı. Ona el salladım, o da bana salladı ama Otis yine bizi umursamadı. Tütün çiğniyor ve sık sık ağzındaki kahverengi sıvıyı arka tekerleklerin önüne, yola tükürüyordu. Lövyelerle gerekli kumandaları verirken, serbest olan hangi eliyse, o kolunun kirli yeniyle ağzını siliyordu. Pappy onun mantıklı, dengeli bir adam olduğunu söylemişti - ağzının iki köşesinden de tütün suyu sızıyordu.

Bulduğum yüksek yerden bakınca, evimizin ilerisinde bir tarlanın ortasında duran pamuk römorkunu ve sağda solda çalışanların hasır şapkalarını görebiliyordum. Meksikalı işçileri buluncaya kadar gözlerimle tarlaları taradım, her zamanki gibi dağılmış, pamuk topluyorlardı, oralarda bir yerde olan Kovboy'u düşündüm, sustalı bıçağı cebinde, hiç kuşkusuz son cinayetiyle gurur duyuyordu. Bunu arkadaşlarına anlatıp anlatmadığını merak ediyordum. Büyük olasılıkla anlatmamıştı.

Bir an için korkuya kapıldım, çünkü annem bizim gerimizde yalnız kalmıştı. Bunun hiçbir anlamı yoktu, bunu biliyordum, ama düşüncelerim çoğunlukla mantıksızdı zaten.

Nehrin kıyısındaki sıra sıra ağaçları görünce yeni bir korku sardı benliğimi. Birden köprüyü, cinayetin işlendiğı o yeri yeniden

görme korkusuna kapıldım. Orada hiç kuşkusuz kan lekeleri, korkunç şeyler olduğunun belirtileri vardı. Yağmur o izleri silmiş miydi acaba? Köprü'nün üzerinden bazen günlerce araba ya da kamyon geçmezdi. Hank'in kanını gören olmuş muydu? Belirtilerin kaybolmuş olması ihtimali yüksekti.

Gerçekten kanlı bir olay olmuş muydu? Yoksa hepsi korkunç bir rüya mıydı?

Nehri de görmek istemiyordum. Yılın bu zamanlarında su çok ağır akardı ve Hank de çok iri bir kurbandı. Şimdiye kadar kıyıya vurmuş olabilir miydi? Kumsala vurmuş bir balina gibi taşlı sığ kıyıda bir yere takılmış mıydı acaba? Onu bulacak kişi olmayı hiç kuşkusuz istemezdim.

Hank birkaç yerinden bıçaklanmıştı. Bu civarda bıçak kullanabilen tek kişi Kovboy'du ve cinayet için pek çok nedeni vardı. Stick Powers'ın bile çözebileceği bir cinayet olayıydı bu.

Tek görgü tanığı bendim ama bu sırrı mezarıma götürmeye karar vermiştim bile.

Otis vites değiştirdi ve geriye döndü, görebildiğim kadarıyla, bir yol greyderiyle oldukça maharet isteyen bir işti bu. Bir ara gözüm köprüye takıldı ama fazla bir şey göremeyecek kadar uzaktık oradan. Maymun bana bakmaktan bıktı ve omuz değiştirdi. Otis'in başı çevresinde dönerek bir süre gözlerini bana dikti, sonra orada bir baykuş gibi tünedi, yola bakmaya başladı.

Şu anda Dewayne'in beni görmesini isterdim! Kıskançlıktan öldürdü muhakkak. Kendisini aşağılanmış hissedirdi. Bu yenilgi onu öylesine kızdırdı ki benimle uzun zaman konuşmazdı. Cumartesi'yi ipe çekiyordum. Ana Cadde'de dolaşıp, bugünü greyder üzerinde Otis'le beraber - Otis ve maymunu ile beraber geçirdiğimi herkeşe anlatacaktım. Elbette sadece bir maymun gördüğümü söyleyecek ve diğerine ne olduğunu da anlatmak zorunda kalacaktım. Aşağıdan insanın gözünü korkutan tüm şu lövyeler ve kontrollar aslında benim için hiç sorun olmamıştı. Onları nasıl kullanacağımı öğrenmiştim! Bunları anlatmak en zevkli dakikalarımın biri olacaktı.

Otis evimizin önünde durdu. Aşağıya atlayıp, "Teşekkür ederim!" diye bağırdım ama o tek kelime etmeden, başını bile sallamadan uzaklaştı oradan.

Birden ölen maymunu düşündüm ve ağlamaya başladım. Ağlamak istemiyordum, kendimi tutmaya çalıştım ama olmadı, gözyaşları yanaklarıma süzülüyor, kendimi kontrol edemiyordum. Annem koşarak evden çıktı ve ne olduğunu sordu. Ne olduğunu ben de bilmiyordum; sadece ağlıyordum işte. Yorgundum, korku içindeydim, nerdeyse yine bayılmak üzereydim, sadece her şeyin normale dönmesini, Meksikalılar ve Spruill'lerin hayatımızdan çıkmasını, Ricky'nin eve dönmesini, Latcher'ların burdan gitmesini, Hank kâbusunun hafızamdan silinmesini istiyordum. Sırlardan, görmemem gereken şeyleri görmekten bıkmıştım.

İşte bunun için ağlıyordum.

Annem beni kollarına alıp sıktı. Onun da korktuğunu fark edince ölen maymun hikâyesini anlattım ona.

Dehşet içinde, "Gördün mü onu?" diye sordu.

Başımı iki yana salladım ve olanları ona anlatmaya devam ettim. Sonra verandaya gittik ve orada uzun süre oturduk.

HANK'İN GİTMİŞ OLDUĞU, o gün doğrulandı. Akşam yemeğinde babam, Bay Spruill'in, dün gece Hank'in gittiğini söylediğini bildirdi bize. Hank otostopla Eureka Springs'deki evine dönmüştü.

Hank, St. Francis Nehri'nin dibinde yüzüyordu ve onun orada yayın balıklarıyla birlikte olduğunu düşününce bütün iştahım kaçtı. Büyüklerim beni her zamankinden daha büyük bir dikkatle izliyordu. Son yirmi dört saatlik zaman sürecinde bayılmış, karabasanlar görmüş, birçok kez bağırmış ve onların bildiği kadarıyla uyurken uzun yürüyüşler yapmıştım. Bende bir gariplik vardı ve endişeleniyorlardı.

Büyükannem, "Acaba evine varacak mı?" dedi. Onun bu sözü, kaybolan insanlar hikâyeleri anlatılmasına yol açtı. Pappy'nin, Mississippi'den Arkansas'a taşınan bir kuzeni varmış. Aile iki eski kamyonla çıkmış yola. Bir demiryolu geçidine gelmişler. Adı geçen kuzenin kullandığı birinci kamyon demiryolu geçidini geçmiş. O sırada bir tren gürültüyle yaklaşmış ve ikinci kamyon trenin geçmesini beklemiş. Uzun bir trenmiş bu ve tren geçip de demiryolu geçidi açılınca bir de bakmışlar ki diğer tarafta birinci kamyon yok.

İkinci kamyon geçidi geçip bir süre sonra bir yol kavşağına gelmiş. O kuzeni bir daha görememişler ve bu olay otuz yıl önce yaşanmış. Ne kamyonu, ne de onu bulmuşlar.

Bu hikâyeyi çok dinlemiştım. Büyükannemin de hemen kendi hikâyesine başlayacağını biliyordum ve çok beklemedik elbet, o da, altı çocuk babası olduktan sonra trene atlayıp Teksas'a kaçan dedesinin, yani annesinin babası olan adamın hikâyesini anlattı. Aileden birisi yirmi yıl sonra ona rastlamıştı. Başka bir kadınla evlenmiş ve altı çocuk daha yapmış.

Yemek bitince Pappy, "Sen iyi misin Luke?" dedi. Bütün huy-suzluğu kaybolmuştu. Hikâyeleri beni oyalamak, eğlendirmek için anlatıyorlardı, çünkü onları endişelendirmiştim.

"Sadece yorgunum Pappy," dedim.

Annem, "Erken mi yatmak istiyorsun?" diye sorunca başımı salladım.

Bulaşıklar yıkanırken Ricky'nin odasına gittim. Ona yazdığım mektup şimdi iki sayfa olmuştu, büyük emek vermişim bu mektuba. Mektup hâlâ bloknotumun içinde, yatağımın altında saklı duruyordu ve Latcher sorununun büyük bölümünü yazmışım. Yazdıklarımı tekrar okudum ve kendimi kutladım. Ricky'ye, Kovboy ve Hank meselesini de yazmayı düşündüm bir süre, ama sonra, o eve dönünceye kadar beklemeye karar verdim. O zamana kadar Meksikalılar da gider, ortalık tekrar güvenli olur ve Ricky de ne yapacağını bilirdi.

Mektubun postaya verilmek üzere hazır olduğuna karar verdim ama bu kez de posta işini nasıl halledeceğimi düşünüp endişelenmeye başladım. Biz mektuplarımızı her zaman beraberce, genellikle büyük bir sarı zarfa koyup postaya verirdik. Bu işi Ana Cadde üzerindeki postahane de çalışan Bay Lynch Thornton'a danışmaya karar verdim.

Annem bana en sevdiğim hikâyelerden biri olan, aslanların içindeki Daniel hikâyesini okudu. Havalarda bozulup geceler serinleyince verandada daha az oturur ve yatakta kitap okumak için daha fazla zaman harcardık. Annem ve ben okurduk ama diğerleri bunu pek yapmazdı. Annem İncil hikâyelerini yeğler ve ben de ona uyardım. Bir süre okur, sonra da okuduğunu bana açıklardı. Son-

ra biraz daha okurdu. Her hikâyeden çıkarılacak bir ders vardı ve annem hepsini anladığımdan emin olmak isterdi. Hiçbir şey beni, Peder Akers'in, o sonu gelmez vaazlarında bu hikâyeleri bozması kadar sinirlendirmezdi.

Yatmaya hazır olduğumda anneme, ben uyuyuncaya kadar Ricky'nin yatağında, yanımda kalıp kalamayacağını sordum.

"Elbette kalacağım," dedi.

BİR GÜN DİNLENDİKTEN SONRA, babamın, tarladan daha fazla kaçma konusuna hoşgörüyüyle bakmasına olanak yoktu elbet. Sabahın beşinde gelip beni yataktan indirdi ve her zamanki yumurta ve süt bulma görevimizi yerine getirdik.

Evde annemle kalıp gizlenmeye devam edemeyeceğimin bilincindeydim, bu nedenle pamuk toplama işine cesaretle hazırlandım. Buradan gitmeden önce bir yerde Kovboy'la mutlaka karşılaşacaktım. Bu meseleyi bir an önce halletmek ve bunu, etrafta çok insan varken yapmak en iyisi olacaktı.

Meksikalılar sabah sabah römorka binmek yerine tarlalara yürüyerek gidiyordu. Böylece pamuk toplamaya birkaç dakika daha önce başlamış ve aynı zamanda Spruill'lerden de uzak durmuş oluyorlardı. Şafaktan biraz önce evden ayrıldık. Traktörde Pappy'nin koltuğuna sıkıca yapıştım ve annemin, mutfak penceresinde yavaşça kaybolan yüzüne baktım. Dün gece uzun uzun dua etmişim ve bir şey bana annemin güvende olacağını söylemişti.

Tarla yolunda giderken John Deere traktörü inceledim. Toprakta saban sürmek, tohum atmak ve hatta babam ya da Pappy ile kasabaya pamuk götürmek için bu aracın üstünde uzun saatler geçirmişim ve onun çalışması bana her zaman yeterince karmaşık ve güç görünmüştü. Ama greyder üzerinde otuz dakika geçirip onun o, insanı şaşırtan lövyelerini, pedallarını gördükten sonra traktör bana oldukça basit göründü. Pappy orada öylecene, elleri direksiyonda yarı uyur gibi oturuyordu -halbuki Otis sürekli hareket halinde ve dikkatliydi- olması ihtimali azdı ama, eğer beyzbol kari-

yerim gerçekleşmezse çiftçi değil de greyder operatörü olmak istememin bir nedeni de buydu işte.

Meksikalılar yarım sıra ilerlemiş, pamukların arasında kaybolmuştu, gelişimizi fark etmediler bile. Kovboy'un, onların arasında olduğunu biliyordum ama sabah karanlığında onları birbirinden ayırmak zordu.

Öğle yemeği paydosuna kadar onu görmezden geldim. Sabahleyin o beni hiç kuşkusuz görmüş ve sanırım küçük bir hatırlatmanın uygun olacağını düşünmüştü. Arkadaşları pamukların gölgesine oturup getirdiklerini yerken Kovboy bizimle beraber geldi. Yalnız başına römorkun yan tarafına oturdu ve ben de eve varıncaya kadar ona bakmadım.

Sonunda yeterince cesaret bulup ona baktığımda, bıçağıyla tırnaklarını temizliyor ve benim bakmamı bekliyordu. Gülümsedi -binlerce sözcük taşıyan iğrenç bir sırıtıştı bu - ve bıçağı hafifçe bana doğru salladı. Onun bu hareketini kimse görmedi ve ben de hemen başımı çevirip başka tarafa baktım.

Anlaşmamız şimdi daha da pekleşmişti.

AKŞAMA DOĞRU pamuk römorku dolmuştu. Hızlı bir akşam yemeğinden sonra Pappy, pamuğu benimle birlikte kasabaya götürceğini söyledi. Tarlaya gidip römorku kamyona taktık ve yeni düzeltilmiş olan yoldan çiftliği terk ettik. Otis çok iyi bir iş çıkarıyordu doğrusu. Yol, Pappy'nin eski kamyonu ile giderken bile sarsılmıyordu, dümdüzdü.

Her zaman olduğu gibi Pappy kamyonu sürerken yine hiç konuşmadı ve ben de bunu memnuniyetle karşıladım, çünkü benim de söyleyecek bir şeyim yoktu. Bir sürü sır saklıyordum ama bunları ifşa etmem olanaksızdı. Köprüyü yavaş yavaş geçerken aşağıdaki koyu, ağır akan sulara baktım ama olağandışı bir şey göremedim - köprüde ne bir kan izi, ne de tanık olduğum cinayete ait bir belirti vardı.

Cinayetin üzerinden bir tam günden daha uzun bir süre geçmişti, normal bir çalışma günü tamamlanmış ve bir sürü sıkıcı çiftlik işi bitirilmişti. Her soluğumda bu sırrı düşünüyordum ama onu iyi sakladığımı da sanıyordum. Annem güvendedi ve önemli olan da buydu işte.

Latcher'lara giden yolu geçerken Pappy onlara doğru baktı. Onlar şu an için küçük bir meseleydi.

Çiftlikten iyice uzaklaşıp ana yola çıkınca, günün birinde bu yükü sırtımdan atabilirim belki diye düşünmeye başladım. Pappy'ye söyledim ve bu sırrı sadece ikimiz sakladık. Çok geçmeden Kovboy da Meksika'ya gider, o yabancı dünyada güvende olurdu. Spruill'ler de evlerine dönecekti elbet, ama Hank orada olmayacaktı. Pappy'ye söyleyebilirdim, o ne yapacağını bilirdi.

Black Oak'a başka bir römorkun arkasından girdik ve çırçır fabrikasına kadar onu izledik. Kamyonu park ettiğimiz zaman dışarıya atladım ve Pappy'nin yanında kaldım. Birkaç çiftçi, çırçır fabrikasının ofisi önünde toplanmış hararetleli bir tartışmaya girmişlerdi. Onların yanına gittik ve dinlemeye başladık.

Haberler kötü ve tehdit ediciydi. Dün gece bizim kuzeyimizdeki Clay İlçesi'ne sağanak yağmur yağmıştı. Bazı yerlere on saat içinde on beş santim yağmur yağdığı rapor edilmişti. Clay İlçesi St. Francis Nehri üzerinde, yukarı kısımdaydı. Oradaki dereler ve çaylar taşıp nehre akıyordu.

Sular yükseliyordu.

Çiftçiler, bu olayların bizim bölgeyi etkileyip etkilemeyeceği konusunu tartışıyorlardı. Azınlıkta kalan fikirlere göre, fırtına Black Oak yakınlarında nehri fazla etkilemezdi. Biz o bölgeye çok uzaktık ve şu anda olmayan yağmur gelse bile St. Francis Nehri'ndeki hafif bir taşma sellere neden olmazdı. Fakat çoğunluğun görüşü çok daha karamsardı ve bunların çoğu da her zaman endişe duyan profesyoneller olduğundan, haberler büyük ilgiyle karşılanıyordu.

Bir çiftçi, takviminde, Ekim ayı ortalarında sağanak tahmini yazdığını söyledi.

Bir diğeri, Oklahoma'daki kuzenin arazisini sel bastığından ve bize de hava batıdan geldiğinden, bunun sağanaklar için kesin bir belirti olduğundan söz etti.

Pappy dayanamadı ve Oklahoma'daki havanın tüm haberlerden daha hızlı hareket edip, yol aldığı gibi bir şeyler mırıldandı.

Ortaya çeşitli fikirler atılıyor ve tartışma uzuyordu ama genelde, herkeste sıkıntılı bir hava vardı. Hava koşulları, pazarlama du-

rumları ya da tohum veya gübre fiyatları nedeniyle o kadar kötü günler geçirmiştik ki, artık en kötüsüne hazırdık.

Bir ara Bay Red Fletcher, "Yirmi yıldır Ekim ayında sel görmedik," deyince, sonbahar selleri konusunda yeni ve ateşli bir tartışma başladı. Herkes o kadar değişik şeyler anlatıyor ve hatırlıyordu ki mesele içinden çıkılmaz bir hal aldı.

Pappy bu kargaşaya pek karışmadı ve onları yarım saat kadar dinledikten sonra oradan ayrıldık. Römorku kamyondan ayırıp bıraktı ve yine hiç konuşmadan eve doğru yola çıktık. Birkaç kez yan gözle ona baktım ve tam da beklediğim gibi gördüm: Sessizdi, endişeliydi, iki eliyle direksiyona yapışmıştı, alnında kırışıklıklar vardı ve aklı sadece gelecek olan selle meşguldü.

Köprüde durduk ve çamurların içinde St. Francis Nehri'nin kıyısına yürüdük. Pappy, sanki nehrin yükseleceğini görecekmış gibi bir süre sulara baktı. Bense, Hank'in birden su yüzüne çıkıp tam önümüzde karaya vuracağını düşünüp dehşet içinde kaldım. Pappy hiçbir şey söylemeden suyla sürüklenmiş yaklaşık iki santim çapında ve bir metre uzunluğunda bir dal parçasını yakalayıp eline aldı. Ondandır bir parça kırdı ve suyun beş santim derinlikte olduğu kumsala bir taş parçasıyla çaktı. Sonra çakısını çıkardı ve dal parçasının üzerine su seviyesinde bir çentik attı. Ve uzun zamandır ilk kez konuşup, "Sabahleyin gelip buna bakacağız," dedi.

Birkaç saniye durup işaret çubuğumuza baktık, ikimiz de nehrin yükseleceğinden emindik. Ama böyle bir şey olmadığını görünce kamyona döndük.

Nehir beni korkutuyordu ama bunun nedeni suların yükselmesi ihtimali değildi. Hank oradaydı, bıçaklanmış bir cesetti, nehrin suyuyla şişmişti ve her an kıyıya vurup birisi tarafından bulunabilirdi. Bu kez elimizde Sisco çocuğun dövülerek öldürülmesi gibi bir olay değil, gerçek bir cinayet olayı olacaktı.

Yağmurlar Hank'i buralardan alıp götürebilirdi belki. Yağmurlar nehri taşıyıp suları daha hızlı akıtabilirdi. Hank ya da ondan arta kalanlar sularla sürüklenip başka bir ilçeye, hatta başka bir eyalete sürüklenebilir ve oralarda onu bulacak olan herhangi bir insan kim olduğunu bile bilemeyebilirdi.

O gece uyumadan önce, yağmur yağması için dua ettim. Müm-

kün olduğunca uzun ve kalpten dualar ettim. Nuh'tan beri görülmemiş kadar büyük bir sel göndermesi için Tanrı'ya yalvardım.

PAPPY ARKA VERANDADAN içeriye girdiğinde kahvaltının ortasmdaydık, Cumartesi sabahıydı. Yüzüne bakar bakmaz ne olduğunu anladık. Sandalyesine oturup tabağına uzanırken, "Nehir on santim yükselmiş Luke," dedi. "Batı tarafında da şimşekler çakıyor."

Babam kaşlarını çattı ama lokmasını çiğnemeye devam etti. Hava durumu söz konusu olduğunda daima karamsardı o. Hava çok güzel olsa bile, bir süre sonra bozulacak derdi. Kötü ise, o da zaten bunu tahmin ettiğini söylerdi. Büyükannem haberi duyunca hiçbir reaksiyon göstermedi. Küçük oğlu Kore'de savaşıyordu ve bu konu, yağacak olan yağmurdan çok daha önemliydi onun için. Toprağı hiç bırakmamıştı, bazı yılların iyi, bazılarının kötü geçtiğini biliyordu ama yaşam devam ediyordu. Tanrı bize hayat, sağlık ve bol yiyecek vermişti, insan bundan fazla ne isteyebilirdi? Büyükannem ayrıca hava durumlarına üzülp sıkılmayı sevmiyor, buna tahammül edemiyordu. "Hava durumu için hiçbir şey yapamazsınız ki," deyip dururdu.

Annem ne gülümsüyor, ne de kaş çatıyordu ama garip bir şekilde halinden memnun görünüyordu. Hayatı boyunca topraktan kıt kanaat geçinecek kadar para kazanılmasına razı değildi, bu konuda kararlıydı. Benim bir çiftçi olarak kalmamam konusunda ise daha da kararlıydı. Çiftlikteki günleri sayılıydı ve bir hasat kaybı daha olursa buradan daha çabuk gidecektik.

Kahvaltımız bittiğinde gökgürültüsü duyduk. Büyükannemle annem bulaşıkları temizleyip biraz daha kahve yaptılar. Masada oturduk ve konuşup fırtınanın gürültüsünü dinlerken, olacakları beklemeye başladık. Tanrı dualarımı kabul ediyor galiba, diye düşündüm ama böyle şeytanca bir dilekte bulunduğum için de suçluluk duygusu içindeydim.

Ama gökgürültüsü ve şimşekler kuzeye doğru uzaklaştı. Hiç yağmur yağmadı. Sabahın yedisinde tarlalara çıkmış, sıkı bir şekilde pamuk toplamaya ve öğle saatini beklemeye başlamıştık.

KASABAYA GİDERKEN kamyonun arkasına sadece Miguel atladı. Söylediğine göre diğer Meksikalılar çalışıyordu ve o da onlar için bazı şeyler satın alacaktı. Buna çok sevinmiş, rahatlamıştım. Kovboy hemen yanımda otururken kamyonla kasabaya gitmek istemezdim doğrusu.

Black Oak'a girerken, sağanak yağmur yerine serin bir serpinti başladı. İnsanlar kaldırımlarda, balkonların ve dükkân tentelerinin altına sığınıp yavaş yavaş yürüyor, ıslanmamaya çalışıyor ama bunu başaramıyordu.

Yağışlı hava yüzünden pek çok çiftçi ailesi kasabaya gelmemişti. Dixie sinemasında saat dört matinesi başlayınca anladım bunu. Koltukların yarısı boştu ve bu da bugünün normal bir Cumartesi olmadığını gösteriyordu. Birinci filmin yarısında koridor ışıkları titreşti ve beyaz perde boşaldı. Paniğe ve fırlayıp kaçmaya hazır bir halde karanlıkta oturup gökgürültüsünün sesini dinledik.

Arkadan bir sinema görevlisi, "Elektrik kesildi," diye seslendi. "Lütfen salonu yavaşça terk edin."

Hepimiz lobiye doluştuk ve dışardaki sağanak yağmuru seyretmeye başladık. Gökyüzü koyu griydi ve caddeden geçen birkaç araba farını yakmıştı.

Biz çocuklara göre bile, çok fazla yağmur yağmış, fazla fırtına olmuş ve aşırı ölçüde sel söylentisi çıkmıştı. Su baskınları ilkbaharda olur, hasat zamanı nadiren görülürdü. Herkesin ya çiftçilik ya da çiftçilerle ticaret yaptığı bir dünyada Kasım ortasında yağışlı geçen günler tam anlamıyla can sıkıcıydı.

Yağmur biraz hafifleyince caddeye çıkıp büyüklerimizi bulmaya koştuk. Çok yağış, çamurlu yollar anlamına geliyordu ve çiftçi aileleri karanlık basmadan evlerine dönmek için yola çıkacağından kasaba kısa bir süre sonra boşalacaktı. Babam bir testere bıçağı satın almaktan söz etmişti, bu nedenle onu bulmak umuduyla nalbur dükkânına daldım. Dükkân kalabalıktı, insanlar bekliyor ve dışardaki havayı izliyordu. Yaşlı erkekler küçük gruplar halinde toplanmış, eski su baskını hikâyeleri anlatıyordu. Kadınlar, Paragould, Lepanto ve Manila gibi başka kasabalarda ne kadar çok yağmur yağdığından söz ediyordu. Rafların arası, bir şeyler aramayan ya da satın almayan, sadece konuşan insanlarla doluydu.

Kalabalığın arasına karışıp babamı aramaya başladım. Nalbur dükkânı eskiydi, arka tarafı daha karanlık ve mağara gibiydi. Döşeme tahtaları gelenlerin ayaklarından ıslanmış, yıllarca kullanılmaktan esnemişti. Bir tezgâhın sonunda döndüm ve birden Tally ve Trot'la burun buruna geldim. Tally'nin elinde bir kutu galonluk beyaz boya vardı. Trot da çeyreklik bir kutu taşıyordu. Onlar da herkes gibi oyalanıyor, fırtınanın geçmesini bekliyordu. Trot beni gördü ve Tally'nin arkasına saklanmaya çalıştı. Tally gülümsedi ve, "Merhaba Luke," dedi.

Boya kutusuna bakarak, "Merhaba," dedim. Tally boya kutusunu yere bıraktı. "Bu boyayla ne yapacaksınız?"

Yine gülümsedi ve, "Oh, hiçbir şey," dedi. Tally'nin, şimdiye kadar gördüğüm en güzel kız olduğunu bir kez daha fark ettim; bana gülümsediği zaman âdeta kendimden geçer gibi oluyordum. Güzel bir kızı çıplak olarak gördünüzse, ona karşı bir şeyler hissediyor, bağlanıyordunuz.

Trot, yürümeye yeni başlayan küçük çocukların annesinin arkasına saklanması gibi, Tally'nin arkasına saklandı, ona yapıştı. Tally ile fırtına hakkında konuştuk ve ona heyecan içinde, sinemada, filmin ortasında kesilen elektriği anlattım. Beni dikkatle dinliyor, ben de konuştukça daha çok konuşmak istiyordum. Ona, suların yükselmesiyle ilgili söylentilerden ve Pappy ile birlikte nehirde dal parçasına yaptığımız işareten söz ettim. Bana Ricky'yi sordu ve uzun süre de onun hakkında konuştuk.

Bu arada hiç kuşkusuz boyayı unuttum.

Işıklar yine titreşti ve elektrik geldi. Ama yağmur hâlâ yağıyordu ve kimse dışarıya çıkmadı.

Birilerinin kendisini duymasından korkar gibi gözleriyle etrafı taradı ve, "Şu Latcher'ların kızı nasıl?" diye sordu. Bu bizim büyük ortak sırlarımızdan biriydi.

Bir şey söylemek üzereydim ki birden, Tally'nin ağabeyinin öldüğünü ve onun bundan haberi bile olmadığını hatırladım. Spruill'ler şu anda büyük olasılıkla Hank'in evde, Eureka Springs'te, o güzel, küçük, boyalı evlerinde olduğunu sanıyorlardı. Birkaç hafta sonra, hatta yağmur yağarsa daha da önce onu görmeyi umuyorlardı. Ona baktım, konuşmaya çalıştım ama, aklımdan geçeni söy-

lediğim takdirde nasıl şoke olacağından başka bir şey düşünemedim.

içine kapanık oluşuna, sırlarına ve Kovboy'la arasındaki garip ilişkiye rağmen ona hayrandım. Ona hayran olmaktan kendimi alamıyor ve hiç kuşkusuz incitmek istemiyordum onu. Hank'in öldüğünü ağızından kaçırırvermenin düşüncesi bile dizlerimi titretti.

Bir şeyler kekeledim ve yere baktım. Birden buz gibi oldum, korktum. "Görüşürüz," diyebildim ve dönüp dükkânın ön tarafına gittim.

Yağmur bir ara dindi ve herkes dükkânları boşaltıp kaldırımlarda koşarak arabasına ya da kamyonuna gitti. Gökyüzü hâlâ kara bulutlarla kaplıydı ve sağanaklar tekrar başlamadan önce eve dönmek istiyorduk.

PAZAR SABAHİ gökyüzü koyu gri bulutlarla tamamen kapanmıştı ve babam, kiliseye giderken kamyonun arkasında ıslanmak istemiyordu. Zaten kamyonun sürücü yeri de pek sağlam değildi ve bir sağanak sırasında orada yolculuk eden kadınlar da yukardan damlayan yağmur sularıyla ıslanırdı. Pazar günleri kiliseye gitmediğimiz günler çok nadirdi, ama yağmur korkusu bizi bazen evde tutabiliyordu. Bir aydır hiçbir Pazar âyinini kaçırmamıştık, onun için büyükannem kahvaltıyı biraz geç edip radyoyu dinlememizi önerince hepimiz kabul ettik. Bellevue Baptist, Memphis' in en büyük kilisesiydi ve orada yapılan âyinler WHBQ radyo istasyonundan yayınlanırdı. Pappy oradaki rahipten pek hoşlanmadı, onun fazla liberal olduğunu söyledi ama biz yine âyini dinledik. İlahiler korosunda ise yüz şarkıcı vardı ki, sayıları bizim Black Oak Baptist koromuzdaki ilahicilerden yaklaşık seksen kişi daha fazlaydı.

Kahvaltıdan uzun süre sonra, mutfak masasında oturduk ve kahve yudumlayarak (ben de dahil olmak üzere) üç bin kişilik bir cemaate verilen vaazı dinledik ve havadaki büyük değişikliği düşündük. Büyükler endişeliydi; bense sadece öyle görünmeye çalışıyordum.

Bellevue Baptist'in ayrıca bir de orkestrası vardı ve onlar takdis müziği çalarken Memphis sanki bir milyon mil uzaktaymış gibi geliyordu insana. Kilisede bir orkestra. Büyükannemin büyük kızı Betty halam Memphis'te yaşıyor ve Bellevue'de ibadet etmediği halde, o kiliseye giden birini tanıyormuş. O kilisede tüm erkekler

takım elbise giyiyormuş. Bütün ailelerin güzel arabaları varmış. Gerçekten de farklı bir dünyaymış orası.

Bir süre sonra, sudaki yükseklik işaretimizi kontrol etmek için Pappy ile birlikte nehre gittik. Yağmurlar Otis'in bir süre önce onardığı yolu yeniden bozmaya başlamıştı. Yolun kenarındaki sığ çukurlar dolmuştu, akan sular derecikler oluşturuyor ve çamur çukurları su tutuyordu. Köprünün tam ortasında durduk ve nehri her iki taraftan da inceledik. Bir süre önce su seviyesinin üstünde olan kum ve çakıl setleri suyun altında kalmıştı. Su şimdi daha yoğundu ve koyu kahverengi olan rengi biraz daha açılmıştı ki bu da, tarlaların arasından akan derelerin nehre toplandığını gösteriyordu. Nehrin akıntısı girdaplar oluşturuyor ve hızını artırıyordu. Bir sürü artık -sürüklenen tahta parçaları, kütükler ve hatta bazı kırılmış yeşil dallar- suyun üstünde yüzüyordu.

İşaret çubuğumuz hâlâ yerindeydi ama artık zor dayanıyordu. Su seviyesinin üstünde sadece beş-on santimlik bir bölümü kalmıştı. Pappy çubuğu söküp alabilmek için botlarını ıslatmak zorunda kaldı. Ölçü çubuğu olarak kullandığı dal parçasını söküp, sanki çubuk yanlışı bir şey yapmış gibi inceledi ve kendi kendine konuşur gibi, "Yirmi dört saat içinde yaklaşık yirmi beş santim," dedi. Çömeldi ve çubuğu bir kayaya birkaç kez hafif hafif vurdu. Onu seyrederken nehrin gürültüsünün farkına vardım. Fazla bir gürültü yoktu ama su hızlı akıyor, çakıl setleri üzerinden aşarak köprünün ayaklarına çarpıyordu. Akıntı, setler üzerindeki kaim çalılarını ıslatıyor, yakındaki söğüt ağacının köklerine çarpıp gidiyordu. Ürkütücü bir gürültüydü bu. Şimdiye kadar böyle bir gürültü duymamıştım.

Pappy de bu sesleri çok iyi duyuyordu elbet. Elindeki dal parçasıyla sağda, çok ilerdeki nehir dirseğini gösterdi ve, "Sel suları önce Latcher'ları basacak. Onlar alçak arazide," dedi.

"Ne zaman?" diye sordum.

"Yağmurlara bağlı bu. Eğer durursa su baskınları olmaz. Ama baksana, yağmur devam ediyor ve bir hafta içinde setlerden taşar."

"En son sel felaketi ne zaman olmuştu?"

"Üç yıl önce, ama o zaman ilkbahardı. Son sonbahar su baskını uzun zaman önce oldu."

Seller hakkında soracağım bir sürü soru vardı ama Pappy bu konuda konuşmaktan hoşlanmazdı. Bir süre daha nehre bakıp suların sesini dinledik ve sonra kamyona binip eve döndük.

Pappy, "Siler Deresi'ne gidelim," dedi. Tarla yolları kamyon için fazla çamurluydu, onun için Pappy John Deere'i çalıştırdı ve SpruilPlerin büyük çoğunluğu ve tüm Meksikalıların meraklı bakışları altında çiftlik arazisinden ayrıldık. Traktör Pazar günleri hiç çalışmazdı. Eli Chandler hiç kuşkusuz kutsal dinlenme gününde çalışacak bir adam değildi.

Dere değişmişti. Tally'nin girip yıkanmaktan hoşlandığı o temiz sular yoktu artık. Kayalar ve kütükler arasından akıp giden o serin minik derecikler de yok olmuştu. Dere, yarım mil ötedeki St. Francis'e doğru hızla akan çamurlu suyla dolmuş, genişleşmişti. Traktörden inip suyun kenarına gittik. Pappy, "Bizim seller buradan gelir işte," dedi. "St. Francis'ten değil. Arazi burada biraz daha alçaktır ve dere toprağı aşır geçerse doğruca bizim tarlalara gelir."

Su bizden en azından üç metre aşağıdaydı, onlarca yıl önce çiftliğimiz topraklarında açılmış olan yatağında hâlâ tehlikesiz bir şekilde akıyordu. Derenin bu yataktan taşacak kadar yükselmesi bana imkânsız gibi görünüyordu.

"Buradan taşabilir mi diyorsun Pappy?" diye sordum.

Uzun uzun düşündü, ama belki de düşünmüyordu. Derenin sularına baktı ve sonunda, kendisi de inanmıyormuş gibi, "Hayır. Biz güvende olacağız," dedi.

Batıdan gökgürültüsü geldi.

PAZARTESİ SABAHİ erkenden mutfağa girdiğimde, Pappy masaya oturmuş kahvesini yudumluyor ve radyoyu karıştırıyordu. Hava durumunu öğrenmek için Little Rock'taki radyo istasyonunu arıyordu. Büyükannem ocağın başında, tavada domuz pastırması kızartıyordu. Evin içi soğuktu ama tavadan gelen sıcaklık ve koku etrafi yeterince ısıtıyordu. Babam bana eski bir ceket uzattı ve onu isteksiz bir tavırla giydim, Ricky'nin eski bir ceketiydi bu.

"Bugün pamuk toplayacak mıyız Pappy?" diye sordum.

Gözlerini radyodan ayırmadan, "Buradan öğreneceğiz bakalım," dedi.

O sırada alnımdan öpmek için bana doğru eğilen büyükanneme, "Dün gece yağmur yağdı mı?" diye sordum.

"Bütün gece yağdı," diye yanıt verdi. "Hadi şimdi git de biraz yumurta getir bakalım."

Babamın arkasından evden çıkıp arka merdivenden aşağıya indim, ama birden gördüğüm bir şey beni olduğum yerde buz gibi dondurdu. Güneş daha yeni doğuyordu ama etrafyeterince aydınlıktı. Yanlış görüyor olamazdım.

Babama işaret edip sadece, "Bak," diyebilirdim.

Babam benden on adım öndeydi ve tavuk kümesine doğru yürüyordu. "Ne var, Luke?" diye sordu.

Kendimi bildim bileli Pappy'nin kamyonu park ettiği meşe ağacının altı boştu, tekerlek izleri ortadaydı. Kamyon gitmişti.

"Kamyon," dedim.

Babam yavaşça benim yanıma geldi ve uzun süre park yerine bakıp kaldık. Kamyon, meşe ağaçlarından ya da sundurma veya barakalardan biri gibi, ezelden beri orada dururdu. Onu her gün görür ama dikkat bile etmezdik, çünkü her zaman oradaydı.

Babam hiçbir şey söylemeden geriye döndü, arka merdivenden çıktı, verandayı geçti ve mutfağa girdi. Büyük bir dikkatle radyo istasyonlarından birini bulup hava durumunu öğrenmeye çabalayan Pappy'ye, "Kamyonun yerinde olmaması için bir neden var mı acaba?" diye sordu. Büyükannem donmuş gibi kaldı ve sorunun tekrarlanmasını istemiş gibi başını yana eğdi. Pappy radyoyu kapadı ve, "Ne dedin sen?" diyerek soran gözlerle ona baktı.

Babam, "Kamyon gitmiş," dedi.

Pappy büyükanneme, o da babama baktı. Sonra, yine yanlış bir şey yapmışım gibi hepsi gözünü bana çevirdi. O sırada annem de mutfağa girdi ve ailenin tüm bireyleri sıraya girip, dizi halinde, kamyonun bulunması gereken yere, çamurlu tekerlek izlerine doğru yürüdü.

Kamyon sanki kendi kendine başka bir yere gidebilirmiş gibi çiftliğin her yanını aradık.

Pappy inanamıyormuş gibi, "Onu tam şuraya bırakmıştım," dedi. Elbette tam oraya bırakmıştı. Kamyon şimdiye kadar, hiç böyle, bir gecede kaybolmamıştı.

Uzaktan Bay Spruill'in, "Tally!" diye bağırın sesi duyuldu.

Büyükannem, zor duyulan bir sesle, "Birisı kamyonumuzu almış," dedi.

Babam, "Anahtar nerdeydi?" diye sordu.

Pappy, "Her zamanki gibi, radyonun yanındaydı," dedi. Mutfak masasının kenarında, radyonun yanında küçük, metal bir kâse vardı ve kamyonun kontak anahtarı her zaman onun içine konurdu. Babam gidip kâsenin içine baktı. Sonra hemen döndü ve, "Anahtar gitmiş," dedi.

Bay Spruill tekrar, bu kez daha yüksek sesle, "Tally!" diye bağırdı. Spruill'lerin kampında telaşlı hareketler göze çarpıyordu. Bayan Spruill ortaya çıktı ve hızlı adımlarla bizim ön verandaya doğru yürümeye başladı. Hepimizi evin yan tarafında, kamyonun boş yerine aptal aptal bakarken görünce hemen yanımıza koştı ve, "Tally gitmiş," dedi. "Onu hiçbir yerde bulamıyoruz."

Spruill'lerin diğeri de geldi ve çok geçmeden iki ailenin bireyleri boş gözlerle birbirine bakmaya başladı. Babam onlara bizim kamyonun ortadan kaybolduğunu söyledi. Bay Spruill de kızının kaybolduğundan söz etti.

Pappy, "Kız kamyon kullanılabilir mi?" diye sordu.

Bayan Spruill, "Hayır, kullanamaz," deyince işler iyice karıştı.

Uzun bir sessizlik oldu, herkes bir şeyler düşünüyor, durumu gözden geçiriyordu.

Pappy, "Hank geriye dönüp de kamyonu almış olabilir mi? Ne dersiniz?" diye sordu.

Bay Spruill şaşkınlık ve öfke karışımı bir ifadeyle, "Hank sizin kamyonunuzu asla çalmaz," dedi. O anda hemen her şey hem mümkün, hem de değil gibi görünüyordu.

Bayan Spruill, "Hank şu anda eve varmıştır," dedi. Ağlayacak gibi görünüyordu.

"Hank öldü!" diye bağırarak, sonra da oradan koşarak kaçıp eve girmek ve yatağın altına saklanmak istiyordum. Bu zavallı insanlar oğullarının asla eve varamayacağını bilmiyordu. Bu sır, yalnız başıma saklayamayacağım kadar ağırlaşmıştı artık. Annemin arkasında bir adım attım.

Annem, babama doğru eğildi ve, "Gidip Kovboy'a baksan iyi

olacak," diye fısıldadı. Tally ile Kovboy'un ilişkisini anneme söylediğim için hepsinden ilerdeydi o.

Babam bir an düşündü ve sonra ambara doğru baktı. Önce Pappy, sonra büyükannem ve daha sonra diğerleri de aynı şeyi yaptı.

Miguel, yaş otların, üzerinde ağır ağır yürüyüp iz bırakarak bize doğru geliyordu. Kirli hasır şapkası elindeydi ve yapmak üzere olduğu şeyi yapmak istemiyormuşcasına, isteksiz bir tavırla yürüyor gibi geldi bana.

Pappy, sanki eski günlerden birine başlayacakmışız gibi, "Günaydın Miguel," dedi.

Meksikalı, "*Senor*," diyerek başını salladı.

Pappy, "Bir sorun mu var?" diye sordu.

"*Si, senior*. Küçük bir sorun var."

"Nedir o?"

"Kovboy gitmiş. Sanırım geceleyin kaçtı."

Pappy, "Bu bulaşıcı bir hastalık olmalı," diye mırddandı ve otların üzerine tükürdü. Spruill ailesi bireylerinin her şeyi anlamaları için birkaç saniye yetti. Başlangıçta, Tally'nin ortadan kaybolmasının, Kovboy'la ilişkili olabileceği en azından onların aklına gelmemişti. İki genç insanın gizli aşkı konusunda hiçbir şey bilmedikleri ortadaydı. Chandler'lar bu olayı Spruill ailesinden çok önce çözmüştü ama benim bildiklerim sayesinde olmuştu bu da.

Gerçeği yavaş yavaş herkes anladı.

Bay Spruill paniğe kapılmış gibi, "O adam kızımı kaçırdı mı dersiniz?" diye sordu. Bayan Spruill burnunu çekip duruyor, ağlamamak için kendini tutmaya çalışıyordu.

Pappy, "Sizin ne düşündüğünüzü bilemem," dedi. Tally ve Kovboy'un nereye gitmiş olduklarından çok, kamyonunu düşünüyordu o.

Babam Miguel'e, "Kovboy giderken eşyalarını da almış mı?" diye sordu.

"*Si, senior*."

Bu kez Bay Spruill'e döndü ve, "Tally de almış mı eşyalarını?" diye aynı soruyu sordu.

Adam cevap vermedi ve soru, Bo'nun, "Evet efendim. Torbasını almış," yanıtına kadar havada asılı kaldı.

"Torbasında neler vardı peki?"

"Giysileri ve diğer birkaç şeyi işte. Para kavanozu da ordaydı elbet."

Bayan Spruill ağlamaya başladı. Sonra, "Ah bebeğim!" diye inledi. O anda sürünüp evin altına girmek istedim.

Spruill'ler mahvolmuştu. Hepsinin başı öne eğilmiş, omuzları düşmüş, gözleri yarı kapanmıştı. Çok sevdikleri Tally, uzaklardan gelmiş esmer tenli ve aşağı tabakadan biri olarak gördükleri biriyle kaçmıştı. Bizim önümüzde kendilerini aşağılanmış hissediyor, acı çekiyorlardı.

Ben de acı çekiyordum. Tally böyle dehşet verici bir şeyi nasıl yapabilirirdi? O benim arkadaşımdı. Bana karşı bir sırdaşımıyım gibi davranıyor, beni bir abla gibi koruyordu. Tally'yi seviyordum, ama o şimdi korkunç bir katille birlikte kaçmıştı.

Bayan Spruill, "Kızımı kaçırdı o adam!" diye bağırdı. Bo ve Dale onu alıp götürdü oradan, meselenin tartışılması için şimdi onlardan sadece Trot ve Bay Spruill kalmıştı yanımızda. Trot'un her zaman boş boş bakan gözlerinde şimdi büyük bir şaşkınlık ve üzüntü ifadesi vardı. Tally onun da koruyucusuydu ve artık yoktu, gitmişti.

Erkekler, bundan sonra nelerin yapılabileceği konusunda hararetli bir tartışmaya girişti. Öncelikle yapılması gereken şey, burardan fazla uzaklaşmadan önce Tally'yi ve kamyonu bulmaktı. İkisinin ne zaman kaçtığı konusunda hiçbir ipucu yoktu. Kaçışlarının gizlemek için hiç kuşkusuz fırtınadan yararlanmışlardı. Spruill'ler, geceleyn gökgürültüsü ve yağmur sesinden başka bir şey duymamıştı ve araba yolu da zaten onların çadırlarına yirmi beş metre mesafedeydi.

Saatler önce gitmiş olabilirlerdi ve bu süre de onların Jonesboro, Memphis hatta Little Rock'a varmaları için yeterliydi.

Fakat erkekler, Kovboy ve Tally'nin kısa zamanda bulunacağı konusunda iyimserdi. Bay Spruill kamyonunu çadırlara ve masalara bağlayan ipleri çözmek için yanımızdan ayrıldı. Babama, onlarla beraber gitmek için yalvardım ama kabul etmedi. İzin istemek için anneme gittim ama o da yumuşamadı. "Senin gideceğin yerler değil oraları," dedi.

Babam ve Pappy kamyonun ön tarafına, Bay Spruill'in yanına sıkışıp oturdu ve çamurlu yolda sağa sola kayarak uzaklaştılar.

Silonun yanından geçip yabani otlarla kaplı eski bir tütsüleme sundurmasına gittim ve paslanmış teneke çatının altında bir saat kadar oturup önümde yağın yağmuru seyrettim. Kovboy çiftliği-mizden gittiği için rahatlamıştım ve bunun için Tanrı'ya içten bir şekilde dua ettim. Onun gidişyle bir yandan rahatlamıştım ama, diğer yandan Tally beni hayal kırıklığına uğratmıştı. Bu yaptığı için ondan nefret etmeyi başardım. Ricky'nin öğrettiği ve hatırlayabildiğim tüm küfürleri arka arkaya sıralayıp bitirince de beni affetmesi için tekrar Tanrı'ya yalvardım.

Sonra da Tally'yi koruması için Tanrı'ya dua ettim.

ERKEKLERİN Stick Powers'ı bulmaları iki saat sürmüştü. Stick Powers, Jonesboro'daki merkeze gittiğini söylemişti ama Pappy'ye göre uzun süredir uykudaydı, öyle görünüyordu. Yetki bölgesinde böyle büyük bir suç işlendiği için çok heyecanlanmıştı. Ceza yasamıza göre bir çiftçinin kamyonunu çalmak, cinayete yakın bir suçtu ve Stick hemen çalışmaya başlamıştı. Eski telsiz cihazıyla erişebildiği tüm bölgelere haber vermiş ve olay kısa sürede Kuzeydoğu Arkansas'm büyük bölümünde duyulmuştu.

Pappy'ye göre Stick, Tally'nin nerelere gittiğiyle pek fazla ilgilenmiyordu. Kızın bir Meksikalı ile isteyerek kaçtığı söylüyor, doğru bir tahminde bulunuyordu, bu elbette utanç verici, insanı küçültücü bir şeydi ama, Bay Spruill'in sık sık "kaçırma" sözünü etmesine karşın tam olarak bir suç sayılmazdı.

İki sevgilinin bizim kamyonumuzla uzun bir yolculuğa çıkacakları konusu kuşkuluydu. Onlar hiç kuşkusuz Arkansas'tan kaçmak isteyecekti ve Stick onların büyük olasılıkla otobüse bineceklerini söylemişti. Otostopçu olarak insanları fazlasıyla kuşkulandırırıldır; Arkansas'ta araba kullananlar, Kovboy gibi esmer bir erkeği, hele yanında da bir genç kız varsa asla arabasına almazdı. Stick, "Onlar büyük olasılıkla kuzeye giden bir otobüse bindi," diyordu.

Pappy bize bunları anlatınca Tally'nin sıcak ve nemden çok uzaklarda, Kanada'da yaşama hayalini hatırladım. Çok kar yağın

bir yer istiyordu ve her nedense, yaşayacağı yer olarak da Montreal'i seçmişti.

Erkekler para konusunu tartıştılar. Babam kısa bir hesap yaptı ve Kovboy'un, pamuk toplayarak dört yüz dolara yakın para kazanmış olacağını tahmin etti. Fakat evine ne kadar para gönderdiğini kimse bilmiyordu. Tally ancak bunun yarısı kadar kazanmıştı ama muhtemelen parasının büyük bir kısmını biriktirmişti. Onun Trot'a boya aldığını biliyorduk ama diğer harcamaları konusunda hiçbir fikrimiz yoktu.

İşte, Hank olayını ifşa etme düşüncesi de Pappy bunları söylerken aklıma geldi. Kovboy onu öldürdükten sonra soymuştu. Hank'in, pamuk toplama kazancından ne kadarını tasarruf ettiği konusunda bir fikrimiz yoktu ama, Samson'un 250 dolarının şu anda Kovboy'un cebinde olduğunu biliyordum. Mutfak masasında oturmuş konuşurken bunları nerdeyse anlatacaktım, ama çok korkuyordum. Kovboy gitmişti ama bir yerlerde yakalayabilirlerdi onu.

Kendi kendime, bekle bakalım, diye tekrarlayıp duruyordum. Şimdilik sadece bekle. Sırrımı ifşa etmemin de bir zamanı gelecekti elbet.

Finansal olanakları ne olursa olsun, Tally ve Kovboy'un, uzun süre otobüs yolculuğu yapacak kadar paraları olduğu açıktı.

Ve biz her zaman olduğu gibi parasızdık. Kamyonumuz hiç bulunamazsa yerine başka bir kamyonun nasıl alınabileceği konusunda kısa bir konuşma oldu ama bunu daha fazla tartışamayacaklardı, üzücü bir konuydu bu. Ayrıca ben de dinliyordum konuşulanları.

Öğle yemeğini erken yedik, sonra da arka verandaya oturup yağmuru seyretmeye başladık.

29

STICK'İN ESKİ, gürültücü devriye arabası hızla ön bahçemize girdi, çalınan kamyonumuz da hemen arkasındaydı. Stick arabadan indi, önemli bir adamdı o şimdi, çünkü işlenen suçun en önemli kısmını çözmüştü. Kamyonu Black Oak'm diğer polis memuru kullanıyordu ve gördüğümüz kadarıyla kamyonumuzda herhangi bir hasar ya da değişiklik yoktu. Spruill'ler hemen koşup geldi, Tally hakkında bir haber bekliyorlardı.

Küçük bir kalabalık toplanınca Stick, "Onu Jonesboro'da, otobüs terminalinde bulduk," dedi. "Tahmin ettiğim gibi yani."

Pappy, "Anahtar nerdeydi?" diye sordu.

"Koltuğun altındaydı. Benzin deposu da dolu. Burdan giderlerken de dolu muydu bilemiyorum elbet, ama şimdi tam dolu."

Pappy şaşkın bir ifadeyle, "Yarım depo benzin vardı," dedi. Kamyonu sadece tekrar görmek değil, onu eskisi gibi görmek hepimiz için sürpriz olmuştu. O günü, kamyonun bir geleceği düşünüp endişe içinde geçirmiştik, kamyon olmazsa hiçbir şey taşıyamazdık. O zaman aynen Latcher'ların durumuna düşecek, kasabaya gitmek için, gelen geçenden bizi götürmesini isteyecektik. Böyle berbat bir duruma düşmek aklıma bile gelmezdi ve şimdi, günün birinde herkesin arabasının olduğu bir kentte yaşama konusunda her zamankinden daha çok kararlıydım.

Bay Spruill, âdeta kendi kendine konuşur gibi, "Sanırım kamyonu sadece ödünç almışlar," dedi.

Stick, "Ben de olayı böyle görüyorum," diye konuştu. Sonra Pappy'ye döndü ve, "Hâlâ şikâyetçi misin?" diye sordu.

Pappy ve babam kaşlarını kaldırıp birbirlerine baktılar. Sonra Pappy, "Sanırım hayır," dedi.

Bayan Spruill hafifbir sesle, "Onları gören var mı?" diye sordu.

"Evet bayan. Chicago için iki bilet almış ve otobüs terminalinde beş saat beklemişler. Bilet gişesindeki memur garip bir şeyler olduğunu anlamış ama beni ilgilendirmes diye düşünmüş. Bir Meksikalı ile kaçmak hiç de akıllıca bir iş sayılmaz ama suç da değil elbet. Bilet satış memuru bütün gece onları gözetlemiş, aralarında hiçbir ilişki yokmuş gibi davranıp birbirlerini görmezden geliyorlarmış. Beraber oturmamışlar. Fakat otobüs yolcu alırken birlikte binmişler."

Bay Spruill, "Otobüs kaçta kalkmış?" diye sordu.

"Bu sabah altıda." Stick cebinden katlanmış bir zarf çıkarıp Bay Spruill'e uzattı. "Bunu ön koltukta buldum. Sanırım Tally'den hepinize yazılmış bir not. Ben okumadım."

Bay Spruill zarfı karısına uzattı ve o da hemen açıp içindeki kâğıdı çıkardı. Bayan Spruill mektubu okumaya, sonra da gözlerini kurulamaya başladı. Herkes tek kelime etmeden ona bakıyordu. Bo ve Dale'in arkasına saklanmış olan Trot bile öne doğru eğilmiş, mektubun okunuşunu izliyordu.

Stick, "İşinize karışmak istemem bayan," dedi. "Ama işimize yarayacak bilgiler varsa bilmek isterim."

Bayan Spruill okumaya devam etti ve bir süre sonra mektubu bitirip yere bakarak, "Eve dönmeyeceğini yazıyor. Kovboyla evlenip kuzeyde yaşayacaklarını, iyi işler bulacaklarını filan yazmış işte," dedi. Gözyaşları ve burun çekmeler birden kaybolmuştu. Bayan Spruill şimdi sadece çok öfkeli görünüyordu. Kızı kaçırılmamış, bir Meksikalı ile kaçmıştı ve onunla evlenecekti.

Stick, "Chicago'da mı kalacaklar?" diye sordu.

"Bundan söz etmemiş. Sadece kuzey diyor."

Spruill'ler yavaş yavaş çekilip gittiler. Babam, Stick ve diğer polis memuruna kamyonu bulup getirdikleri için teşekkür etti.

Stick devriye arabasının kapısını açarken, "Sizin buralara diğer çiftliklerden daha çok yağmur düşüyor," dedi.

Pappy, "Her taraf ıslandı," diye cevap verdi.

Stick, sanki bir uzmanmış gibi, "Nehir kuzey taraflarında yükseliyor," diye devam etti. "Yağmur devam edecekmış."

Pappy, "Teşekkürler Stick," dedi.

Stick devriye arabasının direksiyonuna, diğer polis memuru da onun yanına oturdu. Stick tam kapıyı kapayacaktı ki birden vazgeçip aşağıya atladı ve, "Şey, Eli, Eureka Springs'in şerifine telefon ettim," dedi. "Şu koca oğlanı, Hank'i hiç görmemiş. Çocuk şimdiye kadar evine varmış olmalıydı, değil mi?"

"Sanırım. Buradan ayrılalı bir hafta oluyor."

"Acaba nerelerde bu çocuk?"

Pappy, "Beni hiç ilgilendirmiyor," dedi.

"Biliyorsun, onunla işim henüz bitmedi. Onu bulduğum zaman o koca kıçını Jonesboro cezaevine tıkacağım ve sonra da mahkemeye çıkaracağız."

Pappy, "Yap bunu Stick," dedi ve arkasını döndü. "Yap bunu."

Polis arabasının kabak lastikleri çamurda kayıp savruldu ama Stick sonunda yola çıktı. Annemle büyükannem yemek hazırlamak için mutfağa girdiler.

Pappy aletlerini aldı ve kamyon kasasının arka kapağını açıp onun üzerine yaydı. Sonra motor kaputunu açtı ve motoru baştan sona inceledi. Ben de çamurluğun üstüne oturdum ve istediği anahtarları uzatırken yaptıklarını seyrettim.

Birkaç dakika sonra, "Tally gibi iyi bir kız neden bir Meksikalı ile evlenmek ister ki?" diye sordum.

Pappy vantilatör kayışını geriyordu. Kovboy'un, Tally ile beraber kaçarken durup motor kaputunu açarak motoru karıştırdığını hiç sanmıyordum ama, Pappy yine de, kamyona sanki sabotaj yapılmış gibi bazı şeyleri ayarlamak, onarmak ve aletlerle oynamak zorunda hissediyordu kendini. Bir ara, "Kadınlar," diye homurdandı.

"Ne demek istiyorsun?"

"Kadınlar aptalca şeyler yaparlar."

Ondan bir açıklama bekledim ama yanıtı bitmişti.

Sonunda dayanamadım ve, "Anlamıyorum," dedim.

"Ben de anlamıyorum. Sen de anlamayacaksın. Kadınları anlamayı bekleme zaten."

Motorun hava filtresini söküp çıkardı ve kuşkulu gözlerle karbüratöre baktı. Bir an için motorun karıştırıldığını gösteren bir ka-

nıt bulmuş gibi durakladı ama sonra bir vida çevirdi ve memnun gibi göründü.

"O kızı bulacaklar mı dersin?" diye sordum.

"Onu aramıyorlar ki. Kamyonumuzu geri aldık, onun için ortada bir suç ya da onları arayan polis kalmadı. Spruill'lerin de onların peşinden gidip arayacağını sanmam. Neden uğraşsınlar ki? Şansları yaver gidip onları bulsalar bile ne yapacaklar yani?"

"Onu evine götüremezler mi?"

"Hayır. Kız, evlendikten sonra yetişkin oldu demektir. Evli bir kadına hiçbir lanet şey yaptırılmazsın."

Motoru çelik bir kolla çalıştırıp rölanti sesini dinledi. Ses bana eskisi gibi geldi ama Pappy bir tıkırtı duyduğunu düşünüyordu. "Hadi gel, bir tur atalım," dedi. Boşuna benzin harcamak Pappy'nin kitabına göre günahtı ama o, Tally ve Kovboy'un bıraktığı bedava benzinden bir parça harcamaya hevesli görünüyordu.

Kamyona bindik ve yola çıktık. Tally'nin, fırtınadan yararlanıp saatler önce Kovboy'la beraber kaçarken oturduğu yerde oturdum şimdi. Ondan başka bir şey düşünemez olmuştum ve her zamanki gibi şaşkındım.

Yol, Pappy'nin, mükemmel hızı olan saatte otuz yedi mile çıkmasına izin vermeyecek kadar ıslak ve çamurluydu, fakat o hâlâ motorda yanlış giden bir şey olduğunu düşünüyordu. Köprüde durduk ve sulara baktık. Çakıl ve kum setleri gitmişti; iki kıyı arasında sudan başka bir şey görünmüyordu - su ve nehrin yukarı kısmından gelen bir sürü dal ve tahta parçasıydı gördüklerimiz. Sular şimdiye kadar görmediğim kadar hızlı akıyordu. Pappy'nin sel çubuğu çoktan sularla sürüklenip kaybolmuştu. St. Francis'in taşmak üzere olduğunu söylemek için o çubuğa ihtiyacımız yoktu zaten.

Pappy akan sular ve onun gürültüsüyle ipnotize olmuş gibiydi. Bağırıp çağırarak mı, yoksa küfür mü edecek bilemiyordum. Kuşkusuz bunlardan hiçbirinin bize yardımı olamazdı ve sanırım Pappy, belki de ilk kez olarak, yine ürününü kaybetmek üzere olduğunu anlamıştı.

Motorda olan arıza her neyse, biz eve dönünceye kadar kendiliğinden düzeldi. Pappy akşam yemeğinde kamyonun yine eskisi gibi çok iyi olduğunu söyledi ve ondan sonra, Tally ve Kovboy'un

nerelerde olabilecekleri, neler yaptıkları konusunda uzun ve yaratıcı bir tartışmaya başladık. Babam Chicago'da çok Meksikalı olduğunu duymuştu ve Kovboyla yeni karısının da bu büyük şehirde insanların arasına karışıp bir daha asla bulunmadan yaşayabileceklerini sanıyordu.

Tally için öylesine endişeliydim ki yemeğimi yemekte güçlük çektim.

ERTESİ SABAH biraz geç bir saatte, güneş bulutların arasından kendini göstermeye çabalarken pamuk toplamak için tarlalara gittik. Evde oturup gökyüzünü gözetlemekten sıkılmıştık. Ben bile tarlaya gitmek istiyordum.

Meksikalılar özellikle çalışmak istiyordu. Her şeye rağmen evlerinden iki bin mil uzakta çalışıyor ve tarlaya çıkmadıkça para akmıyorlardı.

Fakat pamuklar çok ıslak, toprak çok yumuşaktı. Botlarım çamur içindeydi ve torbam da öylesine çamurlanmıştı ki bir saat sonra, sanki bir ağaç kütüğünü çekiyormuşum gibi zorlanmaya başlamıştım. İki saat sonra işi bıraktık ve, üzgün ve ruhsuz bir grup olarak eve döndük.

Spruill'ler de bıkmıştı bu işten. Onların toparlandığını görünce hiç şaşırmadık. Çok yavaş hazırlanıyorlar, yenilgiyi istemeyerek de olsa kabul etmiş görünüyorlardı. Bay Spruill, Pappy'ye, çalışamandıktan sonra burada kalmalarının hiçbir işe yaramayacağını söyledi. Yağmurlardan bıkmışlardı ve onları suçlayamazdık elbet. Altı haftadır bizim ön bahçemizde çadırda yaşıyorlardı. Eski çadırları ve katranlı bezleri, yağın yağmurların ağırlığı altında sarkmaya, esnemeye başlamıştı. Üzerinde uydukları yatakların yarısı açıktaydı ve çamur içinde kalmıştı. Onların yerine ben olsam çoktan gitmiş olurdu.

Verandada oturduk ve onların, eşyalarını toplayıp kamyon ve römorklarına gelişigüzel yüklemelerini seyrettik. Hank ve Tally gitmesi için şimdi onlara daha fazla yer kalacaktı.

Onların gidişle birden korkuya kapılır gibi oldum. Çok geçmeden evlerinde olacak ama Hank'i bulamayacaklardı. Önce bekleyecek, sonra onu aramaya ve daha sonra da sorular sormaya baş-

layacaklardı. Bütün bunların bir gün beni etkileyip etkilemeyeceğini ya da nasıl etkileyeceğini bilemiyordum ama yine de korkuyordum işte.

Annem beni zorlayıp bahçeye götürdü ve yirmi kişiye yetecek kadar sebze topladık. Mutfak lavabosunda mısır, hıyar, domates, bamyaya ve yeşil sebzeler yıkadık, sonra annem bunların hepsini bir karton kutunun içine düzgün bir şekilde koydu. Büyükannem de bir düzine yumurta, bir kilo kadar jambon, yarım kilo tereyağı ve iki kavanoz çeyrek galonluk çilek reçeli hazırladı. Spruill'ler yola çıkarken yiyeceksiz gitmemeliydi.

Öğleden sonra toplanma işini bitirmişlerdi. Kamyon ve römorkları fazla yüklenmişti - yan taraflar bir sürü kutu ve torbayla doluydu, bunlar ambalaj teliyle oldukça eğreti bağlanmıştı ve yolda düşebilirdi. Artık ayrılmak üzere olduklarını anlayınca hep beraber merdivenden indik, bahçeyi geçerek onlara veda etmeye gittik. Bay ve Bayan Spruill bizi karşıladı ve getirdiğimiz yiyecekleri kabul ettiler. Pamuğun hepsi toplanmadan gittikleri için bizden özür dilediler, ama ürünün büyük olasılıkla harap olacağını hepimiz biliyorduk. Gülümseyip mutlu gibi görünmek istiyorlardı ama acıları belli oluyordu. Onlara bakınca, çiftliğimizde çalışmak için geldiklerine pişman olduklarını ve her zaman da olacaklarını düşünmekten alamadım kendimi. Başka bir çiftliğe gitmiş olsalardı Tally de Kovboy'la tanışmamış olacaktı. Hank de hâlâ yaşıyor olabilirdi ama onun gibi şiddet düşkünü biri günün birinde erkenden cezasını çekecek ve ölecekti mutlaka. Büyükannem her zaman, "Kılıca yakın yaşayan kılıçla ölür," derdi.

Onlar hakkında kötü şeyler düşündüğüm için suçluluk duygusu içindeydim. Ve kendimi bir hırsız gibi hissediyordum, çünkü Hank'le ilgili gerçeği ben biliyordum, onlar bilmiyordu.

Bo ve Dale'e güle güle dedim ama onların pek sesi çıkmadı. Trot römorkun arkasına saklanmıştı. Veda faslı sona ermek üzereyken ayaklarını sürüyerek bana doğru geldi ve anlayamadığım bir şeyler mırıldandı. Sonra elini uzattı ve tuttuğu boya fırçasını bana vermek istedi. Onu almaktan başka seçeneğim yoktu.

Onun fırçayı bana verdiğini büyükler de görmüştü ve bir süre kimse bir şey söylemedi.

Trot, "Burda," diye homurdandı ve kendi kamyonlarını gösterdi. Bo onun ne demek istediğini anladı ve arka kapağın hemen arkasındaki bir şeye doğru uzandı. Sonra, üzerinde parlak bir Pittsburgh Paint logosu bulunan ve henüz açılmamış olan galonluk bir kutu beyaz emaylı boya çıkardı. Kutuyu benim önüme, yere koydu ve sonra bir kutu daha getirdi.

Trot, "Bunlar senin," dedi.

Önce iki galon boyaya, sonra da babamla Pappy'ye baktım. Evin boyanması konusu günlerdir konuşulmamıştı ama Trot'un bu işi zamanında bitiremeyeceğini uzun süredir biliyorduk. Şimdi işi bana bırakıyordu. Anneme baktım ve dudaklarında garip bir gülümseme gördüm.

Dale, "Bunları Tally aldı," dedi.

Firçayı hafifçe bacağıma vurdum ve sonunda, "Teşekkürler," diyebildim. Trot bana bakıp aptalca sırttı ve bu da herkesin gülümsemesine neden oldu. Tekrar kamyonlarına doğru yürüdüler ve bu kez binmeyi başardılar. Trot şimdi römorkta yalnız başına kalmıştı. Onları ilk gördüğümüzde yanında Tally vardı. Çocuk üzgün ve terk edilmiş gibi görünüyordu.

Kamyonları biraz zor çalıştı. Vites kolu dişliye geçerken gıcirtılar ve garip sesler çıkardı ve kamyon, sonunda birden sarsılıp harekete geçti. Spruill'ler yola çıkmıştı işte, tencereler tavalar şangırıyor, kutular bir o yana bir bu yana sallanıyor, Bo ve Dale minderlerin üzerinde zıplıyor, Trot da hepsinin arkasında, römorkun bir köşesine kıvrılmış oturuyordu. Gözden kayboluncaya kadar el salladık onlara.

Gelecek yılla ilgili bir konuşma olmamıştı. Spruill'ler tekrar gelmeyecekti buralara. Onları bir daha asla göremeyeceğimizi biliyorduk.

Ön bahçede zaten biraz kalmış olan otlar da ezilmişti ve hasarı incelediğim zaman, gitmiş olmalarına sevindim. Beyzbol sahamda başlangıç noktası üzerinde yaktıkları ateşin küllerini tekmeledim ve nasıl olup da bu kadar duygusuz olabildiklerine tekrar hayret ettim. Etrafta kamyonlarının tekerlek izleri ve çadır direklerinin delikleri kalmıştı. Gelecek yıl buraya bir çit yapacak ve tepelerden gelenlerin beyzbol sahama girmesini engelleyecektim.

Fakat öncelikli projem, Trot'un başladığını bitirmekti. Boya kutularını birer birer ön verandaya taşıdım ve ağırlıklarına şaşır-dım. Pappy'nin bir şeyler söylemesini bekliyordum ama bu durum karşısında hiçbir yorum yapmadı. Fakat annem, babama bazı tali-matlar verdi ve o da evin doğu cephesine çabucak bir yapı iskelesi kurdu. İskele, bir tarafta bir testere tezgâhı, diğerinde de boş bir mazot varili olmak üzere, iki destek üzerine oturtulmuş iki buçuk metre boyunda, kalın bir döşemelik meşe tahtasından oluşuyordu. Varile doğru biraz eğikti ama bu eğim, boyacının dengesini boza-cak kadar çok değildi. Babam ilk boya kutusunu açtı, boyayı bir sopayla karıştırdı ve sonra iskeleye çıkmama yardım etti. Bana bazı kısa bilgiler verdi ama o da ev boyacılığı konusunda fazla bir şey bilmediğinden bir süre sonra beni kendi halime bıraktı, her şeyi kendi kendime öğrenecektim. Kendi kendime, bunu Trot yapabi-liyorsa ben de yaparım, dedim.

Annem bir süre dikkatle bana baktı ve sonra, "Sakin boyayı ye-re damlatma," ve, "Acele etme," gibi laflar edip akıl verdi. Trot evin doğu cephesinde, dipten başlayıp yukarıya doğru ilk altı tah-tayı önden arkaya kadar boyamıştı ve ben de iskele yardımıyla onun boyadığı yerlerin bir metre daha yukarisına erişebilecektim. Çatıya kadar nasıl çıkabileceğimi henüz bilemiyordum ama bunu daha sonra da düşünebilirim dedim.

Eski tahtalar ilk kat boyayı hemen emdi. İkinci kat düzgün ve bembeyaz oldu. Birkaç dakika sonra yaptığım işe kendim de şaşır-mıştım, çünkü sonuç hemen ortaya çıkıyordu.

Aşağıya bakmadan, "Nasıl yapıyorum?" diye sordum.

Annem, "Harika iş çıkarıyorsun Luke," diye cevap verdi. "Ama yavaş yavaş çalış, hiç acele etme. Ve aşağıya da düşme sakın."

"Merak etme düşmem." Annem beni neden bu kadar açık olan tehlikelere karşı uyarırdı hep, bilmem?

Babam o gün öğleden sonra iskelenin yerini iki kez değiştirdi ve akşam yemeği saatine kadar bütün bir galon boyayı tükettim. Elle-rimi kül suyu ile yıkadım ama boya tırnaklarıma yapışmıştı. Ama hiç aldırmadım. Yeni becerimle gurur duyuyordum. Şimdiye ka-dar hiçbir Chandler'ın yapmadığı bir işi yapıyordum.

Akşam yemeği sırasında evin boyanması konusu hiç açılmadı.

Konuşulacak daha önemli konular vardı. Tepelerden gelen işçilerimiz toplanıp gitmişti ama toplanması gereken çok pamuk vardı daha. Tarlalar ıslandığı için giden başka işçiler de olduğu konusunda bir şey duymamıştık. Pappy, yağmurlar yüzünden bir şeyler kaybettiğimizi kimsenin duymasını istemiyordu. Havanın değişeceği konusunda ısrarlıydı. Şimdiye kadar, mevsimin böyle son günlerinde bu kadar çok fırtına görmemiştik.

Akşam karanlığında ön verandaya çıktık, burası şimdi daha da sessizdi. Artık akşam yemeğinden sonra radyoda nadiren Cardinal'lerden başka bir program dinliyorduk. Pappy boş yere elektrik harcamak istemiyordu ve ben de merdivene oturup sessiz ve hareketsiz olan ön bahçeye bakıyordum. Orada altı hafta süreyle çadırlar ve bir sürü hareket olmuş, insanlar barınmıştı. Şimdi ise hiçbir şey yoktu.

Bahçeye birkaç yaprak düştü ve etrafa uçtu. Geceleyin gökyüzü açık, hava serindi ve babam bunu görünce, yarın hiç durmadan on iki saat süreyle pamuk toplayabileceğimiz tahmininde bulundu. Ama benim tek yapmak istediğim şey evi boyamaktı.

30

KAHVALTIMIZI EDERKEN ocağın üstündeki saate baktım. Dördü on geçiyordu ve bunu en erken kahvaltı olarak hatırlıyacaaktım. Babam sadece hava tahminini bizlere söyleyecek kadar konuştı - hava serin, açık, bulutsuzdu, toprak yumuşak ama, pamuk toplayabileceğimiz kadar da sert olacaktı.

Büyükler endişeliydi. Ürünün büyük çoğunluğu hâlâ toplanmamıştı ve hasat bu durumda kaldığı takdirde bizim küçük çiftliğimiz yeniden borca girecek demek oluyordu bu. Annem ve büyükannem bulaşıkları rekor denecek kadar kısa bir sürede bitirdi ve evi hep birlikte terk ettik. Meksikalılar da tarlaya bizimle birlikte geldi. Isınabilmek için römorkun bir kenarında birbirlerine sokulmuş oturuyorlardı.

Açık, kuru havalar azalmıştı ve o gün de sanki son güzel gün olacakmış gibi büyük bir istekle çalışmaya başladık. Güneş doğarken ben yorulmuştum bile, ama şikâyet edersem ancak sert bir nasihat alacağımı biliyordum. Ürünün kaybedilmesi söz konusuydu ve yorgunluktan yıkılıncaya kadar çalışmak zorundaydık. Kısa bir süre kestirip dinlenmek istiyordum ama babamın, beni uyurken yakaladığı takdirde kemeriyle döveceğinin de bilincindeydim.

Öğle yemeğimiz, römorkun gölgesinde aceleyle yediğimiz birkaç soğuk çörek ve jambon diliminden ibaretti. Öğle saatinde hava ısınmıştı ve bir siesta iyi olabilirdi. Ama biz, biraz kestirip dinlenmek yerine pamuk torbalarımızın üstüne oturup çöreklerimizi kemirdik ve gökyüzünü gözetledik. Konuşurken bile gözlerimiz havadaydı.

Açık hava elbette fırtınaların yaklaşmakta olduğu anlamına geliyordu, onun için yirmi dakikalık yemek arasından sonra babam ve Pappy paydosun bittiğini söylediler. Kadınlar da erkekler gibi anında ayağa fırladı, onlar da en azından erkekler kadar çalışabileceklerini kanıtlamak istiyordu. İsteksiz tek kişi bendim.

Daha da kötüsü vardı: Meksikalılar yemek paydosu bile yapmamışlardı.

Öğleden sonranın sıkıcı saatlerini önce Tally'yi, sonra Hank'i ve daha sonra yine Tally'yi düşünerek geçirdim. Ayrıca Spruill'leri de düşündüm ve buradan kaçabildikleri için onları kıskandım. Evlerine vardıkları zaman Hank'i orada bulamayınca ne yapacaklarını hayal etmeye çalıştım. Aslında kendi kendime, tüm bunların umurumda bile olmadığını söylemeyi de denedim.

Birkaç haftadır Ricky'den mektup gelmemişti. Evde, büyüklerin bu konuda birbirlerine fısıldaştıklarını duymuştum. Ona yazdığım uzun mektubu hâlâ gönderememiştim, çünkü bunu, onlara yakalanmadan nasıl yapacağımı bilemiyordum. Ayrıca, Latcher'larla ilgili haberle onu üzeceğimi de düşünmeye başlamıştım. Ricky'nin zaten yeterince düşünecek şeyi vardı. Eve dönmüş olsaydı onunla balığa çıkar ve her şeyi anlatabilirdim. Önce Sisco'nun öldürülmesiyle başlar, hiçbir ayrıntıyı atlamazdım - arkasından Lathcer'ların bebeği, Hank ve Kovboy da dahil olmak üzere her şeyi söylerdim ona. Ricky ne yapılması gerektiğini iyi bilirdi. Onu özlemiştim ve bir an önce dönmesini istiyordum.

O gün ne kadar pamuk topladığımı bilmiyorum ama eminim yedi yaşındaki bir çocuk için dünya rekoru kırmıştım. Güneş, nehir kıyısındaki ağaçların arkasına doğru alçalırken annem gelip beni buldu ve beraberce eve doğru yürüdük. Büyükannem tarlada kalmıştı, o da erkekler kadar hızlı pamuk topluyordu.

Anneme, "Ne zamana kadar çalışacaklar?" diye sordum. Öylesine yorulmuştuk ki yürümek bile insana azap veriyordu.

"Sanırım akşam karanlığına kadar."

Eve vardığımızda hava kararmaya başlamıştı. Divana uzanıp bir hafta boyunca uyumak isterdim ama annem, ellerimi yıkayıp akşam yemeği için kendisine yardım etmemi istedi. Ben domates soyup doğrarken o da mısır ekmeği yaptı ve kalan yemekleri ısıt-

tı. O arada radyo da dinledik - Kore konusunda tek kelime yoktu.

Tarlada yorucu bir gün geçirmiş olmalarına rağmen, babam ve Pappy yemek için masaya oturduğumuzda oldukça neşeliydiler. İkisi beraberce bin yüz libre pamuk toplamışlardı. Son yağmurlar nedeniyle Memphis piyasasında pamuk fiyatları yükselmişti ve hava birkaç gün daha kuru giderse bu yılı da kurtarmış olacaktık. Büyükanem konuşulanları uzaktan dinliyordu. Onları dinler gibi görünüyordu ama aslında hiçbir şey duymuyordu; onun yine Kore'yi düşündüğüne emindim. Annem ise konuşamayacak kadar yorgundu.

Pappy bir önceki yemekten arta kalan yiyeceklerden nefret eder ama yine de Tanrı'ya duasını ihmal etmezdi. Yemek duasıyla beraber yağışsız havalar için de dua etti ve açık havaların devamını diledi. Yemeğimizi ağır ağır yiyorduk; günün yorgunluğu üzerimize iyice çökmüştü. Konuşulanlar alçak sesle söyleniyor ve kısa kesiliyordu.

Önce gökgürültüsünü duydum. Çok uzaklardan ve hafifçe gelmişti, büyüklerin de duyup duymadığını anlamak için masada oturanlara baktım. Pappy pamuk piyasası konusunda konuşuyordu. Birkaç dakika sonra gökgürültüsü daha yakından geldi ve uzaklarda şimşek çakınca yemeği bıraktık. Rüzgâr şiddetlendi ve arka verandanın teneke çatısı hafif hafif takırdamaya başladı. Göz göze gelmekten kaçınıyorduk.

Pappy tekrar duaya başlayacakmış gibi ellerini kenetledi ve dirseklerini masanın kenarına koydu. Biraz önce havaların iyi gitmesi için Tanrı'ya dua etmişti. Fakat yeni sağanaklar gelmek üzereydi.

Babamın omuzlan biraz aşağıya düştü. Alnını ovaladı ve önündeki duvara baktı. Yağmur çatıyı biraz da gürültülü bir şekilde tıkırdatmaya başladı ve büyükanem, "Dolu bu," dedi.

Dolu yağışı, sert rüzgârlar ve sağanaklar anlamına geliyordu ve çok geçmeden çiftliğimizin arazisinde fırtına koptu. Masada uzun süre oturduk, önümüzde yarısı yenmiş olarak duran tabakları görmezden gelip yağmur ve gökgürültülerinin sesini dinledik, ne kadar yağmur yağacağını ve pamuk toplamaya tekrar ne zaman başlayabileceğimizi merak ederek sessizce bekledik. St. Francis daha

fazla dayanamazdı ve onun suları taşıdığı zaman da tüm ürünler mahvolacaktı.

Fırtına geçti ama yağmur, bazen de sağanak halinde devam ediyordu. Sonunda beklemek bizi sıktı ve mutfaktan çıktık. Pappy ile birlikte ön verandaya yürüdüm ve evimizle yol arasında bir gölden başka bir şey göremedim. Onun, sallanan divana oturup da inanmaz gözlerle Tanrı'nın gönderdiği su dalgalarına baktığını görünce üzüldüm, acıdım Pappy'ye.

Annem daha sonra bana İncil hikâyeleri okudu, çatıdaki yağmur sesi nedeniyle onun sesini güçlkle duyabiliyordum. Nuh'un gemisi ve tufandan söz etmedi. Genç Davut, Goliath'ı katletmeden önce uykuya daldım.

ERTESİ GÜN annemle babam kasabaya gideceklerini söylediler. Beni alıyorlardı -beni götürmemeleri çok zalimce bir şey olurdu elbet- ama Pappy ve büyükannemi çağırmadılar. Bu sadece küçük bir aile gezisi olacaktı. Dondurma alma ihtimali de vardı. Kobby ve Tally sağolsunlar, kamyona benzin doldurmuşlardı ve çiftlikte yapılacak bir iş de yoktu. Pamuk sıraları arasında su vardı.

Şoför yerinde ikisinin arasında oturdum ve hız göstergesini dikkatle izledim. Ana yola çıkıp kuzeye, Black Oak'a doğru yöneldiğimizde, babam vitesi son kez değiştirdi ve kamyonun hızını saatte kırk beş mile kadar çıkardı. Görebildiğim kadarıyla kamyon, aynen otuz yedi millik süratte olduğu gibi gidiyordu ama bunu Pappy'ye söylemeyecektim elbette.

Yağmurun diğer çiftliklerdeki işleri de yavaşlattığını görmek, garip bir şekilde rahatlık veriyordu insana. Kimse tarlalarda dolaşmıyor, pamuk toplamaya çalışmıyordu. Etrafta bir tek bile Meksikalı görülmüyordu.

Bizim arazimiz alçak, su baskınlarına açıktı ve diğer bazı çiftlikler pamuğunu kurtarıırken biz daha önce de ürün kaybına uğramıştık. Ama bu kez sanki herkes aynı derecede ıslanmış, aynı şekilde zarara girmiş gibi görünüyordu.

Öğle vaktiydi, beklemekten başka yapılacak bir şey yoktu ve aileler verandalarına oturmuş gelen geçen arabaları seyrediyordu. Kadınlar bezelye ayıklıyordu. Erkekler sohbet ediyor, endişe içinde

bekleşiyordu. Çocuklar ya merdivenlerde oturuyor ya da çamurların içinde oynuyordu. Her evi, herkesi tanıyorduk. Onlara el sallıyorduk, onlar da karşılık veriyordu. "Acaba Chandler'lar neden kasabaya gidiyor?" dediklerini duyar gibiydik.

Ana Cadde tenhaydı. Nalbur dükkânının önünde durduk. Üç kapı aşağıdaki kooperatifin önünde, tulum giymiş bir grup çiftçi toplanmış, hararetli bir tartışmaya girmişti. Babam hemen onların yanına gitmeyi ve en azından, yağmurun ne zaman deneceği konusundaki fikirlerini dinlemeyi düşündü. Ben annemle beraber, içinde dondurma ve ilaç da satılan markete gittim. Dondurma ve sodalı içecekler satılan tezgâhta uzun zamandır Cindy adında, kasabalı güzel bir kız çalışıyordu. O anda Cindy'nin başında başka bir müşteri yoktu ve bana özel ikramda bulunup, üzeri vişnelerle kaplı kocaman bir vanilyalı dondurma verdi. Bu da anneme on sente patladı elbet. Bir tabureye tünedim. Annem benim en azından yarım saat orada kalacağımı anlayınca bir şeyler satın almak için yanımdan ayrıldı.

Cindy'nin ağabeyi korkunç bir araba kazasında ölmüştü ve bu kızı ne zaman görsem hemen o hikâyeyi hatırlardım. Kaza sırasında arabada yangın çıkmış ve çocuğu enkazın arasından çekip çıkarıramamışlardı. Olayı bir sürü insan görmüştü ve pek doğaldır ki bu berbat kazanın herkese göre değişik bir versiyonu vardı. Cindy güzel bir kızdı ama kederli gözleri vardı ve bunun nedeni de mutlaka o feci olaydı, bunu biliyordum. Pek konuşkan değildi ama benim için uygundu bu. Dondurmamı yavaş yavaş yiyordum, onu elimde mümkün olduğunca uzun süre tutmak ve kızın tezgâh arkasındaki hareketlerini izlemek istiyordum.

Annemle babamın bir yere telefon etme konusunda fısıldaştıklarını duymuştum. Evde telefon olmadığından bir yerde bulmak zorundaydılar. Tahminine göre Pop and Pearl'deki telefondan yararlanacaklardı.

Kasabadaki tüm iş yerlerinde ve birçok kasaba evinde telefon vardı. Telefon hatları oralara kadar uzandığından, kasabaya iki-üç mil mesafede olan çiftçiler de telefon almıştı. Annem bir gün bana, telefon hattının bizim yerimize gelmesinin uzun yıllar alacağını söylemişti. Pappy zaten telefon filan istemiyordu. Eğer evde telefon

olursa, bizim için değil de başkaları için uygun olan zamanlarda konuşmak zorunda kalacağımızı söylüyordu. Eve bir televizyon almak ilginç olabilirdi ama telefon istemiyordu.

Dükkâna Jackie Moon girdi ve arka taraftaki dondurma tezgâhına doğru yürüdü. "Hey, küçük Chandler," diyerek saçlarını karıştırdı ve sonra yanına oturdu. "Ne arıyorsun sen burda bakalım?" diye sordu.

"Dondurma yiyorum," dedim, güldü.

Cindy önümüze geldi ve, "Her zamankinden mi?" diye sordu.

Jackie, "Evet efendim," dedi. "Sen nasılsın bakalım?"

Kız cilveli bir tavırla, "İyiyim Jackie," dedi. Birbirlerinin gözlerine baktılar ve bir şeyler oluyor gibi geldi bana. Cindy her zaman kendini hazırlamak için döndü ve Jackie onu baştan aşağıya süzdü.

Sonra gözlerini kızın üzerinden ayırmadan, "Ricky'den haber var mı?" diye sordu.

Ben de kıza bakarak, "Son zamanlarda yok," dedim.

"Ricky sağlam çocuktur. Bir şey olmaz ona."

"Biliyorum," dedim.

Bir sigara yaktı ve derin bir nefes çekti. "Siz de iyi ıslandınız mı sizin orda?" diye sordu.

"Hem de nasıl?"

Cindy bir kâse çikolatalı dondurma ve bir fincan sade kahveyi getirip Jackie'nin önüne bıraktı.

Jackie, "Söylediklerine göre önümüzdeki iki hafta hep yağışlı geçecekmiş," dedi. "Benim de kuşum yok zaten."

Cindy, "Yağmur, yağmur, hep yağmur," dedi. "Bugünlerde insanlar başka hiçbir şeyden söz etmiyor. Sürekli olarak hava durumunu konuşmaktan bıkmıyor musunuz siz?"

Jackie, "Konuşacak başka bir şey yok ki," diye karşılık verdi. "Eğer çiftçilik yapıyorsan elbette."

Kız, "Sadece aptallar çiftçilik yapar," dedi, sonra elindeki küçük havluyu tezgâhın üstüne attı ve kasaya doğru yürüdü.

Jackie dondurmasından bir lokma aldı. "Kız bu konuda belki de haklı, biliyor musun?"

"Olabilir."

"Baban kuzeye gidecek mi?" diye sordu.

"Kuzeye nereye?"

"Kuzeye işte, Flint'e. Duyduğuma göre bazı çocuklar telefon etmeye başlamış bile, Buick fabrikasında iş ayarlamak istiyorlarmış. Söylediklerine göre bu yıl iş bulmak zormuş, eskisi kadar çok adam almıyorlarmış, bunun için herkes bir an önce bir iş ayarlamaya bakıyor. Pamuk işi yine berbat. Sıkı bir yağmur daha gelirse nehir yatağından taşar. Çiftçilerin büyük çoğunluğu ürünün yarısını toplarsa kendini şanslı saymalı. Ne saçma, değil mi? Altı ay süresince çılgınlar gibi çiftçilik yap, her şeyini kaybet, çalışmak için kuzeye git ve sonra da buraya ancak borçlarını ödeyecek kadar parayla dön. Sonra yine pamuk ek."

"Sen de gidiyor musun kuzeye?" diye sordum.

"Düşünüyorum. Hayatımın sonuna kadar bir çiftlikte takılıp kalamayacak kadar gencim."

"Evet, ben de öyle."

Kahvesinden bir yudum aldı ve bir süre hiç konuşmadan, çiftçilik yapmanın aptalca bir iş olduğunu düşündük.

Jackie en sonunda, "Duyduğuma göre şu iri dağ adamı gitmiş," dedi.

İyi ki ağzım dondurma doluydu, sadece başımı salladım.

"Umarım yakalarlar onu," dedi. "Onun mahkemeye çıkarılıp cezalandırıldığını görmek isterim doğrusu. Stick Powers'a gidip tanıklık yapacağımı söyledim zaten. Her şeyi gördüm ben. Şimdi başkaları da gelip neler olduğunu anlatıyor Stick'e. Tepelerden gelmiş olan o iri velet, şu Sisco çocuğunu öldürmek zorunda değildi."

Ağzıma bir kaşık daha dondurma attım ve başımı sallamaya devam ettim. Hank Spruill konusu açıldığında, susup aptal gibi görünmeyi öğrenmiştim.

Cindy geri döndü, tezgâhın arkasında gidip geliyor, eline geçen her şeyi siliyor ve bir şarkı mırıldanıyordu. Jackie şimdi Hank'i unutmuştu. Önümdeki dondurmaya baktı ve, "Dondurman bitiyor mu?" diye sordu. Sanırım o ve Cindy'nin tartışacak bir konuları vardı.

"Bitmek üzere," dedim.

Ben dondurmamı bitirinceye kadar Cindy şarkı mırıldanmaya,

o da kıza bakmaya devam etti. Son kaşık dondurmaya da yedikten sonra onlara veda edip Pop and Pearl'e gittim, orada şu telefon konusunda bir şeyler öğrenebileceğimi umuyordum. Pearl kasada yalnızdı, okuma gözlüğü burnunun ucuna düşmüştü ve içeriye girdiğim an beni hemen gördü. Dediklerine göre Pearl, caddeden geçen tüm kamyonların sesini tanır, onu kullananın kim olduğunu bilmekle kalmaz, aynı zamanda kasabaya saat kaç sıralarında geldiğini bile söyleyebilirdi. Bu kadının gözünden hiçbir şey kaçmıyordu.

Birbirimizi selamladıktan sonra, "Eli nerde?" diye sordu.

Tootsie Gofretleri kutusuna bakarak, "Evde kaldı," dedim. Kutuyu gösterdi ve, "Al bir tane," dedi.

"Teşekkür ederim. Pop nerde?"

"Arkada. Demek sadece anne ve babanla geldin ha?"

"Evet efendim. Onları gördün mü?"

"Hayır, henüz görmedim. Bir şeyler mi alacaklardı?"

"Evet efendim. Ayrıca sanırım babamın bir telefona ihtiyacı vardı." Pearl bunu duyunca donup kaldı, babamın telefonda kiminle konuşabileceğini merak etmiş olmalıydı. Ben Tootsie Gofret'in kâğıdını açtım.

"Telefonla kimi arayacaktı?" diye sordu.

"Bilmiyorum." Pearl'ün telefonunu kullanıp da konuşmasını gizlemek isteyen zavallıya acırdım doğrusu. Bu kadın, o konuşma sırasında, hattın diğer ucundaki kişiden daha çok şey öğrenirdi mutlaka.

"Sizin orda çok yağmur yağdı mı?"

"Evet efendim. Oldukça çok yağdı."

"Burası zaten kötü bir bölge. Galiba sular ilk önce sizin çiftliği, Latcher'ları ve Jeter'leri basıyor." Bizim talihsizliğimizi düşünürken sesi biraz hafifledi. Pencereden dışarıya baktı ve yeni bir ürün kaybını düşünerek başını yavaşça iki yana salladı.

Ben henüz gerçek bir su baskını görmemiştim -en azından hatırlayabileceğim bir sel felaketi- onun için söyleyebileceğim bir şey yoktu. Kötü hava Pearl de dahil olmak üzere herkesin moralini bozmuştu. Bölgemiz üzerinde biriken kara kara bulutları gördükçe iyimser olabilmek imkânsızdı. Bir başka kasvetli kış geliyordu.

"Bazı insanların kuzeye gideceğini duydum," dedim. Böyle bir söylenti gerçekse eğer, Pearl'ün tüm ayrıntıları bileceğinden eminim.

Pearl, "Bunu ben de duydum," dedi. "Yağışların devam edebileceğini düşünüp kendilerine iş aramaya başlamışlar bile."

"Kimler gidiyormuş peki?"

Pearl, "Bunu bilmiyorum," dedi ama sesinin tonundan, en son haberleri almış olduğunu söyleyebilirdim. Çiftçiler muhtemelen onun telefonunu kullanmıştı.

Ona Tootsie Gofret için teşekkür edip dükkândan çıktım. Kaldırımlar boştu. Kasabanın bana kalmış olması hoşuma gitti. Cumartesi günleri, kalabalıktan yürümek bile zor oluyordu. Annemle babamı nalbur dükkânında bir şeyler alırken gördüm ve oraya doğru yürüdüm.

Boya alıyorlardı, hem de çok. Tezgâhın üzerinde, hâlâ plastik ambalajları içindeki iki fırça ile beraber, beş kutu bir galonluk beyaz Pittsburgh Boya duruyordu. Ben yanlarına giderken tezgâhtar hesabı topluyordu. Babam cebinde bir şeyler arandı. Annem onun hemen yanında, dimdik ve gururlu bir ifadeyle duruyordu. Boyaların alınmasını annem istemiş gibi geldi bana. Beni görünce yapılan alışverişten tatmin olmuş gibi gülümsedi.

Tezgâhtar, "Hepsi on dört dolar seksen sent ediyor," dedi.

Babam parasını çıkardı ve banknotları saymaya başladı.

Tezgâhtar, "isterseniz bunu hesabınıza yazabilirim," dedi.

Ama annem, "Hayır, bu başka bir hesap," diyerek itiraz etti. Pappy aylık faturalara ait listede boya için bu kadar para harcandığını görürse kalp krizi geçirebilirdi.

Boyaları kamyona yükledik.

3i

BOYA KUTULARI pusuya yatmış askerler gibi arka verandaya dizildi. Babam, annemin gözetimi altında iskelenin yerini değiştirdi ve evin kuzeydoğu köşesine kurdu, böylece en dipten hemen hemen çatıya kadar her yeri boyayabilecektim. İlk köşeyi dönmüş-tüm. Trot bunu görse sevinir, gururlanırdı.

Yeni bir kutu açıldı. Yeni fırçalardan birinin ambalajını açtım ve ileri geri sürmeye başladım. Fırçanın ucu on iki santim genişliğindeydi ve Trot'un bana verdiği fırçadan çok daha ağırdı.

Annem, "Biz bahçede çalışacağız," dedi. "Biraz sonra döneriz." Bunu söyledikten sonra o önde babam arkada, yanlarına çiftliğin en büyük üç sepetini de alıp gittiler. Büyükannem mutfakta çilek reçeli yapıyordu. Pappy bir yerlere gitmişti ve bir şeylerin peşindeydi. Yalnız başıma kalmıştım.

Annemle babamın bu projeye yaptığı yatırım, görevimi ağırlaştırıyordu. Pappy bu işten hoşlansa da hoşlanmasa da, bu ev artık tümüyle boyanacaktı. İşin büyük kısmı da elbette benim tarafından yapılacaktı. Ama yine de acele etmeme gerek yoktu. Sağanaklar gelirse boya çalışmasını yağmur yağmadığı zamanlarda yapabilirdim. Ürün toplamayı bitirdiğimiz takdirde, bu büyük eserimi tamamlayabilmek için bütün kış bol vaktim olacaktı. Elli yıl önce inşa edilmiş olan bu ev şimdiye kadar hiç boyanmamıştı. Acelemiz neydi ki?

Yarım saat sonra yoruldum. Bahçede konuşan annemle babamın seslerini hafif de olsa duyabiliyordum. Boya kutularının dizildiği verandada iki fırça daha vardı - yeni alman iki fırçadan biri ve

Trot'un bana verdiği fırça. Annemle babam neden bu fırçaları alıp da boya işine başlamıyordu sanki?

Fırça gerçekten de ağırdı. Boyayı sürerken fırça darbelerini kısa, yavaş ve çok düzgün yapıyordum. Annem beni, çok fazla boya sürmemem konusunda uyarmişti. "Sakın boya damlatma." "Sakın boya akıtma."

Bir saat sonra, mola vermek ihtiyacını hissettim. Böyle büyük bir projeye karşı karşıya kalmış ve kendi dünyamda kaybolmuş biri olarak, beni böyle bir işin içine attığı için Trot'a biraz bozulmaya başlıyordum. Evin bir cephesinin yaklaşık üçte birini boyamış ve sonra da kaçmıştı. Pappy'nin belki de haklı olduğunu düşünmeye başlamıştım. Bu evin boyanmaya ihtiyacı yoktu aslında.

Bunun nedeni Hank'ti. Hank bana gülmüş ve evimiz boyasız olduğu için ailemize hakaret etmişti. Trot da beni savunma ihtiyacı hissetmişti. Sonra da Trot ve Tally, elbette işin büyük kısmının benim omuzlarıma yükleneceğini bilemeden, bu projeyi başlatma konusunda konuşup fikir birliği yapmışlardı.

O sırada arkamda, yakın mesafeden gelen sesler duydum. Miguel, Luis ve Rico yaklaşmış, meraklı gözlerle bana bakıyordu. Onlara gülümsedim ve birbirimize "*Buenas tardes'ler* dedik. Bana biraz daha yaklaştılar, böyle büyük bir görevin neden en küçük Chandler'a verildiğini merak ettikleri açıkça görülüyordu. Birkaç dakika kendimi iyice işime verdim ve fırçamı sürmeye devam ettim. Miguel verandaya gitmiş, henüz açılmamış olan diğer boya kutularına ve fırçalara bakıyordu. Bir süre sonra, "Biz de oynayabilir miyiz?" diye sordu.

Ne kadar harika bir fikirdi bu!

Galonluk boya kutularından iki tanesi daha açıldı. Ben fırçamı Miguel'e verdim, birkaç saniye sonra Luis ve Rico iskeleye çıkıp oturmuş, çıplak ayaklarının aşağıya sarkıtmış, sanki bu işi hayatları boyunca yapmış gibi duvarı boyamaya başlamışlardı. Miguel arka verandadan işe girişti. Çok geçmeden diğer altı Meksikalı da gelip gölgede çimenlere oturdu ve bizi seyretmeye başladı.

Büyükannem gürlütüyü duydu ve ellerini bir mutfak beziyle silerek dışarıya çıktı. Bana baktı, güldü ve sonra yine içeriye, çilek reçellerinin başına döndü.

Yapacak bir iş bulmak Meksikalıların çok hoşuna gitmişti. Yağmurlar yüzünden ambarın içinde ve dışında boş boş dolaşım saatlerce can sıkıntısı çekiyorlardı. Kasabaya gidecek kamyonları, dinleyecek radyoları, okuyacak kitapları yoktu. (Okuma yazma bilip bilmediklerinden de emin değildik aslında.) Kendi aralarında zar atım oynuyorlar ama bizlerden birini görür görmez hemen kesiyorlardı oyunlarını.

Boyasız eve, sanki intikam almak ister gibi saldırdılar. Boyama işine karışmadan onları seyreden altı arkadaşı, ellerinde fırça olanlara durmadan öğütler veriyor, tavsiyelerde bulunuyordu. Bu tavsiyelerden bazılarının çok komik olduğu anlaşılıyordu, çünkü boyacılar bazen öyle çok gülüyordu ki işlerini bırakıyorlardı, ispanyolca konuşmalar gittikçe hızlandı, sesler yükseldi, artık dokuza da gülüyor, konuşuyordu. Bazen birbirlerini ikna ederek boyacılık yapımı dinlendiriyor, fırçayı ondan alan arkadaşı işe devam ediyordu. Roberto'nun bu işi iyi bildiği ortaya çıkmıştı. Roberto, insanı etkileyen yeteneğiyle acemilere talimat veriyor, özellikle Pablo ve Pepeyi uygun teknikle ilgili olarak yönlendiriyordu. Boyacılık yapanların arkasında duruyor, gidip geliyor, bazen öğüt veriyor, bazen dalga geçiyor, bazen de onları azarlıyordu. Fırçalar arada bir el değiştiriyordu ve tüm bu komiklikler, dalga geçmeler ve azarlamalar arasından bir ekip çalışması ortaya çıkmıştı.

Diğer Meksikalılarla çimenlere oturdum ve arka verandadaki değişikliği seyretmeye başladım. Bir süre sonra Pappy traktörle döndü. Traktörü alet odasının yanına bıraktı ve bir süre uzaktan bizi seyretti. Sonra büyük bir daire çizip evin ön tarafına gitti. Onun bu işi onaylayıp onaylamadığını bilmiyordum ama bana göre artık bunun önemi de kalmamıştı. Adımlarında ve hareketlerinde anlam ifade edecek bir işaret yoktu. Pappy şu anda yine bir bölüm pamuk ürününü kaybetmek üzere olan mahvolmuş çiftçilerden biriydi.

Annemle babam sepetleri sebzelerle doldurmuş olarak bahçeden döndüler. Annem bana baktı ve, "Vay canına, bak şu Tom Sawyer'a," dedi.

"O da kim?" diye sordum.

"Hikâyeyi bu akşam anlatırım sana."

Boya sahasına dikkat ederek sepetleri verandaya bıraktılar ve içeriye girdiler. Büyüklerin hepsi mutfakta toplanmıştı ve onların, ben ve Meksikalılar hakkında konuşup konuşmadığını merak ediyordum. Biraz sonra büyükannem, ellerinde bir sürahi buzlu çay ve bir tepsi dolusu bardakla dışarıya çıktı. Bu iyiye işaretti. Meksikalılar mola verdi ve çayın zevkini çıkardı. Büyükanneme teşekkür ettiler ve arkasından hemen, fırçaları kimin alacağı konusunda tartışmaya giriştiler.

Öğleden sonra saatler ilerlerken güneş de bulutlarla mücadele ediyordu. Bazen bulutların arkasından kurtulup ışınlarını rahatça gönderiyor, havayı tıpkı yazın olduğu gibi ısıtıyordu. Böyle zamanlarda bizler de hiç kuşkusuz gökyüzüne bakıyor, sonunda bulutların, artık en azından ilkbahara kadar dönmek üzere Arkansas'ı terk edip gittiğini umut ediyorduk. Fakat bir süre sonra gökyüzü tekrar kararıyor ve serinliyordu.

Galip gelenler bulutlardı ve hepimiz de bunun bilincindeydik. Spruill'ler gibi Meksikalılar da yakında buradan gidecekti. İnsanların günlerce hareketsiz oturup, ıslanmamaya çalışarak gökyüzünü seyretmesini, para kazanmadan boş vakit geçirmesini bekleyemezdik.

Akşama doğru boya bitti. Veranda da dahil olmak üzere evin arka cephesi tümüyle boyanmıştı ve değişiklik şaşırtıcıydı. Pırıl pırıl boyalı tahtalar, köşedeki boyasız olanlarla büyük bir tezat oluşturuyordu. Yarın batı cephesini boyamaya başlayabilirdik, ama elbette biraz daha boya bulabilirsek.

Meksikalılara teşekkür ettim. Ambara dönünceye kadar hepsi gülüp durdu. Tortillalarını yapıp yiyecekler, erkenden yatacaklar ve yarın pamuk toplamayı umut edeceklerdi.

Serin otların üstünde oturup adamların çalışmasını hayranlıkla seyrettim, içeriye girmek istemiyordum çünkü büyüklerin neşesi yoktu. Bana zorla gülümseyebilir ve güzel şeyler söylemek isteyebilirlerdi ama çok endişeli olduklarını biliyordum.

Bir erkek kardeşim olsun isterdim - ağabey ya da kardeş, umurunda değildi. Annemle babam başka çocuk istemişti ama bazı sorunlar çıkmıştı. Bir arkadaşına, konuşabileceğim, birlikte oynayabileceğim ve sırlarımı paylaşabileceğim başka bir çocuğa ihtiyacını vardı. Çiftlikte tek küçük kişi olmaktan bıkmıştım.

Tally'yi de özlemiştim. Ondan nefret etmeye zorlamıştım kendimi ama bunu yapmam mümkün olmuyordu.

O sırada Pappy evin köşesinden çıkıp geldi ve yeni boyanan yerlere baktı. Sinirli olup olmadığını anlayamadım.

"Hadi dereye kadar gidelim," dedi ve başka tek kelime etmeden traktöre doğru yürüdü. Pappy motoru çalıştırdı ve tarla yolundan tekerlek izlerini takip ederek ilerledik. Daha önce traktör ve pamuk römorkunun pek çok kez geçtiği yerlerde su vardı. Traktör geçerken ön tekerlekler etrafa çamur yağıdırıyordu. Arka tekerlekler ise toprağı çığniyor, tekerlek izlerini daha da derinleştiriyordu. Büyük bir hızla bataklığa dönüşen tarlada güçlkle yol alabiliyorduk.

Pamukların hali insanın içini sızlatıyordu. Pamuk başları yağmurun ağırlığıyla aşağıya doğru bükülmüş, saplar rüzgârla eğilmişti. Bir hafta sürecek yakıcı bir güneş, toprakla pamukları kurutup hasadı bitirmemize izin verebilirdi ama böyle havalar çoktan bitmişti.

Kuzeye döndük ve daha da çamurlu bir yola girdik, Tally ile birlikte birkaç kez geçtiğimiz yoldu burası. Dere biraz ilerdeydi.

Pappy'nin hafifçe arkasında, şemsiye direğine ve sol arka tekerlek üstü desteğe tutunup, yüzüne yandan şöyle bir baktım. Dişleri birbirine kenetlenmiş, gözleri kısılmıştı. Arada sırada sinirlenip öfkelenmesi dışında, duygularım belli eden bir adam değildi. Onun ağladığını ya da ağlamaklı olduğunu asla görmemiştim. Endişeliydi, çünkü o bir çiftçiydi, ama hiçbir zaman halinden şikâyet etmezdi. Eğer yağmurlar ürünümüzü sürükleyip götürüyorsa bunun bir nedeni vardı. Tanrı bizi koruyacak, iyi ve kötü yıllarda bize yiyeceğimizi verecekti. Bizler Baptist olarak, Tanrı'nın her şeyi kontrol altında tuttuğuna inanırdık.

Cardinal'lerin şampiyonluğu kaybetmesinin de bir nedeni olduğuna emindim, fakat bunun arkasında neden Tanrı vardı anlayamıyordum doğrusu. Tanrı neden iki New York takımının Dünya Kupası'nda oynamasına izin veriyordu? Bu beni tamamen şaşırtıyordu.

Önümüzde sular birden yükseldi, ön tekerlekler on beş santim su içinde kalmıştı. Tarla yolunu su basmıştı ve bu beni çok şaşırttı. Dereye yaklaşmıştık. Pappy traktörü stop etti ve parmağıyla bir

noktayı gösterdi. Sonra önemsiz bir şeyden söz ediyormuş gibi, "Dere taşmış," dedi, ama sesinde bir yenilginin izleri vardı. Sular, bir zamanlar dere yatağının çok yukarısında bulunan çalılıarın arasından geliyordu. Tally orada, aşağıda ve şimdi artık görünmeyen bir yerde, temiz sularda yıkanmıştı.

Pappy, "Sular taşıyor," dedi. Traktörü döndürdü ve Siler Deresi'nin yatağından taşarak bizim tarlaların bulunduğu alçak araziye doğru akan suların sesini dinledik. Sular hafif meyilli vadiye yayılırken pamuk sıralarının arasında kayboluyordu. Bu sular, evimizin yaklaşık yarı yolunda, arazinin hafifçe yukarıya doğru meyil yaptığı bir yerde, tarlaların ortasında bir yerlerde duracaktı. Orada kalıp toplanacak ve daha sonra da doğruya ve batıya doğru yayılıp, tarlalarımızın büyük bölümünü sular altında bırakacaktı.

Sonunda bir sel baskını görüyordum. Daha önce başka sel felaketleri de olmuştu ama o zamanlar çok küçük olduğumdan hatırlamıyordum. Bebekliğimden beri, taşan nehirler ve sular altında kalan ürünlerle ilgili hikâyeler dinlemiştim ve şimdi, böyle bir olaya ilk kez olarak kendim de tanıklık ediyordum. Dehşet verici bir şeydi bu, çünkü başladıktan sonra nerede duracağını kimse bilemezdi. Hiçbir şey suyu tutamazdı; istediği yere akar giderdi. Acaba evimize kadar gelir miydi? St. Francis tamamen taşıp da herkesi alıp götürebilir miydi? Kırk gün kırk gece yağacak yağmurlar Nuh'a gülen insanlar gibi bizleri de mahvedebilir miydi?

Böyle bir şey büyük olasılıkla olmazdı. Bu hikâyede, Tanrı'nın, dünyayı bir daha sular altında bırakmayacağına dair sözü gibi kabul edilen, gökkuşağı gibi bir olay vardı.

Fakat şimdi sel baskını hiç kuşkusuz başlamıştı. Gökkuşağı görmek bizim yaşamımızda hemen hemen kutsal bir olaydı ama haftalardan beri böyle bir şey görmemiştik. Tanrı'nın böyle şeylere nasıl izin verdiğini anlayamıyordum.

Pappy o gün en azından üç kez gelmişti dereye, gözetliyor, bekliyor ve belki de dualar ediyordu.

"Ne zaman başladı?" diye sordum.

"Sanırım bir saat kadar önce. Pek emin değilim."

Ona, bu suların ne zaman duracağını sormak istedim ama bunun cevabını zaten biliyordum.

"Taşkın suyu bu," dedi. "St. Francis tamamen dolmuş, bu suların gideceği başka bir yer yok işte."

Taşmış olan suları uzun süre seyrettik. Sular sürekli olarak bize doğru geliyor, ön tekerlekler gittikçe suyun içinde kalıyordu. Bir süre sonra orada kalacağız diye korkmaya başladım. Ama Pappy sakindi, korkmuyordu. Korkulan ve endişeleri doğrulanmıştı, o şimdi gördükleri karşısında hipnotize olmuş gibiydi.

Pappy ve babam, Mart ayı sonlarında tarlaları sürmeye, toprağı karıştırmaya ve bir önceki üründen kalan sapları, kökleri ve yaprakları gömmeye başladılar. O zaman, uzun bir kış mevsiminden sonra dışarıya çıktıkları için mutluydular. Hava durumlarını gözetler, takvimdeki hava tahminlerini okur ve diğer çiftçilerin neler konuştuğunu duymak için kooperatife giderlerdi. Hava koşulları uygun olduğu takdirde Mayıs başlarında ekime başlardılar. Pamuk tohumlarının toprağı atması için son gün 15 Mayıs'tı. Benim çiftlik işlerine katkım, okul kapanıp yabancı otların fişkırmısıyla beraber, Haziran'ın ilk günlerinde başlardı. Elime bir çapa tutuşturup bana bir yön verirdiler ve günde birkaç saat ot çapalırdım ki bu da en azından pamuk toplamak kadar ağır bir işti. Bütün yaz, pamuklar ve onların çevresindeki yabancı otlar büyüdükçe çapa yapardık. Pamuklar 4 Temmuz'a kadar çiçek açarsa, o yıl bereketli ürün alınacak demek olurdu. Ağustos sonlarına kadar hazır bekledik. Eylül başlarında da tepe halkından işçi aramaya ve birkaç da Meksikalı ayarlamaya başladık.

Şimdi ise, Ekim ortalarında, ürünün sularla sürüklenip gidişini izliyorduk. Bütün gayretler, çalışmalar, alın terleri ve ağrıyan adaleler, tohuma, gübreye ve benzine verilen tüm paralar, bütün umutlar ve planlar, her şey St. Francis'in taşan sularına veriliyor, kayboluyordu.

Bekledik ama sel durmadı. Pappy en sonunda dayanamayıp motoru çalıştırdığında, sular traktörün ön lastiklerinin yarısına kadar yükselmişti. Yeterli ışık yoktu, etrafı zorlukla görüyorduk. Tarla yolu suyun altında kalmıştı ve sular bu şekilde yayılmaya devam ederse güneşin doğuşuna kadar alçak arazideki on beş dönümü kaybedebilirdik.

Hiçbir akşam yemeğinde böyle bir sessizlik olmamıştı. Büyük-

annem bile söyleyecek güzel birkaç şey bulamıyordu. Önümdeki taze fasulyeleri didikleyp annemle babamın neler düşündüğünü hayal etmeye çalıştım. Babam büyük olasılıkla, bu durumda geri ödenmesi imkânsız hale gelen ürün kredisini düşünüyor olmalıydı. Annem, pamuk tarlalarından kaçma planı üzerinde çalışıyordu. Diğer üç yetişkin kadar büyük bir hayal kırıklığı içinde değilmiş gibi görünüyordu o. Bu kadar umut verici bir ilkbahar ve yazdan sonra gelen bu hasat felaketi ona, babama karşı kullanabileceği cephaneyi sağlıyordu.

Sel felaketi, benim daha ağır sorunları düşünmemi engelliyordu -Hank, Tally ve Kovboy'u unutamıyordum- bu nedenle benim için o kadar da tatsız bir konu değildi. Ama ben yine de sesimi çıkarmadım elbette.

OKUL YAKINDA AÇILACAKTI ve annem, her gece bir şeyler okuyup yazmam gerektiğine karar verdi. Asla kabul edemeyeceğim bir şeydi bu ama, okulu özlemiştim, o nedenle annemin verdiği ev ödevlerinden zevk almaya başladım. El yazımın çok bozulmuş olduğunu söyleyen annem bol bol yazı yazmamı istedi. Okumam da pek iyi sayılmazdı zaten.

"Görüyorsun işte pamuk toplamak insanı ne hale getiriyor," dedim.

Ricky'nin odasında yalnızdık ve ben yatmadan önce birbirimize bir şeyler okuyorduk. Annem, "Sana bir sır vereceğim," diye fısıldadı. "Sır saklayabilir misin?"

Ah, bir bilsen, diye düşündüm. "Elbette saklarım."

"Söz mü?"

"Elbette."

"Kimseye söylemeyeceksin ama, Pappy ve büyükannene bile."

"Tamam, nedir o?"

Bana doğru biraz daha eğildi. "Babanla ben kuzeye gitmeyi düşünüyoruz."

"Ya ben?"

"Sen de geliyorsun tabii."

Rahatlamıştım. "Yani Jimmy Dale gibi bir işe mi girecek babam?"

"Evet öyle. Baban Jimmy Dale ile konuştu ve Jimmy ona Flint, Michigan'daki Buick fabrikasında bir iş bulabilecek. Orada iyi para var. Sonsuza kadar kalacak değiliz orada elbet, ama babanın sürekli bir işe ihtiyacı var."

"Ya Pappy ile büyükannem?"

"Ah, onlar burdan asla ayrılmaz."

"Çiftçiliğe devam mı edecekler yani?"

"Sanırım. Başka ne yapabilirler bilmiyorum."

"Biz olmadan nasıl çiftçilik yapacaklar peki?"

"idare eder onlar. Dinle beni Luke, her yıl burada oturup sürekli borç alarak para kaybedemeyiz. Babanla ben başka bir yol denemeye hazırız."

Bu konuda duygularım karıştı. Annemle babamın mutlu olmasını istiyordum ve annem bir çiftlikte asla hoşnut olamazdı, özellikle de kayınvalide ve kayınpederle bir arada yaşamak zorunda kaldığında bu mümkün değildi. Hiç kuşkusuz ben de çiftçi olmak istemiyordum, ama benim geleceğim Cardinal'lerle zaten garantiye alınmıştı. Fakat kendimi bildim bileli yaşadığım tek yerden ayrılmak da rahatsız edici bir şeydi. Ayrıca, Pappy ve büyükannemsiz bir hayatı da düşünmüyordum.

Annem yine fısıltıyla konuşarak, "Heyecanlı olacak Luke," dedi. "İnan bana."

"Sanırım. Ama oraları çok soğuk değil mi?"

"Değil," diye cevap verdi. "Kış aylarında çok kar yağıyormuş ama sanırım eğlenceli olacak. Kardan adam ve kar dondurması yaparız, sonra Noel'imiz de beyaz bir Noel olur."

Jimmy Dale'in, Tiger'ların maçlarından, insanların iyi işlere ve televizyonlara sahip olmasından ve okulların daha iyi olduğundan söz eden hikâyelerini hatırladım. Sonra da onun o berbat, burnundan konuşan karısı Stacy ve onu bahçe tuvaletinde nasıl korkuttuğum geldi aklıma.

"Oralarda insanlar biraz garip konuşmuyor mu?" diye sordum.

"Evet ama alışırız buna. Bu bir macera olacak Luke, eğer hoşumuza gitmezse yine buraya dönebiliriz."

"Buraya mı döneriz?"

"Arkansas'a ya da güneyde başka bir yere gelebiliriz."

"Stacy'yi görmek istemiyorum ben."

"Ben de istemiyorum. Pekâlâ, şimdi yatağına yat ve bunu düşün. Sakın unutma, bu bizim sırrımız."

"Tamam efendim."

Annem beni yatırdı ve ışığı söndürdü.

Dosyaları kaldırılacak yeni haberler çıkmıştı.

32

PAPPY omletinin son lokmasını da aldıktan sonra ağzını sildi ve lavabonun üstündeki pencereden dışarıya baktı. Dışarı, istediğimizi görebileceğimiz kadar aydınlıktı. Pappy, "Şöyle bir bakalım," dedi ve hepimiz onu izleyip mutfaktan çıkarak arka verandadan indik ve arka bahçeden ambara doğru yürüdük. Sırtıma bir süveter geçirmiş, babama yetismeye çalışıyordum. Otlar ıslaktı ve birkaç adım attıktan sonra benim botlarım da ıslandı. En yakın tarlanın kenarında durduk ve yaklaşık bir mil mesafede, Siler Deresi kenarındaki ağaçların oluşturduğu koyu renk çizgiye baktık. Önümüzde on beş dönümlük pamuk vardı, ve bizim toprağımızın yaklaşık yarısı kadardı bu. Önümüzde ayrıca sel suları da vardı elbette ama bu suların ne kadar olduğunu bilemiyorduk.

Pappy iki pamuk sırası arasında yürümeye başladı ve bir süre sonra onun sadece omuzlarını ve hasır şapkasını görür olduk. Dere sularının nereye kadar geldiğini bulunca duracaktı. Eğer bir süre yürüyebilirse, derenin korktuğumuz kadar zarar vermediğini anlayacaktık. Sular belki de çekiliyordu ve güneş ortaya çıkabilirdi. Belki bir şeyler kurtarabilirdik.

Pappy, yaklaşık yirmi metrede, yani atıcı tümseğiyle başlangıç noktası arasındaki mesafede durdu ve aşağıya baktı. Zemini ya da onu kaplayan şeyi göremiyorduk ama neler olduğunu biliyorduk. Dere hâlâ bize doğru ilerliyordu.

Pappy omuzunun üzerinden, "Buraya gelmiş bile," diye seslendi. "Beş santim yükselmiş."

Tarlalarda su, tahminlerin üzerinde bir hızla yükseliyordu.

Erkeklerin kötümserlik konusundaki yeteneğine rağmen, durum bekleneni de aşmıştı.

Büyükannem ellerini önlüğüne silerek, "Şimdiye kadar Ekim ayında hiç böyle bir şey olmamıştı," dedi.

Pappy bacaklarının arasındaki harekete baktı. Gözlerimiz ondaydı. Güneş yükseliyordu ama gökyüzü bulutluydu ve gölgeler gelip gidiyordu. Bir ses duydum ve sağ tarafa baktım. Meksikalılar bir araya toplanmış, sessizce bize bakıyordu. Bir cenaze töreni de ancak bu kadar kasvetli olabilirdi.

Hepimiz suyu merak ediyorduk. Ben suları bir gün önce görmüştüm ama tarlaların arasından geçip yayılarak, durdurulması imkânsız dev bir yılan gibi evimize doğru ilerlemesini merak ediyordum. Babam ilerledi ve iki pamuk sırası arasında yürümeye başladı. Sonra Pappy'nin yanında durdu ve babası gibi yaparak ellerini kalçalarına koydu. Ondan sonra annem ve büyükannem de gitti. Onları izledim ve yakında olan Meksikalılar da, tarlaya yayılıp sel sularını gözleyen bizlere katıldı. Düzgün bir hat halinde durduk, hepimiz Siler Deresi'nden taşıp yayılan koyu, kahverengi sulara bakıyorduk.

Bir sap kopardım ve ilerleyen suyun kenarında toprağa sapladım. Bir dakika sonra bitki sapı ilerleyen suların altında kaldı.

Yavaş yavaş geri çekildik. Babamla Pappy, Miguel ve Meksikalılarla konuştu. Adamlar gitmeye hazırды, ya dönüp ülkelerine ya da hâlâ pamuk toplanabilen başka bir çiftliğe gideceklerdi. Onları kim suçlayabilirdi? Dinleyebilecek kadar yaklaştım onlara ve orada oyalanmaya başladım. Bir süre sonra karar verildi, Pappy arka tarafa, tarlaların biraz daha yüksek arazide bulunduğu yere onlarla birlikte gidecek, biraz daha pamuk toplamayı deneyeceklerdi. Pamuklar ıslaktı ama güneş çıkarsa belki hepsi yüzer libre toplayabilirdi.

Babam bugün de, arka arkaya ikinci kez olmak üzere kasabaya, kooperatife gidecek ve bizim Meksikalıların çalışabileceği başka bir çiftlik olup olmadığını soracaktı. Bölgenin kuzeydoğusunda, derelerden ve St. Francis'ten uzakta, daha yüksek ve iyi araziler vardı. Söylenenlere bakılırsa, Monette yakınlarında yaşayanlar, ilçenin güneyindeki bizler kadar çok yağmur almamıştı.

Babam günün yeni planını açıklarken ben de kadınlarla beraber mutfaktaydım.

Büyükannem planı uygun görmedi ve, "O pamuklar sırlıslık-lam," dedi. "Ellişer libre bile toplayamazlar. Zaman kaybı bu."

Pappy hâlâ dışardaydı ve bu yorumları duymadı. Babam elbette duydu ama o da annesiyle tartışacak halde değildi. "Onları başka bir çiftliğe göndermeye çalışacağız," dedi.

Annemle babama, "Kasabaya ben de gidebilir miyim?" diye sordum. Buradan gitmeyi çok istiyordum çünkü bunun alternatifi, Meksikalılarla beraber arkadaki tarlalara gitmek ve çamurlar, sular içinde bir torba çekerek ıslanmış pamukları toplamaya çalışmak olacaktı.

Annem gülümsedi ve, "Evet, biraz boyaya ihtiyacımız var," dedi.

Büyükannem yine gözlerinde bir itiraz ifadesiyle baktı. Ürünü-müzü kaybederken, olmayan paraları neden evin boyası için harcı-yorduk ki? Fakat ev hemen hemen yarıya kadar boyanmıştı - yeni beyaz boyayla eski ve solgun kahverengi arasında çarpıcı bir tezat vardı. Bu projenin tamamlanması gerekiyordu.

Babam bile biraz daha nakit harcama fikri konusunda pek rahat görünmüyordu ama yine de bana, "Gidebilirsin," dedi.

Annem, "Ben burada kalacağım," dedi. "Biraz bamya konser-vesi yapmamız gerekiyor."

Yine bir kasaba yolculuğu çıkmıştı. Mutlu bir çocuktum ben. Pamuk toplama baskısı olmayacaktı, sadece kamyonla kasabaya gi-decek ve yolda, Black Oak'a varınca bir yolunu bulup bir dondur-ma ya da gofret gibi bir şeyler almanın hayalini kuracaktım. Fakat çok dikkatli olmam gerekiyordu, çünkü tek mutlu Chandler ben-dim.

Köprüde durduğumuzda, St. Francis patlamaya hazır gibi gö-rünüyordu. Babama, "Geçmek güvenli mi acaba?" diye sordum.

"Umarım öyledir." Vitesi bire taktı ve köprüye çıkıp, nehrin üstünde ilerlemeye başladık, ikimiz de aşağıya bakmaya korkuyor-duk. Tam ortaya vardığımızda, kamyonun ağırlığı ve nehir suları-nın gücüyle köprü sarsılmaya başladı. Hızımızı artırdık; çok geç-medem diğer taraftaydık. İkimiz de derin birer nefes aldık.

Köprüyü kaybetmek bir felaket olurdu. Tecrit edilmiş olurduk. Sular evimizin çevresinde yükselir ve gidecek hiçbir yer bulamazdık. Latcher'lar bile bizden iyi durumda olacaktı. Onlar köprünün diğer tarafında, Black Oak ve uygarlıkla aynı tarafta yaşıyordu.

Önünden geçerken Latcher'ların arazisine baktık. O kadar uzağı göremiyorduk ama babam, "Onların evini su basmış," dedi. Pamukları hiç kuşkusuz gitmişti.

Kasabaya yaklaştığımızda bazı tarlalarda Meksikalılar gördük ama sayıları eskisi kadar fazla değildi. Kooperatifin yanında durduk ve içeriye girdik. Birkaç asık suratlı çiftçi arka tarafta oturmuş, kahvelerini yudumlayıp sorunlarını tartışıyordu. Babam bana Coca Cola almam için on sent verdi ve çiftçilerin yanına gitti.

Adamlardan biri babama, "Sizin orda toplayabiliyor musunuz?" diye sordu.

"Belki biraz."

"Şu dere nasıl?"

"Dün gece taşmış. Güneş doğmadan önce yarım milden fazla ilerlemiş. Alçak tarlalar gitti."

Adamlar bu korkunç haberi duyunca bir an sustu, hepsi başını eğmiş yere bakıyor ve biz Chandler'lara acıyordu muhakkak. O anda çiftçilikten daha çok nefret ettim.

Birisi, "Galiba nehir henüz yatağında duruyor," dedi.

Babam, "Orası bize epey uzak," dedi. "Fakat fazla sürmez."

Hepsi baş salladı ve babamın kehanetini paylaşır gibi göründü. Babam, "Su baskınına uğrayan başka kimse var mı acaba?" diye sordu.

Çiftçilerden biri, "Duyduğuma göre Triplett'lerin sekiz dönüm kadar toprağı Deer Deresi suları altında kalmış, ama ben kendim görmedim bunu," dedi.

Bir başkası, "Bütün dereler taşıyor," dedi. "Böylece St. Francis iyice yükleniyor."

Dereleri ve onların sel baskısını düşünürken yine sustular.

Babam sonunda, "Meksikalı işçi ihtiyacı olan var mı?" diye sordu. "Bende işsiz durumda dokuz kişi var. Evlerine dönmeye hazırlanıyorlar."

"On numaradan haber yok mu?"

"Hayır. O gideli çok oldu ve onu düşünecek zamanımız bile olmadı."

"Riggs, Blytheville'in kuzeyinde Meksikalıları alabilecek bazı çiftçiler tanıyor."

Babam, "Riggs nerede?" diye sordu.

"Biraz sonra döner."

Tepe halkı gruplar halinde geri dönüyordu ve çiftçiler, onlarla Meksikalılar hakkında konuşmaya başladı. İşçilerin topluca evlerine dönmesi de hasadın bittiğini gösteriyordu. Kooperatifin arka tarafındaki adamların kasvetli havası şimdi daha da kararmıştı, orada daha fazla kalmadım ve Pearl'ün dükkânına gitmeye karar verdim, belki onu kandırır, bir Tootsie Gofret koparabilirdim.

Pop and Pearl kapalıydı, bunu ilk kez görüyordum. Kapıdaki küçük tabelada dükkânın açık olduğu zamanlar, Pazartesi'den Cuma'ya kadar sabah dokuzla akşam altı arası olarak belirtilmişti, Cumartesi ise sabah dokuzdan akşam dokuza kadar açıktı. Pazar günleri kapalıydılar ama bunu zaten söylemeye bile gerek yoktu. O sırada Texaco'daki makinist Bay Sparky Dillon arkadan yanıma yaklaştı ve, "Dokuzda açılır orası evlat," dedi.

"Şimdi saat kaç peki?" diye sordum.

"Sekizi yirmi geçiyor."

Black Oak'a hiç bu kadar erken bir saatte gelmemiştim. Şimdi nereye gidebileceğimi bilemeden caddede aşağı yukarı baktım. Arka tarafında sodalı içecekler satılan markete gitmeyi düşündüm ve oraya doğru yürürken motor sesleri duydum. Güneyden, yani ilçenin bizim bulunduğumuz bölgesinden iki kamyon geliyordu. Bunlar hiç kuşkusuz evlerine dönen tepe halkıydı, eşyalarını kamyonların arkasına tepeleme yığmış ve yan taraflara bağlamışlardı. Birinci kamyondaki aile, eski bir yatağın üzerine çömelmiş, geçerken dükkânlara kederli gözlerle bakan çocuklarıyla, Spruill'lere benzetilebilirdi. İkinci kamyon daha güzel ve temizdi. Onda da bir sürü tahta kutu ve çuvallar vardı ama bunların hepsi muntazam bir biçimde dizilmişti. Kamyonu erkek kullanıyor, karısı da yanında oturuyordu. Önümden geçerlerken kadının kucağındaki küçük çocuk bana el salladı. Ben de ona salladım.

Büyükannem her zaman, tepe halkından bazı insanların bizim-

kinden daha güzel evlerde yaşadığını söylerdi. Onların, Ozarklar' dan kalkıp da eşyalarıyla beraber pamuk toplamak için buralara kadar neden geldiğini bir türlü anlayamıyordum.

Babamın nalbur dükkânına girdiğini gördüm ve arkasından gittim. Dükkânın arka tarafında, boyaların olduğu yerde tezgâhtarla konuşuyordu. Tezgâhin üzerinde dört galon beyaz Pittsburgh Boya duruyordu. Pittsburgh korsanları takımını düşündüm. Milli Lig'i yine sonuncu olarak bitirmişlerdi. Tek büyük oyuncuları Ralph Kiner'di ve adam otuz yedi sayı koşusu yapmıştı.

Bir gün Pittsburgh'da maç yapabiliirdim. Cardinal kırmızılarını gururla giyer ve aşağılık Korsanlar'ı ezerdim.

Bir gün önce evin arka tarafını bitirmek için bütün boya kullanılmıştı. Meksikalılar gitmek üzereydi. Biraz daha boya alıp çiftlikteki bedava işgücünden yararlanmak mantıklı bir işti bana göre. Aksi takdirde gidecekler ve bütün yük yine benim omuzlarıma binecekti.

Tezgâhtar hesabı yaparken babama, "Bu kadar boya yetmez," diye fısıldadım.

Kaşlarını çatıp, "Şimdilik yeter," dedi. Mesele paraydı.

Tezgâhtar, "On dolar artı otuz altı sent vergi," dedi. Babam elini cebine attı ve ince bir para rulosu çıkardı. Sonra, paralardan ayrılmak istemiyormuş gibi yavaş yavaş saydı.

On sayınca durdu - on tane bir dolarlık banknot saymıştı. Paranın yeterli olmadığını anlayınca kendini zorlayıp güldü ve, "Galiba yanıma sadece on dolar almışım," dedi. "Vergiyi gelecek sefer gelişimde öderim." Tezgâhtar, "Elbette Bay Chandler," dedi.

İkisi de ikişer kutu boya alıp bizim kamyonun arkasına yükledi. Bay Riggs kooperatife dönmüştü ve babam da onunla Meksikalılar hakkında konuşmak için oraya gitti. Ben nalbur dükkânına döndüm ve tezgâhtarın yanına gittim.

"İki galon boya ne kadar ediyor?" diye sordum.

"Galonu iki elliden beş dolar eder."

Elimi cebime soktum ve paramı çıkardım. Banknotları ona uzatırken, "İşte beş dolar," dedim. Önce parayı almak istemedi.

"Bu parayı pamuk toplayarak mı kazandın?" diye sordu.

"Evet efendim."

"Boya aldığını baban biliyor mu peki?"

"Henüz bilmiyor."

"Ne boyuyorsunuz sizin orda böyle?"

"Evimizi."

"Neden yapıyorsunuz bunu?"

"Çünkü daha önce hiç boyanmamış."

Paramı istemeyerek aldı. "On sekiz sent de vergisi var," dedi. Ona bir dolar daha uzattım ve, "Babamın vergi borcu ne kadardı?" diye sordum.

"Otuz altı sent."

"Onu da al burdan."

"Pekâlâ." Paranın üstünü bana verdi ve kamyonu iki galon daha yükledi. Kaldırımda durdum ve sanki birisi gelip çalacakmış gibi boyalarımızı gözetlemeye başladım.

Biraz sonra postacı Bay Lynch Thornton'un, Pop and Pearl mağazasının yakınındaki postane kapısını açıp içeriye girdiğini gördüm. Ona doğru yürüdüm ama gözlerimi de boyalardan ayıramıyordum. Bay Thornton genellikle huysuz bir adamdı ve pek çok insan da onun, içki sorunu olan bir kadınla evlendiği için böyle olduğuna inanırdı. Black Oak'ta hemen herkes içki içene kaş kaldıracak bakardı. Burası içkinin yasak olduğu bir ilçeydi. En yakın içki dükkânı Blytheville kasabasıındaydı ama bölgede iyi para kazanan kaçak içki satıcıları da vardı. Bunu biliyordum çünkü bana Ricky söylemişti. Viski sevmediğinden ama arada bir bira içtiğinden söz etmişti. Alkolün kötülükleri konusunda o kadar çok vaaz dinlemişim ki Ricky'nin ruhu için endişe ediyordum. Erkeklerin gizlice içki içmesi günahı elbette ama kadınların böyle bir şey yapması büyük skandaldı.

Bay Thornton'a, Ricky'ye yazdığım uzun mektubu kimsenin haberi olmadan nasıl gönderebileceğimi sormak istiyordum. Mektup üç sayfaydı ve bu uzun çalışmamla gurur duyuyordum. Fakat mektupta Latcher bebeğinin tüm ayrıntıları da vardı ve bunu Kore'ye gönderip göndermeme konusunda hâlâ tereddüt içindeydim.

Kontuarın arkasına geçmiş, başına güneşlik vizörünü geçirerek çalışma hazırlığı yapan Bay Thornton'a, "Günaydın efendim," dedim.

Bana şöyle bir baktı ve, "Sen Chandler'ların oğlu musun?" diye sordu.

"Evet efendim."

"Senin için bir şey var," dedi. Birkaç saniye kaybolup geri döndüğünde bana iki mektup verdi. Birisi Ricky'dendi.

"Tamam mı?" dedi.

"Evet efendim. Teşekkür ederim."

"O nasılmış?"

"Sanırım iyi."

Mektupları sıkıca tutup postaneden çıktım ve kamyonumuza koştum. Diğer mektup Jonesboro'daki John Deere acentasmdan geliyordu. Ricky'den gelen mektubun zarfına baktım. Hepimiz adına postalanmıştı, üzerinde Eli Chandler ve Ailesi, Yol 4, Black Oak, Arkansas adresi vardı. Zarfın sol üst köşesinde gönderici adresi olarak, kafa karıştıran bir sürü harf ve rakamla birlikte, son satırda San Diego, Kaliforniya yazılıydı.

Ricky yaşıyor ve mektup yazıyordu; başka hiçbir şey umurumda değildi. Babam bana doğru yürüyordu. Elimde mektuplarla koşarak onun yanına gittim, kuru gıda maddeleri dükkânının kapısında oturup mektubun her satırını okuduk. Ricky'nin yine acelesi vardı ve sadece bir sayfa yazmıştı. Birliğin çok az çatışmaya katıldığını ve buna sinirlendiğini yazıyordu ama bu satırlar bizim kulağımıza müzik gibi geldi. Ayrıca her yerde ateşkesten söz edildiğini ve hatta Noel'de memlekete dönme ihtimali bile olduğunu yazmıştı.

Fakat mektubun son satırları üzücü ve korkunçtu. Arkadaşlarından biri, Teksaslı bir çocuk, bir kara mayını patlaması sonucu ölmüştü. Ricky ile aynı yaşıydı ve eğitim birliğinde beraber kalmışlardı. Ricky, ülkeye döndüğünde arkadaşının annesini ziyaret etmek için Fort Worth'a gitmeyi düşünüyordu.

Babam mektubu katlayıp tulumunun cebine koydu. Kamyona bindik ve kasabadan ayrıldık.

Noel'de gelecekti. Bundan daha güzel bir Noel armağanı düşünemezdim.

MEŞENİN ALTINA park ettik ve babam boya kutularını almak için arka tarafa gitti. Birden durdu, kutuları saydı, sonra bana baktı.

"Nasıl altı galon oldu bu boyalar?"

"İkisini ben satın aldım," dedim. "Vergiyi de ödedim."

Bir an ne diyeceğini bilemiyormuş gibi düşündü. Sonunda, "Pamuk toplama parandan mı harcadın yani?" diye sordu.

"Evet efendim."

"Keşke yapmasaydın bunu."

"Yardım etmek istiyorum."

Durdu, bir süre alnını kaşıyıp meseleyi düşündü ve sonra, "Pe-kâlâ, sanırım zararı yok bunun," dedi.

Boya kutularını arka verandaya taşıdık ve sonra babam arka tar-lalara gidip Pappy ve Meksikalılara bakmaya karar verdi. Eğer pa-muk toplama imkânı varsa o da orada kalacaktı. Ben evin batı cep-hesini boyama izni almıştım. Yalnız çalışmak istiyordum. Önüm-deki muazzam işin ağırlığı altında ezilmiş gibi görünmek istiyor-dum, böylece Meksikalılar pamuktan döndüğünde bana acıyacak-lardı.

Öğle vakti çamur içinde ve yorgun döndüler, pek az bir pamuk toplanmıştı. Pappy'nin büyükanneme, "Pamuklar çok ıslak," dedi-ğini duydum. Fırında bamya ve çörek yedik ve ben yine işime dön-düm.

Bir gözüm ambardaydı ama uzun süre ufukta hiçbir destek be-lirtisi görmeden çalıştım. Adamlar orada ne yapıyordu acaba? Öğle yemeği bitmiş, arta kalan tortillalar çoktan ortadan kaldırılmıştı. Hiç kuşkusuz siestaları da bitmişti, öğle uykuları kısaydı. Evin bo-ya işinin yarım kaldığını biliyorlardı. O halde neden bana yardıma gelmiyorlardı acaba?

Batıda gökyüzü kararıdı ama Pappy ve büyükannem arka veran-daya çıkıncaya kadar fark etmedim bunu. Pappy, "Yağmur yağabi-lir Luke," dedi. "Boya işini bıraksan iyi olur."

Fırçamı temizledim ve boya kutusunu, sanki fırtınadan zarar görebilirmiş gibi, arka verandada bir sıranın altına gizledim. Sıra-nın üstüne oturdum, büyükannem bir ucuna, Pappy de diğerine ilişti ve hep beraber, güneybatıdan gelen ve hafifçe duyulan gökgü-rültülerini dinlemeye başladık. Yine yağmur geliyordu.

33

ERTESİ SABAH geç bir kahvaltıdan sonra yeni alışkanlığımızı tekrarladık. Evimizle ambar arasında, sular içinde kalmış otların üzerinden yürüdük, pamuk tarlasının kenarında durduk ve yine su gördük, gece yağın yağmurun toplanmış olan suyu değildi bu, yine dereden gelen o koyu sel sularıydı bu gördüğümüz. Derinliği yedi-sekiz santimi bulmuştu ve tarladan taşıp ambara, alet odasına, tavuk kümeslerine ve sonunda da evimize kadar yavaş yavaş ilerlemeye hazır gibiydi.

Pamuk saplan, dün gece çiftliğimizi kuşatmış olan fırtınada sert rüzgârın etkisiyle doğuya doğru yatmış, bir daha düzelmemek üzere eğilmişti. Pamuk başları suyun ağırlığı altında çökmüş, sarkmıştı.

"Evimizi de sular basacak mı Pappy?" diye sordum.

Başını iki yana salladı ve kolunu omuzuma sardı. "Hayır Luke, sel asla eve kadar gelmez. Birkaç kez yaklaştı ama, bizim ev şu anda durduğumuz yerden en aşağı bir metre kadar yüksektedir. Ev için sakın endişe etme."

Babam, "Bir keresinde ambara kadar girdi sular," dedi. "Luke'un doğumundan bir yıl sonraydı, değil mi?" Büyükanem, "Kırk altı yılıydı," dedi. Tarihleri asla unutmazdı. "Ama o sel felaketi Mayıs ayında geldi," diye ekledi. "Tohum attıktan iki hafta sonraydı."

Sabahleyin hava serin, rüzgârlıydı ve gökyüzünde yüksek, ince bulutlar vardı, yağmur ihtimali zayıf gibi görünüyordu. Aslında boya işi için mükemmel bir gündü elbette, ama birkaç yardımcı bulursam her şey daha iyi olacaktı. Meksikalılar biraz yakına sokuldu ama onlarla konuşabileceğim mesafeye girmediler.

Bir süre sonra, belki de birkaç saat sonra gidebilirlerdi. Onları kooperatife götürecek ve arazisi bizim tarlalara kıyasla biraz daha kuru kalmış olan bir çiftçinin alıp götürmesini bekleyecektik. Büyüklelerin bunu güneş doğmadan önce kahve içerken konuştuklarını duymuş ve paniğe kapılır gibi olmuşum. Dokuz Meksikalı evimizin batı cephesini bir günden az bir zamanda boyayabilirdi. Bense bu işi ancak bir ayda bitirebilirdim. Utangaç olmanın sırası değildi.

Geriye dönerken Meksikalılara doğru gittim ve gruba, "*Buenos dias,*" dedim. "*Como esta?*"

Dokuzu da bir şeyler söyleyip bana cevap verdi. Boş geçen bir başka günden sonra yine ambara dönüyorlardı. Bir süre onlarla beraber yürüdüm ve sesimin bizimkiler tarafından duyulamayacağı bir yere kadar gittim. Sonra, "Biraz daha boyamak ister misiniz?" diye sordum.

Miguel söylediğimi onlara hızla tercüme etti ve hepsi gülümser gibi oldu.

On dakika sonra altı kutu boyadan üçü açılmış ve evimizin batı cephesi boyacılığa soyunan Meksikalılarla dolmuştu. Adamlar üç fırçayı paylaşmak için âdeta kavga ediyordu. İçlerinden birkaçı bir iskele kurmaya başladı. Ben onlara şurası burası diye talimat vermeye çalışıyordum ama hiçbir beni dinlemiyor gibiydi. Miguel ve Roberto onlara kendi talimat ve fikirlerini İspanyolca olarak veriyordu. Fakat her iki dilde verilen talimatlar da aynı şekilde, pek umursanmıyordu.

Annem ve büyükannem kahvaltı bulaşıklarını yıkarken mutfağın penceresinden bize baktılar. Pappy traktörle uğraşmak için alet odasına gitti. Babam uzun bir yürüyüşe çıkmıştı, herhalde ürün hasarını inceliyor ve bundan sonra ne yapacağını düşünüyordu.

Boyama işinde herkes aceleci davranıyor gibiydi. Meksikalılar birbirlerine takılıp dalga geçiyor, gülüşüyor, ama iki gün öncekine kıyasla iki kat daha hızlı çalışıyorlardı. Bir saniyeyi bile boş geçiriyorlardı. Fırçalar yaklaşık her yarım saatte bir el değiştiriyordu. Destek kuvvetleri hazır bekliyordu. Öğle vakti geldiğinde ön verandanın yarısını bitirmişlerdi. Evimiz o kadar büyük değildi zaten.

Kendimi geriye çekip, işlerine karışmadığım için mutluydum.

Meksikalılar öyle hızlı çalışıyordu ki, elime bir fırça alıp onların hızını kesmeyi uygun bulmuyordum. Ayrıca bu bedava işgücü de geçiciydi. Bir süre sonra işi bitirmek için tamamen yalnız kalacağım saat yaklaşmaktaydı.

Annem buzlu çay ve kurabiyeler getirdi ama boyama işi durmadı. İlk önce ağacın altında oturanlar benimle beraber yiyip içti, sonra onlardan üçü boyacılarla yer değiştirdi.

Annem, "Yeteri kadar boyan var mı?" diye fısıldadı.

"Hayır efendim."

Annem mutfağa döndü.

Öğle yemeğinden önce evin batı cephesi bitmişti, kalın, iki kat boya, arada bir görünen güneş ışıkları altında parılıyordu. Bir galon boya kalmıştı. Miguel'i alıp doğu cephesine, bir ay önce Trot'un başladığı yere götürdüm ve erişemediğim, boyasız kalmış olan şeriti işaret ettim. Miguel arkadaşlarına bağırıp bir şeyler söyledi ve boyacı ekibi evin diğer cephesine yöneldi.

Yeni bir yöntem kullandılar. İskele kurmak yerine, diğerlerinden biraz daha ufak tefek olan iki kişi, Pepe ve Luis, ikisi de iriyarı olan Pablo ve Roberto'nun omuzlarına çıkıp çatı hattının hemen altından boyamaya başladılar. Bunu gören diğerleri, elbette hemen bir şeyler söylemeye, onlarla dalga geçmeye başladılar.

Boya bittiğinde yemek zamanı gelmişti. Hepsinin elini sıktım ve çok çok teşekkür ettim onlara. Ambara giderken gülüyor ve konuşuyorlardı. Öğle vaktiydi, güneş parılıyor ve ısı yükseliyordu. Meksikalıların arkasından bakarken gözlerimi ambarın yan tarafındaki tarlaya çevirdim. Sel suları görünüyordu. Güneş parıldarken suların ilerlemesi bana garip geliyordu.

Döndüm ve yapılan işe baktım. Evimizin arkası ve iki yan cephesi hemen hemen yeni gibi görünüyordu. Sadece ön cephe boyanmamıştı ama ben de artık bu işi öğrenmiş sayılırdım, boyayı Meksikalılar olmadan da bitirebileceğimi biliyordum.

O sırada annem dışarıya çıktı ve, "Yemek zamanı, Luke," dedi. Yapılan işi hayranlıkla seyredirken bir an tereddüt ettim, annem bunu görünce yanıma geldi ve ikimiz beraber eve baktık. "Harika bir iş, Luke," dedi.

"Teşekkür ederim."

"Ne kadar boya kaldı?"

"Hiç kalmadı. Hepsi bitti."

"Ön tarafı boyamak için ne kadar boyaya ihtiyacın var?"

Evin ön cephesi doğu ya da batı cepheleri kadar uzun değildi ama burada da arka cephede olduğu gibi fazladan bir veranda vardı. Sanki yıllardır ev boyuyormuşum gibi, "Dört ya da beş galon yeter sanırım," dedim.

"Kendi paranı boya için harcamanı istemiyorum," dedi.

"Bu benim param. Onu istediğim gibi harcayabileceğimi söylemiştiniz ya."

"Evet ama yine de böyle bir şey için harcamamaksın."

"Umurumda değil. Yardım etmek istiyorum."

"Ya ceketin? O ne olacak peki?"

Cardinal'ler ceketimi düşünürken uykularım kaçmıştı ama şimdi önemsiz bir şeymiş gibi geliyordu bu bana. Ayrıca, cekete sahip olmak için başka bir yol da düşünüyordum. "Belki Noel Baba getirir ceketini bana."

Annem gülümsedi ve, "Olabilir. Hadi şimdi yemeğimizi yiyeelim," dedi.

Pappy hava durumu ve üründen hiç söz etmeden, verdiği yiyecekler için Tanrı'ya şükrettikten hemen sonra, babam asık bir suratla, sel sularının tarlalar arasındaki ana yoldan arkadaki tarlalara doğru ilerlemeye başladığını söyledi. Bu gelişme konusunda fazlaca bir yorum yapılmadı. Kötü haberler karşısında konuşmak istemiyorduk.

MEKSİKALILAR kamyonun etrafında toplanıp Pappy'yi beklemeye başladı. Hepsinde, altı hafta önce geldikleri gibi, içine eşyalarını koydukları birer küçük torba vardı. Hepsinin elini ayrı ayrı sıktım ve onlara veda ettim. Bu yolculuk pek hoş olmasa da, ben yine her zamanki gibi kasabaya gitmek istiyordum elbet.

Meksikalılar kamyonu binerken babam, "Luke, bahçeye git ve annene yardım et," dedi. O sırada Pappy motoru çalıştırıyordu.

"Ben de kasabaya gideceğimi sanıyordum," dedim.

Babam sert bir sesle, "Söylediğimi tekrarlatma bana," dedi.

Onların arkasından baktım, dokuz Meksikalı da evimize ve çift-

lige son bir kez bakarken üzgün bir ifadeyle el sallıyordu. Babamın söylediğine göre, Blytheville'in kuzeyinde, iki saatlik mesafede bulunan büyük bir çiftliğe gidip hava koşullarına göre, üç ya da dört hafta çalışacak, sonra da Meksika'ya döneceklerdi. Annem onların, memleketlerine ne şekilde götürüleceğini sormuş, nakliye kamyonuyla mı, yoksa otobüsle mi yolculuk yapacaklarını öğrenmek istemiş, ama meselenin üzerinde fazla durmamıştı. Bu ayrıntılara müdahale edecek gücümüz yoktu ve zaten tarlalarımızı seller basarken bunlar pek de önemli değildi.

Ama gıda maddeleri önemliydi: berbat bir hasattan sonra gelecek uzun bir kış boyunca, hemen hemen yiyeceğimiz her şey bahçeden gelecekti. Bu doğaldı, çünkü sadece un, şeker ve kahve alacak kadar paramız olacaktı. İyi bir hasat, yastık altına atılacak ve bazen Coca Cola, dondurma, tuzlanmış etler ve beyaz ekmek gibi lüks şeyler için harcanabilmek üzere tasarruf edilmiş fazladan birkaç dolar anlamına geliyordu. Kötü hasat ise, yiyeceğimizi yetiştirmediğimiz takdirde aç kalmamız demektir.

Sonbaharda, hardal bitkisi, şalgam ve bezelye gibi, Mayıs ve Haziran'da ekilip geç yetişen sebzeler toplardık. Bu mevsime birkaç domates de kalırdı.

Kış mevsimi dışında bahçe her mevsimde değişir, sadece kışın dinlenir ve gelecek aylar için kendini takviye ederdi.

Büyükannem mutfakta kabuklu mor bezelyeler kaynatıyor ve onları büyük bir hızla konserve yapıyordu. Annem bahçede beni bekliyordu.

"Ben kasabaya gitmek istiyordum," dedim.

"Kusura bakma Luke. Acele etmemiz gerekiyor. Daha fazla yağmur yağarsa yeşil sebzeler çürür. Ya sel suları bahçeye ulaşırsa ne yaparız?"

"Boya alacaklar mı peki?"

"Bilmiyorum."

"Ben gidip biraz daha boya alacaktım."

"Belki yarın. Şu anda kalan şalgamları topraktan çekip almamız." Eteğini dizlerine kadar çekmişti.

Annemin ayakları çıplaktı ve bileklerine kadar çamura batmıştı. Onu hiç bu kadar kirli görmemiştim. Yere çömeldim ve şalgam-

lara saldırdım. Birkaç dakika içinde baştan aşağıya çamura bulanmıştım.

İki saat süreyle sebze topladım ve sonra onları arka verandada, leğenin içinde yıkadım. Büyükannem gelip onları mutfağa götürdü ve orada pişirip çeyrek galonluk kavanozlara koydu.

Çiftlik tamamen sessizdi - ne gökgürültüsü ya da rüzgâr, ne ön bahçede Spruill'ler, ne de ambarın yanında Meksikalılar vardı. Biz Chandler'lar yine kendi başımıza kalmıştık, hayat mücadelemizi sürdürecektik, suyun üstünde kalmaya çalışacaktık. Kendi kendime, Ricky eve dönünce hayatın daha iyi olacağını tekrarlayıp duruyordum, çünkü oynayabileceğim, konuşabileceğim birisi olacaktı yanımda.

Annem verandaya bir sepet daha sebze getirdi. Yorgun ve terliydi, bir bez parçası ve bir kova su alıp temizlenmeye başladı. Kirli durmaya asla tahammül edemezdi ve bu huyunu bana da geçirmeye çalışıyordu.

"Gel, ambara gidelim," dedi. Meksikalılar geldiğinden beri, altı haftadır samanlığa gitmemiştim.

"Elbette," dedim ve o tarafa doğru yürüdük.

Süt ineğimiz Isabel'le konuştuk ve sonra merdivenden samanlığa çıktık. Annem Meksikalılara temiz bir yer vermek için çok uğraşmıştı. Kullanmaları için bütün kış onlara eski battaniye ve yastık toplamıştı. Ön verandada yıllardır kullandığımız vantilatörü almış ve samanlığa çıkarıp onların kullanımına vermişti. Babamı zorlamış ve evden ambara bir elektrik hattı çekirtmişti.

Onun sık sık, "Buralarda bazı insanlar ne düşünürse düşünsün, onlar da insan," dediğini duyardım.

Samanlık onların geldiği günkü gibi tertemiz ve derli toplu duruyordu. Yastıklar ve battaniyeler vantilatörün yanına düzenli bir biçimde yığılmıştı. Döşeme süpürülmüştü. Etrafta bir tek çöp parçası bile görülüyordu. Annem Meksikalılarla gurur duyuyordu. Kendisi onlara karşı saygılı davranmış ve onlar da bunun karşılığını ona vermişti.

Samanlık kapısını, hani şu, Hank'in Meksikalıları taş ve çamur bombardımanına tuttuğu gece Luis'in başını dışarıya çıkardığı kapıyı açtık ve eşige oturup ayaklarımızı aşağıya sarkıttık. On metre yüksekte, çiftliğin en iyi görüş mesafesine sahiptik. Batıda, ağaçla-

rın sırayla dizili olduğu yer St. Francis'ti, tam önümüzde, dümdüz ilerde ve arka tarlaların gerisinde ise Siler Deresi'nden gelen sel suları vardı.

Bazı yerlerde suyun seviyesi hemen hemen pamuk saplarının boyuna ulaşmıştı. Böyle yüksek bir yerden bakınca, ilerleyen sel sularını daha iyi görebiliyor, anlayabiliyorduk. Suların, muntazam dizili pamuk sıraları arasından ambara doğru aktığını, ana tarla yolunun üzerinden arka tarlalara sızdığını görüyorduk.

St. Francis Nehri yatağından taştıysa evimiz de tehlikede olabilirdi.

"Sanırım pamuk toplama işi bitti," dedim.

Annem de üzgün bir ifadeyle, "Evet, öyle görünüyor," dedi.

"Neden bizim toprağımız böyle hemen su altında kalıyor?"

"Çünkü alçak bir arazi ve nehre de yakın. Burası iyi bir arazi değil, Luke, hiçbir zaman da olmayacak. Burayı terk etmemizin bir nedeni de bu işte. Burada fazla bir gelecek yok."

"Nereye gideceğiz?"

"Kuzeye. Paralı işler orada."

"Ne zamana kadar?"

"Çok uzun zaman değil. Biraz para biriktirinceye kadar kalacağız. Baban, Jimmy Dale ile birlikte Buick fabrikasında çalışacak. Orada saate üç dolar ödüyorlar. Orada daha iyi bir yaşamımız olacak, sen de orada bir okula, iyi bir okula gideceksin."

"Yeni bir okula gitmek istemiyorum."

"Eğlenceli olacak Luke. Kuzeyde büyük, güzel okullar var."

Bana eğlenceli bir şey gibi gelmiyordu bu. Benim arkadaşlarım Black Oak'taydı. Kuzeyde ise Jimmy Dale ve Stacy'den başka kimseyi tanımıyordum. Annem, sanki kendimi daha iyi hissetmemi sağlayacakmış gibi, elini dizime koydu ve okşadı.

"Değişiklikler daima zordur Luke, fakat heyecan verici de olabilir. Bunu bir macera olarak düşün. Cardinal'ler takımında beyzbol oynamak istiyorsun, değil mi?"

"Evet efendim."

"Pekâlâ öyleyse, bunun için evden ayrılıp kuzeye gitmek, yeni bir evde yaşamak, yeni arkadaşlar edinmek, yeni bir kiliseye gitmek zorundasın. Eğlenceli olacak, değil mi?"

"Sanırım."

Aşağıya sarkıttığımız çıplak ayaklarımızı hafif hafif sallıyorduk. Güneş bir bulutun arkasındaydı ve yüzümüzde bir esinti hissettik. Arazimizin kenarındaki ağaçların rengi sarıya, kızıla dönüşüyor, yapraklar dökülüyordu.

Annem, aklı şimdiden kuzeydeymiş gibi, hafif bir sesle, "Burada kalamayız Luke," dedi.

"Geriye döndüğümüz zaman ne yapacağız peki?"

"Çiftçilik yapmayacağız. Memphis ya da Little Rock'ta bir iş bulup kendimize telefon ve televizyonlu bir ev satın alacağız. Evin önündeki araba yolunda güzel bir arabamız olacak ve sen de gerçek forma giyip bir takımda beyzbol oynayacaksın. Kulağa nasıl geliyor bu?"

"Oldukça iyi geliyor."

"İstedığımız zaman gelip Pappy, büyükanne ve Ricky'yi ziyaret edebiliriz. Yeni bir yaşantımız olacak Luke, bundan çok daha iyi bir yaşantımız olacak." Bunu söylerken başıyla tarlaları, suların altında kalıp harap olan pamukları gösterdi.

Memphis'teki kuzenlerimi, babamın kız kardeşlerinin çocuklarını düşündüm. Onlar Black Oak'a nadiren, sadece cenaze törenleri ve belki Şükran Günü için gelirdi ama benim işime geliyordu bu, çünkü onlar güzel giyinen, iyi konuşan şehir çocuklarıydı. Aslında onları pek sevmezdim ama kıskanırdım da. Kaba ya da züppe değillerdi, sadece huzurumu kaçırarak kadar farklı insanlardı. Onları tanıdıktan sonra, eğer Memphis ya da Little Rock'ta yaşarsam hiçbir zaman başkalarından üstünmüşüm gibi davranmayacağıma karar vermiştim.

Annem, "Sana bir sır vereceğim Luke," dedi.

Yine mi sır, diye düşündüm. Karmakarışık kafam bir tane daha sır tutamazdı. "Nedir o?"

"Bir bebeğimiz olacak," dedi ve bana bakıp gülümsedi.

Dayanamadım ve ben de gülümsedim. Tek çocuk olmak hoşuma gidiyordu ama, aslında birlikte oynayabileceğim birini istiyordum.

"Öyle mi?"

"Evet. Gelecek yaz."

"Bir oğlan olabilir mi?"

"Denerim ama söz veremem."

"Eğer mutlaka çocuk doğuracaksan, küçük bir erkek kardeş isterim."

"Heyecanlandın mı?"

"Evet efendim. Babam biliyor mu bunu?"

"Oh, evet, işin içinde o da var."

"O da mutlu mu?"

"Hem de çok."

"Bu iyi işte." Bu haberi hazmetmem biraz zaman aldı ama bunun güzel bir şey olduğunu hemen anlamıştım. Tüm arkadaşlarının erkek ya da kız kardeşleri vardı.

Birden aklıma bir şey geldi, kafamdan söküp atamayacağım bir şeydi bu. Madem ki söz bebeklerden açılmıştı, ben de sırlarımdan birini açıklayabilirdim. Şimdi zararsız bir sır gibi görünüyordu bu bana, ayrıca eskimişti de. Tally ile birlikte Latcher'ların evine gizlice yaklaşmamızdan sonra öyle çok şey olmuştu ki bu olay şimdi bana komik görünüyordu.

Biraz savunmada kalır gibi yaparak, "Bebeklerin nasıl doğduğunu biliyorum," dedim.

"Oh, öyle mi?"

"Evet efendim."

"Nasıl yani?"

"Sen de sır tutabilir misin?"

"Elbette tutarım."

Başımı derde sokacak bölümlerin suçunu Tally'nin üzerine atarak hikâyeyi anlatmaya başladım. Olayı o planlamıştı. Onunla beraber gitmem için yalvarmıştı bana. Beni zorlamıştı. Şunu ya da bunu yapmıştı. Annem hikâyenin nereye doğru gittiğini anlayınca gözlerini sağa sola çevirmeye başladı ve birkaç kez, "Luke, bunu yapmadın!" dedi.

Annemin ilgisini çekmiştim. Hikâyenin orasını burasını biraz süsledim, hareketlendirip heyecan katmak için bir şeyler yaptım ama genelde gerçeğe sadık kaldım. Annem şaşkına dönmüştü.

İnanamıyormuş gibi, "Beni pencereden gördün mü?" diye sordu.

"Evet efendim. Büyükannemi ve Bayan Latcher'ı da gördüm."

"Libby'yi gördün mü peki?"

"Hayır efendim, ama hiç kuşkusuz sesini çok iyi duyduk. Bu iş her zaman böyle can yakar mı?"

"Şey, her zaman bu kadar olmaz. Devam et bakalım."

Hiçbir ayrıntıyı atlamadım. Arkamızdan farlar gelirken Tally ile birlikte çiftliğe koşuşumuzu anlatırken annem dirseğimi öyle sert yakaladı ki kolum kırılacak sandım. "Hiç aklımıza gelmedi!" dedi.

"Elbette gelmezdi. Sizden önce eve güçlükle vardım. Pappy hâlâ horluyordu ve yanıma gelip de beni kan ter ve pislik içinde göreceksiniz diye korkudan ölecektim nerdeyse."

"Çok yorgunduk."

"İyi ki yorgundunuz. İki saat kadar uyudum ve sonra Pappy gelip beni uyandırdı, tarlaya gideceğimizi söyledi. Hayatımda hiç bu kadar uykusuz kalmamıştım."

"Luke, bunu yaptığına inanamıyorum." Beni azarlamak istiyordu ama hikâyeye iyice kaptırmıştı kendini.

"Eğlenceliydi."

"Bunu yapmamalıydın."

"Bana Tally yaptırdı bunu."

"Tally'yi suçlama şimdi."

"O olmasaydı böyle bir şey yapamazdım."

"İkinizin böyle bir şey yaptığına inanamıyorum," dedi, ama hikâyenin etkisinde kaldığını söyleyebilirdim. Güldü ve başını şaşkın bir ifadeyle iki yana salladı. "Onunla böyle geceleri kaç kez dolaştın ortalıklarda?"

"Sanırım bir tek o gece."

"Tally'den hoşlanıyordun, değil mi?"

"Evet efendim. Benim arkadaşımdı o."

"Umarım mutludur."

"Ben de umarım."

Onu özleyordum ama bunu bir türlü kendime itiraf edemiyordum. "Anne, Tally'yi kuzeyde görebilir miyiz dersin?"

Annem gülümsedi ve, "Hayır, sanmıyorum," dedi. "Oralardaki büyük şehirlerde -St. Louis, Chicago, Cleveland, Cincinnati- milyonlarca insan yaşar. Onu bir daha asla göremeyeceğiz."

Cardinal'leri, Cııb'lan, Red'leri düşündüm. Stan Musial'm Sportsman Park stadında otuz bin taraftar önünde yaptığı sayı koşuları geldi aklıma. Madem ki bu takımların hepsi kuzeydeydi benim de oraya gitmem gerekiyordu zaten. Buradan birkaç yıl önce ayrılısam ne olurdu ki?

"Sanırım gideceğim," dedim.

Annem tekrar, "Çok eğlenceli olacak Luke," dedi.

PAPPY VE BABAM kasabadan döndüklerinde sanki dayak yemiş gibi görünüyordlardı. Sanırım kendilerini iyi hissetmiyorlardı. İşçileri gitmiş, pamukları ıslanmıştı. Güneş çıksa ve sel suları çekilse bile tarlada çalışacak yeterli destekleri yoktu. Pamukların kuruyacağından da emin değillerdi. Şu ana kadar güneş kendini göstermemişti ve sular hâlâ yükseliyordu.

Pappy eve girdikten sonra babam iki galon boyayı indirdi ve ön verandaya getirip koydu. Onun her hareketini gözetliyordum ama bunu yaparken tek kelime etmedi. İşini bitirince ambara gitti.

İki galon, evin ön cephesini boyamazdı. Buna sinirlenmiştim ama daha sonra, babamın neden daha çok boya almadığını anladım. Yeterince parası yoktu. Pappy ile birlikte Meksikalıların parasını ödemiş ve hiç parası kalmamıştı.

Birden çok üzüldüm, çünkü Trot gittikten sonra bu boyama işini ben canlı tutmuştum. Bu işi devam ettirmiş ve bunu yaparak babamı, cebinde kalan biraz parayı da harcamaya zorlamıştım.

Yan yana duran iki boya kutusuna baktım ve gözlerim doldu. Ne kadar parasız olduğumuzu idrak edememiştim.

Babam altı ay boyunca her şeyini, tüm enerjisini toprağa vermiş, ama karşılığında hiçbir şey alamamıştı. Yağmurlar başlayınca ben de, her nedense, evin boyanması gerektiğine karar vermiştim.

Niyetim iyiydi, diye düşündüm. O halde neden kendimi bu kadar berbat hissediyordum?

Fırçamı aldım, bir kutuyu açtım ve işimin son aşamasına geçtim. Sağ elimle fırçayı yavaş yavaş duvara sürerken, sol elimle de gözlerimdeki yaşları siliyordum.

34

GELECEK İLK DON OLAYI bahçemizde kalan sebzeleri öldürecekti. Genellikle Ekim ayının ortalarında don olurdu, ama babamın İncil gibi sadakatle okuduğu takvim tahminlerine bakılırsa, don olayının beklendiği tarihler iki kez gelip geçmişti. Fakat babam hiç yılmadan, sabahın ilk kahvesini yudumlarken yine takvim yapraklarını çevirip hava tahminlerini okuyordu. Bu ona, endişelenmesini gerektirecek birçok fırsat yaratıyordu.

Pamuk toplayamadığımız için tüm dikkatimizi bahçeye vermiştik. Kahvaltıdan sonra beşimiz de beraberce bahçeye gittik. Annem don olayının hemen o gece meydana geleceğini, o gece olmazsa ertesi gece mutlaka olacağını söylüyordu. Bu iş böylece sürüp gitti.

Saplardan bürölce toplayıp berbat bir saat geçirdim. Bahçe işinden benden de fazla nefret eden Pappy biraz ilerde taze fasulye topluyor ve bunun için büyük gayret sarf ediyordu. Büyükannem, son domateslerin toplanmasında anneme yardım ediyordu. Babam, annemin gözetimi altında sepetleri getirip götürüyordu. Benim yanımdan geçerken, "Ben gidip evi boyamak istiyorum," dedim.

"Annene sor," dedi.

Anneme sordum ve o da, bir sepet daha bürölce topladıktan sonra gidebileceğimi söyledi. Bahçede şimdiye kadar görülmemiş bir hasat sürüyordu. Öğleye kadar, etrafta koparılmadık bir tek sebze kalmayacaktı.

Kısa bir süre sonra yine yalnız başıma kalıp boyacılığa başla-

dım. Yol greyderi sürmeyi açık ve net bir biçimde istisna tutarsak, tüm diğerlerine yeğlediğim bir işti bu. İkisi arasında bir fark vardı elbette, şu halimle aslında bir yol greyderi süremezdim ve bu işi yapabilmem için yılların geçmesi gerekti. Fakat boyacılığı hiç kuşkusuz yapabiliyordum. Meksikalıları seyrettikten sonra daha da çok şey öğrenmiş ve tekniğimi geliştirmiştim. Boyayı mümkün olduğunca ince kullanıyor, iki galonla daha çok yer boyayabilmek için elimden geleni yapıyordum.

Öğleye doğru bir kutu boya bitmişti. Annemle büyükannem şimdi mutfakta, sebzeleri yıkayıp konserve yapıyordu.

Arka tarafımdan gelen adamın sesini duymadım. Ama geldiğini bana belli etmek için hafifçe öksürünce birden irkilip döndüm ve elimdeki fırçayı düşürdüm.

Gelen adam Bay Latcher'dı, belden aşağısı sıırılsıklam ve çamur içindeydi. Ayakları çıplaktı ve gömleği yırtılmıştı. Evinden buraya kadar yürüdüğü belliydi.

"Bay Chandler nerede?" diye sordu.

Hangi Bay Chandler'ı aradığını bilemiyordum. Düşen fırçamı alıp evin doğu cephesine doğru koştum. Babama seslendim ve o da bitkilerin arasından başını uzatıp baktı. Yanımda Bay Latcher'ı görünce hemen doğrulup ayağa kalktı ve koşar adım bize doğru gelirken, "Ne oluyor?" diye sordu.

Sesleri duyan büyükannem birden ön verandada göründü, annem de tam arkasındaydı. Bay Latcher'ın halini görünce çok kötü bir şeyler olduğunu anlamıştık.

Adam babamın gözlerine bile bakmaya çekinerek, "Evi su bas-tı," dedi. "Oradan çıkmak zorundayız."

Babam önce bana, sonra da verandada duran iki kadına baktı. Onlar hemen telaşlanmıştı bile.

Bay Latcher, "Bize yardım edebilir misiniz?" dedi. "Gidecek hiçbir yerimiz yok."

Adam nerdeyse ağlayacaktı ve ben de gözlerimin dolduğunu hissediyordum.

Büyükannem hemen duruma el koydu ve, "Elbette yardım edeceğiz," dedi. O andan itibaren babam, annesi ne derse onu yapacaktı. Elbette geriye kalan bizler de.

Büyükannem bana, gidip Pappy'yi bulmamı söyledi. Pappy alet odasında, bir şeyler yapmış olmak için eski bir traktör aküsüyle uğraşıyordu. Birkaç dakika sonra herkes, bir plan geliştirmek için kamyonun yanında toplandı.

Pappy, "Eve kadar kamyonla gidebilir miyiz?" diye sordu.

Bay Latcher, "Hayır efendim," dedi. "Bizim yolda sular belimi-ze kadar yükseldi. Verandaya kadar çıktı ve evin içinde on beş santim su var."

Tüm o kalabalık Latcher çocuklarını içi on beş santim sel sularıyla dolu bir evin içinde düşünemiyordum.

Büyükannem kendini tutamayıp, "Libby ile bebek nasıl?" diye sordu.

"Libby iyi. Bebek hasta."

Babam, "Bize bir tekne lazım," dedi. "Jeter'in, Cockleburrr Slough'da bir teknesi vardı."

Pappy, "Onu kullanmamıza ses çıkarmayacaktır," dedi.

Erkekler birkaç dakika konuşup kurtarmanın nasıl olacağını tartıştılar - tekneye kadar nasıl gidilecek, kamyon yolda nereye kadar gidebilir ve kaç sefer yapmak gerekecek gibi konularda fikir yürütüldü. Fakat kimsenin sözünü etmediği bir konu vardı; Latcher'lar evden çıkarılıp kurtarıldıktan sonra nereye gidecekti?

Büyükannem yine kontrolü eline aldı. Bay Latcher'a, "Siz burada kalabilirsiniz," dedi. "Bizim samanlık temiz - Meksikalılar gitti. Sıcak yatağınız ve bol yiyeceğiniz olur burada."

Ona baktım. Pappy de ona baktı. Babam şöyle bir baktı ve sonra gözlerini ayaklarına indirdi. Bir sürü aç Latcher bizim ambarda yaşayacaktı! Gece vakti durmadan ağlayacak bir bebek olacaktı orada. Yiyeceklerimiz onlara verilecekti. Bunları düşününce dehşet içinde kaldım ve önceden bizimle konuşup tartışmadan böyle bir teklifte bulunan büyükanneme çok kızdım.

Sonra Bay Latcher'a baktım. Dudakları titriyordu, gözleri dolu dolu olmuştu. Eski hasır şapkasını iki eliyle kavrayıp karnının üstünde tutmuştu, öyle utanıyordu ki gözlerini yerden kaldıramıyordu. Hayatımda bu kadar zavallı, böyle kirli, çamur içinde ya da böylesine mahvolmuş bir adam görmemişim şimdiye kadar.

Anneme baktım. Onun da gözleri dolmuştu. Gözlerimi baba-

ma çevirdim. Onu ağlarken hiç görmemiştim ve şimdi de böyle bir şey yapmayacaktı elbet, ama Bay Latcher'in çektiği acının etkisinde kaldığı, çok üzüldüğü belliydi. Katı kalbim o anda yumuşayıverdi.

Büyükannem otoriter bir sesle, "Hadi bakalım harekete geçelim," dedi. "Biz ambara gidip orayı hazırlayalım."

Hepimiz o anda canlandık, erkekler kamyonla binerken kadınlar da ambarın yolunu tuttu. Büyükannem yanımdan ayrılmadan önce Pappy'nin dirseğine yapıştı ve ona, "Önce Libby ve bebeği getir buraya," diye fısıldadı. Bu bir emirdi ve Pappy başını salladı.

Bay Latcher'la beraber kamyonun arkasına atladım, adam sıka bacaklarının üstüne çömeldi ve bana hiçbir şey söylemedi. Köprüde durduk, babam indi ve nehrin kenarında yürümeye başladı. Bay Jeter'in, Cocklebur Slough'daki teknesini bulacak ve akıntı aşağıya, köprüde bekleyeceğimiz yere getirecekti. Biz köprüden diğer tarafa geçtik, Latcher'ların yoluna döndük ama otuz metre kadar gittikten sonra bir bataklıkla karşılaştık. Önümüzde sudan başka bir şey görünmüyordu.

Bay Latcher, "Geldiğinizi onlara söyleyeyim," dedi ve önce çamurlara, sonra da sulara daldı. Çok geçmeden dizlerine kadar suya batmıştı. Uzaklaşırken omuzunun üzerinden, "Yılanlara dikkat edin!" diye seslendi. "Her tarafıylan dolu." Her iki yanda da sellerin bastığı tarlalar vardı ve bir gölün ortasında yürüyordu.

Gözden kayboluncaya kadar onun arkasından baktık, sonra nehre geri dönüp babamı beklemeye başladık.

KÖPRÜ YAKININDA bir kütüğün üzerine oturduk, sular altımızda hızla akıyordu. Konuşacak fazla bir şeyimiz olmadığından, Pappy'ye bir hikâye anlatmanın zamanı geldiğini düşündüm. Ama önce, sır saklaması için yemin ettirdim ona.

Hikâyeye, olayın başladığı yerden, gece geç vakit ön bahçemizdeki seslerden girdim. Spruill'ler tartışıyor, Hank gitmeye hazırlanıyordu. Karanlıkta onu izlemeye başladım ama neler olduğunu bile anlamadan, sadece Hank'i değil, aynı zamanda Kovboyu da izlediğimi fark etmiştim. Köprünün ortasını gösterip, "Tam orada kavga ettiler," dedim.

Pappy'nin aklı artık sellerde, çiftçilikte ve hatta Latcher'ların kurtarılmasında değildi. Gözlerini yüzüme dikmiş, her kelimeye inanıyor ama şaşkınlığını da gizleyemiyordu. Kavgayı ona tüm ayrıntılarıyla anlattım ve tekrar işaret ettim. "Hank şuradan nehrin tam ortasına düştü. Bir daha da görünmedi."

Pappy homurdandı ama konuşmadı. Ben onun önünde ayağa kalkmış, sinirli bir tavırla hızlı hızlı konuşuyordum. Daha sonra, evimizin yakınlarında Kovboyla karşılaştığımı anlatınca Pappy hafif sesle küfretti. "Bana bunları o zaman anlatmalıydın," dedi.

"Bunu yapamazdım. Çok korkuyordum."

Ayağa kalktı ve kütüğün etrafında birkaç kez döndü. Kendi kendine konuşarak, "Onların oğlunu öldürdü ve kızlarım çaldı," dedi. "Aman Tanrım!"

"Ne yapacağız Pappy?"

"Bırak da düşüneyim biraz."

"Hank bir yerlerde suyun üstüne çıkar mı dersin?"

"Hayır. Meksikalı onun karnını deşmiş. Cesedi doğruca dibine, belki de dipteki o korkunç yayın balıkları tarafından yenmiştir. Bulunacak bir şey kaldığını sanmam."

Korkunç bir şeydi bu ama yine de bunu duyunca rahatlamıştım. Hank'i bir daha asla görmek istemiyordum. Köprüyü her geçişte onu hatırlıyordum. Onun, nehrin dibinden fırlayıp ödemü koparan şişmiş cesedi rüyalarımın girmişti.

"Yanlıştır bir şey yaptım mı?" diye sordum.

"Hayır."

"Bunu başkalarına söyleyecek misin?"

"Hayır, sanmıyorum. Şimdilik gizleyelim bunu. Bu konuyu sonra konuşuruz."

Kütüğün üzerine tekrar oturduk ve sulara baktık. Pappy derin düşüncelere dalmıştı. Ben de, Hank'in ölümünü büyüklerimden birine anlattığım için artık daha iyi hissetmem gerektiği konusunda kendi kendimi iknaya çalışıyordum.

Bir süre sonra Pappy, "Hank sonunda belasını buldu," dedi. "Kimseye bu konuyla ilgili bir şey söylemeyeceğiz. Tek tanık sensin ve bunun için endişe etmene gerek yok. Bu bizim sırrımız olacak ve onu ölünceye kadar saklayacağız."

"Ya Bay ve Bayan Spruill?"

"Bilmedikleri bir şey onlara acı vermez."

"Büyükanneme söyleyecek misin?"

"Hayır. Hiç kimseye söylemeyeceğiz. Sadece sen ve ben bileceğiz bunu."

Bu ortaklığa güvenebilirdim. Kendimi gerçekten de daha iyi hissediyordum şimdi. Sırrımı, hiç kuşkusuz sonuna kadar saklayabilecek bir dostla paylaşmıştım. Ve Hank'le Kovboy'u ebediyen unutmaya karar vermiştik.

BABAM SONUNDA, Bay Jeter'in dibi düz nehir teknesi içinde geldi. Kıştan takma motoru yoktu ama kuvvetli akıntılar zaten onu sürükleyip götürüyordu. Babam küreklerden birini dümen olarak kullanıp, köprünün altına, tam bizim altımızda kıyıya yanaştı. Babam ve Pappy tekneyi nehirden çıkarıp kenardan aşırarak kamyonla taşıdılar. Kamyonla Latcher'ların yoluna kadar gittik, orada tekneyi indirdik ve sel sularının kenarına kadar ittik. Sonra üçümüz de içine atladık, ayaklarımız çamur içindeydi. Büyükler küreklere asıldı ve yerden altmış santim kadar yukarda, daracık yolda gitmeye başladık, etrafımız harap olmuş pamuklarla doluydu.

Tekne içinde ilerledikçe suyun derinliği artıyordu. Rüzgâr sertleşti ve bizi pamukların arasına doğru itmeye başladı. Pappy ve babam gökyüzüne baktı ve ikisi de başlarını sağa sola salladı.

Tekne, evlerini çevrelemiş olan gölün sularını yararak yaklaşıncan, Latcher ailesinin tüm bireyleri ön verandaya toplanmış, her hareketimizi izleyerek korku içinde bekleyiyordu. Ön merdiven sular altında kalmıştı. Verandada da en azından otuz santim yüksekliğinde su vardı. Tekneyi evin ön tarafına çevirdik ve Bay Latcher onu tutup çekti. Göğsüne kadar suya girmişti.

Verandadaki korku ve endişe içinde olan yüzlere baktım. Üzerlerindeki elbiseler, son defa buraya geldiğimde gördüğümünden de daha berbat haldeydi. İyice sıskalaşmalardı, belki de açlıktan ölmek üzereydiler. Küçüklerden birkaçının gülümsediğini gördüm ve kendimi birden önemli biriymişim gibi hissettim. O sırada Libby kalabalığın arasından çıktı, eski bir battaniyeye sardığı bebeğini kucağında tutuyordu. Aslında libby'yi daha önce hiç görme-

miştim ve bu kadar güzel olduğuna inanmadım. Hafif kahverengi saçları uzundu ve başının arkasında at kuyruğu şeklinde toplanmıştı. Gözleri açık mavi ve pırıl pırıldı. Uzun boylu ve diğerleri kadar zayıftı. Tekneye binerken Pappy ve babam onu tutup yardım ettiler. Libby, bebeğiyle birlikte yanıma oturdu ve kendimi bir anda en yeni kuzenimle yüz yüze buldum.

Tanışma faslı için garip bir zamandı ama ben yine de, "Benim adım Luke," dedim.

Bana gülümseyerek, "Ben de Libby," dedi ve yüreğimi hoplattı. Bebeği uyuyordu. Doğduğu gece pencereden gördüğümden beri pek fazla büyümemişti. Minicik, buruşuk suratlı bir şeydi ve büyük olasılıkla açtı, ama büyükannem onu bekliyordu.

Rayford Latcher tekneye bindi ve benden mümkün olduğunca uzağa oturdu. Son kez evlerinin önüne gittiğimde bana saldırıp döven üç çocuktan biriydi o. Çocukların en büyüğü ve saldırının lideri olan Percy verandada saklanıyordu. Tekneye iki çocuk daha bindirildi ve sonra da Bay Latcher atladı içeriye. Verandada bekleyen Bayan Latcher ve diğerlerine, "Birkaç dakika sonra döneriz," dedi. Verandadakiler sanki ölüme terk ediliyormuş gibi görünüyordu.

Yağmur aniden başladı ve rüzgâr yön değiştirdi. Pappy ve babam tüm güçleriyle küreklere asılıyordu ama tekne çok az ilerliyordu. Bay Latcher suya atladı ve bir saniye için tamamen kayboldu. Sonra kendini toparlayıp ayağa kalktı, göğsüne kadar suyun içindeydi. Teknenin burnunda bağlı ipi yakaladı ve bizi yoldan aşağıya doğru çekmeye başladı.

Fakat rüzgâr bizi yine pamukların arasına doğru sürüklemeye başlamıştı, bu kez babam atladı suya ve tekneyi arkadan itmeye başladı. Bay Latcher tekrar, "Yılanlara dikkat et," diyerek uyardı onu. İkisi de sıırsıklamdı.

Libby bana, "Bir yılan Percy'yi az daha ısırıyordu," dedi. "Verandada yüzüyordu." Bebeğin ıslanmaması için onun üzerine eğilmişti.

"Bebeğin adı ne?" diye sordum.

"Adı henüz konmadı."

Hayatımda böyle bir saçmalık duymamıştım. İsimsiz bir be-

bek. Baptist Kilisesi'ne bağlı olarak doğan bebeklerin çoğuna, daha dünyaya bile gelmeden iki ya da üç isim verilir.

Libby, "Ricky ne zaman dönüyor?" diye fısıldadı.

"Bilmiyorum."

"İyi miymiş peki?"

"Evet."

Ricky hakkında bir şeyler duymak için can atıyor gibiydi ve bu da beni rahatsız etti. Ama yine de, bana fısıldayan böyle güzel bir kızın yanında oturmak hiç de fena sayılmazdı. Kızın küçük kardeşleri bu maceradan pek hoşlanmışa benziyordu.

Yola yaklaştıkça su sığlaşmaya başladı ve tekne sonunda çamura oturdu. Hepimiz tekneden aşığıya atladık ve Latcher'lar bizim kamyona bindirildi. Pappy direksiyonun arkasına geçti.

Babam, "Luke, sen benim yanımda kal," dedi. Kamyon geri geri gidip dönerken, babam ve Bay Latcher tekneyi çevirdi ve biri itip diğeri çekerek yine eve doğru götürmeye başladılar. Rüzgâr yle şiddetliydi ki, onun geliş yönüne doğru eğilmek zorunda kalıyorlardı. Teknede yalnızdım, başımı ne eğmiş, ıslanmamaya çalışıyordum. Yağmur her geçen dakika biraz daha şiddetleniyor, soğuk tüfek saçmaları gibi insana vuruyordu.

Eve yaklaştığımızda, onu çeviren gln âdeta kaynaştığını gördük. Bay Latcher tekneyi tekrar çekerek eve yanaştırdı ve bağırarak karısına talimatlar vermeye başladı. Kk çocuklardan biri verandadan aşığıya doğru uzatıldı ama, rüzgâr birden şiddetlenip tekneyi itince nerdeyse suya düşüyordu. Percy bir süpürge sapı uzattı ve onu yakalayıp, teknenin verandaya yanaşmasına yardımcı oldum. Babam bir şeyler bağırıp duruyor, Bay Latcher da aynı şeyi yapıyordu. Geride kalan dört ocuk vardı ve hepsi de aynı anda tekneye binmek istiyordu. Onlara birer birer yardım ettim. Babam belki de on kez, "Dikkat et Luke!" diye bağırdı.

Çocuklar tekneye bindikten sonra Bay Latcher, içinde giyilecek şeyler olduğunu sandığım bir torbayı tekneye attı. Bunlar belki de tüm eşyaları, diye düşündüm. Torba ayaklarımın dibine düştü ve ben de onu, sanki çok değerli bir şeymiş gibi tuttum. Yanımda Latcher ailesinin çıplak ayaklı kk kızlarından biri oturuyordu -hepsi çıplak ayaklıydı zaten- ve üzerindeki gömleği de kolsuzdu,

yani çocuğun kolları da çıplaktı. Küçük kız üşüyordu ve rüzgâr sanki onu alıp götürülecekmiş gibi, korkuyla bacaklarıma sarıldı. Gözlerinde yaşlar vardı ama ona baktığımda bana, "Teşekkür ederim," dedi. Bayan Latcher tekneye atlayıp çocuklarının arasına karışırken kocasına bağırdı, çünkü kocası da ona bağıırıyordu. Tekne iyice dolduktan ve Latcher'lardan kimsenin arkada kalmadığı belli olduktan sonra döndük ve yola doğru yöneldik. Teknenin içinde olan herkes, yüzünü yağmurdan korumak için öne doğru eğilmişti.

Babam ve Bay Latcher, tekneyi rüzgâra karşı itmek için tüm güçlerini harcıyorlardı. Su bazı yerlerde sadece dizlerine kadar geliyordu ama bazen de, birkaç adım sonra göğüslerine kadar suya gömülüyor ve tekneyi götürülecek güçlerinin büyük bölümünü yitiriyorlardı. Bizleri yolun üzerinde ve pamuk tarlalarından uzakta tutabilmek için büyük mücadele veriyorlardı. Kısa yolculuğumuzun dönüş kısmı çok daha yavaş gerçekleşiyordu.

Oraya vardığımızda Pappy'yi bulamadık. İlk yolcularını boşaltıp geriye dönecek zamanı bulamamıştı. Çamurlu alana vardığımızda babam, Bay Jeter'in teknesini bir çit direğine bağladı ve, "Burda beklemek anlamsız," dedi. Çamur, rüzgâr ve yağmurla savaşıp zorlu bir yürüyüşten sonra nehrin kenarına kadar geldik. Latcher'ların çocukları köprüden çok korkuyordu ve diğer yana geçerken hiç duymadığım kadar bağıışıtlar. Hepsi de anne ve babalarına yapıştı. Bay Latcher şimdi torbayı da yüklenmişti. Köprü üzerinde St. Francis Nehri'nin yarısını aştığımızda önümüzdeki döşeme tahtalarına baktım ve Bayan Latcher'm ayaklarının da çocukları gibi çıplak olduğunu fark ettim.

Köprüyü geçip diğer tarafa vardığımızda Pappy'nin de bizi almak üzere geldiğini gördük.

BÜYÜKANNEM VE ANNEM arka verandada hazırlık yapmış bekliyordu. Latcher'ların ikinci kafilesini de karşılayıp onları verandanın, kuru giysilerin durduğu diğer ucuna götürdüler. Latcher'lar, bazıları utanarak, bazıları da buna hiç aldırmadan soyundu ve yıllardır evde saklanan kullanılmış giysileri sırtlarına geçirdiler. Kuru, sıcak giysileri giyindikten sonra mutfağa götürüldüler, orada onları

bol yiyecek bekliyordu. Büyükannem onlara sosis ve jambon hazırlamıştı. Ayrıca tepside taze ev ekmeği pişirmişti. Masanın üstündeki koca kâselerde, annemin son altı aydır bahçede yetiştirdiği sebzele-
rin hepsinden vardı.

Latcher'ların onu birden masanın çevresine yanaştı - bebek bir yerlerde uyuyordu. Genelde suskundular, ve ben, utandıkları için mi, rahatladıklarından dolayı mı, yoksa çok aç olduklarından mı konuşmuyorlardı pek anlayamadım. Yemek kâselerini elden ele geçiriyor ve arada bir de birbirlerine teşekkür ediyorlardı. Annem ve büyükannem bardaklara çay koyuyor ve telaş içinde görünüyorlardı. Onlara kapı eşiğinden baktım. Pappy ve babam ön veranda-
da kahve içiyor ve hızı kesilen rüzgârın uğultusunu dinliyorlardı.

Onlar yemeklerine devam ederken biz de oturma odasına geçtik, büyükannem oradaki şömineyi yakmıştı. Beşimiz şömine önüne oturduk ve uzun zaman mutfaktaki Latcher'ların seslerini dinledik. Alçak sesle konuşuyorlardı ama çatal bıçak sesleri duyuluyordu. Şimdi sıcak bir yerde güvendeydiler ve karınları da doyu-
yordu. İnsanlar nasıl bu kadar fakir olabiliyordu ki?

Düşündüm de, artık Latcher'ları sevmemezlik edemeyecektim. Onlar da bizim gibi insandı, sadece ortakçı olarak doğmak şanssızlığına uğramışlardı. Onlara tepeden bakmam doğru değildi. Ayrıca Libby'nin de etkisinde kalmıştım.

Daha şimdiden, benden hoşlanmasını umut etmeye başlamıştım.

Yaptığımız iyilikle tatmin olup bunun zevkini çıkarmaya çalışırken, evin bir yerinde bebek patlayıverdi. Büyükannem hemen ayağa fırladı ve odadan çıkıp gitti. Onun, mutfaka gidip, "Ben baka-
rım ona," dediğini duydum. "Siz yemeğinizi bitirin."

Bir tek Latcher'm bile masadan kıvıldadığını duymadım. Bebek doğduğu gecedeki beri ağlıyordu ve onlar buna alışmıştı.

Fakat biz Chandler'lar bebek ağlamasına alışık değildik. Bebek, yemeğin geriye kalan bölümünde durmaksızın ağladı. Annem, babam ve Pappy, Latcher'ları samanlıktaki yeni yerlerine götürdü ve büyükannem de bebeği kucağına alıp bir saat dolaştı. Libby bebeğine bakmak için onlarla beraber ambardan döndü ama bebek hâlâ ağlıyordu. Yağmur durmuştu ve bu kez onu annem alıp dışarda bi-

raz gezdirdi ama evden çıkmak da işe yaramamıştı. Hiç durmadan böyle çılgın gibi ağlamayı şimdiye kadar hiç duymamıştım.

Öğleden sonra iyice aklımız karıştı. Büyükannem bebeğe evde yaptığı ilaçlarından, hafif karışımlarından birkaçını verip denedi ama bunlar işi iyice berbat etti. Libby onu salıncaklı divanda salladı ama o da başarılı olamadı. Büyükannem onu kucağına alıp danslar ederek şarkılar mırıldandı; ağlama sesi daha da yükseldi gibi geldi bana. Annem onu alıp kucağında dolaştırdı. Pappy ve babam çoktan gitmişti. Koşup siloya saklanmak istiyordum.

Büyükannemin, "Şimdiye kadar gördüğüm en berbat karın ağrısı," dediğini duydum.

Daha sonra, Libby ön verandada yine bebeği sallarken başka bir konuşma duydum. Sözde, ben de bebekliğimde böyle korkunç karın ağrısı çekmişim. O zamanlar kasabada boyalı bir evde yaşayan ve artık hayatta olmayan anneannem bana biraz vanilyalı dondurma vermiş. Ben o zaman ağlamayı hemen kesmişim ve birkaç gün sonra da karın ağrısı geçmiş.

Daha sonraları, yine bebekliğimde, tekrar karın ağrısı çekmeye başlamışım. Büyükannem normal olarak kendi buzdolabında çarşıdan alman dondurma bulundurmazmış. Annemle babam beni kamyonla koyup kasabaya götürmüşler. Yolda ağlamayı kesmiş ve uykuya dalmışım. O zaman bana iyi gelen şeyin, kamyonun sarsıntısı olduğunu düşünmüşler.

Annem bana, gidip babamı bulmamı söyledi. Bebeği, zaten ondan kurtulmak için can atan Libby'den aldı ve çok geçmeden kamyonla gittik.

"Kasabaya mı gidiyoruz?" diye sordum.

Annem, "Evet," dedi.

Babam bebeği gösterip, "Ya bu ne olacak?" diye sordu. "Bu bebeğin sır olması gerekiyor."

Annem işin o tarafını unutmuştu. Eğer kasabada esrarengiz bir bebekle görülürsek dedikodular öyle artardı ki trafik bile dururdu.

Annem, "Orasını kasabaya varınca düşünürüz," diyerek kamyonun kapısını kapadı. "Hadi gidelim."

Babam motoru çalıştırdı ve geri vitese taktı. Ben ikisinin arasına oturdum, bebek omuzuma birkaç santim mesafedeydi. Kısa bir

sessizlikten sonra bebek tekrar ağlamaya başladı. Nehire vardığımızda o lanet veledi pencereden dışarıya fırlatacak hale gelmiştim.

Fakat köprünün üzerinde garip bir şey oldu. Bebek yavaş yavaş sustu ve sakinleşti. Ağzını ve gözlerini kapadı, uykuya dalıverdi. Annem babama baktı ve, "Gördün mü, sana söylemişim," der gibi gülümsedi.

Kasaba yolunda annemle babam fısıltıyla konuşuyordu. Verdikleri karara göre, annem bizim kilisenin yakınında kamyondan inip hızlı adımlarla Pop and Pearl'e gidecek ve dondurma alacaktı. Pearl'ün, annemin neden sadece dondurma aldığını ve Çarşamba günü öğleden sonra kasabaya gelişinin gerçek nedenini merak etmesinden korkuyorlardı. Sonunda, ne yapılırsa yapılsın, Pearl'ün merakının nasıl olsa tatmin edilemeyeceğine karar verdiler, onu merakta bırakmak ayrıca eğlenceli bir şey olacaktı. Pearl ne kadar zeki olursa olsun, dondurmanın, kamyonumuzda sakladığımız evlilik dışı bir bebek için alındığını tahmin edemezdi.

Kilisemizin yanında durduk. Etrafta bize bakan hiç kimse yoktu ve annem bebeği benim kucağıma verip, böyle bir yarattığı ne şekilde tutmam gerektiğini gösterdi. Fakat annem kamyonun kapısını kapar kapamaz bebeğin ağzı birden açıldı, gözleri parıladı ve ciğerleri öfkeyle doldu. İki kez feryat edip benim ödümü patlattı ve babam da çaresiz kalıp kamyonu sürdü, Black Oak sokaklarında amaçsız bir halde dolaşmaya başladık. Bebek bana baktı ve ağlamayı kesti.

Babama, "Sakın durma," dedim.

Çırçır fabrikasının önünden geçtik, çalışmayan makineleriyle insana üzüntü veren bir görünüşü vardı. Metodist kilisesi ve okulun arkasından dolaştık, sonra güneye dönüp caddeye çıktık. O sırada annem Pop and Pearl'den çıktı, elinde küçük bir kesekâğıdı vardı ve elbette Pearl de hemen onun arkasındaydı, bir şeyler söylüyordu. Biz oradan geçerken konuşuyorlardı. Babam sanki olağandışı bir durum yokmuş gibi onlara el salladı.

Latcher bebeğiyle yakalanmak üzere olduğumuzu biliyordum. Tüm kasabanın sırrımızı öğrenmesi için bebeğin bir çığlık atması yeterli olurdu.

Çırçır fabrikasının önünden tekrar geçtik ve kiliseye doğru dö-

nerken annemin bizi beklediğini gördük. Onu almak için dururken bebeğin gözleri yine açıldı. Alt dudağı titredi. Tekrar bağırma-ya başlamak üzereydi ki onu anneme uzattım ve, "Al şunu benden," dedim.

Annem daha kamyona binmeden ben aşağıya atladım. Bu kadar hızlı hareket etmem onları şaşırtmıştı. Babam, "Nereye gidiyorsun Luke?" diye sordu.

"Siz birkaç dakika daha dolaşın. Biraz boya almam gerekiyor."

"Bin kamyona!" dedi.

O sırada bebek ağlamaya başladı ve annem aceleyle kamyona bindi. Ben kamyonun arkasına doğru fırladım ve bütün hızımla sokağa doğru koşmaya başladım.

Arkamda bir ağlama sesi daha duydum, ama bu seferki o kadar yüksek değildi ve kamyon da aynı anda hareket etti.

Koşarak nalbur dükkânına girdim, boya tezgâhına gittim ve tezgâhtardan üç galon beyaz Pittsburgh Boya istedim.

Adam, "Sadece iki galon kaldı," dedi.

Bir şey söyleyemeyecek kadar şaşırmıştım. Bir nalbur dükkânında nasıl olur da boya biterdi? Tezgâhtar, "Pazartesi günü gelecek boyalar," dedi.

"Peki bana ikisini ver," dedim.

İki galon boyanın evin ön cephesine yetmeyeceğini biliyordum, ama ona altı tane bir dolarlık banknot verdim ve o da paranın üstünü bana uzattı. "Dur da kutuları taşıyayım senin için."

Hemen iki kutuya doğru uzandım ve, "Hayır, ben yapabilirim bunu," dedim. İki kutuyu kaldırırken epey zorlandım ve kapiya doğru yürürken nerdeyse düşüyordum. Onları dükkândan zorlukla çıkardım ve kaldırıma koydum. Gelip geçen arabalar için cadde-ye sağa sola baktım ve hasta bir bebeğin ağlamasını duyar mıyım acaba diye dikkatle etrafı dinledim. Kasaba çok şükür sakindi.

O sırada Pearl aniden dükkânından çıkıp kaldırımda durdu ve gözleriyle her yanı taradı. Hemen bir arabanın arkasına gizlendim. Birkaç saniye sonra kamyonumuzun güneye doğru geldiğini gördüm, çok düşük bir hızla ilerliyordu ve kuşku uyandıran bir hali vardı. Babam beni gördü ve sokağın ortasında duruverdi. Bütün gücümü toplayıp iki boya kutusuna yapıştım ve olanca hızımla

kamyona doğru koştum. Babam bana yardım etmek için hemen aşağıya atladı. Kamyonun arkasına sıçradım ve o da boyaları bana uzattı. Arkada, en küçük Latcher'dan mümkün olduğunca uzakta gitmeyi yeğlemiştim. Fakat babam tam direksiyon arkasına geçmişti ki bebek birden zırlamaya başladı.

Kamyon birden harekete geçti ve bebek sustu. Kaldırımın üzerinde duran Pearl'ün önünden hızla geçerken, "Merhaba Pearl!" diye seslendim ona.

Libby büyükannemle beraber ön basamaklara oturmuş bizi bekliyordu. Kamyon durur durmaz bebek yine ağlamaya başladı. Kadınlar bebeği alıp koşarak mutfağa götürdü ve orada ağzına dondurma tıktırmaya başladılar.

Babam, "Craighead İlçesi'nde bu küçüğün sesini kesecek kadar çok benzin yok," dedi.

Şükürler olsun ki dondurma onu sakinleştirdi. Küçük Latcher bir süre sonra annesinin kollarında uykuya daldı.

Vanilyalı dondurmanın benim bebekliğimde de karın ağrısına iyi geldiği bilindiğinden, bu dondurmaları tedavi türü, bebekte Chandler kanı olduğunun bir başka kanıtı olarak kabul edildi. Ama bu da beni hiç sevindirmedii.

35

LATCHER'LARLA DOLU bir ambar elbette hiç aklımıza gelmemiştir, böyle bir olayı planlamamıştık. Başlangıçta Hıristiyan yardımseverliğimizi ve komşuluk haklarını düşünüp iyilik yaptığımız için sevinirken, bir süre sonra bizimle beraber ne kadar kalacaklarını düşünmeye başladık. Akşam yemeğinde, o günün olaylarını uzun uzun tartıştıktan sonra konuyu önce ben açtım ve, "Acaba burda ne kadar kalacaklar?" diye sordum.

Pappy'nin fikrine göre sel sularının çekilmesiyle beraber buradan gideceklerdi. Bir başka çiftçinin ambarında yaşamak çok acil durumlarda hoş görülebilirdi ama, kendine saygısı olan hiç kimse başkasının yerinde gereğinden bir gün fazla kalmak istemezdi.

Büyükannem, "Evlerine gidince ne yiyecekler peki?" diye sordu. "O evde bir lokma bile yiyecek bir şey kalmadı." Sonra da onların ilkbahara kadar burda, ambarda kalabilecekleri tahmininde bulundu.

Babam, onların harap olmuş evlerinin sellere dayanamayacağını ve bu insanların gidecek hiçbir yerleri kalmayabileceğini söyledi. Zaten ne kamyonları, ne de taşınmak için başka araçları vardı. Son on yıldır kendi topraklarında açlıktan ölüyorlardı. Başka nereye gidebilirlerdi ki? Bu görüşler Pappy'nin canını sıkıyordu.

Annem uzun süre konuşmadan onları dinledi ama bir ara dayanamadı ve Latcher'ların, başkasının ambarında yaşamaktan utanıp sıkılacak tipte insanlar olmadığını söyledi. Annem çocuklar için endişe ediyor, onların sadece sağlık ve beslenme sorunlarını değil, ayrıca eğitim ve ruhsal gelişmelerini de düşünüyordu.

Pappy'nin, bu insanların kısa süre sonra gidecekleri tahmini masada tartışıldı ve en sonunda oya kondu. Bire karşı üç oy çıktı. Benim oyumu da sayarsanız dört oluyordu.

Büyükannem, "Bütün kış bize ve onlara yetecek kadar yiyeceğimiz var," dedi. "Şimdi buradalar, gidecek başka yerleri yok ve onlara bakacağız." Kimse onunla tartışmaya girmek istemiyordu.

Başıyla annemi gösterdi ve, "Tanrı bize bu bol ürünlü bahçeyi bir nedenle verdi," diye devam etti. "Hz. İsa, Yeni Ahdin üçüncü kitabında, 'Fakiri, sakatı, hastayı, körü davet edin ve siz de kutsanın, mutlu olursunuz,' demiştir."

Pappy, "Bir yerine iki domuz keseriz," dedi. "Kış mevsimi için yeterince etimiz olur."

Domuz kesimi Aralık ayı başında, havanın soğuk ve bakterilerin ölü olduğu günlerde yapılırdı. Her yıl bir domuz, başından vurularak öldürülür, kaynar suya atılır, sonra alet odası yanında bir ağaca asılır ve iç organları temizlendikten sonra kesilip küçük parçalara ayrılırdı. Bu etlerden domuz pastırması, jambon, fileto parçalar ve kaburga yapılırdı. Hayvanın her şeyi kullanılırdı - dili, beyni, ayakları. Bebekliğimden beri, "Domuzun cıyıklaması dışında her şeyi kullanılır," sözünü duyardım. Yolun karşı tarafında yaşayan Bay Jeter iyi bir kasaptı. Domuzun iç organlarının temizlenmesi işine nezaret eder, hassas yerleri usulüne uygun şekilde çıkarıp temizler ve yaptığı bu iş için en iyi parçaların dörtte birini alırdı.

İlk domuz öldürme anım, evin arkasına kaçıp kustuğum şeklindeydi. Fakat zamanla buna alışmış, sabırsızlıkla beklemeye başlamıştım. Jambon ve domuz pastırması istiyorsanız bir domuz öldürmek zorundaydınız. Fakat Latcher'ları ilkbahara kadar doyurmak için iki domuzdan fazlası gerekecekti. Şu anda vaniyalı dondurma ile beslenen bebek de dahil olmak üzere on bir kişiydiler.

Onlardan söz ederken ben de kuzeye yapacağımız yolculuğun hayalini kurmaya başladım.

Bu yolculuk şimdi bana daha da çekici geliyordu. Latcher'lara sempati duyuyordum ve onları kurtardığımız için gururluydum. Hıristiyanlar olarak fakirlere yardım etmemiz gerektiğini biliyordum. Tüm bunları anlıyordum ama bütün kış mevsimi boyunca

çiftliğimizde koşturup duracak olan o küçük çocuklarla bir arada yaşamak bana ters geliyordu. Yakında okula başlayacaktım. Lather'lar da benimle beraber okula gelecek miydi acaba? Yeni öğrenci olacaklarından, onlara etrafı göstermek zorunda kalacak mıydım? Okul arkadaşlarım ne düşünecekti? Rezil olmaktan başka bir şey gelmiyordu aklıma.

Ayrıca, artık bizimle beraber yaşadıklarına göre, büyük sırrın açığa çıkması pek fazla sürmeyecekti. Bebeğin babası olarak Ricky'yi göstereceklerdi. Pearl, alman tüm o vanilyah dondurmaların nereye gittiğini anlayacaktı. Haber herhangi bir şekilde sızacak ve hepimiz mahvolacaktık.

Babam, "Luke, bitirdin mi?" diye sorunca irkilip düşüncelerimden sıyrıldım.

Tabağım boşalmıştı. Herkes ona baktı. Büyüklerin konuşacağı önemli konular vardı. Kalkıp kendime oyalanacak bir şeyler bulmam için bana verilen işaret bu.

Her zaman söylediğimi tekrarlayıp, "Yemek güzeldi. Bana izin verir misiniz?" dedim.

Büyükannem başını salladı, arka verandaya gittim ve çarpması için telli kapıyı hızla ittim. Sonra karanlıkta sessizce mutfak kapısının yanındaki sıraya gittim. Buradan her şeyi duyabiliyordum. Bizimkiler para konusunda endişeliydi. Ürün kredisi gelecek ilkbahara kadar uzatılacak ve bu konuyla o zaman uğraşacaklardı. Diğer çiftlik faturalarının ödemeleri de ertelenecekti elbette ve Pappy, alacaklılarına ödeme yapamayacağı için çok öfkeliydi.

Kış mevsimini kazasız belasız geçirmek her şeyden önemliydi. Yiyecek sıkıntımız yoktu. Sadece elektrik, kamyon için benzin ve yağ, ayrıca kahve, un ve şeker gibi ihtiyaçlar için paraya ihtiyaç vardı elbette. Ya birimiz hastalanır da doktor ya da ilaca ihtiyaç olursa ne yapacaktık? Ya kamyon arızalanır ve yedek parçaya ihtiyaç duyarsak ne olacaktı?

Büyükannem, "Bu yıl kiliseye de bir şey vermedik," dedi.

Pappy'nin tahminine göre ürünün yaklaşık yüzde otuzu tarlalarda, su içindeydi. Hava düzeler ve etraf kurursa pamukların küçük bir kısmını kurtarma imkânı bulabilirdik. Bu bize biraz gelir sağlayabilirdi ama bunun çoğunu da çırcır fabrikası alırdı. 1952'de

daha fazla pamuk toplayabilirle konusunda ne Pappy, ne de babam iyimserdi.

Asıl sorun nakit paraydı. Hiç paraları kalmamıştı ve bir yerlerden para gelme olasılığı da yoktu. Noel'e kadar ancak elektrik ve benzine ödeyecek paraları vardı.

Babam, "Jimmy Dale, Buick fabrikasında bana bir iş ayarlamış," dedi. "Ama uzun zaman bekleyemez. Şu anda iş bulmak çok zor. Oraya gitmek zorundayız."

Jimmy Dale'ını söylediğine göre şu anda saat ücreti üç dolardı, haftada normal olarak kırk saat çalışılıyordu ama fazla mesai imkânı da vardı. Babam, "Haftada iki yüz dolara yakın para kazanabileceğimi söyledi bana," dedi.

Annem, "Eve mümkün olduğunca çok para göndeririz," diye ekledi.

Pappy ve büyükannem itiraz etmeye başladılar ama herkes kararın verildiğini biliyordu. Uzaktan bir ses duydum, pek de yabancı olmadığını bir sesteki bu. Ses yaklaşırken olduğum yerde sindim ve keşke ön verandada saklansaydım diye düşündüm.

Bebek geri geliyordu, yine canı sıkılmıştı ve vanilyalı dondurma istiyordu mutlaka. Verandadan sıvıştım ve ambara doğru birkaç adım attım. Karanlıkta Libby ve Bayan Latcher'ın eve doğru yaklaştığını gördüm. Kümesin yanına çömeldim ve oradan geçerken dinledim onları. Bebeğin sürekli ağlaması çiftliğin her yanından duyuluyordu.

Annem ve büyükannem onları arka verandada karşıladı. Bir ışık yandı, onların, küçük canavar etrafında toplandığını gördüm, sonra içeriye girdiler. Pencereden babam ve Pappy'nin ön verandaya sıvıştığını gördüm.

Dört kadının uğraşması sonucu, bebeğin susması sadece birkaç dakika sürdü. Etrafsakinleşince Libby mutfaktan dışarıya çıktı. Gidip verandanın kenarına, Kovboy'un bana sustalı bıçağım gösterdiği gün oturduğu yere oturdu. Eve döndüm ve birkaç metre yaklaşıncaya, "Merhaba Libby," dedim.

Libby birden sıçradı ama hemen toparlandı. Zavallı kızın sinirleri bebeğinin sancularıyla âdeta laçka olmuştu. "Luke," dedi. "Ne yapıyorsun?"

"Hiçbir şey."

Eliyle yan tarafını gösterdi ve, "Gel otur şuraya," dedi. Dediğini yaptım.

"Bu bebek her zaman böyle ağlıyor mu?" diye sordum.

"Öyle gibi. Ama artık aldırmiyorum."

"Aldırmiyor musun?"

"Hayır. Bebek bana Ricky'yi hatırlatıyor."

"Öyle mi?"

"Evet öyle. Ricky ne zaman dönüyor eve? Biliyor musun Luke?"

"Hayır. Son mektubunda Noel'de gelebileceğini yazıyordu."

"Daha iki ay var."

"Evet, ama bundan da emin değilim. Büyükannem, her askerin, Noel'de eve geliyor dediyini söylüyor."

Bekleyişin heyecanı içinde olduğu belliydi, "Sabırsızlanıyorum," dedi.

Cevabını duymak istediğimden emin olmadığım halde, "O eve gelince ne olacak peki?" diye sordum.

Kocaman, tatlı bir gülümsemeye, "Evleneceğiz," dedi. Gözlerinde harika parıltılar ve bir bekleyiş ifadesi vardı.

"Öyle mi?"

"Evet, söz verdi bana."

Ben Ricky'nin evlenmesini istemiyordum elbette. O bana aitti. Onunla balığa çıkacak, beyzbol oynayacaktık ve bana savaş hikâyeleri anlatacaktı. O birinin kocası değil, benim ağabeyim olacaktı.

Libby gökyüzüne bakarak, "Dünyanın en tatlı insanı o," dedi.

Ricky pek çok şey olabilirdi ama onu asla tatlı biri diye çağırırmazdım. Ama yine de bu kızı etkilemek için neler yaptığını bilemiyordum elbet.

Birden ciddileşti ve, "Bunu kimseye söylememelisin Luke," dedi. "Bu bizim sırrımız."

Az kalsın ona, bu benim uzmanlık alanım diyecektim. "Endişe etme," dedim. "Ben sır tutmasını bilirim."

"Okuman yazman var mı Luke?"

"Elbette. Ya senin?"

"Oldukça iyi."

"Ama okula gitmiyorsun."

"Dördüncü sınıfa kadar gittim, sonra annem birbiri ardına çocuk doğurunca okulu bırakmak zorunda kaldım. Ricky'ye bir mektup yazıp bebek hakkında her şeyi anlattım ona. Adresi var mı sende?"

Ricky'nin, onun mektubunu isteyeceğinden emin değildim ve bir an için, aptal rolü oynamayı düşündüm. Fakat Libby'den hoşlanmamak elimde değildi. Ricky için öylesine çıldırıyordu ki adresi ona vermemenin doğru olmayacağını düşündüm.

"Evet var."

"Zarfin var mı peki?"

"Elbette."

"Benim mektubumu postaya verebilir misin? Lütfen Luke. Ricky'nin, bebeğimizi bildiğini sanmıyorum."

İçimden bir ses ona yardımcı olmamı söyledi. Bu mesele ikisi arasındaydı. "Sanırım bunu yapabilirim," dedim.

Cırlar gibi bir sesle, "Oh teşekkür ederim, Luke," dedi. Birden atılıp boynuma sarıldı ve, "Mektubu sana yarın veririm," dedi. "Onu postaya vereceğine söz veriyorsun, değil mi?"

"Söz veriyorum." Postanedeki Bay Thornton'u ve Libby Latcher'dan Kore'deki Ricky'ye yazılmış mektubu görünce nasıl meraklanacağını düşündüm. Bunun bir yolunu bulabilirdim. Belki bu konuda annemden yardım isteyebilirdim.

Kadınlar Latcher bebeğini arka verandaya getirdi ve büyükannem uyuyan bebeği sallamaya başladı. Annem ve Bayan Latcher, o küçük şeyin ne kadar yorgun olduğundan söz ediyordu -tüm o sürekli ağlamalar onu iyice yormuştu- onun için şimdi mışıl mışıl uyuyordu. Bir süre sonra, onların durmadan bebekten söz etmelerinden bıkmıştım.

ANNEM BENİ güneş doğduktan biraz sonra uyandırdı ve, çiftlikteki bir başka iş gününden asık suratla söz etmeye başlayacağı yerde, yastığımın yanına oturdu ve konuştu. "Yarın sabah gidiyoruz, Luke. Ben bavulları bugün hazırlayacağım. Baban sana evin önünü boyaman için yardım edecek, onun için hemen başlasan iyi olur."

Yatağımda oturdum ve, "Yağmur var mı?" diye sordum.

"Hayır. Hava bulutlu ama boyayabilirsin."

"Neden yarın gidiyoruz."

"Gitme zamanı geldi de ondan."

"Ne zaman geri döneceğiz?"

"Bilmiyorum. Hadi git kahvaltını et. Bugün çok işimiz var."

Saat yedi bile olmadan evi boyamaya başladım, doğuda güneş henüz ağaçların tepesini bile aşmamıştı. Otlar ıslaktı, aslında ev de öyleydi ama başka seçeneğim yoktu. Ama bir süre sonra tahtalar kurudu ve boya işi kolaylaştı. Birkaç dakika sonra babam yanıma geldi ve onun yüksek yerlere erişebilmesi için iskelenin yerine değiştirdik. Daha sonra Bay Latcher da yanımıza geldi ve boyama çalışmasını birkaç dakika seyrettikten sonra, "Size yardım etmek isterim," dedi.

Babam üç metre yükseklikten, "Bunu yapmak zorunda değilsin," dedi.

"Bana verilenleri hak etmek isterim." Adamın yapacak hiçbir işi yoktu zaten.

"Pekâlâ. Luke, git diğer fırçayı da getir."

Koşarak alet odasına giderken, bir kez daha bedava işgücü bulduğuma seviniyordum. Bay Latcher kendisini kanıtlamak ister gibi, müthiş bir hızla tahtaları boyamaya başladı.

Biraz sonra aşağıda bizi seyretmeye gelen bir kalabalık oluştu. Yerde, arkamızda yedi Latcher çocuğu saydım, Libby ve bebek dışında hepsi gelip yere oturmuş, ifadesiz yüzlerle bize bakıyorlardı.

Sanırım kahvaltı bekliyorlardı. Onları görmezden geldim ve işime devam ettim.

Fakat iş zorlaşıyordu. Önce Pappy geldi beni kurtarmaya. Dereye gidip sel durumuna bakmak istediğini söyledi. Ona, gerçekten de boya işine devam etmek istediğimi söyledim. Ama babam, "Hadi git, Luke," deyince fazla da ısrar etmedim.

Traktöre binip oradan ayrıldık ve sel basmış tarlalarda, su nerdeyse ön tekerlekleri kaplayacak seviyeye çıkıncaya kadar yol aldık. Daha ileriye gidemeyeceğimizi anlayınca Pappy motoru susturdu. Traktörün üzerinde, üretmek için çok çaba harcadığımız beyaz pamukların arasında uzun zaman oturduk.

Pappy en sonunda, "Yarın gidiyorsunuz," dedi.

"Evet efendim."

"Ama çok geçmeden geri döneceksiniz."

"Evet efendim." Geri dönüşümüze Pappy değil, annem karar verecekti. Pappy eğer, günün birinde tekrar bu aile çiftliğindeki küçük yerlerimize geri dönüp de burada yeniden pamuk üretmeye başlayacağımızı düşünüyorsa, yanılıyordu. Ona acıdım ve şimdiden özledim.

Gözlerini traktörün önündeki sulardan ayırmadan, "Hank ve Kovboy hakkında epey düşündüm," dedi. "Seninle kararlaştırdığımız gibi her şeyi öylece bırakalım. Başkalarına söylersek iyi bir şey yapmış olmayız. Bu bir sır ve onu ölünceye kadar saklayacağız." Tokalaşmak için sağ elini bana uzattı. "Anlaştık mı?" dedi.

Onun iri, nasırlı elini sıktım ve, "Anlaştık," dedim.

"Oralara gidince sakın Pappy'ni unutma, tamam mı?"

"Unutmam."

Traktörü çalıştırdı, geri vitese taktı ve sel sularının içinde geriledi.

Evin ön tarafına döndüğümde, Percy Latcher benim fırçamı almış büyük bir gayretle tahtaları boyuyordu. Beni görünce fırçayı sessizce uzattı ve gidip ağacın altına oturdu. Belki on dakika kadar boya yapmıştım ki büyükannem geldi ve, "Luke, buraya gel. Sana bir şey göstereceğim," dedi.

Beni alıp arka tarafa, siloya doğru götürdü. Her taraf çamur içindeydi ve sular ambara on metre kadar yaklaşmıştı. Benimle birlikte biraz yürüyüp konuşmak istiyordu ama her taraf çamur ve su içindeydi. Römorkun kenarına oturduk.

Uzunca bir sessizlikten sonra, "Bana ne göstereceksin?" diye sordum.

"Ah, hiçbir şey. Sadece seninle birkaç dakika yalnız kalmak istedim. Yarın gidiyorsunuz. Senin burdan başka bir yerde bir gece geçirip geçirmediğini hatırlamaya çalışıyordum."

"Ben hatırlamıyorum," dedim. Şimdi annemle babamın yattığı odada doğduğumu biliyordum. Bana herkesten önce büyükannemin ellerinin dokunduğunu, beni onun doğurduğunu ve sonra anneme baktığını da biliyordum. Hayır, bu evden hiçbir zaman, bir gece bile ayrılmamıştım.

"Kuzey'de de iyi olacaksın," dedi ama buna pek de inanmıyor gibiydi. "Buralardan pek çok insan oralara gidip iş buluyor. Hepsi de iyi yaşıyor ve her zaman da geri geliyorlar. Zamanın nasıl geçtiğini bile anlamayacak ve bir gün evine döneceksin."

Her çocuğun büyükannesini sevdiği gibi, ben de onu çok seviyordum ama yine de bir daha onun evinde yaşamayacağımın, onun tarlalarında çalışmayacağımın bilincindeydim.

Bir süre Ricky'den, sonra da Latcher'lardan söz ettik. Büyükan-nem kolunu omuzlarıma doladı, beni sıkıca sardı ve ona mektup-lar yazacağıma dair benden birkaç kez söz aldı. Ayrıca çok çalışacağıma, annemin babamın sözlerini dinleyeceğime, kiliseye gidip ibadetimi sürdüreceğime ve Yankee'ler gibi konuşmamak için dili-me çok dikkat edeceğime dair de sözler verdim.

Benden söz almayı artık bıraktığında iyice yorulmuştum. Göl-cüklerin üzerinden sıçrayıp, sağa sola kaçınarak eve döndük.

Sabah saatleri ilerliyordu. Latcher'ların çocukları kahvaltıdan sonra dağılmış, ama öğle yemeği zamanı yine ortaya çıkmışlardı. Babamla kendi babalarının, evin önünü, yarışır gibi boyamalarını seyrettiler bir süre.

Onların karnını arka verandada doyurduk. Yemekten sonra Libby beni bir kenara çekti ve Ricky'ye yazdığı mektubu verdi. Mutfak masasının kenarında duran beyaz zarflardan birini kimse görmeden onun için almıştım. Zarfın üzerine Ricky'nin ordu adresini yazmış ve bir de pul yapıştırmıştım. Libby, bu yaptığımdan oldukça etkilenmişti. Mektubunu zarfın içine büyük bir dikkatle yerleştirdi ve sonra zarfı iki kez yalayıp yapıştırdı.

"Teşekkür ederim Luke," dedi ve eğilip alnımdan öptü.

Zarfı, kimsenin görmemesi için gömleğimin altına sakladım. Bu konuyu anneme açmaya karar vermiş ama buna fırsat bulama-mıştım.

Olaylar hızlı geliyordu. Annem ve büyükan-nem öğleden son-rayı, giderken yanımıza alacağımız giysileri yıkayıp ütüleme-kle geçirdiler. Babam ve Bay Latcher evi boyama işine kutular bitinceye kadar devam ettiler. Zamanın yavaşlamasını istiyordum ama bil-medığım bir nedenle her şey hızlanıyordu.

Yine sessiz bir akşam yemeği yedik, hepimiz kuzeye yapacağı-

mız yolculuk için üzgün, sıkıntılıydık ama hepimizin nedeni başkaydı. Ben çok üzgündüm, iştahım filan kalmamıştı.

Pappy, "Uzun bir süre için buradaki son akşam yemeğin olacak bu, Luke," dedi. Bunu neden söyledi bilmiyorum, çünkü bu söylediği beni daha da berbat etti.

Büyükannem ortalığı biraz yatıştırmak için, "Kuzeyde yemeklerin hiç de iyi olmadığını söylüyorlar," dedi. Elbette bu laf da vurdu beni.

Hava verandada oturulamayacak kadar serindi. Oturma odasında toplandık ve sanki her şey eskisi gibiymişcesine sohbet etmeye çalıştık. Fakat hiçbir konu bizi ilgilendirmiyordu. Kilise konuları sıkıcıydı. Beyzbol bitmişti. Hiç kimse Ricky'den söz etmek istemiyordu. Artık hava durumu bile ilgimizi çekmez olmuştu.

Sonunda her şeye boşverdik ve yatmak için çekildik. Annem beni yatırdı, iyi geceler dileyip öptü. Sonra aynı şeyi büyükannem yaptı. Pappy şimdiye kadar hiç yapmadığı bir şey yaptı ve bana bir şeyler söylemek için odama uğradı.

En sonunda yalnız kaldım, duamı ettim. Sonra karanlık tavana baktım ve bunun, çiftlikteki son gecem olduğuna inanmaya çalıştım.

BABAM 1944'TE İtalya'da yaralanmıştı. Önce orada, sonra bir hastane gemisinde tedavi edilmiş ve daha sonra da Boston'a götürülüp orada bir süre fizik tedavi görmüştü. Memphis otobüs terminaline geldiği zaman yanında, içlerinde giysileri ve birkaç da hatıra eşyası olan iki tane Amerikan Ordu torbası varmış. İki ay sonra annemle evlenmiş. Ondan on ay sonra da sahneye ben çıkmışım.

Bu ordu torbalarını hiç görmemiştim. Bildiğim kadarıyla savaştan beri kullanılmamıştı bunlar. Ertesi sabah erkenden oturma odasına girdiğimde bu iki torba da yarıya kadar giysilerle dolmuştu ve annem, bize gerekli olan ve yanımıza alacağımız eşyayı toparlamakla meşguldü. Divanın üzerinde kendi giysileri, battaniyeler ve bir gün önce ütlediği gömlekler duruyordu. Ona ordu torbalarının nerden çıktığını sordum, bana onların son sekiz yıldır alet odasının tavan arasındaki depoda durduğunu söyledi.

Sonra bir havluyu katlarken, "Hadi şimdi koş kahvaltını et," dedi.

Büyükannem son yemeğimiz için hiçbir şeyi esirgememişti. Masada yumurtalar, sosisler, jambon, hububat, kızarmış patates, fırınlanmış domates ve çörekler vardı. "Uzun bir otobüs yolculuğu yapacaksınız," dedi.

"Ne kadar uzun?" diye sordum. Masada oturmuş ilk kahvemi bekliyordum. Erkekler dışarıya çıkmıştı.

"Baban on sekiz saat sürdüğünü söyledi. Bundan sonra doğru dürüst bir yemeği ne zaman yiyeceğinizi Tanrı bilir." Kahvemi yavaşça önüme koydu ve sonra eğilip başımı öptü. Büyükannem için

iyi yemek, sadece çiftlikten gelen malzemeler ve sebzelerle, onun mutfağında pişmiş yemek anlamına geliyordu.

Erkekler daha önce yemişti kahvaltısını. Büyükanem kendi kahvesini alıp yanına oturdu ve ben masa üzerindeki ziyafete dalarken beni seyretmeye başladı. Yeniden söz verme faslına geçtik - mektuplar yazacak, annemle babamı dinleyecek, İncil okuyacak, dua edecek ve bir Yankee olmamak için dikkatli olacaktım. Bu tam tamına bir emirler listesi idi. O bunları tekrarlarlarken ben ağzımdaki lokmayı çiğniyor ve arada bir de başımı sallıyordum.

Büyükanem, yeni bebek geldiği zaman annemin yardıma ihtiyacı olacağını söyledi. Flint'te başka Arkansaslılar, güvenilebilecek iyi Baptistler de olacaktı elbet, ama bazı ev işlerinde anneme yardımcı olmam gerekecekti.

Ağzım doluydu ama, "Ne gibi ev işleri?" diye sordum. Ben sadece çiftlikte yardımcı olmam gerektiğini sanıyordum. Bu gibi şeyler burada kalacak diye düşünüyordum.

Büyükanem hiç düşünmeden, "Basit ev işleri işte canım," dedi. Büyükanem bir kentte bir gece bile geçirmemişti hayatında. Nerede yaşayacağımız hakkında hiçbir fikri yoktu, bunu biz de bilmiyorduk elbet. "Sen sadece bebek geldiğinde ona yardımcı ol yeter," dedi.

"Ya o da Latcher'ların bebeği gibi ağlarsa?" diye sordum.

"Ağlamaz. Hiçbir bebek onun kadar ağlamamıştır."

Annem elinde bir sürü giyeceklerle yanımızdan geçti. Koşar gibi yürüyordu. Yıllardır bugünün hayalini kuruyordu. Pappy, büyükanem ve hatta belki babam bile bu gidişimizin geçici bir şey olduğunu sanıyordu. Fakat annem için bu bir kilometre taşıydı. Bugün, sadece onun değil, özellikle benim hayatımda bir dönüm noktasıydı. Beni daha çok küçükken bir çiftçi olmayacağım konusunda ikna etmişti ve şimdi buradan gitmekle bu bağı da koparmış oluyorduk.

O sırada Pappy mutfağa girdi ve kendine bir fincan kahve doldurdu. Masanın sonundaki yerine, büyükanem yanına oturdu ve benim kahvaltı edişimi seyretmeye başladı. Selamlaşma konusunda pek iyi sayılmaz, böyle şeyleri sevmezdi ve hiç kuşkusuz vedalaşma olayından da asla hoşlanmamıştı. Onun kitabına göre, ne kadar az konuşulursa o kadar iyi olurdu her şey.

Midemi, rahatsız olacak kadar doldurduktan sonra Pappy ile beraber ön verandaya çıktık. Babam ordu torbalarını kamyonu yüklüyordu. Kolalanıp ütülenmiş haki renkli bir iş pantolonu ve yine kolalı beyaz bir gömlek giymişti, tulumu üzerinde değildi. Annem de güzel bir Pazar elbisesi giyinmişti. Arkansas'm pamuk tarlalarından gelen mülteciler gibi görünmek istemiyorduk elbette.

Pappy beni alıp ön bahçeye götürdü, bir zamanlar ikinci sayı noktasının olduğu yerde durduk, döndük ve eve baktık. Sabah güneşinde pırlıl pırlıl parlıyordu ev. "iyi iş çıkardın Luke," dedi. "Çok iyi bir iş çıkardın."

"Keşke bitirebilseydik," dedim. En sağda, Trot'un boyaya başladığı yerde boyanmamış bir bölüm kalmıştı. Son dört galonu mümkün olduğunca idareli kullanmıştık ama yine de tam olarak yetmemişti boya.

Pappy, "Sanırını yarım galon boya kapatır orasını," dedi.

"Evet efendim. O kadar yeter."

"Bu kış yaptırırım o işi."

"Teşekkürler Pappy."

"Siz döndüğünüzde her şey tamamlanmış olacak."

"Çok hoşuma gider bu."

Kamyonun yanında toplandık ve herkes büyükannemi son kez kucakladı. Bir an için onun tekrar söz verdirmeler faslına başlayacağını sandım ama bu kez çok doluydu. Kamyonu doluştuk -Pappy direksiyonda, ben ortada, annem pencere yanında, babam da ordu torbalarıyla arkadaydı- ve geri geri giderek yola çıktık.

Biz oradan uzaklaşırken büyükannem ön basamaklara oturmuş yüzünü siliyordu. Babam bana ağlamamamı söylemişti ama kendimi tutamadım. Annemin koluna yapıştım ve yüzümü sakladım.

Black Oak'ta durduk. Babamın kooperatifte küçük bir işi vardı. Ben de Pearl'e veda etmek istiyordum. Annem Libby'nin Ricky'ye yazdığı mektubu almıştı, postaneye gidip onu gönderdi. Annemle bu konuyu uzun uzun tartışmıştk ve o da bunun bizi ilgilendirmedğini düşünüyordu. Eğer Libby, Ricky'ye bir mektup yazıp da bebekleri konusunu ona bildirmek istediye biz onu durduramazdık.

Pearl hiç kuşkusuz bizim gideceğimizi biliyordu. Boynuma sarılıp, onu âdeta kıracakmış gibi sıktı ve sonra içinde şekerlemeler

olan küçük bir kesekâğdını bana uzattı. "Yolda buna ihtiyacın olacaktır," dedi. Kesekâğdının içindeki bir sürü çikolata, nane ve akide şekerlerine şaşkın şaşkın baktım. Bu yolculuk daha şimdiden güzel başlamıştı. Pop geldi, yetişkin bir adammışım gibi elimi sıktı ve bana şans diledi.

Koşarak kamyona gittim ve elimdeki şeker torbasını hâlâ direksiyonda oturan Pappy'ye gösterdim. Annemle babam da hemen döndü. Büyük bir uğurlama töreni yapacak halde değildik. Gidişimizin nedeni, çıkan aksilikler ve ürünün harap olmasıydı. Kasabanın, kuzeye kaçtığımızı bilmesini de pek istemiyorduk. Zaten daha öğle bile olmamıştı, sokaklar تنها ve sakindi.

Jonesboro'ya giden ana yol boyunca tarlalara baktım. Hepsi de bizim tarlalar kadar ıslaktı. Yoldaki çukurlardan kahverengi, çamurlu sular taşıyordu. Dereler ve ırmaklar yataklarından taşmıştı.

Bir süre sonra, Pappy ile birlikte tepe halkından işçi bulmak için beklediğimiz taşlı yola geldik. Spruill'lerle orada karşılaşmış, Hank'i, Tally'yi ve Trot'u ilk kez orada görmüştüm. Eğer başka bir çiftçi buraya bizden önce gelmiş olsaydı, ya da biz daha sonra varsaydık, Spruill'ler şimdi Eureka Springs'e hiç kayıp vermeden dönmüş olacaktı.

Tally, fırtınalı bir gecede, Kovboy'un kullandığı bu kamyonla buralardan geçip gitmişti. Aynen bizim gibi, daha iyi bir yaşam için kuzeye kaçmıştı onlar da. O kızın bu şekilde kaçıp gittiğine hâlâ inanamıyordum.

Jonesboro yakınlarında küçük bir kasaba olan Nettleton'a varıncaya kadar tarlalarda pamuk toplayan tek kişi bile göremedim. Orada çukurlar, bizim oralarındaki kadar dolu, toprak da o kadar ıslak değildi. Bazı Meksikalılar harıl harıl çalışıyordu.

Kentin kenarında trafik bizi yavaşlattı. Şehri daha iyi görebilmek için doğrulup dik oturdum: etraf, dükkânlar, güzel evler, tertemiz arabalar ve sağa sola yürüyen insanlarla doluydu. Jonesboro'ya son kez ne zaman geldiğimi hatırlayamadım. Bir çiftlik çocuğu kente gelirse bunu bir hafta süresince anlatırdı. Eğer Memphis'e gitiyse şehir hikâyeleri bir ay boyunca sürerdi.

Pappy trafikte görülür şekilde sinirlenmeye başladı. Direksiyona sıkı sıkıya yapıştı, arada bir kuvvetle frene basıyor, kendi kendi-

ne bir şeyler homurdanıyordu. Bir sokağa döndük ve ilerde Greyhound otobüs terminalini gördük, sol tarafta pırıl pırıl üç tane otobüs park etmişti ve etraf kalabalıktı. GİDİŞ yazılı tabelanın yakınında kaldırıma yanaşıp durduk ve aceleyle inip eşyalarımızı aldık. Pappy uzun uzun kucaklaşmaktan hoşlanmazdı, onun için vedalaşmamız oldukça kısa sürdü. Fakat yanağımdan makas alırken gözlerinin dolu dolu olduğunu gördüm. Bunun için hemen kamyonu atladi ve aceleyle uzaklaştı oradan. Gözden kayboluncaya kadar el salladık ona. Pappy'nin eski kamyonu köşeyi dönüp kaybolurken kalbimde bir sızı hisseder gibi oldum. Kamyon yine çiftliğe, sellere, Latcher'lara ve uzun kış mevsimine dönüyordu. Fakat ben yine de geri gitmediğim için rahatlamıştım.

Döndük ve otobüs terminaline girdik. Maceramız artık başlıyordu. Babam torbalarını bir koltuğun yanına bıraktı ve onunla beraber bilet gişesine gittik.

Babam, "St. Louis için üç bilet istiyorum," dedi.

Ağzım bir karış açıldı, şaşkın şaşkın ona baktım. Sonra, "St. Louis mi?" diye sordum.

Babam sırtı ama hiçbir şey söylemedi.

Gişedeki memur, "Otobüs tam öğle saatinde kalkıyor," dedi.

Babam parayı verip biletleri aldı ve gidip annemin yanına oturduk. "Anne, St. Louis'e gidiyoruz!" dedim.

Babam, "Orası sadece bir ara durak Luke," dedi. "Orada otobüs değiştirip Chicago'ya, daha sonra da başka bir otobüsle Flint'e gideceğiz. "

"Stan Musial'ı görebilir miyiz dersin?"

"Pek sanmam."

"Sportsman Park'ı görebilir miyiz peki?"

"Bu yolculukta göremeyiz. Belki gelecek sefere."

Birkaç dakika sonra terminalin içinde dolaşıp etrafı görmeme izin verdiler. Küçük bir kafede iki karacı asker kahve içiyordu. Bir den Ricky'yi hatırladım ve onun eve dönüşünde orada olmayacağıımı düşündüm. Bir zenci ailesi gördüm, Arkansas'ta nadiren görülürdü zenciler. Bavullarına yapışmış, onlar da bizim gibi etrafa yabancı görünüyordu. İki çiftçi ailesi daha gördüm, sellerden kaçan başka mülteciler de vardı demek.

Annemle babamın yanına döndüğümde, onları el ele tutuşmuş, derin bir sohbeta dalmış gördüm. Bana çok beklemişiz gibi geldi ama sonunda otobüse binmemizi söylediler. Torbalar otobüsün altındaki kargo bölümüne kondu ve biz de bindik.

Ben annemin yanına oturdum, babam hemen arkamızdıydı. Pencere yanındaki koltukta oturuyordum, Jonesboro caddelerinden geçip otoyola çıkarken ve kuzeye doğru yol alırken hiçbir şeyi kaçırmayıp etrafı seyrettim, etrafta hâlâ ıslak pamuk tarlalarından başka bir şey görünmüyordu.

Gözlerimi pencereden ayırdığımda anneme baktım. Başını koltuğun arkalığına dayamıştı. Gözleri kapalıydı ve dudaklarının köşelerinde hafif bir gülümseme beliriyor gibiydi.